PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUŽITE SE!

DELO

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA SLOVENIJE

LJUBLJANA, ČETRTEK, 16. DECEMBRA 1982
LETO XXIV • ŠT. 291 • CENA 9 DINARJEV

»DELO« IZHAJA OD 1. MAJA 1959 PO ZDRUŽITVI »LJUDSKE PRAVICE«, KI JO JE 5. OKTOBRA 1934 USTANOVILA KOMUNISTIČNA PARTIJA V SLOVENIJI, IN »SLOVENSKEGA POROČEVALCA«. KI GA JE LETA 1941 USTANOVILA OSVOBODILNA FRONTA SLOVENSKEGA NARODA

GLAVNI UREDNIK BORIS DOLNIČAR
ODGOVORNI UREDNIK JOŽE VOLFAND

Mednarodna dejavnost predsedstva SFRJ

BEOGRAD, 15. decembra (Tanjug) – Danes je potekala seja predsedstva SFRJ, ki ji je predsedoval predsednik Petar Stambolić. Na seji so obravnavali in sprejeli program mednarodne dejavnosti predsedstva SFRJ v letu 1983. Sprejeli so predpise s področja vodenja in poveljevanja oboroženim silam in ukaz o napredovanjih v JLA.

Obravnavali so tudi druga vprašanja iz ustavne pristojnosti predsedstva SFRJ.

KVSE: vrnitev k bistvenemu

MADRID, 15. decembra (Tanjug) – Jugoslovanski predstavnik Ljubivoje Ačimović je na današnji seji madridskega sestanka KVSE ugotovil, da se je konferenca v tej »jesenski etapi« vrnila k svojemu glavnemu delu – proučevanju sklepnega dokumenta – in da je nastalo ugodno ozračje. Opozoril pa je na to, da traja konferenca že dobri dve leti in da je že dolgo, odkar so »pogajanja nehala biti stvarna«.

Bolje zavarovane njive Drugačen zakon o davkih

Intervencijski zakon o varstvu zemlje naj bi varoval tudi zdajšnjo zakonodajo – Obdavčevanje po resničnem dohodku – Obdavčeni »šušmarji«

LJUBLJANA, 15. decembra – Slovenska skupščina je sprejela danes nov zakon o davkih občanov in zakon o varstvu kmetijskih zemljišč pred spreminjanjem namembnosti. Delegati so podprli tudi predlog za spremembo in dopolnitev zakona o davkih na promet nepremičnin in sprejeli nov osnutek tega zakona. Sprejeli so tudi osnutek novega zakona o delu uprav za družbene prihodke, ki naj bi izboljšal učinkovitost dela davčnih uprav. Podporo je dobil tudi osnutek spremembe in dopolnitve zakona o republiških blagovnih rezervah. Slovenska skupščina je razpravljala tudi o vrsti statutov visokošolskih organizacij in samoupravnih sporazumov in statutov posebnih raziskovalnih skupnosti ter sprejela še osnutek zakona o kritju prenesenih nekritih obrestih Narodne banke Jugoslavije iz prejšnjega leta.

Novi zakon o davkih občanov ne uvaja novih ali višjih davkov, kot so mu sprva pripisovali, saj je predlagatelj odstopil tudi od obdavčitve nekaterih premoženjskih predmetov, kot so avtomobili, plovila, stroji itd. Nova določila pa zagotavljajo, da bodo poslej davčne uprave natančneje in realneje določale davčne osnove. Pri obrtnikih naj bi uveljavili obdavčevanje po dejanskem dohodku, pavšalni davek pa bodo plačevali le nekateri storitveni obrtniki. Zakon uveljavlja vrsto novih oprostitev pri plačilu davka in tudi davčnih olajšav, pri čemer prepušča občinam, da same izdelajo vrsto in višino olajšav za tiste dejavnosti, kjer bi rade pospešile razvoj. Po novem bodo tudi »šušmarji« postali davčni zavezanci.

Po dokaj raznolikih in nasprotujočih si razpravah so danes delegati v zboru občin in zboru združenega dela potrdili tudi predlog zakona o varstvu kmetijskih zemljišč pred spreminjanjem namembnosti. Zakon in predpise, ki naj bi varovali kmetijsko zemljo, imamo v Sloveniji že več let, vendar ga v večini slovenskih občin niso upoštevali in so si ga razlagali v skladu s svojimi interesi. Tako je ugotovila slovenska skupščina že 1978. leta in sprejela stališča, po katerih naj bi se ravnale občine in bolj varovale zemljo kot trajno družbeno dobrino. Toda republiški izvršni svet je letos ugotovil, da v Sloveniji iz leta v leto izgubljamo (pozidamo ali kako drugače uničimo) vse več obdelovalne zemlje, medtem ko nam vse bolj primanjkuje hrane.

Zato je izvršni svet predlagal intervencijski zakon o varstvu zemlje (ki naj bi pravzaprav zavaroval že obstoječo zakonodajo) v takšni obliki, da zelo nedvoumno določa, za kakšne namene je mogoče rabiti zemljišča glede na kakovost. Zaradi dosedanjega neodgovornega ravnanja z zemljo po občinah se je predlagatelj novega zakona tudi odločil, da bo kljub vsem posledicam, ki jih bo ta zakon prinesel (predvsem pri stanovanjski in komunalni gradnji) nekoliko priškrnil dosedanje pristojnosti občin. Od občin zakon namreč terja, da morajo dati svoje družbene načrte s prostorskimi deli teh planov obvezno v presojo izvršnemu svetu.

Kljub vsem očitkom (slišali smo jih predvsem na zboru občin), da je zakon preveč strog, omejevalen, restriktiven in podobno, je marsikateri delegat jasno povedal, da s predlogom zakona načelno sicer soglaša, da pa bodo posledice, ki jih bo zakon prinesel v občine, dokaj hude, predvsem tam, kjer že doslej niso pri družbenem in prostorskem načrtovanju upoštevali obstoječe zakonodaje.

Delegati obeh skupščinskih zborov so brez večjih pripomb sprejeli tudi predlagani osnutek spremenjenega in dopolnjenega zakona o republiških blagovnih rezervah. Z njim naj bi uredili predvsem vprašanja o oblikovanju republiških tržnih blagovnih rezerv (za zdaj jih ureja družbeni dogovor), ki so namenjene preprečevanju in odpravljanju motenj pri preskrbi trga z osnovnimi potrebščinami.

Pred štirimi leti je začel veljati zakon o ravnanju z odpadki. Delegati so na današnji republiški skupščini ugotavljali, da se prepočasi in neodgovorno ravna s posebnimi odpadki, ki so nevarni za okolje. Več bi lahko zbrali tudi uporabnih odpadkov. Več na 9. strani

Srditi boji v Kampučiji

BANGKOK, 15. decembra (Tanjug) – Zaradi srditih bojev pri Ban Hikomu v Kampučiji med silami Demokrtične Kampučije in vietnamskimi vojaki, se je morala večina prebivalcev zateči v bližnje gore. Boji v bližini pomembne ceste št. 2 še vedno trajajo, grmenje topov pa se sliši čez tajsko mejo. Khmerskim borcem so poslali okrepitve iz bližnjih oporišč na gori Malai.

TEMA DNEVA

Stražar rodovitne zemlje

Kdo bo odgovarjal, ker ne bodo mogli zgraditi vseh stanovanj, tovarn in podobnih objektov, načrtovanih do 1985. leta? Kdo bo kriv, da so za pripravo raznih urbanističnih načrtov vložili kupe denarja, zdaj pa bodo lahko načrte strgali? Kdo bo povrnil izdatke občinam, ki so, na primer, položle kilometre cevi za kanalizacijo, po novem pa naj bi jih preorali?

S takšnimi vprašanji so poskušali včeraj delegati iz nekaterih slovenskih občin (Kranj, Maribor, Ljubljana...) prepričati tovariše v skupščinskih klopeh, naj ne sprejmejo zakona o varstvu kmetijske zemlje, kakršnega je predlagal republiški izvršni svet.

Opozarjali so, da bo novi zakon odvzel občinam nekatere pomembne pristojnosti – pravico do lastne odločitve, kako razpolagati s prostorom, z zemljo. Zahtevali so izjeme. Nekateri drobne in skoraj nepomembne, drugi velike, celo takšne, ki bi še strožjega stražarja rodovitne zemlje v hipu razorožile.

Vendarle je zmagala odgovornost do vse družbe, do njene prihodnosti. Zmagalo je spoznanje, da tudi s stanovanji ne bomo imeli kaj početi – pod njimi zemlja ne rodi nikoli več – ko nam bo zmanjkalo hrane.

Dosedanja zakonodaja, ki ureja zemljiške zadeve, je bila že zelo jasna. Potrebovali smo še en zakon, da jo bo varoval pred različnimi »razlagami«. Prav je, da smo ga dobili, takšnega, ki še bolj jasno pove, kaj je dovoljeno in kaj ne.

ŽELJKO ŠEPETAVC

Pravočasna pomoč pri težavah manj razvitih

Sklepi zbora republik in pokrajin o učinkovitejši pomoči manj razvitim republikam in Kosovu – Ob osnutku rebalansa proračuna brez soglasja

OD NAŠEGA DOPISNIKA

BEOGRAD, 15. decembra – Zaradi svoje šibke gmotne osnove posledice gospodarske krize najbolj občutijo manj razvite republike in avtonomna pokrajina Kosovo. Nekateri gospodarski problemi so se na teh območjih že tako zaostrili, da je treba budneje spremljati, kako uresničujemo politiko hitrejšega razvoja manj razvitih republik in Kosova. O tem so razpravljali na današnjem zasedanju zbora republik in pokrajin v skupščini SFRJ.

Po uvodnih besedah člana ZIS Mite Pejakovskega in po bogati razpravi so delegati sprejeli več konkretnih sklepov. Tako bodo morali samoupravni organi in organi družbeno-političnih skupnosti na manj razvitih območjih poskrbeti za učinkovitejši nadzor nad uporabo sredstev sklada federacije in dopolnilnih sredstev zveznega proračuna. Na Kosovu, kjer vzbujajo gospodarske razmere največ skrbi, se bodo morali bolj angažirati pri izvajanju dogovorjene politike in določb dogovora o posebnih ukrepih za spodbujanje hitrejšega razvoja te pokrajine.

Delegati so ZIS zadolžili, da z izvršnimi sveti republik in pokrajin čimprej sklene dogovor o premostitvi razlik med pogoji vpisa in plasmaja sredstev ter poskrbi za izpolnitev obveznosti iz tega dogovora, ki so zapadle 1. januarja letos. ZIS mora tudi proučiti, kako se izvaja zakon o preložitvi vračanja anuitet za posojila, dana ozdom s Kosova. Prav tako mora proučiti vse republiške in pokrajinske predpise v zvezi z združevanjem sredstev za skupne naložbe na manj razvitih območjih, ker to združevanje očitno šepa.

● Delegati bi morali sprejeti tudi osnutek rebalansa letošnejga zveznega proračuna, vendar so morali to točko odložiti, ker v odboru za finance niso dosegli potrebnega soglasja. ZIS je ostal pri svojem predlogu rebalansa, s katerim pa ne soglašajo skupščine Črne gore, Makedonije in BiH. Kosovski delegati so se po posvetu s svojo skupščino odločili podpreti predlagani osnutek, vendar le, če bi jim dodatno odobrili 1565 milijonov dinarjev, kolikor so imeli stroškov zaradi izrednega stanja v pokrajini v letošnjem letu.

Zbor republik in pokrajin je ponovno razpravljal o učinkih zadnje devalvacije dinarja, o čemer je uvodoma govoril zvezni sekretar za finance Jože Florjančič. Razpravljala sta le dva delegata, zapletlo pa se je, ko je bilo treba oblikovati sklepe, čeprav je več kot jasno, da pričakovanih rezultatov ni. S tem se ni strinjal Jože Florjančič, ki je dejal, da je preuranjeno kategorično reči, da učinkov ni, zato bi bilo bolje počakati še dva meseca, ko bo ZIS pripravil obljubljeno poročilo.

Kljub temu so delegati sklenili, da še nismo dosegli pričakovanih rezultatov tega ukrepa, kar je videti po nadaljnjem zmanjševanju izvoza in deviznega priliva.

Zbor republik in pokrajin je sprejel tudi predlog predsedstva SFRJ, naj bi za člane sveta federacije izvolili 43 uglednih jugoslovanskih družbenopolitičnih delavcev. O predlogu naj bi se izrekli še delegati v zveznem zboru skupščine SFRJ.

Zbor republik in pokrajin je sprejel tudi zakon o razdelitvi pravic ozdom do zadolževanja v tujini, pri čemer gre v bistvu za razdelitev posojila evropske investicijske banke.

BORIS JEŽ

Gora drsi na Ancono

RIM, 15. decembra (Tanjug) – Šele zdaj se je izkazalo, kolikšna nesreča je prizadela Ancono, staro italijansko pristanišče ob jadranski obali. Velikanski zemeljski plaz, skoraj cela gora, je predvčerajšnjim ponoči začel drseti proti obali in pred sabo rušil vse, na kar je naletel – stanovanjska naselja, magistralne ceste in železniško progo. Žrtev ni bilo, vendar je moralo sredi viharne noči več kot 3000 prebivalcev zapustiti domove. Gmotna škoda je velikanska. Porušenih je več sto hiš, prekinjena železniška proga Bologna–Ancona in uničen odsek jadranske avtoceste. V naglici so morali evakuirati tudi dve bolnišnici. Gora še vedno drsi in škoda, ki jo ocenjujejo na več sto milijard lir, se utegne še povečati.

Denar za rakete MX da Ne za načrt o lokaciji

Vodstvi ameriških vodilnih strank sta se na Capitol Hillu dogovorili, da podpreta Reaganov program

WASHINGTON, 15. decembra (Tanjug) – Republikanska in demokratska stranka sta se v ameriškem kongresu sporazumeli, da bosta odobrili finančna sredstva za izdelavo prvih pet od sto medcelinskih velikank MX, od katerih lahko vsaka nosi deset vodikovih bomb; vendar sta za uporabo sredstev postavili pogoj – Bela hiša mora spremeniti načrt o načinu instaliranja teh raket.

Predstavniški dom kongresa prejšnji teden ni hotel odobriti teh sredstev, senat pa se je moral o tem izreči konec tega tedna. Vodstvi obeh strank pa sta se v kongresu sporazumeli, da večina kongresnikov načrt o izdelavi tega rušilnega orožja podpira, da pa ne soglašajo s predlogom Bele hiše o načinu namestitve.

Predsednik Ronald Reagan je sporazum pozdravil, saj zagotavlja nadaljevanje uresničevanja načrtov o proizvodnji raket MX. Dejal je, da bo to orožje okrepilo varnost Združenih držav, hkrati pa povečalo možnost, da Sovjetska zveza na pogajanjih v Ženevi sprejme ameriške predloge o zmanjšanju jedrske oborožitve.

Šef ameriške države je potrdil, da je Sovjetska zveza v Ženevi predlagala umik določenega števila svojih raket srednjega dometa, ki so usmerjene proti zahodni Evropi, in sicer kot zamenjavo za sklep NATO, da od začetka prihodnjega leta na stari celini ne bo več nameščal svojih novih sodobnih raket.

Predsednik Reagan je poudaril, da je ta predlog »nesprejemljiv« in še vedno vztraja pri ameriški tako imenovani ničelni opciji – umiku vseh raket ZSSR iz Evrope, NATO pa na evropski celini v zameno ne bo posodabljal svoje jedrske oborožitve.

Problemi reforme v sekciji SZDL

Objavljamo izhodišča za sekcijsko obravnavo problemov preobrazbe vzgoje in izobraževanja

LJUBLJANA, 15. decembra – Svet za vzgojo in izobraževanje pri predsedstvu RK SZDL Slovenije objavlja »Izhodišča za organiziranje sekcijskih obravnav o vprašanjih preobrazbe vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji« in sporoča, da bosta sekcijski obravnavi 6. januarja in 13. januarja v okrogli dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani.

Tekst »Izhodišč«, ki ga objavljamo na 6. strani najprej omenja tista stališča, o katerih je bila v razpravah na sejah sveta za vzgojo in izobraževanje pri predsedstvu RK SZDL Slovenije ter njegovega odbora za pripravo sekcije ugotovljena skladnost pogledov, nato pa navaja odprta vprašanja za sekcijske obravnave, o katerih obstajajo različni pogledi.

DVAJSET LET FESTIVALA KURIRČEK – Nocoj je predsednik skupščine mesta Maribora Rafael Razpet izročil na otvoritveni slovesnosti letošnjega jubilejnega 20. festivala Kurirček predsedniku izvršilnega odbora festivala Kurirček prof. Jožetu Filu red bratstva in enotnosti s srebrnim vencem, s katerim je predsedstvo SFRJ odlikovalo festival. (Telefoto: Bogo Čerin)

V lekarnah ugotavljajo resnične potrebe po zdravilih

LJUBLJANA, 15. decembra – V Sloveniji še danes nimamo seznama življenjsko pomembnih zdravil. O tem, katera zdravila bodo pri nas registrirana, odločajo v Sloveniji tri farmacevtske tovarne in nekaj izbranih institucij. Preskrba z uvoženimi zdravili pa je v glavnem prepuščena poslovni skupnosti IRIS. Na današnjem posvetovanju o lekarniški službi v Sloveniji so zato poudarili, da se odgovornost farmacevtskih delavcev pri preskrbi z zdravili še vedno začne in konča z naročanjem zdravil pri dobaviteljih. V zaostrenih pogojih gospodarjenja pa se ta veriga kaj rada pretrga. Zato bo treba začeti v vseh slovenskih lekarnah na podlagi pregledov izdanih zdravil ugotavljati resnične potrebe po zdravilih. (Ž. P., foto Dragan Arrigler)

Javna kritika za slabe kongresne dokumente

11. kongres ZSMJ bo s pomanjkljivo javno razpravo o dokumentih kongres zveznega foruma, sodi RK ZSMS

LJUBLJANA, 15. decembra – Dokumenti za 11. kongres ZSMJ so slabo pripravljeni, v njih so prisotne težnje po »partijski« organiziranosti mladinske organizacije, sploh pa so jih dobili delegati v roke tik pred kongresom in zato bo 11. kongres ZSMJ kongres zveznega foruma, ne pa kongres mladih iz vse Jugoslavije. Tako je bilo mnenje večine delegatov na današnji seji republiške konference ZSMS.

Člani republiške konference ZSMS so sklenili, da bodo na plenarnem zasedanju zveznega mladinskega kongresa protestirali proti tako forumsko pripravljenemu kongresu in zahtevali, da se tistim zveznim funkcionarjem, ki niso izpolnili svojih dolžnosti oziroma so jih slabo izpolnili, izreče kritika. Nekateri delegati so celo zahtevali, naj bi kongres prestavili, vendar so se na koncu odločili, naj kongres bo, delegati pa bodo s številnimi amandmaji, ki so jih danes sprejeli, skušali dokumente izboljšati.

Opozorili so namreč, da je v predlogu še vedno vrsta nedoslednosti v zvezi s članstvom v mladinski organizaciji. Ponekod namreč obravnava mladinca kot člana ZSMJ, drugje pa kot člana republiške mladinske organizacije. Številni delegati so podprli stališče, da bi črtali tisti del statuta, ki pravi, da mladincu preneha članstvo v ZSM, če ne deluje aktivno pol leta, oziroma če eno leto ne plačuje članarine. Pripomnili so, da v predlogu dokumentov nikjer ne najdemo analize sedanjega političnega položaja.

Na kongresu bo treba spregovoriti tudi o mednacionalnih odnosih v Jugoslaviji nasploh in znotraj mladinske organizacije, so dejali. Opozorili so, da dokumenti neprimerno obravnavajo pionirje, saj jih podcenjujejo in zato ne vključujejo v samoupravno odločanje. V dokumentih so nejasnosti tudi pri stanovanjskem vprašanju. Medtem ko se v enem delu dokumentov pisci zavzemajo, naj delovna doba ne sme biti pogoj za dodelitev stanovanja ali stanovanjskega posojila, pa se na drugem mestu ogrevajo prav za nasprotno reševanje stanovanjskega vpršanja. V predlogu statuta je kolektivno delo poenostavljeno in rešeno z uvedbo enoletnega mandata za vodilne funkcije v mladinski organizaciji, člani RK ZSMS pa se zavzemajo, naj bi mandat sekretarja predsedstva ZSMJ trajal dve leti in ne le eno leto.

Sicer pa so na seji konference menili, da dokumenti ne odražajo resničnega stanja v organizaciji in v družbi, da je v njih preveč prepisanega iz drugih dokumentov, da niso dovolj analitični in da v njih nista dovolj poudarjena vloga in pomen samoupravljanja.

JANJA KLASINC

»Walensa le še zasebnik«

MADRID, 15. decembra (Tanjug) – »Walensa je zasebni posameznik in ne vem, kakšni so njegovi načrti in nameni,« je izjavil namestnik poljskega zunanjega ministra Josef Wiejacz, ko so ga vprašali, če bo Walensa sodeloval v pogovoru z varšavsko vlado. Na Walenso torej ne računajo več.

Josef Wiejacz je še poudaril, da »gibanje Solidarnost ne bo več obstajalo«. Dobesedno takole se je izrazil: »Ustvarjamo nove razmere za nove sindikate, v katerih bo lahko sodeloval, kdor bo hotel.«

Potres zahteval 1082 žrtev

Mobilizacija v Jemenski arabski republiki – Sožalje Petra Stambolića

SANA, 15. decembra – V Jemenski arabski republiki je že dva dni popolna mobilizacija zaradi katastrofalnega potresa, v katerem je po zadnjih uradnih podatkih umrlo 1082 ljudi. Reševalci, ki delajo dan in noč, se boje, da je žrtev več ko 2000. V bolnišnice so doslej pripeljali 1140 ljudi, med katerimi jih je veliko hudo ranjenih in v kritičnem stanju.

Na prizadeto območje so prispele tudi zdravniške ekipe iz Saudske Arabije, Katarja, Kuvajta in Združenih arabskih emiratov, ki pomagajo reševati preživele izpod ruševin. (Več na 13. strani)

Ob katastrofalnem potresu, ki je prizadel Jemensko arabsko republiko, je predsednik predsedstva SFRJ Petar Stambolić v imenu predsedstva poslal predsedniku državnega sveta Jemenske arabske republike Ali Abdulahu Salehu brzojavko z izrazi najglobljega sožalja.

Jubilejna prireditev festivala Kurirček

V dvajsetih letih več kot 2800 literarnih nastopov v več kot 50 krajih države – Vzgoja po izročilih

MARIBOR, 15. decembra – Ponosni smo, da se je festival Kurirček pred 20 leti rodil v Mariboru in prerasel v vsejugoslovansko prireditev. Združil je več kot 200 književnikov, glasbenikov in likovnih umetnikov, ki tovarištvo in domoljubje iz NOB v svojih delih posredujejo najmlajšim, je dejal predsednik SO mesta Maribor Rafael Razpet na nocojšnji otvoritvi sklepnih prireditev 20. jubilejnega festivala Kurirček.

V 20 letih so pripravili več kot 2800 literarnih nastopov v več kot 50 krajih države. Razpet je izročil predstavniku Festivala državno odlikovanje – red bratstva in enotnosti s srebrnim vencem, s katerim je predsedstvo SFRJ odlikovalo Festival kurirček za njegove zasluge. Na svečanosti je Franci Mrcina, predsednik mestnega odbora ZZB NOV Maribor, v imenu ustanovitelja Festivala dejal, da festival pomaga vzgajati mlade v duhu revolucionarnih izročil NOB in ljudske revolucije.

Lazar Lucić pa je v imenu doma JLA in poveljstva mariborske garnizije pozdravil ustvarjalce jugoslovanske mladinske književnosti, ki sodelujejo v bogatem programu sklepnih prireditev. Predsednik IO festivala prof. Jože Filo je izročil posameznikom 36 priznanj za dolgoletno ustvarjalno sodelovanje na festivalskih prireditvah in pri njegovem študijskem programu. V domu JLA so odprli retrospektivno razstavo fotografij Djordja Konstantinovića ob 20-letnici Festivala, na Pedagoški akademiji pa razstavo likovnih izdelkov, ki jo je pripravil akademski slikar doc. Bojan Golija.

V naslednjih dneh bodo pripravili v Mariboru in drugih krajih severovzhodne Slovenije literarne nastope, posvetovanje o družbeni angažiranosti v umetniškem snovanju za otroke in mladino na temo NOB v literaturi, glasbeni in likovni umentosti. Podelili bodo tudi najvišja priznanja Festivala ter pripravili pevsko revijo »Srečanje ob partizanski pesmi«.

MARJAN KOS

Težave pri razvozu kurilnega olja

V Ljubljano zaradi okvare ni pripeljal vlak iz rafinerije v Bosanskem Brodu

LJUBLJANA, 15. decembra – Potem ko smo včeraj objavili vest, da so v začetku decembra pri Petrolu spet začeli razvažati kurilno olje gospodinjstvom, je veliko naših bralcev spraševalo, zakaj v Ljubljani danes kurilnega olja niso razvažali.

Koordinator komercialnega poslovanja pri sozd Petrol Egon Šerbela je povedal, da v vseh slovenskih občinah kurilno olje nemoteno razvažajo že od začetka decembra, da pa so bili danes v Ljubljani prisiljeni razvoz goriva ustaviti, ker vlak zaradi okvare ni mogel pripeljati v Ljubljano obljubljenega goriva iz rafinerije v Bosanskem Brodu. Zagotovil pa je, da bo čez dan ali dva razvoz kurilnega olja tudi v Ljubljani spet normalno stekel. Povedal je tudi, da to, da so začeli spet razvažati kurilno olje, še ne pomeni, da bodo vsi naročniki gorivo takoj dobili, saj je na Petrolovem seznamu še 28 tisoč gospodinjstev iz vse Slovenije, ki čakajo na kurilno olje. Ker so dobave kurilnega olja iz domačih rafinerij premajhne, so sklenili, da bodo razpoložljive količine najprej razvozili šest tisoč gospodinjstvom. Ko bodo ta dobila naročeno gorivo, bo na vrsti drugih šest tisoč gospodinjstev in tako naprej. O prednostni listi kupcev se dogovarjajo s posameznimi občinami.

T. S.

DANES V DELU

2. stran:

- *Komunisti zahtevajo širšo, kritično in konkretnejšo razčlembo vzrokov, ki so pripeljali do sedanje gospodarske nestabilnosti, so poudarili na seji komiteja osnovnih organizacij ZK v federaciji.*
- *Zveza socialistične mladine se mora otresti forumskega načina dela, vodilna mesta v njej pa morajo zasesti najsposobnejši, je menilo predsedstvo zvezne konference SZDL Jugoslavije.*

3. do 5. stran: – Književni listi:

- *Kako se je s Književnostjo na Slovenskem udomačila marksistična misel*
- *Nov poskus z avtorskimi honorarji*
- *Dobri ljudje, ki znajo medicino*
- *O usodi umetnosti in lepega*
- *Polemika: uporabna vrednost knjige*
- *Častitljivi pisec iz Ormoža*
- *Drobtina k Aškerčevemu jubileju*
- *Slovesnost v poljskem Krakovu*

7. stran:

- *Naši državljani, ki prihajajo iz tujine, imajo pa jugoslovansko registrsko tablico na avtomobilih, bodo lahko na mejnih prehodih dobili »običajne« bencinske bone, največ do 120 litrov.*

8. stran:

- *ZIS je poslal skupščini SFRJ osem intervencijskih zakonov, s katerimi naj bi okrepili finančno disciplino in preprečili pretirano porabo v vseh sektorjih družbe.*

12. stran

- *V več krajih so odkrili ponarejene vrednostne bone za gorivo v apoenih po 1000 dinarjev. Ponaredek se od pravega bona razlikuje po serijski številki, ki je tanjša in močno vtisnjena na podlago.*

13. stran:

- *Beograjsko Ado Ciganlijo upravlja samoupravna interesna skupnost, ki je uradno sploh ni, čeprav ima direktorja, uslužbence in delovne prostore.*

Vreme danes

Tudi danes bo oblačno, v Sloveniji, Slavoniji in v Vojvodini bo čez dan nekoliko deževalo, drugod bo zjutraj nekoliko megleno, čez dan suho. Brez padavin bodo tudi pri morju.

Jutranje temperature se bodo gibale med ničlo in 5 stopinjami Celzija, v Primorju med 6 in 10, najvišja dnevna temperatura bo med 8 in 14 stopinjami, ob Jadranu celo do 19.

Zvezni meteorologi so tudi za naslednjih nekaj dni napovedali enako kot za današnji dan. Oblačno in razmeroma toplo bo, 17. in 18. decembra lahko pričakujemo v Sloveniji tudi dež, v planinah sneg. Nekoliko lepše vreme nam obetajo šele 19. in 20. decembra.

Jugoslavija : Wales 4:4 (3:2)

TITOGRAD, 15. decembra – V tretji tekmi IV. kvalifikacijske skupine za EP so bili naši nogometni reprezentanti v napadu učinkoviti, v obrambnih vlogah pa precej slabši. »Modri« so dali štiri gole, prav toliko pa so jih dobili. Razmočen in blaten teren je bolj ustrezal waleškim nogometašem. Takole je Rush (v svetlejši majici) znižal na 2:3 in vlil novih moči soigralcem. Waležani so iztržili dragoceno točko. (Telefoto: Tanjug).

Umetno srce ni vzdržalo

SALT LAKE CITY, 15. decembra (Reuter) – Zobozdravnika Barneya Clarka, prvega človeka, ki so mu vstavili umetno srce, so morali vnovič operirati in se zdaj bori za življenje. Operacija je trajala štiri ure. Bolniku so zamenjali levi prekat aluminijastega in poliuretanskega srca. Po operaciji so na medicinskem centru v Salt Lake Cityju sporočili, da je Clark v »zelo kritičnem stanju«.

Celotni levi prekat so mu morali zamenjati zaradi okvare enega izmed ventilov, zaradi česar so nastale motnje v krvnem obtoku in se je močno znižal krvni tlak. Poleg tega je 61-letni zobozdravnik dobil še lažjo pljučnico. Da bi mu olajšali dihanje, so morali opraviti traheotomijo (prerez sapnika). Po prvi operaciji 2. decembra, ko so mu vstavili umetno srce, je bil doslej že operiran tudi na pljučih.

S TELEPRINTERJA

Poglobljeno pojmovanje revolucionarnih tradicij

LJUBLJANA, 15. decembra – Pojmovanje revolucionarnih tradicij; njihovo prenašanje v sedanjost in ohranjanje za prihodnost, je preseglo proslavljanje pomembnih jubilejev in dogodkov. Zasidrala se je misel, da so tradicije v prvi vrsti moralne, družbene in človeške vrednote, ki jih je treba, upoštevaje razvoj družbe, prenašati v sedanje razmere in jih ohranjati mladim.

To pa še ni dovolj, so poudarili na seji sveta za ohranjanje in razvijanje revolucionarnih tradicij in spomeniško varstvo pri predsedstvu RK SZDL, ko so pregledali dosedanje svoje delo. Zlasti na postojnskem, bistriškem in sežanskem območju ter deloma v Pomurju so ti sveti še premalo aktivni, kar se kaže v težavnem in dolgotrajnem zbiranju in zapisovanju dogodkov iz preteklosti, pri pouku zgodovine, muzejski dejavnosti in obujanju dogodkov. Povojno delavsko gibanje na Slovenskem je sploh premalo obdelano. (J. T.)

Iskra je podelila Bedjaničeve nagrade

LJUBLJANA, 15. decembra – Ob obletnici smrti prof. dr. Vratislava Bedjaniča je delovna organizacija Iskra-Industrija za avtomatiko danes v Klubu delegatov že trinajstič podelila doktorjem in magistrom elektrotehniške znanosti ter diplomantom elektrotehniških fakultet iz vse države priznanja in nagrade za dela s področja elementov, naprav in sistemov avtomatizacije ter s področja zaščite in stikalne tehnike. Letošnje nagrade so za diplomska dela prejeli: Branko Bencik, Dragan Branković, Borut Černivec, Valter Macakanja, Ivan Maršič in Rajko Svečko, za magistrski deli Bojan Nemec in Jurij Šilc, za doktorsko disertacijo pa Anton Čižman. (Z. S.)

Iskra-Avtoelektrika je uresničila izvozni načrt

NOVA GORICA, 15. decembra – Tritisoččlanski kolektiv Iskre-Avtoelektrike Nova Gorica je danes uresničil letošnji izvozni načrt, ki je znašal blizu 12 milijonov dolarjev (na konvertibilno področje 9,696.000, na klirinško področje 2,251.000 dolarjev). Menijo, da bodo do konca leta izvozni načrt presegli za 8 odstotkov. Njihovi največji kupci so evropski proizvajalci avtomobilov – Citroen, Volkswagen, Renault, Talbot, Fiat itd.

V prihodnjem letu nameravajo izvoz na konvertibilno področje povečati za 30 odstotkov.

M. R.

Posvetovanje naših mladinskih aktivistov v tujini

SRBOBRAN, 15. decembra (Tanjug) – Danes se je v srbobranskem hotelu Elan začelo dvodnevno posvetovanje mladinskih aktivistov, ki začasno bivajo v tujini. Na srečanju, ki ga je organizirala Zveza socialistične mladine Jugoslavije, sodeluje več kot 50 fantov in deklet iz klubov naših zdomcev v ZR Nemčiji, Avstriji, Švedski, Franciji, Švici, Veliki Britaniji, Češkoslovaški, Romuniji, Madžarski in Sovjetski zvezi. Namen posvetovanja je seznaniti aktiviste z družbenoekonomskim in političnim trenutkom v državi in z aktivnostjo Jugoslavije v svetu.

Mladi ljudje naj bi ostajali na kmetijah

BEOGRAD, 15. decembra (Tanjug) – Nujno je, menijo člani predsedstva Zadružne zveze Jugoslavije, čimprej razjasniti določene dileme v zvezi z zemljiškim maksimumom, pravico dedovanja zemlje, socialnim in pokojninskim zavarovanjem kmetov ipd. Od skupno 2,6 milijona podeželskih družin jih je samo 1,5 milijona sposobnih za težaško delo. Prevladujejo stari in ljudje srednjih let, mladi pa se samo izjemoma odločajo, da bodo ostali doma in se ukvarjali s kmetovanjem. Poleg tega 64 odstotkov dela opravijo ženske, zaradi česar je vse bolj očitno, da se pomanjkanje mlade delovne sile pri povečevanju proizvodnje spreminja v omejitveni faktor. Sedanje oblike združevanja niso prinesle pričakovanih rezultatov, kar pomeni, da bo treba poiskati nove, ki bodo dovolj vabljive za mladino. Ti ljudje naj bi ostali na vasi, kjer življenje ne sme zamreti.

V Bujanovcu gradijo tovarno konfekcije

BUJANOVAC, 15. decembra (Tanjug) – V skladu s splošno sprejeto politiko pomoči velikih organizacij združenega dela gospodarsko manj razvitim krajem so v industriji konfekcije »1. maj« iz Pirota začeli graditi tovarno konfekcije v Bujanovcu na jugu Srbije. V novo tovarno bodo vložili 123 milijonov dinarjev. V njej bo prihodnje leto dobilo delo 160 delavk, pozneje, 1984., pa naj bi zaposlili še 130 delavcev, predvsem žensk. Večji del proizvodnje bujanovške tovarne bodo izvozili.

Izvozili cevi za 12 milijonov dolarjev

MAJDANPEK, 15. decembra (Tanjug) – Delavci tovarne bakrenih cevi iz Majdanpeka so minuli mesec proizvedli tisoč ton bakrenih cevi več, kot so načrtovali. Poleg tega je ta kolektiv izvozil na konvertibilni trg v enajstih mesecih tega leta za okrog 12 milijonov dolarjev cevi. To je za približno 5 milijonov dinarjev več kot v enakem obdobju lani.

DO VODOVOD–KANALIZACIJA, TOZD Komunalna operativa LJUBLJANA, Ambrožev trg 7

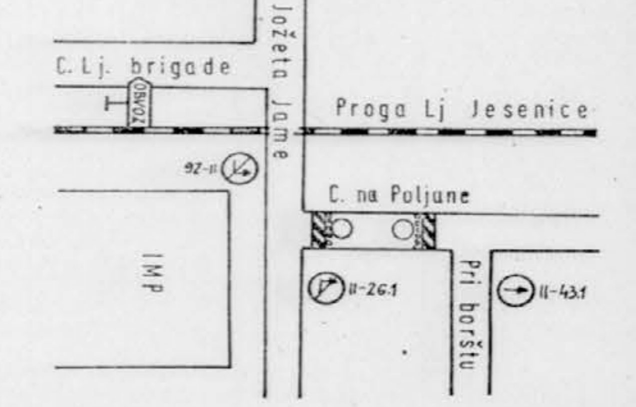

Cesta na Poljane bo od 16. 12. 1982 do 30. 12. 1982 zaprta zaradi gradnje kanalizacije.

16-8991

Grobih napak je veliko, odgovornih zanje pa malo

Seja komiteja osnovnih organizacij ZK v federaciji: Naj se ve, kdo, kateri organ ali posameznik je sprejel sklep o kaki zgrešeni investiciji

BEOGRAD, 15. decembra (Tanjug) – V organih in organizacijah federacije se bo šele začela prava bitka za uresničitev sklepov tretje seje CK ZKJ, čeprav so marsikje že dosegli prve, otipljivejše uspehe. Kot so rekli na seji komiteja osnovnih organizacij ZK v federaciji (predsedoval je dr. Marjan Rožič), zvezni sekretariat za zunanje zadeve zmanjšuje število ljudi, ki se mudijo v tujini. V načrtu je tudi občutno zmanjšanje zvezne uprave. Odslej se službeni avtomobili smotrnejše uporabljajo. Čedalje odločnejša je tudi zahteva, da se poveča odgovornost za ustvarjanje razmer, v katerih se bodo komunisti lahko posvetili izpolnjevanju delovnih nalog.

Sekretar komiteja osnovnih organizacij ZK Rade Aleksić je povedal, da je večina partijskih organizacij v federaciji imela sestanke, na katerih so obravnavali sklepe tretjega plenuma CK ZKJ. Na sestankih je bilo slišati tudi precej kritičnih mnenj. Komunisti odločno zahtevajo, je rekel Aleksić, da se še širše, kritično in konkretneje razčlenijo vzroki, ki so pripeljali do sedanje gospodarske nestabilnosti. To je potrebno tudi zaradi tega, ker te vzroke dokaj različno tolmačijo tako v družbenopolitičnih strukturah kot v znanstvenih in drugih krogih. Komunisti zahtevajo, naj se natanko ve, kdo, kateri organ ali posameznik je sprejel sklep o kaki veliki in zgrešeni investiciji. Ali podpisnikom teh sklepov zdaj ni mogoče naložiti konkretne materialne in politične odgovornosti?

Če je soditi po številu tistih, ki so bili poklicani na javen odgovor, po številu odstavljenih ali tistih, ki so odstopili z vodilnih položajev, bi lahko sklepali bodisi, da je v našem gospodarskem in družbenem življenju vse v redu, ali pa, da ne izvajamo dosledno stališča centralnega komiteja, po katerem je treba poklicati na odgovor vse tiste, ki ne izpolnjujejo svojih funkcij in nalog na podlagi ustave, zakonov in resolucij in drugih samoupravnih aktov, voditelje pa odstaviti s položajev. Več kot vpijoči, kar tragični so primeri velikih zgrešenih investicij – Obrovac, Dina, nekatere železarne, rafinerije in drugi veliki objekti. Aleksić je tudi dejal, da ne izkoriščamo naših rek in rudnega bogastva in da je tudi za to nekdo odgovoren, prav tako kot za razbitost jugoslovanskega trga.

Večurna razprava je pokazala, da so nekatere osnovne organizacije v federaciji še pasivne, da ravnajo oportunistično in da se je privatnolastniška sebičnost zajedla v posamezne komuniste pa tudi v voditelje na odgovornih položajih. Najnevarneje pa je to, da ravnodušno gledajo posamezne negativne pojave, to pa ogroža pomembne moralne in idejne vrednote zveze komunistov in naše socialistične družbe. Precej je tudi takih, ki delujejo v nasprotju s politiko ZK, sovražno, z raznih izhodišč in iz raznih nagibov. Take je treba čim prej onemogočiti, so poudarili v razpravi.

Komunisti v federaciji morajo s svojim delovanjem pripomoči, je menil izvršni sekretar predsedstva CK ZKJ Trpe Jakovlevski, da bi čim prej uskladili različna mnenja glede številnih vprašanj našega razvoja. Te partijske organizacije, zdaj se to vidi, je dodal Jakovlevski, pogrešajo imenovane zvezne funkcionarje, ki žive partijsko življenje drugje. Morda se tudi zaradi tega v partijskih organizacijah pogovarjajo o manj pomembnih stvareh.

Zdomci so tudi gospodarski dejavnik

V občinskih koordinacijskih odborih se združeno delo ne zanima za občane na tujem

LJUBLJANA, 15. decembra – Kako v občinah in regijah, posebej še v izrazito zdomskih, vključujejo vidike naših delavcev v tujini v gospodarsko načrtovanje in kako družbenopolitični dejavniki sploh spremljajo svoje občane, ki živijo in delajo na tujem? Predstavniki koordinacijskih odborov za vprašanja naših delavcev na začasnem delu v tujini tudi tokrat niso mogli povedati kaj bolj razveseljivega ali manj turobnega kot vsa leta: nerazumevanje za to problematiko prej raste kot se umika treznim presojam.

Več kot polovica slovenskih občin nima stalnega družbenopolitičnega telesa, ki bi spremljalo problematiko občanov v tujini; tam pa, kjer predvideni koordinacijski odbori formalno obstajajo, so pogosto le na papirju. Izjeme seveda so, med posebej omembe vrednimi mariborska in pomurska regija.

● V časih, ko tako mukoma služimo vsako devizo, velja poudariti, da je lahko naš zdomski živelj izredno pomemben gospodarski dejavnik. V več kot desetih letih si je skoraj milijon jugoslovanskih zdomcev (iz SRS jih je po zadnjem popisu okoli 55 tisoč) privarčeval vsote, ki jih je komajda mogoče prav oceniti, vsekakor pa po poročilih tujih bank držijo Jugoslovani v njih za kakšnih deset milijard dolarjev prihrankov, je bilo slišati na posvetu.

V koordinacijskih odborih so vključeni predstavniki upravnih in družbenopolitičnih organov in organizacij, le izjemoma pa delegati iz združenega dela. Ravno slednji pa bi bili edini sposobni vnašati prepotrebno gospodarsko razsežnost v dejavnost na tem področju, so opozorili na posvetu s predsedniki koordinacijskih odborov v predsedstvu RK SZDL.

Če lahko rečemo, da so povezave slovenskih zdomskih društev z domačimi občinami, dopolnilno šolanje vsaj polovice zdomskih otrok in skrb za status naših državljanov zunaj še kar zadovoljivo uredili vprašanja, ki zadevajo bivanje in delo naših zdomcev, pa je malo ali nič storjenega za vračanje naših ljudi. Pred nekaj leti smo v Sloveniji imeli vsaj dva tisoč tistih, ki so se vrnili, zdaj jih ni več niti petsto. Posebej pa je treba povedati, da tudi ti vrnjeni niso rezultat kakšne organizirane akcije, marveč stihije.

ANTON RUPNIK

Pogovor pred praznikom

BEOGRAD, 15. decembra (Tanjug) – V okviru proslavljanja dneva Jugoslovanske ljudske armade 22. decembra se je pomočnik zveznega sekretarja za ljudsko obrambo generalpodpolkovnik Milan Daljević danes v Beogradu sestal z novinarji iz vseh socialističnih republik in pokrajin, ki poročajo o delu JLA.

Novinarjem je govoril o rezultatih pripadnikov JLA. Omenil pa je tudi nekatere slabosti, ki se pojavljajo pri poročanju o gibanju v družbi, pa tudi na področju obrambe. Opaziti jih je bilo v nekaterih glasilih, vendar jih bo treba s skupnimi prizadevanji in ukrepi premagati.

Vse moči za trdnejše gospodarstvo

Člani najvišjih političnih vodstev Kosova o razvoju pokrajine v letu 1983

PRIŠTINA, 15. decembra (Tanjug) – Predsedstvo SAP Kosova in predsedstvo pokrajinskega komiteja ZK Kosova sta na današnji skupni seji proučili osnutek resolucije o družbenoekonomskem razvoju pokrajine v letu 1983.

Člani najvišjih vodstev Kosova so napovedane opredelitve podprli in opozorili na vse težave, ki čakajo pokrajinsko gospodarstvo v prihodnjem letu, pri čemer so še posebej poudarili, da se je treba kar najbolj zavzemati za čim boljše izkoriščanje obstoječih gospodarskih zmogljivosti. Delovne ljudi je treba opozoriti na vso zapletenost gospodarskega položaja, v katerem je Kosovo, in na to, da bo nadaljnji gospodarski razvoj v precejšnji meri odvisen od delovnega ter siceršnjega ravnanja vseh družbenih subjektov in vsakega posameznika. Posebej so podprli namen, da kosovsko gospodarstvo v prihodnjem letu znatno poveča izvoz.

Skoraj v celoti izpolnjeni načrti kulture

Vrednost kulturnih programov bo v letu 1983 realno padla za 6,6 odstotka

LJUBLJANA, 15. decembra – Vrednost kulturnih programov naj bi v prihodnjem letu realno padla za 6,6 odstotka, vrednotenje programov pa bo lahko le za 12 odstotkov večje kot letos. Kot so poudarili na skupščini Kulturne skupnosti Slovenije, bo treba razliko – prihodek v petletnem obdobju bo v celoti za 377 milijonov dinarjev manjši kot v poprejšnjem – zapolnjevati z drugačnimi merili sprejemanja programov, s selektivnostjo in poudarkom na kakovost. Naložb ob sedanjih omejitvah za negospodarske investicije praktično ne bo.

Ob pregledu devetmesečnega obračuna so ugotovili, da bodo konec leta 97-odstotno izpolnili načrt v višini 997.704,000 dinarjev. Razen redkih izjem bodo izpolnjeni vsi programski načrti. Odprta pa so ostala vprašanja o kritju primanjkljaja vzajemnostno financiranih ustanov, o prednostnem reševanju najbolj kritičnih primerov izgubarjev med ozdi, o popravkih valorizacij in o načinu plačevanja kulturnih dejavnosti nasploh.

L. Š.

Velikim porabnikom le polovico elektrike

SARAJEVO, 15. decembra (Tanjug) – Pri porabi električne energije v BiH s prostovoljnim varčevanjem dosegajo zaželeni 15-odstotni prihranek, vendar bodo dobili veliki porabniki od 20. decembra dalje komaj polovico načrtovanih količin.

V akumulacijskih jezerih je namreč vode le še za 340 milijonov kilovatnih ur ali, drugače povedano, manjka 500 milijonov KWh, kar bi zadostovalo za 20-dnevno porabo.

Odgovornost pri pisanju »črne kronike«

Spoštovanje pravice človeka v kazenskem postopku do njegove zasebnosti

LJUBLJANA, 15. decembra – Informiranje in odgovornost je bil naslov seminarja, ki so ga danes pripravili Društvo novinarjev Slovenije, ljubljanska pravna fakulteta in fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo. Namenjen je bil novinarjem, ki spremljajo delo pravosodnih organov, predvsem organov kazenskega pregona. Kakor so poudarili profesorji obeh fakultet in predstavniki pravosodnih institucij, je pri uresničevanju ustavne pravice o obveščenosti in obveščanju s tega področja vedno treba upoštevati tudi etična merila in spoštovati pravico prizadetega človeka do njegove zasebnosti.

Na seminarju so se udeleženci med drugim posebej dotaknili vprašanj javnosti na sojenjih o kazenskih zadevah, svobode tiska, kaznivih dejanj zoper čast in dobro ime, storjenih s tiskom, kakor tudi civilnopravnih sankcij za taka dejanja in poročanja o nedokazanih kaznivih dejanjih.

A. L.

SPREJEMA

● BEOGRAD, 15. decembra (Tanjug) – Predsednik sveta ZSJ Bogoljub Nedeljković je sprejel delegacijo nemške sindikalne zveze (DGB), ki je prišla na dvodnevni obisk v našo državo. Sogovorniki so posebno pozornost posvetili aktivnosti ZSJ po devetem kongresu v prid gospodarski stabilizaciji, pa tudi izboljšanju sodelovanja med organizacijama pri zaščiti položaja več kot 600 tisoč jugoslovanskih državljanov v ZR Nemčiji. Beseda je tekla še o možnostih za razširitev gospodarskega sodelovanja med našima državama.

V okviru sklepnih pogovorov, ki so danes potekali v svetu ZSJ, so sklenili dogovor o nadaljnjem sodelovanju med sindikatoma pri reševanju problemov naših zdomcev v ZRN.

● BEOGRAD, 15. decembra (Tanjug) – Predsednik predsedstva CK ZKJ Mitja Ribičič je danes sprejel člana CK MSDP in podpredsednika vlade LR Madžarske Jozsefa Marjaija, ki se je mudil na krajšem delovnem obisku v Jugoslaviji. Pogovora, ki je potekal v prisrčnem in prijateljskem vzdušju, se je udeležil tudi izvršni sekretar predsedstva CK ZKJ Vlado Janžič.

Podpredsednik ZIS in član CK ZKJ Zvone Dragan se je pogovarjal z Jozsefom Marjaijem o nadaljnjem razvoju jugoslovansko-madžarskih odnosov, še zlasti na gospodarskem področju.

AVTO magazin

Vodilna mesta v ZSM naj zasedejo le najsposobnejši

ZSMJ se mora otresti forumskega dela in ukvarjanja z nebistvenimi stvarmi – Mladim pomagati pri reševanju osnovnih življenjskih težav

OD NAŠEGA DOPISNIKA

BEOGRAD, 15. decembra – Na današnji seji predsedstva zvezne konference SZDL Jugoslavije so razpravljali predvsem o predlogu akcijskega programa za 11. kongres ZSMJ in poročilu o družbeni aktivnosti v športnih organizacijah pri uresničevanju sklepov SZDL in ZSMJ v zvezi z odpravljanjem negativnih tendenc v športu. Člani predsedstva so proučili dokumente za bližnji najvišji sestanek jugoslovanske mladine in sklenili, da se mora ZSMJ, pa tudi celotna družba, odločneje zavzeti za odpravljanje življenjsko pomembnih problemov mladine, problemov, kakršni so zaposlovanje, dijaški in študentski standard ter stanovanjski problem. Izvajanje sklepov ZK SZDLJ in ZSMJ o prihodnjem razvoju telesne kulture poteka, po mnenju članov predsedstva ZK SZDLJ, prepočasi, zaradi česar je nujno, da se akcijo v celoti prenese v temeljne organizacije telesne kulture, in sicer ob polni podpori vseh socialističnih sil.

Za učinkovitejšo zvezo socialistične mladine se ni mogoče boriti samo s pozivi, z izboljševanjem organizacijske strukture in s klasično ideologizacijo. Učinki takih metod bi bili slabi, če se tudi drugi, zlasti zveza komunistov, ne bodo bolj zavzeli za reševanje življenjsko pomembnih problemov mladine. Mladinska akcija pri večini pomembnih družbenih vprašanj ne bo uspešna, če pri krepitvi mladinske organizacije ne bo prišlo do korenite preobrazbe. Da bi lahko te velike naloge, ki ne čakajo samo mladinsko organizacijo, temveč tudi celotno družbo, izpolnili, se mora ZSMJ nujno otresti forumskega dela in ukvarjanja z nebistvenimi stvarmi, kot je to počela doslej, je v uvodni besedi dejal sekretar predsedstva ZSMJ Ivan Kozlovački.

Po mnenju Milana Rakasa »se ustavna pravica mladih do dela le stežka uresničuje«. Dobiti delo je danes privilegij in zato je nujno ustvarjati ugodne razmere za zaposlovanje. V akcijskem programu za bližnji kongres se o zaposlovanju mlade generacije govori precej medlo. Če bo treba, moramo za odpiranje novih delovnih mest trgati tudi od osebnih dohodkov.

V mladini je nakopičena ustvarjalna energija, ki lahko spodbudi neposrednejše spremembe v razvoju samoupravljanja, pa tudi spremembe, ki so potrebne, da samoupravljanje očistimo ostankov formalizma. Zdaj ko je družba tudi za naprej trdno povezana z uresničevanjem stabilizacije, je ena od največjih sil, ki lahko v tej bitki zmaga, mlada generacija, je dejal Marjan Rožič.

Z njegovim mnenjem se je strinjal tudi Ivo Zorčić, ki je poudaril, da morajo »biti mladi pravi borci za razvoj samoupravljanja, ker je vse probleme, ki jih ima mlada generacija danes, mogoče uspešno reševati le na samoupraven način«.

Struktura kmečkega prebivalstva se je zelo spremenila. Več kot 40 odstotkov gospodinjstev ostaja brez naslednikov, čeprav moramo prav v razvoju kmetijstva v vaških naseljih iskati eno od možnosti za hitrejše zaposlovanje mladih, je poudarila Branka Lazić.

Po mnenju Ademija Burhana moramo več pozornosti posvetiti idejnopolitičnemu usposabljanju in marksističnemu izobraževanju mladine, Vaso Mirić pa je poudaril, da »mlado generacijo čakajo težke naloge, ki zahtevajo njeno večje zavzemanje, pa tudi žrtve«. Voja Petrović je dejal, da je treba več pozornosti nameniti kadrovski politiki v ZSM, da bi na vodilna mesta prihajali najsposobnejši mladinci. Asim Hodžić je govoril o veliki zavzetosti mladine pri obrambi pridobitev revolucije, Aleksandar Bakočević pa je dejal, da morajo biti mladi »pri obračunavanju z vsemi napadi nacionalizma ofenzivnejši«.

Če sodimo po razpravi približno desetih govornikov, poteka uresničevanje sklepov ZK SZDLJ in ZSMJ o samoupravnem razvoju telesne kulture precej počasi. Po mnenju dr. Vojislava Petrovića, predsednika sekcije ZK SZDLJ za izobraževanje, znanost, kulturo in telesno kulturo, »smo v preteklem obdobju največ dosegli pri zbiranju družbenih subjektov, ki morajo prevzeti glavno breme te akcije«.

Ob tem moramo tudi v prihodnje vztrajati pri širini akcije. Od materialnih malverzacij, ki jih odkriva Služba družbenega knjigovodstva, in ki jih kazensko preganjamo, so hujši in bolj skriti moralni prestopki, pomanjkanje športne etike, nacionalistična in šovinistična zloraba športa in športnih prireditev, poudarja dr. Petrović.

Po mnenju Draška Popoviča smo v nogometni organizaciji »zavrnili tako zahodni kot vzhodni način razvoja nogometa, nismo pa našli svojega lastnega, zaradi česar je nujno izvesti širše družbeno preverjanje; začnemo lahko pri vprašanju, ali res potrebujemo profesionalizem«. Vaska Duganova je opozorila na povezavo »političnih in gospodarskih struktur s klubi, zaradi katere je pogosto prihajalo do velikih zlorab«, Ivan Kozlovački pa je ugotovil, da »se še najdejo taki, ki pričakujejo, da bo akcija za urejanje položaja v športu zavozila na stranski tir«.

Športne sisteme moramo prilagoditi razvitosti posamezne športne zvrsti na posameznih območjih v državi. Zdaj se vse pogosteje dogaja, da povsod razvijamo vse športne oblike, celo v krajih, kjer za posamezne zvrsti ni gmotnih, kadrovskih in drugih pogojev, je poudaril Jože Austerle.

Na koncu seje je Marin Cetinić današnjo razpravo ocenil kot koristno za nadaljnjo samoupravno preobrazbo telesne kulture. Ugotovitve današnje razprave in predloge bodo zbrali v povzetek, ki ga bodo razposlali republiškim in pokrajinskim konferencam SZDL ter športnim kolektivom.

ŽARKO RAJKOVIĆ

OBISKA

● LJUBLJANA, 15. decembra – Na obisku v SR Sloveniji se je danes mudil konzul Nemške demokratične republike v Zagrebu Kurt Schindler. Pogovarjal se je z dekanom filozofske fakultete univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani dr. Mirkom Jurakom, s profesorjem filozofske fakultete Janezom Stanovnikom in šefom konzularne službe republiškega komiteja za mednarodno sodelovanje dr. Mirkom Žgurjem.

● KOPER, 15. decembra – Tridnevni obisk na slovenski obali je danes zaključil veleposlanik republike Italije v SFR Jugoslaviji Pietro Calamia. Med svojim obiskom se je pogovarjal s predsednikom skupščine občine Koper Brunom Koreličem, predsednikom skupščine občine Piran Dragom Žerjalom, obiskal pa je tudi Radio Koper, Televizijo Koper, skupnost Italijanov v Piranu in osnovno ter srednjo šolo z italijanskim učnim jezikom v Piranu.

V negospodarstvu so naložbeni programi pogosto pomanjkljivi

Ugodne ocene investicijskega programa KZ Postojne za povečanje kravje farme – Izvozno naravnani načrti EMO Celje

LJUBLJANA, 15. decembra – Pri investicijskem programu KZ Postojna, tozd Posestvo Hruševje, za nadomestitev in povečanje farme za 280 molznic, gre za sorazmerno visoke naložbene standarde, ki zmanjšujejo učinkovitost projekta, je menila komisija za oceno investicij v SR Sloveniji.

Investicija v prehrano in povečanje kmetijske proizvodnje – mlečnost po kravi se bo povečala za 1700 litrov, proizvodnja sloni pretežno na domačih krmilih – je bila ocenjena pozitivno, s priporočilom za zmanjšanje investicijskih stroškov posameznega stojišča. Poudarjena je bila tudi potreba po nujni izdelavi normativov za gradnjo hlevov, ki naj bi investitorje usmerjali k racionalnejši gradnji v primerjavi z dosedanjo, poroča republiški komite za informiranje.

Pozitivno je bila ocenjena melioracija 622 ha zemljišč na območju Barje–Žabje, sozd Vipa Vipava tozd Kooperacija. Melioracije naj bi omogočile prehod od ekstenzivne pridelave raznih poljščin k intenzivni gojitvi pšenice in koruze. Podrobneje bo moral investitor določiti še vire v finančni konstrukciji.

Pri ponovni oceni podražitev za skladišče Elektrotehne je ugotovljeno da je investitor sprejel predloge komisije iz prve obravnave in je med drugim začel tudi postopek za ugotovitev odgovornosti za pomanjkljivosti v investicijskem programu. Zaradi tega in glede na veliko stopnjo zaključenosti naložbe (96 odstotkov) je ta sprejeta kot sprejemljiva.

Investicijski program OŠ Šmarje pri Kopru za gradnjo vzgojno-varstvenega zavoda in adaptacijo osnovne šole, v precejšnji meri odstopa od zahtev, ki so bile sprejete z referendumom. Znatno prekoračuje normative za zidavo na tem področju, pa tudi splošna načela za kvaliteten investicijski program. Ne predvideva virov sredstev za vzdrževanje objekta po končani investiciji, s čimer napoveduje pritisk na povečanje sredstev skupne porabe ipd, zato program ni dobil pozitivnega mnenja o svojim družbeni in ekonomski opravičenosti.

Komisija je menila, da se že dlje časa srečuje s podobnimi pomanjkljivostmi investicijskih programov negospodarstva, posebej še tistih s področja šolstva. Priporočila je izobraževalni skupnosti Slovenije, da skupaj z drugimi pristojnimi dejavniki pripravi strokovne usmeritve investitorjem na tem področju.

Dokončne ocene prekoračitve investicijskega programa Rudnika lignita Velenje, za nadomestne objekte jame Preloge, komisija še ni mogla sprejeti. Investitor bo moral podrobneje predstaviti dejanski obseg in potek te, za zagotovitev 4,7 milijona ton premoga letno, sicer nujne investicije.

Investicijska zasnova EMO Celje, za prvo etapo tehnološke modernizacije proizvodnega procesa TOZD Posoda, je izvozno intenzivna, z ugodnim neto-deviznim učinkom 1,2 dolarja na 100 dinarjev vloženih sredstev in zagotavlja boljšo izkoriščenost že obstoječih gradbenih objektov. Komisija je priporočila, da se pospeši priprava investicijskega programa, hkrati preverijo izvozne možnosti, v prikazani devizni bilanci pa upoštevajo tudi potrebe, ki izhajajo iz združevanja sredstev, anuitet, avansov ipd.

Zasnova posodobitve upravljanja prometa v tehnično-informacijskem sistemu ŽG Ljubljana, ki naj bi poleg vseh posrednih učinkov vplivala na večjo izkoriščenost železniških vozil in s tem zajezila odliv deviz zaradi najemanja tujih vozil, je bila ocenjena kot družbenoekonomsko upravičena s pogojem, da ustreza izvoznim kriterijem. Investitor bo moral v nadaljnji pripravi investicije upoštevati omejitveni faktor dinarskih in deviznih sredstev, pri uveljavitvi celotnega sistema predvideti največji možni delež domačih proizvajalcev s tega področja, izpolnjevati pa bo moral tudi zahteve enotnega železniškega sistema Jugoslavije.

Podpisan dogovor o standardizaciji

BEOGRAD, 15. decembra (Tanjug) – Družbeni dogovor o razvoju standardizacije in boljšanju kakovosti izdelkov, del in storitev, ki so ga podpisali danes, bo omogočil kvalitetnejši izvoz ter uporabo domačih surovin in energije, seveda če ga bomo dosledno upoštevali.

Ob podpisu dogovora o standardizaciji je predsednik zveznega komiteja za energetiko in industrijo Rade Pavlović poudaril, da pomenijo enotni, dogovorjeni predpisi o standardih in tehničnih normativih ob izmenjavi nujnih podatkov o njihovem izvajanju velik prispevek k uveljavljanju enotnega trga in zmanjšanju zapiranja. Ta dokument je hkrati tudi lepa priložnost za združeno delo, da bo ta del gospodarskih tokov prevzelo v svoje roke.

Izobraževalne potrebe naj opredeli združeno delo

Posebne izobraževalne skupnosti morajo imeti vpliv tudi na programe za usposabljanje

LJUBLJANA, 15. decembra – Nasprotovanja temu, da bi omejevali razvoj novih in novih izobraževalnih programov, ni moči označiti kot obrambo starega. Očitek ni na mestu, tudi vse stare izobraževalne programe bo treba dati pod tuš. – Da, je bilo čuti opombo, ampak tuša nimamo.

Misel je s seje Republiškega družbenega sveta za vzgojo in izobraževanje, ki je danes govoril o predlogih za usklajevanje programskih zasnov v usmerjenem izobraževanju. Nanaša se pa opombo, ki tokrat ni bila navržena prvič, češ da se visoko šolstvo postavlja v vlogo konservativnega ohranjanja starega, ko se nasprotuje hitremu razvijanju novih izobraževalnih programov. Že nekajkrat je bilo omenjeno, da bi tudi s selekcijo starega morali dajati prostor novemu – in tudi danes je tekla misel razprave v to smer. Drži sicer, so menili člani sveta, da so predlagane programske zasnove za oblikovanje izobraževalnih programov v sedanji obliki (kakršna je predložena za javno razpravo) bolj izraz sedanjega stanja kot pa dolgoročnih kadrovskih in izobraževalnih potreb združenega dela – toda zato je treba doseči, da ti predlogi zagotovo pridejo pod ostro lupo organizacij združenega dela in da se torej te razprave ne zadržujejo bolj ali manj le v krogih izobraževalnih sfer. Obenem so pa člani sveta spet ponovili misel, da so sestavni del usmerjenega izobraževanja in njihovih skupnih programskih zasnov tudi programi za usposabljanje in izpopolnjevanje; posebne izobraževalne skupnosti morajo zato opraviti usklajevalno delo v celotnem obsegu, ne smejo se spreminjati v nekakšne »šolske« skupnosti, izobraževanje in usposabljanje v gospodarskih delovnih organizacijah pa prepuščati drugim.

Glede izobraževanja pedagoškega naraščaja je svet ponovil svoje junijsko stališče, da je treba dvigniti raven izobraževanja in znanja vzgojiteljic in osnovnošolskih učiteljev. Pristojni organi pa naj odločijo, kdaj bo – glede na naše gmotne možnosti – tako izobraževanje mogoče začeti.

J. S.

»Morava 2« uspešno napreduje

Na jugu Srbije bodo do leta 1985 zgradili 2630 živinorejskih farm

BEOGRAD, 15. decembra – Na današnji seji je izvršni svet skupščine SR Srbije ugotovil, da program Morava 2, po katerem trinajst občin na jugu republike gradi razne industrijsko-kmetijske objekte, v glavnem uspešno teče.

Gre za ambiciozno zastavljen agroindustrijski razvojni program, ki so ga začeli izvajati sredi leta 1981, dela pa naj bi bila končana do leta 1985. Predračunska vrednost tega velikanskega projekta je znašala 6868,7 milijona dinarjev. V okviru primarne kmetijske proizvodnje je med drugim predvidena gradnja 2630 raznih živinorejskih farm in ureditev 3650 hektarov sadovnjakov. Na področju agroindustrije zajema program 16 mesnopredelovalnih zmogljivosti, mlekarn, obratov za predelavo sadja, grozdja itd. s predračunsko vrednostjo 3126,9 milijona dinarjev. V programu sodeluje tudi Mednarodna banka za obnovo in razvoj. Sredstva so prispevali še republika Srbija in domače banke.

S. D.

DELO

Glavni urednik ČGP Delo: BORIS DOLNIČAR

Odgovorni urednik »Dela«: JOŽE VOLFAND

Pomočnika glavnega urednika: MIRO POČ, VLADO ŠLAMBERGER

Uredniki: ANTON JANEŽIČ (centralna redakcija), BRANKO PODOBNIK (notranja politika), FRANJO KRIVEC, JOŽE PETROVČIČ (gospodarstvo), JAKA ŠTULAR (zunanja politika), v. d. BRANKO SOSIČ (kultura), JANEZ ODAR (slovensko dopisništvo), NIKO LAPAJNE (ljubljanska rubrika), EVGEN BERGANT (šport), JANEZ KOVAČIČ (kronika), ALENKA PUHAR (Sobotna priloga), TIT VIDMAR (Književni listi), ŠTANE IVANC (publicistika), BOGDAN POGAČNIK (posebne naloge), JOCO ŽNIDARŠIČ (fotografija), JANEZ SRŠEN (lektorstvo), BOJAN ŠTEFANČIČ (dokumentacija).

IZ JUGOSLOVANSKEGA ČASOPISJA

Investicije po svoje, bančniki pa tudi

Vjesnik pravi, da na Hrvaškem še vedno niso spravili investicij v realne okvire:

»V gradnji je 4200 objektov v skupni vrednosti 306 milijard dinarjev. Kako je moč graditi mimo realnih možnosti in brez razpoložljivega dohodka? Pravi odgovor na omenjeno vprašanje bi lahko dali direktorji naših bank. Predvsem direktorji tistih 154 osnovnih bank (od skupaj 174), ki po izjavi zveznega sekretarja za finance ne poslujejo v skladu z zakonskimi predpisi.

Gre morda pri tem kršenju za kaj resnejšega? Da in ne. Bolj ne kot da. Pod resno kršitev predpisov sodi na primer to, če nekdo preorje hektar družbene zemlje. Gre za napad na družbeno imovino, pravimo. No, prav je, če rečemo tako. Nespoštovanje zakonskih predpisov v bankah je, tako je videti, nekaj povsem drugega.

Za kaj gre?

Največkrat se dogaja, da se kratkoročna sredstva, ki so sicer namenjena za kreditiranje tekočega poslovanja, dajejo za investicije. Kakšne so posledice? Kar zadeva investicije, so stvari jasne: podaljšujejo se roki gradnje, večajo cene in z njimi tudi stroški prihodnje proizvodnje. Prav tako pa vemo, da vse ostalo gospodarstvo ostaja brez obratnih sredstev in vse bolj težko izpolnjuje svoje obveznosti do svojih kooperantov in drugih poslovnih partnerjev. Epidemija nelikvidnosti se vse bolj širi. Bančniki pravijo, da so brez moči, ker je – po tej razlagi – kriva restriktivna kreditno-monetarna politika, ki gospodarstvu ne daje dovolj denarja za normalno poslovanje.

Vsekakor gre za resne stvari. V nič gredo milijarde družbenih sredstev, gospodarstvu pa se ves čas postavlja nož na grlo – ali inflacija ali pa gospodarski infarkt. Naposled lahko le ugotovimo, da takega vedenja nismo označili za napad na družbeno imovino in tudi ne za spodkopavanje družbenega sistema.« pravi Živko Gruden.

Denar je šel, sladkorja ni

Zagrebški Večernji list piše o nekaterih dogajanjih v zvezi s proizvodnjo sladkorja:

»Zagrebška Nama je pred časom dala milijardo dinarjev za proizvodnjo sladkorja. Prepričana je bila, da bo v zameno dobivala sladkor iz tovarne sladkorja v Županji. Za oskrbo svojih potrošnikov seveda. Odgovorni delavci v KIK Vinkovci so pa vzeli svinčnik v roke in izračunali, da se jim – glede na veljavne cene – bolj izplača pridelovati pšenico. Na osnovi takega računanja so odpovedali sodelovanje z županjsko tovarno sladkorja, le-ta pa z Namo. Tako je naposled zmanjkalo denarja in sladkorja. Vse brez dogovarjanja.

Omenjena trgovska organizacija je bila pred časom za vzor, kako se je treba povezovati s proizvodnjo. Nad štiri petine sporazumov je sklepala za pet let in ostalo za nekaj krajše obdobje. Novi tržni pogoji so pa spremenili vse dosedanje dogovarjanje na osnovi samoupravnih sporazumov, tako da je padlo v vodo tudi dvajsetletno sodelovanje med Namo in sladkorno tovarno v Županji ter kmetijskim kombinatom v Belju. Zdaj, ko je tako ali drugače treba priti do denarja, prenekateri pozabljajo na čase, ko jim je trgovina prišla še kako prav in so se tepli za njeno naklonjenost. Pri tem, tako se zdi, pozabljajo na pravila poslovnega vedenja in tudi moralo.

Nama je v prvih devetih mesecih letos za predujme proizvajalcem dala 340 milijonov dinarjev, od tega za prehrambne proizvode 90 milijonov. Da bi do konca leta imela dovolj proizvodov, ki jih občani kupujejo, bi potrebovali še 188 milijonov. Podravka je, za primer, ponudila dovolj svežega mesa v vrednosti 180 milijonov dinarjev, vendar pod pogojem, da dobi 40 odstotkov predujma, ki ga bo vrnila čez dve leti. Nama (podobno velja tudi za ostalo trgovino) bi lahko šla v take in podobne posle, če bi dobila kredit. Vsi računi pa kažejo, da bi tako poslovanje naposled navrglo izgubo.

Zagrebški Slaviji so vsi proizvajalci sladkorja povedali, da ji bodo dali za 20 ali 30 odstotkov manj sladkorja. Zakaj je tako, ni težko uganiti, če vemo, da industrijski predelovalci, predvsem pa proizvajalci alkoholnih in brezalkoholnih pijač plačujejo bolje od ostalih.«

Novinar R. Klikovac še ugotavlja, da se že tako majhna in zmanjšana sredstva trgovine »zamrzujejo« tudi na policah prodajaln, kjer ždi lepa količina predmetov, ki jih ljudje mesece in mesece nočejo kupiti.

Strah pred steklino

V Splitu so v strahu pred steklino, tako da je Slobodna Dalmacija objavila članek na to temo celo na najbolj uglednem mestu na prvi strani:

»Če je steklina res prišla prav do Splita bomo zvedeli jutri, ko bodo veterinarji povedali svoje mnenje o lisici, ki so jo trije lovci iz Klisa ubili na Kočinjem brdu. Res je, da so lovci zelo v skrbeh, ker so našli še nekaj poginulih psov in to prav na Kočinjem brdu.

Omenjene podatke so nam povedali veterinarji in še dodali, da bodo ugotovili, zakaj so poginili psi. Če bodo ugotovili, da je »lisica iz Klisa« stekla, bodo padle v vodo vse znanstvene teorije o tem, kako steklina »potuje« vsako leto od 30 do 40 kilometrov. Če je bila lani pri Savi, je do Klisa vsekakor dolga pot. Ne glede na rezultat preiskave velja opozoriti na nevarnost za živali. V podobnih primerih ljudje zaradi strahu uprizarjajo pravi lov nanje in ubijejo vsakega psa, ki koga ugrizne. Veterinarji pravijo, da je prav, če psa izolirajo in po desetih dneh ugotove, ali je stekel ali ni. Prav tako je v redu, da morajo biti psi na vrvici, ne pa da letajo okrog.«

Slobodna Dalmacija opozarja svoje bralce, da bodo vsakogar, ki ga je ugriznil pes, takoj cepili. Cepivo je praktično stoodstotno zanesljivo. Prav tako velja povedati, da je tudi ugriz stekle živali »usoden« samo v 60 odstotkih primerov.

Vsekakor je najbolj učinkovita preventiva. Če bodo ugotovili, da je bila lisica s Klisa stekla, bodo cepili veterinarje, lovce, zdravnike... Torej vse, ki zaradi svojega dela lahko pridejo v stik z okuženimi živalmi. Pisec še ugotavlja, da se lahko s steklino okuži vsaka žival in človek razen rib, kač in želv.

Pripravil IGO TRATNIK

Pogled na revijo Književnost, pol stoletja po njenem prvem izidu

Marksizem se udomači

Hvalevredna misel Cankarjevega doma, da predstavi poglavitne ustvarjalce, urednike, sodelavce in sopotnike »Književnosti«, se v prigodniškem, jubilejnem večeru – ob 50-letnici Književnosti – sicer ni razživela, kakor bi se morala (in nemara tudi hotela, a čas tudi zgodovini ne prizanaša!) glede na bogastvo misli v »Književnosti«; zdi se, da tudi ni šlo za to, da bi fenomen »Književnosti« oteli historični pozabi – to je opravila že sama. Neštevilno poslušalstvo je prišlo kot zainteresirano poslušalstvo, ki je zvedelo iz prve roke (zlasti od B. Krefta in S. Krašovca) tisto, kar sicer kronist počasi lušči iz arhiva, kar (prav ali pa tudi ne) razbere med vrsticami, kar je zapisano – kadar je – v opombah, kar se utegne izgubiti iz natančne znanstvene analize, kadar jo bomo dobili. Določen historični ressentiment je potemtakem »v naravi stvari«, pa ji prav nič ne škodi; morda je lahko celo izziv za presojo – in oceno vloge in pomena »Književnosti« (in še drugih revij, časnikov, dejavnosti med dvema vojnama).

V Ljubljani je v decembru 1932 izšla nova revija – »Književnost«, s podnaslovom »mesečnik za kulturo in znanost«. Izšla je kar tako – »brez kulturne skupnosti, brez mecena« (kakor je dejal B. Kreft), izšla je zasebniško, z denarjem od suplentske plače, pravi Kreft, ki je bil naveden kot izdajatelj in urednik (pa je bil seveda tudi pisec, razpečevalec, administrator), in z nekaj prispevki »drugače mislečih«, torej naprednih – tedaj. Najbolj zavzeti in stalni sotrudniki so bili zlasti Stane Krašovec, Dušan Kermavner, Boris Ziherl in drugi; zdaj je bil ta, zdaj oni bolj intenzivno prisoten – kakor so pač prihajali oziroma odhajali z robij, iz zaporov in z zasliševanj.

Težnja mladega, recimo drugega rodu marksistov se je ujela s pobudo in potrebo ilegalne Komunistične partije po širjenju in uveljavljanju marksistične misli. Svoboda mnenj in mišljenj znotraj Komunistične partije se je očitno ujela z uredniško zasnovo oziroma je bila le-tej dovolj širok okvir; obema pa je svobodo omejevala zelo ne-abstraktna družba, šestojanuarska diktatura. V takšnem sožitju je izhajala »Književnost« tri leta, ki pa so dala več, kot bi lahko sodili po kratkosti življenja.

Manjkajoči zorni kot pisanja o marksizmu

Vse do l. 1931 je zabeležiti v slovenski revijalni publicistiki komaj kakih dvajset »bibliografskih enot« kot odmevov na marksizem. V naslednjih treh, štirih letih pa nastopi pravi vdor razmišljanj o idejnem pomenu (teži) in teoretskem modelu marksizma; izide več člankov – in kvalitetno drugačnih – kot prej v 30 letih. Na Slovensko je marksizem namreč prihajal na enega od načinov »slovenskega sindroma«, kot se reče: uvajal ga je namreč članek, ki je napovedoval njegov konec (»Marksizem razpada«, J. E. Krek, 1899) – in to temeljito in z velikimi zamahi; v prepričanju, da je ta bližnji konec večna, tako rekoč strukturna značilnost marksizma, ga je podprl čez trideset let članek o krizi marksizma (Z. Gosak, Kriza marksizma, revija Val, I/1932/33), toda tokrat je naletel na trdno uredniško zasnovo in idejno opredeljenost »Književnosti«, in pozneje Sodobnosti. (Tu krivično zanemarjamo redka, sicer še neizmerjena, pa vendar znana in pomembna prizadevanja V. Martelanca, D. Gustinčiča in drugih do l. 1931).

Temeljna značilnost in manjkajoči zorni kot pisanja o marksizmu do l. 1932, prav do odločnega nastopa »Književnosti« je, da gre za predstavljanje marksistične problematike skozi posrednike in po delih; marksizem ne prihaja zavzemat tega prostora kot globalna misel o družbi, ampak kot »materialistično naziranje zgodovine«, kot »historični pristop v sociologiji in filozofiji«, kot »dialektična metoda« ali kot »materialistična politična ekonomija«. Ne prihaja kot izvirna misel, ampak v predelavah, od katerih se zlasti udomačijo Kautskyjeva pojmovanja, Borchardtove simplifikacije, interpretacija Plehanova, avstromarksizem. Popularizacija, ki vedno terja in dobi svoj davek – vulgarizacijo izvirne misli. Presenetljivo hitro pa mladi marksisti v »Književnosti« že reagirajo nanjo: v prvi številki prvega letnika (1933) objavi Dušan Kermavner (pod psevdonimom Peter Lem) v članku »Karl Marx« pomembno opozorilo: »Človeku, ki se zanima za Marxov nazor, je svetovati previdnost pri spoznavanju tega nazora iz druge roke«. Za današnjo rabo je potrebno spremeniti samo letnico in – glede na vmes nastalo škodo – zaostriti opozorilo bolj kot nasvet. Še v isti številki isti avtor že podaja tudi »Zgodovinski pregled revizionizma«, s posebnim poudarkom na vpliv Bernsteina (in »nemarksista Masaryka«) na skoraj vse slovenske socialistične ideologe in na revizionizem po Bernsteinu, zlasti v izdaji K. Kautskega (»danes še živečega« – 1933). Ugotovitev, ki se ponuja, je hkrati izziv za primerjavo s sedanjim časom: vsa idejna (uredniška) zasnova »Književnosti« je temeljila na izsledkih in dosežkih historičnega materializma oz. je izhajala iz tiste stopnje razvoja marksizma, ki je v času med vojnama najbolj dojela Marxovo zastavitev. Leto 1933 je prav gotovo določena prelomnica v razvoju družboslovne misli, saj pomeni radikalno in dosledno nov pristop k obravnavanju filozofske in teoretske problematike marksizma. Glede na aktualnost in kritičnost vsebine »Književnosti« in ne manj pomembne knjižne zbirke ENKA (NOVA KNJIGA), ki je nastala in obstajala sočasno, je celo mogoče reči, da tudi prelomna sodobnost v svetovno-zgodovinskem smislu ni le naletela na odmev in odsev v slovenskem prostoru, ampak je bila vanj vraščena; krči svetovne krize, porazi delavskih gibanj v Evropi, besnenje nacizma v Nemčiji – to niso bili valovi, ki bi le od daleč butali v nekakšno varno slovensko taborsko zakotje, ampak so pretresali in v živo zadevali zavest in dejanje delavskega gibanja in teorijo in prakso naprednih intelektualcev, marksistično usmerjenih mislecev. V dokaj nerazvidni sistuaciji, ob hkratnem zelo dejavnem obstojanju različnih revij in avtorjev, ki so bolj ali manj odkrito odklanjali marksistično misel, je »Književnost« posegla v osrčje dogajanja na – pogojno, nedefinirano rečeno – slovenski književni levici in odprla pot napredni marksistični misli. Uveljavila se je skozi idejni spoprijem in kritični spopad na straneh »Književnosti«; torej na način, ki je izvirnemu, Marxovemu in Engelsovemu marksizmu najbolj blizu: ne tako, da bi se uveljavil kot »še ena« filozofija (ideologija itd...), ampak z močjo svoje teoretske premoči glede na druge miselne tokove.

Oblikujejo se postopki novih teoretikov

V polemikah z etabliranimi filozofijami in akademskimi avtoritetami (Spektorski, Veber, Ušeničnik, Gosak), z vsemi tistimi, ki hočejo priti »marksizmu za hrbet« in z odmevnimi nastopi J. Vidmarja, so se oblikovali teoretski postopki novih marksističnih teoretikov Edvarda Kardelja, Borisa Kidriča, Borisa Ziherla, Dušana Kermavnerja, Bratka Krefta, Staneta Korošca in drugih. Radikalni razloček v recepciji marksizma na Slovenskem se najbolj izpostavi prav z Edvardom Kardeljem (Tone Brodar), s člankom v prvi številki »Književnosti« – »Nacionalno vprašanje kot znanstveno vprašanje«, ki je polemičen odgovor na Vidmarjev »Kulturni problem slovenstva«: govoriti o zgodovini marksizma na Slovenskem – skozi revijalno publicistiko – pomeni namreč doslej, govoriti o predstavljanju, interpretiranju, kritičnem presojanju marksizma oziroma posameznih del in avtorjev iz marksistične tradicije; zdaj pa imamo opraviti z »marksizmom na delu«, z aplikacijo marksizma na konkretno vprašanje, ki so ob njem Slovenci tako ranljivi – narodnostno vprašanje. In ta uporaba marksizma se je obnesla; kakor se je umevanje nacionalnega vprašanja prepletalo z vprašanjem razrednosti, tako se je poslej marksistična teorija prepletla s teoretsko prakso razrednega boja.

Seveda pa »Književnost« še naprej dosledno in svojemu uredniškemu in partijskemu vodilu zvesto objavlja recenzije, polemike, komentarje. Vzdržuje stik s sočasnim evropskim dogajanjem, sprejema, ocenjuje, odklanja; idejno in teoretsko mojstri svoje sodelavce in se izpostavlja grožnjam cenzure.

Sodelavci, ki so v glavnem »sodrugi«, so poznavalci, ki ne pristajajo na surogatih za marksizem, ampak se napajajo pri izviru; in ker so tudi propagatorji in učitelji, hočejo izvir ponuditi drugim: zato prevajajo. Ob prevedenih člankih v »Književnosti« je zaslužna zlasti knjižnica »NOVA KNJIGA«, ki jo skrbno izdaja, ureja, prevaja, razpečuje (in plačuje) Stane Krašovec. Zazdeti bi se hotelo, da »zamudništvo« ni nujno atribut slovenstva, da so že bili časi, ko je bilo zamudništvo manjše – govorimo o založništvu – ali, ko bi ga bilo še mogoče zmanjšati; – danes ta – neukinljiva razdabja – niso več mazohistično tarnanje, ampak empirično dejstvo, katerega teoretske in praktične posledice nas bodo krepko teple. Če vemo, da so l. 1933 izdali knjižice o fašizmu, krizi kapitalizma itd., pa danes vemo, kako zares zaostajamo. Obravnavali so npr. Hilferdinga (l. 1935), katerega Finančni kapital je izšel l. 1910, v slovenščini pa l. 1980.

Seveda to vemo tudi brez primerjave s »Književnostjo« in Novo knjigo (sicer je obstajala še »Mala biblioteka«); ob primerjavi je neprijetno tembolj, ker kaže, da en korak naprej lahko pomeni res dva koraka nazaj.

Kaj pomenijo časovne primerjave

Tako »Književnost« v tistih treh letih izdaja prevode (Marxa, Engelsa, Lenina, Plehanova, K. Zetkina, Lukácsa), poziva k študiju marksizma, objavlja celo recenzije prevodov. Za današnjo rabo velja zapisati še besedo o slogu: jasen, čist, koncizen, razumljiv jezik je značilnost tega pisanja. Danes bi rekli – odlika, tedaj pa se je nemara tako kar moralo pisati. Čemu bi sicer? Tako – »Književnost« je izhajala v nakladi okrog 400 izvodov – razumljivost in berljivost torej nista bili potrebni zaradi širokega občestva bralcev; ampak zaradi stvari same in ideje.

Zgodovinska distanca sama po sebi ni vzrok, da ugotavljamo pomembno mesto »Književnosti« v naši kulturni preteklosti; pomembna je tudi opredelitev tega pomena kot referenčne točke za kontinuiteto aktualne in angažirane marksistične publicistike in založništva. Nazadnje pa tudi, kaj pravzaprav pomenijo časovne primerjave: objektivno vzeto so bili tedanji časi objektivno (še) krutejši kot sedanji; pa bi – nam v opravičilo – vseeno lahko našli tudi neprijetna vprašanja (ali natolcevanja) za sodobnike »Književnosti«: morda pa je bilo lažje (predvsem pa možno – ekonomsko-finančno in »podjetniško«) izdajati revijo brez Kulturne skupnosti, mogoče se je bilo lažje dogovarjati z ne preveč številnimi somišljeniki sredi mnogih drugače in zlasti nasprotno mislečih, mogoče je bilo lažje živeti od suplentske plače kot danes od profesorske plus avtorski honorar za objave v revijah? Mogoče je bilo lažje izdajati ustrezno – aktualno marksistično literaturo – s podporo Komunistične partije – kot prek kanalov kadrovske politike in razvejene izdajateljske demokracije? Aktualnost »Književnosti« pa ni samo v primerjavah in asociacijah na naš čas.

Je namreč še huje: marsikatera tema je, kot bi bila današnja (npr. skozi tri leta so se ukvarjali z reformo šolstva, s »temeljnimi vprašanji nove vzgoje«, »šolo in delom«, ali z ženskim vprašanjem in feminizmom pa s »sociološkimi osnovami moderne arhitekture«, 12/1935), marsikateri članek je tak, kot bi bil napisan za jutri, npr. B. Krefta, V Ženevi nič novega, ki smo ga slišali na jubilejnem prazniku »Književnosti«. Kako se neki počuti (živi) avtor, če pomisli, ali res velja še danes, kar sem zapisal pred petdesetimi leti? Ali je v njegovi pomisli tudi sladko maščevanje ali skrito samopriznavanje: kako prav sem imel!?

NEDA PAGON-BERGLEZ

Jaki: Ilustracija I

Na skupščini Zveze književnikov bodo govorili o gmotnem položaju književne ustvarjalnosti

Nov poskus s honorarji

O honorarjih in s tem v zvezi o materialnem položaju književnikov se v javnosti razpravlja kot o malokateri stvari, ki se tako ali drugače tiče književne dejavnosti. Toda kljub izjemni količini popisanega papirja in govorov problem ostaja problem, besede pa – besede. Honorarji so še naprej ne le nizki, ampak čedalje nižji. Četudi se kje za trenutek posreči, da kakšna založba, ta ali ona republika iznajde in »splovi« obetavno zamisel, po kateri bi honorar naposled bil vsaj približno vreden svojega imena, ga že v naslednjem hipu inflacija bistveno »olajša« prave vrednosti in spet je vse pri starem: simbolična vsotica počasi poroma od založnika k piscu, a še preden mu pride v roke, jo še dodobra osmukajo razni njeni upravičenci po davčnih hišah.

Seveda, problem ni za vse enako hud in neprizanesljiv. So pisci, ki dobro »zaslužijo«, res pa je, da jih je razmeroma zelo malo. In res je tudi, da so pisci, ki so gmotno dobro podloženi, čeprav ne po zaslugi svoje literature – ampak po dohodkih, ki prihajajo iz drugih virov, npr. raznih uredniških dejavnosti in stotero drugih zadev, ki lahko vržejo kopico novcev, če se jih poloti tako sposoben človek, kot je sposoben književnik. Toda s tem se nič ne spremeni: honorarji so še naprej pri svojem, literarno delo ne prinese »plačila« tistemu, ki ga je ustvaril, njegovo vrednost je v domala nepregledni družbeni zgradbi vnovčil nekdo, ki ga ni mogoče identificirati.

Poleg tega ne tako drobna množica pisateljev živi zares skromno. To so predvsem avtorji, ki so si izbrali status samostojnega ustvarjalca, ki torej živijo le od svojega peresa (oziroma pisalnega stroja). Torej sta vsaj dva razloga za to, da se o problemu, omenjenem na začetku, še govori – govori z nekakšno drugačno »intonacijo«, z novo argumentacijo, organizacijo itd.

Zveza književnikov Jugoslavije bo jutri na svoji skupščini v Somborju načela ravno to temo – in v dokaz, kako se njej sami le-ta prikazuje kot zelo trd oreh, je dejstvo, da bo o njej razpravljala kar dva dni.

Kot je razvidno iz razposlanega gradiva, se zaveda, kako težavno je vprašanje: nič kaj ohrabrujoča ni okoliščina, da mu že dolgo nihče ni mogel do živega, še manj pa resnica, da se za povišanje svojih »nagrad« književniki potegujejo ravno v trenutku, ko celotna jugoslovanska družba zateguje pas in zmanjšuje porabo. Toda po drugi strani je tu tudi nenavadno spodbudno spoznanje: ravno v času »krize« se ljudje bolj kot prej obračajo h kulturi, posebno h knjigi, ki – presenetljivo – nenadoma ni več tako fantastično draga. Poznavalci razmer namreč zatrjujejo, da knjige »gredo« bolj kot prej, kar pomeni, da tudi t. im. širša družba utegne bolj kot kdaj podpreti tiste, ki jo ustvarjajo.

V zvezi z materialnim položajem književnikov oziroma književne ustvarjalnosti, se pravi honoriranjem te dejavnosti omenjeno gradivo Zveze književnikov Jugoslavije najprej poroča, da imamo sicer v državi nekaj dobrih sklepov glede reševanja tega problema – toda nikakor ni mogoče biti zadovoljen z uresničevanjem teh sklepov, to je družbenih dogovorov ali samoupravnih sporazumov. Prva naloga književnikov bi zatorej bila, da bi se bolj organizirano zavzeli za doseganje svojih pravic. Kako in kdaj si zadati to nalogo na ramena – o tem bi med drugim morala sklepati književniška skupščina.

Težav pri tem najbrž ne bo malo – že zato, ker – kot beremo v nadaljevanju gradiva – skoraj ni nikakršnih podatkov o tem, kakšen je pravzaprav »materialni položaj književnih ustvarjalcev«. Menijo, da bi o tem najprej kazalo izvesti ustrezno anketo, saj sicer ni mogoče »načrtovati (potrebnih) korakov«.

Zapletenejše od vsega pa se zdi neposredno področje honorarjev... Najprej je tu dejstvo, da so honorarji po republikah in pokrajinah tako zelo različni (najnižji baje v Bosni in Hercegovini), kakor niso v nobeni drugi sferi v državi. Dalje, revije nagrajujejo svoje sodelavce le z najnižjimi honorarji – in jih s tem avtorji tako rekoč vzdržujejo sami, pri čemer so nekatere za kulturo izjemno pomembne. To pa pomeni, da se za skupno dobro ne »žrtvujejo« nobeni drugi »partnerji« revij te vrste: ne tiskarji, ne papirničarji in ne kdo drug.

Ponekod po svetu pisatelji prejemajo določen odstotek od svojih izposojanih knjig po javnih knjižnicah. V Jugoslaviji te možnosti ne morejo izrabljati. Zdaj književniki predvidevajo, da bi to možnost znova »izpostavili«, vendar se ji najbrž obenem že odpovedali – a samo začasno, dokler se ne popravi gmotna osnova javnih knjižnic. Po drugi strani bi bilo mogoče dobiti več podpore pri kulturnih skupnostih – že zdaj v nekaterih republikah »sofinancirajo« nastajanje del ali kako drugače primaknejo svoj dinar k avtorskemu honorarju. Toda res je, ponekod so s to prakso tudi že prenehali... Izkušnje bi tako bilo treba proučiti in se zavzeti za najboljše rešitve – ki očitno niso nerealne.

Avtorji nadalje menijo, da bi bilo treba zmanjšati davke na honorarje. Tako naj bi se odstotek priznanih materialnih stroškov s 35 odstotkov dvignil na 50 odstotkov, pretehtali pa naj bi tudi možnost, da bi zmanjšali davek na dohodek od tistega dela, ki ga je pisec ustvarjal več kot eno leto. Znova naj bi proučili razmerje avtorjev do Jugoslovanske avtorske agencije, na račun katere književniki naslavljajo mnoge kritične pripombe.

Vse te in druge »postavke« bo skupščina morala nadrobno analizirati in na podlagi analize izdelati svojo strategijo – svoj, recimo, izterjevalni mehanizem, ki bo pravičen in enakopraven do vseh po vsej državi. Najbrž pa sami pisci ne mislijo, da se jim bo posrečil kar stoodstotno; na poti do tega je bržkone preveč nepredvidljivih »faktorjev«, zaradi katerih ne bo mogoče doseči, da bi pisanje prinašalo denarja, kolikor bi ga hoteli ali celo potrebovali pisci. Sicer pa: književnega dela nikoli ni mogoče v celoti plačati; tega se zaveda mnogo avtorjev, če ne kar vsi. Verjetno gre pri vsej stvari predvsem za to, da se na njihov račun ne bi preveč očitno okoriščal(?) kdo drug.

JOŽE HORVAT

Zapisano neposredno

»Črna maša« v Mohorjevi

V predprostoru celovške Mohorjeve knjigarne na Vetrinjski krožni cesti so bile v petek zvečer v pravokotniku razpostavljene po tleh štiri debele prižgane sveče. Obdajale so nevidno krsto. V zadnjem prostoru, ampak tako, da se je videlo že od vhodnih vrat, se je spuščala s knjižnih polic v vrhnjem nadstropju velika črna zastava, na kateri je pisalo »Smrt: Črni cikel.« Prostore je napolnjevala tiha glasba, malo pop, malo pompe funebre.

Ko se je nabralo dvajset, trideset ljudi, so električne luči pogasili, samo mrtvaški oder je dajal svečavo. Nekaj časa je bilo vse tiho, samo pop-funebre je prišel po zbranih pričakovalcih, dokler ni nekdo v ozadju prižgal baterijo in je ozki snop svetlobe poiskal obrazek zgoraj na knjigarniški galeriji, tik nad veliko sliko ekspresionistično odtujenega prezbiterija vaške cerkvice. Tedaj se je že zaslišal visoki, po koroško pogrkujoči glas, ki je citiral iz prvega pisma apostola Pavla Korinčanom: »Kot poslednjega sovražnika bomo uničili smrt«.

Kaj bi, tako je, da je provincialno mestece med Dravo in Gospoşvetskim poljem doživljalo tistega večera pravcati literarni happening. In da ga niso prirejali »nemški« pisateljski frustriranci, ki se kar naprej dušijo v zatohlosti umetniške samonamembnosti v tem praktičnem, pridobitniškem, s kamnitim zmajem okinčanem deželnem capitolu, temveč so si nekaj novega, nekonvencionalnega, »provokantnega« izmislili mladi Slovenci. To ste si vi izmislili, rečem 24-letnemu avtorju Janku Ferku, to ste videli nekje na Dunaju. Ne, to smo si kar sami izmislili in od nikoder nismo ničesar prinašali. Kar tako smo si rekli, da mora biti enkrat malo drugače.

Vzrok za to, da je moralo biti enkrat malo drugače, je prav neznaten. Knjižica na 40 straneh. Na 24 straneh ni ničesar ali pa ilustracija. In od ostalih 16 jih ima šest po dve besedi do tri vrstice. Od 13 pesmi, kolikor jih obsega knjižica, se ena glasi: »Smrt. Črnina.« Pika. Konec.

Pogovor z urednikom založbe Mohorjeve družbe Francem Kattnigom: Illustrissime, to je pa razkošno, nekaj pesniških razmišljanj o življenju in smrti, bolj ali manj neznan avtor, nekaj risbic neznanega študenta, pa povežete v knjižni dogodek...

Kattnig: Neznan avtor? Ferka so vlačili po vseh nemško nacionalističnih listih, v parlamentu je bila interpelacija za prepoved njegovih »pornografij« – Neznan? Napisal je ciklus pesmi o smrti, v »Delu« pišete, da bi njegov naslov lahko bil »Na smrt obsojena smrt« in ne »Smrt«, ali ni to razlog, da ga malce poveličamo, da k ciklostiranemu »Hladnemu ognju« iz njegovih dijaških let dodamo še nekaj malo bolj razkošnega, da tako rekoč manifestiramo zaupanje vanj? Saj fant ni dobil niti šilinga honorarja, tiskovni stroški pa nas tudi ne bodo dotolkli. In risbice? Povem vam: Karl Vouk – vidite tam tistega lepo vzgojenega dolgina, poleg drugega, razkuštranega dolgina, to je njegov brat, Rudi, ki je vodil dijaško demonstracijo na celovški železniški postaji – ta Karl Vouk velja na dunajski fakulteti za arhitekturo za enega najbolj nadarjenih, bogve, kje bodo njegove »risbice« še visele.

»Smrt ni pesniška / v razmerju smrt človek je smrt prevzvišen mojster / do sebe je smrt navaden delavec / smrt dela za najvišjo plačo. Za življenje«, recitira Ferk z galerije. Zdaj se je že pomaknil naprej, nad drugo Voukovo sliko, še nekajkrat se bo prestopil, in knjižne predstavitve bo konec, »Smrt odpraviti / bi pomenilo / spremeniti svet«. Enajsta pesem: »Smrt / presenečenje ti ni popolnoma uspelo / vedel sem / da boš prišla / tvoj prihod je zadnje prepričanje«. Potem jç epilog in še en epilog, citat iz E. E. Cummingsa: »Večina tistih, ki bi se dvakrat rodili, bi rojevanje imenovali umiranje«.

Ah, ta manjšinskopolitična relevantnost... Ferkov bledi, schillersko koničasti profil razodeva dilemo človeka, ki se čuti poklicanega za »samo umetnost«, življenje pripadnika slovenske manjšine sredi nemške večine pa mu sámo od sebe nalaga dnevno politične dolžnosti, narodnostna izjasnjevanja, konfrontacijske izpade, uveljavljanje slovenstva,boj. Kakor da ga je malce sram, kakor da se čuti krivega, ko »Smrt. Črni cikel.« nima nikakršne aktivistične vrednosti, ko knjižica nikakor ni »uporabna« za dnevnopolitična prizadevanja njegove narodne skupnosti. Kreisky gotovo ne bo nikoli vedel, da obstaja. Kaj naj naredim, ali naj iz kože skočim. Ferk iztisne iz sebe, kar ni izgovor, kar ni izhod v sili: Mislim, da bom za svoje slovenstvo storil največ, če bom takšen, kakršen sem. Če bom imel kaj po slovensko povedati, bom povedal po slovensko. »Smrt« sem povedal po slovensko. Če po slovensko ne bom znal povedati, bom povedal po nemško. Po nemško sem povedal »Obtoženega tožilca«. Drugo leto bo izšel v nemščini nov roman, »Pridiga na deželi«. Nekateri mi to zamerijo. Dobro. Toda ko so me zaradi tistih nekaj »pornografskih« stavkov napadli, so me napadli kot Slovenca. Ali to ne ovrže očitka, da narodnostno nisem identificiran. Ali ne dosežem s tem, da ravnam, kakor mislim, da moram, več, kot če bi ravnal drugače? Kar koli delam, delam kot koroški Slovenec, saj drugače ne morem, pregloboko čutim, kako me to determinira. Toda ob smrti mi ne pride na misel nič neposredno relevantnega za manjšinsko politične potrebe. Samo to, da bo poslednji sovražnik, ki ga bomo uničili.

Luči so prižgane, sveče še gorijo. Ljudje listajo po knjižici in se izogibajo določenejših sodb. Brez skrbi, imam pozitivno izvedensko mnenje iz ljubljanskega slavističnega inštituta, se nasmiha Kattnig. Kulturna urednica »Volkszeitung«, nemška Avstrijka, ki je prišla na predstavitev (uro prej je bila še na otvoritvi razstave ljubljanskega slikarja Tomaža Gorjupa v Kunsterhausu), meni, da bo treba nekaj napisati, in posluša, kako iz Ferkovih ust zveni improvizirani nemški prevod njegovih slovenskih pesmi. Da, treba bo nekaj napisati, kaj takega se v Celovcu ne zgodi vsak dan, pravi. In je vsa srečna, ko zve, da smo v »Delu« citirali njeno navdušeno oceno razstave slovenskih impresionistov v deželni galeriji.

SLAVKO FRAS

Pošiljke iz tiskarne

Ciril Zlobec v Zagrebu

Med petimi knjigami zagrebške založniške organizacije »August Cesarec«, ki so jih te dni slovesno predstavili zagrebškemu knjižnemu občinstvu (zbirki pesmi Marije Peakić in Kemala Mahmutefendića ter romana Augusta Cesarca in Hrvoja Hitreca), je bila tudi pesemska zbirka »Moja kratka večnost« uglednega sodobnega slovenskega pesnika, romanopisca, publicista in prevajalca Cirila Zlobca. Za izbor Zlobčevih pesmi in prevod v srbohrvaščino je poskrbel pesnik Slavko Mihalić, knjiga pa je bila objavljena v dvojezični izdaji.

Mihalićev prevod oziroma prepesnitev je sijajna, kajti Zlobčev stih v svoji odprti obliki in metaforični zgoščenosti popolnoma približa hrvaškemu govoru. Avtentičnost tega pesniškega izraza se posebej sugestivno zrcali v nekaterih prevedenih Zlobčevih pesmih, kot so na primer Preveč sem žejna, Soba, Brez prihodnosti ali pa v impresivno zamišljeni poetični antikronologiji pod naslovom »Navaden dan: 9. 8. 1970.«.

Sploh pa ima Mihalić, kar zadeva stik s slovensko pesniško besedo, velike in priznane ustvarjalske izkušnje. Zadnjih dvanajst let intenzivno prevaja iz slovenščine. V Zagrebu imamo njegov prevod Kocbekovih pesmi pod naslovom Groza, za seboj pa ima tudi uspešno redaktorsko delo ob prevodu Antologije slovenske poezije, za katero je prevedel nekaj tisoč verzov sodobnih slovenskih pesnikov. Morda je ta podatek manj znan, je pa zato pomemben: prva naklada te antologije v založbi zagrebške Skolske knjige, ki je znašala deset tisoč izvodov, je že razprodana, in pred kratkim so natisnili drugo, celo razširjeno!

Na omenjeni predstavitvi pesmi Cirila Zlobca sta brala zagrebška gledališka igralca Darko Ćurdo in Mladen Dervenkar, Mihalić pa je govoril o Zlobcu. Vidi ga kot pesnika, ki mu očitno cvete smisel pesniškega ustvarjanja. Po Mihalićevem mnenju Zlobec ni pesnik ulic, trgov, bleščeče razsvetljenih odrov, Zlobčeve pesmi niso za naslovne strani časopisov, sploh ne za časopise, za štadione ali za zvedave oči televizijskih kamer, niso za razuzdane krčme ali celo za žolčne razprave literarnih doktrinarjev. Povsod tu se Zlobčeva pesem ne počuti dobro, »ker je to poezija blage človeške osamljenosti, pisana za ljubljeno žensko, za drage prijatelje, ki so blizu ali že odmaknjeni, tudi za one, ki se ne srečujejo več, ki so se povsem razkropili, za rosna leta otroštva, za starše, za brate in sestre, za sosede iz rojstnih kraških Ponikev,...«

Zlobec se tu predstavlja kot pesnik, ki piše svoje pesmi kot dnevnik, z namenom, da bi vse, kar se mu zdi pomembnega, rešil pred pozabo.

Prevajalec je opazil, da bi njegovi ljubezenski poeziji težko našli par, toliko nenavadna in samosvoja je. »Nedvomno pa se s svojo odkritostjo, iskrenostjo in težnjo po prepoznavanju bistva v celoti odpira na kratkotrajno, a zato toliko bolj bogato tradicijo slovenske ljubezenske poezije od Prešena do Vipotnika,« meni Mihalić.

Sicer pa Zlobec tukajšnji kulturni javnosti tudi osebno ni tuj. Škoda je le, in tako je že leta, da ta osebna prisotnost slovenskih ustvarjalcev na Hrvaškem, pa tudi obratno, ni bolj vsestranska, močnejša in odločilnejša.

J. P.

Naš strip

V Jugoslaviji izhaja več kot petindvajset različnih stripskih publikacij, ki večinoma objavljajo zgolj dela tujih avtorjev, le redke med njimi odmerjajo nekaj prostora domači stripski ustvarjalnosti (Spunk novosti, Strip zabavnik, Strip art), ena sama, »YU strip«, pa je v celoti namenjena jugoslovanskim avtorjem. V takih okoliščinah je razveseljivo pravzaprav entuziastično delo maloštevilnih članov Kluba devete umetnosti iz Ljubljane, ki so pred kratkim začeli izdajati mesečnik »Naš strip«, namenjen izključno domačim avtorjem. Poleg stripov prinaša revija pogovore z njihovimi avtorji, recenzije raznih knjig, ki obravnavajo to tematiko, pozornosti pa sta vredni tudi rubriki »Mladi risarji« in »Šola stripa«, ki skušata bralca seznaniti z osnovnimi zakonitostmi tako imenovane devete umetnosti. Člani kluba so ustanovili tudi zbirko »Naš strip«, v kateri so izdali že tri knjižice »Gusarji«, »Čudežni otok«, in »V Afriki«, avtorja Mikija Mustra, ki velja za doslej najbolj izrazitega slovenskega ustvarjalca grafične literature, zaradi risarske neoporečnosti in scenaristične obdelave pa ga uvrščajo tudi med klasike jugoslovanskega stripa. Kot je razvidno iz prvih dosežkov, ki so se pojavili na pri nas precej siromašnem stripskem tržišču, si člani kluba prizadevajo, da bi uveljavili kakovosten domači strip ter hkrati razvili tudi njegovo teoretsko podlago.

M. V. P.

Monografija o Monoštru

V Szombathelyu so izdali skoraj 800 strani obsegajoč, bogato ilustriran zbornik razprav o Monoštru (madž. Szentgotthárd = Sv. Gotthárd), upravnem in gospodarskem središču porabskih Slovencev. Kulturno središče žal to ni več zanje, odkar se tu ne tiskajo več vsaj redke slovenske knjige (npr. prvi prekmurski koledar od 1899) in odkar tukajšnje gimnazije, kjer se je pred 1919 šolal velik del prekmurskih izobražencev, ne obiskuje več veliko okoliških Slovencev. Monošter – imenovan tako po cistercijanskem samostanu (lat. monasterium), ustanovljenem tu pred 800 leti – je bil v davnih stoletjih temeljnega pomena za Slovence ob Rabi, saj so cistercijani kultivirali in poselili tedaj še redko naseljeno pokrajino. Zato mora pričujoči zbornik s svojimi 16 razpravami zanimati naše geografe, zgodovinarje, umetnostne in gospodarske, pa raziskovalce delavskega gibanja, zdravstva, športa, šolstva in vse, ki nočejo zares spoznati preteklost in sedanjost porabskih Slovencev, čeprav njim ni namenjen poseben spis v zborniku – toda vpleteni so v raznih, posebno gospodarsko zgodovinskih razpravah. Žal madžarski avtorji ne poznajo toliko slovenskih razmer, da bi na primer v obravnavi o monoštrskem tisku in tiskarni omenili tudi slovenske tiske. In takih primerov je še več, zlasti pogrešamo slovenskih imen tamkajšnjih vasi, saj jih že oznanjajo krajevni napisi.

Prvo seznanitev z zbornikom omogočajo kratki povzetki v nemščini in slovenščini (Marija Mukič-Kozar), slovensko kazalo pa je pod skrivnostnim naslovom Saderžanie (te besede tudi porabsko narečje ne pozna...). Monošter je vsaj nekaterim znan tudi po znameniti bitki 1664 (ki jo je natanko opisal Lojze Kozar v romanu Licenciat Janez). Mnoge podobe bodo zvabile umetnostne in druge zgodovinarje, da se bodo skušali z vsebino knjige nadrobneje seznaniti, kot jim omogočajo skopi povzetki.

M. N.

Ob knjigi dr. Janeza Milčinskega Medicinska etika in deontologija – Izšla pri Univerzumu

Dobri ljudje, ki znajo medicino

Sodeč po naslovu, bi človek mislil, da je avtor knjigo namenil ožjemu krogu medicinsko izobraženih ljudi, pa ni tako. Vsakdo bo v njej lahko našel svoj problem ali rešitev problema, potrditev svojega mišljenja ali odgovor na zastavljeno vprašanje. Nekateri bodo morda tudi kritični in dvomili o določenih trditvah.

Knjiga je nastala, kakor pravi avtor sam, iz njegovih člankov in razprav, ki jih je objavil v različnih revijah, ali pa jih je kot razprave predstavil na strokovnih sestankih zdravstvenih ali pravnih delavcev. To tvorino je strnil v več poglavij, ki vsako zase kaže hkrati zaključenost in odprtost, odgovor in vprašanje.

Ko v uvodu nazorno razmeji in združuje prekrivajoča se področja kazenske, poklicne in moralne dolžnosti ter odgovornosti zdravstvenega delavca, izhaja iz načelnega pomena morale in etike. Pri tem se ozira nazaj v čas, ko so slovenski zdravstveni delavci v NOB dokazali svojo opredelitev doslednega spoštovanja načel medicinske morale.

Dolžnost in pravica odločanja

V poglavju **Kritični problemi medicinske etike** je združil tri razprave oz. prispevke, v katerih obravnava najbolj žgoča vprašanja dela zdravnika ali drugega zdravstvenega delavca. Pri tem ugotavlja, da bo zdravnik, četudi čedalje bolj anonimen, vendar vedno nosil svoje poklicno breme, t. j. dolžnost in pravico odločanja. Zato zahteva, da ima zdravnik ali zdravstveni delavec posebne, ne nadnaravne osebne lastnosti, ki bi jih s poukom morali razvijati na vseh stopnjah medicinskega izobraževanja, pa tudi po končanem študiju. Kajti pristnost moralnih vrednot bo varovala zdravnika pred poveličevanjem svojega poklica, ki mu daje v roke tolikšne kompetence.

Posebej opozarja na načelo zdravniške tajnosti, ki se je v modernih pogojih zdravljenja bolnikov močno zrahljala. Je pa pogoj zaupljivosti bolnika, danes tolikanj iskana.

V zvezi s hudodelstvi, ki jih je rodila rasistična medicina, avtor obsoja nečloveški poskus v službi človečnosti in ponovno poudarja geslo, da je bolnikova korist zdravniku najvišji zakon. Izhaja iz načela ohranitve in spoštovanja življenja. Ob tem se spomni tudi poskusa na živalih in odnosa raziskovalca do eksperimenta.

Pri zdravljenju nujno zahteva zavestno in svobodno privolitev bolnika. To pa pomeni natančno in razumljivo obrazložitev njegovih koristi in tveganj. Globoko doživeta, srhljiva pripoved o nacističnih koncentracijskih taboriščih mu je bila priložnost, da je ožigosal popačenost in nečlovečnost rasističnih načel, ki so ustvarila zdravnike – morilce.

Naslednje poglavje **O kodeksu etike zdravstvenih delavcev SFRJ** je avtor posvetil predvsem odgovornosti zdravstvenega delavca. Ugotavlja, da Kodeks etike zdravstvenih delavcev pomeni močno oporo pri medicinski vzgoji. Narekuje stalno strokovno izpopolnjevanje, predajanje znanja mlajšim, gojenje človeških odnosov do bolnika in do sodelavcev. Hkrati razlaga, da je današnja zdravstvena služba z zdravstvenimi delavci večkrat v konfliktu z ekonomskimi ukrepi in zakonskimi določili, ker niso vedno v skladu z načeli kodeksa, kar pa ne pomeni, da bi etična načela morali spreminjati. Še več, kodeks bi moral zavezovati vse delavce, ki združujejo delo v procesu rednega obratovanja zdravstvenih zavodov ne glede na njihovo izobrazbo.

Pacientovo soodločanje pri zdravljenju

Sledi poglavje **Pacient kot subjekt zdravljenja.** Tukaj sooča nekatere utečene metode rutinskega dela v procesu zdravljenja z etičnimi načeli in tudi zakonskimi določili ter opozarja na neodtujljive pravice pacienta v okviru soodločanja pri zdravljenju, v biomedicinskem raziskovanju in medicinskem izobraževanju. Dotakne se tudi še vedno odprtega vprašanja, ali pacientu povedati, da je neozdravljivo bolan. Avtor je mnenja, da pacient ima pravico zvedeti resnico, hkrati pa bolnika zavezuje, da skupaj z zdravnikom sam prispeva svoj delež k učinkovitosti zdravljenja.

Naslednje poglavje ima naslov **Odgovornost zdravstvenih delavcev za zdravljenje.** V njem je avtor razgrnil svojo široko pravno razgledanost in znanje v luči medicinske etike in deontologije s svojim izostrenim občutkom za pravomero in točnost opredelitve. Govori o nesrečah pri zdravljenju, ki jih definira kot škodljiv, nehoten in nepričakovan dogodek za bolnika. Meni, da je med njimi zelo malo takšnih »nesreč«, ki imajo lastnosti kaznivega dejanja. Vendar nevarnost pri zdravljenju pogojuje takšne nesreče in so v določenem obsegu neizogiben davek na poti napredka v medicini. Skupaj z varnostnimi ukrepi mora analiza vzrokov »nesreče« koristiti pri bodočem delu. Tehtno in natančno opredeljuje kazensko odgovornost zdravstvenih delavcev.

Na podlagi svojih izkušenj se ustavlja pri konfliktih, ki se pogosteje pojavljajo v kazenskem sodstvu. Nadrobno razlaga vzroke napačne diagnoze in napačnega zdravljenja. Pokaže na zanemarjanje temeljnih ukrepov, higienskih in terapevtskih. Posebej osvetli nesodobno zdravljenje – najčešče zaradi očitnega neznanja. Iz navedenih vzrokov lahko izvira nepotrebno zdravljenje, ki se pokaže v izbiri zdravila, nepotrebni operaciji, včasih celo navidezni operaciji ali preobsežni operaciji. Navaja še druge možnosti, kot npr. zanemarjanje pri dolžnosti nadzorovanja in pri izvajanju poverjenega dela zdravljenja. Posebej se ustavlja pri anesteziji in transfuziji, kjer kljub skrbnosti zdravstvenega osebja zaradi kopičenja neugodnih okoliščin zlasti pa nepričakovane in nenavadne reakcije bolnikovega organizma lahko pride pri zdravljenju do neljubih pripetljajev. Zelo resne posledice lahko povzroča izgubljanje in pozabljanje operacijskih pripomočkov med operacijo v bolnikovem telesu.

V kazenski odgovornosti poudarja važnost presežene meje zmogljivosti zdravstvenega delavca, ki je v procesu zdravljenja večkrat prisotna, neupoštevana in ne nazadnje tudi neurejena.

Posebej obravnava odklonitev zdravniške pomoči iz etične in kazenskopravne strani in opozarja na tiste okoliščine, ki zdravnika postavljajo v težak položaj pri odločitvi nuje ukrepanja in pomoči. Tukaj zopet prihaja v ospredje zdravnikova dolžnost in pravica odločanja, ki ga ni mogoče predpisati.

Posebno pozornost je posvetil tudi odgovornosti medicinske sestre, ki opravlja važne in težke naloge pri obravnavanju in zdravljenju bolnika, še posebej pri nudenju prve pomoči. Opredelil je kazensko odgovornost v primerih zdravstvene pomoči, ki je »v očitnem nasprotju s pravili zdravniške znanosti in stroke« ali »očitno nevestno ravnal«.

Dragocen je prispevek v tem poglavju, ko avtor piše o odgovornosti za škodo pri zdravljenju. Praviloma kazenska obsodba daje oškodovancu pravico do odškodnine. Toda oprostilna sodba pred kazenskim sodiščem ne pomeni za zdravstveno organizacijo ali zdravstvenega delavca odveze povračila škode, ki je nastala zaradi napake ali nezgode pri zdravljenju.

Zdravnik in smrt je poglavje, kjer avtor izpriča vso svojo doživeto filozofijo življenja, še več, sočustvujočo dušo domačega zdravnika. Prek evtanazije, ki jo z vso odločnostjo zavrača, in srečanja s študenti medicine ob truplu umrlega človeka, pa navidezne smrti in množičnih smrti pri elementarnih nesrečah se pokaže še kot zdravnik z občutenim smislom za lajšanje bolečine žalujočih.

Etična oporečnost vsake zdravnikove intervencije

Poglavje **Medicinski posegi izven zdravljenja** vsebuje članke, ki jih posveča tistim vprašanjem zdravniškega dela, ki ga opravljajo le nekateri. V tem poglavju tudi obravnava splav in detomor.Pričenja z medicinskim izobraževanjem na bolniku. Prvenstveno zahteva poučenost in privolitev bolnika in posebej opozarja na bolnike, ki niso opravilno sposobni ali ne morejo pravnoveljavno privoliti. Pogoj je tudi zadostno znanje študenta in ko ni nobene druge možnosti za praktični pouk. Skratka, izhaja iz osnovnega pravila medicinske etike: vse za korist bolnika.

Z vso vnemo se ponovno loti vprašanja poskusa na človeku pri medicinskem raziskovanju. Podčrta etično oporečnost vsake intervencije na bolniku brez medicinske indikacije in ugotavljanja, da je etično neproblematičen le poskus kvalificiranega raziskovalca na samem sebi, če je medicinsko utemeljen in z vso resnostjo pripravljen.

V zvezi z medicinskim raziskovanjem opozarja na helsinško-tokijsko deklaracijo, katere spoštovanje je neizogibno pri vsakem takšnem delu. Zato je avtor tudi s konkretno akcijo dosegel, da mora vsak medicinski raziskovalni načrt vsebovati točen obseg in potek raziskave ter zagotovilo o spoštovanju te deklaracije in kodeksa etike zdravstvenih delavcev SFRJ. SRS pa je imenovala posebno strokovno komisijo za medicinsko etnična vprašanja, ki naj z etične plati oceni vsako medicinsko raziskavo, ki jo finansira Raziskovalna skupnost Slovenije.

Ko govori o etiki pri presajevanju organov, tehta škodo dajalca in korist bolnika. Pri nekaterih presaditvah kot n. pr. transfuziji, odločitev ne bo težka, že drugače bo z ledvico.

Z vso etično trdnostjo se je lotil vprašanja splava, ki ga ocenjuje kot etično neoporečen medicinski poseg le v primeru, ko obstoja medicinska indikacija. Nasprotno je prekinitev nosečnosti brez medicinske indikacije instrument države v reševanju določenih demografskih, ekonomskih, psiholoških težav. Zato je mnenja, da bi sprotna analiza teh problemov in ustrezno ukrepanje moralo reševati vprašanje nezaželene nosečnosti z ohranitvijo medicinsko etičnega načela o spoštovanju človeškega življenja.

Avtor ima dolgoletne in obsežne izkušnje na področju medicinskega izvedenstva. V tem poglavju opozarja na kompetentnost zdravnika izvedenca, ko zahteva, da le-ta mora imeti ustrezno znanje in izkušenost ter izoblikovana in trdna etična merila. Pri upoštevanju etičnih načel ugotavlja izjemen položaj zdravnika izvedenca, kajti v tem svojstvu bolnikova korist ni vedno prva skrb zdravnika. V tem primeru tudi nima bolnik vedno pravice vedeti in odločati, zdravnik izvedenec ga ni dolžan obveščati in vedno spoštovati njegovo skrivnost. V koloziji z navedenimi izjemnostmi lahko pride tedaj, ko gre za pacientovega zdravnika in zdravnika izvedenca v isti osebi. Pa tudi sicer se mora zdravnik izvedenec ravnati po načelu: najprej nič škodovati. Imeti mora izostren posluh za potrebno in nepotrebno odkrivanje »zdravniške« skrivnosti.

Zdravnik bodi močan in pogumen

V okviru medicinskega izvedenstva obravnava tudi sodnomedicinska opravila in posebne dolžnosti zdravstvenega varstva v zvezi z dogodki v cestnem prometu, ki ga je avtor napisal kot komentar slovenskega republiškega zakona o varnosti cestnega prometa SRS. Z njim je hotel pokazati na glavne in najbolj občutljive posebnosti zdravnikovega položaja na obravnavanem področju, ko se lahko stikajo ali križajo dolžnosti izvedenca in lečečega zdravnika.

Naslednje poglavje nosi naslov **Pouk medicinske etike in deontologije.** V sestavkih tega poglavja je z zaverovanostjo učitelja pokazal študentom medicine svojo ljubezen do medicine. Ni se predstavil kot izjemen nosilec kreposti in vrlin. Daje jim na pot le nasvet, naj postanejo in ostanejo dobri ljudje, ki znajo medicino. Hkrati naj bo študent v svojem bodočem poklicu močan in pogumen ter neomajen v uveljavljanju etičnih načel, pripravljen prevzeti odgovornosti. Ni ostal samo pri nasvetu. Načrtuje in delno že uresničuje kontinuiran pouk iz medicinske etike in deontologije v okviru posameznih predmetov in pri praktičnem delu.

Zadnje poglavje vsebuje **zapise medicinske etike iz zgodovine in sedanjosti.** Vanj je uvrstil Hipokratovo prisego, Maimonidovo zdravniško molitev, Babiško prisego iz leta 1788, Ženevsko prisego, Mednarodni kodeks zdravniške etike svetovnega združenja zdravnikov, Mednarodni kodeks etike medicinskih sester, Kodeks za medicinske sestre iz leta 1973, Deklaracijo iz Helsinkov, Kodeks etike zdravstvenih delavcev SFR Jugoslavije.

Ni bil moj namen, da kritično ocenim dela, ki jih je v tej knjigi objavil akademik prof. dr. Janez Milčinski. Največ zato, ker se ne čutim kompetentnega, saj najdem v njegovih člankih in razpravah toliko tehtnih ugotovitev, vprašanj, odgovorov in pobud za razmišljanje, da mi zmanjkuje besed za formalno oceno. Lahko sem samo ponovno ugotavljal njegovo brezkompromisno načelnost, veliki humanizem, bogatost in iskrivost izražanja ter toplino dobrega človeka. Zato mi je ostal samo poskus slabega povzetka vsebine njegove knjige. Z njim sem hotel opozoriti široko javnost na ta izjemni primerek slovenske medicinske literature. Še posebej zaradi tega, ker je vsebinsko razumljiv zaradi jasnega in natančnega jezikovnega izraza tudi za nestrokovnjake. Mislim da vsebina tolikanj zadeva v življenjske probleme vsakega človeka, da ne bo služila samo zdravstvenim delavcem in študentom, ampak bo marsikomu, ki ni iz teh vrst, razjasnila vprašanja in dileme svoje življenjske stiske. Morda je v sedanjem času, ko se odpovedujemo nekaterim dobrinam, ki smo jih imeli v preteklosti, posebej pa v zdravstvenem varstvu, dragocen napotek pri našem obnašanju in dejanju. Razvoj bo prinesel nove etične probleme. Načela in konkretne rešitve, ki jih ponuja prof. dr. J. Miličinski v svoji knjigi, nam bodo tudi v bodoče dajale mnoge koristne nasvete in napotke, kajti zdravniku bo ostala dolžnost in pravica odločati, kadar bo šlo za človeško zdravje in življenje. Nikoli pa ne bo imel oblasti nad smrtjo, ki ji je sam zapisan.

SREČKO RAINER

Ugovori in pripombe na naslov piscev in uredništva

Nekatera vprašanja o uporabni vrednosti

S pričujočimi vrsticami se pridružujem ocenjevanju kritičnega položaja v slovenskem založništvu, ki ga je v Književnih listih 2. decembra 1982 sprožil Braco Rotar s člankom »Z vidika uporabne vrednosti«. Tako kot Rotar sem tudi sam zaskrbljen za usodo slovenske knjige, čeprav nisem posebno zaskrbljen za usodo slovenske družboslovne knjige. Menim namreč, da je output slovenskih družboslovnih knjig približno ustrezen (pravim približno, ne povsem; poznam vrsto posameznih spodrsljajev in krivic) slovenskim družboslovje pišočim oziroma prevajajočim zmožnostim. Ne sklicujem se na pomanjkljivo družboslovno občinstvo, ker je to – v tem se z Rotarjem strinjam – pač odvisno od družboslovne produkcije, od propagande, družbene podpore itn. (Lahko bi rekel, da kaj več ne bi mogli producirati, ker za to ne bi bilo kupcev: ta argument ni povsem korekten!) Torej, kolikor lahko presodim, se interesi pišočih družboslovcev kolikor toliko ustrezno uresničujejo. To ne nazadnje potrjuje sam Rotar, ko omenja uspešno delovanje manjših založb, ki po njegovem mnenju ugodno strežejo tem interesom. Položaj, ki dovoljuje ustanavljanje novih založb in zbirk, je zame cvetoč položaj.

Kje je tedaj kriza oz. težava z družboslovjem? Rotar vidi krizo v tem, da **določenemu** tipu knjižne oz. družboslovne produkcije ni namenjen pravšnji prostor. Tega prizadetega tipa proizvodnje iz Rotarjevega spisa sicer ni lahko razbrati, saj se (na videz) ukvarja z družboslovjem kot takšnim. Vendar lahko sklepamo, da gre Rotarju predvsem za takšno družboslovje, ki ne ugaja založnikom oz. urednikom, ki so »večidel literati ali tista vrsta težko opredeljevih ljudi, ki jim pravimo kulturniki« oz. za tisti tip pisanja oz. za tista področja, »ki jih pri nas ne gojimo«« oz. tista »ki se pri nas šele konstituirajo«. Mimogrede Rotar omenja »eksperimente« oz. »novotarije«, pri čemer misli na oznake, ki so jih posamezni (družboslovni) proizvodi deležni, ni pa še nič rečeno, za kakšne vsebine oz. usmeritve gre. Nekoliko konkretnejši je, ko navaja založbe oz. edicije: Delavsko enotnost, Analecta in KRT. Kot vem, se te založbe oz. zbirke posvečajo predvsem izdajanju marksistične literature, pri čemer je pri Delavski enotnosti opazna orientacija v smislu pokrivanja interesov in potreb sindikalne organizacije (ki založbi zagotavlja tudi določeno razpečevalsko omrežje) – v zadnjem času pa tudi usmeritev k francoskemu strukturalizmu. Analecta so bolj ali manj zbirka semioloških študij, KRT pa (res kar vznemirljiva in zanimiva) zbirka, ki je usmerjena v kritiko stalinizma in popularizacijo (marskistične) kritične teorije.

Rotar torej sklepa, da se z največjimi težavami pri nas otepa marksistična literatura, ki jo »kulturniki« ocenjujejo kot novotarije; pri tem pa jo predstavlja kot dejavnost, ki je pri nas ne gojimo, ali se šele konstituira. Morda je Rotar pri teh oznakah mislil na različne težnje in različne usmeritve, ki so si enake v tem, da imajo težave z izhajanjem, vendar ni dovolj jasen, da bi lahko izključili domnevo, da mu gre predvsem za prikazovanje ogroženosti marksizma.

Moja izkušnja je, da marksizem pri nas ni tako zelo ogrožen, ampak da je celo protežiran, in da se z enakimi težavami kot marksisti otepajo tudi tisti zaničevani »kulturniki«, ki jih omenja Rotar. Ampak ne bom jih zagovarjal, kot tudi ne bom opisoval lastnih težav pri plasiranju svojih knjig ali denimo zgodb, ki spremljajo izhajanje revij. Rekel bi, da naše samoupravne skupnosti, ki podpirajo izdajanje knjig, rajši podprejo marksistične kot nemarksistične knjige: v ta namen so v različnih komisijah teh skupnosti delujoči predstavniki marksističnih centrov itn.

Da se ne bi narobe razumeli. Popolnoma se strinjam s tem, da se primerna sredstva zagotavljajo tudi marksistični literaturi, čeprav ima – zaradi naše ureditve – sama po sebi izjemen in razumevanja poln položaj. Nisem pa za to, da se v imenu marksizma in neke **določene** družboslovne smeri skuša vse ostalo diskvalificirati in po možnosti izriniti iz knjižnega oz. družboslovnega prostora.

Razpravljanje o teh stvareh je kar se da kočljivo, ker je marksizem pri nas nedotakljiv, in ker si lahko hitro prislužim oznako, da imam kaj zoper oblast. Moj namen je drugačen. Menim namreč, da primanjkljaj naše družbene znanosti ni **predvsem** v marksizmu, ampak **tudi** v marksizmu, npr. v kritičnem marksizmu in pa seveda v tisti (prevodni) literaturi, ki je nastajala oz. ki nastaja ob marksizmu. Naša luknja je poleg luknje v kreativnem marksizmu tudi v Webru, Mannheimu, Simmlu, Schutzu, Husserlu, Durkheimu pa Heglu pa Parsonsu pa Paretu pa Mosci pa Levi-Straussu itn. itn., če naštejem le nekaj temeljnih avtorjev, ki opredeljujejo slehemo inteligentno sociološko ali filozofsko razpravo. Naj tvegam hipotezo: mnogo lažje je napisati knjigo na sodobno kritično temo ali zbrati članke, razprave, raziskave in interpretacije, ki smo jih izdelali po volji naročnika, simpozija, iz bolj ali manj kratkoročnih interesov, kot pa voditi dolgoročno in sistematično prevajalsko politiko, ki včasih zahteva izvedene prevajalske in strokovnjaške teame, dolge priprave, nemara ustanovitev inštitutov itn. Zato sem prej rekel, da naša produkcija ustreza trenutnim potencialom, trenutni razporeditvi družboslovnih sil itn. Kajti izdajanje temeljnih del nikakor ne more biti samo stvar založb, ampak mora in more biti samo rezultat smotrne znanstvene politike, ki je, kot je znano, nimamo. Naj mi oprostijo strokovnjaki s področja družboslovja, ki imajo pripravljene prevode temeljnih del, pa jih ne morejo objaviti. V tem pogledu je – mimogrede povedano – Rotar rahlo krivičen do nekaterih drugih založb (mislim, da Slovenci sploh nimamo bogvekako velikih založb), ki se trudoma posvečajo izdajanju klasikov, npr. Slovenski matici in Obzorjem. Vendar je moja teza, da so založbe pri vsej stvari bolj malo krive.

Založbe so (zaenkrat) poslovne ustanove, ki 95% svojega denarja zaslužijo na trgu, ki pa pri tem nimajo bogvekako diaboličnih naklepov, ampak prelivajo zaslužek iz »komercialnih« izdaj v nekomercialne. Založba je neke vrste banka, ki založi denar za neko podjetje in upa, da ga bo dobila nazaj, da bo lahko poslovala naprej. Največji uspeh slovenske založbe je, če se lahko obdrži nad vodo: o kakšnem plasiranju kapitala v bolj donosne panoge pa pri založbah še nisem slišal. Da bi lahko iz območja menjalne vrednosti prešle v območje uporabne vrednosti, bi se moralo spremeniti še kaj drugega kot samo založbe. Seveda bi se prelivanje sredstev lahko vršilo kje drugje, ne na ravni založbe, kjer je to prelivanje lahko minimalno. Recimo v kulturni skupnosti ali v raziskovalni skupnosti: ampak tam za to ni dovolj denarja. Lepo bi bilo, ko bi ga bilo. Naši stabilizacijski strokovnjaki so najprej planili po »skupni porabi«. Toda ko bi bil naš sistem drugačen, kot je, založbe bržkone sploh ne bi bile potrebne, ampak bi se v nekem nacionalnem telesu naredil načrt potreb oz. spisek uporabnih vrednosti, otalo pa bi izvršile tiskarne in prodajalne. Pravzaprav bi morali izključiti tudi prodajalne: morda bi uvedli prodajo knjig na bone! Moram reči, da mi taka perspektiva ni bolj všeč od sedanje, saj bi funkcijo tržišča prevzel nek centralni (kontrolni) organ, ki bi delil blagoslov na levo in še bolj levo.

Seveda se strinjam z Rotarjevimi zahtevami po kompetentnih uredništvih, le da nisem prepričan, da bi bilo dobro v njih izvesti kulturno revolucijo. Seveda se lahko šalimo o literatih in kulturnikih, ki da imajo glavno besedo pri založbah, toda to naj bi bile samo šale. Katera slovenska založba pa je v oblasti kulturnikov?

Spominjam se, da so še nedavno tega odslovili nekega kulturnika, ki se je prijavil za direktorsko mesto pri neki založbi, vzeli pa neko politično delavko družboslovne usmeritve. Direktorji in uredniki so večidel ekonomisti, politični delavci, pogosto so ravno družboslovci. Rotarjeve zahteve potemtakem pomenijo nadomestitev enih družboslovcev z drugimi!

Preseneča me, da Rotar sploh vztraja pri založbah, če govori o uporabni vrednosti. Že dolgo se potegujem in javno govorim, da bi bilo treba slovensko knjigo – spričo majhnosti slovenskega beročega občinstva, ki je dejstvo, ki ga ne more spremeniti nobena kulturna revolucija – iz oblasti trgovanja in poslovanja predati v roke bralcev in tistih njihovih organizacij, kjer knjig ni mogoče kupiti oz. jih ni treba kupiti, da bi jih brali: v **knjižnice.** Namesto da proizvajamo knjige za kupce, naj bi jih proizvajali za bralce, »kupci« naj bi bile predvsem knjižnice! Za to bi seveda potrebovale močno podporo samoupravnih skupnosti in za to bi bilo vredno začeti široko politično akcijo. Knjižnice ne protežirajo knjig in jih ne prepovedujejo s takšnimi ali drugačnimi cenzurnimi mehanizmi. Kdor knjige potrebuje, jih dobi v knjižnici, in morda bi se takšno podjetje celo izplačalo, saj so prebrane knjige na domači polici mrtev kapital. Prepričan sem, da se bo v prihodnosti tako moralo zgoditi, povrhu vsega pa je takšna rešitev tudi najbolj demokratična, saj bi se hitro pokazalo, katere knjige ljudje v resnici potrebujejo. Tiste, ki jih potrebujejo, bi bile nenehno v obtoku; njihovega uspeha ne bi več mogli pripisati niti samodrštvu založnikov niti labirintu ponudbe in povpraševanja, propagande itn. Za tak uspeh tudi ne bi bilo potrebno »ustanavljanje občinstva«, ki ga razumem kot zamenjavo ljudstva.

DIMITRIJ RUPEL

Najmanjša miniaturka

Miniaturne knjižice so vedno priljubljena paša za oči, predmet zbiralcev, prijetno darilo. Te dni nas je presenetila najmanjša med njimi z naslovom »Jama«. Károly Andruskó, senčanski grafik in slikar samouk, je izdelal deset lesorezov na temo pretresljive Jame Ivana Gorana Kovačića. Miniaturka ima platnice iz rjavega umetnega usnja. Na njih je zlat napis »Jama«. S platnicami vred je miniaturka velika 6 × 6 mm, lesorezi so še nekoliko manjši (4 × 6 mm).

Lesorezi so ročno odtisnjeni, torej so v velikosti 1:1 in niso fotografsko pomanjšani. Pred leti je K. Andruskó pripravil le za spoznanje večjo knjižico. Mirno pa lahko trdimo, da je »Jama« najmanjša knjižica z originalnimi odtisi grafik (lesorezov) na svetu.

R. P.

KNJIŽNA PRODAJALNA

Minuli teden so nekatere slovenske knjigarne bolje prodajale naslednje knjige:

Ljubljana: knjigarne Cankarjeve založbe, Kopitarjeva ulica: Slovenske gore, Spomin človeštva (Dolar), Knjiga in trg (Žnideršič); Miklošičeva ulica: Slovenske gore, Graščine na Slovenskem, Enciklopedija–Stroji; Zaloška cesta: Ilidada (Homer), Svetovni klasiki, Ljubezenski opoj (Gaines).

Državna založba Slovenije; Čopova ulica: Življenje velikih Grkov (Plutarh), Iliada (Homer), Slovenske gore; Celovška cesta: Slovenski impresionisti (Stele), Bitka, kakor življenje dolga (več avtorjev), Nezaželeni (Barnard); Titova cesta: Tusitala (Jackvette), Vse o vlaganju in shranjevanju živil (priročnik), Čudovita Jugoslavija; Šubičeva ulica: Naše gore, Veliki slovensko-angleški slovar, Zgodbe od A do Ž (Kovač).

Mladinska knjiga, Titova cesta: Iran proti Iranu (Lipušček), Slovenski koledar 1983, Zbornik iz zgodovine prevajanja na Slovenskem; Nazorjeva ulica: Iliada (Homer), Odiseja (Homer), Življenje velikih Grkov (Plutarh); Prušnikova ulica: Zgodba od A do Ž (Kovač), Ilustrirana enciklopedija – Narava, Iliada (Homer).

Murska Sobota: knjigarna Dobra knjiga – Osebnost (Musek), Slovenske gore, O. Tomažu, ki se je bal (Jarunkova).

K vprašanjem sodobne estetike

O usodi umetnosti in lepega

V Heglovi »Estetiki«, vrhunskem tekstu filozofskega razumevanja umetniških in naravnih lepih pojavov, se ni le brez predsodkov radikalizirala ideja o svetovnozgodovinskem dogodku konca umetnosti v smislu, da prozaična dejanskost novega sveta onemogoča romantično, na ironično abstraktnost reducirano umetnost, temveč je ta tekst pomemben tudi zaradi velikega obrata v zgodovini evropske estetike, ki se je z njim nepreklicno uveljavil. Mislimo na novo določitev estetike kot filozofije umetnosti in ne več kot metafizike naravnega, umetniškega in umetelnega lepega. S tem obratom je teorija zadobila novo diskutabilno področje, v katerem se na avtentičen način realizirajo osnovna vprašanja človekove svobode in ustvarjalnosti, vendar pa je iz njene obravnave izpadla lepota kot vrhunska čutnost, torej pojav, ki ugodno učinkuje na posameznikov senzorni aparat.

Ta nova usmeritev filozofske estetike pa nikakor ni bila le akt slučajnostne volje, temveč je tudi tukaj arbitrarna sama umetniška dejanskost, zgodovinski proces sodobne umetnosti, ki se dogaja kot problem in se ne utemeljuje več prvenstveno na kategoriji lepega in vseh njenih klasicističnih atributih (harmonija, simetrija, tekoči prehod, linearnost), temveč je že postestetska (izraz Walterja Benjamina), kar pomeni, da lahko opazujemo njeno zvezo z lepoto le kot zgodovinski, torej minljiv pojav.

Vendar vse to, namreč obrat v estetiki sami kot tudi v utemeljitvi pomembnega dela umetniškega modernizma 20. stoletja, nikakor ne pomeni, da lepote ni več, oziroma da je postalo njeno pojavljanje nekaj čisto poljubnega, nebistvenega, torej izziv kvečjemu na ravni psiholoških observacij. Nasprotno, še naprej obstaja umetnost, ki se ne utemeljuje nevtralno do kriterijev lepega, torej predvsem neoklasicizem v vseh svojih variantah, prav tako pa so postale diskutabilne tudi vse tiste »druge lepote«, s katerimi živimo, se srečujemo z njimi, nas slepijo ali osrečujejo. Poseben problem pa predstavljajo tudi vsi tisti procesi »selitve« umetniške lepote z umetnosti same, torej njena zapustitev izvornega konteksta in prehod v neumetniško funkcijo.

Vendar lepota sama ni subjekt svoje transformacije. To smo lahko le mi (ali oni) sami. Selitev je izvedena, torej vsiljena. Pravilneje je, da govorimo o zlorabi umetniške lepote za nekaj, kar že nima več nobene zveze z njeno prvotno, umetniško funkcijo. V umetnosti živi lepota kot lepa oblika. Iz nje diha ta nenavadni, opojni šarm evropske umetnosti. Problem, ki se zato pojavlja pred estetsko teorijo, ki ni nevtralna do vprašanj družbene usode moderne umetnosti kot tudi lepe oblike sploh v novih neumetniških funkcijah, je zato vprašanje lepe oblike kot alibija za vse tisto, kar hoče z njo nesporno nekaj pridobiti, torej biti več, kot je lahko na osnovi svoje funkcionalnosti, svojih imanentnih možnosti in kvalitet.

Umetniška oblika kot alibi? Ta teza ali, bolje, hipoteza zveni neobičajno, po svoje škandalozno. Pod umetnostjo si namreč običajno predstavljamo uspelo razrešitev osnovne zagonetke filozofije, namreč sintezo čutnega in duhovnega, končnega in neskončnega, transcendentnega in zemeljskega v likih, ki ugodno učinkujejo na našo čutnost in intelekt in nas opominjajo na nekaj humanega, splošno človeškega. Seveda je tukaj mišljena avtonomna umetnost, t. j. umetnost, ki je nekaj ekstra, namreč ahistorično polje apriornih vrednosti, čiste ontološke postavitve estetsko vrednih kvalitet. Toda prav umetniška avtonomija,

Ob 90-letnici rojstva Walterja Benjamina (1892-1940)

namreč ekstra, karantenski, oazni prostor evropske (meščanske) umetnosti, je diskutabilni predmet z marksizmom inspirirane estetske teorije.

Negacija ali pa bodisi slepo, bodisi argumentirano zagovarjanje umetniške avtonomije se zato pojavlja tudi kot mejnik, pravzaprav kriterij, po katerem se razmejujejo osnovne tendence v t. i. marksistični estetski teoriji. Na eni strani je tista znana Lukácseva usmeritev v goethejansko tradicijo, torej teorijo, ki zagovarja na simbolu utemeljeno, pravilno umetniško delo, nepreklicno ločeno od kakršnekoli odgovornosti in funkcionalnosti na področju religioznih, znanstvenih, filozofskih in politično-operativnih zahtev. Da je umetnost drugo prakse same in njenega utilitarizma, so zatrjevali tudi Ernst Fischer, Roger Garaudy in Karel Kosik, vendar pa pozna marksistična estetika tudi čisto drugo usmeritev, ki jo označujejo predvsem imena Bertholda Brechta, Walterja Benjamina, Lu Martenove, Hannsa Eislerja, Herberta Marcuseja in Karla Teigeja. Omenjeni avtorji so si prizadevali za operativno vključitev umetnosti v družbeno življenje, torej za njeno dosledno demistifikacijo in ukinitev meščanskega statusa umetniške avtonomije.

Vendar pa je nestrpen in nasilen postopek vračanja umetnosti nazaj v vsakdanje življenje, z običajnimi interesi integrirano prakso lahko sporno, povsem neuspelo dejanje. Napačno ukinjanje razlike med umetnostjo in življenjem, prakso samo v kulturni industriji je vsekakor simptomatično, kajti (relativna) svoboda umetnosti nasproti vsakdanjemu praktičnemu življenju je hkrati pogoj za možnost kritičnega spoznavanja realnosti. Umetnost, ki ni več drugo prakse same, temveč je popolnoma vključena v vsakdanje življenje, empirijo samo, izgubi z distanco do vsakdanje dejanskosti tudi možnost, da jo kritizira, se ji zoperstavlja in tudi ne deli njene zgodovinske usode.

Konfrontacija med tema usmeritvama (apologija ali negacija meščanskega statusa avtonomne umetnosti) pa nikakor ni samo prestižna, umetno izzvana iz tega ali onega vzroka, temveč sega v srž sodobnega razumevanja umetniške funkcionalnosti, vsekakor pa je pomenljiva tudi za temo, ki jo obravnavamo, namreč (umetniška) oblika kot alibi. V zvezi z vprašanji zlorabe umetnosti kot umetnosti, se pravi ne le umetniške lepe oblike, temveč tudi umetniške govorice kot semantičnega polja, njenega posebnega kôda, bomo omenili Benjaminov in predvsem Eislerjev kritični prispevek, ki osvetljuje sodobni problem zlorabe umetnosti. Nujna, sicer gotovo tudi diskutabilna teoretična prizadevanja, pa niso naravnana le proti nekemu »več« avtonomne umetnosti, njenemu idealizmu, temveč ju je strah tudi njenega komornega, predvsem pa »ekstra« statusa, na osnovi katerega je videti kot neobvezna, utvarna, nenevarna in predvsem družbeno nefunkcionalna.

Strah Walterja Benjamina in Hannsa Eislerja, pravzaprav njuno oporekanje, negiranje umetniške avtonomije ni nekaj poljubnega, torej fiksna ideja, kaprica, porojena iz te ali one slučajno vzbujene pobude, temveč je živo zgodovinsko pogojen in po svoje, se pravi na svoj način, tudi še danes aktualen. K čistemu artizmu prignana avtonomna umetnost velikih, od vsakdanjosti abstrahirajočih tem, je namreč že tako »ekstra«, da je predaleč od moči in interesov svojih producentov, kar pomeni, da je nemočna (pa čeprav nastopa kot lepa in vredna za vladajoči razred) in dostopna zlorabam vseh vrst. In ena najbolj rafiniranih pa tudi neelegantnih in bolečih je tista, ki jo »izvaja« fašistična estetska teorija s težnjo po brutalni manipulaciji z umetnostjo, namreč po njeni zvijačni vključitvi v aparat slepljenja in manipulacije.

Tukaj imamo opraviti z dvema variantama te manipulacije: posredno in neposredno. Na prvo je opozoril Walter Benjamin, namreč na problem fašistične estetizacije politike, ki se dogaja po zgledu uživanja v neproduktivnem, kar je karakteristika umetniške recepcije, videne skozi optiko fašistične estetske teorije. O drugi, neposredni vključitvi umetnosti v procese manipulacije, pa je pisal Hanns Eisler, vzhodnonemški komponist, avtor spornega »Fausta« in najbližji Brechtov sodelavec. Eisler je opozoril na funkcijo umetnosti kot fascinacije za množice, ki ob vsiljenem uživanju v veliki umetnosti in njenih hramih (v kar jih silijo fašistični manipulatorji) pozabljajo na osnovno odtujitev in zatiranje v dejanskem delovnem procesu. Iluzorično uživanje v veliki umetnosti naj bi kompenziralo (tudi v smislu znane Marcusejeve koncepcije) dejansko bedo in razosebljanje.

Walter Benjamin je obravnaval probleme fašistične teorije umetnosti v »Teorijah nemškega fašizma« (1930), eseju »Umetniško delo v času svoje tehniške reprodukcije«, napisanem jeseni 1935. leta in predvsem v tekstu »Pariško pismo I (André Gide in njegov novi nasprotnik)«, ki je izšel novembra 1936 v mesečniku »Das Wort« v Moskvi kot kritika dela »Mythes socialistes« Thierryja Maulniera.

W. Benjamin je v omenjenih tekstih obravnaval predvsem ranljivost in neodpornost tradicionalne avtonomne, na auri utemeljene umetnosti, ki jo lahko kot apolitično, torej nevtralno in napram znanosti, tehnologiji in industriji tudi čisto in nefunkcionalno, zlorabi tudi fašizem za uresničenje svojih ciljev. Že takoj naj zapišemo, da ne gre Benjaminu toliko za kritiko vključitve umetniških del v same fašistoidne procese (v smislu monumentalne, stare mite oživljajoče umetnosti), temveč predvsem kritično osvetljuje nekatere osnovne postavke fašistične estetske teorije, v kateri se zatrjuje zglednost umetnosti v smislu apolitičnosti, neproduktivnosti, nacionalnosti in iracionalnosti. Nekateri kontemplativni in dekorativni elementi estetskega, ločeni od umetniške »poiesis« in »tehne«, so postali celo paradigma za fašistično alternativo po estetizaciji politike in monumentalnem oblikovanju. Mišljen je fašistoidni proces širjenja estetskih učinkov na politične funkcije, torej politično obvladovanje množic s pomočjo estetske fascinacije, zaslepitve z lepim, ločenim od izvornega umetniškega konteksta, njegove produktivnosti.

V tej zvezi je pomenljiv Benjaminov esej »Umetniško delo v času svoje tehniške reprodukcije«, napisan 1935. leta, torej v obdobju po avtorjevi definitivni recepciji marksizma. Osnovna Benjaminova kritiška intencija se v tem tekstu nanaša na tisto aktivnost fašizma, ki se izraža v prizadevanjih po organiziranju novo nastalih proletarskih mas, ne da bi se »organizatorji« dotaknili lastninskih, fundamentalnih družbenih razmerij, za katerih spremembe si množice prizadevajo. Delo na ločitvi potrebe od njenega izraza, torej na prirejanju oziroma estetizaciji golega izraza v funkcijo dekorja in iluzij, da bi se ga zaigralo proti izvorni potrebi sami, je osnovna poteza manipuliranja s proletariatom v času porajajočega se fašizma, torej v dobi, o kateri je pisal in razmišljal Walter Benjamin.

Manipulirajoča funkcija z estetskim pa pomeni zlorabo, potvorbo in napačno razumevanje tudi umetnosti same in njene zveze s čutnostjo in lepoto. Za to razsežnost kritične teorije pa je

Nove najdbe o Antunu Vramcu, avtorju prvih kajkavskih tiskov

Častitljivi pisec iz Ormoža

Že pred časom je kot jubilejna publikacija, povezana s proslavljanjem 800-letnice mesta Varaždina, izšla knjiga z naslovom **Život i djelo Antuna Vramca,** ki jo je napisal mladi hrvaški slavist dr. Alojz Jembrih. Pravzaprav gre za predelano in dopolnjeno doktorsko disertacijo, ki jo je obranil na dunajski univerzi. Tako je mesto Varaždin dostojno počastilo svojega slavnega kanonika Antuna Vramca, ki je v njem preživel sicer le zadnja leta svojega življenja, svojemu rojaku Jembrihu (posredno) izrazilo zahvalo za opravljeno težaško delo, hrvaško filologijo pa obogatilo z bogatim in temeljitim prispevkom o starejši hrvaški književnosti, jeziku in kulturnem položaju.

Povsem razumljivo je, da je bil Antun Vramec (1538–87) do Jembrihovih raziskovanj v slovenski kulturni in strokovni zavesti skoraj neznano ime: njegovo kratkotrajno župnikovanje v Brežicah očitno ni pustilo opaznejših sledi v slovenski kulturi, vsa druga zrela leta pa je preživel v različnih hrvaških krajih in svoje duševne moči vtikal v hrvaško javno in literarno delovanje. Z Jembrihovimi dognanji pa bo postal delček slovenskega kulturnega prostora, tako kot vsi tisti, ki so se udejstvovali zunaj slovenskega etničnega ozemlja, ne pa tako, kot si je v prejšnjem stoletju predstavljal A. Raič.

Antun Vramec ima precejšnje zasluge za zgodovino hrvaškega jezika, saj je pisec prvih izvirnih tiskanih kajkavskih knjig; leta 1578 je tiskal prvo kajkavsko pisano besedilo z zgodovinsko tematiko, tim. **Kroniko,** leta 1586 pa še **Postilo,** pisano prav tako v kajkavščini. Pomembnost njegove osebnosti so poudarjali tudi številni poznejši (zgodovinski) pisci, npr. Juraj Ratkaj Velikotaborski, Pavao Ritter Vitezović, Josip Bedeković itd.; predmet (slavističnega) proučevanja je postal tudi že v prejšnjem stoletju, iz raznih zornih kotov (jezikovnega, biografskega, teološkega) pa je zanimiv še danes, o čemer pričajo tri samostojne monografije v dobrem desetletju (Z. Junković, **Jezik Antuna Vramca i podrijetlo kajkavskog dijalekta, 1972;** J. Turčinović, Teologija Antuna Vramca, 1970; Jembrihova, 1981).

Po mnenju zgodovinarjev hrvaškega jezika jezik kajkavskih besedil 16. stoletja ni odseval žive govorice določenega (kajkavskega) kraja, temveč je bil že tedaj nekakšen koine. Splošno priznano pa je dejstvo, da se je prav Vramčev jezik najbolj oddaljeval od tipičnega jezika kajkavske književnosti, saj je poleg čakavskih in štokavskih jezikovnih potez vseboval tudi slovenske; nekateri so jih skušali razlagati kot posledico piščeve želje po razširitvi bralskega kroga.

O njegovem življenju je bilo znanega razmeroma malo. Po zaslugi starejših hrvaških raziskovalcev, zlasti Klaića, je v grobem znano obdobje njegovega dveletnega študija filozofije in teologije v Rimu, ki ga je končal leta 1567 z doktoratom, in obdobje po njem, ki ga je preživel po hrvaških krajih. V popolno temo pa so bila zavita njegova mlada leta, vštevši rojstno letnico, rojstni kraj in šolanje. Tako rojstna letnica, t. j. 1538, kot tudi (doslej) domnevni rojstni kraj (Vrbovec) sta bila rekonstruirana oziroma domnevana na podlagi nekaterih listin. Seveda pa so takšne vrzeli lahko resda ovira pri jezikovnem karakteriziranju pisca, odstraniti pa jih je mogoče le z novimi najdbami.

Novo stopnjo v odkrivanju Vramčevega življenja je pomenila najdba avtografa iz leta 1559, ohranjenega v inkunabuli z naslovom **Atanasij Aleksandrijski,** komentarji k pismom sv. Pavla apostola, ki jo še danes hranijo v dominikanski knjižnici na Dunaju. Najden je bil v načrtni akciji avstrijskih slavistov, za katero je dal pobudo profesor na dunajski slavistiki in hrvaški rojak Josip Hamm: pregledali naj bi vse avstrijske samostanske knjižice in registrirali vse ohranjene glagolske in cirilske rokopise. Avtograf se glasi: Stijria me genuit nutruit (pomota namesto **nutrivit)** sacra Vienna Mortales docui sacra tenere iura (v prevodu: Štajerska me je rodila, vzgojil sveti Dunaj, smrtnike sem poučeval, da se držijo svetih postav). Sledil je še Vramčev podpis in letnica zapisa. Na to pomembno najdbo, ki jo nedvomno potrjujejo tudi matrike dunajske univerze, ko za leto 1558 med vpisanimi omenjajo tudi študenta z imenom **Anthonius Wzametz** (pisna pomota za **Vramec),** je bil Jembrih kot Hammov študent sicer opozorjen, vendar pa je prav njegovo nadaljnje raziskovanje šolstva ter drugih okoliščin (političnih, kulturnih, jezikovnih itd.) pripomoglo, da so ne le Vramčev duhovni obraz, mnogi detajli, povezani z viri za njegova dela, usodo posameznih izvodov **Postile,** marveč tudi širša vprašanja (kontinuitete) tedanje kulture, povezanost z glagolskim izročilom in vpliv na druge jezikovno-literarne kroge, npr. ozaljskega, itd. danes neprimerno jasnejši kot prej.

Iz zgoraj omenjene matrike sledi, da je bil po rodu »Fridauien, Styrus«, t. j. Štajerec iz **Fridaua** oziroma Ormoža. Na dunajski univerzi so bili namreč po zgledu pariške Sorbonne študentje razdeljeni na štiri narodnosti na podlagi rojstnega kraja, t. j. na avstrijsko, rheinsko, češko in ogrsko; Slovence so vpisovali pod avstrijsko, Hrvate pa pod ogrsko narodnost zato ni nič čudnega, da je Vramčevo dunajsko šolanje »ušlo« popisovalcu hrvaških študentov na dunajski univerzi, omenjeno pa je skupaj z Jembrihovimi izsledki v diplomski nalogi z enako tematiko slovenskega zgodovinarja J. Šanžekoviča.

V zvezi z Vramčevo življenjsko potjo pa ostaja še naprej nejasno obdobje pred letom 1558; počakati bo treba na nove (naključne sistematične?) najdbe. Morda bi pozneje njegove prejšnje vzgoje in šolanja bolje osvetlilo tudi njegovo gravitacijo na Hrvaško ter njegovo razmerje do njene jezikovne in kulturne dediščine. Vprašanje se zdi toliko bolj upravičeno, če upoštevamo, kolikšno vlogo pripisuje Jembrih Vramčevim dunajskim in rimskim učiteljem v oblikovanju njegovega stališča do protestantizma. Temu se ni nikoli zavezal, čeprav je bil do njega precej odprt, če sklepamo iz nekaterih dejstev: kritično je npr. gledal na papeštvo, tudi sam je bil oženjen in imel sina, knjige mu je tiskal tiskar J. Mandelc (Kroniko v Ljubljani in Postilo v Varaždinu), uporabljal je kajkavščino in ne latinščine, ki je bila neprimerno bolj cenjena. Po Jembrihovem mnenju je treba rabo kajkavščine razumeti kot izhajanje iz domačega, glagolškega jezikovnega in kulturnega izročila, ki se je ujelo s protestantsko zahtevo po rabi ljudskega jezika. O tem, da razne narečne osnove (književnih) del niso bile nepremostljiva ovira, pričajo tudi izvodi Vramčeve **Postile,** ki so jih uporabljali na čakavskem ozemlju, čeprav je verjetno, da so taka besedila posredovalci jezikovno prilagajali svojemu okolju, kar lepo kažejo glose, ki jih je Jembrih odkril v pečujskem izvodu **Postile.**

Za slovenskega bralca bi bilo zanimivo vedeti, kakšne posledice ima dognanje o Vramčevem izviru z jezikovnega stališča, oziroma kateri so večkrat omenjani slovenizmi, zlasti še, ker bi bil to tudi prispevek – čeprav fragmentaren – k slovenski zgodovinski dialektologiji. Žal Vramec ni zapisoval naglasnih in kvantitativnih znamenj, zato ne poznamo njegove izgovorne norme, kar otežuje sklepanje. Po drugi strani pa je neke vrste ovire za natančno razmejevanje tudi velika podobnost med kajkavskimi in slovenskimi vzhodnimi govori, ki izhaja iz njihove skupne genetske podlage. Jasno je, da njegov glasovni sestav ni bil homogen, ne ujema pa se z nobenim konkretnim glasovnim sestavom, tudi z govorom okolice Ormoža ne. Zdi se, da se je zavestno odločal za kajkavsko koine, obogateno z jezikovnimi prvinami krajev v katerih je služboval, cerkvene slovanščine ipd.; glasovne, oblikoslovne, skladenjske itd. slovenizme bi bilo treba videti predvsem kot prvine, ki mu »uhajajo« v kajkavsko koine. Naj omenim nekaj (eventualnih) slovenizmov: primera z zlogotvornim **r (prvi, ruati)** ob siceršnjih navadnih **er** in manj pogostnih **ar;** primeri s protetičnim ali predponskim **v– (vnuk):** v tej luči je slovenizem morda tudi raba zaimka **tega** (poleg **toga),** dvojina kot živa kategorija, raba prislova **prvle** itd. Tudi tu bodo kasnejša raziskovanja morda dopustila še več določnosti.

Ta skromni zapis ni in ne more biti izčrpen prikaz Jembrihove dragocene monografije, bogato opremljene tudi s posnetki arhivskega gradiva; rad pa bi bil priznanje piscu, pa tudi spodbuda k nadaljnjemu študiju slovensko-hrvaških kulturnih zvez, ki so bile v preteklosti (zlasti pa v omenjenem času) precej žive, pa so vendarle še v marsičem nejasne.

ALENKA ŠIVIC-DULAR

Beseda o podobi poljskega pesnika Wyspiańskega ob njegovem spomeniku

Slovesnost v Krakovu

Leta 1898 so v Varšavi odkrili spomenik Adamu Mickiewiczu in tako z neznatno zamudo proslavili stoto obletnico pesnikovega rojstva; Ivan Cankar, ki je bil prepričan, »da je bil Mickiewicz z vso dušo demokrat«, in je v varšavskem dogodku videl »več revolucionarnega duha v tistem nevarnem molčanju, ki pomeni več kot vsaka glasna demonstracija«, je v **Svečanosti v Varšavi** zapisal tudi tele verze: »Narod je mrtev, / tam v bajonetov carjevih okvirju / na odru okrvavljenem leži, / ob njem stoje opričniki v špalirju«. 28. novembra letos, dan pred stodvainpetdeseto obletnico novembrske vstaje, pa so v Krakovu ob petinsedemdesetletnici smrti odkrili spomenik Stanislawu Wyspiańskemu (1869–1907), slikarju, dramatiku in pesniku, »najpomembnejšemu Krakovčanu našega in ne samo našega stoletja«, katerega dramsko in gledališko delo je povezano tako z Mickiewiczem (znana je njegova priredba Mickiewiczevih **Dziadov,** ki jih v slovenskem prevodu Rozke Stefan poznamo pod naslovom **Praznik mrtvih,** Stanko Vraz pa je svoj hrvaški prevod naslovil z vzhodnoštajerskim obrednim poimenovanjem **Trebine)** kot z novembrsko vstajo (tragedija **Novembrska noč,** 1904), in slovesnost strnili okoli idejnega jedra **Osvobojenja,** ki ga izražata verza: »Daj nam moči občutek / in Poljsko daj nam živo« in ju je treba razumeti kot poziv k »skupnemu dejanju zoper neplodno besedičenje zadnjega časa«.

Spomenik pred moderno galerijo Narodnega muzeja na Mickiewiczevi aleji je delo krakovskega kiparja Mariana Koniecznega in je likovno dokaj zanimiv: v podstavku namreč neposredno prenaša v bron slikarska in grafična dela ter skice, ki jih je Wyspiański pripravljal kot kostumografske predloge za uprizoritev svojih dram, tako da je kljub konvenciji v oblikovanju »velikih spomenikov velikim možem« mogoče videti v njem sintezo portretirančevega likovnega in gledališkega dela, in podoba je, da se je strnil v njem ritem njegovega čopiča in gledališkega peresa ter stopil v nova ritmična razmerja kiparske vrste: odseva namreč hkratnost prepričanja in dvoma o otipljivosti predmeta umetniške stvaritve, in gledalec ima občutek, da kipar v likovni govorici ponavlja dramatikovo pesniško izpoved:

Še vidim njihove obraze,
v oči jim zrem, strmim v obličja,
a ni njih, vsak je le prikazen
iz moje duše gledališča.

V mogočni oder svoj strmim,
v velike, zračne prostornine,
tu človek gre, tam senca zgine –
in v njuni igri jaz živim.

Umetnost ta je tudi moja:
z njo zlivam se v koralni spev,
in drug sva drugemu odmev
viharjev, gromov, burje, boja.

Z viharjem, gromom se pode,
z viharjem, gromom ugašajo,
medlijo, v mraku usihajo,
ko komaj še oko jih zre,
se vrnejo telesni, živi,
spet so ogromni, otipljivi.

Igrajo – muk duševnih drame –
v polmračnem templju in tragedije,
obseva jih nebeški plamen
in rog jih spleta v melodije.

Poslušam, gledam te obraze,
odkrivam znana v njih obličja,
a ni jih, vsak je le prikazen
iz moje duše gledališča.

Neulovljivost predmeta umetniške ustvarjalnosti prevajata izbor in sosledje likov v nji nasprotno vrednoto: v zaporedje alegorij, ki so prerasle posamezne portretirančeve umetnine in funkcionirajo v zavesti Poljakov kot afirmativni argumenti njihove narodnostne in umetniške perspektive: Wyspiański stopa s spomenikom v Poljsko našega časa kot pozitivno gibalo narodnega samozavedanja. In tudi tu je spomenik zvest idejnemu izhodišču dela njegove dramatike, zlasti »edine optimistične drame«, kot Rozka Stefan poimenuje **Akropolis** (1904), »vizijo o vstajenju Poljske, o prebujanju vseh telesnih in duhovnih sil poljskega naroda v prihodnosti. Dogaja se v katedrali na Wawelu – poljski Akropoli – na veliko noč, ki so jo Poljaki za okupacije praznovali kot simbol vstajenja domovine. V pesnikovi domišljiji oživе kipi in podobe v katedrali in se vesele življenja, končno pa se prikaže odrešenik – Apolon na zlatem konju in oznani konec suženjstva.« (Rozka Stefan, Poljska književnost, Ljubljana 1960, str. 340).

V še bolj zapletenem razmerju pa je spomenik z umetnikovim življenjem: Wyspiański namreč do oblasti – državnih in mestnih – ni bil najbolj lojalen, pa tudi njegove življenjske navade so razodevale vse kaj drugega kot častnega meščana, ki bi hrepenel po bronastem spomeniku. Njegove likovne umetnine, ki krasijo krakovske javne prostore (predvsem poslikana okna v Frančiškanski ali Marijini cerkvi) so daleč od sleherne monumentalnosti: igra svetlobe in barve razodeva intimno mistično obrednost tako v upodobitvi krščanskih likov (Bog Oče) kot v cvetlični ornamentiki (ki združuje pogansko radoživost z neoklasicistično urejenostjo), tudi portreti, tako slikarski kot gledališki (npr. liki v znani in razvpiti **Svatbi),** bolj intimni kot javni (cela serija otroških in družinskih portretov, avtoportreti), univerzalizirajo in konkretizirajo portretiranca z bleščečim intelektom in ironijo ali mistično odmaknjenostjo.

Redki pesniški avtoportreti Wyspiańskega, ki nastajajo iz podobnega oblikovalnega vzgiba, so največkrat fragmentarni, lirski, kot skice z ogljem ali svinčnikom, zadevajo pa tudi ob tisti rob, ki se mu pravi konec ali smrt: v njem se stika refleksija z ironijo, protestom, toplo človečnostjo in nostalgijo in se združuje z njimi v vero ali nevero v lastne moči, v uresničevanje človeškega v človeku in v primerjevanju s svetom. Taka sta tale pesniška avtoportreta Wyspiańskega:

Nihče za mano jokati ne sme,
jokati sme edino žena,
mar bodo vaše pasje mi solze
in vaša žalost narejena.

Naj zvon mi ne doni nad rakvijo –
in proč pogrebne melodije!
Deževne kaplje naj zajočejo,
vihar naj tisti dan zavije.

In vsak, kdor hoče, z grudo naj prsti
pritisne v groba me globino,
gomilo pa naj sonce obžari
in naj prežge usahlo glino.

Nekoč pa se, nekoč morda, zgodi
da volja me ne bo več spati,
razdrl bom dom iz gline in prsti
in v sončno luč začel bežati.

In če v tem letu me uzrl bo kdo,
ko zginjal bom v svetlobi bledi,
nazaj naj me pokliče na zemljó
v jeziku mojem in besedi.

Prisluhnil ji bom rad sredi višav,
vpet v zvezd utripe in svetilo,
morda tedaj bi še enkrat prestal
vse, kar me je nekoč ubilo.

Ko bova rekla si adijo
s tem svetom, kakšno melodijo
zagodem mu v slovo neslavno?
Saj dal slovo sem mu že davno!

Prenehal sem se žalostiti,
ker zgubil drage sem reči;
mar žalost mora se vrniti
in krasti, česar davno ni!

Že davno sem se bil odrekel
vsem sanjam o zgubljenem raju,
živim – torej nad neko reko
nekoč sem živel v nekem kraju.

Nad reko se vzdiguje mesto,
v tem mestu našel sem nevesto
in zanjo, zase dom postavil,
o skupnem grobu sem ji pravil.

Na grobu tem, v tem skupnem domu,
vihar drevesce bo polomil.
Usahle veje ovenele
bo bičal dež, sežgale strele.

In slišal bom iz groba ječe,
da zunaj dež ugaša sveče,
kot slišim, da za šipami
v jesenski dan zdaj dež šumi.

Naj zgodnji, jasni, sončni dan
s toploto svojo grob ogreje,
otroke moje skliče nanj
in eden vsaj naj se zasmeje.

Tadva avtoportreta nasprotujeta monumentalnosti in patosu figure, ki se dviga iz likovno nedvomno posrečenega piedestala. Wyspiański je živel za svojo umetnost, in še enkrat bi »prestal vse, kar ga je nekoč ubilo«, če bi ga kdo priklical »v njegovem jeziku in besedi« »nazaj na zemljo«; Konieczny je to storil, vendar za ceno dokončnega pomirjenja, ki je Wyspiański sam nikoli ni zmogel:

In umirim naj se, kako le?
Strahu srce je polno moje,
trepeta polne prsi moje,
nemira polna usta moja,
obupa polne misli moje,
solza oči so polne moje –
in umirim naj se? Kako le!

V Krakovu, 28. in 29. novembra 1982

TONE PRETNAR

Aškerčev slovar

Ob urejanju samostanske knjižnice v Stični je prišel na dan žepni češko-nemški slovar, ki ga je sestavil Josef Rank, izšel pa je v Pragi ravno pred sto leti. Na notranji strani knjige je Anton Aškerc dvakrat podpisan, najprej s črnilom, nato pa s svinčnikom, toda obakrat kot »Aškrc« (brez -e-!). Pri podpisu s svinčnikom je pripisano še »Šmarija«, kar pomeni, da je slovar kupil, ko je bil kaplan v Šmarju pri Jelšah. Vemo, da je Aškerc 18. X. 1883 dobil dekret za 2. kaplana v Šmarje pri Jelšah, kjer je ostal do poletja 1889. V Prago je potoval leta 1885, zato je verjetno, da si je slovar nabavil kmalu po izidu ali pa vsaj pred potovanjem v Prago, da se je mogel iz njega učiti češčine.

Od Aškerca do Stične je slovar napravil zanimivo pot. Po Aškerčevi smrti ga je na dražbi iz Aškerčeve zapuščine 1912 kupil dr. Rudolf Mole, kakor je s svinčnikom kar dvakrat zapisal v knjigi. Prevajalec dr. Mole (r. 1883) je bil 1912 profesor na mestnem dekliškem liceju v Ljubljani, o Aškercu je napisal članek v mladinskem listu »Naša bodočnost«, kakor izvemo iz Slovenskega biografskega leksikona. Kako je prišel slovar v stiško samostansko knjižnico, za sedaj ni bilo mogoče ugotoviti.

Slovar je vezan v usnje in dobro ohranjen, na platnicah pa se mu pozna, da ga je pesnik Aškerc dostikrat imel v rokah.

Kakor je zanimivo že samo to, da se je po sedemdesetih letih našla knjiga iz Aškerčeve knjižnice, je še bolj zanimivo, kar si je pesnik balad zapisal na notranji strani platnic in na prazne strani slovarja, ki so vse popisane. Zapisal si je razne citate in domislice, ki so mu ugajale in je bolj ali manj z njimi soglašal, ko jih je bral.

Na prvi notranji strani beremo: »Gnano« – imen. brat (Juršaner). Po-istiti se = istoveti se. Vidovit, kdor kmalu kaj zapazi. »Žene su veoma vidovite u poznavanju srdačnih osiećaja«. (To je moral najti v nekem hrvaškem tekstu.)

Potem si je zapisal menda število prebivalcev v Bolgariji, Srbiji in Črni gori: Sev (erna) Bolg (arija): 2,007,919, Rumel(ija): 815.946, Zed(injena) Bolg(arija): 2,823.865; Srbija: 1,865.683; Črna gora: 236.000.

Na dnu te strani pa beremo: »Naturnih pravic so nas oropali – nature same nam niso mogli vzeti.«

Na drugi strani stoji: »Strumež« – strah (Podsreda); saból-krojač (Sretom., Ormož); podstenje – trottoir (Ormož). Mihail Ivanovič (v stari ruski cirilici) = medved!

Na tretji strani je kratek citat iz Horaca: »Eheu fugaces labuntur anni!« Horatius (joj, kako hitro bežijo leta!). Spodaj je daljši zapis v stenografiji, ki ga nisem mogel prebrati.

Vso četrto in sedmo stran zavzema daljši citat iz razprave »Novija ruska literatura«, ki je 1891 izšla v reviji Vestnik Evropi, govori pa o pisatelju L. N. Tolstoju: …« on (Tolstoj) je ena od teh narav, v duši katerih vsak vtis življenja pusti globoko in neizbrisno sled. Najmanjše nesoglasje, mimo katerega gremo mi ravnodušno, sproži v njih bridko bolečino. Njihov nemirni duh si nenehno prizadeva, da bi prodrl v bistvo stvari. Posledica tega je, da v globini njihove duše ves čas leži težka žalost, hkrati pa se njihova misel pogreza v mistične prepade.

Ti ljudje kot da so ustvarjeni nalašč za to, da v svoji duši nosijo vso žalost svojega časa in da so nekakšne odrešilne žrtve za svoje sodobnike, četudi morda le v tem smislu, da trpijo namesto njih v svoji večno razboleni duši«. (Prevod prof. J. Severja, ki se mu za uslugo najlepše zahvalim.)

Na zadnjih treh straneh slovarja si je Aškerc zapisal naslednje misli:

prva stran: »O cives, cives, quaerenda primum pecunia est«, Horatius (o državljani, državljani, najprej je treba iskati denarja!). – »Le značaj, izobražena volja je, ki nas more v resnici rešiti,« Blackie. (John Stuart Blackie, 1809–1895, je bil zelo plodovit škotski jezikoslovec in pesnik.);

druga stran: »Pri umrlih mislimo v prvem trenutji samo na to, kaj smo zgubili z njim – ne kaj nam je ostalo od njega«. »Pagazus pravega poeta, to je – ideja, ki navdušuje, ki nosi poeta nad zemljoj, po kraljestvu mislij, idealov«. »Originalno je prav za prav samo to, kar je národno;«

tretja stran: »odigníti«, kruh odógne, kader je frišno pečen. (Pleteršnik ima namesto »odogniti« glagol »odvolgniti« v pomenu vlažno postati, feucht werden, ako glina na zraku odvolgne, zadahne z osobitnim vonjem; seno ponoči na travniku od rose odvolgne. Pl I, 794. V Kostelu ob Kolpi pravijo, da svečice (vžigalice) odvùgnejo, če so tako vlažne, da se ne dajo užgati.) »Misli in ideje so stare in splošnočloveške, samo forma, oblika je individualna, narodna – samo oblika modus dicendi, kako se ideja prikaže v jeziku i obliki: to je zasluga pisateljeva, naroda.« »Poezija išče v človeku to, kar je v njem človeškega.« »V starosti se čudi, kdor v mladosti ni nič mislil.«

Te drobne misli, naj bodo lastne ali tuje, ki so se Aškercu zdele vredne, da si jih zapiše v knjigo, na svoj način izražajo njegove nazore o umetnosti in o človeku. Prav tako vidimo iz njih, kako je pesnik imel posluh za izvirno ljudsko besedo, ki si jo je zapisal in jo porabil v svojih delih. Vse to dopolnjuje tudi njegovo umetniško podobo.

Naj bodo te vrstice skromen prispevek k 70-letnici Aškerčeve smrti.

JOŽE GREGORIČ

značilna prav že omenjena Benjaminova tematizacija nekaterih Maulnierovih koncepcij, torej tekst »Pariško pismo I«.

Osnovni imperativ fašistične estetske teorije je »uživati v neproduktivnem«. Simbol za vse neproduktivno, samozadostno, nefunkcionalno, ekstatično neobvezno je umetnost, pravzaprav njeno čutno, se pravi estetsko, lepo učinkovanje. Umetnost je tukaj povsem ločena od racionalnega, zgodovinskega, vprašanj odgovornosti, je paradigma za sleherno socialno nefunkcionalnost in njena lepota pomeni sinonim za neuporabno in neproduktivno, torej za dekorativno, »kozmetično« obstoječega samega. Da bi Maulnier čimbolj poudaril neproduktivni, iracionalni in predvsem asocialni značaj umetnosti, je zagovarjal estetiko ustvarjalnosti in nekritično hipostaziral elitistično kreativnost na račun vsakdanje produkcije. Razvil je pravo larpurlartistično teorijo ustvarjanja, ki je namen samemu sebi in nima nobene zveze več z vsakdanjimi družbenimi potrebami: »Človek izdeluje (fabriziert) nekaj, da bi uporabljal, vendar ustvarja, da bi ustvarjal.« Mesto, kjer se estetsko kot vredno ločuje od funkcionalnega, uporabnega je po Maulnierju tudi tehnika, in v tej zvezi so simptomatična tudi njegova sklicevanja na futurista Marinettija, ki je razglašal hrup strojev (torej njihovo neproduktivno aktivnost, pritiklino izvorne funkcije) za njihovo najpomembnejšo lastnost.

Estetsko umetnosti postane zgled za vse neproduktivno, neobvezujoče, razdiralno in ideal fascinacije je predvsem zaradi ugleda umetnosti kot avtonomnega, politično-nevtralnega »sektorja«. Splača se torej staviti nanjo in si jo izmisliti za alibi manipulacije in tej intenciji fašističnih ideologov je sledil tudi Hanns Eisler v svojih kritiških obravnavah velike umetnosti kot sredstva za fascinacijo množic, ki z uživanjem v njej (torej sugeriranim deležem na duhovni eliti) astralno kompenzacijo odtujitev in prikrajšanje v osnovnem, vsakdanjem produkcijskem procesu.

Hanns Eisler (1898–1962), praktik in teoretik sodobne glasbe, Schönbergov učenec in glasbeni sodelavec v Brechtovem »epskem gledališču«, je v različnih tekstih osvetlil poseben pojav zlorabe (avtonomne) klasične, nesporno od vseh pripoznane umetnosti v obdobju fašistične agitacije. Eisler je namreč demistificiral poseben (rafiniran) prijem fašizma, ki je v popularizaciji velike, vsem všečne umetnosti v interesu duhovne fascinacije sicer zatiranih, v osnovnih pravicah prikrajšanih množic. Opozoril je sicer tudi na funkcijo monumentalnosti, elitnosti, iracionalnosti in oživljanja prastarih germanskih mitov v kičasti in pompozni, fašistične direktive povnanjajoči umetnosti (na primer v svojih razmišljanjih o Wagnerju), vendar je njegova osnovna kritična intencija merila prav na fašistično zlorabo klasične umetnosti, torej zlorabo z imenitnim alibijem.

Nemškim delavcem se je v tridesetih letih ponujala množica različnih umetniških prireditev, na katerih ni bila prisotna samo z nacionalizmom inspirirana šund glasba, temveč tudi velike klasične mojstrovine. Vabljenje v umetnostne hrame, na koncerte in k poslušanju plošč je spremljalo kulturno-politično stališče, da pomeni ta konsumpcija velike umetnosti oziroma njenih množičnih reprodukcij (plošče, radia, filma) duhovni dvig za delavca-posameznika, ki se edino tako lahko odtegne nizkotnim, profanim dejstvom. Umetnost je tukaj razumljena kot samosmotrna in čista, nič nima opraviti z materialnimi rečmi življenja, od njih je višja, saj oduhovljena. Delavec, izkoriščan v svojem osnovnem vsakdanjem produkcijskem procesu, je sicer ostal relativno ravnodušen do ponujenega, namreč izziva reprodukcij velike klasične umetnosti na eni strani in nacionalsocialističnega kiča na drugi. Nastalo stanje pa je predstavljalo problem za kritično misel, osveščeno stališče proletariata, ki mu je v tej zvezi odpovedala vsakršna črnobela logika kritike, torej enostavno kontrastiranje in distanciranje. Povsem enostavno bi se bilo upreti nacionalsocialističnemu forsiranju njegovega kiča, kvazimitološke monumentalnosti itn., težava pa nastopi, ko gre za agitacijo s klasičnimi mojstrovinami, po svojem humanem poslanstvu pripoznanimi deli. Je nekaj slabega, če se delavcem za malo denarja predvaja velika klasična glasba, se je spraševal Hanns Eisler?

O glasbi je pisal, da je od vseh umetnosti najbolj oddaljena praktičnemu življenju. In prav zato se jo najlažje uporabi za zamegljevanje, kot mamilo. Čim več je pustote, čim močnejša je življenjska monotonija, tem dragocenejša je glasba. Vendar pa tudi glasbenega razvoja ni mogoče abstrahirati od konkretnih družbenih stanj, razvoja materialnih produkcijskih sil, novih materialov in tehnologij: »Klavir je omogočil drugačno vrsto glasbe kot čembalo, Wagnerjeve instrumentacije si ni moč zamisliti brez roga z ventili. V našem času so nastali novi problemi produkcije tudi s pojavom zvočnega filma, gramofonske plošče, radia in končno s spremembo družbenega ustroja ponudbe, ki jih ni mogoče razrešiti zgolj s sklicevanjem na Beethovnovo veličino in trohnobo monokapitalizma. Tudi priljubljeni »lepi zvok«, harmonija 19. stoletja, ni statični pojav, temveč historični in ga nikakor ni mogoče klasicistično konservirati.«

Dejansko osvobajanje posameznika-delavca je mogoče zato po Eislerju le ob njegovem neodtujenem prisvajanju tako kulturnih kot vsakdanjih materialnih dobrin, le ob radikalnem zadovoljevanju osnovnih materialnih in tudi višjih kulturnih, ideoloških, političnih potreb.

Agitacija z Mozartom, Beethovnom in Wagnerjem ob popolnem prezrtju osnovnih pravic, izhajajočih iz mesta posameznika v aktualnem delovnem procesu, pomeni namreč metanje peska v oči in zlorabo umetnosti za nekaj, kar je v jedru sovražno njeni osnovni historični intenciji – za aparat prisile. K dejanskemu kulturnemu vzponu najširših množic ne vodi nikakršen avtomatizem in nikakršna dirigirana obdaritev ob prostem času z elitistično pogačo velike umetnosti. Eisler je zato pisal, da si ni mogoče zamisliti kulturnega razcveta brez dejanske osvoboditve proletariata, brez splošne blaginje in varne prihodnosti. Mozarta in Beethovna si mora proletariat prav tako pridobiti kot zdravo stanovanje, primerno prehrano, ustrezen poklic, socialno varnost, vzgojo otrok itn. Nič manj radikalno od Heeberta Marcuseja je tudi Eisler razkrival idealizem meščanske kulture in umetnosti in njeno boleče neodpornost proti fašistoidnim ekspanzijam na področju kulturnega življenja.

Poseben model zlorabe lepe oblike za doseganje drugih, neumetniških ciljev predstavlja tudi t.i. blagovna estetika kot poseben predmet z marksizmom inspirirane kritične teorije Wolfganga Fritza Hauga. Njegovo delo »Kritika blagovne estetike« iz 1971. leta je primer sodobne estetske teorije, katere predmet ni več omejen na umetnost oziroma umetniško lepo, temveč predstavlja novo področje refleksije estetiziranje celotnega socio-kulturnega prostora ljudi v interesu kopičenja kapitala. Jedro »blagovne estetike« predstavlja estetska fascinacija z lepim izgledom blaga, ki nastopa kot nosilec obeta uporabne vrednosti – v smislu forsiranja čimvečje konsumpcije.

Lepota kot »čutni pojav, ki prijetno učinkuje na čute«, torej pripoznana v tej svoji psihološko-kozmetični določenosti, se doda v blago prehajajočim rečem, da bi s svojim mikom bodisi kot design, reklama, zaščitna marka ali embalaža »nabila« njihovo menjalno vrednost. V tej zvezi piše Haug o estetski monopolizaciji uporabne vrednosti, o odtujenih in abstraktnih razmerjih nakupovanja, ko se posamezniki-kupci prepuščajo fascinirajočim oblikam, imenom, markam, likom, ki v govorici blagovne estetike konkurirajoče obetajo najvišjo uporabno vrednost.

V svojih obravnavah pojavov blagovne estetike kot simptomov in instrumentov antagonističnega razmerja produkcije in reprodukcije življenja se je W. F. Haug lotil različnih, tudi čisto profanih področij tovrstnih estetizacij. Njegova pozornost je zato veljala tudi tistim modeliranjem čutnosti, ki se dogajajo s seksualizacijo blaga in oblikovanjem sveta nakupa, v katerega je industrija reklame vključila tudi mikavnost mladosti z vsemi rasističnimi podtoni in začela z umetnim razvijanjem moške mode in kozmetike.

Opraviti imamo z novimi produkti vizualne fascinacije, ki povzročajo vzburjenje in hkrati posebno zadovoljitev, ki bi se v čutno-telesnem stiku le težko razvila. Gre za logiko zatiranja nagonov ob sočasni zadovoljitvi z videzom nagona. Ob tem pade na primer bordel na raven manufakturne produkcije, kajti uporabna vrednost se realizira še neposredno, z dejanskim čutnim stikom, industrija seksualnega videza pa izolira predvsem oko in ga začne »hraniti« z novimi in novimi dražljivimi videnji.

Haug je v svojem delu upošteval nekatere osrednje postavke Marxove »Kritike politične ekonomije« in tudi svoje izhodišče dolguje pravzaprav Marxovi tematizaciji ustvarjanja novih potreb v meščanskem svetu. Pomenljivo je njegovo spoznanje, da delavski razred ne stoji nasproti kapitala le kot množica izkoriščanih v produkcijskih procesih, temveč tudi in predvsem kot množica kupcev. In prav to dejstvo tudi omogoča produkcijo pervertirane »blagovne estetike«.

Naše razmišljanje smo začeli z omembo Heglovega vpliva na zgodovino evropske estetike. Z njim je estetska teorija nedvomno pridobila zanimivo in diskutabilno področje, namreč umetnost kot »sfero« avtentične sodobne ustvarjalnosti, vendar pa je s to usmeritvijo v »filozofijo umetnosti« zanemarila obsežno polje vseh drugih (neumetniških) manifestacij lepega in čutnega, s katerimi tudi živimo in jih sooblikujemo.

(Post)estetska teorija W. Benjamina, H. Marcuseja in W. F. Hauga pa se izvirno usmerja k pozorni obravnavi tega pozabljenega področja evropske filozofske misli – namreč usode Čutnosti in lepega v neumetniških funkcijah. Lepota kot lepa oblika postaja vedno bolj razveseljujoči moment človekovega vsakdanjega življenja, vendar pa je estetizacija človekovega okolja stalno podvržena grožnjam zlorabe umetniško in neumetniško lepega za pervertirano slepljenje množic. Lepa Meduza sicer okameni agresorja, razoroži tiransko voljo, vendar lahko goljufivo oslepi tudi posameznika in ga še bolj usodno priklene na obstoječe.

Fetišizacija in idealizacija statusa avtonomne umetnosti (ne le v meščanskem svetu, temveč tudi v deželah t. i. realnega socializma) omogoča tudi še neko drugačno, vendar skrajno radikalno obliko zlorabe umetnosti. Mislimo na ideološko subverzijo s pomočjo lepe oblike umetnosti, ki se jo načelno tabuizira in telerira povsod, tako levo kot desno, na vzhodu in zahodu. Potlačeni, zatirani subjekt ali pa tudi potajeni glas obstoječih središč družbene moči, torej agens družbene negativnosti ali pozitivnosti, si izbere umetniško obliko kot dragocen, ekstra, a priori uspešen medij, ki mu omogoča ekskluziven prodor, družbeno verificiranost in možnost elegantnega plasmaja v zgodovino. Tu je seveda več možnosti ideološkega diskurza in njegove eksploatacije umetniškega. Ena je tista (še kar všečna), ko se ud, ki pooseblja deklasiranstvo in zatirance, utaji pod umetniško obliko in taktično (konspirativno) izvabi nedoločenost alegorije, namreč alegorije kot postopka in odnosa do umetniške materije (izraza).

Druga možnost je tista t. i. kulturnega sindroma (na njegovo slovensko pojavljanje opozarja Dimitrij Rupel), ko si patos autsiderske etnične skupine izvoli umetniško obliko za mesto neprekličnega (in uspešnega) vpisa v svetovno (internacionalno) zgodovino. Namesto v invazijah, razvijanju sodobnih tehnologij, bančništvu, armadi itn. se kakšen narod mojstri v sonetu. Njegov image potem predpostavlja sečnjo dreves, razvito papirno industrijo ipd.

Obstaja pa tudi možnost, da kakšna kvaziopozicijska skupina najame vrhunske umetnike, jih preplača in pošlje v ogenj. Takšni destruktivni nergači se potem potajijo za hrbti elitnikov in v njihovo okolje (umetniški kontekst) ter preko njega vitihotapljajo svoje sicer opreznîško izražene ideje nestrinjanja z obstoječim. Institucijo umetnosti, sicer všečno vsem, na levi in desni, zaigrajo kot avtonomno okrožje svobode proti instituciji avtoritativne države. Lepa oblika vsekakor še naprej ostaja v konjunkturni igri.

JANEZ STREHOVEC

Svet za vzgojo in izobraževanje pri predsedstvu Republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije

objavlja:

Izhodišča za organiziranje sekcijskih obravnav o vprašanjih preobrazbe vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji

Izhodiščem na rob

V SZDL pojmujemo preobrazbo vzgoje in izobraževanja kot široko družbeno reformo, zato smo v času priprav zakona o usmerjenem izobraževanju organizirali široko in demokratično javno razpravo in tudi sekcijo o temeljnih dilemah, ki smo jih takrat čutili. Takrat smo stališča o teh temeljnih vprašanjih poenotili in v delegatski skupščini sprejeli zakon.

Preobrazba vzgoje in izobraževanja posega v življenje najširših množic samoupravljalcev v združenem delu, v šolah, v družine ljudi, zato je tudi skupščina SR Slovenije večkrat razpravljala o uresničevanju zakona o usmerjenem izobraževanju, v SZDL pa smo tej problematiki namenjali eno od osrednjih pozornosti v svetu za vzgojo in izobraževanje, na sejah predsedstva in konference.

Pri izpeljavi zakona v praksi so se pojavila tudi razna vprašanja, različno razumevanje temeljnih izhodišč in kritika ukrepov izobraževalne politike, kar je pri tako koreniti reformi naravno, saj je treba v marsičem prelomiti z zakoreninjeno miselnostjo.

V SZDL smo ocenili, da je treba o vprašanjih te izpeljave organizirati sekcijske razprave, na katerih bomo iskali najboljše rešitve pri nadaljnji izpeljavi zakona v praksi, poenotili poglede in stališča in tako ustvarili pogoje za nadaljevanje preobrazbe vzgoje in izobraževanja na podlagi že dogovorjenih temeljnih izhodišč.

Marjan Jelen,
član predsedstva RK SZDL Slovenije

Svet za vzgojo in izobraževanje pri predsedstvu RK SZDL Slovenije je na svoji 19. seji, 5. julija 1982, obravnaval odprto pismo predsedstvu RK SZDL, predsedstvu SRS in predsedstvu CK ZKS in sprejel sklep, da se v okviru republiške konference SZDL Slovenije organizira sekcijo o odprtih vprašanjih preobrazbe vzgoje in izobraževanja. Pri tem je izhajal iz ocene, da podpisniki odprtega pisma opozarjajo na nekatere težave, slabosti in nedoslednosti pri izpeljavi preobrazbe vzgoje in izobraževanja, na katere je opozarjal tudi svet za vzgojo in izobraževanje pri predsedstvu RK SZDL Slovenije. O odprtem pismu in stališčih sveta za vzgojo in izobraževanje je razpravljala tudi republiška konferenca SZDL Slovenije in ocenila, da je treba o teh vprašanjih organizirati široko in demokratično javno razpravo. Ta razprava naj bo strokovno in politično poglobljena, da bi lahko dala odgovore na odprta vprašanja in prispevala k nadaljnji izpeljavi preobrazbe vzgoje in izobraževanja v delegatskih organih izobraževalnih skupnosti, ki so v skladu s političnim sistemom socialističnega samoupravljanja mesto odločanja o vprašanjih vzgoje in izobraževanja v naši družbi.

Da bi lahko organizirali sekcijsko obravnavo odprtih vprašanj preobrazbe vzgoje in izobraževanja, je bil v okviru sveta za vzgojo in izobraževanje, ki predstavlja jedro sekcije, ustanovljen odbor za pripravo sekcije. Odbor je na več sejah razpravljal o organizacijskih in vsebinskih vprašanjih sekcijskih razprav.[1]

Vsa ta vprašanja so tesno povezana z razpravo in sprejemanjem programskih zasnov v izobraževalnih skupnostih, zato je treba sekcijske obravnave povezovati z razpravo o programskih zasnovah.

Svet za vzgojo in izobraževanje bo organiziral dve sekcijski obravnavi o odprtih vprašanjih, na katerih se bodo lahko soočila različna stališča, ki obstajajo v strokovni in drugi javnosti. Hkrati naj bi sveti za vzgojo in izobraževanje pri občinskih konferencah SZDL o teh vprašanjih sklicali odprte sekcijske obravnave, na katere naj bi z javnim sklicem povabili vse zainteresirane. O istih vprašanjih pa naj bi razpravljali tudi odgovorni strokovni in upravni organi. Svet za vzgojo in izobraževanje pri predsedstvu RK SZDL pa bo na razširjeni seji te razprave strnil, sprejel stališča in sklepe in jih posredoval delegatskim organom izobraževalnih skupnosti.

Svet za vzgojo in izobraževanje se zavzema, da bi morali v vzgoji in izobraževanju dosledno uveljavljati vse poti našega političnega sistema socialističnega samoupravljanja in v njem delegatski sistem tako, da bodo v njem prisotne vse pobude za nadaljnjo preobrazbo vzgoje in izobraževanja in da se bomo tako v bodoče izognili dajanju takih pobud z »odprtimi pismi«.

V času, ko se je pojavilo odprto pismo, so bile ugotovljene nekatere nedoslednosti in odstopanja pri uresničevanju temeljnih načel reforme in tudi zapisane v nekaterih dokumentih strokovnih, upravnih in samoupravnih organizacij oz. skupnosti, zlasti še ob analizi programskih zasnov, mreže šol, vpisa in usmerjanja. Že v pripravah za sekcijo, v razpravah v odboru za pripravo sekcije in na 22. seji sveta za vzgojo in izobraževanje pri predsedstvu RK SZDL Slovenije, 9. 12. 1982, je bila ugotovljena skladnost pogledov glede temeljnih izhodišč preobrazbe vzgoje in izobraževanja; le-te je svet za vzgojo in izobraževanje oblikoval v naslednja:

STALIŠČA

I. Načelo, da morajo vzgojnoizobraževalni programi izobraževati za začetek dela in za nadaljnje izobraževanje, ni bilo povsod dovolj dosledno uresničeno pri sprejemanju programskih zanov in pri oblikovanju vzgojnoizobraževalnih programov srednjega usmerjenega izobraževanja, ponekod pa se je nanj gledalo tudi preveč togo. Zato vzgojnoizobraževalni programi v posameznih primerih niso zasnovani dovolj široko, kar objektivno v preveliki meri ohranja dualizem v izobraževanju, ki ga želimo v usmerjenem izobraževanju presegati, čeprav ga zaradi objektivnih zgodovinskih razmer v celoti ni mogoče preseči naenkrat. Preozka zasnovanost nekaterih vzgojnoizobraževalnih programov objektivno povzroča težave pri horizontalni prehodnosti usmerjenega izobraževanja in pri vertikalni povezanosti programov različnih stopenj zahtevnosti znotraj usmeritev, pri usmerjanju v izobraževanje in med izobraževanjem in pri oblikovanju šolske mreže.

V razpravah o programskih zasnova je potrebno vztrajati pri širši zasnovanosti vzgojnoizobraževalni programov in smeri, kar pomeni, da je treba pri usklajevanju programskih zasnov doseči zmanjševanje števila vzgojnoizobraževalnih programov in smeri, ožjo usposobitev za posamezna dela in naloge pa zagotoviti s programi izpopolnjevanja in usposabljanja po vključitvi v delo. Pri tem ne gre za mehanično spajanje obstoječih vzgojnoizobraževalnih programov, ampak za presojo njihove ustreznosti z vidika temeljni ciljev preobrazbe vzgoje in izobraževanja. Tiste programe in smeri, ki so bili že doslej ustrezno široko zasnovani, je treba ohraniti, oziroma ne bi jih smeli razbijati po ožjih strokah. Proučiti pa je treba ožje zasnovane programe za posamezna dela ter zagotoviti, da bodo v nadaljnjem usklajevanju programov tudi za področje dela pripravljeni ustrezno široko zasnovani programi v skladu z načeli usmerjenega izobraževanja. Zagotoviti pa je treba tudi ustrezno kadrovsko zasedbo v šolah, ki bodo te programe izvajale.

II. V vsaki stroki je treba zagotoviti vertikalno povezanost vzgojnoizobraževalnih programov za pridobitev izobrazbe tako, da bo z dograjevanjem znanja vsakomur omogočeno izobraževanje za najzahtevnejša dela. S tega vidika je treba preseči nekatere rešitve in usmeritve, kjer se pojavljajo slepi rokavi, ko se izobraževanje končuje na stopnji poklicnega šolstva, pa tudi tiste primere, ko se je stopnjevanje razvilo za vsako ceno, ne glede na potrebe dela oziroma razvoj stroke. Hkrati z načelom vertikalne povezanosti vzgojnoizobraževalnih programov je treba dosledno uveljavljati zahtevo po enakovrednem izobrazbenem standardu programov iste stopnje zahtevnosti v vseh usmeritvah, kar pomeni, da mora program zagotoviti ustrezno raven splošnega, strokovno-teoretičnega in praktičnega znanja ne glede na delo oziroma na poklic, za katerega izobražuje. Temeljni cilj izobraževanja je usposobiti človeka tako za ustvarjalno vključevanje v delo kakor tudi za najzahtevnejšo družbeno vlogo in naloge, to je za aktivno in ustvarjalno vključevanje v samoupravljanje, in za zagotavljanje pogojev za človekov trajen osebni razvoj, za nadaljnje izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje. Zato mora zahtevnost znanja izhajati iz teh najzahtevnejših družbenih ciljev in ne more biti prilagojena zgolj tekočim, ampak dolgoročno planiranim potrebam dela. To pa terja, da se celi generaciji zagotavlja splošno in strokovno znanje na višji ravni zahtevnosti kot doslej. S tega vidika je pomembno, da se višja kvaliteta znanja zagotavlja zlasti na tistih področjih, ki so bila doslej iz zgodovinskih razlogov prikrajšana; drugače bi se namreč nekdanje oblike razlikovanja med šolami pojavljale v usmerjenem izobraževanju kot razlikovanje med strokami ali panogami – s tem pa tudi kot razlikovanje med ljudmi.

III. V usmerjenem izobraževanju je potrebno postopno presegati tiste oblike zunanje diferenciacije, ki so odraz odnosov v družbeni in tehnološki delitvi dela ali pa imajo značaj in funkcijo reprodukcije socialnih slojev. Z zgradbo vzgojnoizobraževalnih programov usmerjenega izobraževanja, z delitvijo teh programov na enoten del in izbirne predmete oziroma smeri je treba preseči na eni strani vsebinsko uniformiranje izobraževanja, na drugi pa toge oblike zunanje diferenciacije. Novi programi naj omogočijo prepletanje oblik notranje in zunanje diferenciacije tako, da bo vsak učenec napredoval v skladu s svojimi sposobnostmi, prizadevnostjo in interesi. Pri tem mora biti v vsakem programu srednjega izobraževanja zagotovljena skupna vzgojnoizobrazbena osnova kot minimalni standard splošne izobrazbe, v skrajšanih programih pa del skupne vzgojnoizobrazbene osnove.

IV. Pri uresničevanju izobraževanja po novih vzgojnoizobraževalnih programih so zelo pomembni kadrovski, materialni in drugi pogoji šol (ustrezni in pravočasno pripravljeni učbeniki, intenzivno usposabljanje učiteljev, oziroma skrb za boljšo kvalifikacijsko strukturo učiteljev v usmerjenem izobraževanju, vključevanje strokovnjakov iz združenega dela v šolo, boljša opremljenost šol, še posebej specializiranih učilnic za aktivnejše metode in oblike vzgojnoizobraževalnega dela). Te pogoje, še posebej izobrazbeno strukturo učiteljev, je treba hitreje izboljševati v šolah, ki izvajajo vzgojnoizobraževalne programe, ki so bili doslej zapostavljeni, oziroma so bili na nižji kvalitetni ravni, vendar ne s poslabševanjem ali s stagniranjem pri drugih programih. Če ne bomo tudi v zaostrenih gospodarskih razmerah učinkovito zagotavljali enakovredne kvalitete dela šol in učencev, ne bo mogoče kvalitetno dosegati zastavljenih in deklariranih ciljev vzgojnoizobraževalnega procesa in zagotavljati enakovrednega vzgojnoizobraževalnega standarda celotni generaciji. Med pomembne pogoje za uresničevanje usmerjenega izobraževanja sodi tudi zagotavljanje boljšega družbenega in ekonomskega položaja učiteljev, učencev in študentov. Pri tem je treba hitreje in odločneje uveljavljati vse možne oblike povezovanja učencev oz. študentov z organizacijami združenega dela uporabnikov, zlasti pa kadrovsko štipendiranje za učinkovitejše usmerjanje v izobraževanje in v delo.

V. Svet za vzgojo in izobraževanje posebno pozorno spremlja vprašanje materialnih pogojev za uresničevanje preobrazbe vzgoje in izobraževanja, pri čemer vedno izhaja iz stališča, da je vzgoja in izobraževanje, še posebej usmerjeno izobraževanje, pomemben kvalitativni dejavnik razvoja gospodarstva in družbe v celoti. Izboljšanje izobrazbene strukture delavcev v združenem delu in dvig izobrazbene ravni celotne generacije in uveljavitev usmerjenega izobraževanja so pomembni pogoji za hitrejši tehnološki razvoj, za modernejše načrtovanje proizvodnih procesov in s tem lahko prispevajo k dvigu produktivnosti in k prestrukturiranju gospodarstva za izvozno usmeritev. Tako svet za vzgojo in izobraževanje tudi razume vlogo izobraževanja v dolgoročnem programu gospodarske stabilizacije, kar pomeni, da bi bilo treba preseči določanje materialnih okvirov na podlagi obstoječih razmerij v delitvi družbenega proizvoda. Sredstva za izobraževanje bi bilo treba obravnavati ne kot del porabe, ampak bolj kot naložbo v znanje in kot ustvarjanje pogojev za hitrejši tehnološki razvoj.

Svet za vzgojo in izobraževanje pri predsedstvu republiške konference SZDL Slovenije organizira sekcijsko obravnavo o nekaterih vprašanjih preobrazbe vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji. Ta široka in demokratična javna razprava naj bi prispevala k reševanju odprtih vprašanj in k nadaljnji izpeljavi preobrazbe vzgoje in izobraževanja.

O PRVEM SKLOPU ODPRTIH VPRAŠANJ, KOT JE OPREDELJEN V TEH IZHODIŠČIH, BO STEKLA SEKCIJSKA RAZPRAVA 6. JANUARJA 1983 OB 16. URI V OKROGLI DVORANI DOMA IVANA CANKARJA V LJUBLJANI.

V ČETRTEK, 13. JANUARJA 1983 OB 16. URI, PA BO PRAV TAKO V OKROGLI DVORANI DOMA IVANA CANKARJA V LJUBLJANI SEKCIJSKA OBRAVNAVA DRUGEGA SKLOPA ODPRTIH VPRAŠANJ.

Svet vabi vse zainteresirane, da sodelujejo v obeh sekcijskih obravnavah bodisi neposredno ali pa tako, da pošljejo svoje pismene prispevke, mnenja, pobude in stališča svetu za vzgojo in izobraževanje pri predsedstvu RK SZDL Slovenije, Ljubljana, Komenskega 11, da bi jih lahko predstavili udeležencem sekcije in svetu za vzgojo in izobraževanje.

Svet za vzgojo in izobraževanje je na 19. seji, 5. julija in na 22. seji, 9. decembra 1982 ugotovil, da o nekaterih vprašanjih obstajajo različni pogledi, ki jih je strnil v naslednja

ODPRTA VPRAŠANJA ZA SEKCIJSKE OBRAVNAVE

I. Vprašanja za prvo sekcijsko obravnavo

1. Mreža šol

Osnovna značilnost obstoječe mreže šol je njena razdrobljenost, ki pa je posledica tudi še prevelike programske razdrobljenosti srednjega izobraževanja. Ni mogoče pričakovati, da bi lahko v vsakem kraju oziroma v vsakem medobčinskem območju zagotovili izobraževanje v vseh usmeritvah. To tudi ni cilj dograjevanja nove šolske mreže, saj smo z obsežno mrežo domov za učence in razvitim sistemom štipendiranja ustvarili možnosti, da se tudi ob racionalno organizirani mreži šol zagotovi izobraževanje v skladu s potrebami združenega dela in interesi udeležencev izobraževanja.

Do večjih težav pri dogovarjanju o mreži šol ter pri usmerjanju vpisa prihaja zlasti v krajih, kjer so kadrovske potrebe zelo raznovrstne in v posameznih strokah majhne po obsegu. V teh primerih ostreje izstopa nasprotje med težnjo po oblikovanju racionalne mreže srednjih šol in mreže, ki bi zagotavljala uresničevanje temeljnih načel usmerjenega izobraževanja, ter težnjo po zagotavljanju možnosti za izobraževanje v čimvečjem številu strok.

Na podlagi integracije vzgojnoizobraževalnih programov se bo lahko prihodnja šolska mreža ognila negativni regionalizaciji, pri čemer pa bo treba v postopkih usklajevanja zagotoviti, da bodo v manjših središčih poleg programov, ki izobražujejo za delo v vodilnih panogah kraja, prisotni tudi široki programi, ki lahko pokrijejo orientacije, ki sicer niso tipične za kraj, so pa v skladu s širšimi družbenimi potrebami.

Pri usklajevanju mreže srednjih šol bo potrebno v tem srednjeročnem obdobju doseči, da bo bolj smotrno organizirana. Razdrobljena mreža šol predstavlja namreč resno nevarnost za kvaliteto izobraževanja, saj za majhen obseg izobraževanja v posameznih programih ne bo mogoče zagotoviti sredstev združenega dela in tudi ne kadrovskih in drugih pogojev. Potrebno je ustrezno opredeliti odnose med matičnimi šolami in dislociranimi enotami in v bodoče vztrajati pri vpisu na matične šolah in na tej podlagi oblikovati odločitve o dislociranih enotah. Pri tem je treba upoštevati, da imajo dislocirane enote začasen značaj ter da so predvsem namenjene izobraževanju ob delu.

2. Horizontalna in vertikalna prehodnost

Ob širši zasnovanosti vzgojnoizobraževalnih programov se zastavlja vprašanje mehanizmov, s katerimi omogočamo ali oviramo horizontalno in vertikalno prehodnost sistema. Horizontalna prehodnost ni cilj, mora pa biti omogočena. Vprašanje je, ali se pri prehajanju iz programa v program znotraj usmeritev in med usmeritvami pojavljajo kot omejevalni kriteriji oziroma pogoji, ki jih mora izpolniti kandidat, splošna in temeljna strokovna znanja ali posebna in specialna strokovna in praktična znanja. Zastavlja se tudi vprašanje, ali je treba posebna strokovna znanja vključevati v predmete, ki veljajo za splošno izobraževalne, ali obratno. Deljenost mnenj o tem strokovnem vprašanju izvira iz različnosti strokovnih področij. Enotnost pa obstaja o tem, da je v vzgojnoizobraževalnem procesu treba doseči sposobnost učencev, da uporabljajo splošna znanja pri posebnih strokovnih znanjih.

3. Dualizem šol (so dve vrsti šol: ene, ki izobražujejo za takojšnjo vključitev v delo, in druge, ki izobražujejo za nadaljevanje izobraževanja):

a) Vse šole morajo izobraževati za oba namena, kar je ena od temeljnih zahtev reforme. Zato ni sprejemljiv obstoj šol, ki izobražujejo pretežno za nadaljevanje izobraževanja, čeprav se njihovi diplomanti lahko tudi takoj zaposlijo. Nadaljnji obstoj takih šol bi pomenil zanikanje enega temeljnih izhodišč reforme.

b) Dualizem prejšnjega izobraževalnega sistema je bil v obstoju šol, ki so popolnoma zapirale možnosti za nadaljnje izobraževanje (poklicne šole), in šol, ki niso dajale nikakršne izobrazbe za delo (gimnazije). Ne enih in drugih v novem sistemu ni več. To pa ne pomeni, da morajo vse šole v enaki meri izobraževati za oba namena. Tega tudi sklepi X. kongresa ZKJ ne zahtevajo, ampak izrecno govorijo o postopnem preseganju dualizma in o elastičnem izobraževalnem sistemu. Vseh razlik (»dualizma«) torej ni mogoče preseči čez noč. Kot so na spodnjem delu »zahtevnostne lestvice« programov nesporno še potrebni tkim. skrajšani programi, ki očitno izobražujejo skoraj izključno za takojšnje vključevanje v delo, tako so tudi na zgornjem delu te lestvice še potrebni in družbeno smotrni programi, iz katerih bo večina učencev verjetno šla na univerzitetni študij (kdor pa tega ne bo hotel ali zmogel, pa bo kljub temu imel izobrazbo za vključitev v delo).

4. Skrb za različno sposobne učence:

a) To vprašanje je treba reševati predvsem s tako imenovano notranjo diferenciacijo, torej tako, da učitelj s sposobnejšimi učenci, enako kot tudi z manj sposobnimi, dela posebej oziroma dodatno, jim daje dodatne naloge, primerne njihovim sposobnostim, in podobno, ne pa s tkim. zunanjo diferenciacijo (z združevanjem učencev v razrede ali celo v šole po sposobnosti).

b) Notranja diferenciacija pouka je nujna, vendar jo je že pri sedanji stopnji heterogenosti učencev zaradi slabih materialnih možnosti zelo težko izvajati. Z ukinitvijo programov, v katere so se vpisovali predvsem učenci, ki so imeli v osnovni šoli najboljši uspeh, bi se heterogenost v drugih programih še povečala, s tem pa bi se še zmanjšale možnosti za uspešno notranjo diferenciacijo pouka. Izkušnje kažejo, da so tudi v tkim. zahtevnejših programih lahko zelo velike razlike npr. med odličnjaki z različnih osnovnih šol. Elastičen izobraževalni sistem mora torej razumno kombinirati oboje (notranjo in zunanjo diferenciacijo pouka).

5. Usmerjanje v stroko takoj po osnovni šoli:

a) Usmerjanje naj bo trajen proces, ki zagotavlja, da se vsi učenci pri vpisu v srednje izobraževanje opredelijo za širšo panogo, stroko ali dejavnost, med izobraževanjem pa se postopoma odločijo za posamezne izbirne predmete oziroma smer, ki omogočajo pridobitev izobrazbe za opravljanje določenega dela oz. poklicev. To je tudi v skladu z načelom vertikalne povezanosti programov.

b) Če izkušnje kažejo, da pri 14 letih del mladine že kaže nagnjenje k izobraževanju v določeni stroki ali celo za določen poklic, del mladine pa še ne (na kar seveda močno vplivajo tudi socialni razlogi), ni razloga, da bi umetno in nasilno zmanjševali odstotek tistih, ki jim je bilo že doslej omogočeno, da so to odločitev odložili do 18. leta; nasprotno, ta odstotek bi bilo potrebno še povečati (zlasti s štipendijsko politiko in s širšimi možnostmi vpisovanja v najširše programe), da ne bi ostajal to privilegij socialno bolje situiranih; tudi družbene potrebe (ne le osebne sposobnosti in želje) je možno precej zanesljiveje ugotavljati in planirati štiri leta kasneje.

6. Omejevanje vpisa:

Se posebej je bilo to vprašanje zaostreno pri srednješolskem programu »naravoslovno-matematična tehnologija« (NMT); pojavilo se je že, ali pa se bo, tudi na drugih področjih. Glede NMT obstajajo trije predlogi:

a) zmanjšati vpis na obseg, kolikor znaša planiran vpis na tiste visokošolske smeri (fizika, matematika, biologija), ki jim je program NMT neposredna podlaga. Taka rešitev je nujna, če hočemo spoštovati načelo vertikalne povezanosti programov. Večji vpis bi rušil to načelo, ker bi se lahko vpisovali v program NMT tudi kandidati za druge visokošolske smeri, kar bi slabilo tudi povezavo teh visokošolskih programov s srednješolskimi programi v ustreznih strokah. Hkrati bi to v bistvu pomenilo ohranjanje nekdanje gimnazije kot splošne pripravljalnice za izobraževanje v vseh visokošolskih programih, ki pa obenem ne izobražujejo za delo.

b) Vpis je treba ohraniti na dosedanji ravni. Možnost, da se bodo zato na tehnične fakultete, na medicino itd., lahko vpisovali tudi kandidati s končanim programom NMT, ni slabost, ampak prednost take rešitve in to iz več razlogov:

– širina razgledanosti po celotnem naravoslovno-matematičnem področju je v sodobnem svetu vedno bolj pogoj tudi za uspešno visoko strokovno delo v posameznih strokah, še zlasti pa v znanosti;

– pri visokošolskem študiju posameznih strok naj enakopravno konkurirajo kandidati z različno predizobrazbo, saj bo šele daljša praksa lahko pokazala, ali bi bilo res bolj smotrno izvajati visokošolske programe praviloma s kandidati iz srednješolskih programov iste ožje stroke in kandidate od drugod vpisovati samo izjemoma – ali je resnica morda nasprotna – ali pa prav v enakopravnem obravnavanju obeh vrst programov kot podlage za visokošolski študij;

– izključno poudarjanje vertikalne povezanosti programov je v nasprotju z izhodišči X. kongresa ZKJ, ki zahtevajo elastičen, vertikalno in horizontalno povezan izobraževalni sistem;

– radikalno zmanjšanje vpisa v NMT bi nujno pomenilo ukinitev teh programov v manjših regionalnih središčih, kar bi bistveno zožilo možnosti mladine s podeželja za visokošolski študij, s čimer bi se socialne zavore v izobraževalnem sistemu povečale, namesto da bi se zmanjšale.

c) Vpis na NMT bi bilo treba celo povečati do meja, ki jih dopuščajo prostorske in kadrovske možnosti sedanje mreže šol (nekatere take šole so letos in lani omejevale vpis, ker je bilo tako planirano, čeprav so imele tako prostorske kot tudi kadrovske možnosti, da bi vpisale vse kandidate).

II. Vprašanje za drugo sekcijsko obravnavo

1. Delitev dela med šolami in organizacijami združenega dela uporabnikov

Širša zasnovanost vzgojnoizobraževalnih programov za pridobitev izobrazbe zastavlja vprašanje, kako usposobiti človeka za začetek dela. Kolikšen del praktični znanj mora dati šola, kolikšen del pa izpopolnjevanje in usposabljanje po vključitvi v delo? Ali mora usmerjevalno funkcijo opraviti le izobraževalni sistem ali je to naloga usmerjanja po vključitvi v delo v skladu s potrebami, načrtovanjem delovnih procesov in tehnologijo v organizacijah združenega dela?

Vprašanje je, ali je potrebno popolnoma uskladiti obseg izobraževanja v posameznih smereh znotraj programov (tam, kjer imamo znotraj programa smeri za delo s stopnjo zahtevnosti III., IV. in V.) z načrtovanimi potrebami združenega dela ali pa je mogoče ta obseg bolj povezovati z učnimi rezultati oz. napredovanjem učencev, ki pa se bodo morali zaposlovati na tistih delih, kjer bodo obstajale potrebe, čeprav bodo usposobljeni za višjo stopnjo zahtevnosti del.

S tega vidika ostaja odprto vprašanje izvedbe načrtovanja kadrovskih in izobraževalnih potreb, predvsem v OZD in zborničnih združenjih, in usklajevanja v izobraževalnih skupnostih in med njimi (še posebej obseg izobraževanja v smereh) ne samo v primeru naravoslovno-matematične usmeritve, kar je izpostavilo odprto pismo, ampak za celotno usmerjeno izobraževanje.

2. Negativna selekcija

Pri taki zasnovanosti vzgojnoizobraževalnih programov srednjega izobraževanja, ki omogoča hkrati izobraževanje za začetek dela in za nadaljevanje izobraževanja, se zastavlja vprašanje negativne selekcije, to je avtomatičnega usmerjanja učencev s slabšim učnim uspehom v vzgojnoizobraževalne programe za manj zahtevna dela, posebno še, ker je za nekatere smeri kot pogoj za napredovanje postavljena določena višina ocene, v nekaterih smereh pa je mogoče napredovati tudi z negativno oceno iz posameznega predmeta. Nevarnost negativne selekcije je toliko očitnejša ob dejstvu, da predstavlja formalna izobrazba v mnogih primerih v samoupravnih splošnih aktih OZD opredeljeno pravico do dela. Upoštevanje višine ocene kot principa za napredovanje daje tistim, ki takim pogojem ne morejo zadostiti, občutek, da so obsojeni na manj zahtevno delo, čeprav v delovnih procesih največkrat ni tako, saj se tudi za stopnje zahtevnosti del II. in IV. zahteva veliko strokovno-teoretičnega znanja.

O tem vprašanju sta se oblikovali dve stališči:

a) Programi lahko določijo kot pogoj za napredovanje po smereh tudi višino pozitivne ocene pri posameznih predmetih, ker je to nujno kot skrajni ukrep pri usklajevanju obsega izobraževanja s planiranim obsegom v posamezni smeri. Ocena sicer ne sme biti edini pogoj za napredovanje, ni je pa mogoče opustiti v celoti.

b) Višino pozitivne ocene kot pogoj za napredovanje je treba v celoti odpraviti. To zahteva manj togo planiranje in aktivnejšo vlogo organizacij združenega dela pri usmerjanju v izobraževanje in v delo. Pri tem je lahko dosežen uspeh pomemben kriterij za svetovanje učencev pri izbiri ustrezno zahtevnega programa oziroma smeri, vendar mora biti odločitev prepuščena kandidatom. Pri svetovanju je treba učencem predstaviti tudi predvidene možnosti zaposlovanja.

Ustrezna izobraževalna skupnost mora sproti spremljati obseg izobraževanja po posameznih letnikih in smereh ter po potrebi tudi letno usklajevati planiran obseg izobraževanja.

3. Zagotavljanje političnih pogojev za preobrazbo

Reformni proces spremlja vprašanje zagotavljanja političnih pogojev za uspešno preobrazbo šolstva. Marsikdaj prenapeti roki, enosmiselno izoblikovana gradiva, politika »izvrševih dejstev« in odsotnost možnosti za javno predstavljanje alternativ so zožili možnost za najširšo demokratično odločanje v delegatskih telesih. Marsikdaj pa tudi nismo izkoristili vseh danih možnosti za razpravo. Zahtevati je treba, da strokovne službe pripravljajo alternativne predloge strokovnih rešitev z obrazložitvijo posledic in da se zagotovi večja koordinacija njihovega dela. Kadrovsko je treba krepiti strokovne svete izobraževalnih skupnosti, spodbujati pa je treba tudi druge znanstvene, raziskovalne, strokovne, samoupravne organizacije, skupnosti in posameznike, da enakopravno predlagajo rešitve. Pri tem je treba izkoristiti vse oblike samoupravne demokracije, tudi sredstva javnega obveščanja.

Ljubljana, 9. december 1982

---

[1] V pripravi sekcije so nastala tudi nekatera gradiva in prispevki, ki so na voljo zainteresiranim pri Svetu za vzgojo in izobraževanje pri Predsedstvu RK SZDL Slovenije, Ljubljana, Komenskega 11. To so:

Vertikalna zasnovanost in horizontalna povezanost vzgojnoizobraževalnih programov v usmerjenem izobraževanju (Zavod SRS za šolstvo); Nastajanje vzgojnoizobraževalnih programov za pridobitev strokovne izobrazbe v srednjem izobraževanju (Zavod SRS za šolstvo); Seminarji za pedagoške delavce v srednjem izobraževanju (Zavod SRS za šolstvo); Prizadevanja Zavoda SR Slovenije za šolstvo za usposabljanje pedagoških delavcev v srednjem izobraževanju; Informacija o učnem uspehu učencev 1. letnika usmerjenega izobraževanja (Zavod SRS za šolstvo); Osnove tehnike in proizvodnje ter proizvodno delo in delovna praksa (Pedagoški inštitut in Zavod SRS za šolstvo); Prizadevanja UNESCO za povezovanje izobraževanja s proizvodnim delom (Pedagoški inštitut); Informacija št. 3 in 4. Centra za razvoj Univerze; Pregledi, ki jih je izdelal Zavod SRS za šolstvo o številu vzgojnoizobraževalnih programov, vrsti programov po usmeritvah, primerjava obsega nekaterih predmetov po Zakonu o srednjem šolstvu in po Zakonu o usmerjenem izobraževanju in pregled zastopanosti matematike, fizike, kemije in biologije v predmetnikih nekaterih programov srednjega izobraževanja, oblikovanih po Zakonu o srednjem šolstvu; Predlogi o nadaljnjem usklajevanju programskih zasnov za oblikovanje vzgojnoizobraževalnih programov v usmerjenem izobraževanju (Koordinacijski odbor za usklajevanje programskih zasnov pri Izobraževalni skupnosti Slovenije); Individualizacija pouka in notranja diferenciacija vzgojnoizobraževalnega dela (Zdenko Medveš); Nekatera vprašanja pri oblikovanju mreže šol (Jože Miklavc, Boštjan Zgonc in Štefan Lebar); O represivnih razsežnostih neposrednega šolskega procesa (Rastko Močnik); Elementi za razpravo o izobraževalnem dualizmu (Braco Rotar); Elementi za razpravo o splošni izobrazbi (Braco Rotar).

Zbor delavcev

DO Splošna finomehanika Ljubljana, Cesta na Brdo 25/a,

razpisuje prosta dela in naloge

– individualnega poslovodnega organa (direktorja) DO

Kandidat mora poleg z zakonom, samoupravnimi sporazumi in družbenimi dogovori predpisanih pogojev izpolnjevati še naslednje:
– da ima višjo ali srednjo izobrazbo geodetske, ekonomske ali strojne smeri
– da ima 3 ali 5 let delovnih izkušenj pri ustreznih delih oziroma nalogah
– da pri svojem delu uveljavlja načela samoupravljanja in socialistične morale

Kandidat bo izbran za 4 leta. Prijave z dokazili pošljite na naslov: Splošna finomehanika Ljubljana, Cesta na Brdo 25/a z oznako »za razpisno komisijo« v 15 dneh po objavi razpisa. Kandidate bomo obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju ponudb.

16-9031

VDO fakulteta za naravoslovje in tehnologijo VTOZD Montanistika

objavlja prosta dela in naloge

snažilke

Pogoja: osnovna šola
leto delovnih izkušenj

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev in življenjepisom sprejema kadrovska služba Fakultete za naravoslovje in tehnologijo, Aškerčeva 9 a, Ljubljana, 15 dni po objavi.
Kandidate bomo o izbiri obvestili v 15 dneh po končanem zbiranju ponudb.

14-8936

DZS DZS DZS DZS DZS DZS DZS DZS DZS DZS DZS

Anton Grad: VELIKI SLOVENSKO-ANGLEŠKI SLOVAR

NOVO!

Novi **Veliki slovensko-angleški slovar** je temeljit in izčrpen, že po obsegu kaže, da široko zajema besedišče in frazeologijo izredno bogatega angleškega jezika. Slovar ima 862 strani velikega formata in pojasnjuje več kot 80.000 gesel in fraz. Avtor je upošteval tudi veliko osnovne strokovne terminologije.
Cena je 1670 dinarjev.

Še vedno lahko kupite tudi VELIKI ANGLEŠKO-SLOVENSKI SLOVAR (Grad, Škerlj, Vitorovič), ki ima 1380 strani velikega formata in vsebuje okoli 100.000 gesel.
Cena je 820 dinarjev.

Naročilnica DELO 12 0 0 8

Nepreklicno naročam: Veliki slovensko-angleški slovar (167 din) 1
Veliki angleško-slovenski slovar (820 din)

Priimek in ime naročnika:
Naslov:
ulica (ali vas)
pošta poštna štev.
Zaposlen pri:
Naslov zaposlitve:
pošta poštna štev.

Spol: 1 moški; 2 ženski: Rojen: dan mesec leto Reg. št. os. izk.:
izdane pri: poklic:

Plačal bom po prejemu računa in položnic:

1 v gotovini 2 po povzetju 3 v desetih zaporednih mesečnih obrokih 4 z virmanom

Prosimo, da označite plačilne pogoje, ki vam ustrezajo. Vse morebitne spore rešuje pristojno sodišče v Ljubljani.

Datum: Podpis:

Knjigo lahko kupite v vseh knjigarnah, z izpolnjeno naročilnico pa pri založbi:
Državna založba Slovenije, Knjižni oddelek, Mestni trg 26, **61101 Ljubljana**

Diskriminatorski odnos do makedonskega jezika

Tiskovna konferenca za domače in tuje novinarje v zveznem sekretariatu za zunanje zadeve – Jugoslavija obsoja rasistični vdor v Lesoto

BEOGRAD, 15. decembra (Tanjug) – »Protijugoslovanske demonstracije albanskih nacionalistov in iredentistov, do katerih je prišlo v Ženevi 10. decembra, so usmerjene proti ozemeljski celovitosti SFRJ ter skupnemu življenju narodov in narodnosti v SAP Kosovu in drugih krajih Jugoslavije,« je na današnji tiskovni konferenci za domače in tuje novinarje izjavil uradni predstavnik zveznega sekretariata za zunanje zadeve Svetislav Vujović.

»Odobriti te demonstracije objektivno pomeni opogumljati iredentiste pri njihovem protijugoslovanskem delovanju.

Omogočanje takih akcij je v nasprotju z obveznostmi Švice, ki slede iz sklepnega helsinškega dokumenta, in s prijateljskim značajem naših dvostranskih odnosov, ki se brez doslednega spoštovanja mednarodnih obveznosti, med kakršne sodi omenjeni dokument, ne morejo uspešno razvijati.

Radi bi verjeli, da bo Švica poleg zagotavljanja, da želi imeti z Jugoslavijo dobre odnose, tudi dojela, da mora odslej v teh odnosih opustiti politiko dvojne morale.

To bi bil tudi njen pomemben in konkreten prispevek h krepitvi helsinškega duha in k dobremu vzdušju v naših dvostranskih odnosih.«

Novinarji so ga zaprosili naj komentira pisanje dela grškega časopisa ob reakcijah jugoslovanske javnosti na sklep grškega ministrstva za izobraževanje. Leto je namreč sklenilo umakniti grške študente s skopske univerze »Kiril i Metodij« z obrazložitvijo, da potekajo predavanja na tej univerzi v »mednarodno nepriznanem jeziku«, nekateri grški časopisi pa so tudi objavili, da je grški zunanji minister Haralambopulos v tej zvezi protestiral pri veleposlaniku SFR Jugoslavije v Atenah. Predstavnik ZSZ je odgovoril takole:

»Kot je znano, je bil v uradnem listu grške vlade 15. novembra 1982 objavljen sklep – v katerem se sklicujejo na zakon, ki ga je letos sprejel grški parlament – s katerim so skopsko univerzo »Kiril i Metodij« razglasili za univerzo, na kateri potekajo predavanja v »mednarodno nepriznanem jeziku«. Zato bodo grške študente premestili in vpisali na ustrezne univerze v Grčiji.

Samo po sebi se razume, da je stvar grških državljanov, kje bodo študirali, in stvar grških oblasti, če in na kakšen način bodo to urejale. Na kraj pameti nam ne pride, da bi se v to vmešavali, čeprav seveda imamo o tem lahko svoje mnenje.

Jugoslovanska javnost je reagirala ravno na ta sklep in njegovo izvajanje, ne pa na tako imenovano makedonsko vprašanje, kot to (iz samo njim znanih razlogov) pišejo grški časopisi, ki so ti dve stvari pomešali. Gre za dejstvo, da je s tem sklepom prišlo do diskriminacije brez precedensa, diskriminacije ene od jugoslovanskih visokošolskih ustanov – univerze »Kiril i Metodij« v Skopju, SR Makedonije – s tem pa tudi makedonščine, enega od uradnih jezikov SFR Jugoslavije.

Vse to je mogoče zreducirati na diskriminatorski odnos do SR Makedonije, ene od socialističnih republik SFR Jugoslavije.

Tak postopek grških oblasti je najmileje rečeno nenavaden, še zlasti pa njihova obrazložitev o nepriznanih jezikih, kar vse je vzbudilo upravičeno nezadovoljstvo in vznemirjenost naše javnosti.

Grška stran zaradi tega negoduje, zaradi česar je žal prišlo do položaja, v katerem grške oblasti določajo, kateri od uradnih jezikov SFR Jugoslavije je »mednarodno priznan« ali »nepriznan«, grški tisk pa hkrati kritizira našo javnost, ki je na tak postopek reagirala.

Znano je, da je univerza »Kiril i Metodij« v Skopju začela delovati leta 1949, da ima danes 27 fakultet in da sodeluje z 19 tujimi univerzami z več celin. V šolskem letu 1981/82 je bilo na to univerzo vpisanih več kot 42 tisoč rednih in izrednih študentov, med njimi 1500 tujcev.«

Ko se je Vujović vrnil k srečanju med šefom grške diplomacije in jugoslovanskim veleposlanikom v Atenah, je dejal, da se o tem vprašanju pogovarjajo po redni diplomatski poti, pri čemer upoštevajo obojestranski interes za nenehen razvoj že tradicionalno prijateljskih odnosov z našo južno sosedo.

Ko je komentiral vdor južnoafriških skupin v Lesoto, pri katerem je prišlo do pokola nedolžnih ljudi, je predstavnik zveznega sekretariata za zunanje zadeve izjavil, da Jugoslavija to flagrantno kršitev mednarodnih norm, ki jo je zagrešil rasistični režim, in ogrožanje neodvisnosti neuvrščenih afriških držav ostro obsoja. Naša država bo tem državam in gibanjem kot vselej, nudila vsestransko pomoč in podporo pri obrambi neodvisnosti ter jim pomagala v njihovem boju proti kolonializmu in sistemu apartheida in rasne diskriminacije.«

Ko so govorili o novem »paketu« zahodnih posojil Jugoslaviji, je Vujović v odgovoru na eno od vprašanj dejal:

»Za nekatere pobude jugoslovanskih partnerjev na Zahodu za podporo našemu programu gospodarske stabilizacije smo izvedeli iz tujih sredstev javnega obveščanja, ki so jih povzeli tudi nekateri jugoslovanski časopisi. O tej pobudi doslej še nismo bili uradno obveščeni.

Kot je znano, ima Jugoslavija uradne stike z Mednarodnim denarnim skladom in Mednarodno banko, pa tudi z nekaterimi vladami zahodnih držav, ki sodijo med naše pomembne gospodarske partnerje. V okviru vseh teh stikov so, še zlasti v zadnjem času, potekali pogovori o možnostih za izboljšanje in razširitev vseh oblik dvostranskega gospodarskega sodelovanja, še zlasti v luči naših prizadevanj za uresničitev gospodarske stabilizacije.

Domnevno skupno akcijo več zahodnih držav za podporo Jugoslaviji bi lahko komentiral šele potem, ko bi bila jugoslovanska vlada seznanjena s predvidenimi oblikami in obsegom te podpore in potem, ko bi jih naša stran že proučila.«

Mehiška levica poziva k odporu proti vladi

Vodja združene socialistične stranke Gomez ostro napadel novega predsednika de la Madrida

CIUDAD MEXICO, 15. decembra (Tanjug) – Vodja združene socialistične stranke Mehike Pablo Gomez je sinoči v doslej najostrejšem napadu na novega predsednika Miguela de la Madrida pozval vse levičarske sile, naj se združijo v odporu proti »nenarodni in reakcionarni« politiki nove vlade. Generalni sekretar najmočnejše mehiške levičarske stranke (njeno jedro predstavlja KPM) je na zborovanju v Ciudad Mexicu poudaril, da že prvi ukrepi novega predsednika napovedujejo še hujšo krizo, širjenje pomanjkanja in nezaposlenost. V izrazito ostrem govoru je Pablo Gomez dejal, da je »to zgodovinska priložnost za mehiško levico, da se združi in prodre do množic.«

Vlada Miguela de la Madrida je pod pritiskom doslej najhujše gospodarske krize v prvih 12 dneh svojega mandata sprejela vrsto izrazito negativnih ukrepov, ki jih spremljata sprostitev trga in napoved nove devalvacije pesosa. S tem je zadela ob frontalno reakcijo levice, vznemirila pa je tudi močni provladni sindikat.

Washington zavrača pobudo, ki je Moskva javno še ni dala

Dialog gluhih o raketah srednjega dometa – V Washingtonu so načelno proti predlogu, ki ga je »signalizirala« SZ, vendar ne vedo odgovoriti

OD NAŠEGA DOPISNIKA

NEW YORK, 15. decembra – Washington je javno in vnaprej dal Moskvi vedeti, da ne bo sprejel pričakovanega predloga, namreč da bi omejila število sovjetskih raket s srednjim dosegom od 600 na 250, v zamenjavo za to pa naj bi se atlantska zveza odpovedala svoji nameri, da razmesti podobno orožje na zahodnoevropskih tleh.

Ameriški predsednik v Washingtonu in ameriški zunanji minister v Parizu sta pričakovani sovjetski predlog označila kot »nezadosten«. Ronald Reagan je rekel, da napovedani predlog izdaja, »kako v skrbeh so tudi oni«, vendar je dodal, da bi Zahod, če bi to sprejel, ostal v »precej neugodnem položaju«. George Shultz pa je v Parizu še posebno neugodno ocenil pričakovani sovjetski predlog, da bi 100 raket s srednjim dosegom (SS-20) pustili v Aziji, češ da so te rakete premične in jih je, če treba, prav lahko premakniti v evropski del ZSSR.

Podrobnosti o novi sovjetski pobudi so objavili konec tedna, ker je Moskva po vsej podobi vnaprej »signalizirala« Washingtonu, kaj namerava predlagati, ko bodo nadaljevali začasno pretrgana ženevska pogajanja o jedrskem orožju s srednjim dosegom v Evropi. Po ameriških virih pričakujejo tale predlog: Sovjetska zveza bi uničila 350 od svojih 600 raket s srednjim dosegom (SS-4, SS-5 in SS-20), tako da bi pustila 250 raketnih sistemov, in sicer 150 v svojem evropskem, 100 pa v azijskem delu.

Vojaški analitiki ugotavljajo, da bi po tem predlogu ostalo v evropskem delu ZSSR toliko raket, kolikor približno ustreza podobnim francoskim in britanskim jedrskim silam. Na sovjetski strani predloga niso javno potrdili, pač pa so objavili izjavo nekega generala, da na ženevskih pogajanjih o jedrskem orožju s srednjim dosegom ni »nobenega napredka«.

V Washingtonu se sicer strinjajo, da je pričakovani sovjetski predlog »nezadosten«, pač pa si niso edini, kako odgovoriti. Nekateri funkcionarji se boje, da bi se, če predlog gladko zavrnejo, povečal evropski odpor proti nameri, da razmestijo na celini 600 takih orožij, kot so »pershing 2« in manevrirne rakete. Da bi se lahko zgodilo prav to, nakazuje izjava danskega premiera Poula Schluterja, ki je ondan po pogovorih z Ronaldom Reaganom v Beli hiši rekel, da je pričakovani sovjetski predlog »treba pozdraviti, zato ker gre za nekaj novega, kar lahko pospeši pogajanja«.

Ko funkcionarji v Washingtonu utemeljujejo, zakaj je sovjetski predlog nesprejemljiv, pravijo, da bi sovjetske sile v tem primeru še naprej obdržale orožje, ki ga ameriške sile nimajo. To pa hkrati z izjavami Georgea Shultza o raketah v azijskem delu ZSSR naznačuje, kje je nemara glavni kamen spotike na celotnih pogajanjih: Sovjetska zveza v imenu načela o »enaki varnosti« zahteva, naj upoštevajo dejstvo, da je poleg ameriškega obrnjeno proti njej tudi britansko, francosko in kitajsko jedrsko orožje, medtem ko Američani v imenu načela »enakosti« zahtevajo, da naj bi se pogajali samo o ameriško-sovjetskem ravnotežju. Washington Moskvi ne priznava pravice, da je oborožena enako kot tudi druge jedrske sile.

Strah pred političnim učinkom pričakovanega sovjetskega predloga pa je napeljal Washington le na oceno, da je predlog »nezadosten«, kar naj bi pomenilo zavrnitev in kompliment v isti sapi.

DRAGIŠA BOŠKOVIĆ

● MOSKVA, 15. decembra – Sovjetski komentatorji pravijo, da bi Američani veliko več pridobili, če bi v Beli hiši »prevladal razum in interes naroda« in če bi se washingtonska administracija podala na pot pogajanj o zmanjšanju jedrskega orožja na osnovi zdajšnjega »približnega vojaškega ravnovesja« med supersilama; piše naš moskovski dopisnik Danilo Slivnik.

Centralno glasilo sovjetske partije poudarja, da so ameriški pogledi »tipičen primer imperialistične in skrajno nerazumne politike današnjega časa«, pri čemer tudi dodaja, da je ta politika predvsem namenjena »demagogiji in neinformiranim ljudem«. V Washingtonu naj bi po moskovskem mnenju točno vedeli, da je Sovjetska zveza pripravljena na »vzajemno radikalno zmanjšanje jedrskega potenciala v svetu«, pa celo na njegovo »popolno likvidacijo.«

Mitterrand še ni imel tako izčrpnih pogovorov z ZDA

Francoski predsednik se je sestal z ameriškim državnim sekretarjem Shultzem – Precejšnji dvomi glede odnosov do Vzhoda

OD NAŠEGA DOPISNIKA

PARIZ, 15. decembra – Predsednik Mitterrand je na današnji seji vlade poudaril, da z Američani še ni imel tako izčrpnih, plodnih in zadovoljivih pogovorov kot včeraj, ko se je sestal z državnim sekretarjem Shultzom. Toda uradni predstavniki so se morali močno potruditi, da bi razpršili dvoumja glede francoskih dvoumov o sloviti »ničelni opciji«.

Novinarji so »slabo razumeli« predsednikove besede, da je na ženevskih pogajanjih rešitev iskati »nekje v sredini« med ameriškim in sovjetskim predlogom, je sinoči pojasnjeval zunanji minister Cheysson. Njegov »popravek, ki ni popravek«, kot je zapisal eden od davišnjih komentatorjev, se dobesedno glasi takole: »Francosko stališče je takšno, da podpiramo Američane v pogajanjih s Sovjetsko zvezo. Ameriško stališče pa je izraženo z besedama ‚ničelna opcija'. Toda to je zamisel, ki jo je precej težko definirati. Mitterrand je dejal, da morajo pogajanja nujno napredovati, če pa bodo pogajanja napredovala, tedaj se bodo hočeš, nočeš približevala rešitvi, ki ni ne eno ne drugo izhodišče. Toda izhodišče, ki ga mi podpiramo, je prav ničelna opcija.«

Ameriški gost je očitno terjal obširnejša pojasnila, saj se je po kosilu v Elizejski palači skoraj tri ure in pol pogovarjal s predsednikom Mitterrandom. Uradni predstavnik Elizejske palače je posebej poudaril, da v odnosih med Washingtonom in Parizom ni »ne krize ne pravih problemov«, pač pa si Francija »prizadeva, da bi doumeli njeno zamisel o dobrem zavezništvu«. Po tej zamisli je Francija »dobra in solidna zaveznica ZDA«, in sicer prav zato, ker je »neodvisna«.

Tudi ameriški državni sekretar se na tiskovni konferenci ni izneveril slovesu »piskroveza, popravljajočega lonce, ki jih je razbil Alexander Haig«: spretno in s kančkom humorja se je izmikal izzivalnim vprašanjem o francosko-ameriških razhajanjih (»z nepotrpežljivo potrpežljivostjo« na primer čaka na rezultate francoske bližnjevzhodne pobude). Njegov francoski diplomatski kolega Cheysson se je novinarskega drezanja otepal v podobnem slogu: »Pogovarjali smo se o vsem in o vsem smo se seveda sporazumeli . . .«

Formulacije predstavnika Elizejske palače vendarle dovoljujejo precejšnjo mero dvoma, zlasti glede gospodarskih odnosov do vzhoda. »Predsednik republike je poudaril, kako je natančen, brž ko gre za suverenost Francije. In ne ozira se na to, kar vam bo rekla druga stran, Francija je znova jasno ponovila, da ne vidi potrebe ne upravičenosti po kakem globalnem sporazumu o gospodarskih menjavah in po novih organizmih, ki naj bi o tem razpravljali. Francija ne želi kakega gospodarskega pakta NATO, in nobena dežela, tudi prijateljska ne, ji ne bo diktirala, kaj naj stori.«

VILKO NOVAK

● MADRID, 15. decembra (Tanjug) – Vodja State Departmenta George Shultz je danes pripotoval v Madrid. Shultz je prvi tuji državnik, ki je uradno obiskal Španijo, odkar so na oblasti socialisti. Predvidevajo, da bodo imeli njegovi pogovori v Madridu izreden pomen za bodoče ameriško-španske odnose.

S TELEPRINTERJA

Slovenski oddelek pri tehnični srednji šoli

TRST, 15. decembra – Sinoči je pokrajinski odbor v Gorici sprejel predlog slovenskih organizacij o ustanovitvi slovenskega oddelka pri tehnični srednji šoli Galileo Galilei. Predlog mora sedaj odobriti rimsko ministrstvo za javno vzgojo. Slovenske organizacije v goriški pokrajini so že lani zahtevale ustanovitev srednje šole s slovenskim učnim jezikom za vzgojo tehničnega kadra. Opažajo namreč, da absolventi nižjih srednjih šol odhajajo s preskromnim strokovnim znanjem na delo ali pa nadaljujejo študij na italijanskih šolah. Vendarle pa s svojo zahtevo niso naleteli na razumevanje pri krajevni upravi. (L. K.)

Pakistanski predsednik v Kanadi

MONTREAL, 15. decembra (AFP) – Pakistanski predsednik Zia Ul Hak je sinoči pripotoval iz ZDA v Kanado, kjer se bo mudil na 4-dnevnem uradnem obisku. Danes naj bi se v Quebecu srečal s premierom te države Renejem Leveskom, jutri pa se bo v Ottawi sešel s kanadskim predsednikom Pierrom Trudeaujem.

Ugrabili hčerko gvatemalskega predsednika

GUATEMALA, 15. decembra (AFP, Reuter) – Gvatemalske oblasti so uradno potrdile, da so v glavnem mestu te države včeraj ugrabili Xiomaro Suazo, hčerko gvatemalskega predsednika Roberta Suaza Cordove. Odgovornost je prevzela organizacija, ki pa iz »taktičnih razlogov« ni sporočila svojega imena. V sporočilu, podpisanem z inicialkami C. T. D., ta organizacija zatrjuje, da bodo Suazovo hčerko »takoj ubili«, če mehiško časopisje in srednjeameriški listi ne bodo objavili njihovega sporočila do pojutrišnjem ob 22.30 po lokalnem času. Xiomaro Suazo (32), zdravnico v glavni bolnišnici v Guatemali, so ugrabili včeraj zjutraj v zahodnem delu gvatemalskega glavnega mesta.

Francija podpira aseanska prizadevanja

KUALA LUMPUR, 15. decembra (PTI) – Francija je pripravljena po diplomatski poti prispevati k premagovanju razlik med Vietnamom in aseanskimi državami, je danes izjavil francoski premier Pierre Mauroy na tiskovni konferenci, ki so jo sklicali po njegovem sestanku z malezijskim premierom Mahatirom Muhamedom, poroča indijska časopisna agencija PTI. Mauroy je obenem podprl aseanska prizadevanja, da bi jugovzhodno Azijo spremenili v območje miru in nevtralnosti, kjer ne bi bilo velikih sil. Pristavil je še, da Francija ni priznala ne vlade Henga Samrina ne koalicije princa Sihanuka – to pa ASEAN podpira – vendar se zavzema za dosledno uresničevanje resolucije OZN, ki zahteva umik tujih čet iz Kampučije.

Fitzgeralda izvolili za novega irskega premiera

DUBLIN, 15. decembra – Irski parlament je danes izvolil Garreta Fitzgeralda za novega premiera koalicijske vlade, ki jo tvorita stranka Fine Gael in irska laburistična stranka. Tako je po 18 mesecih Irska dobila večinsko vlado. Omenjena koalicija je vladala do januarja letos, vendar ni imela večine v parlamentu, kakor tudi ne vlada stranke Fianna Fail, ki je na teh volitvah izgubila še pet mest, vendar je še naprej najmočnejša stranka v irskem parlamentu.

Nguyen Cho Tach v Indijo

NEW DELHI, 15. decembra (INA) – Vietnamski zunanji minister Nguyen Cho Tach se bo od 16. do 19. decembra mudil na uradnem obisku v Indiji, poroča časopisna agencija INA. Med drugim se bo udeležil tudi prvega sestanka indijsko-vietnamske komisije za sodelovanje.

Priprave na vrh držav Indijskega oceana

PORT LOUIS, 15. decembra (PTI) – Finančni ministri Mauriciusa, Malgaške republike in Sejšelov se bodo 17. decembra sestali v Port Louisu na Mauriciusu, kjer se bodo dogovorili o potankostih v zvezi s sestankom na vrhu držav Indijskega oceana, poroča indijska časopisna agencija PTI. Na njem naj bi preučili predlog stalne komisije, ki spremlja razvoj položaja v Indijskem oceanu, o prihodnjem sodelovanju med temi državami. Za zdaj še niso določili natančnega datuma sestanka.

ZDA zavračajo pogajanja s Kubo

WASHINGTON, 15. decembra (AFP) – Ameriška vlada je zavrnila sleherna pogajanja s kubanskimi predstavniki, je včeraj v Washingtonu potrdil pomočnik državnega sekretarja za medameriška vprašanja Thomas Anders.

Kenijska univerza še vedno zaprta

NAIROBI, 15. decembra (Tanjug) – Nihče še ne ve, kdaj utegnejo odpreti kenijsko univerzo, ki so jo zaprli po spodletelem poskusu državnega udara 1. avgusta letos. Študente te edine visokošolske institucije v Keniji nadzira policija v njihovih rojstnih krajih, veliko pa so jih tudi aretirali. Kot pravijo, jim bodo sodili zaradi sodelovanja v avgustovskih neredih. Edina novica, ki jo je bilo te dni slišati o položaju študentov nairobijske univerze pravi, da so nekoliko omilila nadzor nad njimi in da jim ni treba več prihajati na policijo vsak teden, temveč le enkrat na mesec.

Nyererjeva poslanica Kuvajtu

KUVAJT, 15. decembra (KUNA) – Kuvajtski emir šejk Džaber al Ahmed al Sabah je prejel poslanico tanzanijskega predsednika Juliusa Nyerereja, ki se nanaša na dvostranske odnose med državama ter na vprašanja, za katera se zanimata obe državi. Poslanico mu je danes izročil tanzanijski zunanji minister Salim Ahmed Salim.

Izrael širi svoje ozemlje

DAMASK, 15. decembra (WAFA) – Izrael je sklenil, da bo namenil za gradnjo novih naselij na zasedenih arabskih ozemljih v letu 1983 okrog 610 milijonov dolarjev. Do 1985. naj bi zgradili 80.000 novih hiš ali 28 novih naselij na zahodnem bregu, v območju Gaze in južno od Hebronskega gorovja. Izraelci obenem nadaljujejo ekspanzionistično politiko in širijo svoje ozemlje. Minuli konec tedna so v območjih Kalkirija in Tolkarem na zahodnem bregu uničili nasade limonovcev in pomarančevcev ter si prilastili okrog 600 hektarov arabskih ozemelj.

Turčija bo kupovala sovjetski plin

ANKARA, 15. decembra (UPI) – Turčija namerava kupovati sovjetski naravni plin. Tako naj bi zadostili vedno večjim potrebam po tem gorivu, piše turški dnevnik Dunes. Zato pripravljajo predlog o gradnji plinovoda med severozahodnim delom Turčije in Bolgarijo, kjer že imajo sovjetski plin.

Ameriška in zahodna posojila Nikaragvi

WASHINGTON, 15. decembra (Tanjug) – Več ameriških in zahodnih komercialnih bank je Nikaragvi odobrilo posojilo v višini 25 milijonov dolarjev, s katerimi bo ta srednjeameriška država odplačala že prej najete kredite. Pri tem gre za prvo večje posojilo komercialnih bank Zahoda Nikaragvi po zmagi sandinistične revolucije v tej državi leta 1979. Managua dolguje komercialnim bankam približno 580 milijonov dolarjev, nova vlada pa je priznala tudi dolg v višini 1,6 milijarde dolarjev, ki ga je naredil nikaragovski diktator Somoza.

Poplave v Šri Lanki

COLOMBO, 15. decembra (Tanjug) – Zaradi poplav, ki jih je povzročilo dolgotrajno monsunsko deževje – to je v zadnjih dneh zajelo osrednje in vzhodne dele Šri Lanke – je ogroženih skoraj 80.000 ljudi. V območju Matale so hudourniki povzročili zemeljske plazove, ki so terjali 33 človeških življenj, blizu 5000 družin v ogroženih območjih pa je ostalo brez domov. Natančnega števila žrtev še vedno niso ugotovili, ker so zaradi plazov in poplav pretrgane prometne in druge zveze s tistimi dele države, ki jih je zajelo deževje.

Novosti za naše državljane, ki prihajajo iz tujine

Lastniki vozil z jugoslovanskimi registrskimi tablicami, bodo dobili bone za nakup največ 120 litrov bencina

BEOGRAD, 15. decembra (Tanjug) – Da bi se naši državljani, ki so začasno zaposleni v tujini, lahko normalno oskrbovali z motornim bencinom in dizelskim gorivom, smo v naši državi uvedli nove ukrepe tudi za tiste naše ljudi, ki bodo med bližajočimi se prazniki prišli na obisk v domovino s svojim vozilom, registriranim v Jugoslaviji, torej z jugoslovanskimi registrskimi tablicami. Kot sporoča Avto-moto zveza Jugoslavije pa bodo ti ukrepi veljali samo med 25. decembrom in 15. januarjem.

Lastniki vozil z jugoslovanskimi registrskimi tablicami bodo lahko na mejnih prehodih dobili »običajne« bencinske bone za nakup motornega vozila oziroma dizelskega goriva (torej bone, kakršne uporabljajo vsi drugi jugoslovanski lastniki motornih vozil). Z njimi bodo lako kupili največ 120 litrov. Pri nakupu bodo v prometno dovoljenje lastnika vozila vpisali, za koliko goriva so izdali bonov. Prodajalec bo pregledal potni list in prometno dovoljenje ter na podlagi teh dveh dokumentov ugotovil veljavnost dovoljenja za bivanje in lastništvo vozila. S temi boni, ki bodo naprodaj samo na mejnih prehodih, bo mogoče kupovati gorivo na vseh črpalkah v državi. Pri nakupu bodo zaračunavali tudi vrednost teh bonov (po 0,40 dinarja).

Lastniki omenjenih vozil pa bodo v omenjenem času, seveda če imajo veljavno dovoljenje za bivanje v tujini, kupovali oziroma uporabljali tudi turistične ali komercialne bencinske bone Avto-moto zveze Jugoslavije, namenjene samo vozilom s tujo registracijo.

Kot je znano, je mogoče turistične bencinske bone AMZJ (v apoenih po 400 dinarjev) kupovati samo s konvertibilnimi plačilnimi sredstvi, komercialne (v apoenih po 500 dinarjev) pa za konvertibilna in klirinška plačilna sredstva. Turistični bencinski boni zagotavljajo 10-odstotni popust pri nakupu goriva, medtem ko na komercialne ni nikakršnega popusta. Turistični bencinski boni AMZJ so naprodaj na vseh mejnih prehodih in v tujini, komercialni pa v vseh naših večjih mestih, katerih naslovi so napisani na posebnem letaku, ki ga delijo tudi na mejnih prehodih. Za vse podrobnosti je mogoče izvedeti pri Avto-moto zvezi Jugoslavije ter v vseh pokrajinskih in republiških informativnih centrih AMZ, katerih naslovi in telefonske številke so prav tako natisnjeni na omenjenem letaku.

Priprave na vrh varšavskega pakta v Pragi

V začetku januarja se sestanejo najvišji voditelji držav varšavske zveze

PRAGA, 15. decembra (Tanjug) – Iz zanesljivih virov v Pragi se je zvedelo, da se bodo v začetku januarja v češkoslovaškem glavnem mestu sestali najvišji voditelji držav varšavske zveze oziroma politično-posvetovalni odbor varšavskega sporazuma. Zasedanje je bilo napovedano za december, nato pa so ga preložili zaradi smrti Leonida Brežnjeva. Pred tem naj bi se sestali zunanji ministri, da bi pripravili osnutek dokumenta, ki naj bi ga sprejel politično-posvetovalni odbor.

V Pragi domnevajo, da bodo poglavitne teme sestanka mednarodne razmere, vprašanja, ki zadevajo obrambo držav varšavske zveze, pa tudi nekateri vidiki odnosov med temi državami. To navaja k sklepu, da bo januarski sestanek omenjenega odbora v Pragi veliko pomembnejši od sestanka, ki je leta 1980 potekal v Varšavi, ko so slavili 25. obletnico ustanovitve varšavske zveze.

Jugoslovanski protest v OZN

NEW YORK, 15. decembra (Tanjug) – Stalni jugoslovanski predstavnik v Združenih narodih veleposlanik Ignac Golob je obiskal generalnega sekretarja OZN in se pritožil zaradi ravnanja predstavnikov evropskega urada Združenih narodov v Ženevi, ki je od skupine albanskih iredentističnih demonstrantov sprejel dokument s protijugoslovansko vsebino.

Generalni sekretar OZN Perez de Cuellar je sprejel obvestilo in obljubil, da bo raziskal, kako se je to lahko zgodilo.

Janko Smole v Bonnu

BONN, 15. decembra (Tanjug) – Član zveznega izvršnega sveta Janko Smole, ki je trenutno na dvodnevnem obisku v ZR Nemčiji, je danes v Bonnu začel z gostitelji pogovore o gospodarskem sodelovanju med našima državama.

Smole se bo o jugoslovansko-nemških gospodarskih odnosih pogovarjal v gospodarskem ministrstvu in ministrstvu za delo ZR Nemčije.

Problematika Slovencev v Italiji

V Trstu predstavili 15. zvezek »Razprav in gradiva« – Pomembna publikacija

OD NAŠEGA DOPISNIKA

TRST, 15. decembra – Sinoči so ob udeležbi številnih predstavnikov tukajšnjega javnega življenja predstavili 15. zvezek »Razprav in gradiva«, ki je v celoti posvečen problematiki Slovencem v Italiji. V publikaciji, ki jo izdaja Inštitut za narodnostna vprašanja v Ljubljani, je tokrat sodelovalo 26 avtorjev, 17 od njih iz zamejstva.

O pomenu publikacije, ki je nastala kot rezultat sodelovanja med Inštitutom za narodnostna vprašanja in Slovenskim raziskovalnim inštitutom iz Trsta, je spregovoril predsednik sveta Inštituta za narodnostna vprašanja Rudi Čačinovič. Ob nujnosti stalnega proučevanja narodnostnih problemov je ugotovil, da morajo biti narodnosti na eni in drugi strani meje predvsem most prijateljstva in sodelovanja med sosednjima državama. Dejal je, da so zadnji ukrepi za zaščito jugoslovanske valute trenutno sicer zavrli nekatere oblike sodelovanja ob meji in da je sedaj treba stremeti predvsem k razvijanju zahtevnejšega gospodarskega sodelovanja. O treh konstantah v naši zunanji politiki, ki zadevajo enotnost slovenskega kulturnega prostora zanimanje za manjšine in dobro sosedske odnose je spregovoril tudi član predsedstva republiške konference SZDL Slovenije Danilo Türk.

Publikacija »Razprav in gradiva«, katere vsebino je podrobno razčlenil direktor inštituta Silvo Devetak, obravnava različne vidike življenja in problemov Slovencev v Italiji. Posebej pa razčlenjuje zakonske osnutke o njihovi zaščiti, ki so jih predložile različne politične stranke v poslanski zbornici in senatu. Publikacija prinaša tudi izvirna besedila vseh zakonskih osnutkov ter obsežno dokumentacijsko gradivo o življenju in delu narodnostne skupnosti.

LOJZE KANTE

Nepričakovana Mubarakova pot z Dunaja v Bukarešto

Egiptovski predsednik izjavil, da je bila glavna tema pogovorov v Kreiskim bližnjevzhodna pobuda ameriškega predsednika

OD NAŠEGA DOPISNIKA

DUNAJ, 15. decembra – Egiptovski predsednik Hosni Mubarak se je danes opoldne na dunajskem letališču dve uri pogovarjal z avstrijskim kanclerjem Brunom Kreiskim, potem pa je nepričakovano odpotoval v Bukarešto, kjer se je srečal s predsednikom Ceausescom. Njegova evropska turneja je s tem končana. Včeraj je bil v Bonnu, prej pa v Rimu.

Na improvizirani tiskovni konferenci je Mubarak izjavil, da je bila poglavitna tema njegovih pogovorov s Kreiskim bližnjevzhodna pobuda ameriškega predsednika Reagana, »z njenimi negativnimi vidiki vred«, govorila pa sta tudi o »zalivski vojni« med Iranom in Irakom. Egiptovski predsednik se je ponovno zavzel za to, da PLO uradno prizna Izrael. To je ameriški pogoj za začetek pogajanj. »Če Izraelci potem Palestincev vseeno ne bi priznali za pogovorne partnerje, bi arabske države lahko rekle svetovni javnosti – glejte, vse smo storili, Izrael pa noče«, je dobesedno dejal Mubarak. Po njegovem mnenju se Arafat boji, da kljub priznanju Izraela ne bi prišlo do nobenega napredka v pogajanjih. »Če bi se to zgodilo, lahko PLO umakne svoje priznanje,« je menil Mubarak. Če bi Palestinci v Tunisu ustanovili »vlado v izgnanstvu«, bi jo Egipt podprl, je dejal. Iransko-iraška vojna po njegovi sodbi »uničuje obe državi«. Od Sirije in Libije bi pričakoval, da bosta posredovali, »žal pa obe podpirata Teheran«.

Novinarjem je previdno spregovoril tudi kancler Kreisky in podprl – »Reaganov načrt«. Bil pa je skeptičen glede možnosti, da bi v doglednem času prišlo do pogajanj. Izjavil je, da izraelske čete v Libanonu ne prispevajo k pomiritvi položaja na Bližnjem vzhodu.

Kreisky je te dni izrazil prepričanje, da je PLO v takšni krizi, v kakršni še ni bila nikoli. Arafatova pozicija je oslabljena. Obstaja nevarnost, da se bo na sedem držav razpršeno jedro palestinskega gibanja tudi notranje razbilo in da bo prišlo do krepitve posamičnih ekstremističnih teženj. Zato je nujno, da ZDA čimprej priznajo Jaserja Arafata za pogovornega partnerja.

SLAVKO FRAS

Posvetovanja o sestavi nove perujske vlade

Mandatar je Fernando Schwalb, dosedanji veleposlanik v Združenih državah

LIMA, 15. decembra (Tanjug) – V Limi so se začela politična posvetovanja o sestavi nove vlade. Mandatar za novega premiera dr. Fernando Schwalb je sporočil, da bo čez kakih 10 dni zapustil Washington, kjer opravlja dolžnost perujskega veleposlanika. Kot je dejal, bo novi kabinet prevzel dolžnost šele konec tega ali v začetku prihodnjega meseca. Tako počasen prenos oblasti v okviru vladajoče konservativne stranke ljudske akcije pravzaprav kaže, kako globoka je družbena, politična in gospodarska kriza, v kateri tiči Peru.

Časopisje ne skriva, da je odstop kabineta premiera Manuela Ulloa v bistvu poraz dosedanje novoliberalistične usmeritve v gospodarstvu ter rezultat pritiskov neenotnih frakcij vladajoče stranke, naj bi usmerili sedanjo politiko bolj v desno, zlasti zato ker so še poostrili ukrepe, s katerimi želijo povsem zatreti gverilo in terorizem.

ETA zahteva »revolucionarni davek«

MADRID, 15. decembra (Tanjug) – Poveljstvo baskovskega separatističnega gibanja ETA je napravilo nevsakdanjo potezo: brezpogojno je zahtevalo, da močne banke v Španiji plačajo »revolucionarni davek«. V tem smislu je poslalo ultimat vodilnim bankam, kot so centralna banka, banka Bilbao, banka Santander, banka Vizcaya in druge. ETA zahteva, da vsaka od teh plača 10 milijonov pezet (okoli 80.000 dolarjev) na vsakega člana uprave. To bi pomenilo, da bi morale banke plačati na račun »revolucionarnega davka« okoli 15 milijonov dolarjev. Ultimat so takoj zavrnile, hkrati pa zahtevale od oblasti, da z izrednim ukrepi poskrbe za varnost bančnih direktorjev.

Prijeli delegate kongresa brazilskih komunistov

V Sao Paulu aretirali 86 ljudi – Preiskava na podlagi zakona o državni varnosti – »Ni bil kongres, šlo je za seminar«

RIO DE JANEIRO, 15. decembra (Tanjug) – Brazilska zvezna policija je včeraj v prostorih lista Glas enotnosti v Sao Paulu prijela 86 ljudi pod obtožbo, da so sodelovali na sedmem kongresu prepovedane brazilske komunistične partije. Potem ko so pregledali njihove osebne dokumente, so večino izpustili na prostost. S sklepom vojaškega sodišča so samo 7 aretiranih obdržali v priporu.

To so urednik omenjenega lista, glasila KP Brazilije, Regis Frati, generalni sekretar KP Brazilije Giocondo Dias in pet članov centralnega komiteja Salomao Malina, Teodoro Mello, Lindolfo Silva, Almir Neves in Moises Vinhas.

Preiskavo so sprožili na podlagi zakona o državni varnosti, ki pravi, da je organiziranje politične stranke ali združenja, ki je z zakonom prepovedano in ogroža državno varnost, kaznivo dejanje. Zakon predvideva tudi kazen od enega do pet let zapora. V uradnem sporočilu, ki ga je objavila policija, je rečeno, da so prijeli delegate sedmega kongresa prepovedane brazilske komunistične partije, ki so prišli iz različnih brazilskih držav. V istem sporočilu je rečeno, da so zaplenili tudi dokumentacijo subverzivne narave.

Eden izmed funkcionarjev KP Brazilije Arminio Guedes, ki ga niso prijeli, je sinoči povedal novinarjem, da je šlo za seminar, ki so ga v časopisju napovedali, njegova poglavitna tema pa je bila legalizacija KP.

Po številnih izjavah se je policija že en teden pripravljala na to akcijo. Tako so celo pri neki turistični agenciji najeli avtobuse, da bi aretirane prepeljali na sedež policije. Bivši generalni sekretar KP Brazilije Luis Carlos Prestes, ki ga niso povabili na sestanek, je v Riu de Janeiru izjavil, da je »njegova dolžnost protestirati proti tem aretacijam«.

Množične aretacije komunistov v Sao Paulu slab mesec po volitvah, sredi prizadevanj za ponovno demokratizacijo režima, bodo brez dvoma vplivale na politično razpoloženje v Braziliji.

TELEKS
informativni tednik dela

Stavka v pristanišču Colombo

COLOMBO, 15. decembra (Tanjug) – Stavka okrog 4000 pristaniških delavcev, ki zahtevajo višje plače, je povsem ohromila delo v pristanišču v Colombu, enem največjih v tem delu sveta. Zdaj čaka na natovarjanje ali raztovarjanje 20 tovornih ladij, več pa jih je zasidranih zunaj pristanišča. Medtem je minister za trgovino Lalit Atulatmudali izjavil, da bo vlada »najodločneje ukrepala«, če se pristaniški delavci ne bodo takoj vrnili na delo. Čeprav ni povedal nič natančnejšega, domnevajo, da utegne vlada razglasiti, da so dela v pristanišču izjemnega pomena za državo. To pa bi pomenilo, da bi vsi delavci, ki do določenega roka ne bi prišli na delo, ob zaposlitev.

Iglesias: nujen sklic izrednega kongresa španskih komunistov

Novi generalni sekretar KPŠ meni, da ga bodo sklicali že prihodnje leto – Samokritična analiza stanja v partiji

MADRID, 15. decembra (Tanjug) – Po hudem volilnem porazu in Carrillovem odstopu bo treba sklicati izredni kongres španske komunistične partije, je izjavil novi generalni sekretar Gerardo Iglesias po zasedanju centralnega komiteja. Povedal je, da bo kongres že prihodnje leto in ne šele leta 1984.

Na tiskovni konferenci je poudaril, da je KPŠ zagrešila mnogo napak. Najhujša, pravi, je bila, da se je ločila od družbenega tkiva. V izredno samokritični razčlenitvi stanja v partiji je govoril o pomanjkanju notranje homogenosti, o nespoštovanju povezave med vodstvom in partijsko bazo ter podobno.

Ta samokritična analiza je nedvomno prevladovala na zasedanju centralnega komiteja, ki je odobril Iglesiasovo poročilo o stanju v partiji. O tem bodo razpravljali udeleženci državne konference KP Španije 17. decembra. Napovedal je še obnovitev partije in temeljito razpravo v njej sami še pred kongresom.

CK KP Španije pa je zavrnil zamisel o takojšnjem sklicu izrednega kongresa, ker bi lahko takšna naglica, kot pravi Iglesias, povzročila še hujše težave. Posebno pozornost posveča nujno potrebni zamenjavi vodilnih ljudi, pa tudi spremembam v partijski politiki.

Pri vsem tem pa je Gerardo Iglesias odločno povedal, da bo ostala španska komunistična partija tudi v prihodnje zvesta strategiji evrokomunizma, ki ni nikakršna srednja pot med klasičnimi komunističnimi in socialdemokratskimi partijami. Ponovno je poudaril, da pušča odprta vrata za vrnitev vseh izključenih članov in onih, ki so jo zapustili.

V zvezi z začetkom obdobja socialistov v Španiji je generalni sekretar španske KP poudaril, da bo podpiral Gonzalesovo vlado in se boril za enotnost levice ter vseh demokratičnih sil, ker meni, da imajo socialisti sicer vlado, nimajo pa tudi resnične oblasti. Zato zahteva družbeno večino za resnične spremembe v državi.

Zastoj na sovjetsko-madžarski meji

BUDIMPEŠTA, 15. decembra (Tanjug) – Na obeh straneh sovjetsko-madžarske meje stoji več tisoč tovornih vagonov, polnih raznega blaga, povečini sadja, ker sovjetske železnice ne morejo pravočasno prepeljati tovorov, ki se že več tednov kopičijo predvsem na madžarskem ozemlju. Zamude, do katerih je prišlo zaradi premajhne zmogljivosti železnic, so po madžarskih uradnih izjavah trenutno največji problem pri izpolnjevanju medsebojnih obveznosti članic SEV, predvsem med Madžarsko in Sovjetsko zvezo.

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

NAJLEPŠE NOVOLETNO DARILO ZA OTROKE IN ODRASLE:
DEDEK MRAZ VAS TUDI LETOS PRIČAKUJE V DVORANI TIVOLI s pravljičnim programom 90-članskega svetovno znanega ansambla
PRAŠKE DRSALNE REVIJE
Razkošni kostumi, živahna glasba in vrhunsko drsanje. Prestavi 28. in 29. 12. 1982 ob 15. in 18. uri.
Vstopnina 120 in 150 din.
Za zaključene skupine nad 20 oseb 10% popusta, za večje skupine posebni pogoji.
Informacije in predprodaja vstopnic:
INEX PA LJUBLJANA, Titova 25, tel. 312-995,327-947
GENERALTURIST LJUBLJANA, Gosposvetska 7, tel. 217-215, 217-231

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

Kljub vse več naložbam pomoč manj razvitim ne daje pričakovanih sadov

Največ skrbi zbuja zmanjševanje najbolj pomembne proizvodnje v manj razvitih republikah in na Kosovu – Uveljavljanje združevanja

BEOGRAD, 15. decembra (Tanjug) – Hitrejši razvoj gospodarsko manj razvitih republik in kar najhitrejši razvoj SAP Kosovo v minulem obdobju je bila ena izmed skupnih nalog ter ciljev družbenogospodarskega razvoja republik in avtonomnih pokrajin, je v uvodni besedi o uresničevanju politike hitrejšega razvoja nerazvitih dejal član ZIS Mito Pejovski. Za uresničitev tega cilja smo predvideli, naj bi zagotovili sredstva sklada federacije za kreditiranje in spodbujanje tega razvoja v znesku 1,83 odstotka družbenega proizvoda družbenega gospodarstva, dopolnilna sredstva iz proračuna federacije za financiranje razvoja družbenih dejavnosti v znesku povprečno 0,79 odstotka družbenega proizvoda celotnega gospodarstva in 80-odstotni delež pri delitvi posojil mednarodne banke za obnovo in razvoj, potem ko bi izločili del za SR Srbijo.

Najhitrejši razvoj SAP Kosovo v tem petletnem obdobju spodbujamo z občutno višjimi sredstvi kot v minulem srednjeročnem obdobju (delež SAP Kosovo pri delitvi sredstev sklada se je povečal s 37,1 na 43,5 odstotka, delež dopolnilnih sredstev s 35,4 na 44,2, vseh odobrenih posojil mednarodne banke za obnovo in razvoj pa z 20,4 na 30,3 odstotka), pa tudi s posebnimi, dodatnimi ukrepi, o katerih so republike in avtonomni pokrajini podpisale posebni dogovor.

V minulem petletnem obdobju smo dosegli naslednje najpomembnejše rezultate:

– družbeni proizvod v teh območjih se je realno višal za 5,6 odstotka na leto, to je toliko, kot znaša povprečje v naši državi;

– k hitrejši gospodarski rasti je največ prispevala industrija, njena rast je za 18 odstotkov presegala povprečje v državi. Toda rast industrijske proizvodnje v SAP Kosovo je občutno zaostajala za povprečjem v naši državi, kar je odločilno vplivalo na počasnejši razvoj gospodarstva v pokrajini;

– zagotovili smo hitrejšo rast zaposlenosti – za okrog 13 odstotkov nad povprečjem v državi; pri tem je bila najhitrejša rast zaposlovanja na Kosovu (30 odstotkov nad splošnim povprečjem);

– spričo visoke nominalne rasti v vsej državi so gospodarsko manj razvita območja dosegla za okrog 5 odstotkov hitrejšo rast, tako da je znašal njihov delež v gospodarskih naložbah v osnovna sredstva okrog 29 odstotkov.

Leta 1981 je bila kljub številnim težavam iz preteklega planskega obdobja 3,2-odstotna rast družbenega proizvoda v gospodarsko manj razvitih območjih hitrejša od povprečja v državi, ki je znašalo 1,6 odstotka, je poudaril Pejovski.

Letos je bila industrijska proizvodnja po posameznih območjih neenakomerna: v Makedoniji se je povečala za 3,1 odstotka, v Bosni in Hercegovini je stagnirala, v Črni gori se je zmanjšala za 0,9 odstotka, na Kosovu pa kar za 5,3 odstotka.

Položaj v kosovski industriji bi bilo treba posebej obravnavati.

Proizvodnja se je znižala v dvajsetih panogah, njihov delež v celotni industrijski proizvodnji v pokrajini leta 1981 pa je znašal okrog 85 odstotkov.

Proizvodnja upada

Industrijska proizvodnja se je znižala predvsem zaradi slabe izkoriščenosti zmogljivosti v najpomembnejših industrijskih panogah, to pa so energetika in barvasta metalurgija, kovinskopredelovalna industrija, proizvodnja električnih strojev in naprav, predelava kavčuka ter kemična in tekstilna industrija.

Posebno negativno je, ker se proizvodnja v ključnih panogah, kot sta denimo energetika in barvasta metalurgija, ki uporabljajo predvsem domače surovine še naprej znižuje. Od januarja do septembra so proizvedli za 6,7 odstotka manj elektrike, kar je občutno pod možnostmi glede na zmogljivosti.

Proizvodnja premoga stagnira (0,8 odstotka), ker teren ni pripravljen za izkoriščanje, zaradi drsenja tal v površinskem kopu Belaćevac itd., predelava pa je manjša za 18,2 odstotka.

Tudi v vseh panogah barvaste metalurgije se je proizvodnja še znižala. Rezultati, doseženi pri predelavi cinka in svinca, so nezadovoljivi.

Kljub težavam in problemom, s katerimi se spopadajo v industriji v vseh republikah in obeh pokrajinah so na kosovsko gospodarstvo izraziteje vplivale tudi subjektivne šibkosti (slaba organizacija dela, premalo izkoriščen delovni čas, veliko bolniških odsotnosti, neodgovoren odnos do delovnih sredstev, zaradi česar prihaja do pogostih okvar na strojih ali v celih obratih itd.).

Naložbe v gospodarstvo manj razvitih območij se ugodneje gibljejo kot v državi, gledano v celoti. Nominalna rast naložb v naši državi je bila dokaj visoka (24,8 odstotka) naložbe v teh območjih pa so se od januarja do septembra letos zvišale za 31,6 odstotka. V Bosni in Hercegovini so se naložbe zvišale nadpovprečno (za 45,4 odstotka), prav tako tudi na Kosovu (za 29,1 odstotka). Pač pa je bila rast naložb nekoliko nižja v Makedoniji (za 20 odstotkov) in v Črni gori (za 10,5 odstotka).

Finančni rezultati gospodarjenja v prvih devetih mesecih tega leta kažejo, da smo v gospodarsko manj razvitih območjih in v vsej državi dosegli visoko nominalno rast temeljnih kategorij, kar je predvsem posledica zvišanja cen. V gospodarsko manj razvitih republikah se je celotni prihodek višal za okrog 5 odstotkov hitreje od povprečja v državi, na Kosovu pa je bila ta rast za 23 odstotkov počasnejša (indeks Jugoslavije znaša 131,2 odstotka). Ekonomičnost poslovanja še naprej upada.

Več za dajatve kot za akumulacijo

Tudi v tem obdobju so se pokazale neugodne tendence v sekundarni delitvi, ker se je del dohodka, ki ostaja organizacijam združenega dela, večal počasneje od izločanja sredstev za skupne potrebe in druge namene, tako da se je njegov delež v skupnem razporejenem dohodku zmanjšal s 63,9 odstotka, kolikor je znašal leta 1981, na 62,9 odstotka v obdobju januar-september 1982.

Podobno je tudi z interno delitvijo dohodka. Sredstva za razširjanje in izboljševanje materialne osnove dela so se zvišala za 20 odstotkov, sredstva za osebne dohodke pa za 34 odstotkov, kar je pripeljalo do nadaljnjega upadanja akumulacijske sposobnosti gospodarstva v teh območjih. Akumulacija znaša komaj 2,6 odstotka, (Jugoslavija 3,8 odstotka), to je za 32 odstotkov nižje od splošnega povprečja (na Kosovu za okrog 63 odstotkov, v Črni gori pa 57 odstotkov).

Sredstva za osebno in skupno porabo, še zlasti izplačani čisti osebni dohodki, so se višala občutno hitreje kot ustvarjeni čisti dohodek, to velja tako za gospodarstvo kot družbene dejavnosti teh območij; sicer pa je značilno za vso državo.

● Škoda, da sredstev, namenjenih nerazvitim, nismo pravočasno združili in zagotovili, je danes v skupščini SFRJ dejal član zveznega izvršnega sveta Mito Pejovski.

Lani in letos so dali okrog 500 pobud za sklenitev samoupravnih sporazumov o združevanju dela sredstev sklada za nerazvite. Podpisali so več kot 180 takšnih samoupravnih sporazumov. Njihova predračunska vrednost znaša skoraj 100 milijard dinarjev, 21 milijard ali okrog 57 odstotkov sredstev, predvidenih za združevanje, so sredstva omenjenega sklada. Toda na račune tozdov ali bank v nerazvitih republikah so v letu 1981 nakazali le 6,8 milijarde dinarjev, 1982. pa komaj 500 milijonov, morali pa bi kar 22 milijard dinarjev.

Zelo hud družbenogospodarski problem v teh območjih je visoka rast izgub. V tem obdobju so se namreč povečale za 74 odstotkov in znašajo okrog 16,5 milijarde dinarjev, to je 5,8 odstotka celotnega ustvarjenega dohodka oziroma 12.500 dinarjev na delavca (Jugoslavija 4 odstotke oziroma 11.000 dinarjev). Največ izgub je nastalo zaradi nepokritosti izplačanih akontacij osebnih dohodkov (okrog 63 odstotkov njihovih celotnih izgub – Jugoslavija 58 odstotkov).

Na Kosovu so imeli za okrog 3,4 milijarde dinarjev izgub oziroma dvakrat več kot v enakem obdobju lani. Pri tem znaša delež nepokritih izplačanih osebnih dohodkov 73 odstotkov, kar je občutno več kot v drugih gospodarsko manj razvitih območjih. V tej pokrajini je največji tudi delež izgub v dohodku (16,5 odstotka), na delavca pa znaša več kot 25.000 dinarjev, je dejal Pejovski.

Poudaril je, da zdaj uresničujemo posebne ukrepe za spodbujanje kar najhitrejšega razvoja Kosova, za vračanje anuitet posojila mednarodne banke za obnovo in razvoj za gradnjo hidrosistema Ibar–Lepenac. Iz proračuna federacije so v omenjenem obdobju odobrili 298 milijonov dinarjev. To pokrajino so oprostili plačevanja 80 odstotkov njenega prispevka v proračun federacije, kar znaša v dveh planskih letih 2562 milijonov dinarjev. Poleg tega so kosovsko gospodarstvo oprostili plačila anuitet posojil iz sredstev sklada, zapadlih v letih 1980 in 1981 v znesku 2250 milijonov dinarjev. Za odplačilo anuitet v tem letu pa bodo republike in pokrajini zagotovile 1750 milijonov dinarjev (doslej so preskrbele 466 milijonov dinarjev). S samoupravnim sporazumom bank pa so omogočili tudi ugodno posojilo za trajna obratna sredstva v znesku 1250 milijonov dinarjev.

Največ odgovornosti za svoj razvoj morajo prevzeti manj razviti sami

Zagotavljanje hitrejšega razvoja gospodarsko manj razvitih republik in SAP Kosova je skupna obveznost Jugoslavije – Delegati skupščine SFRJ so opozorili tudi, da pomoč ni vselej prav porabljena

BEOGRAD, 15. decembra – Gospodarska zaostalost nekaterih republik in SAP Kosovo je eden najtežjih dolgoročnih problemov Jugoslavije, ki ima svoje gospodarske in politične implikacije, so danes razmišljali delegati zbora republik in pokrajin v skupščini SFRJ. Ta problem se še posebej zaostruje v zadnjih letih, ko je Jugoslavija začela drseti v gospodarsko krizo, zato ga je treba imeti ves čas pred očmi in pozorno spremljati, kako uresničujemo politiko hitrejšega razvoja teh območij.

Po uvodnih besedah člana ZIS Mita Pejovskega se je kot prvi priglasil k razpravi **Avdul Kurpejović** iz Črne gore. Dejal je, da hitrejši razvoj teh republik in Kosova ni dovolj izražen kot skupni interes in kot pogoj ekonomske stabilizacije, poleg tega pa ni bil zadovoljen z analizo stanja. Rekel je, da nimamo zadovoljive razčlembe vzrokov, da se razlike v razvitosti posameznih območij v državi še povečujejo. V Jugoslaviji imamo ‚generalne‘, a ne tudi selektivne rešitve za ta problem. Ena od posledic je, da precejšen del dohodka ‚odhaja‘ iz manj razvitih republik in iz Kosova. Navedel je tudi primer: fiksne obveznosti Črne gore so se zaradi devalvacije povečale kar za 15 milijard dinarjev, kar je več kot naj bi ta republika dobila iz sklada federacije v obdobju 1981–1985.

Precejšen del dohodka zapušča ta območja tudi zaradi slabe gospodarske strukture, saj v črnogorskem gospodarstvu metalurške in surovinske dejavnosti sodelujejo kar s 67,6, v Jugoslaviji pa le z 32,4 odstotka. Po drugi strani črnogorska predelovalna industrija predela le 6 odstotkov ‚črnogorskega‘ železa in le 10 odstotkov aluminija.

Kurpejović ni bil zadovoljen tudi s prilivom sredstev sklada federacije in je v zvezi s tem dejal, da razvite republike polovico stalnih sredstev sklada brezplačno uporabljajo za svojo tekočo likvidnost in razvoj, manj razviti pa so zato primorani najemati kratkoročnega posojila z visokimi obrestmi. Prav tako se je obregnil ob vsakoletni rebalans zveznega proračuna, s katerim se običajno prerazporedi denar v korist Kosova in na škodo Črne gore, Bosne in Hercegovine in Makedonije.

Največ za odplačilo dolgov

Azem Hajdini s Kosova je govoril predvsem o velikih problemih, s katerimi se srečuje kosovsko gospodarstvo. Lani se je sicer družbeni proizvod v pokrajini povečal za 4,5 odstotka, vendar je letos gospodarska dejavnost začela hitro usihati. Zaposlenost se je povečala za 5,3 odstotka, toda zato je produktivnost padla kar za 8,3 odstotka. Delež gospodarstva v družbenem proizvodu se hitro zmanjšuje, kar 92,4 odstotka akumulacije je treba dati za odplačevanje posojil, izgube v devetih mesecih so za 84,4 odstotka večje kot lani v tem obdobju itd.

Hajdini se je zavzel za politiko »naslanjanja na lastne sile«, vendar pa je tudi dejal, da se Kosovo ne bo moglo izviti iz težav, če ne bomo dosledneje izvajali dogovorjene politike hitrejšega razvoja manj razvitih območij.

Rezultati, ki smo jih dosegli v politiki hitrejšega razvoja manj razvitih, niso v skladu z doseženim razvojem proizvodnih sil in z razpoložljivimi resursi, je razmišljal **Juriša Mihovil** iz Hrvaške.

Povedal je, da na Hrvaškem iščejo ustreznejše oblike združevanja sredstev od zdajšnjih, pri čemer imajo pred očmi predvsem to, da je treba povečati odgovornost združenega dela za uresničevanje dogovorjene politike na tem področju. Večina skupnih projektov naj bi bila izvozno naravnanih, bolj pa naj bi prišle do izraza tudi izmenjava izkušenj, uporaba znanosti in sodobne tehnike, moderna organizacija dela in podobno.

Termoelektrarne preveč »stojijo«

Milibor Jovanović iz Srbije je dejal, da analitiki niso dovolj razložili vzrokov za premajhen priliv sredstev sklada federacije, prav tako pa tudi ne vzrokov, da se ne uresničujejo nekatere dogovorjene naloge na tem področju. V poročilu zveznega zavoda za družbeno planiranje ni dovolj pojasnjeno, zakaj na manj razvitih območjih zaostajajo za planiranimi cilji. Težko je razumeti, je dejal Jovanović, da termoelektrarne na Kosovu že tretje leto delajo le s polovično zmogljivostjo. »Pregoste prekinitve dela zaradi okvar, remonti, pomanjkanje premoga itd.«, kot piše v poročilu zavoda, ne morejo biti nikakršno opravičilo za tako majhno izkoriščenost, še posebej, če pomislimo na težke gospodarske razmere na Kosovu in na nezavidljiv energetski položaj vse države.

Staja Zdravković s Kosova je v glavnem govoril o vzrokih, da neposredno združevanje sredstev za skupne projekte poteka tako, kot smo si zamislili. Dejal je, da smo šele na začetku tega procesa, zato bi bilo dobro, če bi bolj sistematično spremljali vsa dogajanja v tem smislu. Za pospešitev teh integracijskih procesov bi se morale bolj zavzemati tudi vse subjektivne sile v vseh republikah in pokrajinah. Ob tem bi se morali bolj boriti tudi proti parcialnim interesom, kršitvi zakonskih norm, dajanju neugodnih posojil itd.

Pomagati bo vse teže

Metodij Andov iz Makedonije je poudaril, da se težave, ki spremljajo stabilizacijska prizadevanja, v gospodarsko manj razvitih republikah in SAP Kosovu kažejo v ostrejši obliki in pristavil, da je treba vse zakonske in materialne obveznosti izpolnjevati pravočasno in v celoti. V nasprotnem primeru ne bo mogoče vplivati na hitrejši razvoj teh območij. Andov meni, da je treba onemogočiti, da bi zamisel o omejitvi plasmaja sredstev sklada za manj razvite in dela kreditnih zmogljivosti bank uveljavili v kateremkoli zveznem dokumentu.

Emil Tomažič iz Slovenije je poudaril, da možnosti za gospodarski razvoj države v letu 1983 niso rožnate in da bo to po svoje vplivalo tudi na reševanje problemov manj razvitih. Tako bodo delavci v ozdih z razvitih področij prihodnje leto na moč obremenjeni z reševanjem lastnih tekočih gospodarskih in proizvodnih problemov. To bo vsekakor vplivalo tudi na združevanje dela in sredstev, kar še zlasti velja za dodatna sredstva za združevanje. V letu 1983 bomo torej priča težavam pri zagotavljanju sredstev za uresničitev politike hitrejšega razvoja manj razvitih. Zato je toliko bolj potrebno opozoriti na veliko odgovornost samih manj razvitih republik in SAP Kosova za lasten razvoj, pa tudi na možnosti, ki bi jih zagotovili z odpravo subjektivnih pomanjkljivosti. Samo tako in z doslednim spoštovanjem dogovorjenih obveznosti celotne države do manj razvitih bomo lahko učinkovito razrešili probleme, ki so izredno pomembni za celotno skupnost.

Na podlagi ugotovitve, da bo združeno delo v skupnem interesu prav gotovo smotrno izvajalo takšno politiko in bo združevalo delo in sredstva za donosne in produktivne zmogljivosti, ki bodo ustrezale ciljem naše dolgoročne gospodarske stabilizacije, se je zavzel za to, da bi v prihodnje namenili kar največjo pozornost združevanju dela in sredstev na dohodkovnih temeljih, in čim manj na podlagi kreditnih odnosov.

Mustafa Pljakić s Kosova ni zanikal, da je vzrok za usihanje proizvodnje v pokrajini iskati tudi v neustrezni izkoriščenosti zmogljivosti. Po njegovem mnenju pa ni prav, da imamo takšno mnenje tudi o tistih panogah in ozdih, ki si letos niso mogli zagotoviti surovin in reprodukcijskega materiala. Kot dokaz je navedel podatek, da je uvoz s konvertibilnega območja zmanjšal za 40 odstotkov.

Po mnenju **Ljubomira Bakića** iz BiH prizadevanja za spremembo gospodarske strukture pri manj razvitih v smislu hitrejšega razvoja dejavnosti z višjo stopnjo finalizacije in ustrezno usmerjanje sredstev zveznega sklada še ne pomenijo, da se v manj razvitih republikah, Kosovu ne bi smele še naprej razvijati bazično energetske dejavnosti. Tako kot jugoslovansko gospodarstvo v celoti tudi v manj razvitih področjih nujno potrebujejo izdelke teh dejavnosti. Zastavlja pa se vprašanje, do katere stopnje bi lahko ta področja razvila te dejavnosti z lastnimi sredstvi. Tudi to je treba upoštevati v prihodnjih razpravah o združevanju dela in sredstev na podlagi sredstev zveznega sklada za manj razvite in merilih za usmerjanje teh sredstev.

Zagotoviti nadzor nad porabo posojil in druge pomoči

Zbor republik in pokrajin skupščine SFRJ je danes po krajši razpravi sprejel sklepe o uresničevanju politike hitrejšega razvoja gospodarsko manj razvitih republik in SAP Kosova v letu 1981 in v prvih šestih mesecih leta 1982. V sklepih so predvsem opozorili, da bi si organizacije združenega dela, družbenopolitične skupnosti in drugi nosilci gospodarske dejavnosti morali bolj prizadevati, da bi redno poravnavali vse z zakonom določene obveznosti in zagotavljali možnosti za hitrejši razvoj proizvodnih sil v gospodarsko manj razvitih republikah in SAP Kosovu, kar je v skladu z družbenim načrtom do leta 1985.

Poudarili so, da bi morali samoupravni organi in organi družbenopolitičnih skupnosti v gospodarsko manj razvitih republikah in na Kosovu med drugim poskrbeti za učinkovitejši družbeni nadzor uporabe sredstev sklada in dopolnilnih sredstev iz zveznega proračuna v skladu s predpisi in dogovorjeno politiko razvoja. Zbor je še posebej poudaril, da so gospodarske razmere na Kosovu takšne, da bi se moralo združeno delo in drugi subjekti bolj zavzeti za uresničitev dogovorjene politike o spodbujanju najhitrejšega razvoja te pokrajine. Danes sprejeti sklepi vsebujejo tudi cel seznam nalog zveznega izvršnega sveta. Zvezni izvršni svet naj bi tudi v okviru analize o zadolženosti in likvidnosti države posebej analiziral razmere v manj razvitih republikah in na Kosovu, da bi ugotovili, kakšne so možnosti za kritje izgub in odplačilo posojil.

Po sklepih zbora republik in pokrajin naj bi ZIS poleg tega pripravil analizo republiških in pokrajinskih predpisov o merilih in pogojih za združevanje, izdal navodila o načinu vodenja enotne evidence o združevanju dela sredstev zveznega sklada in bolj redno spremljal uresničevanje dogovorjene politike hitrejšega razvoja manj razvitih republik in SAP Kosovo.

S seje zbora republik in pokrajin skupščine SFRJ so poročali **Bojana Jager, Boris Jež** in Tanjug

Posojilo EGS za posodobitev železnic

Sprejet je zakon, s katerim je razdeljenih 3,9 milijarde dinarjev – Vsakdo vrne iz svojega

BEOGRAD, 15. decembra – Evropska investicijska banka je na podlagi sporazuma o gospodarskem sodelovanju med Jugoslavijo in Evropsko gospodarsko skupnostjo odobrila našim železniško-transportnim organizacijam posojilo v znesku 3,9 milijarde dinarjev. Ta sredstva bomo uporabili za financiranje posodobitve magistralne železniške proge zahod–vzhod–jug (Jesenice –Zagreb–Niš–Skopje–Gevgelija).

Zbor republik in pokrajin je v zvezi s tem danes sprejel zakon, po katerem se bodo organizacije združenega dela na podlagi tega posojila lahko zadolžile v naslednjih zneskih: ŽTO Zagreb 1,74 milijarde dinarjev, ŽTO Skopje 356 milijonov, ŽG Ljubljana 990 milijonov, ŽTO Beograd 515 milijonov in ŽTO Novi Sad 356 milijonov dinarjev. Posojilo bodo odplačevali tisti, ki ga bodo porabili.

Odpraviti glavne vzroke, ki slabijo vrednost valute

Delegati zbora republik in pokrajin so ugotovili, da devalvacija doslej še ni obrodila sadov

BEOGRAD, 15. decembra – Delegati zbora republik in pokrajin so na današnji seji govorili tudi o rezultatih, ki jih je doslej prinesla devalvacija dinarja. O tem jim je spregovoril član ZIS, zvezni sekretar za finance Jože Florjančič. Sprejeli so tudi sklepe, katerih bistvo je v tem, da devalvacija doslej v celoti še ni obrodila sadov in da se bo treba še bolj potruditi, da njeni učinki ne bi zvodeneli.

Pozitivni učinek, ki ga je pričakovati od takšne spremembe tečaja dinarja, je poudaril **Jože Florjančič**, je predvsem odprava dohodkovnih ovir za izvoz, ki so posledica gibanja domačih cen. Tako naj bi odpravili usihanje dohodkovne motivacije za izvoz, ki bi bila manjša, če se tečaj dinarja ne bi spremenil. Potemtakem je bila sprememba tečaja spričo realne ravni domačih cen in politike realnega tečaja dinarja nujna. Učinki spremembe tečaja dinarja, je pristavil Jože Florjančič, se ne morejo pokazati takoj, ko pa se pokažejo, so vselej rezultat vseh ukrepov ekonomske politike, tako tistih pred devalvacijo kot tistih po spremembi tečaja dinarja. Vsekakor pa zvezni izvršni svet sodi, da je sprotno usklajevanje tečaja dinarja s tujimi valutami nujno načelo naših gospodarskih odnosov s tujino.

Velika resnica je, je poudaril Jože Florjančič, da je vrednost valute treba ohranjati doma. Ta resnica mora biti tudi naš kažipot, da pa bi to uresničili, je treba odpraviti poglavitne vzroke za zmanjševanje vrednosti dinarja. Začeti je treba s pokrivanjem izgub, odpraviti neekonomsko kreditiranje in nerealne dinarske bilance, predvsem pa je treba zajezìti pretirano rast splošne, skupne, investicijske in osebne porabe. Samo tako bo mogoče v letu 1983 ohraniti realno vrednost dinarja in pozitivne učinke spremembe tečaja. Predvidena ekspanzivna rast izvoza na konvertibilni trg bo, četudi je še tako težavna in naporna, izpričala, ali smo pripravljeni realno vrednotiti lastno delo brez vseh neekonomskih vplivov.

V razpravi v kateri sta sodelovala dva delegata je **Kemal Tarabar**, iz BiH dejal, da je bila devalvacija nujna in poudaril, da nikakor ne moremo biti zadovoljni z rezultati na področju oživljanja proizvodnje, omejevanja porabe in inflacije ter rasti izvoza. Ne bi se smela ponoviti dosedanja slaba praksa, ko po devalvaciji nismo pravočasno sprejeli spremljajočih ukrepov in smo s tem razvrednotili njene pozitivne učinke. Zato je zahteval, naj ZIS čimprej sprejme druge ukrepe in instrumente ekonomske politike, da bi tako dosegli predvidene cilje.

Četudi bi še tako dobro pripravili vse te ukrepe, je nato poudaril, pa bomo težko uspešneje prodajali blago in storitve na tuje, če ne bomo poskrbeli za organiziran nastop. Zdaj imamo v tujini okorno, razdrobljeno in neorganizirano predstavniško in trgovinsko mrežo, ki tudi doslej ni ustrezala potrebam gospodarstva. Gre za prav gotovo drago armado več kot 16.200 ljudi.

Ivo Vrandešić iz Hrvaške meni, da se je izvoz v letošnjem drugem polletju zmanjšal, ker smo z ukrepi močno omejili pravice ozdov do razpolaganja z devizami. Ukrepom, ki smo jih sprejeli ob devalvaciji, je očital predvsem to, da niso zagotovili tega temeljnega pogoja za večji izvoz. Zato Vrandešić ne glede na različice, ki jih predlagajo za prihodnje leto, sodi, da je treba predvsem oskrbeti gospodarstvo z reprodukcijskim materialom in povečati dohodkovno motiviranost izvoznikov, saj bo predvsem od tega odvisna dolžina našega izvoznega skoka na konvertibilni trg, pa tudi zagotovitev deviz za odplačilo dolgov v tujini.

Komisija za delovna razmerja

Delovne organizacije za vzdrževanje in popravila birotehnične in druge opreme »Nacional«, Novi Beograd, Goce Delčeva 44

objavlja prosta dela in naloge

tehnika

za vzdrževanje kopirne opreme (dva delavca)
za delo v Poslovni enoti v Ljubljani

Pogoji: srednja strokovna izobrazba, VKV ali KV delavec elektro smeri, enoletne strokovne del. izkušnje in pasivno znanje angleškega jezika

Kandidata brez delovnih izkušenj bomo zaposlili kot pripravnika.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogoje pošljite v 8 dneh po objavi na naslov: Radna organizacija za održavanje i opravku birotehničke i druge opreme »Nacional«, Novi Beograd, Goce Delčeva 44.

Kandidate bomo izbrali v 30 dneh po končanem sprejemanju prijav, obvestili pa jih bomo v 10 dneh po odločitvi.

16-8988

Čigav je pravzaprav Šentilj?

Od 1. julija letos ni zagotovljeno niti začasno financiranje vzdrževanja tega našega okna v svet – Pismo ZIS – Carina ne prispeva nič

MARIBOR, JESENICE, LJUBELJ, 15. decembra – Šentiljskega mejnega prehoda, našega velikega okna v svet, skozi katerega vsako leto vstopa in izstopa reka Jugoslovanov, Grkov, Turkov, se otepajo vsi po vrsti, vse stroške zanj pa plačuje mariborska komunalna skupnost. Zato mariborski izvršni svet in prebivalci številnih krajevnih skupnosti vse pogosteje zastavljajo vprašanje, čigav je pravzaprav mednarodni mejni prehod Šentilj? Tam imajo svoje prostore delavci carine, mejne milice, špedicije, gostinske delovne organizacije in banka. In samo ta, enota Kreditne banke Maribor, je res samo mariborska.

Izvršni svet mesta Maribor je pred kratkim poslal generalnemu sekretariatu zveznega izvršnega sveta pismo, v katerem opozarja na nerešeno vprašanje financiranja mednarodnega mejnega prehoda Šentilj. Junija leta 1981 je bil delno dokončan prvi del rekonstrukcije mednarodnega mejnega prehoda Šentilj z zgraditvijo novih operativnih površin, ki služijo predvsem mednarodnemu tovornemu prometu. Investitor del nizkih gradenj je bila republiška skupnost za ceste, sofinancer pa republiški sekretariat za notranje zadeve in zvezna carinska uprava.

Poslovnih prostorov še niso začeli graditi in zato delujejo mejne službe v zasilnih objektih. Vse od predaje rekonstruiranega prehoda pa do danes še ni rešeno vprašanje financiranja vzdrževanja tega prehoda.

Največji del območja mejnega prehoda uporablja zvezna carinska uprava, vse predloge pogodbe pa zavrača z utemeljitvijo, da nima denarja in da je predlagala zveznemu izvršnemu svetu, naj reši ta problem. Tako je sprejel breme, ki zagotavlja nemoteno delovanje mejnih služb na mejnem prehodu Šentilj, sis za komunalno in cestno dejavnost Maribor, ker so pristojni organi potrdili, da bo do 30. junija 1982 vse rešeno. Od 1. julija 1982 naprej pa ni več zagotovljeno niti začasno financiranje, zato bodo delovne organizacije, ki vzdržujejo na mejnem prehodu snago in javno razsvetljavo, prisiljene prekiniti vzdrževanje tega pomembnega mednarodnega prehoda.« Tako izvršni svet mesta Maribor, podobno pa bi lahko pisali tudi izvršni sveti drugih občin, ki imajo na svojem ozemlju mednarodne mejne prehode, na primer Kranj.

● V prvih desetih mesecih letos je mejo v Šentilju prestopilo v obe smeri 9,328.269 domačih in tujih potnikov. Našteli so tudi 198.400 domačih in tujih tovornjakov. Ustrezne službe so izdale 55.517 potrdil o plačani cestni pristojbini za tovornjake in pobrale za 213.191.496 dinarjev cestne pristojbine. Poleg tega so napisali 135.324 obračunov uvoznih dajatev v višini 353,485.792 dinarjev. V prvih desetih mesecih je prepeljalo mejo v Šetilju 1,879.721 osebnih vozil in 32.908 avtobusov. Ker je, kot rečeno, med potniki največ zdomcev, bo tudi po zadnjih mejnih ukrepih šentiljska reka še vedno dovolj široka, prehod pa potreben dobrega vzdrževanja.

In zdaj glavni problem? Kaj res ne more carina prispevati svojega dela stroškov?

Cariniki so v Šentilju v prvih letošnjih desetih mesecih odkrili okoli 8000 carinskih prekrškov. Samo tujci so v tem času plačali za 3,5 milijona dinarjev kazni. To pomeni, da so cariniki v Šentilju veliko zaslužili. To je dohodek zveznih organov, od katerega dobi Carinarnica Maribor samo denar za osebne dohodke in materialne stroške. Carinarnica Maribor že dalj časa zahteva, da na zvezni ravni uredijo sistem financiranja stroškov vzdrževanja, saj je Maribor lani plačal za javno razsvetljavo, čiščenje in zimsko službo na prehodu okoli dva milijona dinarjev. Letos so se ti stroški do julija meseca povzpeli že na tri milijone dinarjev, do konca tega leta pa se bodo zvečali že na pet milijonov dinarjev, kljub temeljito skrčenim programom. Da tu ni vse v redu, dokazuje primer z Gorenjskega. V okvir carinarnice Jesenice poleg železniškega mejnega prehoda na Jesenicah sodijo tudi mejni prehodi Rateče, Korensko sedlo, Ljubelj in Jezersko. Dogovorjeno je, da plača račune za elektriko in odvoz smeti v Ratečah in na Korenskem sedlu carinarnica Jesenice, na Ljubelju in Jezerskem pa UNZ Kranj. Pluženja in ostala dela, ki jih opravijo delavci cestnega podjetja Kranj, financira republiška skupnost za ceste. Pri vsem tem se obremenjenost teh mejnih prehodov še zdaleč ne more primerjati s šentiljskim.

Lani so ljubeljski mejni prehod v celoti uredili, modernizirali in tamkajšnjim delavcem omogočili boljše delovne razmere. O takšnih delovnih razmerah, kakršne imajo na Ljubelju, zaposleni na Šentiljskem mejnem prehodu le hrepene. Kljub obljubam, da bo mejni prehod celovito posodobljen, danes v to le malokdo verjame. Znano je, da je predvidena zidava ploščadi in objektov za odpravo tovornega prometa in ureditev dodatne nadstrešnice na tistem delu prehoda, ki je namenjen za potniški promet. Vsaj tako pravijo predstavniki mariborske Carinarnice. Doslej so od vsega zgradili le ploščad za odpravo tovornega prometa, medtem ko prostorov za potrebe carine in drugih služb še niso zgradili in še naprej delajo v zabojnikih. Uresničila se je tudi napoved (četudi so jo strokovnjaki republiške skupnosti za ceste pred časom še tako ostro zanikali), da smo poskrbeli samo za bolj lagodno delo avstrijskih carinskih uslužbencev, saj se tovornjaki zdaj nabirajo na naši strani prehoda, kjer je dovolj veliko parkirišče, naše carinske uslužbence pa smo še naprej prepustili vremenskim nevšečnostim.

● Na Ljubelju so lani našteli 3,677.157 potnikov in 929.025 vozil. V osmih letošnjih mesecih so našteli nekaj čez tri milijone potnikov in nekaj nad 700.000 vozil. Cestno podjetje Kranj je porabilo lani za vzdrževanje magistralne ceste od Podtabora do Ljubelja skoraj 500.000 dinarjev. Večina stroškov je šla za zimsko vzdrževanje, za ogrevanje pa so na Ljubelju lani porabili 1,8 milijona dinarjev.

V drugem delu urejanja naj bi bil prehod priključen na novo avtomobilsko cesto, za katero je že jasno, da se je njena gradnja pomaknila v prihodnost. Po dograditvi naj bi sedanji prehod služil le za odpravo tovornega prometa in za tisti del tranzita, ki ni primeren za avto cesto in za maloobmejni promet.

Hkrati je podjetje Konstruktor delalo projekte za nadaljnjo gradnjo mejnega prehoda, ki so jih potrdili uporabniki in strokovne službe. Čeprav so projekti že nekaj časa narejeni, Konstruktor zanje ni dobil niti dinarja. Račun je nekaj milijonov dinarjev. Glavni plačnik je spet zvezna carinska uprava, vendar od tam prihajajo le ugotovitve, da ni denarja.

Pri vsem tem jim je poskušal pomagati zvezni sekretariat za finance, ki je zvezni carinski upravi ponudil pomoč in predlagal, naj carina prinese programe, da bo zvezni sekretariat lahko zagotovil denar za vzdrževanje. Na zvezni carinski upravi so odgovorili, da tako ne gre in da bodo sistemsko uredili plačevanje stroškov za vse mejne prehode in ne samo za enega. Zvezna carinska uprava se namreč sklicuje tudi na neuresničeni sklep ZIS, po katerem naj bi zvezni sekretariat za finance in zvezni komite za promet in zveze morala skupno s pristojnimi republiškimi in pokrajinskimi organi najti rešitev za vzdrževanje ključnih mednarodnih cestnih mejnih prehodov. Čeprav je bila ta seja že lani, pa najnovejši podatki povedo, da pristojni organi še vedno niso uspeli uskladiti stališč z republikami in pokrajinama. Torej bodo, vsaj v Mariboru, računi za vzdrževanje mejnega prehoda še vedno ostali neplačani. Zato na prehodu opravljajo le najnujnejša dela.

Pripravili: Vlasta **Felc**, Jože **Jerman**, Marjan **Kos**, Mirko **Kunšič**, Vasja **Venturini**

Nepravi način zbiranja deviz za nafto

Odgovori ZIS na delegatska vprašanja – Na zahtevo slovenskega delegata Borisa Šnuderla bo razprava o pripravah na naslednjo turistično sezono na seji zbora republik in pokrajin

BEOGRAD, 15. decembra (Tanjug) – Cene osnovnih gostinskih storitev za prihodnjo turistično sezono so bile sprejete junija in julija letos. V drugi polovici julija so se začeli dogovarjati s tujimi potovalnimi agencijami, ki prodajajo aranžmaje že v novembru. Tako so bile tujim poslovnim partnerjem znane cene že, ko so se še dogovarjali. Hotelski cenik za posamezne goste, ki ga izdaja splošno združenje turističnega gospodarstva, bo, kot doslej, natisnjen sredi decembra.

S tem odgovarja zvezni izvršni svet na vprašanje slovenskega delegata **Borisa Šnuderla,** kdaj bo ZIS seznanil tujino s cenami storitev v prihodnji turistični sezoni in kdaj bo objavil jamstva o preskrbi s hrano, bencinom in druge ukrepe za turistično sezono 1983.

Za nafto moramo zbrati 1,6 milijarde dolarjev

V skladu z ustavnimi pooblastili in obveznostmi zvezni izvršni svet uvaja in bo uvajal ukrepe za izboljšanje preskrbe v letu 1983. Del teh ukrepov je že sprejel, o večini pa še razpravlja. Kar zadeva preskrbo z bencinom, je poudarjeno v odgovoru, sistem zbiranja deviznih sredstev ne deluje. Če si hočemo v prihodnjem letu zagotoviti nafto in naftne derivate s konvertibilnega območja, moramo zbrati približno 1,6 milijarde dolarjev. Vprašanje je, če bomo to v celoti lahko izpeljali, to pa pomeni, da bi utegnili uvoziti manj nafte, kot je potrebujemo.

Boris Šnuderl je, nezadovoljen z odgovorom ZIS, zahteval na naslednji seji zbora republik in pokrajin posebno razpravo o pripravah na naslednjo turistično sezono, kar je bilo tudi sprejeto.

Po sprejetju sklepa o devalvaciji dinarja je bilo očitno, da se bodo stroški uvoznikov povečali, ker so se povečale carinske osnove uvoženega blaga, s tem pa tudi zneski za carino rastejo, ne da bi se carinske stopnje spremenile. Avtomatično izravnavanje stroškov v vseh primerih, kjer so se zaradi devalvacije povečali, bi povsem izničilo učinek sprejetih ukrepov, je poudarjeno v odgovoru ZIS na vprašanje srbskega delegata **Borisava Jovića** o ukrepih, ki so bili uvedeni za carinsko razbremenitev letalskih prevoznikov pri uvozu kerozina. V odgovoru je poudarjeno, da je carina dolgoročni instrument za zaščito domače proizvodnje, zato ni podlage, da bi v nastalem položaju spremenila svojo vlogo le zato, da bi nevtralizirala devalvacijo.

Borisav Jović pa ni bil zadovoljen z odgovorom, zato je zahteval, naj na eni naslednjih sej zbora republik in pokrajin posebej razpravljajo o položaju letalskih prevoznikov. Predstavnik ZIS je obvestil delegate, da bodo januarja poslali skupščini celovito informacijo o tem problemu.

»Do nesporazumov je prišlo v dnevnem tisku«?!

Zvezni izvršni svet je danes odgovoril na vprašanje slovenskega delegata **Jožeta Marolta**, zakaj naših delavcev, ki so začasno zaposleni v tujini, niso pravočasno in ustrezno seznanili z načinom izvajanja odloka o pogojih, pod katerimi lahko jugoslovanski državljani uvozijo, prinesejo čez mejo ali dobijo določene predmete iz tujine.

Sredstva javnega obveščanja so takoj po sprejetju novega odloka seznanila jugoslovansko in mednarodno javnost z vsebino odloka in njegovimi posledicami za uvoz blaga iz tujine. Odlok je bil objavljen 17. oktobra. Zvezni sekretariat za zunanjo trgovino pa je zahteval, naj bi odlok začel veljati 8 dni po objavi v Uradnem listu SFRJ, in ne že naslednji dan, in sicer zato, da bi se lahko javnost seznanila z vsebino odloka. Zato odlok ni začel veljati 18. oktobra, temveč 8 dni kasneje, se pravi 25. oktobra. Hkrati so sklenili, da bodo za blago, ki je bilo kupljeno pred sprejetjem tega odloka, veljali prej veljavni predpisi. To pojasnilo so poslali vsem carinarnicam.

Na pobudo novinarjev, ki so zahtevali, naj bi obrazložili razmere, ki so nastale na meji 1. novembra, je potekal sestanek med novinarji in predstavniki carine in znova so obrazložili vsebino odloka, pa tudi nejasnosti o tem, kaj lahko Jugoslovani prinesejo čez mejo.

Po mnenju ZIS je potemtakem zvezni sekretariat za zunanjo trgovino ukrenil vse, kar je v njegovi pristojnosti, da bi odpravil morebitne nesporazume v zvezi s tem odlokom. Po mnenju sekretariata je v dnevnem tisku prišlo do nesporazumov glede tega, kaj lahko naši državljani uvozijo iz tujine in kakšne so carinske olajšave, ker so spregledali razliko med pravico do uvoza in pravico do carinskih olajšav.

Polog morajo plačati tudi občani, ki z lastnimi sredstvi opravljajo gospodarsko dejavnost

Zvezni izvršni svet je v pisni obliki odgovoril na vprašanje slovenske delegacije v skupščini SFRJ, ali so pri sprejetju odloka o pologu upoštevali načelo, da so delovni ljudje, ki z lastnimi sredstvi opravljajo gospodarsko dejavnost načeloma izenačeni z delavci v združenem delu. V odgovoru je rečeno, da občani, ki z lastnimi sredstvi opravljajo gospodarsko dejavnost in potujejo v tujino, da bi kupili nadomestne dele in reprodukcijski material, niso oproščeni pologa. Če bi hoteli pozitivno rešiti predlog iz Slovenije, navaja ZIS, bi morali odlok dopolniti, v tem primeru pa bi to veljalo tudi za zasebne kmetovalce, ki so glede pravice do uvoza reprodukcijskega materiala izenačeni z občani, ki z lastnimi sredstvi opravljajo gospodarsko dejavnost.

V odgovoru ZIS je rečeno, da lahko na podlagi odloka o uvoznih pogojih za državljane, ki z lastnimi sredstvi opravljajo gospodarsko dejavnost, ta kategorija občanov na leto uvozi reprodukcijski material, katerega carinska osnova ne presega 100.000 dinarjev. Občani, ki se ukvarjajo s storitveno dejavnostjo, imajo pravico do letnega uvoza reprodukcijskega materiala, katerega carinska osnova ne presega 50.000 dinarjev.

Druga pripomba slovenske delegacije k odloku o omejitvi prodaje bencina in dizelskega goriva je zadevala mesečno količino goriva za gradbene stroje, ki, kot navajajo, dejansko onemogoča opravljanje storitev z gradbeno mehanizacijo. V odgovoru ZIS je rečeno, da te normative za gradbene stroje določajo pristojni organi v republiki oziroma pokrajini.

ZIS je odgovoril tudi na vprašanje, kako lahko obrtnik, ki je zaposlil druge delavce, ali storitveni obrtnik shaja s 40 litri bencina na mesec. Po razlagi zveznega izvršnega sveta so z odlokom o spremembi in dopolnitvi odloka o omejitvi prodaje bencina in dizelskega goriva predvideli, da bodo poleg rednih bonov za lastnike vozil izdajali bone tudi »občanom, ki opravljajo zasebno dejavnost z lastnimi sredstvi in za to dejavnost potrebujejo bencin in dizelsko gorivo«. Mesečno količino goriva v te namene določa pristojni organ v republiki oziroma pokrajini, lahko pa znaša največ 50 litrov na vozilo.

Več nafte za čolne za prevoz in gospodarsko dejavnost

Omejitev porabe motornega goriva je popolnoma onemogočila ribištvo in zveze prebivalcev otokov s kopnim. To je poudaril hrvaški delegat **Mato Biškupec** in zahteval od zveznega izvršnega sveta, naj odgovori na vprašanje, ali so s spremembami odloka predvideli povečanje količine goriva za čolne, ki jih lastniki uporabljajo za gospodarsko dejavnost, kar še zlasti velja je poklicne ribiče. Biškupec je poleg tega vprašal, ali so za prebivalce otokov predvideli povečanje količine goriva s sedanjih 5 litrov na količino, ki je zagotovljena lastnikom posebnih vozil, saj so čolni zanje edina povezava s kopnim.

Član ZIS **Luka Reljić** je v odgovoru poudaril, da so ta vprašanja obravnavali v razpravi o izvajanju odloka, in sicer v sodelovanju s pristojnimi republiškimi in pokrajinskimi organi. Ker pa jih s spremembami in dopolnitvami odloka niso zajeli, se je Reljić zavezal, da jih bo ZIS pri sprejetju sprememb in dopolnitev znova obravnaval.

Novi zakon o davkih občanov naj spodbuja njihovo delo

Davčna osnova v obrti je ostanek čistega dohodka – »Šušmarji« plačajo četrtino letnega OD – Davčne olajšave za nekatere dejavnosti določajo občine

LJUBLJANA, 15. decembra – Po skoraj štiriletnih pripravah je danes slovenska skupščina sprejela nov zakon o davkih občanov. Novi zakon ohranja dosedanji način obdavčevanja dohodkov od kmetijstva, ker je to področje tako specifično, da ga bo republika celovito uredila s posebnim zakonom; pomeni tudi uveljavitev nove politike pri obdavčevanju občanov, ki ne bi slonela le na denarni funkciji davka, temveč bo bolj upoštevala tudi ekonomsko in socialno vlogo obdavčevanja, torej naj bi z davčno politiko pospeševali, ne pa zavirali gospodarsko dejavnost občanov. Občinam prepušča zakon pomembnejšo vlogo, hkrati pa jim nalaga več odgovornosti za doslednejšo odmero in izterjavo davščin in jih obvezuje, da bodo bolj usklajeno odločale.

Pri obdavčevanju osebnih dohodkov novi zakon zadržuje dosedanji sistem, s tem, da med te prejemke vključuje tudi izplačila delavcem iz sredstev skupne porabe, čeprav so prej predlagali, da teh sredstev ne bi šteli v davčno osnovo. Še naprej ostane tudi poseben kompenzacijski davek za dopolnilno delo, s čimer naj bi

● **Pri davku iz gospodarskih dejavnosti novi zakon še dosledneje uveljavlja obdavčevanje po dejanskem dohodku. Pri tem je uveljavljen nov način ugotavljanja doseženega dohodka in njegove razporeditve, s čimer se sistem približuje ureditvi, ki velja v združenem delu. Za davčno osnovo naj bi torej pri obrtnih dejavnostih veljal ostanek čistega dohodka, pri čemer se torej zavezancem priznavajo kot davčni odbitek materialni stroški, amortizacija, zakonske in pogodbene obveznosti, članarine itd. Iz čistega dohodka pa se odštevajo še osebni dohodek davčnega zavezanca in pri njem zaposlenih delavcev in sredstva skupne porabe. Takšen način obdavčevanja omogoča realnejše ugotavljanje ostanka čistega dohodka nosilcev samostojne dejavnosti, s tem pa tudi možnost za progresivno obdavčevanje.**

dosegli, da bi se obseg takega dela zmanjšal in bi se povečale možnosti za nove zaposlitve.

Spremembe pri davčnih olajšavah omogočajo občinam, da lahko same predpišejo olajšave za tiste obrtne dejavnosti, ki jih v občinah primanjkuje ali pa želijo pospešiti njihov razvoj. S tem naj bi dosegli bolj selektiven razvoj obrti in možnost za večje vključevanje zasebnega dela v izvoz. Pomembnejše so olajšave pri širjenju obrtne dejavnosti, pri domači obrti, pri zbiranju odpadnega materiala, pri gradnji malih elektrarn itd. O enotnem sistemu in višini olajšav se bodo občine dogovorile v svojem dogovoru o usklajevanju davčne politike.

Pavšalni davek naj bi po novem plačevali le zavezanci, ki opravljajo storitveno obrt (še posebej tisto, ki je ni dovolj) ter z osebnim delom ne morejo dosegati visokih dohodkov. Tem zavezancem tudi ne bo treba voditi davčnih knjig. Pri določanju pavšala bodo opuščeni dohodkovni cenzusi, nadomeščajo pa jih merila, ki bodo trajnejša, tako da jih ne bi bilo treba stalno spreminjati. Natančnejša merila za določitev pavšalnega davka bodo predpisale občinske skupščine.

Pri plačevanju davka iz poklicnih dejavnosti (po dejanskem dohodku) je uveljavljen enak postopek ugotavljanja davčne osnove kot pri opravljanju zasebne gospodarske dejavnosti.

Pri davku iz dohodka od premoženja novi zakon uvaja tudi oprostitev obdavčevanja dohodkov od prodaje stanovanj in poslovnih prostorov. To velja za primere, ko je takšna prodaja oproščena tudi plačila prometnega davka na promet nepremičnin. Širše obdavčevanje premoženjskih predmetov (avtomobili, plovila, stroji, tovornjaki itd) za katere se je zavzemal osnutek tega zakona je v končnem besedilu opuščeno. Prevladalo je namreč stališče, da je treba dosledneje ugotavljati in obdavčevati dohodke, ki jih občani dosegajo s temi predmeti. Uvajanje dodatnih davkov na delovna sredstva bi namreč lahko zavrlo razvoj

● **Novi zakon nalaga plačevanje davka tudi »šušmarjem«, če njihove dejavnosti obrtni zakon izrecno ne prepoveduje. Najmanjši davek, ki ga bo moral plačati »šušmar« bo enak četrtini letnega osebnega dohodka, ki ga za enake ali podobne poklice prejemajo delavci v združenem delu.**

obrti. Za luksusne predmete naj bi veljalo načelo, da jih je treba dosledneje obdavčiti s prometnim davkom.

Novi zakon skuša tudi spodbuditi občane, da bi stanovanjske probleme v večji meri reševali z vlaganjem lastnega denarja, pa zato določa, da se pri obdavčevanju stavb izvzame vrednost 70 kvadratnih metrov stanovanja, v katerem stalno prebiva davčni zavezanec.

● **Z novimi določbami o odmeri in izterjavi davka skuša zakon doseči, da bi davčne uprave hitreje in dosledneje opravljale svoje delo. Prisilna izterjava davka pa temelji odslej na določbah sodnega izvršilnega postopka. Ker dosedanje zamudne obresti, ki so jih zavezanci morali poravnati za neplačani davek niso silile k poravnavi dolga, bodo te obresti poslej višje, sproti pa jih bo (skladno s politiko obrestnih mer) določal republiški izvršni svet.**

Republiško upravo za družbene prihodke so delegati v razpravi pohvalili, da je pripravila enega od najpopolnejših zakonskih predlogov, ki so jih dobili v obravnavo.

Energetika terja velika vlaganja

Glavna usmeritev, na kateri so načrtovalci gradili energetsko politiko v prihodnjem letu, je povečanje proizvodnje energije iz domačih virov. Slovenija bo prihodnje leto porabila 8,7 milijarde kilovatnih ur elektrike, v slovenskih premogovnikih pa naj bi nakopali 6,4 milijona ton premoga, od tega 4,7 milijona ton v velenjskem rudniku, 1,7 milijona ton pa v rudnikih rjavega premoga.

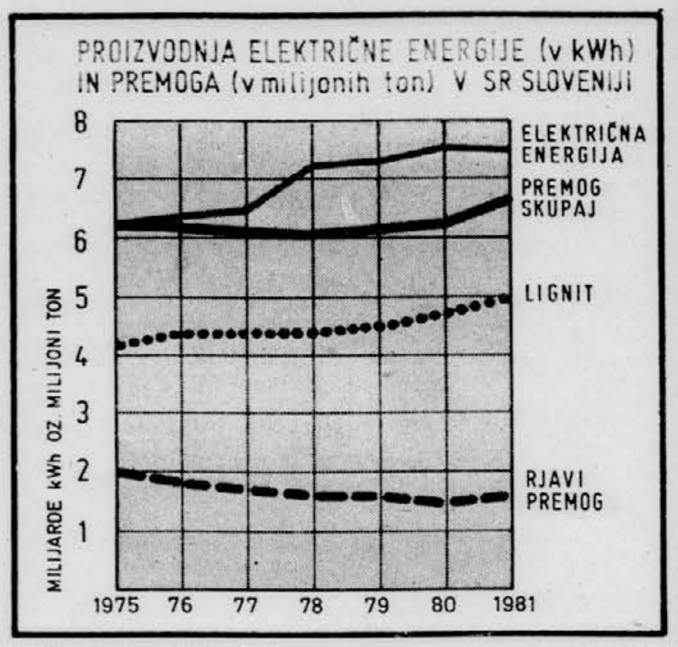

Z električno energijo ne bo večjih težav, kar pomeni, da so se sorazmerno velika vlaganja v elektroenergetiko v minulem petletju (petina vseh naložb) splačala. Zato zdaj tudi lažje premagujemo težave, ki so pri električni oskrbi izrazite v drugih republikah.

Drugačna usoda je sicer doletela premogovništvo, ki si zdaj po dolgoletnem zapostavljanju ne more opomoči čez noč. Krivulja odkopa premoga se sicer vzpenja, vendar predvsem po zaslugi dodatnega dela rudarjev, manj pa zaradi odpiranja novih jam in posodabljanja starih.

Energetska politika je sicer v zadnjih letih premogu precej bolj naklonjena, vendar zaradi denarne stiske vlaganja v rudnike spet zamujajo, zato v tem srednjeročnem obdobju ni pričakovati naglega izboljšanja v preskrbi s premogom.

TONJA SLOKAR

Zaradi neodgovornega ravnanja je zakon o varstvu zemlje nujen

V slovenski skupščini je prevladalo mnenje, da ne moremo več dopuščati pozidave najboljše obdelovalne zemlje – Kranjski in mariborski delegati so zahtevali veliko izjem

LJUBLJANA, 15. decembra – Pri obravnavi predloga zakona o varstvu kmetijskih zemljišč pred spreminjanjem namembnosti so se v zboru občin v glavnem oglašali delegati iz tistih slovenskih občin, kjer so menili, da jim bo novi zakon povzročil škodo, oziroma zavrl načrtovano zidavo stanovanj, industrijskih zgradb in komunalnih naprav. V glavnem so poudarjali, da je v predlogu zakona premalo izjem, ko bi bile razne gradnje mogoče tudi na najboljši kmetijski zemlji in utemeljevali predloge svojih dopolnitev. Predloge za dopolnitev predlaganega zakona so pred več kot desetimi dnevi (v predpisanem roku, ki ga določa poslovnik skupščine) poslali delegati iz Maribora in Kranja, danes pa so jih skupščini posredovali še delegati iz Domžal, Brežic, Krškega, Sevnice, Novega mesta in Litije. V zboru občin so kljub zamudi sklenili, da bodo v razpravi upoštevali tudi predloge za dopolnitev predlaganega zakona iz teh občin.

Zanimivo je, da so se v zboru združenega dela v glavnem oglašali tisti delegati, ki so še posebej poudarjali nujnost, da bi sprejeli zakon o varstvu kmetijske zemlje v takšni obliki, kot ga je predlagal republiški izvršni svet, torej brez novih dopolnitev, ki bi dopuščale negospodarno zidavo na najboljši obdelovalni zemlji. Takšno mnenje je po končanih razpravah v obeh zborih in po usklajevanju mnenj tudi prevladalo in delegati so sprejeli takšen predlog zakona, kot ga je predlagal IS.

Razprava v zboru občin je bila dokaj živahna.

Pravočasno smo sprejeli družbeni plan občine skupno s prostorskim delom, opredelili površine za stanovanjsko gradnjo, za kmetijstvo in druge namene vložili v urbanistično dokumentacijo več 10 milijonov dinarjev in se ravnali že po obstoječi zakonodaji na tem področju, je povedal **Boris Frank** iz Nove Gorice. Če bi sprejeli zakon o varstvu kmetijskih zemljišč, kakršnega je predlagal slovenski izvršni svet, v Novi Gorici v naslednjih dveh do treh letih ne bi mogli zgraditi nobenega načrtovanega stanovanja. Boris Frank se je zavzel, da naj zakon omogoči nadaljevanje stanovanjske gradnje, ki je načrtovana skladno s sprejetimi družbenimi načrti in samoupravnimi sporazumi stanovanjskih skupnosti in podprl dopolnitev, ki so jo predlagali delegati iz kranjske občine.

Stanislav Božič (Kranj) je dejal, da so v kranjski občini vložili velike napore v pripravo urbanističnih dokumentov in da so se ravnali po stališčih, ki jih je slovenska skupščina sprejela pred dobrimi štirimi leti, ko je opozorila, da občine slabo gospodarijo s prostorom in s kmetijsko zemljo. Dejal je, da so v obdobju od 1976. leta do sedaj v občini Kranj dosledno spoštovali varstvo kmetijskih zemljišč. S predlaganim zakonom o varstvu kmetijskih zemljišč pa bi v tej občini izgubili 50,5 hektarja zemlje, ki so jo že namenili za gradnjo stanovanj in 61,9 hektarja, predvidenih za industrijo.

Matija Šerak (Murska Sobota) je podprl predlog dopolnitve zakona, ki so ga posredovali delegati iz Maribora (in so ga danes umaknili), ter pripomnil, da predlagani zakon med izjemami ne predvideva posebnosti gradnje v Prekmurju, kjer hiše stoje običajno le ob cesti. Predlog zakona je namreč dopuščal gradnje tudi na kmetijskih zemljiščih, če so ta že ob obzidana v naselju vsaj s treh strani in ne merijo več kot 2.000 kvadratnih metrov. Zato je Šerak predlagal, da bi dovolili izjemne gradnje, četudi je zemlja obzidana le z dveh strani.

Štefka Dodič (Maribor-Rotovž) je menila, da je predlagani zakon preveč tog in omejevalen in da bo, če ga bi sprejeli, porušil šestletne napore pri oblikovanju urbanističnih načrtov mariborskih občin. Dejala je, da bi tak zakon upočasnil gospodarski razvoj, ki v Mariboru že nekaj desetletij sorazmerno zaostaja.

Franc Vreš (Dravograd) je predlagani zakon načelno podprl, ni pa se strinjal z dopolnitvijo, ki jo je k predlogu zakona predlagal izvršni svet in so jo delegati dobili danes. Izvršni svet je namreč med drugim predlagal, da bi med izjemami, ko je mogoče kmetijsko površino nameniti tudi za drugačno rabo, izključili gramoznice, peskokope, kamnolome in izkope lončarske ter opekarske gline ter mivke. Vreš je dejal, da takšnega predloga ni mogoče sprejeti, saj bi se lahko v kratkem času znašli v položaju, ko bi morali začeti še te surovine uvažati.

Slavko Jakič iz Ljubljane je v imenu skupine delegatov podprl dopolnitev mariborskih delegatov in dopolnitev Kranjčanov, saj bi, kot je dejal, predlagani zakon lahko zavrl že načrtovano stanovanjsko zidavo v Ljubljani tudi za 35 do 40 odstotkov, če bi morali začeti iskati nove lokacije.

Razpravo svojih predhodnikov je **Albin Stritar** (Zveza društev za varstvo okolja Slovenije) ocenil kot izraz tega, da je bilo v zadnjih desetih letih v Sloveniji zelo malo volje, da bi dobro uredili zemljiške zadeve. Zdaj nekatere občine zahtevajo dopolnila, s katerimi bi »omilili« predlagani zakon in pripravili možnosti za uresničitev že sprejetih načrtov. Z zemljo delamo nekako tako, je dejal, kot če bi nekomu, ki ga v stanovanju zebe, predlagali, naj pokuri pohištvo. Če bi razmejili območja za različne namene dolgoročno že pred desetimi leti, bi zavrli vse špekulacije s pozidavami. Omenil je domžalsko občino, kjer so med prvimi dobili strokovne osnove za to, da bi lahko vedeli, kakšna zemljišča imajo in kakšno ekološko škodo lahko povzroči pozidava (na primer, širitev Leka na Mejniško polje), pa deset let niso storili najpomembnejšega za ureditev zemljiških zadev. V Kranju, je dejal, so dobili kategorizacijo zemljišč šele septembra letos, oni pa pravijo, da so ves čas delali strokovno in po vesti. Cesta, ki so jo zgradili po najboljši kmetijski zemlji, tega ne potrjuje.

Franc Kerč iz Domžal je pojasnil, da se dopolnilo, ki so ga predlagali k predlogu novega zakona, zavzema, da bi lahko spreminjali namembnost kmetijske zemlje tudi za vse gradnje, ki so določene v dogovoru temeljnega plana družbenopolitičnih skupnosti od 1981. do 1985. leta, čeprav ta predlog zakona ne predvideva. Če tega ne bi sprejeli, je menil Kerč, bi zanikali sistem družbenega dogovarjanja.

V zboru združenega dela je večina delegatov menila, da moramo zakon o varstvu kmetijskih zemljišč čimprej sprejeti. **Franc Krabonja** (odbor za agrarno politiko pri skupščini SRS) je terjal sprejetje zakona zato, ker so v posameznih občinah lokalni in regionalni interesi prevladali nad širšimi družbenimi. Gradnja je bila doslej preveč usmerjena na najboljšo zemljo, na taki zemlji pa bi lahko občutno povečali pridelek. Zakona sploh ne bi bilo treba sprejemati, če bi upoštevali stališča, sklepe in priporočila slovenske skupščine iz leta 1978.

Ilija Bregar (Ljubljana Bežigrad) je menil, da je interventni zakon nujen prav zavoljo neodgovornega obnašanja odgovornih delavcev v občinah, ki so delali po svoje in niso upoštevali že devet let veljavnih zakonov o kmetijskih zemljiščih. Zato je odločno nasprotoval predlaganim dopolnitvam iz Maribora, Kranja, Novega mesta, Krškega, Brežic in Sevnice ter dejal, da ti predlogi temeljijo prav na argumentih, zaradi katerih je treba sprejeti interventni zakon.

Alojz Zidanšek (Žalec) in **Julij Rupret** (Ljubljana Center) sta prav tako nasprotovala dopolnitvam zakona, s katerimi naj bi razširili krog izjemnih primerov za spreminjanje namembnosti kmetijske zemlje. Če bi dopolnitve sprejeli, bi zakon izgubil namen, zaradi katerega naj bi ga sploh sprejeli.

V daljši razpravi je **Jurij Premelč** (Kranj) opozoril na posledice, ki bi jih v Kranju povzročil tak zakon brez predlaganih dopolnitev. V Kranju bi zaradi tega na primer zgradili mnogo manj stanovanj, neizpolnjeni bi bili tudi industrijski načrti. Onemogočen bi bil namreč razvoj tiste industrije, v kateri je treba tehnološki proces še zaokrožiti. Kranjčani bi zgubili tudi veliko denarja, ki so ga že porabili za gradnjo infrastrukture.

● **Delegati iz skupščine občine Kranj so k predlogu zakona predlagali dopolnilo (podobno je bilo tudi mariborsko, ki ga je delegatka v zboru občin danes umaknila, češ da je enako kranjskem), po katerem bi bilo mogoče graditi na najboljši kmetijski zemlji tudi v času splošne prepovedi spreminjana namembnosti zemljišč (dokler občine ne sprejmejo poleg družbenih planov tudi prostorske dele in jih uskladijo z republiškim planom) tiste objekte, ki so jih v posameznih občinah predvideli v zazidalnih načrtih. S takšno zahtevo je v zboru občin soglašal tudi delegat iz Ljubljane. Po končani razpravi in usklajevanju stališč z zborom združenega dela in predstavniki predlagatelja zakona so vsi delegati (tudi iz Novega mesta, treh posavskih občin in Litije) umaknili svoje predloge dopolnil, delegata iz Domžal in Kranja pa ne. Domžalčani so v svojem predlogu dopolnila hoteli iz omejitev izključiti vse objekte, ki so jih občine določile v temeljih svojih planov za obdobje 1981–1985.**

Podobnega mnenja je bil tudi **Boris Kenda** (Maribor Rotovž), ki je dejal, da bi bil predlagani zakon brez dopolnitev preveč restriktiven in da bi izključil razumne ekonomske dejavnike. Po njegovem mnenju bi bili izničeni večletni napori, ki so bili vloženi v izdelavo urbanističnih načrtov, družbenih načrtov...

Slavko Glinšek (republiška konferenca SZDL) je opozoril, da je intervencijski zakon najbrž ponekod res preozko naravnan, vendar pa je njegov intervencijski značaj odgovor na skrajno neodgovornost pri sprejemanju urbanističnih, zazidalnih in drugih prostorskih dokumentov. Dobre kmetijske zemlje ni mogoče nadomestiti, tudi z melioracijami ne. Nehati moramo z nenehnim pristajanjem na izjeme, zaradi katerih izgubljamo pridelovalno zemljo. Ker smo dopuščali izjeme, in ker nismo spoštovali kmetijske zakonodaje, ki naj bi že doslej varovala kmetijsko zemljo, moramo zemljo zavarovati z interventnim zakonom.

Iz skupščine SR Slovenije so poročali: Miran **Koren**, Helena **Kos**, Anica **Levin**, Željko **Šepetavc**, Marjeta **Šoštarič**, Anka **Štrukelj** in Stojan **Žitko**.

Zakon o varstvu zemlje

● **Zakon o varstvu kmetijskih zemljišč pred spreminjanjem namembnosti, ki so ga danes sprejeli delegati v slovenski skupščini, in ki bo začel veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SRS, je sestavljen iz 11 členov.**

Že na začetku prepoveduje spreminjanje namembnosti zemlje, dokler občine ne bodo sprejele družbenih načrtov vključno s prostorskimi deli in jih uskladile z dogovorom o temeljih srednjeročnega načrta republike. Če so kje pridobili lokacijsko dovoljenje (in je pravnomočno) do sprejema tega zakona, bodo lahko vseeno začeli zidati. Omejitev ne velja tudi za objekte skupnega družbenega pomena (ki so v temeljih družbenega plana Slovenije), če bodo zanje pridobili pravnomočna lokacijska dovoljenja do 31. decembra 1983. leta.

Občine ne smejo v družbenih planih nameniti za nekmetijsko rabo zemlje 1. in 2. kakovostne kategorije in tiste, ki bi jo bilo z melioracijami mogoče izboljšati (če so melioracije predvidene). To zemljo morajo v občinah trajno nameniti za kmetijsko proizvodnjo. Vsa druga zemljišča pa bodo v občinah razvrstili v skladu s predpisi o kmetijskih zemljiščih.

Izjemne pozidave so po novem zakonu dovoljene na trajni kmetijski zemlji samo, če gre za gradnjo objektov skupnega družbenega pomena (ki so v republiškem družbenem planu), za stanovanja in druge objekte, ki so neposredno namenjeni primarni kmetijski proizvodnji, če se gradijo stanovanja na že začetih stanovanjskih območnih celotah, če je zemljišče znotraj naselja in je pozidano najmanj s treh strani, ne meri pa več kot 2000 kvadratnih metrov, če se gradi za potrebe oboroženih sil, SLO in družbene samozaščite, če so gradnje namenjene obrambam pred poplavami, vzdrževanju naravnih vodotokov in vodnogospodarskih objektov in naprav v splošni rabi in če se gradijo objekti in naprave za raziskovanje in izkoriščanje rudnin (kamnolomi, peskokopi, gramoznice, glinokopi in izkopi mivke so na kmetijski zemlji prepovedani).

Kam z nevarnimi odpadki?

Odlaganje posebnih odpadkov, nevarnih za okolje, se v Sloveniji prepočasi ureja – Koristni zasebni zbiralci, a njihov status ni določen

LJUBLJANA, 15. decembra – V zadnjih letih se je močno povečalo število raznovrstnih odpadkov. Ker pa je bilo njihovo odstranjevanje še neurejeno, je bil v Sloveniji leta 1978 sprejet zakon o ravnanju z odpadki. Poročilo o tem, koliko smo v štirih letih uresničevali ta zakon, so obravnavali delegati na zboru združenega dela in zboru občin na današnji seji slovenske skupščine; poročilo so sicer sprejeli, vendar so se strinjali, da ne daje celovite slike o tem, kako se uresničujejo posamezne določbe tega zakona in da se prepočasi ureja odlaganje posebnih odpadkov, ki so nevarni za okolje.

Razmeroma uspešno je že zbiranje koristnih odpadkov, ki smo jih lani zbrali v Sloveniji okoli 340 tisoč ton, še premalo pa je storjenega na področju drugih odpadkov. Od vseh odpadkov, ki nastajajo v naši republiki, je okoli desetina komunalnih odpadkov, ki jih je težko zajeti in odvažati na urejena odlagališča. Tudi veliko komunalnih odlagališč je tehnično neurejenih, ker njihova podlaga ni vodotesna. Pri odstranjevanju komunalnih odpakov še vedno ne uporabljajo drugih postopkov, kot so npr. kompostiranje, sežiganje in razvrščanje že tam, kjer odpadki nastajajo.

Zapleta se tudi pri industrijskih ozrioma posebnih odpadkih, ki nastajajo pri čiščenju odpadnih voda in plinov; ti so namreč nevarni za okolje, zato jih ni moč odlagati na tovarniških dvoriščih in komunalnih odlagališčih. Probleme s temi odpadki ne morejo reševati niti tovarne niti občine same zase, pač pa je nujen širši pristop. Vendar so doslej le skromno organizirane, a neenotne rešitve: v Kranju pripravljajo sežigalnico, za mariborsko industrijo pa bodo uredili lokalno odlagališče.

Za določno ravnanje s posameznimi vrstami odpadkov naj bi v tem zakonu poskrbeli posebej našteti podzakonski predpisi.

● **Toda delegat na zboru združenega dela Jože Crnič (Celje) je menil, da je smiselno narediti le tiste predpise, ki bodo zagotovili varstvo okolja in smotrno uporabo koristnih ter posebnih odpadkov. V zdajšnjih gospodarskih razmerah tudi ni moč ustanoviti posebne tovarne, ki naj bi odstranjevala in predelovala samo te odpadke. Menil je, da zbiralne organizacije še vedno niso storile vsega, kar bi lahko; v glavnem zato, ker so te organizacije registrirane kot organizacije za prometno in proizvodno dejavnost, ne pa kot dejavnost splošnega družbenega pomena, kar bi morale biti. To lahko potrdi velika količina porabnih odpadkov, ki ležijo na komunalnih odlagališčih.**

Ivan Kastrevc (Maribor) je predlagal, da naj bi spet začela veljati odredba o odkupu določenih odpadkov prek zasebnih zbiralcev in odkupovalcev, ki je veljala leta 1956. S pomočjo teh privatnih zbiralcev bi lahko koristne odpadke zbrali tam, kjer zbiralne organizacije nimajo svojih odkupnih mest. Čeprav to vprašanje še ni zakonsko urejeno, je že nekaj zbiralcev (predvsem Romov), ki vsak dan zbirajo in odkupujejo sekundarne surovine, vendar to zakon za zdaj še prepoveduje. Zato je predlagal, da bi morali urediti pravni status zbiralcev in odkupovalcev sekundarnih surovin.

Vlasta Uršič (odbor za sekundarne surovine pri GZS) je povedala, da bo Gospodarska zbornica Slovenije predlagala, naj bi splošna združenja vztrajala, da bi ozdi pri naložbenih načrtih za nove naložbe in posodobitve zagotovili zaokroženost tehnoloških procesov, da ne bo posebnih odpadkov oziroma da bodo vsaj zagotovili njihovo nevtraliziranje.

Radenko Salenovič, (Ptuj) pa je v zboru občin predlagal, da bi sprejeli ustrezne zakonske predpise, ki bi proizvajalce pralnih praškov obvezali, da fosfate v pralnih sredstvih zamenjajo z drugimi ustreznimi snovmi iz domače proizvodnje.

Leopoldina Lukić (Titovo Velenje) pa je menila, da se pri nas vse preveč zanašamo le na občasne akcije zbiranja odpadnih surovin, in še to le nekaterih, premalo pa skrbimo za organizirano zbiranje odpadnih surovin in odpadkov, odkup in posredovanje tistim, ki jih še lahko porabijo ali predelajo. **Franc Kreč** (Domžale) je spomnil, da je zdajšnja zakonodaja o ravnanju z odpadki le načelna podlaga za izdajanje predpisov. **Slavko Jakič** (Ljubljana) je dejal, da se problem posebnih odpadkov še zaostruje, zato delegacija Ljubljane podpira predlog, da bi ustanovili posebno delovno organizacijo za odstranjevanje posebnih odpadkov.

Iz blagovnih rezerv le pri večjih motnjah

S spremenjenim zakonom bo razširjen krog financiranja blagovnih rezerv SRS

LJUBLJANA, 15. decembra – Delegati v zboru občin in zboru združenega dela slovenske skupščine so razpravljali tudi o osnutku spremenjenega in dopolnjenega zakona o republiških blagovnih rezervah.

Ker veljavni zakon ureja programiranje, oblikovanje, financiranje in uporabo stalnih republiških blagovnih rezerv, se spremembe in dopolnitve nanašajo predvsem na republiške tržne blagovne rezerve, ki so namenjene preprečevanju in odpravljanju motenj na trgu, zlasti pri oskrbi z osnovnimi potrebščinami, sta med drugim v uvodni obrazložitvi poudarila **Metka Oderlap** in **Janez Šinkovec** z republiškega komiteja za trg in splošne gospodarske zadeve. Stalne blagovne rezerve se namreč lahko uporabijo za intervencije na trgu le v izjemnih primerih večjih motenj v preskrbi, medtem ko so praviloma namenjene preskrbi, če pride do vojne in večjih naravnih nesreč. S spremenjenim in dopolnjenim zakonom naj bi se razširil in dopolnil tudi krog financiranja.

Ob zagotavljanju denarja iz proračuna naj bi denar zbirali tudi s posebnim temeljnim davkom na promet proizvodov in s posebnimi taksami na uvoz določenega proizvoda. Ker pa v prihodnjem letu še ni mogoče računati, da bi na ta način zbrali dovolj denarja, naj bi to v prihodnjem letu ko naj bi tudi sprejeli dopolnjeni zakon zagotovili s posebnim intervencijskim zakonom o financiranju blagovnih rezerv, s katerim bi tako že v letu 1983 prešli na financiranje blagovnih rezerv z izvenproračunskimi viri.

Intervencijski zakon, veljal bi samo za leto 1983, naj bi namreč med vire financiranja uvrstil tudi davek iz osebnega dohodka. To naj bi upošteval že predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o republiških blagovnih rezervah.

V razpravi sta **Davorin Marušič** in **Viljem Garmuš** iz Postojne poudarila, da bi morali v spremenjenem in dopolnjenem zakonu opredeliti tudi oblikovanje stalnih republiških blagovnih rezerv za mobilizacijske potrebe oboroženih sil v občinah. Svoj predlog sta utemeljevala s tem, da občina, v kateri je velika koncentracija oboroženih sil, nima niti denarja niti zmogljivosti, da bi lahko oblikovala rezerve za potrebe civilnega prebivalstva ter vseh oboroženih sil ob morebitni mobilizaciji ali drugih izrednih stanjih.

Nove davčne olajšave pri nakupu stanovanj in zemlje

Predlog, da ne bi bilo prometnega davka, če kmetijsko zemljo kupuje kmet – Možnosti za prodajo garaže brez davka

LJUBLJANA, 15. decembra – Zdajšnji zakon navadno ne spodbuja občanov, da bi s prodajo starega stanovanja ali hiše sami reševali svojo stanovanjsko stisko. Enako velja v določenih primerih tudi pri prodaji kmetijske zemlje. Zato je danes slovenska skupščina sprejela predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o davku na promet nepremičnin z osnutkom novega zakona.

Osnutek novega zakona predlaga, naj prometnega davka ne bi plačeval prodajalec, ki proda kmetijsko zemljo občanu, ki ga na podlagi zakona štejejo za kmeta ter ima status združenega kmeta. Doslej je bila namreč ta davčna oprostitev veljavna le takrat, ko je zemljo kupovala družbena kmetijska organizacija.

Doslej prometnega davka pri prodaji stanovanja ali hiše ni bilo treba plačati, če je bil kupec invalid, trajno vezan na invalidski voziček, ali pa je bil takšen invalid kupčev družinski član. Po novem predlogu bi ta davčna oprostitev veljala tudi v primerih, ko so kupci slepi ljudje.

Med pomembnejšimi novostmi je tudi predlog, da bi naj oprostitev plačila davka za kupnino, prejeto za prodano stanovanjsko hišo ali stanovanje – zaradi vlaganja v nakup ali gradnjo novega stanovanja – razširili tudi na kupnino za prodano garažo, če se denar od te prodaje porabi za nakup ali gradnjo novega stanovanja oziroma hiše. Doslej namreč oprostitev plačila davka od prodaje garaže ni bilo mogoče uveljaviti, če je bila garaža samostojen objekt.

V razpravi je delegat v zboru občin **Boris Frank** predlagal, naj bi preverili, ali bi bilo mogoče uveljaviti oprostitev plačila davka od prodaje garaže tudi takrat, ko namerava bivši lastnik kupnino porabiti za adaptacijo stanovanja. Delegatka **Pavla Křižman** pa je opozorila, da bi morali bolje urediti sistem ocenjevanja vrednosti nepremičnin.

Posebna pooblastila bo dobilo več delavcev v davčni upravi

Delo davčnih uprav naj bi poenotili in posodobili, denar za to pa naj bi zbrali davkarji s svojimi storitvami

LJUBLJANA, 15. decembra – V Sloveniji bo treba zagotoviti bolj učinkovito in enotnejše delo davčnih uprav, jih med seboj trdneje povezati, hkrati pa jim omogočiti boljše delovne razmere, predvsem pri inšpekcijskem delu in izterjavi davkov. Zato je skupščina SRS danes sprejela tudi osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o upravah za družbene prihodke.

Da bi dosegli večjo učinkovitost davčnih uprav, naj bi dobilo posebna pooblastila več davčnih delavcev, dela in naloge delavcev s posebnimi pooblastili pa bi naj določili s posebnim dokumentom.

Predlagatelj je odstopil od prvotnega predloga, naj bi davčne inšpektorje uniformirali. Večjo učinkovitost njihovega dela bodo skušali doseči z boljšo organizacijo, medtem ko naj bi vprašanje službenih oblek rešili davkarji z medrepubliškim dogovorom. Delo davčnih uprav naj bi posodobili, denar za to pa bi zbrale iz lastnih dohodkov, ki jih dobijo s storitvami za samoupravne interesne skupnosti in druge porabnike družbenih sredstev. Ta denar naj bi porabili tudi za boljše nagrajevanje davčnih inšpektorjev in izterjevalcev. V delegatski razpravi je ob tem **Anka Lipovšek** menila, da davčnim upravam ne bi smeli omejevati sredstev, ki bi jih porabile za posodobitev dela.

Delegatka **Tanja Tuš** je menila, da davčne uprave ne bi izboljšale svoje učinkovitosti, če bi davčno službo v republiki bolj centralizirali. Morali pa bi doseči, da bi imele na njihovo delo večji vpliv občinske skupščine.

Delegati so tudi poudarili, da ima občina pravico samostojno voditi delo svoje davčne uprave, zato niso podprli predloga, da bi direktor republiške uprave za družbene prihodke dajal soglasje pri imenovanju novih načelnikov občinskih davčnih uprav. Treba pa je poudariti, da se je tudi predlagatelj opredelil, naj bi direktor republiške uprave dajal takšno mnenje le v kandidacijskem postopku za imenovanje novega davčnega načelnika.

Uspeh valjarne v Nikšiću

NIKŠIĆ, 15. decembra (Tanjug) – V valjarni drobnih profilov, ki spada k železarni Boris Kidrič, so proizvedli 31.247 ton jekla in tako mesec dni pred rokom izpolnili načrt. V železarni so že kar navajeni na takšne uspehe v valjarni, ki je zaradi proizvodnih uspehov in dobrih samoupravnih odnosov minulo leto prejela najvišje priznanje, ki ga podeljujejo v Nikšiću, nagrado »18. september«. Uspeh je toliko večji, ker je imela letos železarna velike težave s surovim jeklom in drugim reprodukcijskim materialom.

Pognali so termoelektrarno v Gackem

GACKO, 15. decembra (Tanjug) – Minulo noč so pognali termoelektrarno Gacko, ki bo v kratkem začela poskusno obratovati. Gradili so jo štiri leta in pol, elektrogospodarstvi Bosne in Hercegovine ter Hrvaške pa sta vložili vanjo 12 milijard dinarjev. V omrežje jo bodo vključili do konca tega leta. Elektrarna bo proizvajala milijardo in 650 milijonov kilovatnih ur električne energije na leto, za kar bo porabila 1.800.000 ton lignita iz bližnjih premogovnikov.

TELEKS
informativni tednik dela

Za več finančne discipline

ZIS je poslal skupščini osem intervencijskih zakonov, s katerimi naj bi okrepili finančno disciplino in preprečili pretirano porabo

BEOGRAD, 15. decembra (Tanjug) – Skupščina SFRJ je prejela še preostale intervencijske zakone iz »paketa«, ki naj bi ga zvezni zbor sprejel na seji 21. decembra. S temi osmimi zakoni si zvezni izvršni svet prizadeva okrepiti finančno disciplino in preprečiti pretirano porabo v vseh sektorjih družbe.

S predlaganim zakonom o začasni prepovedi razpolaganja z delom družbenih sredstev za izplačevanje določenih izdatkov v letu 1983 bi zavrli naraščanje stroškov za izplačevanje dnevnic za službena potovanja, nadomestil za prevozne stroške na teh potovanjih, nadomestil za uporabo zasebnih avtomobilov za službene namene, stroškov za reprezentanco, reklamo in propagando, izdatkov za avtorske honorarje in izplačil na podlagi izvajanja začasnih ali občasnih poslov v prihodnjem letu. Ti stroški morajo naraščati počasneje od celotnega prihodka oziroma dohodka.

Določila predlaganega zakona ne veljajo za izplačila za potrebe ljudske obrambe in družbene samozaščite, za varstvo lastnine in ljudi pred elementarnimi nesrečami in za potrebe sodnih postopkov.

Skupščini SFRJ so predlagali, naj po kratkem postopku sprejme tudi zakon o začasni prepovedi uporabe družbenih sredstev za financiranje negospodarskih in neproizvodnih investicij. Zakon naj bi preprečil gradnjo poslopij ali delov poslopij ter nakup opreme za negospodarske in neproizvodne dejavnosti v letu 1983.

V primerjavi z letošnjim letom se bodo torej zelo zaostrili pogoji za uporabo družbenih sredstev; tako naj bi uskladili neproizvodne investicije z materialnimi možnostmi.

Po kratkem postopku bodo 21. decembra sprejeli tudi dopolnila zakona o načinu razpolaganja s presežki proračunskih prihodkov družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnosti v letu 1982. V prvi polovici letošnjega leta so bili ugotovljeni presežki prihodkov v 169 družbenopolitičnih skupnostih in 1589 samoupravnih interesnih skupnostih. Pri prvih gre za 666,7 milijona, pri drugih pa za 4407,7 milijona dinarjev. Do konca septembra je 92 družbenopolitičnih in 933 samoupravnih interesnih skupnosti zmanjšalo davčne stopnje, kar pomeni, da precejšen del skupnosti ni sprejel ukrepov za odpravo presežkov.

Hkrati v letošnjem letu manjka 24,1 milijarde dinarjev za izboljšanje zunanjetrgovinske menjave. Zaradi tega so tudi predlagali dopolnitev omenjenega zakona; gre za to, da bi republikam in pokrajinama omogočili z njihovimi predpisi sprejeti sklep, po katerem se bo dalo presežke s posebnega računa, ki so nastali v letošnjem letu, uporabiti za izboljšanje zunanjetrgovinske menjave, ne pa, da za znesek presežkov na koncu leta zmanjšujejo davčne stopnje in prispevke v letu 1983. Z izvajanjem sedanjega intervencijskega zakona smo avgusta in septembra sprostili 11,857 milijard dinarjev iz prihodkov samoupravnih interesnih skupnosti, od česar je bilo po mesečnih obračunih vrnjenih 3,549 milijarde in 30. septembra je bilo na posebnih računih 8,308 milijarde dinarjev.

Zvezni izvršni svet je predlagal, naj bi po kratkem postopku sprejeli spremembe zakona o začasni prepovedi razpolaganja z delom družbenih sredstev samoupravnih interesnih skupnosti za porabo v letošnjem letu.

Statuti visokih šol sprejeti, četudi še niso docela urejeni

Visoka šola za telesno kulturo v Ljubljani bo odslej fakulteta – V šestih mesecih bodo statuti popravljeni

LJUBLJANA, 15. decembra – Zbor združenega dela in zbor občin slovenske skupščine sta na današnjem zasedanju soglašala s statuti visokih šol – Ekonomske fakultete Borisa Kidriča, Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani, Visoke ekonomske komercialne šole v Mariboru, Višje pravne šole v Mariboru, Višje upravne šole Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani ter Visoke šole za telesno kulturo, ki je z današnjim dnem postala fakulteta.

Za vse statute je sicer skupina delegatov, ki je proučila te listine, ugotovila, da jih bo treba še dopolniti ali popraviti, vendar ne tako zelo, da ne bi mogli že sedaj uporabljati teh listin. Predlagatelji so namreč vse pripombe v zvezi s tem sprejeli in že začeli postopke, da jih bodo čimprej uveljavili. Izpopolnjene statute bodo, tako obljubljajo, v šestih mesecih predložili slovenski skupščini.

Delegati obeh zborov k temu niso imeli pripomb in so upoštevali, da visoke šole pač ne morejo delati brez statutov, še posebej ne v sedanjem procesu razvoja usmerjenega izobraževanja. Na zboru občin o tem ni razpravljal nihče, na zboru združenega dela pa je Julij Rupret (Ljubljana-Center) dejal, da je bila zaradi preskopega gradiva otežkočena razprava o predlaganih statutih. Skupina delegatov, je opozoril, je dobila le dolg spisek napak in nepravilnosti, ki jih je ob teh listinah nanizal republiški komite za vzgojo, izobraževanje in telesno kulturo. Niso pa dobili statutov v celoti.

Delegatu je na svojski način odgovoril dr. Avguštin Lah, ki je nastopil v imenu skupine delegatov, ki je proučevala te statute in napake v njih. Delegatom je pokazal zajeten paket (kakih 5 kilogramov papirja), ki bi delegatom ne otežil le njihovih aktovk, marveč tudi njihovo delo in na ta način zbor prepričal, da so odgovorni ravnali prav, ker so delegatom ponudili namesto celega paketa le smotrne povzetke.

Bistriški kmetje razmišljajo o razvoju ovčereje na Pohorju

Enoletni rezultati potrjujejo, da je bila odločitev članov bistriške kmetijske zadruge o povezanosti s Hmezadom dobra

SLOVENSKA BISTRICA, 15. decembra – Pred letom se je velika večina članov kmetijske zadruge v Slovenski Bistrici odločila za vključitev v žalski sodz Hmezad, že po krajšem času pa je moč ugotoviti, da je bila skupna pot zasnovana dobro, čeprav še zdaleč niso izkoristili vseh možnosti. Kmetijska pridelava na območju bistriške zadruge se je v letu povečala za sedem odstotkov, na založbe so namenili skoraj 30 milijonov dinarjev in kmetje so bili dobro preskrbljeni z umetnimi gnojili, rastlinskimi zaščitnimi sredstvi in drugim reprodukcijskim materialom.

Zadruga bo letos ustvarila skoraj 550 milijonov dinarjev skupnega prihodka, v planu za prihodnje leto pa so zapisali še 200 milijonov dinarjev več. To pomeni seveda še več naporov, predvsem pa še tesnejše sodelovanje s člani zadruge, s katerimi bodo prihodnje leto podrobneje spregovorili tudi o organiziranosti.

V Hmezadu si namreč prizadevajo preoblikovati kmetijsko dejavnost, pri čemer želijo doseči večjo učinkovitost pridelovanja, pospeševalne službe in tudi komercialne dejavnosti. Člani vodstva Hmezada so se sešli tudi z zastopniki bistriške občinske skupščine ter družbenopolitičnih organizacij, njihova skupna ocena pa je bila, da je bistriška zadruga lepo napredovala.

Prihodnje leto bo Hmezad na bistriškem območju posvetil več pozornosti prašičereji, govedoreji in prireji mleka, vse bolj pa razmišljajo tudi o razvoju ovčereje na Pohorju. Kmetje iz bistriške občine bi naj prihodnje leto povečali prirejo za 2800 prašičev, spitali pa naj bi tudi 1200 glav mladega pitanega goveda in ga precej tudi izvozili.

Večjo pozornost bodo posvetili prireji mleka, saj naj bi po dogovoru z mariborsko mlekarno, z bistriškega območja že kmalu izvozili milijon litrov mleka. Skupno bo Hmezad izvozil kar šest milijonov litrov, kar je trikrat več kot je ves slovenski izvoz mleka v lanskem letu.

DANILO UTENKAR

jana
SLOVENSKA DRUŽINSKA REVIJA

Otroške in mladinske knjige v polmilijonski nakladi

Mladinska knjiga je v svojih otroških in mladinskih zbirkah v zadnjih mesecih izdala kar 46 knjig – 30 ilustratorjev, 20 domačih avtorjev

V decembru, ko je zanimanje staršev in otrok za mladinsko literaturo bržkone še večje kot čez leto, je Mladinska knjiga poskrbela za pravcati praznik otroške in mladinske literature. Na včerajšnji slavnostni predstavitvi knjižne bere iz zadnjih nekaj mesecev je urednik mladinskih zbirk pesnik Niko Grafenauer predstavil kar 46 novih naslovov, ki so izšli v skupni nakladi 379.112 izvodov. Sicer pa bo letos izšlo 56 novih knjig, s ponatisi pa celo 68 v nakladi blizu pol milijona izvodov. No, nekaj knjig iz letošnjega programa bo prišlo v roke mladih bralcev na začetku prihodnjega leta.

Knjige iz zbirk za otroke in mladino skušajo, kot je poudaril Grafenauer, slediti različnim usmeritvam, tako po obliki kot vsebini, ki se prilagaja starostni stopnji otrok, a tudi po sodelovanju sodobnih slovenskih, jugoslovanskih in tujih avtorjev ter klasikov svetovne mladinske literature. V letošnjem letu je pri vseh izdajah sodelovalo kar 30 ilustratorjev, vseh avtorjev del je 40, med njimi kar polovica slovenskih.

V zbirki **Najdihojca** je izšlo šest knjig: Veliki godrnjavec Gertrude Crampton (ilustracije Danijel Demšar), Kdo je rekel mijav Vladimira Grigorjeviča Sutejeva (il. Marjetka Cvetko) in Veliki in mali zajec Emila Smaska (il. Milan Bizovičar) ter trije »leporeli« ali pregibanke: Metulj in Medved Jelke Reichman ter Kočija Marije Lucije Stupice.

V zbirki **Pedenjped** je Lidija Osterc izdala poučno zgodbico Slonček športnik, zanimive Skrivalnice pa je ilustrirala Kamila Volčanšek. Izšli sta še dve **Pobarvanki** Milana Bizovičarja: Polžek orje in Lenka se šeta. V zbirki **Čebelica**, ki je dosegla že okrog 250 naslovov, je izšlo devet knjižic: Tonka Paconka Branka Hofmana (il. Marjan Manček), Otroci in velikani Dragana Lukića (il. Dunja Furlani), Sivček B. V. Zahoderja (il. Dušan Klun), D človeku, ki je vse vedel Z. Vyhlidala (il. Marička Koren), Kako spijo tramvaji Milovana Danojlića (il. Jelka Godec-Tomšič), Kost Miška Kranjca (il. Savo Sovre), Ni preglavice za bistre glavice Franca Belčiča (il. Marjeta Cvetko), Leseni konjiček Smiljana Samca (il. M. Bizovičar) in Štrukeljček Josipa Ribičića (Il. M. Koren).

V zbirki **Mala slikanica** je izšla ruska ljudska Lisica in volk (il. Janko Testen), Zdravilo za poredneža Slavka Pregla (il. M. L. Stupica) in Babica v cirkusu Kristine Brenkove (il. Marlenka Stupica). Med **Velikimi slikanicami** pa so izšle: Leopolda Suhodolčana tretja knjiga Z vami se igra krojaček Hlaček (il. M. Stupica), druga knjiga za otroke pesnika Gregorja Strniše Jedca mesca (il. Kostja Gatnik), Vrabček, kje si jedel Samuila Maršaka (il. L. Majorova), O Tomažu, ki se ni bal teme Klare Jarunkove (il. Jan Lebiš) ter Doktor Jojboli Korneja Čukovskega (il. Vladimir Sutejev).

. **Cicibanova knjižnica** je bogatejša za štiri nove knjige: Vrtoglavi škrjanček Zlate Pirnat (il. Irena Majcen), Ukradeni mesec Ludvika Aškenazyja (il. Jelka Godec-Tomšič), Konjiček mojstra Packe Ruda Morica (il. M. Studeny) in knjižni prvenec mlade pisateljice Marjete Novak Sova v pižami (il. Milan Bizovičar). Zgodbice o Janu, Mišiču in Miši ter drugih junakih so nastale, ko je bila avtorica profesorica v Parizu. V zbirki **Sončnica** je izšla knjiga Doživljaji mačka Toša Branka Čopića (il. Kostja Gatnik).

Mladinska knjiga pa je ponudila bralcem še ponatise nekaterih otroških in mladinskih uspešnic, tako dve zgodbi o Kekcu Josipa Vandota, znamenito Muco Copatarico Ele Peroci, Mačka Murija ter Moj prijatelj Piki Jakob Kajetana Koviča, slovenske ljudske pripovedi Babica pripoveduje (il. Ančka Gošnik-Godec), Zgodbe iz mesta Rič-Rač, Lojzeta Kovačiča (il. M. Bizovičar) ter šest knjig najlepših Grimmovih pravljic (Sneguljčica, Trnuljčica, Rdeča kapica, Janko in Metka, Pepelka in Kralj Drozgobrad). Slednje so izšle v slovenščini v nakladi 10 tisoč in v hrvaščini 20 tisoč izvodov.

Dramska igralka Polona Vetrihova je mladim poslušalcem v Cankarjevem domu prebrala odlomke iz nekaterih knjig in na koncu zastavila deset ugank. Otroci so pravilno odgovorili na večino, še predno jih je prebrala do konca. Zataknilo se je le pri cigareti!

M. Z.

»Deseta muza« hvali dela naše mladine

Filmski natečaj UNESCO je našel med jugoslovanskimi udeleženci kar tri nagrajence

V začetku meseca je po svoji navadi UNESCO razpisal natečaj »Desete muze«, srečanja mladih in najmlajših filmskih oblikovalcev. Udeležila se ga je – celo kot predsednica žirije – slovenska filmska pedagoginja Mirjana Borčić in o njem povedala marsikaj razveseljivega.

Čeprav pri tako mladih filmskih entuziastih v starostnem razponu od sedmih pa do devetnajstih let ne kaže vpeljavati navijaštva, je vendarle lepo, da so od štirih prijavljenih jugoslovanskih filmov kar trije posegli po priznanjih. Najvišje je sicer brez debate pripadlo mladi Gruzijki, ki je očarljivo animirala sporočila naivnega slikarstva, v filmskem svetu poznanega in slavljenega »pirosmanstva«. Naši slavljenci pariškega pregleda pa so Klinci (zobotrebci) kluba OŠ Bičevje v Ljubljani, trsteniški Poster in vezenina ter pančevska Eureka.

S. G.

Dragocena dopolnitev velenjske likovne zbirke

Rado Malenšek je poklonil Napotnikovemu kulturnemu centru izbor dosežkov azijskega slikarstva

V knjižnici v Napotnikovem kulturnem centru Titovega Velenja visi te dni nevsakdanja zbirka slik. Osemintrideset barvnih tiskov na tkanino in slik v batik tehniki nam predstavlja tematsko sicer skromen, vendarle zaokrožen vpogled v sodobno azijsko umetnost tradicionalnega področja.

Iz svoje precej obsežne zbirke jih je izbral Rado Malenšek, upokojeni tehnični vodja Moderne galerije v Ljubljani, in jih daroval Titovemu Velenju. Tam se bodo kot zbirka priključile nekaterim že znanim umetnostnim in etnografskim zbirkam, ki že danes pomenijo posebno zanimivost kraja in so hkrati nekonvencionalno, koristno učilo ter posredno okno v svet.

Na razstavi, ki zbuja živahno zanimanje številnih obiskovalcev, je zastopano slikarstvo Indije, Sri Lanke, Burme, Tajske, Indonezije in z enim tušem celo Kitajske. Razpon je širok, tako tematsko kot oblikovno-stilno: od Ramajane in prizorov iz klasičnih epov ali utrjene religiozne ikonografije pa do krajinskih izrezov in žanrskih prizorov ali celo mozaičnih sestavov iz modernega življenja na eni strani, na drugi pa od vzdrževanja klasičnega sloga, vezanega na ikonografijo, mimo bolj sproščeno, a značilno stiliziranih opisnih in hkrati razpoloženjskih krajinskih izrezov pa do poskusov vdora sodobnega formalnega realizma z močnimi dekorativnimi poudarki zlasti na področju barvnega oblikovanja. Če bi poskušali estetsko opredeliti razstavljeno in darovano gradivo bi morali ugotoviti solidno srednjo kvaliteto, saj gre predvsem za izbor iz tradicionalne sfere upodabljanja, medtem ko naj bi za stike z modernimi individualističnimi stvaritvami azijskih držav skrbele druge ustanove. Veljava geste je torej na umetnostni informaciji, izbrani in zaokroženi ter dekorativno izredno učinkoviti.

JANEZ MESESNEL

jana

LJUDJE V NOVICAH

LOJZE SPACAL, slovenski slikar in grafik iz Trsta, je pripravil razstavo svojih del, ki jo bodo odprli danes ob 18. uri v galeriji Tržaške knjigarne v Trstu. Ob tej priložnosti bo predstavljena tudi grafična mapa Lojzeta Spacala »Mondo di pietra«, ki jo je izdal Mednarodni center za grafiko v Benetkah, uvodni tekst pa je napisal Giancarlo Vigorelli.

MIODRAG B. PROTIĆ, slikar, umetnostni zgodovinar, kritik in dolgoletni ravnatelj Muzeja sodobne likovne umetnosti v Beogradu, bo od 16. decembra razstavljal v ljubljanskem Likovnem razstavišču Rihard Jakopič. Razstavo pripravlja Muzej sodobne umetnosti iz Beograda, postavlja pa sedanja ravnateljica in umetnostna zgodovinarka Marija Pušić. Da bi našemu občinstvu predstavila beograjskega slikarja tudi v besedi, organizira ljubljanska Moderna galerija v razstavišču Rihard Jakopič 16. decembra ob 10. uri tiskovno konferenco, ki se je bosta udeležila avtorica razstave Marija Pušić in slikar Miodrag B. Protić.

ISTVÁN NÉMETH, pripadnik madžarske narodnosti v Jugoslaviji, rojen 1922, je postal novi direktor Sterijinega pozorja, vsakoletnega pregleda dosežkov jugoslovanske dramatike v Novem Sadu. Dosedaj je bil direktor Újvidek Szinház (Novosadsko gledališče), gledališke hiše jugoslovanskih Madžarov. To dolžnost je opravljal od ustanovitve te gledališke hiše 1973.

ALAN AYCKBOURD, znani angleški komediograf, je napisal svoje dvestošestdeseto delo. To je komedija »Potovanje proti toku«. V njem je v alegoriji ladjice, ki potuje po reki navzgor, pokazal podobo sodobne angleške družbe. Kljub vsej spretnosti in dolgoletnim izkušnjam avtorju to pot zamisel ni uspela, naloga je bila preveč zahtevna. Vendar, kar se ni posrečilo besedilu, je do neke mere zmogel režiser. V gledališču Lyttelton v Londonu, kjer je bila premiera, je na oder postavil pravi bazen velikosti 12 krat 10 metrov, vanj pa 7 metrov dolg čoln, na katerem so se gibali igralci in ki je med vso predstavo manevriral po bazenu ob ustreznem ropotu motorja. Režiser je bil avtor sam.

JOVAN PARITKOWITCH, upokojeni kanadski diplomat, piše obširno knjigo o Albaniji. Rojen pred petinsedemdesetimi leti očetu Makedoncu in materi Francozinji v Kanadi, se je pred kakimi petdesetimi leti posvetil diplomaciji. Služboval je v raznih mestih v Evropi: tudi v Beogradu in Trstu. Najdlje je bil v Tirani, s prekinitvami celih osemnajst let. Sedaj živi pri nas, v Lovranu, in zaključuje rokopis svoje knjige, ki bo imela naslov »Planet Albanija«. Pravi, da je po življenjskih pogojih in režimu, ki vlada v tej državi, Albanija zares poseben planet. Knjigo namerava izdati pri neki založbi v Kanadi. Hkrati bo izšla tudi v Zahodni Nemčiji. Takoj zatem bodo v Zagrebu, v založbi Mladost, objavili tudi srbohrvaški prevod.

SLG Celje gostovalo na Koroškem

Pri zamejskih rojakih v Avstriji so uprizorili Deklevovo Zgodbo o magnetnem dečku

Na vabilo Krščanske kulturne zveze iz Celovca je ansambel SLG Celje prejšnji teden gostoval pri naših zamejskih rojakih na avstrijskem Koroškem. Gostitelji so si tokrat izbrali najnovejšo predstavo za otroke in mladino Milana Dekleve Zgodba o magnetnem dečku v režiji Helene Zajčeve. Ob finančni pomoči ZKO Slovenije so celjski gledališčniki obiskali Zvezno gimnazijo za Slovence v Celovcu, Šentjakob v Rožu in Šentprimož v Podjuni.

Najbolj živahen in navdušen odziv je predstava izzvala pred več kot 500 mladimi gledalci v veliki avli slovenske gimnazije v Celovcu. Vsem učencem in profesionalnemu zboru z ravnateljem dr. Reginaldom Vospernikom na čelu se je pridružila tudi posebna televizijska ekipa 2. programa zahodnonemške televizije, ki je za politično-dokumentarno oddajo o življenju slovenske manjšine na Koroškem posnela tudi večji del predstave in po njenem koncu tudi prve neposredne odmeve nanjo.

V polnem Farnem domu v Šentjakobu si je predstavo skupaj z mladimi in odraslimi rojaki ogledal tudi generalni konzul SFRJ v Avstriji ing. Marko Kržišnik, zadnjo predstavo v novem slovenskem kulturnem domu Danica v Šentprimožu v Podjuni pa so si ogledali tudi konzul SFRJ v Avstriji Alfonz Naberžnik, podpredsednik Narodnega sveta koroških Slovencev Filip Warasch in predsednik Krščanske Kulturne zveze Lovro Kaselj.

Brez pretiravanja lahko zapišemo, da je imelo prvo gostovanje kakega slovenskega poklicnega gledališča iz matične domovine po znanih ukrepih ZIS med slovensko narodnostno skupnostjo na Koroškem izjemno pozitiven odmev. Čez 1000 mladih in odraslih rojakov je bilo očitno zadovoljnih s prikupno predstavo, kar potrjuje tudi vabilo, da se SLG Celje čimprej oglasi na Koroškem z novo predstavo, ki so ga izrazili vodilni predstavniki gostiteljev. Morda bo temu vabilu mogoče ustreči že s predstavo, ki jo v SLG prav zdaj pripravljajo, t. j. s Srečanjem na Osojah Alenke Goljevšček v režiji Mete Hočevar, za katero je bilo med predstavniki gostiteljev že zdaj veliko iskrenega zanimanja.

S. P.

Šoštanj v počastitev Kajuha

Prizadevno sodelovanje bo še bolj kot doslej budilo spomin na pesnika

V počastitev 60-letnice rojstva šoštanjskega rojaka – partizanskega pesnika in narodnega heroja Karla Destovnika Kajuha bo v petek, 17. decembra v Šoštanju dvoje pomembnih kulturnih dogodkov. Ob 18. uri bo v Domu kulture v počastitev pesnika partizana kulturni večer, na katerem bo o Kajuhu govorila Vera Hreščak-Bebler. Sodelovali bodo še moški pevski zbor »Kajuh« pod vodstvom Zmaga Frankoviča s solisti iz Titovega Velenja ter recitatorja Jelka Koren in Edi Fenko.

Že dopoldne ob 11. uri pa bodo na osnovni šoli Karla Destovnika Kajuha odprli spominsko sobo Kajuha in kulturniške skupine 14. divizije. Kajuhova spominska soba je na tej šoli bila že prej, vendar so jo sedaj prestavili v večji prostor in dopolnili z dodatnimi fotografskimi in drugimi dokumenti. Gradivo je zbrala in podarila članica tedanje kulturniške skupine Marta Schmidt-Brina.

V. K.

Golobnjak pometli z odra po dveh mesecih uprizarjanja

Zbor delavcev gledališča v Novem Sadu se je odločil, da ne bodo uprizarjali Radulovićeve drame

Predvčerajšnjim je bil na razširjenem zboru delavcev dramskega centra Srbskega narodnega gledališča v Novem Sadu soglasno sprejet sklep, da je treba Golobnjak, delo Jovana Radulovića, ki je v režiji Dejana Mijača doživel premiero 10. oktobra letos, umakniti z repertoarja te hiše. Predstava, tako so menili, »izziva negativna družbena reagiranja« pa tudi »njeno obravnavanje mednacionalnih odnosov je nesprejemljivo.«

Ustvarjalci so takšen ukrep bolj ali manj pričakovali, saj so se pred vsako predstavo spraševali, ali ne bo poslednjič, ko bodo občinstvu posredovali surovo resnico o življenju Srbov in Hrvatov v Dalmatinski Zagori. Že po premieri se je v gledališču namreč začelo govoriti, da se je na mestnem komiteju ZK oglasila skupina mladih ljudi, ki so povedali, da predstava vzbuja v njih negativne asociacije in občutke. Slišati je tudi bilo, čeprav tega uradno še nihče ni potrdil, da so potem na komite poklicali upravitelja gledališča in sekretarko osnovne organizacije ZK drame SNG in jima predlagali, naj gledališče preneha uprizarjanje Golobnjaka. Gledališčniki so sklicali tudi partijski sestanek, na katerem so igralci menili, da je sporočilnost drame pozitivna, in da se zavzema za izkoreninjenje nacionalne mržnje, ne pa da jo podžiga.

Jovan Radulović je Golobnjak napisal po zgodbah, ki so, pod istim naslovom, dobile nagrado Sedem sekretarjev SKOJ. Njegova osrednja junaka sta dečka, ki svoje otroštvo doživljata kot »nujno zlo.« Kritiki so predstavo razglasili za »dogodek gledališke sezone«, znani kritik je ob njej celo zapisal, da, »kot kaže, v jugoslovanskem gledališču ni več tabujev.«

Dogodki okrog Golobnjaka so, poroča Tanjug, izzvali ostre kritike, a tudi hude obtožbe, med drugim tudi zato, ker doslej še nihče ni odgovoril na vprašanje, kako se je moglo zgoditi, da je drama, za katero se ve, da jo je beograjsko mladinsko gledališče Boško Buha odklonilo, sploh lahko prišla na novosadski oder. Če ne računamo sestanka osnovne organizacije ZK, doslej o tej predstavi ni bilo pravega, odprtega dialoga, pa tudi kritične analize, ki bi lahko bila osnova za razpravo o delu, še nihče ni podal.

Resnici na ljubo je treba povedati tudi to, piše Tanjug, da število gledalcev, ki so aplavdirali tej predstavi, ni majhno. Ti v Golobnjaku prav gotovo niso videli popačenega nacionalističnega sporočila, ampak strah pred možnostjo, da lahko doživijo novi Golobnjak.

Kakor koli, preden so se v Novem Sadu odločili, da predstave ne bodo več uprizarjali, bi bilo treba o njej posredovati tisku oziroma javnosti argumentirano sodbo o delu, ki so ga navsezadnje igrali dva meseca.

Zbor delavcev je predvčerajšnjim ugotovil, da sta »potrebni celovita analiza okoliščin, v katerih je bil Golobnjak uvrščen v repertoar, in pa širša razprava o statusu in programski usmerjenosti dramskega centra Srbskega narodnega gledališča v okvirih gledališkega življenja Novega Sada in pokrajine.«

Senčne in sončne podobe doživljanja stare glasbe

V sporedu dnevov avstrijske kulture v Ljubljani sta se zvrstila kakovostno zelo raznolika koncerta

Z odkritjem doprsnega kipa skladatelja G. Mahlerja v veži Slovenske filharmonije – ta bo lahko razvnel tradicionalne slovenske polemike ob kulturnih spomenikih – in otvoritvijo dokaj zanikrne fotodokumentacijske razstave ob 250-letnici rojstva J. Haydna v II. predverju CD sta prišla v nedeljo v okviru Dnevov avstrijske kulture v Ljubljani na vrsto dva komorna koncerta skladb H. Wolfa, G. Mahlerja in J. Haydna.

Samospeve H. Wolfa je kot gost zapel basist Alfred Burgstaller. Z veliko kulturo pevskega oblikovanja je občuteno zapel vsebinsko zahtevna in v kompozicijskem stavku svojstvena dela pevske literature.

Mezzosopranistka Marjana Lipovšek je prispevala šest pesmi G. Mahlerja. Razgibano in tekočo melodično linijo samospevov nedeljskega slavljenca je nastopajoča solistka odpela v vsej barvni lestvici v sporedu vedno bolj stopnjevanega pevskega leska. Oba pevca je izvrstno spremljal pianist Marijan Lipovšek v tistem najzahtevnejšem smislu, ko spremljevalec enakovredno podpira solista tako v spremljevalnem delu kot v samostojnih odstavkih.

Slab in slabši vtis so napravili ostali izvajalci. Triu Lorenz se je pridružil violist Mile Kosi za mladosten Mahlerjev Klavirski kvartet v enem stavku. Čeprav so izvajalci v nekem smislu pravilno oblikovali napetost melodične izraznosti, so se z metrično poenostavitvijo v skupni igri v neizigranih sekvenčnih prehodih predstavili kaj neprimerno.

Večerni koncert je bil posvečen komornim delom J. Haydna. Težko je razumeti, kaj je vodilo Collegium musicum iz Zagreba v tako igranje. Morda so tako igrali včasih brez volje v Haydnovih časih njegovi muziki, kadar jim je grof Esterhazy dolgoval plačo; na ljubljanskem koncertu ne bi smeli tako ljubke in prisrčne glasbe, ki se da poslušati še in še, tolikanj omalovaževati. Slaba uglasitev, približni vstopi in razmajana skupna igra, naslonjena na rutinsko preigravanje z edinim namenom nekako zaključiti, je bila izven vsakih izvajalskih norm. Edina svetla točka bi lahko bila sopranistka Mirjana Bohanec s pravim koncertnim petjem, ki pa ob tako nepopisno dolgočasni spremljavi ni mogla storiti prav nič.

LEON ENGELMAN

Nastop mladih violinistov treh dežel

Po prireditvi v Farri d'Isonzo bo koncert ponovljen še v Trstu, Celovcu in Ljubljani

V Farri d'Isonzo (pri Gorici) v Italiji je na 1. meddeželnem tekmovanju mladih violinistov treh dežel nastopilo 21 tekmovalcev, (iz dveh glasbenih šol), in sicer v treh kategorijah od 10 do 20 let starosti.

Prireditev, ki naj bi postala tradicionalna, je pripravilo prizadevno Glasbeno društvo iz Ferare d'Isonzo v sodelovanju z občinsko, pokrajinsko in deželno upravo. Opozorila je na nekaj nespornih talentov. Udeležba iz Slovenije je bila žal zelo pičla, ni bila merilo trenutne kvalitete slovenskih violinistov – dosegli smo pa kljub temu solidne rezultate.

Na zaključnem koncertu, ki je bil 13. decembra v občinski sejni dvorani, je nastopilo šest nagrajencev (tri nagrade niso bile podeljene). Prvi denarni nagradi in diplomo sta dobili Belli Massimo iz Konservatorija v Trstu (kateg. C) in Ulrike Schatzmayer iz konservatorija v Celovcu (kateg. A). Zelo dobro sta se uvrstili naši Tamara Brus iz ZGBI Ljubljana – šola prof. Zimšek (2. nagrada v kateg. C) in Katarina Jurca iz glasbene šole »Franc Šturm« – šola prof. Šalamun (3. nagrada v kateg. A), ki je bila z desetimi leti najmlajša. Koncert z istim programom bo izveden spomladi 1983 še v Trstu, Celovcu in Ljubljani.

V žiriji, ki jo je vodil prof. Gustav Mayer iz celovškega konservatorija, je sodeloval tudi naš prof. Dejan Bravničar.

LOVRO SODJA

Spomin na Staneta Severja

Zveza kulturnih organizacij Škofje Loke se bo jutri, v petek 17. decembra, spomnila 12. obletnice smrti enega najvidnejših slovenskih gledaliških umetnikov, Staneta Severja. Ob tej priliki bodo prejeli najboljši igralci letošnje sezone, pa naj gre za poklicne ali za ljubiteljske, že tradicionalne in spoštovane Severjeve nagrade. Spored bo požlahtnil s svojo monodramo Svetnečni Gašper, v kateri izpoveduje moč in nemoč koroškega kmečkega proletarca po Prežihovi besedi, inž. Mitja Šipek. Spominsko srečanje bo v Loškem gledališču na Spodnjem trgu ob 18. uri.

Razstava A. Lanca

V razstavišču Veronika v Kamniku bo jutri, 17. decembra ob 18. uri, otvoritev razstave akvarelov Aladina Lanca.

Miodrag V. Mihailović – šestdesetletnik

Po letu 1950 je doživela fizika v Sloveniji velik razcvet, najprej jedrska fizika, pozneje so ji sledile še fizika trdnih snovi, fizika plazme, biofizika in druge panoge. Prof. dr. Miodrag V. Mihailović je poln raziskovalnega optimizma odločilno prispeval k razvoju novih raziskovalnih smeri pri nas, tako v eksperimentalni kot v teorijski jedrski fiziki.

Rodil se je v Čačku, kjer je tudi maturiral. V Beogradu je študiral elektroniko in bil po diplomi leta 1953 izvoljen za asistenta za matematiko na Elektrotehniški fakulteti. Nato je študiral v Ljubljani fiziko, bil asistent za fiziko in doktoriral iz fizike pri profesorju Peterlinu. Od leta 1959 je sodelavec Instituta »Jožef Stefan«, na Univerzi Edvarda Kardelja v Ljubljani pa je predaval razne predmete – od osnov fizike do teorije jedrskih reakcij za podiplomce.

Potem ko je prva povojna generacija fizikov z velikimi raziskovalnimi ambicijami in z velikim delovnim poletom in požrtvovalnostjo spravila v obratovanje betatron in zgradila elektrostatski pospeševalnik, nevtronski generator in razne spektrometre, se je začela tudi pri nas eksperimentalna jedrska fizika. M. V. Mihailović je sodeloval pri študiju fotonuklearnih reakcij. Potrebno je bilo veliko domiselnosti in trdega dela, da so postale meritve fotonuklearnih reakcij zanmive v svetovnem merilu. Med prvimi so izmerili totalno absorpcijo rentgenskih žarkov v jedrih ter obliko veleresonančne krivulje. Za merjenje žarkov gama, ki nastanejo pri vzbujanju veleresonance z nevtroni, je Mihailović prispeval idejo za nov teleskopski spektrometer in sodeloval pri njegovi gradnji. Novi spektrometer je moral razlikovati maloštevilne resonančne žarke gama od močnega ozadja nezaželenih dogodkov. Eksperimentalno delo je sprožilo teorijske raziskave na področju veleresonance – v Ljubljani se je rodila teorijska jedrska fizika.

M. V. Mihailović rad pritegne k raziskovalnemu delu mlade. Pri delu z mlajšimi je značilen njegov neuničljiv optimizem, ki ga ne zapusti tudi tedaj, ko se zdi, da je problem nerešljiv, približek neutemeljen, vse izgubljeno – in res, skupaj najdejo rešitev! Z bogato intuicijo in občutkom za problematiko da mnogo vzpodbud, hkrati pa pusti mlajšim proste roke pri oblikovanju problema.

Na M. V. Mihailovića je gotovo veliko vplival Sir Rudolf Peierls s svojim kritičnim odnosom do fizike in nazornimi analogijami.

Prvi obisk v Angliji je vplival na M. V. Mihailovića, da je s sodelavci osnoval opis spektra jedrskih stanj na variacijskem principu. Prinesel je tudi vsestransko uporabno orodje-metodo rodovnih koordinat. V tem obdobju jedrske fizike so v velikem delu raziskovalnih centrov po svetu študirali zgradbo jeder in jedrske spektre. V sedemdesetih letih se je težišče raziskav premaknilo na študij jedrskih reakcij. Po drugem obisku v Angliji (1973-1975) je veliko prispeval k razširitvi variacijskega principa in rodovnih koordinat za izračun jedrskih reakcij.

Pogumno se je loteval velikih računskih projektov tudi tedaj, ko je bila računalniška oprema še zelo skromna. S tem je dal veliko spodbudo za dvig kvalitete računalniških storitev pri nas.

Kot član poslovnega odbora Univerznega računskega centra je veliko storil, da smo leta 1970 dobili skupni računalnik primerno zmogljivosti namesto več malih računalnikov.

Pri Zvezi društev matematikov, fizikov in astronomov Jugoslavije je leta 1969 sodeloval ob ustanovitvi Sekcije jedrskih fizikov Jugoslavije. Dejaven je bil tudi kot organizator mednarodnih srečanj (letna šola v Hercegnovem 1967, delovni seminar o rodovnih koordinatah v Ljubljani 1972, simpozij o jedrskih trkih na Bledu 1977).

V zadnjem desetletju so postajala sredstva za osnovne raziskave vse bolj skromna in so dobile prednost aplikativne raziskave, ki so neposredno zanimive za gospodarstvo in takoj uporabne. M. V. Mihailović je aktivno posegel v raziskovalno politiko. Delo M. V. Mihailovića je čutiti tudi v širši družbeni skupnosti. Sodeluje v številnih komisijah, nekaterim tudi predseduje. V zadnjem volilnem obdobju je tudi predsednik znanstvenega sveta na Institutu Jožef Stefan.

MITJA ROSINA, NORMA MANKOČ-BORŠTNIK

Prodajna razstava članov DSLU

V galeriji Društva slovenskih likovnih umetnikov bodo danes ob 12. uri odprli prodajno razstavo del članov DSLU. Razstava bo odprta do 30. decembra.

JEZIKOVNO RAZSODIŠČE (81)

Prevajanje filmov v slovenščino

Na seji sekcije »Slovenščina v javnosti«, 12. oktobra 1982, je bila dopolnjena sestava dosedanjega Jezikovnega razsodišča in imenovan nov predsednik. Jezikovno razsodišče deluje v naslednji sestavi: predsednik: dr. Frane Jerman, člani: Martin Ahlin, Drago Bajt, Boža Krakar-Vogel, Lidija Kuhar, Janko Moder, in dr. Jože Toporišič. Jezikovno razsodišče se je novembra začelo redno sestajati in danes objavlja prvo izjavo z zaporedno številko 81. Širše poglede na svoje delo in pregled programa delovanja v bodoče bo Jezikovno razsodišče predstavilo na tiskovni konferenci, ki bo še v mesecu decembru. Morebitne predloge, kritike in opozorila v zvezi s slovenščino v javni rabi pošiljajte na naslov: Jezikovno razsodišče, Republiška konferenca SZDL Slovenije, Ljubljana, Komenskega 7.

Filmski svet Vesna filma je poslal Jezikovnemu razsodišču ugotovitve skupine prevajalcev pri Vesna filmu o kakovosti slovenskih filmskih prevodov, ki prihajajo k nam od neslovenskih distributerjev.

Prevajalci menijo, »da peščica ljudi uspešno prodaja širokemu občinstvu čisto neznanje«. Mišljeni so prevajalci pri nekaterih podjetjih za distribucijo filmov iz drugih republik, ki prevajajo tuje filme v slovenščino. Vesnini prevajalci ugotavljajo, da anonimni prevajalci ne prevajajo v slovenščino iz izvirnika, temveč iz srbohrvaškega prevoda. Zato lahko prihaja do dvojnih pomot (pri prevajanju v srbohrvaščino in iz te v slovenščino). Takšno filmsko »slovenščino« nam kažejo primeri, kot so naslednji: razbil ti bom **vilico** (= čeljust); ladja se je potopila, vsi so se **podavili** (= so utonili); mislil sem, da ima FBI bolje oblečene (= izurjene, srbohrvaško: **obučene** može; dva tedna ni **sporočila**(= pošiljke, srbohrvaško: **isporuka**). Neobvladanje slovenščine kaže neustrezna raba besed (rěči – povedati, begunec – ubežnik), neupoštevanje slovenske dvojine, frazeologije, nedoločnika, namenilnika, prihodnjika, celo sklonov, tudi skladnja je pogosto neslovenska. V prevodu filma »Pobesneli bik« so Vesnini prevajalci našli vsaj 90 napak in nerodnosti: jaz si tukaj **razbijam rit** (= se ubijam, se mučim); vse boš prebil (= premagal); čez svoj želodec (= trebuh) ničesar ne vidim; to je **bolano** vprašanje; med preizkavo itd. . . .

Vesnini prevajalci vidijo še eno skupno lastnost teh anonimnih »prestavljalcev« v slovenščino, namreč »neverjetno revno izobrazbo«. Iz te izvira malomarnost pri presajanju tujih zemljepisnih in osebnih imen: John (= svetopisemski Janez), Tajland (= Tajska), Franjo Josip (= Franc Jožef). Poleg tega prevajalci tudi samovoljno krajšajo, prirejajo in preveč poenostavljajo filmsko besedilo, s tem pa siromašijo ali celo onemogočajo razumevanje vsebine filma. To je posebej škodljivo za mlade obiskovalce, ki so najštevilnejši gostje kinodvoran. V zadnjih desetih letih so menda predvajali več kot dvesto tako slabo prevedenih filmov. Tehnično opremljanje tujih filmov s prevedenimi besedili se sicer zagotavlja za več jugoslovanskih distribucijskih podjetij v laboratorijih Vesne filma.

Jezikovno razsodišče meni naslednje:

1. Vesna film mora doseči da iz njegovih laboratorijev ne bodo več prihajali slabi prevodi na filmski trak.
2. Slabo pripravljeno besedilo je treba ali popraviti ali na novo prevesti na račun distributerja filma.
3. Prevajalci filmskih besedil morajo biti podpisani.

Mnenja smo, da ima slovenski gledalec pravico do pravilnega in dobrega besedila v filmih in da pomeni tak neodgovoren ter malomaren odnos, kot izhaja iz omenjene analize, dejansko kršenje zakona o filmu, ki zahteva, da so vsi javno predvajani neslovenski filmi v Sloveniji podnaslovljeni v slovenščini.

EGON ERWIN KISCH

Sejem senzacij

10. nadaljevanje

»In v tem bebastem obrazu na medalji hoteti videti modro obličje njegovega veličanstva pokojnega cesarja Ferdinanda, je naravnost crimen laesae majestatis.«

Tresoč se od strahu je takšne in podobne poslušal ubogi poročnik. Ni opazil ironije, s katero je avditor govoril o modrem obličju cesarja Ferdinanda; cesar Ferdinand je bil notorično slaboumen, in je bil v skladu s tem videti prav takšen kot na vtetovirani upodobitvi medalje.

Major, ki je kot tretji pristopil, da bi povedal svoje mnenje, po naravi verjetno ni bil posebej zvit. Toliko zvit pa je le bil, da je doumel, zakaj je avditor zanikal podobnost med originalom in upodobitvijo. Še preden si je nataknil ščipalnik, je že ugotovil: »Ni sledu o kakšni podobnosti. Govoriti tukaj o podobnosti je predrznost, insubordinacija.«

Poročnik je stal ob steni kakor pred vodom določenim za njegovo usmrtitev.

»Ta gobec tukaj!« je vzkliknil major. »Ta ogabni gobec primerjati z našim gospodom polkovnikom! Nezaslišano! Naš gospod polkovnik je vendar postaven moški, lep človek.« In ker se je govorcu samemu zazdela ta laž le nekoliko predebela, se je naredil, kot da črpa spoznanje iz natančnega, najnatančnejšega opazovanja. Tako globoko se je sklonil nad tetovirano sliko, da sem začutil njegovo sapo. »Naš gospod polkovnik . . .« je začel spet.

Takrat so se na široko odprla vrata in med podboji se ni prikazal nihče drug kot sam model grafike, o kateri so pravkar diskutirali. Široko in mogočno je vstopil polkovnik Knopp von Unterhausen. Njegove oči so bliskale skozi ščitnik kape. Vsi so skočili v pozdrav, vendar si polkovnik ni vzel časa za to, da bi jim odzdravil.

»Kje je tisti tetovirani tip?« je vprašal.

»Gospod polkovnik«, je rekel major, »dovolite, da najpokorneje pripomnim, da sploh ne obstaja nobena podobnost. Le zlonamernost ali neumnost . . .«

Polkovnik ga je ustavil. »Kje je ta tip, hočem vedeti!«

Ta tip je stal, tam, kot da bi bil iz marmorja, moški pendant Milonske Venere, le da skuša ona potegniti navzgor obleko, on pa je skušal to storiti s spuščenimi hlačami.

»Obrnite se!« je ukazal polkovnik in v trenutku ko je bil moj obrat izveden, je zahrumelo kot grom, kot žvenket mečev, kot udarec valov po kasarniškem območju: »To sem jaz, častna beseda, to sem jaz! Kakšna svinjarija!«

Dolg premor. Slišati je bilo le sopenje ranjenega tigra, pihanje od jeze in bolečine. Nato pa se je spravil nad nezaslišano dejanje, ki mu je ga je očitala risba.

»Služil sem pod njegovo ekscelenco feldmaršalom grofom Radetzkim,« je začel s ponosom in patosom in v istem stavku dodal, da njegovi ekscelenci feldmaršalu grofu Radetzkemu nikoli ni delal tega, česar ga risba dolži.

»Služil sem pod njegovo ekscelenco poveljnikom štaba vitezom von Benedekom« je nadaljeval polkovnik in zagotovil, da tudi temu ni . . . Tako je naštel svoje predstojnike, strogo po činih, enega za drugim, dokler ni prišel do zaključka: »In tudi enolet . . .«

Sredi besede se mu je zataknilo. Misel, da bi se spravil v kakršnokoli povezavo z enoletnim prostovoljcem, je bila zanj tako stud zbujajoča, da mu je glas odpovedal.

Vendar je začel znova: »In tudi enoletnemu prostovoljcu ne bom li . . .«

S tem je bilo konec besede, stavka in polkovnikove življenjske sile. Zvrnil se je in grgral le še: ». . . li . . . li . . .«

Vsi so planili proti njemu, vsi so klicali polkovnega zdravnika in ordonance, ki naj bi poiskali kakšnega zdravnika, prinesli so led iz častniške menze in blazino.

Tudi jaz sem hotel kaj prinesti, toda vojaški preiskovalni sodnik s činom stotnika, ki je še pred nekaj minutami podal zame ugodno mnenje in ki je bil sedaj videti, kot da ga popolnoma izpolnjuje prizadevanje za polkovnika, zadetega od srčne kapi, me ni spustil izpred oči. Ostro je ukazal: »Ostanite tukaj!«

Sedaj je bil namreč moj primer videti popolnoma drugačen. Polkovnik je odločil, da karikatura prikazuje prav njega in že pogled nanj, ki je hropeč ležal na tleh, je nedvoumno govoril, da se bo zločinom, katerih sem bil obtožen, kmalu pridružila pripomba: »S smrtnim izidom.«

V sanitetno poslopje na zahodnem krilu vojašnice so transportirali umirajočega polkovnika, v zaporno poslopje na vzhodnem krilu pa enoletnega prostovoljca, kateremu je veljala njegova smrtonosna jeza. Polkovnik je zaspal še istega večera, previden s tolažbo regimentnega duhovnika; enoletni prostovoljec, ki ni dobil nobene tolažbe, ni mogel zaspati. Po taktu besed »s smrtnim izidom« sem hodil po svoji celici gor in dol.

Pravosodni oddelek je hotel dobiti tudi litografa, ki me je tetoviral, vendar so ga že zjutraj eskortirali na višjo instanco. Njegov delikt je bilo ponarejanje dokumentov, vendar ne to, da je s tetoviranjem polkovnika po krivici obtožil ponižujoče dejavnosti, ampak to, da je kaplarja samovoljno povišal v feldvebla.

Litografov naslednik je začel službo s tem, da je razmnožil vabilo: »Kdor od gospodov častnikov čuti globoko srčno potrebo, da se našega dragega pokojnika spomni v ozkem tovariškem krogu, je vljudno vabljen k spominski svečanosti za gospodom polkovnikom Knoppom von Unterhausen, ki bo pojutrišnjem (četrtek) v častniški menzi.« Za tiste pa, ki morda ne bi čutili globoke srčne potrebe, je stala na vljudnem vabilu pripomba: »Izgovorov ne upoštevamo!«

Enoletni prostovoljec Kysela, ki je bil po civilnem poklicu slikar, je dobil nalogo, naj za to svečanost portretira pokojnega polkovnika v naravni velikosti.

»Gospoda polkovnika nisem nikoli videl,« je rekel Kysela. »Pri naši zaobljubi sem stal čisto zadaj v šestnajsti kompaniji, v drugi vrsti. Niti sanja se mi ne, kakšen je bil videti.«

Zahteval je fotografijo, vendar je ni bilo. Kdor nosi na obrazu rhinophym, se nerad fotografira.

Polkovnemu adjutantu ni preostalo nič drugega, kot da Kyselo opozori na moje tetoviranje. Poklicali so me v stražarnico, tja, kjer je predsinočnjim nastala skica za bodoči portret.

»Ojej!« je vzkliknil Kysela z igrano grozo, ko je zagledal tetoviranje, »saj grafika vendar visi narobe. Kako naj jo tukaj prerišem?«

Adjutant mi je ukazal, naj ležem na mizo in se obrnem na trebuh, toda Kysela je rekel, da to ni nič. Edino če bi stal na rokah, bi mogoče, prekopiral skico. Toda celo uro ne more nihče stati na rokah.

»Ali bi se slike ne dalo spraviti v zaželeni položaj z refleksom ogledala?« je vprašal adjutant.

Na to da se ne razume, je odgovoril Kysela, samo v svojem ateljeju da bi lahko naredil kopijo v barvah.

Tako so mi morali kljub sumu, da sem storil zločin v smislu vojaškega kazenskega zakona, zločin s smrtnim izidom, da sem morilec poveljnika polka ali vsaj krivec njegove smrti, tako so mi morali, pravim, dovoliti zapustiti celico, da, kasarniško območje. Dobil sem dovolilnico za štiriindvajset ur!

Kakšnih štiriindvajset ur je to bilo! Ponavadi se po znaku za večerni počitek ni smel noben vojak pokazati na ulici ali v lokalu, pa četudi je imel »presežek časa«, dovolilnico za izhod do določene ure. Kysela in jaz pa nisva imela omejitve. Kljub svarilu, da bo alkohol še povečal moje bolečine, sem se nalival, kolikor sem le mogel. Za to, da bom bolan, bom imel v zaporu dovolj časa.

Ko sva se zjutraj primajala do hiše, v kateri je imel Kysela atelje, sva se krepko prestrašila. Pred vhodnimi vrati sta stala dva vojaka. Aretacija? Nadzorstvo? Nič od tega. Regimentni adjutant je včeraj poslal uniformo umrlega polkovnika, da bi jo slikar uporabil pri sliki, in vojaka naj bi jo osebno izročila. Ker Kysele ni bilo doma, sta čakala vso noč.

Tako se je Kysela spomnil na to, da mora še danes naslikati portret v naravni velikosti. Uniforma je bila vsaj nekaj; Kysela jo je lahko preslikal. Za portret vojaške suknje je porabil tri tube prusko modre. Vsaj še ena tuba bi bila potrebna, a jo je Kysela prihranil pri velikem krogu za medaljo, na katerega je nanesel medeninasto barvo. Tako je telo izpolnilo skoraj tri četrtine platna. Koristna je bila tudi kapa, saj je pokrila skoraj ves obraz, ki ga slikar ni poznal.

Kar se tiče obraza, je bila Kyseli za vzorec samo moja tetovirana slika. Toda, naj je bil drugače še tako predrzen, si vendar ni upal prenesti v olje in v naravno velikost njene surove realnosti. Le čisto nalahno je nakazal rdeče vijolično barvo nosu in tako upodobitev na njegovem platnu še zdaleč ni bila tako življenjska kot grafika na moji koži.

Še vso svežo in vlažno sliko so odnesli v kasarno in s tem je bilo konec dopusta. Vrnil sem se v svojo celico, se javil z visoko vročino na zdravniški pregled in dobil dieto.

Oljna slika v zlatem okviru je visela v častniškem kazinu, pri žalni slovesnosti je bila predmet zasluženega občudovanja. Polkovnikova vdova je velela poklicati umetnika.

»Slika je odlična. Mojega moža ste prav gotovo dobro poznali,« mu je milostno dejala.

Kysela je odvrnil, da gospoda polkovnika nikoli ni videl.

»Nikoli videl? Kako ste ga mogli potem tako zvesto naslikati? Saj ni nobene njegove fotografije.«

Kysela je odgovoril, da ga je prerisal s tetovirane risbe.

»Kaj? S tetovirane risbe? Kdo neki si je dal vtetovirati portret mojega moža?«

Kysela je odgovoril, da je to enoletni prostovoljec, ki se piše Kisch.

Z izvozom bodo ublažili breme naložbe

Papirnica Količevo mora prihodnje leto vrniti 9 milijonov dolarjev dolgov

DOMŽALE, 15. decembra – V Papirnici Količevo so si za prihodnje leto postavili zahtevne naloge. Kar za 50 odstotkov bodo povečali izvoz na konvertibilni trg, kjer bodo skupno prodali okrog 18 tisoč ton kartona. Obenem bodo s 65 tisoč tonami kartona pokrili vse domače potrebe, še 5 tisoč ton pa ga bodo izvozili na klirinški trg.

Še enkrat večji izvoz v primerjavi z letošnjim bo papirnici zagotovil nemoteno poslovanje. Z zasluženimi devizami bodo lahko uvozili potrebne surovine, predvsem pa nekatere kemikalije in nujno potrebne rezervne dele. Brez motenj v proizvodnji bodo lažje reševali največji problem, ki jih čaka v prihodnjem letu: za odplačevanje dolgov (v tujini so se zadolžili pri gradnji novega obrata za izdelavo kartona) potrebujejo namreč 9 milijonov dolarjev.

Breme nove naložbe, ki so jo končali 1979. leta, v največji meri nosi papirnica sama, pa čeprav so z njo nadomestili velik uvoz kartona. Po izračunih se bo naložba »izplačala« že konec prihodnjega leta, kajti za domače potrebe izdelajo 60 tisoč ton kartona, ki je prej pobral precej deviz (po sedanjih cenah bi ta količina kartona stala približno 60 milijonov mark).

Doslej so težave pri odplačevanju dolgov reševali skupaj z domžalskim gospodarstvom, prihodnje leto pa tega ne bodo zmogli. Približno milijon dolarjev bodo zbrali z združevanjem deviz v papirniški branži, 2 milijona dolarjev bo zagotovila domžalska enota Ljubljanske banke, še 400 tisoč dolarjev pa bo zbralo domžalsko gospodarstvo.

Za preostali dolg – gre skupaj za 5,6 milijona dolarjev – računajo na sredstva, ki se zbirajo pri siseotu, dinarsko protivrednost pa bi namenili iz povečanega občinskega rezervnega sklada. Od tega, ali bodo dobili te devize, je odvisno nadaljnje poslovanje papirnice. V nasprotnem primeru bodo zabredli v dolgove, ki jih bodo kasneje le stežka nadomestili.

BOJAN PLEŠEC

naša žena
najstarejša slovenska ženska in družinska revija

Samo boljše delo je izhod iz težav

Angel Čemerski obiskal bežigrajsko organizacijo ZK – Komunisti ne smejo dovoliti malodušja

LJUBLJANA, 15. decembra – Predsednik predsedstva SR Makedonije in član CK ZKJ se je na obisku v bežigrajski občinski organizaciji ZKS sestal tudi s sekretarji osnovnih organizacij ZK v ČGP Delo, udeležil pa se je tudi razširjene seje občinskega komiteja ZKS.

Na pogovoru v ČGP Delo, ki sta se ga udeležila tudi Marija Vičar in Iztok Winkler, so Angela Čemerskega seznanili z gospodarskim položajem več kot 2000-članskega delovnega kolektiva, spregovorili o delu družbenopolitičnih organizacij, še zlasti ZK; o povezovanju poenotenju stališč in med osnovnimi organizacijami ZK v delovni organizaciji in o povezovanju z občinsko konferenco ZK. Govorili so tudi o položaju in vlogi novinarjev in tiska nasploh v zaostrenih gospodarskih razmerah.

Razširjena seja bežigrajskega komiteja ZKS, ki se je je udeležil tudi Jože Smole, pa je bila posvečena vprašanjem, kako v občini uresničujejo sklepe sej – CK ZKJ in CK ZKS. Oblikovali so delovne skupine, da osnovnim organizacijam, kjer je to potrebno, pomagajo oblikovati lastne zaključke. Govorili so tudi o gospodarskem položaju v občini. Najbolj zaskrbljujoče je, da kljub 2-odstotni rasti proizvodnje in 2,5-odstotni rasti družbenega proizvoda realni dohodek pada za 1,5 odstotka.

Ko je Angel Čemerski govoril o administrativnih ukrepih, je dejal, da kot zdaj kaže gremo iz enega ukrepa v drugega. Osnovno vprašanje pri izhodu iz gospodarskih težav pa je, ali jih bomo reševali z administrativnimi ukrepi ali bomo vzpostavili delovanje trga. Obstaja velika nevarnost, da želeč drugo kaj lahko dosežemo prvo.

Iz gospodarskih težav je mogoče izplavati, so pa takšne, da terjajo angažiranje vsakega posameznika na delovnem mestu, ne samo članov in organizacij ZK. Prav zato mora ZK razpoditi malodušje, ki se je marsikje že precej razraslo.

MIHAELA ŽITKO

Desetino črnih gradenj naj bi legalizirali

V radovljiški občini predlagajo spremembo odloka o črnih gradnjah

RADOVLJICA, 15. decembra – Izvršni svet občinske skupščine Radovljica se je odločil, da bo občinski skupščini predlagal, naj delno spremeni sedanji odlok o razvrstitvi objektov, ki jo že v uporabljajo pa so bili zgrajeni brez lokacijskega dovoljenja. Po tem odloku je v skupino črnih gradenj, ki bi jih bilo treba porušiti, uvrščenih 33 objektov, predvsem počitniških hiš.

Sprememba se nanaša na tisti del odloka, ki pravi, da v nobenem primeru ni moč legalizirati tistih objektov, ki so bili zgrajeni na zavarovanih površinah – zaradi varstva kmetijskih zemljišč, gozda, pitne vode ali spomeniških in naravnih vrednot. Določilo naj bi omilili tako, da takih objektov ne bi bilo treba porušiti, dokler ne motijo, kot pravijo v predlogu »osnovnega namena zaščite posameznega območja«. Če bo pobuda sprejeta, se bo sedanje število črnih gradenj ki bi jih bilo treba porušiti, zmanjšalo na dobro desetino.

V. F.

Mercator se uveljavlja na svetovnem trgu

Letos je izvozil za 24 milijonov dolarjev blaga – Prihodnje leto že 30 milijonov

LJUBLJANA, 15. decembra – Sozd Mercator je letos izvozil za 24 milijonov dolarjev blaga in hkrati že načrtuje, da bo v prihodnjem letu povečal izvoz za 22 odstotkov; se pravi, da bo vrednost izvoza v letu 1983 okrog 30 milijonov dolarjev. Od blaga, ki ga izvozijo, je približno 70 odstotkov živil.

To so vsekakor spodbudni izvozni rezultati, še zlasti, če ob tem upoštevamo, da so uvozili precej manj; natančneje, vrednost letošnjega uvoza je 14 milijonov dolarjev. Tako v Mercatorju pokrivajo izvoz z uvozom 161-odstotno. Skoraj vse blago, ki ga izvozijo, prodajo na konvertibilnem območju.

Največ izvozijo predelanega sadja, gozdnih sadežev (zlasti gob) in druga živila, poleg teh pa še les in lesne izdelke. V svoji veji so v Sloveniji po izvozu na drugem mestu, in sicer za Agrotehniko – Grudo. Mercatorjevi izvozniki so Slovenija-sadje, Kontal in Steklo.

Da pa lahko toliko izvozijo in načrtujejo še povečanje izvoza, je seveda pomembna povezanost in usklajeno delo, tako v samem sozdu, kakor tudi z drugimi dobavitelji blaga. Mercator ima sklenjenih okrog 300 samoupravnih sporazumov z dobavitelji iz različnih krajev Jugoslavije.

Precej tudi sovlagajo in ena pomembnih naložb, v kateri Mercator sofinancira kar polovico naložbe, je farma prašičev AIPK Bosanska krajina, ki jo bodo kmalu končali. S tem si je Mercator zagotovil s te farme 20.000 prašičev letno. Sedaj pa se pogovarjajo s predstavniki AIPK, da bi sovlagali še v govedorejo. Med sovlaganji v Sloveniji je zanimiva naložba v farmo prašičev na Cvenu, kjer bi nastopali kot sovlagatelji pri ABC Pomurki.

Ne gre pa le za sovlaganje, marveč si Mercator v zadnjem času vse bolj prizadeva vlagati tudi v lastno primarno proizvodnjo hrane, tako na primer načrtujejo lastno farmo prašičev na robu Krakovskega gozda pri Krškem, na kateri bi spitali okrog 30.000 prašičev letno. Za to naložbo še nimajo soglasja skupine Sepo (ta presoja posege v okolje) pri inštitutu Jožef Stefan.

LJILJANA DJERIĆ

Financiranje KS je treba poenotiti

Predlog novega načina financiranja krajevnih skupnosti v Ljubljani je trenutno nesprejemljiv

LJUBLJANA, 15. decembra – Čeravno je predlog samoupravnega sporazuma o financiranju krajevnih skupnosti v Ljubljani veliko boljši način od pobiranja glavarine (v številnih slovenskih občinah se še vedno držijo te poti), je vendarle v sedanjih pogojih nesprejemljiv. Do takšnega mnenja je po številnih razpravah prišlo predsedstvo mestne konference SZDL in enako menita tudi mestni organizaciji zveze komunistov in sindikata.

Ta sporazum namreč predvideva, da bi delovne organizacije združevale 0,16 odstotka od osnove bruto osebnega dohodka zaposlenih za razvoj in delo krajevnih skupnosti, vendar je – glede na obremenitve gospodarstva in zaostrene pogoje gospodarjenja – sedaj to nesprejemljivo.

Predsedstvo SZDL, je v današnji razpravi predlagalo, naj bi občinske konference SZDL, krajevne skupnosti, skupščine ljubljanskih občin in mestna skupščina do konca leta ustanovili skupino, ki bi ugotovila, kako v okviru razpoložljivih finančnih virov uresničiti najnujnejše potrebe, oziroma razvojne načrte krajevnih skupnosti. Hkrati pa predlaga tudi sisom, da skrbno pregledajo razvojne načrte krajevnih skupnosti in jih pomagajo uresničiti. V teh načrtih, je denimo, veliko komunalnih objektov in naprav in pomembnejše bi verjetno lahko uresničili s pomočjo občinskih samoupravnih komunalnih interesnih skupnosti.

Seveda pa v nekaterih krajevnih skupnostih niti nimajo razvojnih načrtov, ponekod pa ti dišijo na sezname želja. Iz teh bo treba izluščiti le tisto, kar je res nujno potrebno.

Sicer pa bo predsedstvo MK SZDL dalo pobudo predsedstvu RK SZDL, da bi se dogovorili o enotnem načinu financiranja krajevnih skupnosti v Sloveniji.

LJILJANA DJERIĆ

● Predsedstvo MK SZDL je potrdilo predlog, da bi Francu Leskošku-Luki podelili naslov častnega občana Ljubljane, kjer živi že več kot 50 let in je veliko storil za Ljubljano in Ljubljančane.

Domžale: mladim več stanovanj in delovnih mest

Med stoštiridesetimi nezaposlenimi v domžalski občini je večina mladih ljudi

DOMŽALE, 15. decembra – Pred dnevi so imeli predsedniki domžalskih osnovnih organizacij ZSMS posvet o problemu nezaposlenosti mladih v domžalski občini, stanovanjskih težavah in o vprašanju kmetijstva v občinskih mejah. V občini je stoštirideset nezaposlenih, prevladujejo mladi z dokončano poklicno ali osnovno šolo. Na drugi strani pa nekatere delovne organizacije izplačujejo svojim zaposlenim številne nadure.

Stanovanje je mladim vedno bolj nedosegljivo. Sklenili so v januarju pripraviti problemsko konferenco in povabiti tudi odgovorne, ki naj bi jim prikazali možnosti, ugotovili pa naj bi tudi resnične potrebe po stanovanju med domžalskimi mladinci.

Čeprav so težave mladih vedno bolj pereče, se je posveta udeležila le tretjina predstavnikov osnovnih organizacij in to skrbi Franca Rajerja, ki vodi svet za družbeno ekonomske odnose pri OK ZSMS.

J. V.

V Novem mestu gostejši telefoni

NOVO MESTO, 15. decembra – Do konca letošnjega leta bo na območju ptt podjetja Novo mesto priključeno na avtomatske telefonske centrale 14.000 telefonskih naročnikov. Kot je dejal direktor Rajko Gerdovič bodo samo letos priključili 2000 novih naročnikov. Kot zadnji bodo prišli na vrsto telefonski naročniki v novi novomeški stanovanjski soseski ob Cesti herojev, kjer bodo do konca leta priključili še 250 telefonov. Novi naročniki bodo za telefonski priključek prispevali po 4000 dinarjev, razliko pa je poravnal investitor stanovanjske gradnje, novomeški Pipnir. V tem delu Slovenije, ki ga pokriva ptt podjetje, pride v povprečju že 11 telefonov na 100 prebivalcev.

S. D.

AVTO magazin

UTRIP

Novo leto se napoveduje

LJUBLJANA, 15. decembra – Mestno jedro dobiva novoletno podobo. Okraski, ki jih uporabljajo za olepšanje ulic, so trajnejši, kakor prejšnja leta in jih bodo lahko uporabljali več let zapored. Postavljene so tudi že stojnice, na katerih bodo od 17. do 30. decembra (vsak dan med 10. in 20. uro) prodajali izdelke domače obrti, darilca in podobne reči. (L. D., foto: Dragan Arrigler)

Dr. Feelgood v Tivoliju

LJUBLJANA, 15. decembra – V ponedeljek, 20. decembra, bo ob 20. uri v ljubljanski športni dvorani Tivoli nastopila znana rock skupina Dr. Feelgood iz Conwey Islanda v Angliji. To je prva letošnja evropska turneja skupine, odkar igrajo v novi zasedbi. Vstopnice po 200 dinarjev so že v prodaji v Globtourju in v blagajni Cankarjevega doma. (G. B.)

Celovitejša turistična ponudba

LJUBLJANA, 15. decembra – Na šišenskem izvršnem svetu so danes kritično spregovorili o predlogu skupnega programa ljubljanske turistične ponudbe v prihodnjem letu. Poudarili so, da gre le za seznam prireditev, pa še teh le v centru mesta, manjka pa celovitejši program turističnega razvoja ljubljanskega območja, predvsem bližnjih izletniških točk. Te bodo v prihodnje, ob napovedanem pomanjkanju bencina, za Ljubljančane vse bolj zanimive.

V programu je v celoti izpuščeno delo turističnih društev in aktivnosti pri razvoju programa Mosteca, Rožnika in Koseškega bajerja. Hkrati so menili, da bi moral mestni komite za preskrbo, trgovino, turizem in gostinstvo pripraviti tudi poročilo o uresničitvi turističnega programa za letošnje leto, kajti le na tej podlagi bo moč oblikovati program za naslednje leto in vnesti vanj tiste postavke, ki so resnično pomembne za razvoj turizma na ljubljanskem območju. (P. B.)

Izdali so tablico KP 100-000

KOPER, 15. decembra – Na oddelku za notranje zadeve so včeraj izdali registrsko tablico KP 100-000, ki jo bo na osebni avto renault 9 TL pričvrstil Marjan Mrakovčič iz Kopra. Tablice s šestmestno številko so že izdajali v drugih občinah, ki spadajo v koprsko registracijsko območje, tablici KP 999-99 (dobila jo je Bruna Bordon iz Vanganela) in KP 100-000 pa sta na lastnika čakali v Kopru. Največ vozil so na koprskem območju, ki zajema sedem občin, registrirali v letih 1978 in 1979, ko so na leto izdali skorajda deset tisoč registrskih tablic. (I. U.)

Hotelirji na vse načine vabijo goste

PORTOROŽ, 15. decembra – Portoroški hoteli so te dni malodane prazni – 192 gostov je trenutno v njih, od tega le 20 tujih. Seveda si prizadevajo na več načinov pridobiti goste. Tako v hotelu Metropol ponujajo solarij, v katerem se gostje za 200 dinarjev za 10 minut »žarčijo« in tako lahko tudi pozimi razkazujejo čokoladno rjavo polt (po vsem telesu). V hotelu Palace ponujajo vrsto termalnih storitev in najrazličnejše zdraviliške pakete – najbolj zanimivi so shujševalni in raznovrstne masaže, zdravljenje revme, išijasa in drugih obolenj. V hotelih Bernardin so ponudili svoje penzionske storitve za zimsko obdobje z 10 odstotnim popustom, poleg tega pa ima vsak gost na voljo brezplačen kuharski tečaj za pripravo rib, organizirano kopanje in telovadbo v bazenu in otroški vrtec. (B. Š., foto: Bogo Čerin)

ROJSTVA

LJUBLJANA: V porodnišnici kliničnega centra se je rodilo 5 deklic in 8 dečkov. Med temi novorojenčki se je eni od mamic rodil par – 3150 gramov težak fantek in 3000 gramov težka punčka. Med 11 novorojenčki (2 deklici in 9 dečkov) ki so prijokali na svet v stari porodnišnici sta bila oba rekorderja v teži najtežji novorojenček je tehtal 4 kilograme, najlažji (deklica) pa 2120 gramov. (R. D.)

POGREBI

LJUBLJANA: Na Žalah se bodo danes svojci še zadnjič poslovili od 70-letnega upokojenca Ferdinanda Grabrijana (ob 10. uri); 97-letne upokojenke Roze Krapš (ob 11. uri); 62-letne upokojenke Marije Rupelj (ob 12. uri); 85-letne upokojenke Marije Fras (ob 13. uri); 56-letnega upokojenca Ilije Peka (ob 14. uri) in 70-letne upokojenke Drage Pust (ob 15. uri). (R. D.)

TUDI TO SE ZGODI

Faraonske mravlje napadle stolpnico

LJUBLJANA, 15. decembra – Precej šokantna je bila prijava Ljubljančana za inšpektorje MUIS, ko so izvedeli, da so nekega otroka, starega 11 let, delnega invalida, v stanovanju na Clevelandski ulici v postelji napadle mravlje. Živalice so otroku tako obgrizle noge, da so mu morali nuditi zdravniško pomoč.

Čeprav po mnenju sanitarnih inšpektorjev mravlja ni insekt in ne prenašalec bolezni, so ustrezno ukrepali in si stanovanje ogledali. V stanovanju so odkrili veliko majhnih rumenordečih mravelj, ki so prihajale iz vseh por v stenah, ob ceveh napeljave centralne kurjave, iz zračnikov in celo izza ploščic v kopalnici. Sanitarni inšpektor je pregledal sedemnadstropni blok s 110 stanovanji ter odkril, da mravlje sicer niso v vseh stanovanjih, da pa so se razširile po vseh nadstropjih, v katerih stanujejo etažni lastniki in najemniki.

Takoj, ko so inšpektorji informacijo posredovali naprej, je izvršni svet skupščine mesta Ljubljane v sodelovanju s komitejem za socialno varstvo in samoupravno stanovanjsko skupnostjo Bežigrad sklenil, da pristojne službe v bloku, v katerega so se stanovalci naselili februarja letos, opravijo dezinsekcijo.

Po poizvedbah pri strokovnjakih, predvsem pri Zavodu za socialno medicino in higieno ter epidimiološkem oddelku ter sodelavcih, so ugotovili, da gre za »faraonske mravlje« (monomorium pharaonis L.) Gre za mravlje, inačice afriškim, ki pa so prilagojene našim razmeram in pogojem in so bile prinešene iz črnega kontinenta v Evropo v letih 1950–60. Tu so se zelo hitro razširile, prvenstveno po udobnih, toplih in suhih stanovanjih. Tako se na primer DDD (dezinsekcija, dezinfekcija, deratizacija) v Zagrebu bori z živalicami že nekaj let v več kot 70.000 stanovanjih.

Inšpektorji so se znašli pred vrsto nejasnosti. Stranke v bloku so bile sicer pripravljene za poseg DDD službe, niso pa bile navdušene nad podatkom, da bo treba razkuževati oziroma dezinsicirati stanovanje večkrat. Tudi še ni jasno, koliko so insekticidi učinkoviti, niti kdo bo dezinsekcijo plačal!

Dezinsekcijo strokovnjaki opravijo tako, da površine stanovanja, kjer se gibljejo mravlje, obrizgajo z insekticidom. Ko mravlje »delavke« te površine »pasirajo«, poginejo in matičnjaki ostanejo brez hrane ter tako, grdo povedano, od lakote odmro.

Po zbranih podatkih MUIS in službe DDD so se omenjene mravlje v Ljubljani pojavile že pred leti in napadle več objektov. Doslej so jih v angažiranih hišnih samoupravnih skupnostih stanovalci sami uničevali z različnimi insekticidi.

V bloku na Clevelandski pa tako stanovalci kot sanitarci zamišljeno gledajo v male, največ do 2 mm velike živalice, ki tekajo sem ter tja. Koliko dezinsekcijskih akcij bo potrebno, koliko časa, kako se bodo »vedli« insekticidi ...? Najbolje bi bilo seveda celo stavbo zaviti v polivinil in zapliniti, vendar ... Zaenkrat so inšpektorji optimisti in ne priporočajo preplaha, budnost pa in takojšnje ukrepanje tudi.

MARJAN SKUMAVC

PISMA BRALCEV

Kako kar najbolj učinkovito pomagati starejšim!

Mnogi ljudje nimajo te sreče, da bi jim v starosti pomagali sorodniki ali sosedje. Odločiti se morajo za oskrbo v domovih počitka. Kljub boleznim in osamelosti pa bi želeli živeti čim dlje doma. Spričo teh dejstev imam nekaj predlogov:

Krajevne skupnosti ali občine naj bi imele redno zaposlene ljudi, ki bi bili odgovorni za pomoč takšnim občanom. Če ostareli nimajo zadostne in primerne prehrane med občasno boleznijo in oslabelostjo, naj bi jih jo le-ti prinašali na dom iz obratov družbene prehrane ali bolnišnic. Če bi potrebovali obrtnika za kakršnakoli popravila, naj bi jim to uredili. Telefon je nujno potreben pri vsakem starejšem ali oslabelem občanu, saj z njim lahko pokliče zdravnika, zanj zadolžene ljudi, sorodnike ali sosede. To bi jim po mojem morala preskrbeti družba.

Bolni in ostareli sami ne morejo v trgovine. Socialni delavci tega zanje ne delajo, saj to tudi ni njihova naloga; sosedje in občasni obiskovalci pa smo pri tem prepočasni. Prav tisti redno zaposleni ljudje naj bi bili zato odgovorni za takšna opravila in tako bi ostareli lahko dalj časa živeli v okolju, ki so ga vajeni in ki si ga želijo. Njihov odnos do teh ljudi pa naj bi bil seveda tak, da bi jim zaupali in sprejemali njihovo pomoč. Dokler ne bodo vsi starejši ljudje imeli zagotovljenih vseh pogojev za življenje, občutka, da družba misli nanje, da jim vestno in učinkovito pomaga, materialno in zdravstveno do najvišje možne starosti, ne moremo govoriti o uspešnosti socialne pomoči

Čeprav naj bi bili v vsakem večjem kraju domovi, so starejši ljudje v njih v čisto drugačnem okolju, kar je prav gotovo dodatna psihološka težava. Oddaljenost pa onemogoča njihovim znancem, ljudem njihove generacije, ki so prej živeli z njimi v istem okolju, da bi jih obiskovali. Tudi obiski zaposlenih sorodnikov so v domovih redkejši. Pri tem pa me zanima, kaj naša družba pričakuje od ljudi, ki zapustijo svoje sorodnike na oddaljenih in zapuščenih kmetijah, sami živijo v mestih in ne skrbijo zanje. Domovi po mojem ne bi smeli za vsako ceno jemati teh ljudi v oskrbo, zlasti, če bi raje živeli doma.

Nekaterim oskrbovancem v domovih počitka dodaja denarno pomoč družba, da lahko v njih živijo. Takim od pokojnine oziroma lastnega dohodka ne ostaja ničesar. So povsem brez lastnega denarja. Ne morejo si kupiti nobenih osebnih predmetov in se nemoteno vključevati v družbo svojih bolje situiranih kolegov. Mislim, da bi bilo primerno, če bi ta dodatek zvišali za toliko, da bi jim bilo to omogočeno. Z delom so si to tudi zaslužili.

Nezadostna prehrana, mraz, slaba razsvetljava, neobveščenost, predolgo odlašanje na obisk pri zdravniku – vse to ima za posledico slabo zdravje in oslabelost. Ko sem na zavodu za socialno skrbstvo seznanil nekatere, čeprav nepristojne, z nekaterimi hudimi primeri nezadostne družbene pomoči starejšim, so mi preprosto odgovorili, da so institucija in da nobena institucija ne išče strank sama. Seveda mnogi mislimo drugače. Mislimo, da bi morala biti pomoč pomoči potrebnim občanom učinkovito izpeljana. To pa pomeni precej večje zanimanje za razmere v družbi, kot ga kaže odgovor socialnega skrbstva. Mislim, da bi se z upoštevanjem mojih predlogov stanje bistveno izboljšalo in mogoče celo uredilo, kar je nedvomno v interesu naše samoupravne socialistične družbe. Spričo tega bi želel, da o teh mojih predlogih pristojni resno razmislijo in tudi nekaj ukrenejo.

Vprašujem še, kje so bili objavljeni referati ali izvlečki iz referatov s kongresa gerontologov letos v Ljubljani, ker menim, da bi to zanimalo tudi širšo javnost in pripomoglo k izpolnjevanju naših dolžnosti do starejših ljudi.

BOGOMIL VELIKONJE, Rimska 5, Ljubljana

Pomanjkanje lahko omilimo s posebnimi izkaznicami

Sedanje večje ali manjše pomanjkanje osnovnih življenjskih dobrin, ki je občasno akutnejše, pa zopet milejše, lahko uspešno omilimo ali odpravimo le z uvedbo osebnih izkaznic (kart), ki bi morale biti premišljeno in ustrezno tiskane.

V prerokovanje, kakšna bo preskrba prebivalstva čez dva meseca ali prihodnje leto, se ne spuščam. Ne glede na to, ali se vodstvo izredno pomembne akcije NNNP ukvarja tudi z nalogami preskrbe, sodim, da smo že danes pred resno dilemo, kako odpraviti sedanje stanje. Ko nimamo manjkajočih dobrin za vse, moramo vsaj tisto, kar imamo, povsem zavestno zagotoviti vsemu prebivalstvu oziroma vsem upravičencem. Primer: na odrezek št. 16 (redne 3-mesečne nakaznice) prejmejo vsi potrošniki od 10. do 20. decembra po kilogram, dva ali tri pralnega praška v trgovinah, kjer sicer kupujejo. Lahko bi še rekli, da bo objavljeno, kdaj bo spet prašek. Razumljivo je, da bi morali poskrbeti za zadostno zalogo praškov, ne glede na to, ali bi jo ustvarili v enem ali v dveh mesecih, kajti vedeti moramo, da bi nekritje odrezka št. 16 povzročilo popolno nezaupanje do smiselno organizirane preskrbe.

Menim, da je občasno pomanjkanje moke, pa tudi olja, sladkorja, masla, mesa, kave, itd. v precejšnji meri posledica gospodarskega stanja. Če bi se naše težave še nadalje zaostrovale, bi bilo prav, da že vnaprej pripravimo možnost za čimobj pravično racioniranje vitalnih dobrin.

Ne tako, kakor »kane«; kdor ima srečo, dobi, kdor je nima, ne dobi, denimo kave. Prepričan sem, da bomo tudi v težjih časih uvozili nekaj kave. In zopet bi sledila objava: upravičenci prejmejo na mesec, na primer 20 dkg kave, na odrezek št. 17.

Toliko prav na kratko o sedanji potrebi po uvedbi nakaznic, sicer pa vsem tistim, ki se jih to tiče, resno opozorilo, da moramo biti tudi glede preskrbe v okviru NNNP ali zunaj 'nje resno pripravljeni na morebitno organizirano distribucijo za življenjske potrebe. Naj nas take pripravljenosti ne bo prav nič sram. Gospodarska stiska duši ves svet, ne samo nas.

Nikakor ne moremo mimo nekaterih nesmiselnih člankov in opravičil v časopisih. Sem velik prijatelj resnice. Članek: »Boni so potuha za tiste, ki skrbe za preskrbo.« Predvsem bi rad vedel, kdo so tisti, ki skrbe za preskrbo. Če ni dovolj mesa, nam vsak mesar pove, da ni živine. Rad bi vedel, katero trgovsko podjetje ni naročilo dovolj moke, olja, sladkorja, masla itd.

Nikoli ne povemo resnice. Moke ni zato in zato, krivec je bil kaznovan pred sodiščem. Nikogar ne jemljem v zaščito. Tudi sam ne izključujem napak, pri prodaji na drobno. Ničesar pa do danes nismo ukrenili, da bi preprečili kopičenje zalog; prav to pa neusmiljeno prazni police v trgovinah, ob popolni nemoči trgovskih delavcev.

BOGOMIR STANIČ, Gerbičeva 22, Ljubljana

Opozorilo sodelavcem

Vse, ki bi radi v rubriki Pisma bralcev kaj potožili, pohvalili ali pa opozorili na kakšen problem, obveščamo, da ne bomo objavljali pisem, ki ne bodo podpisana z imenom, priimkom in s polnim naslovom. Hkrati pa v tej rubriki ne bomo mogli objavljati pisem, daljših od 60 tipkanih vrst.

PRIŠLI–ODŠLI

Anton Jurkovič, predsednik izvršnega sveta Maribor-Tezno

● Vsi trije zbori skupščine občine Maribor-Tezno so na ločenih sejah izvolili za novega predsednika občinskega izvršnega sveta Maribor-Tezno Antona Jurkoviča, diplomiranega ekonomista. Pred tem so te dolžnosti razrešili Toneta Kranjca, diplomiranega ekonomista, ki je bil imenovan za direktorja mariborske bolnišnice. (M. K.)

Vlado Krulčič novi sekretar OK ZSMS Izola

● Izolski mladinci so na programsko-volilni konferenci za svojega novega sekretarja izvolili 22-letnega Vlada Krulčiča, inženirja strojništva. Pred izvolitvijo je bil Krulčič član predsedstva OK ZSMS. Je aktiven član veslaškega kluba Argo, udeležil pa se je tudi številnih mladinskih delovnih akcij (I. U.)

TELEKS
informativni tednik dela

SPOMINI

LEONID ILJIČ BREŽNJEV

25. nadaljevanje

Danes sem bil v centrali, na jezu, a nisem videl nič takega: nobene parole, nobenega poziva, nobenega imena udarnikov, nobene številke o tem, za kaj se borimo. Tako je torej s tekmovalnim duhom.«

Nadaljeval sem:

»Partijski komite mora poznati vse udarnike, pa ne le poznati. S pomočjo agitatorjev in propagandistov mora poskrbeti, da bodo vsi graditelji vedeli za njihove rezultate in, kar je še posebej važno, za njihove metode. Že jutri je treba dati v tisk, na radio, napisati na letake, s koliko odstotkov je ta ali ona brigada izpolnila plan. Izrabiti moramo vsa sredstva, ki jih je akumulirala partija. In če partijski komite doseže, da bo nastal pravi tekmovalni duh, mora to postati zares masovno. Šele tedaj bo dnjeprostrojska elektrarna začela delati v planiranem roku. Če pa bo partijski komite samo jemal na znanje poročila oddelka za planiranje – potem to ni vodenje socialistične tekmovalnosti ...«

Glas iz dvorane: »Pri nas pa se največkrat presoja kar po poročilih!«

»Torej je treba to nehati. Tekmovalnost je neposredno odvisna od ravni dela znotraj partije. Vsakdo med nami ve: kadar hoče partija rešiti še tako zapleteno vprašanje, vedno okrepi notranje delo. Če bo na gradbišču zavladala stroga partijska disciplina, bomo naredili red in vse delo se bo izboljšalo, kajti noben ukaz ni za komunista močnejši od ukaza partije ...«

Ko danes prebiram te zapiske, opažam, da se veliko ponavlja, vendar bi takšna stališča podprl še dandanes, kajti linija, partijska linija se gradi le tako, da iz dneva v dan, iz meseca v mesec dosegaš postavljene cilje, razvijaš svoje ideje, ne odstopaš od svojih besed in ne pozabljaš na svoje sklepe.

Vzemimo še en stenogram – pogovor je tekel drugod, tema pa je bila ista:

»Prav tako moram opozoriti, tovariši, da agitacija pri vas ne izraža poteka in razmaha gradnje. Splošno zveneči pozivi niso še nikomur pomagali! ‚Zaporožstal – to je biser juga!' Lep plakat? Seveda je lep, ni kaj reči. Ali pa je tudi resničen? Seveda je tudi resničen. Pojdimo naprej: na kaj sploh opozarja? Mi potrebujemo konkretne pozive k delu, k dejavnosti, potrebujemo plakate, na katerih so številke, datumi, imena inženirjev novatorjev, stahanovcev, delavcev važnih poklicev. Pa ne vedno istih, da tako rečem, enkrat za vselej potrjenih, marveč vedno novih in novih, tistih, ki so se s tekmovanjem prebili v prve vrste. Ljudstvu moramo pokazati izredno četo delovnih junakov v Zaporožstroju!«

Tako organizacijsko kot politično delo sta vodila k istemu cilju. Oblastni komite partije si je prizadeval, da bi množica ljudi postala kolektiv, da bi v kolektivu dozoreli voditelji, pomembni, vidni ljudje. In res je bilo veliko takih ljudi. Slišal sem zanje, pogovarjal sem se z njimi na delovnih mestih, ko sem hodil po gradbiščih. V takšnem okolju, kot v rovu na fronti, se ljudje najbolje spoznajo.

Vzemimo nenavadno usodo. Kadar sem prišel v Dnjeprostroj, sem že od daleč zaslišal zvonko prepevanje deklet, ki so prevažala beton za jez. Do oči so bile zavite v šale, posute so bile s cementnim prahom, toda vedrine niso nikoli izgubile, pa naj je bilo vroče ali mraz. Če si jih vprašal, kako kaj napreduje delo, so vedno zvonko odgovorile: »Dobro!« To je bila brigada Ane Loškarjeve, vpisana v knjigo časti republike. Na nekem sestanku aktiva, na katerem so sodelovale udarniške, mladinske in frontovske brigade, so med odmorom prišla k meni urejena dekleta. Takoj sem v njih prepoznal svoje stare znanke.

»Mar je tudi vaša brigada frontovska?«

»Bila je frontovska.«

»Ne, Ana, ne strinjam se. Poplave bodo, potreben je dober beton, od vas je odvisna kvaliteta dela vseh brigad. Vaša fronta je še pred vami.«

Dekleta so dobro delala. Med proslavo tridesetletnice oktobrske revolucije sem jih zagledal med manifestanti in kriknil sem v mikrofon: »Pozdrav brigadi Ane Loškarjeve!« Ozrle so se in se nasmehnile.

Kmalu nato sem zvedel, da je Ana hudo bolna. Maščevalo se ji je lakotno otroštvo med vojno – imela je jetiko. Vse smo storili, da bi ozdravela, predlagali smo ji drugo delo, pa je vse odločno zavrnila:

»Ne morem živeti brez gradbišča in deklet!«

Za obnovo Dnjeprogesa je dobila red Lenina. Čez nekaj let sva se spet srečala v Moldaviji: ozdravela je in z možem je gradila dubosarsko elektrarno. Prepričan sem, da je niso pozdravila samo zdravila in toplice. Ana se je sama rešila, ker je ostala vedra, ker ni nehala delati, ker se ni potegnila vase, marveč je živela polnokrvno življenje. Pozneje sem zvedel, da je Ana Stepanovna spravila do kruha štiri otroke in da dela kot upravnica delavskega doma.

Na drugem gradbišču sem spoznal monterja cevi Ivana Rumjanceva. Bil je mlad, modrook, čeden fant, izumitelj, pameten, pravi mojster svojega poklica. Mogoče je začel prezgodaj delati: oče mu je padel na fonti, Ivan pa je hotel pomagati materi. Tisto, česar ni dobil v šoli, je dohitel z raziskovalnim duhom, izkušnjami in nadarjenostjo. Ivan je gradil velika podjetja v Jaroslavju, Gorkem, Čirčiku, pri nas pa je delal v Zaporožstroju. Tiste čase je prav on predlagal novo metodo za montažo velikih blokov.

»Cevi sestavimo na zemlji,« je razlagal. »Naredimo, popravimo, montiramo v celoto. Tako je laže, udobneje, seveda tudi hitreje. Nato dvignemo sestavljene dele v zrak, nakar jih le še povežemo v celoto. To ni nobena modrost!«

»Ali ni to tvegano? Mar ni nevarno za ljudi?«

Nasmehnil se je:

»Česar se oči bojijo, to roke naredijo. Ne vznemirjajte se, Leonid Iljič, vse smo preračunali, vse so preverili inženirji.«

V metalurgiji je potrebnih veliko cevovodov, povezujejo vse mogoče obrate, prepletajo se v vseh smereh – to je naporen del opravkov. Svetoval sem članom političnega biroja v montaži, naj zaprosijo Rumjanceva, da bi govoril na odprtem partijskem sestanku. Poročilo o sestanku je objavil naš časopis »Graditelj«, potem pa je še »Pravda« natisnila velik članek z naslovom »Izkušnje Ivana Rumjanceva – za vse monterje«. Ta metoda se je potem razširila po vsej Sovjetski zvezi.

Potem je Rumjancev delal na gradbišču doma kulture in znanosti v Varšavi, pomagal je montirati metalurški kombinat v Indiji ...

Takih srečanj je bilo veliko, vseh ni mogoče našteti, zato naj ne bodo užaljeni tovariši, ki jih nisem imenoval. Nisem jih pozabil.

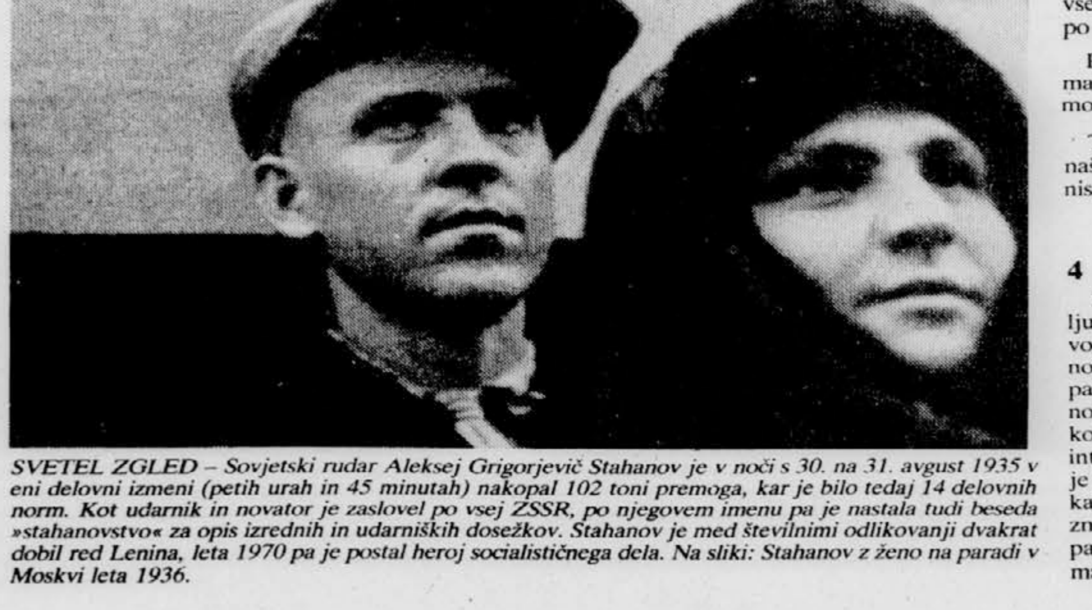

SVETEL ZGLED – Sovjetski rudar Aleksej Grigorjevič Stahanov je v noči s 30. na 31. avgust 1935 v eni delovni izmeni (petih urah in 45 minutah) nakopal 102 toni premoga, kar je bilo tedaj 14 delovnih norm. Kot udarnik in novator je zaslovel po vsej ZSSR, po njegovem imenu pa je nastala tudi beseda »stahanovstvo« za opis izrednih in udarniških dosežkov. Stahanov je med številnimi odlikovanji dvakrat dobil red Lenina, leta 1970 pa je postal heroj socialističnega dela. Na sliki: Stahanov z ženo na paradi v Moskvi leta 1936.

4

Na splošno moram reči, da so spomini na ljudi, zlasti še na dobre ljudi, pri partijskih voditeljih človeška dolžnost in poklicna obveznost. Druženje z ljudmi je vedno koristno za partijskega delavca, utrjuje njegovo povezanost z življenjem, pomaga mu, navdihuje ga, kot se reče, kajti iz prve roke zve za namere, interese, potrebe ljudi. Kratko in malo prijetno je odkriti dobrega človeka – delavca, kolhoznika, graditelja, agronoma, umetnika, novinarja, znanstvenika. Za to mi ni nikoli ni bilo žal časa, pa tudi sam značaj partijskega dela veliko pomaga pri tem.

Vtis o igri naših soliden, izid pa ugoden za Wales

V kvalifikacijski tekmi za EP so jugoslovanski nogometaši igrali z reprezentanco Walesa le neodločeno 4:4 – Veselinović eksperimentiral

TITOGRAD – Jugoslovanska reprezentanca je kljub remiju, po igri zapustila zelo soliden vtis, boljši kot na uvodnih tekmah kvalifikacij za EP z Norveško in Bolgarijo. Evropski finale je za nas spet bolj oddaljen, toda sodeč po igri bi mogli do prihodnje jeseni tako napredovati, da bi še nadoknadili zamujeno. Škoda je le, da so se »modri« tokrat v finišu predali defetizmu, ki je tako značilen za aktualen jugoslovanski nogometni trenutek. Treba pa je le reči, da so večino tekme odigrali v zelo solidnem slogu.

Glede na nastop v Sofiji je selektor Veselinović malenkostno spremenil moštvo: novinec je bil samo Kranjčar, Nikolić pa je imel povsem drugo vlogo. Toda Veselinović je s tema dvema potezama odločilno pripomogel k temu, da je bila igra jugoslovanske reprezentance ustvarjalnejša. Novi jugoslovanski nogometni val je dokazal, da ni brez perspektiv v evropskih

Jugoslavija : Wales 4:4 (3:2)

TITOGRAD – Štadion pod Gorico, gledalcev 20.000, igrišče razmočeno in blatno, sodnik Ponnet (Belgija).

STRELCI: 0:1 – Flynn (6), 1:1 – Z. Cvetković (15), 2:1 – Živković (18), 3:1 – Kranjčar (38), 3:2 – Rush (39), 4:2 – Ješić (66), 4:3 – Jones (70), 4:4 – James (82).

JUGOSLAVIJA: Svilar, Stojković, Z. Cvetković, Ferhatović, Hadžibegić, Nikolić, Gudelj, Trifunović, Deverić, Kranjčar, Živković.

WALES: Davies, Jones, Ratcliffe, Nicholas, Prise, Jackett, James, Flynn, Rush, Thomas, Mahoney.

merjenjih, čeprav nastop z dokaj povprečnim otoškim moštvom tudi ne more biti tisto pravo merilo. Jugoslovanski nogometaši nimajo pravih izkušenj v tako brezkompromisnih srečanjih kot je bilo titograjsko. Toda mnoge taktične in celo hitrostne (ne) sposobnosti so hrabri »modri« fantje reševali z veliko borbenostjo, ki pač ni bila odlika Petroviča, Šurjaka, Sušića in drugih predhodnikov. Prav volja dobiva na veljavi v sodobnem nogometu, treba pa jo je seveda dokazovati na vsaki tekmi in vseh 90 minut. Že ob izredno ambicioznem nastopu se kalijo vrhunski nogometaši. Zlasti našim pa do tega še precej manjka.

Zdajšnja kar nadarjena generacija »modrih« pa seveda ne more biti »oaza«, je le izsek iz jugoslovanskega nogometnega vsakdanjika, ki na vsak način mora postati bogatejši, če bi »modri« želeli višje v Evropo. Samo več tako brezkompromisnih tekem kot je bila ta z Wallesom lahko nogomet spet relativno uveljavi v Evropi. Tako kot pred tekmo tudi titograjski nastop ne more biti razlog za pretirano samozadovoljstvo ali previsoke ambicije: glede na vrhunske evropske nogometne predstave, je bil nogomet v Titogradu vendarle samo drugorazreden. Kot kolektiv so jugoslovanski nogometaši zapustili vtis zelo homogene celote, v kateri ni bilo »izdajalcev«, kakršni so bili nekdaj Sušić, Petrović ali Slišković, za katere so morali v obrambi igrati drugi. Bila je to dokaj posrečena kombinacija igralcev s priučenimi »delovnimi« na eni in ustvarjalnimi odlikami na drugi strani.

Izrazito sta v slabem smislu izstopala Hadžibegić in Ferhatović, krivca vseh štirih golov, zanju Veselinović že lahko začne iskati zamenjavi.

Ocena naših igralcev: Svilar 7, Stojković 6,5, Z. Cvetković 6,5, Trifunović 6, Ferhatović 4, (B. Djurovski –), Hadžibegić 4,5, Deverić 6,5, (Ješić 5,5), Nikolić 6, Kranjčar 8, Gudelj 7, Živković 7.

FRANCI BOŽIĆ

Izjave:

TODOR VESELINOVIĆ: »Čestitam igralcem obeh reprezentanc, ki so se na zelo težkem igrišču srčno borili. Pokazali so, da se tudi na takšnem terenu lahko igra dobro. Vse gole smo prejeli po nerazumljivih napakah naših obrambnih igralcev in to nas je stalo zmage. Toda ni še vse izgubljeno, saj od preostalih treh kvalifikacijskih tekem igramo kar dve doma. Dobro pa moramo igrati tudi v revanši z Walesom in ga premagati v gosteh.«

MICHAEL INGLAND, manager Walesa: »To je bila tekma napak. Težko igrišče je bolj odgovarjalo nam. V naši reprezentanci sta bila najboljša Rush in Flynn, v jugoslovanski pa Živković.

DIEGO de LEO, delegat tekme: »Pogoji za igro so bili na meji regularnega, toda sama tekma in osem doseženih zadetkov dokazujejo, da se tudi v takšnih pogojih dà igrati...«

ALEKSANDAR TRIFUNOVIĆ: »Hotel sem vrniti žogo Ferhatoviču; nisem opazil nasprotnikovega igralca... »Ta tekma je bila čudna. No, vseeno za nas še ni vse izgubljeno...«

ZVEZDAN CVETKOVIĆ: »V povratni tekmi bomo zmagali...«

IAN RUSH: »Pričakoval sem boljšo igro nasprotnikov. Znali smo izkoristiti njihove napake in osvojili dragoceno točko«.

MILAN ŠĆEKIĆ

Wales	2	1	1	0	5:4	3
Norveška	3	1	1	1	5:4	3
Jugoslavija	**3**	**1**	**1**	**1**	**6:7**	**3**
Bolgarija	2	0	1	1	2:3	1

Spomladansko razpoloženje v zimskošportnem središču

Zdaj manjka le še sneg, da bi Sarajevo zares imelo zimsko olimpijsko podobo – Hudi boji na ledu

SARAJEVO, 15. decembra – Pomlad budi upe. Povsem spomladansko pa je tudi razpoloženje v zimskem olimpijskem Sarajevu, resnično in v prenesenem pomenu. V resnici zato, ker je vreme zares povsem spomladansko (v sredo je posijalo tudi še sonce), v prispodobi pa zaradi tega, ker je otvoritev ledne dvorane Zetre ob dejstvu, da so nared tudi že vsi drugi objekti za zimske olimpijske igre, delovala zlasti na mednarodno javnost zares prepričljivo in s tem – spodbudno.

Ni nikogar med obiskovalci Sarajeva te dni, in med njimi so zares samo kvalificirani iz športne srenje – od uglednih mednarodnih funkcionarjev do novinarjev – ki bi spričo tega, kar se dogaja, ne bil optimist za olimpijske dogodke čez štirinajst mesecev. V govorih in izjavah ob otvoritvi osrednje ledne dvorane je bilo seveda tudi mnogo običajne kurtoazije, toda ni bilo, na primer, mogoče spregledati okoliščine, da je tudi predsednik MOK Juan Antonio Samaranch v nagovoru zbranim v dvorani v primerjavi s pripravljenim tekstom še okrepil besede pohvale na račun prireditelјev. In tako je pravzaprav v vsakršnem stiku: podoba dograjenih objektov je opravila svoje. Prav tak je bil tudi vtis na današnji tiskovni konferenci predsednika MOK. Vsakomur pa je seveda tudi jasno, in tudi 7. svetovno mladinsko prvenstvo v umetnostnem drsanju kot prva v dolgi vrsti testnih prireditev to kaže, da bo treba mnogo dela in zavzetosti vseh pristojnih, da bodo objekti in tekmovanja na njih funkcionalno zaživeli. SP mladih ta čas teče povsem normalno in v znamenju hudih bojev mladih drsalcev. Pri športnih in plesnih parih po pričakovanju blestijo predvsem sovjetske dvojice, mladinci posamezno pa so opravili tudi že kratki program, pri čemer je jugoslovanski zastopnik Tomislav Čižmešija održal zelo solidno uvrstitev. EVGEN BERGANT

Pojavili so se ponarejeni vrednostni boni za gorivo

LJUBLJANA, 15. decembra – Republiški sekretariat za notranje zadeve nam je sporočil, da so v večih krajih naše države odkrili ponarejene vrednostne bone za gorivo v apoenih po 1000 dinarjev. Prave bone je za sozd Petrol natisnilo poslovno združenje Petrolunion iz Beograda.

Vsi doslej najdeni falsifikati imajo eno od serijskih številk med 138000 do 145300. Ponarejeni boni se razlikujejo od originalnih po serijskih številkah, ki so sicer prav tako kot pri originalu natisnjene z rdečo barvo, vendar so precej tanjše in zelo močno vtisnjene na podlago, tako da so dobro vidne tudi s hrbtne strani ali pa se jih da na hrbtni strani celo otipati. Številka 4 je pri ponaredku zgoraj zaprta, pri pravem bonu pa odprta (pri pregledu je treba sumljiv bon primerjati s pravim, ki je bil izdan letos). Vsi ponaredki so na hrbtni strani žigosani z žigom Petrolovega tozda »Trgovina na drobno Kranj, Cesta Staneta Žagarja 30«.

Organi za notranje zadeve naprošajo vse občane in organizacije, ki imajo Petrolove bone za 1000 dinarjev, da jih pregledajo in prinesejo na najbližjo postajo milice, če bi posumili, da so med njimi ponaredki.

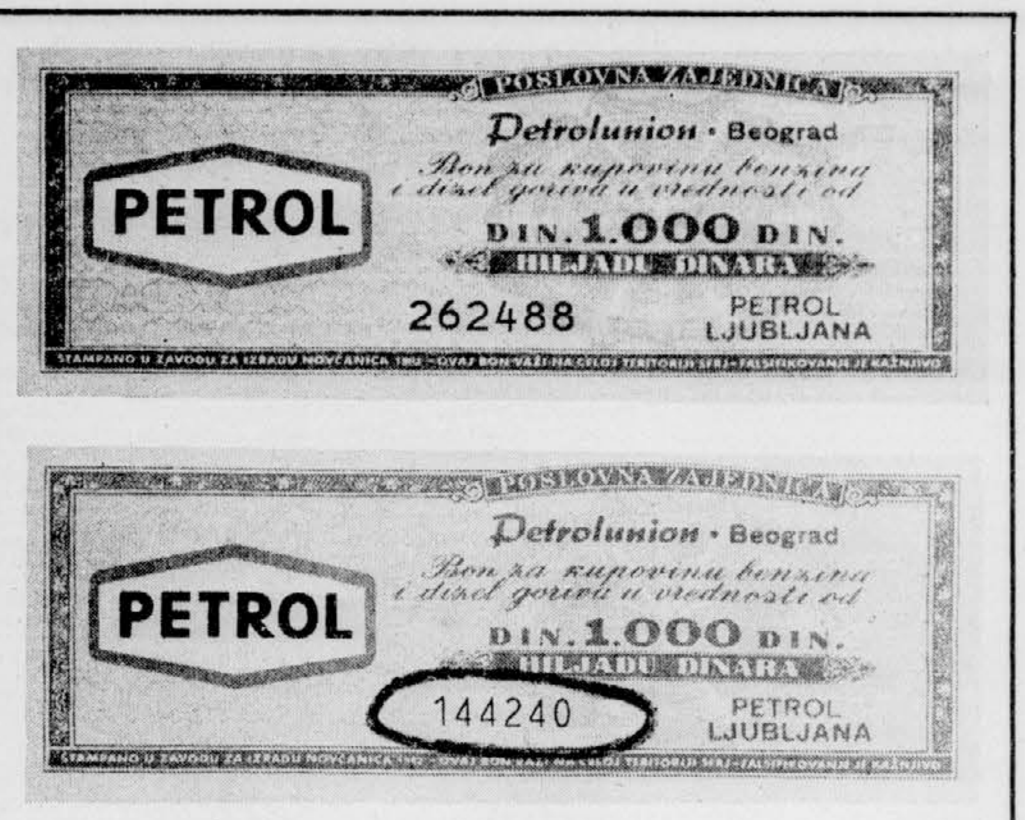

PRAVI IN PONAREJENI BON – Na sliki objavljamo nekoliko povečana bona – na zgornji sliki je pravi bon, na spodnji pa ponarejeni, ki ima serijsko številko obkroženo.

Naši na starih položajih

Alpska reprezentanca je dobro začela svetovni pokal – Specialisti v tehničnih disciplinah prihodnji teden v Madonni di Campiglio

LJUBLJANA – Predolimpijska tekmovalna sezona v svetovnem pokalu se je začela z dvema povsem različnima prireditvama – nedokončanim Val d'Iserom, s katerim se je vreme spet neusmiljeno poigravalo in slalomsko tekmo v Courmayeurju, ki se lahko primerja z vsako »klasično« alpsko preizkušnjo. Po kratkem intermezzu v La Villi, ki se ga bo danes in jutri udeležila skoraj vsa svetovna alpska elita, se bo svetovni pokal za moške spet nadaljeval v Madonni di Campiglio s slalomom in super veleslalomom.

Kakor je bil Val d'Isere ves poln nasprotij, še zlasti pa nedeljska tekma v super veleslalomu, je bil slalom v Italiji kot nalašč za začetek tekmovalne sezone. Bolj sicer za vedno številnejšo publiko, ki spremlja svetovni pokal, kot pa za udeležence, zakaj težavnostna stopnja te slalomske preizkušnje bi bolj sodila v vrhunec sezone.

Vsi udeleženci prvega slaloma za svetovni pokal v tej sezoni so bili mnenja, da je bil nadvse zahteven, za mnoge ena najtežjih slalomskih preizkušenj v zadnjem času. Uspeh naše reprezentance, še zlasti pa Križajevo peto mesto, je prav zato tem večji. Dober začetek nedvomno zagotavlja še boljše nadaljevanje. Seveda je razumljivo, da bodo še nihanja v formi, da naši najboljši reprezentantje še niso do kraja izdelani za štirimesečno tekmovalno obdobje, vendar pa so dobre uvrstitve pregnale porajajoči se kanec strahu, da se utegne naša moška vrsta vsaj v prvem delu sezone slabše odrezati, kot se je nekaj let nazaj. Negotovost je bila razumljiva. Glavnina reprezentance je bila pri vojakih, kjer se je sicer lahko nemoteno kondicijsko pripravljala, na snegu pa je bilo slabše, saj še na velikih ledenikih v Alpah letos poleti ni bilo prida smučanja, kaj šele na Ledinah, kjer so trenirali naši.

Začetek pa je pokazal, da so naši reprezentantje v koraku z drugimi in da lahko z zaupanjem v svoje sposobnosti pričakujejo nove tekme. Tudi vodstvu je odleglo, ko je ugotavljalo, da se vrh naše reprezentance vnovič poteguje za uvrstitve v ospredju, mladi pa napredujejo. Na težkem torkovem slalomu v Courmayeurju so odrekli celo številni izkušeni tekmovalci, ki preprosto niso našli orožja za tako zahtevno tekmo, pravi užitek pa je bilo videti na progi, denimo, enega najmlajših udeležencev tekme, našega reprezentanta Roka Petroviča, kako se je s pogumom, znanjem in željo po uveljavitvi lotil v vseh pogledih težke proge.

Prvih dveh tekem letošnjega svetovnega pokala se ni mogel udeležiti naš veleslalomski specialist Boris Strel, ki se je na svetovnem prvenstvu v Schladmingu proslavil z bronasto kolajno, nato nesrečno končal sezono s težko poškodbo, pred štartom svetovnega pokala pa se je moral zaradi bolečin v hrbtu spet zateči k zdravnikom. Vendar je Strel že toliko okreval, da se bo že danes v La Villi pridružil svojim tovarišem v reprezentanci, čeprav je sprva kazalo, da bo šel na štart šele v Madonni di Campiglio. Tako bo naša moška alpska reprezentanca spet popolna, upati je le, da prisiljeni odmor Strela ne bo preveč vrgel iz tira.

JOŽE DEKLEVA

ZADNJE VESTI

Križaj v komisiji MOK

SARAJEVO – Kot je povedal predsednik MOK Samarranch na tiskovni konferenci v Sarajevu, so jugoslovanskega alpskega smučarja Bojana Križaja izbrali za člana komisije MOK za vprašanja športnikov, ki ji sicer predseduje angleški atlet Sebastian Coe.

Katastrofa Cibone

ZAGREB – V tekmi finalne skupine pokala evropskih košarkarskih prvakov je Cibona doma izgubila z italijanskim Fordom s 65:90 (33:44).

Presenečenje v San Sicariu: 1. Attia (Fr)

Megla je onemogočila smukačice 1. jakostne skupine – Naše že v Piancavallu

SAN SICARIO, 15. decembra – V drugem ženskem smuku za svetovni pokal, ki bo veljal tudi za kombinacijo s petkovim slalomom v Piancavallu, je prišlo do presenetljivega razpleta. Tekmovalke prve jakostne skupine so morale na progo v hudi megli, šele pri številki 20 pa se je razpršila in zato ni nič čudnega, da so obetavne mlade smukačice, najbolj pa Francozinji Attia in Enotnost, izkoristile priložnost in pobrale skoraj vse točke za svetovni pokal.

REZULTATI: 1. Attia (Fr) 1:24,57, 2. Emonet (Fr) 1:24,86, 3. Wiesler (ZRN) 1:25,6, 4. Quittet (Fr) 1:25,59, 5. Bozon (Fr) 1:25,68, 6. Gantnerova-Šoltysova (ČSSR) 1:25,74, 7. Armstrong (ZDA) 1:25,83, 8. Ehrath (Švi) 1:25,84, 9. Oertli (Švi) 1:25,84, 10. Winkler (A) 1:25,91, 11. Graham (Kan) 1:26,11, 12. Waldmeier (Fr) in I. Epple (ZRN) 1:26,28, 14. Fitzthum (A) 1:26,31, 15. De Agostini (Švi) 1:26,41.

Naše smučarke na tem smuku niso nastopile, ker so te dni prizadevno trenirale v Limone Piamonte, potem pa so danes odpotovale naravnost v Piancavallo, kjer bodo skušale jutri kar najbolje izkoristiti priložnost za trening pred tekmovanjem, ki jim je vedno prinašalo spodbudne uspehe.

O. G.

Delavci strokovne službe SIS se bodo zagovarjali pred sodiščem

Niso uravnavali odnosov med republiško SIS za zdravstveno varstvo, sekretariatom za zunanje zadeve in konzulatom v Ženevi

BEOGRAD, 15. decembra – Okrožno javno tožilstvo je danes okrožnemu gospodarskemu sodišču prijavilo strokovno službo republiške samoupravne interesne skupnosti zdravstvenega varstva v Beogradu, sekretarja republiške SIS zdravstvene skupnosti Milana Djokovića, pomočnika sekretarja republiške SIS Dragana Mladenovskega, šefa odseka za finančno poslovanje strokovne službe te SIS Veljka Todorovića, šefinjo skupine za finančno poslovanje zdravstvenega varstva v tujini Branko Grujić in sodelavko za deviznofinančne posle te SIS Dragano Simić.

Obtožuje jih gospodarskega prekrška, pred sodiščem pa se bodo zagovarjali, ker niso uravnali odnosov med republiško SIS in sekretariatom za zunanje zadeve oziroma z jugoslovanskim generalnim konzulatom v Ženevi, ko je bilo treba devize republiške SIS prenesti na generalni konzulat. Ta devizna sredstva so bila namenjena za izplačilo stroškov za zdravljenje Jugoslovanov, ki so bili poslani v kantonsko bolnišnico in onkohematološki center v Ženevo.

Poleg tega jih javni tožilec bremeni, da po prevzemu faktur niso poskrbeli za kontrolo, da bi ugotovili, če so bili bolniki zdravljeni samo v zdravstvenih ustanovah, kamor so bili poslani, in če se fakture res nanašajo na bolnike, ki jih je poslala na zdravljenje republiška samoupravna interesna skupnost.

Zaradi takšnih in drugih spodrsljajev so v letu 1980 vknjižili za več kot dva milijona švicarskih frankov oziroma 56 milijonov in 798.035 dinarjev faktur, katerih natančnost in zakonitost sploh ni bila potrjena.

Okrožno javno tožilstvo predlaga, da vsem obtoženim izrečejo zaščitni ukrep – prepoved opravljanja dosedanjih dolžnosti.

MIHAJLO POPOVIĆ

Lažno sporočilo o požaru v Bistri

BISTRA PRI VRHNIKI, 15. decembra – Nocoj ob 19.17 so ljubljanski gasilci s stalne službe ljubljanske UNZ dobili obvestilo, da je izbruhnil požar v gradu Bistra. Tja se je s petimi vozili takoj odpeljalo 13 gasilcev.

Obvestilo je bilo lažno: pričakali so jih samo miličniki, o požaru pa ni bilo sledu. Proti gradu Bistra so se napotili tudi prostovoljni gasilci, vendar so jih ljudje že med potjo na kraj domnevnega požara obvestili, da gre le za neslano šalo.

Neznani šaljivec je naprej poklical postajo milice na Vrhniki, od koder so »novico« posredovali stalni službi, ta pa gasilcem. Gasilci so – ko so že bili na kraju – natančno pregledali ves grad, za primer, da bi ogenj zares ne bil podtaknjen, miličniki pa so zbirali obvestila, ki naj bi jih pripeljala na sled neznancu.

Ž. H.

Nesreča pri delu

MARIBOR, 15. decembra – V DO Konstruktor v Mariboru je včeraj Alojz Šabec iz Rošpoha delal pri skobelniku. Pri tem mu je stroj odrezal del prsta. D. P.

24 UR

Pojasnilo

LJUBLJANA, 15. decembra – V zvezi z nesrečo, ki se je zgodila minulo soboto, objavili pa smo jo pod naslovom »Vlak mu je odrezal nogi«, je danes ŽG Ljubljana poslalo dodatno sporočilo:

Pri premikanju tovornega vlaka na tir številka tri, je v trenutku, ko je bila lokomotiva vzporedno s postajno hišo, pritekel čez peron in tira ena in dva, 22-letni Gorazd Rudolf iz Litije. Kljub opozorilom vlakovodnega odpravnika, je skočil med drugi in tretji vagon vozečega vlaka. Rudolf je padel pod četrti vagon, kolesa pa so mu odrezala eno nogo pod, drugo pa nad kolenom.

G. B.

Povozil je pešca

MARIBOR, 15. decembra – V Rošpohu pri Mariboru je včeraj Darko Simonič s Kozjaka z osebnim avtomobilom povozil Franca Beraniča in ga hudo ranil.

D. P.

Felc in Jan tudi v zadnjem nastopu igrala imenitno

Ob koncu igralskih karier dveh hokejskih asov okrepljeni Celjani premagali SFRJ s 6:4 (3:0, 1:1, 2:3)

CELJE – Več kot 1500 gledalcev, ki so do zadnjega kotička napolnili tribune v Mestnem parku, je še po koncu hokejske tekme med Cinkarno Celjem in reprezentanco Jugoslavije vzklikalo »Bine, Bine« in »Ivo, Ivo«. Dva velika asa našega hokeja, 41-letni Albin Felc in leto mlajši Ivan Jan, s katerima so povezani največji uspehi našega hokeja, sta se na celjskem ledu dokončno poslovila od igralske kariere.

Oba internacionalca sta tudi v zadnji tekmi vnovič dokazala, kaj znata. Zlasti po njuni zaslugi so Celjani premagali »modre« s 6:4 (3:0, 1:1, 2:3).

Predsednik HDK Cinkarne Celje Milan Hohnjec je slavljencema podaril sliki akademskega slikarja Jožeta Horvata-Jakija, Daniel Rinc, predsednik skupščine TKS, pa je Albinu Felcu izročil kristalno vazo za razvoj celjskega hokeja. Albin Felc je bil namreč pet let trener in igralec celjskega moštva in je med najbolj zaslužnimi, da je ekipo popeljal pred štirimi leti v I. ZHL.

Tudi predsednik tekmovalne komisije HZJ Stanković je obema igralcema izročil posebni plaketi za ustvarjalno delo v hokeju. Slavje na ledu so popestrile še mlade celjske umetnostne drsalke, ki so vsem nastopajočim podarile nageljne.

Ljubitelji hokeja so prišli na račun. Videli so 10 lepih golov, nadvse borbeno, hitro in športno igro. Celjani in reprezentanti so igrali srčno, kot da bi šlo za prvenstvene točke.

Reprezentanti so sicer hitreje drsali, imeli več od igre, a številne strele je ubranil razpoloženi Darko Prusnik, ki letošnjo sezono imenitno čuva celjsko mrežo.

Tudi njegov reprezentančni tovariš Domine Lomovšek je bil izvrsten.

Moštvi sta si bili bolj ali manj enakovredni celo tekmo. Celjani so nastopili okrepljeni s Kanadčanom Smrketom, G. Hitijem, in Savičem.

STRELCI: 1:0 – Zorko (1), 2:0 – Smrke (7), 3:0 – G. Hiti (14), 4:0 – T. Lepša (23), 4:1 – Bešič (35), 5:1 – F. Žbontar (41), 5:2 – Sekelj (42), 5:3 – Burnik (56), 6:3 – Savič (56), 6:4 – Saliji (57).

KAZENSKE MINUTE: Cinkarna Celje 8, Jugoslavija 8.

CINKARNA CELJE: Prusnik, Grabler, M. Bernjak, Zorko, Lesjak, Vrtovšek, Savič, I. Jan, Poljanšek, Felc, F. Žbontar, Filipovič, Sendelbach, Smrke, T. Lepša, G. Hiti, Marčec, Perčič, Kompoljšek, Audič.

JUGOSLAVIJA: D. Lomovšek, Vidmar, Kovač, Klemenc, Bešič, Šuvak, Burnik, Lajovec, Sekelj, B. Lomovšek, Bratina, Mlinarec, Pajič, Gorenc, Saliji, Beribak, Kučera.

KAREL JUG

Arslanagić izbral

LJUBLJANA – Strokovni štab mladinske rokometne reprezentance Jugoslavije je določil 14 igralcev in 4 rezerve, ki bodo od 23. do 30. t. m. nastopali v Španiji. Med Arslanagićevimi izbranci so tudi Marolt, Tušek (oba Kolinska Slovan), Gjurin in Selčan, Lesjak (vsi Aero Celje) pa je rezerva. »Modri« bodo najprej nastopili na turnirju v Bilbau, nato pa bodo v Barceloni odigrali dve tekmi s špansko reprezentanco.

D. K.

KEGLJANJE

Velika zmaga Konstruktorja in Steržaja

MARIBOR – Na velikem tradicionalnem kegljaškem turnirju v počastitev dneva JLA v Mariboru je v ekipnem delu prvič slavil zmago domači Konstruktor po izjemni igri vseh tekmovalcev. Mariborčani so zato zasluženo premagali – pred nabito polnim kegljiščem – vse druge, tudi favorizirane ekipe. Gledalci so ob igri državnih reprezentantov prišli na račun.

Rezultati, ekipe: 1. Konstruktor 5473 (Jovič 884, Klampfer 884, Pečovnik 945, Kirbiš 911, Pihlar 946, Frajzman 903), 2. Triglav 5298 (Marinšek 928), 3. Medveščak 5210 (Boljat 933), 4. Branik 5183 (Steržaj 964), 5. Varteks 5106 (Kveštek 914), 6. Grmoščica 5080 (Orešić 888), 7. Kraljevo 4731 (Stanišić 805) in 8. JLA – LAO 4644 (Bolarič 811).

Posamezniki: 1. Steržaj (Branik) 964, 2. Pihlar 946, 3. Pečovnik (oba Konstruktor) 945, 4. Boljat (Medv.) 933, 5. Marinšek 928, 6. Urbanc 922, 7. Fende (vsi Triglav) 915, 8. Kirbiš 911, 9. Frajzman (oba Konstruktor) 903, 10. Dragaš (Medv.) 903 itd.

IVAN KAVS

OD TOD IN TAM

LJUBLJANA – V 5. kolu II. republiške košarkarske lige so bili doseženi naslednji rezultati – vzhod: Kamnik : Elektra 63:70 (24:37), Garant : Podbočje 65:56 (30:25), Pomurje : Straža 65:66 (36:27), Ptuj : Šentjur 94:82 (41:34), Dravograd : Zlatorog 82:75 (48:41); vrstni red: Garant 10, Straža 8, Ptuj, Dravograd in Zlatorog po 6, Elektra in Podbočje 4, Šentjur, Kamnik in Pomurje 2; zahod: Lesonit : Tolmin 77:93 (39:53), Vrhnika : Jesenice 110:106 (96:96, 43:44), Kočevje : Postojna 71:78 (38:47), Koper : Radovljica 86:87 (41:35), Gostol : Fructal 92:82 (39:33); vrstni red: Postojna 10, Radovljica in Tolmin 8, Gostol in Koper 6, Jesenice 4, Lesonit, Fructal, Vrhnika in Kočevje po 2.

Največje presenečenje – štafeta SFRJ

MALE, 15. decembra – Na prelazu Karla Velikega so danes smučarski tekači končali tekmovanje za »Lovoriko Val di Sole« s tekmovanjem štafet 3×10 km. Razmere za tekmovanje so bile spet odlične in so že od vsega začetka obetali lepo in zanimivo tekmo. Norvežani so z zanesljivo zmago vnovič potrdili primat, največje presenečenje pa je pripravila jugoslovanska štafeta, ki je zasedla 8. mesto in med drugimi premagala prve štafete Švedske, Poljske, Bolgarije, ZRN, Avstrije in več drugih postav iz posameznih držav. Na štartu je bilo 32 štafet.

Izidi, moški, 3×10 km: 1 Norveška (Nordby 28:15,8, Braa 28:10,0, Aunli 28:11,8) 1:24;38,6, 2. Italija I (De Zolt 29:00,4, Ploner 28:26,6, Vanzetta 28:05,9) 1:25;32,7, 3. ČSSR (Švanda 29:40,8, Bečvar 27:45,2, Švud 28:13,1) 1:25;32,7, 4. NDR (Bellmann 28:30,6, Wunsch 28:36,2, Schröder 28:39,5) 1:25;46,3, 5 Francija 1:27;06,3, 6. Finska I 1:27;14,1, 7. Finska II 1:27;20,7, 8. Jugoslavija (Čarman 28:58,0, Kršinar 28:50,0, D. Djuričič 29:39,2) 1:27;27,2, 9. Italija II 1:27;28,2, 10. Švedska 1:27;40,0, 11. Poljska 1:27;59,9, 12. Francija II 1:29;13,7, 13. Italija III 1:29;54,1, 14. Bolgarija 1:30;26,1... 17. ZRN 1:31;10,6, 21. Avstrija 1:31;46,9, 27. Jugoslavija II (D.Podlogar 32:25,3, Klemenčič 30:13,1, C. Podlogar 30:34,6) 1:33;10,6 itd.

Najboljši jugoslovanski tekači so s prelaza Karla Velikega odpotovali na nove tekme konec tedna v Davosu (Švica).

JAROSLAV HONCU

Zanimivo srečanje

TITOVO VELENJE – V Rdeči dvorani je »Zlata selekcija« Nedeljskega v torek v prijateljskem srečanju v malem nogometu pred 1000 gledalci premagala domače moštvo »Klub M« (Modni salon) z 10:8. V sicer izenačenem in zanimivem ekshibicijskem srečanju so imeli gostje več sreče, številni gledalci pa so zadovoljni zapuščali dvorano. Izkupiček so tudi to pot namenili Zvezi paraplegikov Slovenije. Strelci: Papič 6, Norčič 2, Oblak 1 in Bizjak (avtogol) za »Zlato selekcijo«, za »Klub M« pa Carli 3, Vlajič in Pur po 2 ter Milkovič 1 zadetek.

VŠTK odslej fakulteta

LJUBLJANA – Na včerajšnjem zasedanju zbora združenega dela in zbora občin skupščine SR Slovenije so delegati sklenili, da se VŠTK v Ljubljani preimenuje v Fakulteto za telesno kulturo. Slovesna seja ob preimenovanju naše osrednje pedagoške in znanstvene institucije na področju telesne kulture bo v ponedeljek, 20. t. m., ob 11. uri v Domu španskih borcev v Mostah.

ŠAH ŠAH Š

Nikolić zdaj tretji

SOČI – Jugoslovanski šahist Predrag Nikolić ima po odigranem 9. kolu na mednarodnem turnirju lepe možnosti za osvojitev velemojstrskega naslova. Da bi mu to uspelo, bi moral zbrati 9,5 točke. Zdaj ima 5 točk ob eni prekinjeni partiji. V 9. kolu je remiziral z bivšim svetovnim prvakom Taljem in je zdaj na lestvici drugi s celo točko prednosti pred Cellerjem.

Rezultati 9. kola: Geller : Ftačnik, Doiriss : Pigusov, Razuvajev : Speelman, Hazai : Vajser vse remi, Romanišin : Psahis 1:0, Averkin : Chandler, Pančenko : Smekov obe prelož.

Vrstni red: Talj 7, Romanišin 5,5 Nikolić 5 itd.

Na kratko

LJUBLJANA – Na tradicionalnem, osmem, srečanju šahistov Iskre in JLA v počastitev dneva JLA je zmagala ekipa Iskre s 36:18.

B. B.

Avtomatsko voden promet do konca srednjeročnega obdobja?

Takšni so načrti, skupna vrednost nove opreme in del na 12 ljubljanskih križiščih bo 16,7 milijona dinarjev

LJUBLJANA, 15. decembra – Do konca tega srednjeročnega obdobja bi morala Ljubljana imeti avtomatsko voden promet. Vsaj taki so načrti, kljub trimesečni zamudi pri pripravi dokumentacije. Prihodnje leto bo treba pospešeno obnavljati oziroma zamenjati semaforske naprave, saj je od skupno 81 semaforiziranih križišč novo Iskrino opremo dobilo le 35 križišč.

Zamenjava v drugih ljubljanskih križiščih ni nujna samo zaradi poenotenja semaforskega sistema – brez tega namreč tudi avtomatsko vodenje prometa ni mogoče – ampak tudi zaradi dotrajanosti ljubljanskih semaforov. Razen tistih 35 novih, vsi, stojijo že od 10 do 17 let.

Pripravljen je tudi že prednostni vrstni red zamenjave semaforov, opreme in kablov za prihodnje leto. Prvi na seznamu je Bavarski dvor, kjer bodo dela tudi najdražja. Predračunska vrednost del in naprav je 2,3 milijona. Za Bavarskim dvorom bodo prišla na vrsto naslednja: Ilirska–Rozmanova, Kopitarjeva–Poljanska, Resljeva–Komenskega, Tržaška–Jadranska, Topniška–Šmartinska, Topniška–Linhartova, Topniška–Vojkova, Šišenska–Vodnikova, Prešernova–Šubičeva, Titova–Allendejeva in Tržaška–Gregorinova. Skupna vrednost nove opreme in del za vseh 12 križišč je 16,7 milijona dinarjev.

Člani mestnega izvršnega sveta so zadolžili SIS za gradnjo 10-letnega programa cest, naj podpiše pogodbo za nadaljevanje Iskrinega dela. Hkrati so opozorili, da mora naložbo obravnavati in potrditi tudi komisija za ocenjevanje upravičenosti investicij.

Mestni izvršni svet je prav tako poudaril, da morajo občinske komunalne skupnosti v razvojnih načrtih za prihodnje leto zagotoviti denar za zamenjavo dotrajanih semaforskih naprav in za ustanovitev službe za razvoj in proučitev sistema avtomatskega vodenja prometa v Ljubljani.

MOJCA KAUČIČ

Direktor naše firme v Münchnu vztrajno trdi, »da je bil zapeljan«

Na prištinskem sodišču se nadaljuje sojenje skupini gospodarstvenikov – Pred sodniki Rodoljub Vukosavljević

PRIŠTINA, 15. decembra – Na okrožnem sodišču v Prištini se pred senatom peterice, zagovarja šest kosovskih gospodarstvenikov, ki so obtoženi grabeža stotih milijonov dinarjev. Osmi dan so zasliševali Rodoljuba Vukosavljevića, direktorja firme Kosovo GmbH v Münchnu, ki ga obtožnica bremeni, da se je skupaj z Osmanom Selmanijem, Qenanom Galimunom, Xhelalom Xharrom in s pomočjo Gianfranca Ladinija pri sklepanju uvozno-izvozne pogodbe »nabral« precejšnje premoženje, piše Vjesnik.

Med razpravo je Vukosavljević oporekal precejšnjemu delu obtožnice. Pri tem je navedel, da svoje trvdke ni oškodoval, temveč ravno nasprotno, da je imela od njegovih »pogodbenih poslov« veliko koristi. Skušal je dokazati, da je bil zapeljan, da za vso goljufijo ni vedel. Kar zadeva kontrarevolucionarno ogrožanje družbene ureditve, pa je vztrajno trdil, da so mu jo pripisali novinarji.

»Izdelki slabe kakovosti, ki smo jih uvozili, niso oškodovali naše države, temveč kupce. To velja na primer za uvožene flomastre. Kar zadeva izvoz, sem prodal hlače slabe kakovosti iz vučitrnskega Poleta in likalnike iz Uroševca. Strašansko me boli, ker me obtožnica bremeni, novinarji pa pišejo, da sem kontrarevolucionar. To ni res. Rad imam to državo, vedno sem bil njen prijatelj,« je izjavil Vukosavljević.

»Delal sem v Münchnu, kjer sem prejemal osebni dohodek v nemških markah. Tako sem postal tudi nemški davčni obveznik in z Jugoslavijo, razen prek kapitala, nisem imel nikakršne zveze. Tozd Eximkos GmbH pri našem sodišču ni registriran, moj direktorski položaj ne obstoja, moj podpis ne velja, zato ne vem, zakaj se tukaj zagovarjam,« se je pritožil Vukosavljević in nadaljeval:

»Nič drugega nisem, kot grešni kozel, na katerega se je spravil tisk. če bo res dokazano, da sem kriv, bom prevzel odgovornost in tudi najstrožjo kazen. Toda prosim sodišče, naj ne žrtvuje mene, da bi zaščitilo nekatere iz kosovskih tozdov.«

KAM, KAJ IN KJE

Igrišče za golf – tekaški poligon

BLED – Že nekaj let se zdravja in rekreacije željni krajani Lesc, Radovljice, Bleda, Begunj in Žirovnice poganjajo po bolj ali manj urejenih smučinah na prostranem in zelo primernem, travnatem poligonu igrišča za golf pri Lescah, za nekdanjo tovarno TIO. Travnato zemljišče, brez vsakega kamenja, rahlo valovito, ponekod poraščeno z nizkimi smrekovimi in borovimi gozdički ali grmičevjem, je kot nalašč za hojo in tek na smučeh, saj zadostuje že 5 cm snega, da uredijo smučine.

Turističnogostinski delavci z Bleda pa želijo skupaj z Elanom ta kompleks še bolj urediti in zagotoviti redno vzdrževanje prog, med katerimi naj bi krajšo celo osvetljevali in na njej občasno prirejali tako za domačine, kot za goste iz blejskih hotelov začetne in nadaljevalne tečaje hoje in teka na smučeh.

O vsem tem in še marsičem so se dogovorili na skupnem sestanku v restavraciji Golf. Zbora so se udeležili tudi predstavniki SZS, sekretar Kapelj in člana odbora za množičnost J. Pavčič in Ravnik.

Restavracija Golf naj bi bila osrednji objekt, v katerem bo na voljo shramba, izposojevalnica smuči in čevljev, slačilnice in mazalnica. Seveda je lokal dobro založen z jedačo in pijačo. Proge naj bi bile dolge 9, 6, 4 km in najkrajša, zvečer osvetljena 1 km. Znotraj te najkrajše proge pa bodo ravne in krožne proge (jasli) za vadbo korakov in tehnike hoje in teka. Proge so že strasirane, v nekaj dneh jih bodo predstavniki Elana opremili z ličnimi smerokazi in kilometrskimi oznakami. Za redno vzdrževanje trasiranih prog so se domenili z ZTKO občine Radovljica, ki ima lažje sani, pa tudi tovarna Elan bo v nuji priskočila na pomoč s svojim prihotom.

Pobuda HTP Bled in Elana bo nedvomno naletela na ugoden odmev med ljudmi vseh slojev in starosti, saj je zemljišče lahkotno, povsem nenavarno, posebno pa bodo zadovoljni tisti, ki bodo zaradi kasnejšega vračanja z dela lahko hodili in tekli tudi v poznih popoldanskih in večernih urah na osvetljeni progi ob restavraciji Golf.

V kratkem bo v Radovljici tudi uvodno predavanje o hoji in teku na smučeh s prikazom strokovnega filma. Natančen datum in uro predavanja bomo pravočasno objavili.

JANEZ PAVČIČ

Medvoški načrti za zimo

MEDVODE – Partizan Medvode je – kot prejšnja leta – tudi za letošnjo zimo pripravil več smučarskih tečajev. Da bi bile cene kar najbolj ugodne, bodo vse tečaje izvedli v neposredni bližini Medvod. Vrh vsega tečajnina ne bo višja od lanske, povečali so samo ceno za prevozni tečaj.

Brž ko bodo ugodne snežne razmere, bodo tečaji ob koncu tedna na Čerenu v Preski pri Medvodah in Osolniku in pri motelu v Mednem. To bodo tečaji, ki bodo trajali od petka popoldne do nedelje dopoldne. Cena tečaja: 700 din, namenjen pa je – zaradi intenzivnosti – odraslim.

Med semestralnimi počitnicami bodo na Čerenu v Preski vsak teden petdnevni tečaji za predšolsko in šolsko mladino. Tečaji bodo trajali od 9 do 14 ur. Tečajniki iz Ljubljane imajo ugodno zvezo z avtobusom mestnega prometa št. 15. Opremo bodo tečajniki spravili v osnovni šoli. Cena tečaja: 700 din za učitelja smučanja in toplo malico.

Kdor se bo odločil za prevozni tečaj v Kranjsko goro, bo moral odšteti 3.000 din. V ceni so stroški za prevoz z avtobusom, učitelja smučanja in prevoz z žičnico. Avtobus bo odpeljal iz Ljubljane ob 7. uri, ustavil pa se bo v Šiški, Šentvidu, Mednem in Medvodah.

Medvoški Partizan misli tudi na odrasle. Takoj ko bodo ugodne snežne razmere, bodo organizirali popoldanske tečaje. Začetek bo ob 15. uri, tečaj pa bo trajal od ponedeljka do petka.

Novost v delu medvoškega Partizana bodo tečaji za tek na smučeh. Brž ko bodo ugodne snežne razmere, bodo organizirali tečaje ob koncu tedna. Med šolskimi počitnicami bodo tečaji od 9. do 13. ure za osnovnošolsko mladino, od 15. ure naprej pa za vse druge. Cena teh tečajev: 700 din.

Podrobnejše informacije: v pisarni Partizana v Medvodah od 18. do 20. ure ali po telefonu 611-071.

V. J.

Izleti v naravo

PD VIHARNIK iz Ljubljane vabi v soboto, 18. t. m. ob 11. uri vse svoje člane in prijatelje v Slavkov dom. Na srečanju si bodo ogledali barvne diapozitive iz letošnjih izletov, se družno poveselili in si zaželeli srečno novo leto. Najugodnejši pristop je iz Mednega, kamor iz Ljubljane pelje redni avtobus št. 15, ki ob sobotah dopoldan odpelje izpred Bavarskega dvora ob 7.50, 8.55 in 10.00

PD NOVA GORICA vabi svoje člane v nedeljo, 19. t. m. na izlet na Javornik. Udeleženci morajo biti zimsko planinsko opremljeni, potovali pa bodo z avtobusom, ki bo z avtobusne postaje v Novi Gorici odpeljal ob 7. uri. Vodil bo Bogdan Zoratti, sestanek udeležencev na sedežu društva pa bo danes, 16. t. m. ob 18. uri.

OPD KOPER vabi na planinski izlet na Javornik. Izlet bo v nedeljo, 19. t. m. z odhodom ob 7. uri z Ukmarjevega trga v Kopru. Predvidena vrnitev: 19.00. Cena izleta za odrasle je 300 din, za mladino 200 din. Obvezna je zimska oprema in topla obleka, po možnosti tudi dve smučarski palici za lažjo hojo.

Pohod na Tisje

LITIJA – V soboto, 18. t. m. bo organiziralo PD Litija spominski planinski pohod na Tisje. Štart bo med 7. in 10. uro izpred spomenika NOB v Litiji, kontrolni točki, kjer bo potrebno potrditi poseben kartonček pohoda, pa na Grmadi in na Tisju. Pohod bo zaključen v Pustovem mlinu. Tisti, ki bodo na pohodu prvič, bodo v gostišču dobili dnevnik in bronasto spominsko značko, drugi pa letošnji žig v dnevnik, ki so ga prejeli že lani. Med 12. in 15. uro bodo od Pustovega mlina do ž. p. v Litiji vozili udeležence avtobusi. Pohod bo trajal približno 4 ure.

PD PTT Ljubljana vabi svoje člane na skupno udeležbo na spominskem pohodu na Tisje, ki ga bo vodil Stanko Dolenc. Zbor udeležencev bo v soboto ob 8.20 pod uro na pročelju ljubljanske železniške postaje. Vozno karto do Litije kupi vsak udeleženec sam, vlak pa odpelje ob 8.35. V Ljubljano se bo skupina iz Litije vračala z vlakom ob 14.40.

PD Rašica iz Ljubljane vabi prav tako na Tisje v soboto, 18. t. m. Zbero se pod uro na ljubljanski železniški postaji ob 6.15, od koder se bodo z rednim vlakom odpeljali v Litijo. Zato naj si vsak udeleženec že sam kupi povratno vozno karto. Pohodnike bo vodil Andrej Gros.

Občani bodo plavali za naslove

ŠKOFJA LOKA – ZTKO Škofja Loka bo organizirala v petek, 17. t. m. v plavalnem bazenu v Železnikih prvenstvo v plavanju za vse občane. Moški bodo tekmovali na 50 m, kategorije zanje pa bodo do 25 let, od 25 do 30 let in od 30 do 40 let, člani v skupini nad 40 let pa bodo plavali 25 m. Ženske se bodo pomerile prav tako na 50 m v skupinah do 25 let in od 25 do 35 let, članice nad 30 let pa bodo tekmovale na 25 m.

Hkrati bo tudi štafetno plavanje štiričlanskih ekip.

Prijave s prijavnino 50 din sprejema kolektiv plavalnega bazena Železniki (telefon: 67-250) vsak dan in na dan prvenstva do začetka tekmovanja (17.00).

Za najboljše po kategorijah so prireditelji pripravili kolajne, za najboljšo ekipo pa pokal.

M. K.

V Škofji Loki za praznik JLA

ŠKOFJA LOKA – Občinska strelska zveza v Škofji Loki bo v počastitev dneva JLA in občinskega praznika priredila množično strelsko tekmovanje z vojaško puško tipa mauser M 48 in M 49 (na razdaljo 100 m). Po treh poskusnih strelih bodo imeli nastopajoči na voljo 10 strelov v konkurenci, tarče pa bodo velike 50 × 50 cm.

Tekmovanje bo na strelišču v Vincarjih pri Škofji Loki, in sicer za mladince in mladinke v soboto, 18. t. m., za člane in članice pa v nedeljo, 19. t. m. Začetek oba dni bo ob 9. uri. Tekmovanje bo v posamični in ekipni konkurenci. Ekipe bodo štele tri člane.

Prijave: vsak dan pred tekmovanjem na strelišču v Vincarjih od 9. do 11. ure in na dan tekmovanj.

M. K.

Tivolski tek ob dnevu JLA

LJUBLJANA – V nedeljo, 19. t. m. bo v Tivoliju v Ljubljani tradicionalni kros v počastitev dneva JLA. Pokrovitelja sta Ljubljansko armadno območje JLA in SOZD Iskra. Proga za pripadnike JLA bo dolga 3000 m, prav toliko za starejše mladinke, članice in veteranke (za te sta dve starostni kategoriji), medtem ko bodo mlajše mladinke tekle 2000 m. Prvič tekmujejo letos tudi pionirke na 1000 m in pionirji na 3000 m. Proga za mlajše mladince meri 5000, za starejše mladince in za srednjeprogaše 8000 m, medtem ko bodo člani ter veterani (za te so tri starostne kategorije) tekli 12.000 m. Štart za pripadnike JLA bo ob 10.30, za vse ženske kategorije bo ob 10.45, za vse moške kategorije pa ob 11. uri. Štart in cilj bosta pri zimskem kopališču v Tivoliju. Slačilnice so v garderobah Partizana v Narodnem domu. Najboljši posamezniki bodo – kot je to že tradicija – prejeli kolajne. Prijave sprejema organizator AK Olimpija do 17. decembra na Vodovodni 20, Ljubljana, naknadne prijave pa na štartnem mestu do ene ure pred štartom. Štartnine ni.

J. S.

Namig tedna

Brazde vzdržljivosti – slog življenja

Te dni bodo izšle v Delu, Večeru in Nedeljskem prijavnice za akcijo RTV Ljubljana BRAZDE VZDRŽLJIVOSTI v sezoni 1983. Kandidati za cenjeni naziv – KAVELJC za moške in KORENINA za ženske bodo morali v pičlem mesecu razmisliti o tem, ali se bodo pridružili mali armadi polnokrvnih Slovencev, kajti rok za prijavo je v petem letu prizadevanj krajši kot doslej! Potekel bo 15. januarja za pismeno prijavo in 16. januarja za osebno prijavo na smučarskih tekih v Dupljah!

Akcija BRAZDE VZDRŽLJIVOSTI je med prijatelji rekreacije v Sloveniji naletela na kar lep sprejem. Že v prvem letu je prejelo diplomo polnokrvnosti 174 rekreativcev, od tega 24 žensk. Potem je udeležba rasla takole: II. 215 (42); III. 308 (57 in 23 zakonskih parov);IV. 353 (67 in 37 zakoncev). V svojem bistvu so BRAZDE VZDRŽLJIVOSTI dopolnilo v pisani ponudbi množičnih rekreativnih prireditev; od vsega začetka pa je namenjena tistim, ki zares redno vadijo in zato vsebuje pet aerobnih, to je vztrajnostnih zvrsti: smučarski tek, atletski tek, kolesarjenje, plavanje in hojo.

V petem letu se je organizacijski odbor odločil za nekaj novosti. V bistvu gre za to, da je treba zaradi omejene porabe bencina razporediti prireditve, ki veljajo za BRAZDE VZDRŽLJIVOSTI, po vsej Sloveniji. Nič več se ne dá vztrajati na eni ali dveh osrednjih prireditvah, ki so doslej dajale poseben mik akciji. Takó bo za smučarski tek za moške veljala uspešna udeležba na enem maratonu prek 40 km ali na dveh krajših, prek 20 km; veljale pa bodo skoraj vse prireditve v Sloveniji. Za ženske ostane nespremenjeno – 20 km. Maratoni v tujini ne bodo veljali. Za planinstvo so izbrali osem enodnevnih planinskih pohodov, napornih, razporejenih od Mariborskega Pohorja do Tolminskih gora; vodili jih bodo izkušeni vodniki. Drugo je bolj ali manj nespremenjeno.

Rok za prijavo je nepreklicen, postavljen pa v interesu udeležencev in boljše organizacije.

Še bolj kot doslej bo akcija BRAZDE VZDRŽLJIVOSTI slonela na družabnosti, medsebojnem spoznavanju, sodelovanju. Skušali bomo doseči, da bi BRAZDE VZDRŽLJIVOSTI postajale življenjski slog. Zato bi radi pritegnili k sodelovanju zakonske druge, pri neporočenih partnerje; čas pa je tudi, da k zmerni aerobni vadbi povabimo tudi svoje otroke!

STANE UREK

VARČUJMO Z ENERGIJO

Čateške toplice se grejejo s toplo vodo iz zemlje

Vsa Slovenija leži na delu zemeljske skorje, ki je močno razpokana, zato so tudi geotermalni viri blizu površja. Izkoriščanje geotermične energije s toplotnimi črpalkami bi tako lahko v prihodnje postalo dober vir energije za ogrevanje, pripravo tople vode ali nizkotlačne pare. Prvi v Sloveniji in Jugoslaviji so začeli geotermično energijo izkoriščati v Čateških Toplicah. Tamkaj že četrto zimo ogrevajo 70 tisoč kvadratnih metrov pokritih površin – od hotela, restavracijskih prostorov, do velikega zaprtega bazena in kegljišča z vodo, ki jo dodatno ogrevajo v toplotni postaji s šestimi agregati. In kako sistem deluje?

V primarni del toplotnega izmenjevalnika, ki ga po švedski licenci izdeluje ljubljanski IMP, prihaja iz skupnega črpališča termalna voda, segreta na 58 stopinj Celzija, na sekundarni strani pa je za 10 stopinj hladnejša voda, ki jo izkoriščajo za radiatorsko in zračno ogrevanje prostorov. Tako ogrevajo, ko je zunanja temperatura 4 do 5 stopinj, pri nižjih temperaturah pa vključijo v zaprti sistem uparjalnik, v katerem kroži utekočinjeni plin freon (na leto ga porabijo okoli 200 kg), ki odvzema toploto, pri tem pa se njegova prostornina močno poveča. Kompresor stisne paro in dvigne temperaturo freona na 75 stopinj, v kondenzatorju pa to toploto odda vodi, ki nato spet služi za ogrevanje in prezračevanje. Krožni tok se ponovi, ko termalno vodo, ohlajeno na 35 stopinj, toplotne črpalke po enakem postopku znova ogrejejo na 70 stopinj, preden jo pošljejo v radiatorje. Tako dobijo iz enega kilovata elektrike s toplotnimi črpalkami in geotermično energijo štirikrat več toplote.

TONJA SLOKAR

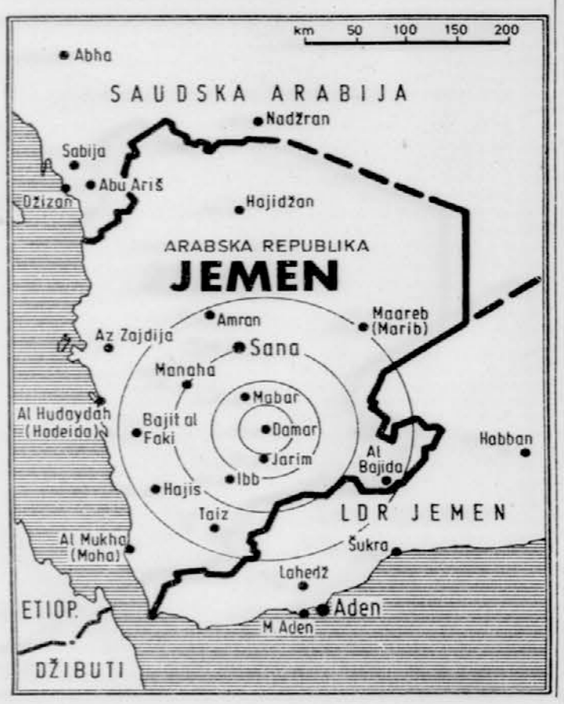

Ado Ciganlijo ureja SIS, ki uradno sploh ne obstaja, ima pa svoje prostore

V beograjskih uradnih krogih se zdaj sprašujejo, kako bi odpravili nekaj, česar ni – Tisto pa, česar ni, je v skrbeh za svojo prihodnost – »Posredovanje« odgovornosti od zgoraj navzdol

OD NAŠEGA DOPISNIKA

BEOGRAD, decembra – Ada Ciganlija je, kakor pove ime »Ada«, velik rečni otok med starim in novim Beogradom na reki Savi. Bolj je znana – vsaj po mednarodnih vodnih športih – kot umetno jezero, ki je pregrajeno med otokom in beograjsko obalo, a s plažo, na kateri se poleti tare ljudi. Manj pa Beograjčani in drugi vedo za to, da otok in jezero upravlja SIS »za uporabo, izgradnjo in razvoj« ne samo tega rečnega otoka, temveč tudi Ade Medžice. Čeprav je ta SIS nastal na pobudo mestne skupščine 1977. leta, ni registriran, nima podpisanega samoupravnega sporazuma o financiranju, pa tudi brez statuta je.

Kakšna samoupravna interesna skupnost pa je to, če ni samoupravno organizirana, in kako naj bi zdaj odpravili nekaj, kar sploh ne obstaja, se zdaj, po toliko letih sprašujejo v beograjskih uradnih krogih. Skupnost, ki ima direktorja in delovno organizacijo in še marsikaj, je namreč začela letos na ves glas tarnati o prihodnosti, češ da je v desetih mesecih pritekla za njeno delovanje le milijarda starih dinarjev sredstev, obljubljeni pa sta bili dve.

»Sisomanija . . .«

SIS je nastal na pobudo mestne skupščine in ima še vedno vso podporo socialistične zveze, mladinske organizacije in sindikatov Beograda. Ti pa mu seveda ne morejo priskrbeti denarja in druge materialne podlage za zelo širokopotezni program dela in razvoja na področju rekreacije, fizične kulture, športa in še česa.

Prvi spori zaradi delovanja tega SIS – po znani »sisomaniji«, ko so v Beogradu in drugod spreminjali direkcije v SIS in razne posredovalnice v novo obliko posredovanja med občani in institucijami in oblastjo – so izbruhnili, brž ko se je pokazalo da se je nova (ne)samoupravna organizacija odrekla skrbi za kopališča »Lido« na t. i. »Ratnem ostrvu« na Donavi, največjem rečnem otoku Beograda. Nato ga je prevzela organizacija občanov, ki se imenuje »prijatelji Save«, a bi se očitno morala imenovati »prijatelji rek«, ker se vede tako širokogrudno. Razen tega imajo na Savi še več otokov, kjer je veliko vodnih hišic in drugega. Zakaj torej ne bi SIS za Ado Ciganlijo bil samoupravna organizacija, ki bi skrbela za vse naravne lepote Beograda na rekah in ob njiju?

Značilno je tudi to, da se veljaki tega SIS zdaj pehajo okrog mestnih očetov, kakor da je samoupravna rešitev za obstoj samoupravne interesne skupnosti tam na vrhu, ne pa med ljudmi, ki obiskujejo ta otok (in te otoke) in so očitno življenjsko zainteresirani za obstoj vsaj tega, kar že je. Na Adi Ciganliji so namreč pred letom bobneče napovedali »beograjski Disneyland«, nekaj tako privlačnega, da bi že s tem dohodkom lahko pokrili vsaj polovico stroškov, če ne kar vseh! Zdaj se životari. Tako je s tistimi 6000 m^2 poslovnih prostorov, ki jih nihče več ne uporablja. Na tem otoku kot tudi drugod po otokih je še veliko takšnih uporabnih prostorov, ki niso uporabljani. Tam so se naselila skladišča, ki jih nihče ni uradno zaznamoval kot taka, gostišča, ki tudi nikjer niso evidentirana, cela naselja počitniških hišic, ki so večinoma stalno prebivališče ljudi, ki prav tako uradno nimajo tu stanovanja, in še marsikaj podobnega.

Prispevkarstvo

Dela je torej veliko, od same registracije SIS do oblikovanja njegovega statuta in drugih samoupravnih aktov, samo lotiti se ga je treba. Toda veliko laže je odpraviti nekaj, kar sicer obstaja, čeprav ne tudi uradno. Ali pa je še laže vrniti vso stvar v staro administrativno igro, kakor je s predlogom, da bi poslej otok upravljala kar samo delovna organizacija, ki bi jo zavarovali za vselej s statusom posebne družbene veljave. Tako bi se od zasnovanega samoupravnega povezovanja in ustvarjanja novih družbenih in materialnih vrednot vrnili na prispevkarstvo, saj naj bi poslej financirali to dejavnost iz prispevkov za mestno in gradbeno zemljišče in od pristojbin za vožnjo po kopnem in po vodi. Pri vsem tem so kopalcem že dovolili brezplačno uporabo plaž, avtomobiliste pa so pregnali z otoka oziroma površine, ki jo zavzema neuradni SIS. Nesmiselno bi namreč bilo negirati obstoj otoka, umetnega savskega jezera in vsega tamkajšnjega življenja.

Toda prav tako nesmiselno se je vrniti za 161 let, v čase, ko je otok postal državna dobrina, da ne bi živel stihijsko in brez odgovornosti življa in institucij. Bolje je spremeniti vse, kar je v breme današnjemu Beogradu, in pri tem vztrajati pri zahtevi, da samoupravno interesno povezovanje ne bo beračenje za denar, temveč snovanje novega sveta.

Negativno?

Samoupravna interesna skupnost pravzaprav sploh ne more obstajati brez ljudi istih interesov in če je delovanje enega SIS kombinirano s podobnimi ali istimi interesi drugih SIS, potem je logično, da se skupnost uresniči le z občani. In če so občani hkrati zainteresirani za SIS kot čuvarja naravnih lepot Beograda, potem ne bi bilo težko narediti vsega tistega, kar je o SIS Ade Ciganlije ostalo le v glavah pobudnikov: žal niti ne na papirju.

Beograjski novinarji opozarjajo na to, da je mestna skupščina bila pobudnica za ustanovitev SIS, ker se je hotela znebiti stroškov v mestnem proračunu in ker bi SIS poslej financirale občine. Te so se izognile tako, da so posredovale obveznost navzdol. Ko pa ta obveznost ni bila nikjer registrirana, se pravi uzakonjena, je postalo logično, da se samo z decentralizacijo upravljanja ne da nič storiti, če je ne spremlja smiselno dognana integracija samoupravljanja. Morda pa je bilo komu do tega, da bi vse ostalo, kot je bilo, da bi pozneje lahko vsi kazali s prstom kot na nekaj negativnega za samoupravljanje . . .

VIKTOR ŠIREC

● V svoj žep

Pred stockholmskim okrožnim sodiščem se je začelo sojenje 58 uslužbencem mestne uprave; v obtožbi je rečeno, da so od leta 1978 zatajili več kot 7,2 milijona kron (približno milijon dolarjev kovancev) iz parkirnih ur. Namesto da bi denar, ki so ga vestni vozniki metali v parkirne ure, izročili mestni upravi, so ga obdržali zase.

Domnevajo, da so zatajili kar 50 ton kovancev iz 14.000 parkirnih ur po vsem švedskem glavnem mestu. Tatvino, kakršne na Švedskem še ne pomnijo, so odkrili povsem po naključju. Denar iz ur so začeli septembra prevzemati uslužbenci ene od družb, ki skrbi za javne objekte. V primerjavi z lanskim septembrom so imeli za 70 odstotkov večji »izkupiček« kot njihovi predhodniki, čeprav se cene parkirnine niso spremenile. In tako se je jel klobčič naglo odvijati.

TELEKS
informativni tednik dela

VRTIMO GLOBUS

Svetla izjema

Po tem, kako je sovjetski tisk razbobnal novico o poroki v Dnjepropetrovsku, milijonskem mestu ob reki Dnjepr, na kateri je ženin prepovedal alkohol, bi lahko sodili o razširjenosti te nadloge po vsej državi. Na poroki Ljudmile in Aleksandra Sokolov ni šestdeset svatov spilo niti kapljice alkohola, pa je bilo vseeno veselo. Novinarji so razglasili dogodek za čudež in so začeli iskati podoben primer po vsej Sovjetski zvezi. Za zdaj so preršetali Belorusijo, kjer mu niso našli para. Ljudmila in Aleksander sta oba člana mestnega društva za boj proti alkoholizmu, ženin pa je povrhu športnik in se je zaklel, da v njegovem domu ne bo nikoli niti kapljice alkohola.

Nič čudnega, če mu tisk posveča tolikšno pozornost. Morda upa, da bo za svetal vzor drugim. Alkoholizem je namreč zelo razširjen, pravijo mu največji sovražnik ne le delovne discipline in produktivnosti, pač pa predvsem družine. Od petih zakonskih zvez gredo v Dnjepropetrovsku štiri narazen, v glavnem vsi zaradi pijače. Alkohol je postal namreč sčasoma simbol bogastva, celo v skupinah, ki jim vera in tradicija prepovedujeta alkohol.

Kaseta namesto tablete

Pravijo, da je na Japonskem več kasetofonov kot ljudi. Seveda na njih ni le glasba. Kasete zamenjujejo pisma, na njih so posnete pravljice, jezikovni tečaji, navodila za konjičke, tečaji hipnoze, nasveti za primer potresa, celo ustavno besedilo, neko podjetje iz Osake pa je poslalo na trg uspavalne kasete in kasete-budilke.

Nihče nima nič proti neškodljivi uspavalni kaseti z blagozvočno glasbo (ob kateri je baje zaspal sam skladatelj). Drugače pa je s kasetobudilko za utrujene voznike in nočne čuvaje. Brnenje ure budilke, izzivalni ženski glas, naredniški glas, ki ne trpi ugovarjanja, kakofonija divjih tonov: policijska sirena, sikanje ognjemeta, indijanski kriki, pasji lajež in krohotanje, ob katerem gredo lasje pokonci, so Japoncem obudili spomin na nedavno tragedijo v Tokiu, ki jo je izzvalo prav takšno razgrajanje. Neki študent je namreč izgubil živce zaradi preglasno naravnanega sosedovega televizorja in začel pobijati vse naokoli.

Zamenjana posadka

Sredi januarja bo krenila iz Varšave sedma polarna odprava, ki bo na otoku King George zamenjala ekipo v raziskovalni postaji. Sedma poljska raziskovalna odprava šteje šestnajst ljudi. Med njimi so biologi, geologi, meteorologi strokovnjaki za seizmografijo. Opravili naj bi obsežne raziskave rastlinskega in živalskega sveta na Antarktiki, meteorološke, seizmične in magnetne meritve in drugo.

Univerzitetno sodelovanje

Na univerzi ameriške zvezne države Kalifornije v Los Angelesu so pripravili tridnevni seminar, na katerem so razpravljali o odnosih med Jugoslavijo in Združenimi državami Amerike na političnem, gospodarskem in kulturnem področju. To je bil prvi izmed vrste seminarjev, ki jih bodo organizirali vsako leto v okviru sporazuma med zagrebško univerzo, kot predstavnico jugoslovanskih univerz, in tukajšnjo univerzo, ki predstavlja skupino ameriških visokošolskih ustanov. Prihodnje leto bo seminar s podobno tematiko v Dubrovniku.

Na seminarju v Los Angelesu so med drugimi predavali tudi profesorji Eugen Pušić, Radomir Vukadinović, Rudolf Filipović in Arif Tanović z jugoslovanskih ter C. Jelavit, H. Ross, F. Ramet, W. Zimmermann, L. Tyson, T. Eckman, N. Shapira in E. Dunin z ameriških univerz. V okviru seminarja so pripravili tudi več razstav in prireditev v zvezi z Jugoslavijo. Med drugim so organizirali »jugoslovansko noč« z našo glasbo in ljudskimi plesi, ki si jo je ogledalo tudi več jugoslovanskih izseljencev.

Odprta Gibraltarska vrata

Točno opolnoči 15. decembra so španski graničarji odprli vrata na meji med Španijo in Gibraltarjem. Konec je trinajstletne mejne zapore, ki jo je med svojo domovino in britansko kolonijo Gibraltarjem uvedel general Franco leta 1969. Tako so Španci izpolnili ukaz svoje socialistične vlade premiera Gonzaleza v torek, naj »iz človekoljubnih razlogov odpro mejni prehod za pešce«. Premier Gonzalez je ob tej priložnosti poudaril, da Španija sicer ne odstopa od svojih zahtev, vendar se želi z britansko vlado pogajati o prihodnosti Gibraltarja.

Prva je prestopila mejo Gibraltarka Carmen Bard (na sliki), ki je ganjena dejala, da kar ne more verjeti, da res lahko stopi na španska tla.

Neresni sodelavci

Nekaj sodelavcev iz najožje ekipe ameriškega predsednika so ostro ukorili zaradi neresnosti na delovnem mestu. »Zaslišali« so namreč računalnik v Beli hiši, ker jih je zanimalo, kdo naj bi bil naslednji ameriški predsednik. Verjetno se ne bi zgodilo nič, če ne bi računalnik odgovoril, da bo na volitvah leta 1984 po vsej verjetnosti zmagal nekdanji astronavt senator Glenn. V obrazložitvi ukora je rečeno, da je uporaba predsedniškega računalnika za politične študije »neumestna, še zlasti, ker predsednik ne priznava njegovih analiz«.

Veseljačenje je greh

Katar, Kuvajt in Združeni arabski emirati so strogo prepovedali vsakršno veseljačenje in proslavljanje novoletnih in božičnih praznikov zaradi stroge muslimanske tradicije, po kateri je plesati na javnem kraju in veseliti se ob alkoholu greh. Te države so v praznični dneh prepovedale tudi vsakršne koncerte gostujočih tujih plesnih in glasbenih skupin.

Pomoč prihaja z vseh strani

Za območje okrog Damarja v Arabski republiki Jemen napovedujejo nove potresne sunke – Prva se je odzvala Saudska Arabija

V ponedeljek je okrožje Damar približno sto kilometrov južno od Sane prizadel močan potres. Že naslednjega dne je minister za notranje zadeve Arabske republike Jemen potrdil, da je v katastrofi umrlo 686 ljudi, ranjenih pa jih je bilo 110. Po ministrovih besedah je potres prizadel 136 mest in vasi – 15 naselij je popolnoma porušenih. Potresni sunki so dosegli magnitudo četrte do šeste stopnje po Richterjevi lestvici, najdaljši je trajal celih štirideset sekund.

Predsednik Arabske republike Jemen Ali Abdalah Saleh je v torek odpotoval v kraje, ki jih je prizadela katastrofa. Spremljalo ga je več visokih vladnih funkcionarjev. Obiskal je bolnišnico v Damarju, v kateri zdravijo ranjence, nato pa je pozval prebivalstvo, naj pomaga reševalnim ekipam. Enake pozive stalno pošilja tudi vladna radijska postaja, obenem pa prosi za pomoč tudi prostovoljne krvodajalce.

V Severni Jemen so začeli prihajati prvi izrazi sožalja in pomoč. Prvi sta bili obe sosednji državi, ki sta na Arabskem polotoku sicer politično najbolj oddaljeni od Arabske republike Jemen; Saudska Arabija je v torek poslala šestnajst letal šotorov, odej in zdravil, Demokratična republika Jemen pa je na prizadeto območje napotila zdravniško ekipo, ki jo vodi sam minister za zdravstvo.

Predsednik Demokratične ljudske republike Jemen Ali Naser Mohamed je v svoji državi razglasil dan žalovanja in predsedniku Salehu po telefonu zagotovil, da bo Aden storil vse, kar je v njegovi moči. Katar je v torek poslal prvo letalo z medicinsko opremo in zdravili, v sredo pa drugo, naloženo s hrano. Tudi Kuvajt je napovedal, da bo poslal hrano in drugo pomoč, ostale arabske države s tega območja pa so poslale izraze sožalja.

Iraški predsednik Sadam Husein, libijski voditelj Moamer Gadafi in jordanski prestolonaslednik Hasan Ibn Talal so severnojemenski vladi zagotovili, da bodo poskrbeli za vso potrebeno pomoč.

V torek zjutraj je severnojemenski minister za zunanje zadeve Ali Lotf el Tor v Sani akreditirane veleposlanike seznanil s položajem in jih zaprosil za pomoč njihovih držav.

Vodja geološkega oddelka na naravoslovni fakulteti v Sani je predstavnikom tiska povedal, da bo na območju Damarja prišlo v naslednjih štiriindvajsetih urah do ponovnih zemeljskih premikov. Prav takšno domnevo so izrazili tudi seizmologi iz Riada. Šibkejše potresne sunke so čutili tudi ponoči med ponedeljkom in torkom.

»Vozni red« telefonskega imenika SR Slovenije '83

TELEFONSKI IMENIK '83

od danes dalje lahko kupite na poštah na področju **vseh** podjetij za PTT promet LJUBLJANA, MARIBOR, KRANJ, CELJE, KOPER, NOVA GORICA, NOVO MESTO, MURSKA SOBOTA in TRBOVLJE

izšel je

TELEFONSKI IMENIK '83

Stari telefonski imenik je že neuporaben, saj je bila zaradi širjenja telefonskega omrežja v letu 1982 skoraj

VSAKA ČETRTA ŠTEVILKA SPREMENJENA

(46.000 sprememb, od tega 20.000 novih naročnikov)

Zato smo natisnili telefonski imenik '83. Toda vse nas pesti pomanjkanje papirja. In brez papirja tudi novega telefonskega imenika ne bi bilo. Tokrat smo ga natisnili na up.

Upamo, da nam bo uspelo z vašo pomočjo vrniti papirnici vsaj 60.000 starih imenikov oziroma kakšnih 100 ton starega papirja.

Zato vam, če nam vrnete starega, ponujamo novi imenik

50 din CENEJE

Tako se boste tudi na PTT način vključili v družbeno nadvse koristno akcijo »zbirajmo odpadni papir!«, sebi prihranili 50 din nepotrebnega stroška, PTT že zdaj olajšali tiskanje tudi naslednjega telefonskega imenika '84, tiskarni ČGP Delo zagotovili papir, papirnici Djuro Salaj pa surovino za nemoteno delo

Stari imenik lahko zamenjate za novega na poštah. Cena imenika je 340 din, če vrnete starega pa 290 din. Naklada telefonskega imenika '83 je omejena.

Novi imenik bo prihajal na prodajna mesta postopoma. Kdaj bo tudi na vaši pošti, preberite v dnevnem časopisju.

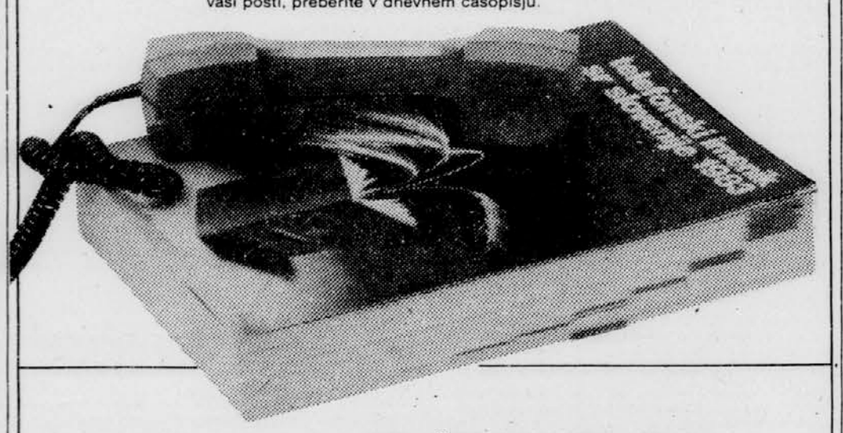

Pri zbiranju starega papirja sodelujejo: **PTT / ČGP Delo / Djuro Salaj**

KRIŽANKA

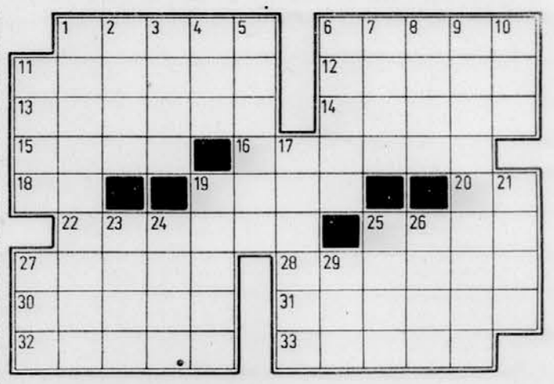

VODORAVNO: 1. žensko bitje iz slovenske mitologije, čarovnica, 6. kapljica, majhna količina, 11. moška oseba iz Cankarjeve drame, 12. mestece vzhodno od Milana s 6000 prebivalci, 13. Verdijeva opera po Hugojevi drami, 14. indijski religiozno filozofski pojem duše, duša v brahmanizmu, 15. konec molitve, 16. z ustnicami tvorjen glas, 18. vrsta japonske drame, 19. gorovje v Bolgariji južno od Sofije; vrh Musala visok 2925 m, 20. kemijski znak za aluminij, 22. belgijska letalska družba, 25. vrsta radioaktivnih žarkov, 27. človek v zgodnji življenjski dobi, 28. naziv za sistem dveh zvočnikov, ki sta postavljena tako, da je zvok ves posnetek živega glasu, 30. manjša soba v kmečki hiši, izba, 31. madžarski in češki kralj iz 15. stoletja, ki se je uspešno upiral turškim napadom in ostal ljudstvu v spominu kot kralj Matjaž (Matija), 32. največja zvezda v ozvezdju Orla, 33. ime hrvaškega pevca in skladatelja Dedića.

NAVPIČNO: 1. priprava za vzdrževanje temperature v določenih mejah, 2. departma in reka istega imena v severozahodni Franciji 3. zdravilna travniška rastlina grenkega okusa, 4. naslov nekdanjih mongolskih in tatarskih vladarjev, 5. organska spojina, osnova za mnoge barve in zdravila, 6. stavba v obliki kocke, v kateri je izpodnebnik, ki ga mohamedanci v Meki častijo po božje, 7. mesto v gornji Italiji, znano po izdelovanju penečih se vin, 8. vnetje lica z nevarno nekrozno razjedo, gangrenozno vnetje sluznice, 9. kraj v severnem Egiptu, znan po odločilni zmagi zaveznikov v II. svetovni vojni, 10. mera za mleko v Ameriki (skoraj 38 litrov), 11. ime leta 1976 umrlega francoskega filmskega igralca Gabina, 17. ameriška zvezna država na skrajnem severu ZDA, 19. nekdaj ena naših najboljših smučarskih tekačic (Majda), 21. glavno mesto departmaja Aisne v severni Franciji, 23. madžarski pianist, skladatelj in folklorist (Paul) 24. ena najlepših pesmi Srečka Kosovela, 25. reka in departma v jugozahodni Franciji z glavnim mestom Auche, 26. reka v departmaju Haute-Savoye, ki teče skozi dolino Chamonixa, 27. najdaljši pritok Volge, 29. trenje, pritisk.

Rešitev prejšnje križanke

VODORAVNO: 1. Francis, 7. Korab, 12. Rabaul, 13. Torino, 14. Amati, 15. Arletty, 16. muka, 17. aria, 18. Ted, 19. Linhart, 22. mat, 25. stas, 26. obok, 30. ejektor, 32. duomo, 33. Saturn, 34. naglas, 35. osama, 36. barhant.

16. december

1882 Rodil se je madžarski skladatelj Zoltan Kodaly. V njegovih začetnih delih je opazen močan vpliv Brahmsa in Debussyja, kasneje pa je tesna povezanost z madžarsko glasbo, ki sta jo z Bartokom pomagala zbirati in izdajati, prinesla v njegov slog individualnost. Leta 1906 je postal profesor na budimpeštanskem konservatoriju in obenem deloval kot skladatelj, pedagog in avtor del o glasbi. Umrl je v Budimpešti leta 1967. Napisal je opero Hary Janos, ki od svoje prve uprizoritve, oktobra 1926 velja za eno največjih madžarskih opernih stvaritev. Kodaly je vzel nekaj značilnih odlomkov iz opere in jih zbral v orkestralno suito, ki je postala njegovo najslavnejše delo. Okrog leta 1800 je na Dunaju izšlo nekaj knjig madžarskih plesov in v eni od njih je bila tudi glasba »po nekaj ciganih iz Galante«. Svoje teme za skladbo Plesi in Galante, ki sestoji iz petih ciganskih plesov, je Kodaly vzel iz teh starih izdaj. Za proslavo petdesetletnice združitve Budima iz Pešte je po naročilu mesta napisal Psalmus Hungaricus, za soliste, zbor in orkester. Bela Bartok je takole povzel značilnosti najboljših Kodalyjevih del: »Močna, široko tekoča melodična zgradba in določeno nagnjenje k razkroju in melanholiji. Njegova glasba ne izraža divjega veselja ali omamljenosti, je pretežno razmišljajoče narave . .«

1916 Ruski monarhisti so ubili Grigorija Jefimoviča Rasputina. Rasputin je bil sibirski kmet in pustolovec, verski ločinar, ki se je ukvarjal s prerokovanjem in zdravljenjem. Leta 1905 je prišel v Petrograd in si preko naivne aristokracije kmalu priboril vstop na dvor. Očaral je carico in imel močan vpliv tudi na zadnjega ruskega carja Nikolaja II. Kako škodljiv je bil ta vpliv, se je pokazalo med prvo svetovno vojno, ko ga je, obdan od nemških agentov in spletkarjev, izrabljal za odstavljanje in imenovanje vojaških poveljnikov in ministrov. Decembra 1916 so se zarotili zoper njega monarhisti, ki so bili prepričani, da bodo z njegovo smrtjo rešili monarhijo. Ubil ga je knez Jusupov.

1918 Vsenemški kongres sovjetov je pod vplivom Socialdemokratske stranke Nemčije odklonil vzpostavitev sovjetske oblasti v Nemčiji. Revolucionarna levica Spartak, ki se je konec leta preimenovala v Komunistično partijo Nemčije, je bila proti temu sklepu in proti socialdemokratski vladi in je 24. decembra organizirala oborožene demonstracije. V štirinajstih dneh bojev je bila levica zlomljena in njena voditelja Rosa Luxemburg in Karl Liebknecht ubita. To je bil konec nemške revolucije.

1944 Policijsko poročilo celjskega stražmojstra Gräflinga se glasi: Dne 15. 12. 1944 ob 3. uri je bila tukajšnja policija po pazniku jetnišnice (Stari pisker) obveščena, da so jetnišnico napadli banditi in izpustili zapornike . . . V noči s 14. na 15. december je majhna skupina partizanov in aktivistov s pomočjo jetniškega paznika Ivana Grada osvobodila jetnike iz zloglasnega celjskega zapora Stari pisker. Akcija je bila pripravljena sicer na hitro, vendar zelo skrbno. K temu, da se jim je mudilo, je pripomogla tudi izjava paznika Grada, ki je povedal, da nameravajo Nemci naslednjega dne, to je 15. decembra, zjutraj odpeljati 80 zapornikov v Maribor na streljanje. Nemško poročilo navaja, da je bilo osvobojenih 129 ljudi, medtem ko osvoboditelji in osvobojenci menijo, da je bilo število večje, ker so Nemci v tem času pripravljali množično izselitev številnih simpatikov partizanov in drugih zavednih domačinov.

TOD ŽIVE SLOVENCI

V strelskem jarku

SESTAVLJA: VITAN MAL
RIŠE: MATJAŽ SCHMIDT

775. Domna so bolele roke, pa tudi kolena. Plazil se je ob razrušenih plotovih in padal iz kotanje v kotanjo. »Pazite na zvezo!« je ukazal Rode, toda to povelje je bilo v tem trenutku odveč, kajti sleherni se je zavedal, da je zanj zguba zveze s tovarišem, ki stopa pred njim, prava smrt. Kam bi se človek tu sam dejal? Čeprav so vsi vedeli, da je pot, koder jih peljejo, pot v smrt, se je vendar vsak bal samotne smrti na tej, od ognja prekljuvani, kamniti poljani. Spustili so se po pobočju in že se je pred njimi odprla podoba prve linije. Ognji tuin, rakel in zatometov so se kresali in pretvarjali noč v svetel dan.

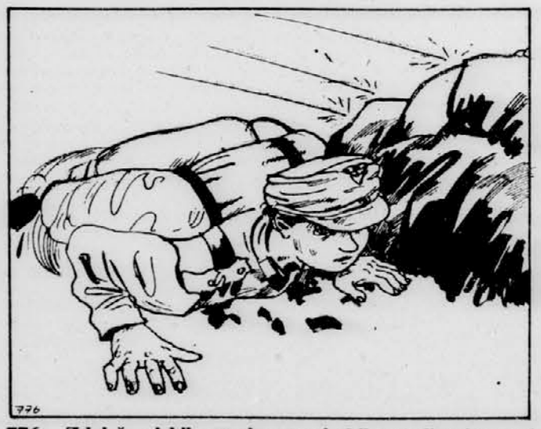

776. Zdaj še ni bilo megle, zato je bilo prodiranje neprijetno. Toda naprej je bilo treba, ker se je tam spredaj linija na nekaterih mestih lomila. »Na tla! Ogenj!« Od spredaj je opozorilo letelo po verigi nazaj. Da. Ušesa, toda ne le ušesa, vse žile so prisluhnile rezkemu žvižganju nizko nad glavami. To so že muhe . . . Prva linija ni več daleč. Pokanje pušk se sicer ne sliši, ali muhe pikajo vsevprek. Pač, nekaj reglja vztrajno in strupeno. To so ose, strojnice, ki se čujejo kadar za hip utihnejo race.

777. Domnu se je zdelo, da prodirajo že celo večnost čez planoto in da so prehodili že desetine kilometrov. V resnici je bila daljava, ki so jo imeli za seboj, skoraj neznatna. Čelo je spet poslalo vest: »Še malo, pa smo v rovu. Potem bo bolje . . .« Še nekajkrat se je bilo treba potuhniti, potem se je pot pod verigo pogreznila, noge so zagazile po mehkem, sklizkem blatu, iz katerega so molele skalnate glave. »Dovodni rov!« Oni spredaj so počakali, da se je veriga strnila. Domen si je pošteno oddahnil.

DNEVNA OBVESTILA

CANKARJEV DOM

DNEVI AVSTRIJSKE KULTURE V LJUBLJANI – DO 22. DECEMBRA

Četrtek, 16. decembra, Mala dvorana, ob 19. uri: ČLOVEŠKE ŽENSKE (Menschenfrauen), projekcija filma režiserke Valie Export.
S filmom predstavljamo režiserko, predstavnico »avantgarde«, poznano tudi zunaj avstrijskih meja.
Četrtek, 16. decembra, Mala dvorana, ob 21. uri: RAZGOVOR Z REŽISERKO VALIE EXPORT
Petek, 17. decembra, Novinarsko središče, ob 19. uri: RICHARD KRIESCHE Gradec (Graz) – Video art, demonstracija sodobnih iskanj na področju izražanja z video tehniko.
Ponedeljek, 20. decembra, Okrogla dvorana, ob 19.30: GÜNTHER RADHUBER (Linz) ?« recital. Čembalist Günther Radhuber nam bo predstavil glasbo z dunajskega cesarskega dvora.
Torek, 21. decembra, Srednja dvorana, ob 19.30: JAZZ TRIO, Karlheinz Miklin, Gradec (Graz). Ljubitelji jazza bodo poslušali njegove lastne skladbe, v katerih obdeluje svobodne elemente, rokovske fraze in značilnosti latinsko-ameriške glasbe in vsem poznavalcem jazza mnokokrat preigrane glasbene motive.
Sreda, 22. decembra, Velika dvorana, ob 20. uri: ORKESTER JOHANN STRAUSS (Dunaj). Razprodano.

SREDNJA DVORANA

Četrtek, 16. decembra, ob 19.30: NEW SWING QUARTET Ota Pestnerja. Večer črnskih duhovnih pesmi.
Petek, 17. decembra, ob 20. uri: BOJ NA POŽIRALNIKU. Svečana premiera novega slovenskega filma Janeza Drozga po noveli Prežihovega Voranca, predstavitev ekipe in pogovor o filmu. V glavnih vlogah: Bert Sotlar, Jerca Mrzel, Polde Bibič, Marijan Srienc, Anton Petje, Mitja Šipek.
Nedelja, 19. decembra, ob 19. uri: Klemen Grubišič: BUZDOVAN. Gostuje Atelje 212, Beograd. Režija: Zoran Ratković. V glavni vlogi Petar Kralj. Buzdovan, redka rokokojska komedija, ohranjena v rokopisu, je bila v prvotni obliki namenjena branju. Brali so jo v ozkem krogu med meščani Makarske; v duhu časa in takratne mode je komedija prijetno zbadljiva in dovtipna.
Sreda, 22. decembra, ob 19. uri:
Četrtek, 23. decembra, ob 19. uri: Dr. Matjaž Kmecl: MUTASTI BRATJE, Slovensko stalno gledališče iz Trsta. Režija: Jože Babič. Nova drama dr. Matjaža Kmecla obravnava problematiko narodnih manjšin.

OKROGLA DVORANA

Četrtek, 16. decembra, ob 17. uri: prireditev v počastitev 40-letnice Pionirske organizacije. Vstop prost. Vabljeni.
Nedelja, 19. decembra, ob 11. uri: ZA EN GOBČEK PESMIC. Cankarjev dom in LG Ljubljana vabita na srečanje s priljubljeno pesnico Svetlano Makarovič. Po nastopu bo Svetlana Makarovič predstavila in podpisovala svojo novo slikanico Dedek Mraz že gre, ki jo je pripravila skupaj s slikarjem Marjanom Amalettijem in LG Ljubljana.

MALA DVORANA

Sobota, 18. decembra, ob 10. uri: OTROŠKA MATINEJA – S. Raisner: SAJ SI VENDAR PUNCA. Primorsko dramsko gledališče, Nova Gorica. Predstavo Saj si vendar punca priporočamo otrokom od 2. razreda osnovne šole naprej. Otroci, ki imajo mesečni abonma in so za to predstavo premajhni, lahko s karto prevzamejo vstopnice za otroško uro Svetlane Makarovič Za en gobček pesmic, ki bo v Okrogli dvorani Cankarjevega doma v nedeljo, 19. decembra ob 11. uri.
Sobota, 18. decembra, ob 19. uri: Vaclav Havel: AUDIENCA/VERNISSAGE. Gostuje Atelje 212, Beograd. Režija: Ljubomir Drašković. V glavni vlogi Petar Kralj, ki je za igro v Havelovih enodejankah prejel več nagrad. Atelje 212 je z enodejankama že gostoval v Ljubljani. Doživel je velik uspeh in zato gostovanje ponavljamo.
Ponedeljek, 20. decembra, ob 16. uri: projekcija filmov Novo nebo, nova zemlja in Elizabetinski ambasador (v okviru razstave Shakespeare in njegov čas). Vstop prost. Vabljeni.
Torek, 21. decembra, ob 16. uri: projekcija filmov Novo nebo, nova zemlja in Elizabetinski ambasador (v okviru razstave Shakespeare in njegov čas). Vstop prost. Vabljeni.

SPREJEMNA DVORANA

Do 5. januarja, 1983: razstava SHAKESPEARE IN NJEGOV ČAS, ki jo je posredoval The British Council. Razstava s fotografijami, diapozitivi in izčrpnimi besedili nazorno prikazuje posamezna področja Shakespearovega obdobja. V okviru razstave bomo 20. in 21. decembra ob 16. uri predvajali v Mali dvorani filma Novo nebo, nova zemlja in Elizabetinski ambasador.
Vstop je prost. Vabljeni.

I. PREDDVERJE

Do 5. januarja, 1983: razstava SHAKESPEARE V SLOVENSKEM GLEDALIŠČU, ki jo je pripravil Slovenski gledališki in filmski muzej. Vstop je prost. Vabljeni.

II. PREDDVERJE

Do 22. decembra: FOTODOKUMENTACIJSKA RAZSTAVA OB 250-LETNICI ROJSTVA SKLADATELJA JOSEPHA HAYDNA.
Do 22. decembra: RAZSTAVA KNJIG SLOVENSKIH AVTORJEV IZ AVSTRIJSKE KOROŠKE.

CANKARJEV DOM BO TUDI LETOS OBISKAL DEDEK MRAZ. VABIMO DELOVNE ORGANIZACIJE, VZGOJNO VARSTVENE USTANOVE IN VSE, KI GA ŽELIJO OBISKATI. SPREJEMAMO NAROČILA ZA ZAKLJUČENE PRIREDITVE, KI BODO OD 22. DO 30. DECEMBRA.
Vse informacije pri blagajni Cankarjevega doma.
Razstave so odprte od 9. do 13. in od 15. do 18. v soboto in nedeljo od 9. do 13. ure, ter v času prireditev.
Vstopnice so v prodaji pri blagajni Cankarjevega doma v Emonskem prehodu, od ponedeljka do petka od 9. do 14. in od 17. do 19., ob sobotah od 9. do 13. ali pred pričetkom predstave. Rezervacije po telefonu 222-815; prosimo, da rezervirane vstopnice prevzamete dan pred prireditvijo. Obiskovalce prosimo, da ne zamujajo predstav.
Vabimo vas v restavracijo v Cankarjevem domu. Vhod z Erjavčeve ceste. Odprta je od 12. do 24. ure. Telefon 211-211.

HALA TIVOLI

Ponedeljek, 20. decembra, ob 20. uri: DR. FEELGOOD. Novoletni koncert rock and rolla, plesa in zabave. Vstopnice po reklamni ceni 200 din so v predprodaji pri Globtour – Maximarket in blagajni Cankarjevega doma.

GLEDALIŠČA

SLOVENSKO NARODNO DRAMA GLEDALIŠČE·LJUBLJANA

ČETRTEK, 16. decembra, ob 19.30: Abonma Študentski II in izven (tudi konto).
A. P. Čehov: UTVA (Nina – Neža Simčič). Vstopnice so tudi v prodaji.
PETEK, 17. decembra, ob 19.30: Abonma Petek drugi in izven (tudi konto).
A. P. Čehov: UTVA (Nina – Silva Čušin). Vstopnice so tudi v prodaji.

MALA DRAMA SNG

SOBOTA, 18. decembra, ob 20. uri: Premiera – izven abonmaja (tudi konto).
KOMIČNI TEATER DARIA FOJA (Pleskarji nimajo spominov – Marcolfa). Igrajo: Boris Cavazza, Lenka Ferenčak, Tone Homar, Andrej Nahtigal, Marko Okorn, Božo Šprajc, Polona Vetrih in Meta Vranič. Režiser: Mario Uršič iz Trsta. Vstopnice pri blagajni Drame (tel. 221-462, 221-492).

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA OPERA IN BALET

ČETRTEK, 16. decembra, ob 15. uri – Gioacchino Rossini: SEVILJSKI BRIVEC. Mladinska.
PETEK, 17. decembra, ob 15. uri – Giacomo Puccini: TURANDOT. Red petek in izven.
SOBOTA, 18. decembra, ob 19. uri – Gioacchino Rossini: SEVILJSKI BRIVEC. Izven.
TOREK, 21. decembra, ob 15. uri – Gioacchino Rossini: SEVILJSKI BRIVEC. Mladinska.
SREDA, 22. decembra, ob 19. uri – Giuseppe Verdi: TRUBADUR. Izven.
Četrtek, 23. decembra, ob 19. uri – Gioacchino Rossini: SEVILJSKI BRIVEC. Izven.
PETEK, 24. decembra, ob 15. uri – Adolphe Adam: GISELLE. Mladinska.
SOBOTA, 25. decembra, ob 19. uri – Vincenzo Bellini: PURITANCI. Izven.
NEDELJA, 26. decembra, ob 15. uri – KONCERT OPERNIH ARIJ. Izven.
TOREK, 28. decembra, ob 10. uri – Gioacchino Rossini: SEVILJSKI BRIVEC. Mladinska.
TOREK, 28. decembra, ob 19. uri – Adolphe Adam: GISELLE. Izven.
SREDA, 29. decembra, ob 19. uri – Giuseppe Verdi: MOČ USODE. Izven.
ČETRTEK, 30. decembra, ob 19. uri – Giacomo Puccini: TURANDOT. Red četrtek in izven.
PETEK, 31. decembra, ob 19. uri – Johann Strauss: ROSALINDA – NETOPIR. Izven.
TOREK, 4. januarja, ob 19. uri – Giacomo Puccini: MADAME BUTTERFLY. Izven.
SREDA, 5. januarja, ob 19. uri – Giacomo Puccini: TURANDOT. Red sreda in izven.
PETEK, 7. januarja, ob 15. uri – Jakov Gotovac: ERO Z ONEGA SVETA. Mladinska.
SOBOTA, 8. januarja, ob 19. uri – Giacomo Puccini: LA BOHEME. Izven.
PONEDELJEK, 10. januarja, ob 15. uri – Giuseppe Verdi: RIGOLETTO. Mladinska.
SREDA, 12. januarja, ob 19. uri – Giuseppe Verdi: RIGOLETTO. Izven.
ČETRTEK, 13. januarja, ob 19. uri – Giacomo Puccini: TURANDOT. Mladinska.
Blagajna je odprta vsak dan, razen nedelje, od 10. do 12. in od 17. do 19. oz. dve uri pred predstavo. Informacije in rezervacije vstopnic po telefonu (061) 214-180.
V gledališču Opere in baleta razstavlja SLOVENSKI GLEDALIŠKI IN FILMSKI MUZEJ fotografije iz življenja slovenskega glasbenega umetnika DANILA ŠVARE. Vljudno vabljeni!

MGL
MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANSKO

ČETRTEK, 16. decembra, ob 19.30 – I. Brešan: HUDIČ NA FILOZOFSKI FAKULTETI. Za abonma ŠTUDENTSKI (ZŠJ).
Ob 15.30 in 19.30 – C. Goldoni: GROBIJANI. Gostovanje v ZAGORJU.
PETEK, 17. decembra, ob 19.30 – C. Goldoni: GROBIJANI. Za abonma KOL K.
SOBOTA, 18. decembra, ob 19.30 – C. Goldoni: GROBIJANI. Za abonma KOL C.
Vstopnice so v prodaji pri dnevni blagajni od 10. do 12. ure in uro pred predstavo. Tel. 214-111.

Slovensko Mladinsko Gledališče Ljubljana

ČETRTEK, 16. decembra Cirkuška predstava po igri F. K. Waechterja ŠOLA ZA KLOVNE
Ob 9. uri – gostovanje v Kobaridu (triinštiridesetič)
Ob 12. uri – gostovanje v Tolminu (štiriinštiridesetič).
Ob 20. uri bo v spodnji dvorani Slovenskega mladinskega gledališča nastop s pomočjo Radia Študent NEODVISNI UMETNIŠKI SINDIKAT z **Janijem Kovačičem** v svojstvu pevca. BLAGAJNA JE ODPRTA OD 17. ure
REZERVIRANE VSTOPNICE PREVZEMITE NAJKASNEJE ENO URO PRED PRIČETKOM KONCERTA pri blagajni Slovenskega mladinskega gledališča v Ljubljani, Trg VII. kongresa ZKJ-1.
SOBOTA, 18. decembra, ob 20. uri: Nigel Williams RAZREDNI SOVRAŽNIK za IZVEN; (spodnja dvorana).
Rezervacije vstopnic vsak dan od 10. do 12. ure (telefon 311-010), prodaja vstopnic vsak dan od 17. do 19. ure pri blagajni SMG.

ŠENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE LJUBLJANA, Krekov trg 2

ČETRTEK, 16. decembra, ob 18. uri: G. M. Görner: PEPELKA, pravljična igra za otroke. Zaključena predstava za Jugotekstil – IMPEX.
SOBOTA, 18. decembra G. M. Görner: PEPELKA, pravljična igra za otroke, ob 14. uri – zaključeno
OB 16. uri – zaključeno za Ljubljanski dnevnik
Ob 19.30 – J. B. Molière: SKOPUH, komedija. Abonma red C in izven. Prodaja vstopnic dva dni pred dnevom predstave od 16. do 18. ure, na dan predstave pa dve uri pred pričetkom predstave.

LUTKOVNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA v KD »Španski borci«

SOBOTA, 18. decembra, ob 11. uri – Milan Pavlik: TRIJE SNEŽAKI – zaključena za Slovenija ceste Tehnika, z obdar. dedka Mraza.
Ob 16.30 – Milan Pavlik: TRIJE SNEŽAKI, zaključ. za DO Pletenina, z obdar. dedka Mraza.
NEDELJA, 19. decembra, ob 10.30 – Milan Pavlik: TRIJE SNEŽAKI, zaključ. za DPM Moste-Polje, z obdar. dedka Mraza.
Ob 16. uri – Milan Pavlik: TRIJE SNEŽAKI, zaključ. za DO Histor, z obdar. dedka Mraza.

KULTURNICA na Židovski stezi 1

ČETRTEK, 16. decembra, ob 16.30 – Polonca Kovač: VRTEC PRI STARI KOZI – delno za IZVEN!

V CANKARJEVEM DOMU, okrogla dvorana

Nedelja, 19. decembra, ob 11. uri: ZA EN GOBČEK PESMIC.
LGL in CD vabita na srečanje s priljubljeno pesnico Svetlano Makarovič, ki bo po nastopu predstavila in podpisovala svojo novo otroško slikanico DEDEK MRAZ ŽE GRE. Slikanica je primerno novoletno darilo, saj je poleg pesmi Svetlane Makarovič opremljena z ilustracijami slikarja Marjana Amalettija in izdana v sodelovanju z LGL.

na GOSTOVANJU

ČETRTEK, 16. decembra, ob 17. uri – Nace Simončič: VELIKI KIKIRIKI, V TVD Partizan za SZDL KS Na jami, s pozd. dedka Mraza.
PETEK, 17. decembra, ob 10. in 13. uri – Nace Simončič: VELIKI KIKIRIKI, v Pivki in Planini za ZKO, Postojna, s pozd. dedka Mraza.
Ob 10. in 12. uri: Zdenek Florian: TOBIJA za ZKO, Postojna na OŠ Košana in OŠ Prestranek, s pozd. dedka Mraza.
SOBOTA, 18. decembra, ob 15. uri – Zdenek Florian: TOBIJA, v KUD P. Trubar, Velike Lašče.
NEDELJA, 19. decembra, ob 10. uri – Nace Simončič: VELIKI KIKIRIKI, na Zavodu za transfuzijo, z obdar. dedka Mraza.
Vse ljubitelje lutkovnih predstav, ki še niso videli priljubljene igrice ŽOGICA MAROGICA, obveščamo, da jo bomo zaradi velikega zanimanja uprizorili v Cankarjevem domu, Mala dvorana tudi 3. januarja 1983, ob 10. uri. Informacije po telefonu 222-815. Rezervacija vstopnic za Kulturnico in ostale informacije po telef. LGL 314-789.

slovensko ljudsko gledališče celje

PETEK, 17. decembra ob 19.30: Arthur Schnitzler: RAJANJE. Gostovanje v Postojni.
SOBOTA, 18. decembra, ob 19. uri: Arthur Schnitzler: RAJANJE. IZVEN.
Vstopnice so na voljo pri gledališki blagajni vsak dan od 9. do 11. ure. Rezervacije po tel. 25-357. Ne zamudite te zadnje priložnosti. Vabljeni!

SNG MARIBOR – SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

PETEK, 17. decembra, ob 10.30 in 12.30: BALETNI ČEVELJČKI PRIPOVEDUJEJO – Opera SNF Maribor gostuje v Murski Soboti.
Ob 16. uri: Ž. Petan: OBTOŽENI VOLK – za Kurirčkov festival.
SREDA, 18. decembra, ob 19.30: C. Gounod: FAUST – za red sobota in izven.
Ob 19.30: S. Mrožek: AMBASADOR – na malem odru za izven.
Gledališka blagajna je odprta od 10.30 do 12.30 in od 18. ure do začetka predstave.

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

ČETRTEK, 16. decembra, ob 14. uri: T. Partljič: NEKOČ IN DANES, v Domu upokojencev, Kranj.

PRIMORSKO DRAMSKO GLEDALIŠČE

ČETRTEK, 16. decembra, ob 19.30: M. Držić: SKOPUH. Gostovanje PDG v Rudarskem domu v Idriji za ABONMA in IZVEN.

KONCERT

Komorni zbor »Anton Förster« iz Ljubljane, vabi na celovečerni koncert vzhodne liturgične glasbe, v četrtek, 16. 12. 1982, ob 20. uri v ljubljanski stolnici. Program obsega: P. I. Čajkovski: Liturgija sv. Janeza Zlatoustega in St. Mokranjac: Vzhodne obredne pesmi. Komorni zbor umetniško vodi prof. Jože Trošt.
P-019212-K

KULTURNI DOM ŠPANSKI BORCI

ČETRTEK, 16. decembra, ob 19.30: Letni koncert HARMONIKARSKEGA ORKESTRA KUD VIDE PREGARC – dirigent Srečko Piškur.
Prodaja vstopnic v četrtek, 16. decembra, ob 16. uri dalje pri blagajni KD »Španski borci«, Zaloška 61.
14-8938

KINO

SPORED ZA ČETRTEK

KINOTEKA, Miklošičeva c. 28: ameriški, POT V CARIBOO, ob 16., 18. in 20. uri.
UNION: avstralsko-ameriški, CESTNI BOJEVNIK, ob 15., 17., 19. in 21. uri. Po 18. členu Zakona o filmu mladini do 15. leta starosti ogled filma ni dovoljen!
Ob 10. uri MATINEJA V UNIONU: ameriški, OČIVIDEC.
KOMUNA: angleško-kenijski, VZPON IN PADEC IDI AMINA, ob 15., 17., 19. in 21. uri. Film ni primeren za otroke!
BEŽIGRAD: domači, LOV V KALNEM, ob 16., 18. in 20. uri.
TRIGLAV: italijanski, VESOLJSKI ŠERIF, ob 16., 18. in 20. uri.
VIČ: ameriški, LINIJA, ob 16., 18. in 20. uri. Film ni primeren za otroke!
ŠIŠKA: angleški, FLASH GORDON, ob 16., 18. in 20. uri.
SLOGA: angleški, ŽREBEC, ob 15., 17., 19. in 21. uri. Otrokom ne dovolimo ogleda filma!
OTROŠKI KINO MOJCA: angleški, MUPPETKI GREDO V HOLLYWOOD, ob 16. in 17.30.
DOMŽALE: francoski, KRALJ ZAPELJIVCEV, ob 18. in 20. uri.
RADOMLJE: nemški, KLINIKA ZA SEKS, ob 20. uri. Otrokom ogled filma ni dovoljen!
MENGEŠ: ameriško-italijanski, SUPER VOHLJAČ, ob 19. uri.
CANKARJEV DOM – VRHNIKA: francoski, NISEM JAZ, ON JE, ob 20. uri.
CENTER – KRANJ: premiera jug., ZNAJDI SE, TOVARIŠ, ob 16. uri. Ameriški, MEGLA (za FILMSKO GLEDALIŠČE), ob 18. uri abonma mladinski, ob 20. uri abonma odrasli.
STORŽIČ – KRANJ: ameriški, BRODOLOMCI IZ BOEINGA 747, ob 16., 18. in 20. uri.
TRŽIČ: francoski, GADJE MATURIRAJO, ob 17. uri.
Ameriški, NESKONČNA LJUBEZEN, ob 19. uri.
DOM – KAMNIK: italijanski, ZBOGOM, GIGI, ob 18. in 20. uri.
DUPLICA: ameriški, TELESNA STRAST, ob 20. uri.
RADOVLJICA: italijanski, ŠTIRJE ASI, ob 20. uri.
BLED: ameriški, VRNITEV V ŽIVLJENJE, ob 20. uri.
BOHINJ – BOH. BISTRICA: jugoslovanski, ZLOČIN V ŠOLI ob 20. uri.
ZAGORJE OB SAVI: kino predstav ne bo – GLEDALIŠKI ABONMA.
SEVNICA: ameriški, RIBE UBIJALKE, ob 19. uri.
KRŠKO: nemško-ameriški, KAČJE JAJCE.
UNION – CELJE: ameriški, BEG S PADALOM.
Ameriški, STREL NI BIL IZBRISAN.
METROPOL – CELJE: ameriški, DIRKA KONOBAL.
DOM – CELJE: ameriški, LASSEJEVE ČAROVNIJE.
Ameriški, MOŽ NA MOŽA.

Kličite nas na nove telefonske številke
DELOVNA SKUPNOST STIK

n. c. 315-366
318-255
319-255

Direktor delovne skupnosti	318-593
Vodja oglasnega trženja	318-598
Vodja komerciale	318-575
Predstavniki	n. c. 315-366
Referenti	318-570

NCR
NCR – SERVIS
– elektronska obdelava podatkov
– finančno poslovanje
– materialno poslovanje
– osebni dohodki
– računalnik montiramo pri naročniku
– izobraževanje operaterjev
– servis s petletnim jamstvom zagotovljen
– Pojasnila lahko dobite po tel. (061) 796-049.
16-874

VELIKA IZBIRA BARVNIH DIAPOZITIVOV JUGOSLAVIJE
turizem, mesta, kulturno zgodovinski spomeniki, življenje, folklora, zimski turistični centri, pejsaži, šport
POSEBNO OBDELANA MESTA:
Beograd, Zagreb, Ljubljana, Sarajevo, Mostar, Dubrovnik, Novi Sad, Cetinje, Titograd in Istra s primorjem
PRODAJA: JUGOSLOVENSKA REVIJA
11000 Beograd, Terazije 31
telefon (011) 331-644
14-5130

OBVESTILA

Silvestrovanje
31. decembra 1982
DISKO – RESTAVRACIJA »LI«
Ljubljana, Bizoviška 41
prireja veselo in prijetno silvestrovanje v svojih prostorih.
Silvestrski hladni in topli bife bo na voljo vso noč.
Za ples in zabavo bo poskrbel disco jokey IČO.
Lepo okrašeni prostori.
Darilo za vsakega gosta.
Cena silvestrovanja je 1500 din.
V ceni je vključena vstopnina, rezervacija, silvestrski bife brez omejitve vso noč.
Rezervacije po telefonu (061) 452-166.
Vplačila v disko – restavraciji »LI«.

Raziskovalna skupnost Slovenije, Programski svet za usmerjeni raziskovalni program Rizični dejavniki v reprodukciji človeka in neugodni vplivi na rast in razvoj otrok in mladine, vabi na **javno predstavitev** v ponedeljek, 20. 12. 1982, ob 11. uri v prostorih Univerzitetnega kliničnega centra, predavalnica IV/1. nad., Ljubljana, Zaloška cesta 7.
Na predstavitvi bodo predstavljene raziskave iz leta 1981 v obliki posterjev, ki bodo na ogled od 9. ure dalje. Vljudno vabljeni!
16-8969

Ekonomska fakulteta Borisa Kidriča v Ljubljani javlja, da bo tov. Janez PRAŠNIKAR, magister ekonomije, branil svojo doktorsko disertacijo z naslovom:
JUGOSLOVANSKA ORGANIZACIJA ZDRUŽENEGA DELA V LUČI TEORETIČNIH SPOZNANJ IN NJENEGA OBNAŠANJA V PRAKSI
v četrtek, dne 23. 12. 1982, ob 10. uri v predavalnici P-008 na Ekonomski fakulteti Borisa Kidriča v Ljubljani, Kardeljeva ploščad 17.
16-8993

PLESNA ŠOLA JENKO – CENTER ZA KULTURO MLADIH

Plesna šola Jenko pri Zmajskem mostu vabi v plesne tečaje s pričetkom:
ZAČETNI: 9. dec., ob 18. uri, 20. dec., ob 20. uri
NADALJEVALNI: 27. nov., ob 18. uri, 28. dec., ob 18. uri.
Vpis vsak dan od 17. do 20. ure. Informacije po telefonu 320-042 ali 316-124.
VSAK PETEK, SOBOTO IN NEDELJO VAS VABIMO NA PLESE V FESTIVALNO DVORANO.

DEŽURNI ZDRAVNIK

LJUBLJANA

1. Nujna ambulantno-medicinska pomoč v Ljubljani za odrasle neprekinjeno v Urgentnem bloku Kliničnega centra (vhod iz Bohoričeve ulice): Za otroke in mladino do 15. leta starosti – ob delavnikih čez dan v otroških in šolskih dispanzerjih zdravstvenega doma Ljubljana
– ponoči od 19. do 7. ure, ob nedeljah in praznikih v pediatrični dežurni ambulanti – Pediatrične klinike – Vrazov trg 1. tel.: 310-246.
2. Za nujno zdravniško pomoč na domu kličite po tel.: 323-060. V primeru življenjske nevarnosti ali ogroženosti pa tel. št. 94. Za otroke in mladino do 15. leta starosti se ob delavnikih od 7. do 19. ure obračajte na otroške in šolske dispanzerje Zdravstvenega doma Ljubljana. Pediatrična dežurna ambulanta od 19. do 7. ure, ob nedeljah in praznikih pa bo zagotavljala le v izjemnih primerih prevoz otrok z reševalnim vozilom v ambulanto. V takem primeru kličite po tel. 323-060.
3. Prebivalci občine Grosuplje – Ivančna gorica kličejo za nujno zdravniško pomoč na domu po tel. 783-039 ali 783-006, v odsotnosti zdravnika od 19. do 7. ure zjutraj, ob nedeljah in praznikih pa po tel. št. 94.
4. Nočna, nedeljska in praznična zobna ambulanta je v prostorih enote za zobozdravstveno varstvo Nebotičnik – TOZD Center, v drugem nadstropju, Kidričeva 1.
Ambulanta nudi pomoč v nujnih primerih in to vsak dan od 20. do 6. ure zjutraj naslednjega dne, ob nedeljah in praznikih pa ves dan.
»Klic v duševni stiski« deluje od 19. do 7. ure naslednjega dne. Kličite po tel. (061) 313-715.

MARIBOR
ZD Maribor, Ulica talcev 5, telefon 22-222
V mestu: dr. Anton Kolar-Sluga, okoliška dežurna služba: dr. Ivan Florjančič in dr. Srečko Rutar, ambulantna dežurna služba: dr. Tatjana Zorko, pediatrična dežurna služba: dr. Marjeta Korbar.

DEŽURNA LEKARNA

LJUBLJANA
Centralna lekarna, Prešernov trg 5.
MARIBOR
Nočna in nedeljska dežurna lekarna: Lekarna Glavni trg 29.

RTV

TELEVIZIJA

LJUBLJANA

8.35 TV V ŠOLI: TV koledar, Klub mladih tehnikov, Energija iz odpadkov, Odmor, Matematika, Poročila, Biologija
10.35 TV V ŠOLI: Razstava alik, Risanka, Problemi starejših na Tajskem, Smučarska telovadba, Risanka, Krivica
16.15 ŠOLSKA TV: Rokomet in odbojka, Človek in Jadran, I. del, Planšarstvo
17.30 POROČILA
17.35 PEDENJŽEP: Mira, Matija in ljudska glasbila
17.55 MOZAIK KRATKEGA FILMA: TRENIRANJE ATLETIKE PRI MLADIH, angleški film
18.25 OBALNO-KRAŠKI OBZORNIK
18.40 PO SLEDEH NAPREDKA
19.10 RISANKA
19.30 DNEVNIK
20.00 GLASBENI ČETRTEK – zaključna oddaja iz cikla, tema: ali je glasba lahko humorna, s Samom Hubadom in Bojanom Štihom se bo pogovarjala Kaja Šivic, sodelujejo še Darijan Božič, Ivo Petrić, Pavel Šivic, Uroš Rojko, koreografija Majna Sevnikova in karikaturist Andrej Habič, urednica oddaje Bača Šramel-Justin, realizatorja Igor Prah in Mirč Kragelj
21.10 PORTRETI: Marija Orthaber-Godina, mojstrica keramične male plastike, avtorica oddaje Rapa Šuklje, režiserka Marija Šeme, gostji Maja Blagović in koreografinja Lojzka Žerdinova
21.30 V ZNAMENJU

ODDAJNIKI II. MREŽE

17.25 DNEVNIK
17.45 ZA MANO, DEČKI, otroška oddaja
18.15 ZNANOST: Kaj je virus
18.45 MUPPET SHOW
19.30 DNEVNIK
20.00 OBARVANA SVETLOBA

ZAGREB I. PROGRAM

7.30 VIDEOSTRANI
7.40 POROČILA
7.45 ZA MANO, DEČKI
18.15 KOLEDAR
18.25 KRONIKA OBČINE SPLIT
18.45 MUPPET SHOW
19.30 DNEVNIK
20.00 POLITIČNI MAGAZIN
21.05 NASMEHNITE SE, PROSIM – kviz
22.05 DNEVNIK

KOPER

13.30 ODPRTA MEJA – oddaja v slovenščini VIDEOTELEKS
16.30 ODPRTA MEJA – ponovitev VIDEOTELEKS
17.00 Z NAMI PRED KAMERO, oddaja v živo, vodi Tatiana Juratovec
17.05 TVD NOVICE
17.10 TV ŠOLA
18.00 serijski film
18.25 ITALIJA Z NEBA, dok. oddaja
19.30 TVD STIČIŠČE
20.15 MLADI POLICAJI, ameriška serija
21.15 TVD DANES
21.30 KDO POZNA UMETNOST? TVD DANES

AVSTRIJA I. PROGRAM

10.30 ŽENSKA MOJIH SANJ, nemški film, 1944, Marika Rökk
12.15 KLUB ZA SENIORJE
17.30 MADITA, serija
20.15 GRAD S POZNIMI GOSTI, igra po romanu Gerharda Amanshauserja
21.25 HRVAŠKA, oddaja Paula Lendvaia
22.10 ŠPORT

AVSTRIJA II. PROGRAM

18.30 POPOTNIKOVA KRIŽARJENJA, po pripovedi Somerseta Maughama
19.00 KAM S STRAHOM?
20.15 SHOW UDA JÜRGENSA
22.20 KLUB 2

RADIO

PRVI PROGRAM

4.30–7.30 Jutranji program – glasba; 6.00 Poročila – Dobro jutro, rojaki na tujem; 8.05 Radijska šola za višjo stopnjo, Izpustite balon; 8.35 Republiška revija Zagorje 82 (14): OPZ z Jesenic in Šempetra pri Gorici in MPZ iz Slovenj Gradca in Kamnice; 12.30 Kmetijski nasveti – mag. Boris Beloglavec: Sklepi 4. kongresa jugoslov. vinogradnikov in vrtnarjev; 14.05 Mehurčki; 14.20 Koncert za mlade poslušalce, Schubert: Postrv (samospev), Kvintet v A-duru (Postrvin); 14.40 Jezikovni pogovori: prof. Janko Moder – o vlogi lektorja in prevajalca pri oblikovanju umetnostnega besedila ali »Besedilo na poti do poslušalca«; 15.00 Dogodki in odmevi; 17.00 Studio ob 17.00; 18.00 Z ansamblom Janeza Jeršinovca in njegovimi planšarji; 18.35 Štiri skladbe Antona Foersterja – (Dve psemi in dve klavirski skladbi); 19.00 Radijski dnevnik; 19.35 Lahko noč, otroci; 19.45 Minute z ...ansamblom Jožeta Privška; 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov; **21.05 Literarni večer, Slovenski roman (X): F. K. Meško: »Kam plovemo«,** pripravil France Vurnik; 22.00 Poročila – Našim rojakom po svetu; 22.15 Informativna oddaja v nemščini in angleščini; 23.05 Lirični utrinki; 00.05–4.30 Nočni program – glasba; 1.30 Informativna oddaja v nemščini in angleščini (ponov.)

DRUGI PROGRAM – STEREO

7.30–13.00 Na valu 202; **13.00–19.00 Od enih do sedmih: Vroče – hladno – 1. »Med mladino se pojavljajo nacionalistično-unitaristični, skrajno levičarski in drugi negativni pojavi...« to je eno od stališč komisije za idejno in teoretično delo CKZKS, ki ga bodo v oddaji obravnavali, in to pod naslovom Idejna gibanja med mladino (v Živo: tel.: 312-522), 2. potovanje po Afriki, 3. gost – prevajalec Janez Menart, 4. šola pantomime Andresa Valdesa! Vodi Slavko Hren;** 19.00 Radijski dnevnik; 20.00 Od ena do pet; 21.03 Zavrtite, uganite; 22.00 S festivalov jazza – 23. Mednarodni festival jazza Ljubljana – 82 – 11. oddaja: Lester Bowie ans (1. del); 22.55–23.00 Glasba

TRETJI PROGRAM – STEREO

15.30 Dober dan; 15.45 Radijska šola za višjo stopnjo (ponov.), Izpustite balon; 16.15 Nepozabni glasovi, sopranistka Toti dal Monte; 17.00 Ura s Cesarjem Franckom, Cesar Franck: »Eolide« – simfonična pesnitev po pesnitvi Lecomta de Lisla, Cesar Franck: Simfonične variacije za klavir in ork., Cesar Franck: Simfonija v d-molu; 18.05 Zunanjepolitični feljton; 18.20 Dubrovniške poletne prireditve 82 – Viktor Tretjakov – violina (ZSSR), pri klavirju Mihail Jerohin (ZSSR), Šostakovič, Ciganov, Brahms, Franck; 19.40 Izšlo je; 20.00 Spoznavajmo nova imena: Mednarodni ciklus Evropske radiodifuzije (EBU) – prenos iz Madrida, Simfonični orkester Španskega radia, solist James Campbell – klarinet, dirigent Rengim Goekmen; spored: E. Sweeney: Canzona, C. M. Weber: Koncert za klarinet in orkester št. 1 v f-molu, G. Mahler: Simfonija št. 1 v D-duru – »Titan«; **22.00–23.00 Okrogla miza: Intelektualec in NOB (ponovitev), pogovor z Matejem Borom, vodi Milenko Vakanjac**

Justin Scott

MORILEC LADIJ

31. nadaljevanje

»Petdeset milj.«
»*Petdeset milj?* Dokaj optimistično za radar.«
»Sam sem ga naredil.«
»Petdeset milj. Tri ure časa, če se vaša tarča premika s šestnajstimi vozli. Pa še s pogojem, da ste v krogu s polmerom petdeset milj – za začetek.« Oči so se mu zožile. Pobožal se je po bradi. »Ni zadosti. Tako tveganih pogojev ne morem sprejeti.«
»*Vi* jih ne morete sprejeti?« je zatulil Hardin. »O čem, hudiča, pa sploh govorite?«
»Rad bi videl, da bi se vam posrečilo.«
»Potem pa me pustite pri miru.«
»*Zahtevam*, da se vam posreči.«
»Potrudil se bom.«
Moški se je nasmehnil. »Več kot potruditi se boste morali. Storili boste natanko tisto, kar vam bom rekel.«
»Ne,« je rekel Hardin. »Tako ne bo šlo.«
»Vse smo že proučili.«
»Kaj bi radi od mene.«
»Tole. Lahko vam pomagam. Lahko zasledujem vaš plen. Lahko vas obveščam o vseh spremembah, zadevajočih njegov odhod, linijo in cilj. Vsak trenutek bom vedel, kje bo, in obvestil vas bom dovolj zgodaj, da boste našli pravi trenutek za napad.«
»Kaj v resnici hočete?«
»Tisto, kar hočem, doktor Hardin, sploh ni pomembno. Ponujam vam tanker Leviathan na srebrnem pladnju.«
Moški je stopil h kartam, nad katerimi je bil radijski sprejemnik in oddajnik. »Pridite sem, doktor Hardin.« Prižgal je radio in začel vrteti gumbe.
Hardin je stopil bliže. Moški se je usedel za mizo, pograbil svinčnik in kos papirja ter napisal: GMHN. »Dober aparat,« je rekel. »Dal vam bom lažni klicni znak. GMHN: Golf-Mike-Hotel-November. Poskrbel bom, da bo šel okoli. Kadar boste klicali, ga obrnite. Kdaj nameravate napasti?«
»Čez tri ali štiri tedne.«
»Poklical vas bom prihodnji teden in še teden kasneje. Potem pa vsak večer: ob osmih po Greenwichu, ob dvajsetih torej. Domenili se bomo za šifro, kajti bomo na normalni liniji centra za oddaje v tujino v Portisheadu.«
»Pa če ne odgovorim?«
»Ko bom odšel s te ladje, doktor Hardin, vas seveda ne bom mogel prisiliti, da bi karkoli storili. Vendar težko verjamem, da ne boste upoštevali informacij o položaju Leviathana. Ali se motim?«
»Prav imate,« je odgovoril Hardin. Čeprav je vedel, da ne bo dobil odgovora, je vprašal: »Rad bi vedel, kdo ste in za koga delate?«
»Namesto da bi se vam zlagal, bom rekel, da se pišem Miles in da sem povezan z neko demokratično državo, ki išče novo orožje.«
»Kaj pa ima to opraviti z mano?«
»Vi ste prototip.«
»Česa?«
»Orožja.«

10

Veter je preizkušal številne kovinske kable, ki so zadrževali orjaško gmoto tankerja, zasidranega v bližini rafinerije. Veter je bil slaboten, toda velikanski Leviathan ga je kar izzival.
Veter je pihal z jugozahoda, Leviathan, ki je čakal v Southampton Waterju, pa je bil obrnjen proti severu, proti mestu, kjer se stekata reki Test in Itchen. Največji pritisk na kable je bil zadaj. Tam so pakistanski stevardi natovarjali zaboje svežega mesa in zelenjave. V nekaj sekundah se je hitrost vetra povečala s treh na pet vozlov. Na poveljniškem mostu je bilo na diodnem zaslonu Dopplerjevega radarja videti, da se je zadnji del tankerja odmaknil od pomola za nekaj centimetrov.
Pilot, ki je čakal na svoji ladji, je mislil, da je Leviathan nekaj nesposobnega, tako velik je bil. Spominjal se je pogovora s kolegi, ko se je eden izmed njih razburil, češ da tolikšne ladje sploh ne bi smeli pustiti v Southampton Water. S svojo gmoto je Leviathan zakrival rafinerijo, pritegoval je pozornost, odvračal je pogled s kilometrov srebrnega naftovoda, velikanskih rezervoarjev za nafto in cevi, ki so prekrivale grič, kot školjke in alge pokrivajo skale v morju.
Na odprtem morju je bilo težko in neustavljivo premikanje tankerja prava nevarnost, v pristanišču pa je že sama njegova navzočnost uničila pojem zavetja, kajti nihče ni mogel biti na varnem, dokler ni tanker odplul ven. Veter, tokovi in bibavica so razvijali svojo moč glede na odpor, na katerega so naleteli.
Ladja je imela najsodobnejšo elektronsko opremo, nekatere instrumente so celo zasnovali nalašč zanjo, kapitan je natanko vedel za njen položaj ali njeno hitrost. Pilot naj bi tudi uporabljal te instrumente – ne da bi se popolnoma zanesel nanje oziroma se jim čisto prepustil. Pilot je bil kapitan trgovske mornarice, dvajset let je preživel na morju, preden se je posvetil pilotiranju ladij, ki so prihajale v pristanišče in ga zapuščale, zato je vedel, da zaradi velikanske inercije Leviathana ne more računati samo na instrumente, kajti povedo mu lahko le tisto, kar se že dogaja. Prejšnjega večera sploh ni pihal veter, pa vendar so potrebovali šest vlačilcev, da so ukrotili tanker.

Sol Stein

Zakonski mož

18. nadaljevanje

»Sranje,« je rekel Jack. »Zaradi pijače postanejo močni možje šibki in šibki možje močni, vsi pa točijo solze, a vendar se nihče noče odreči steklenici. Kdor se noče ločiti, pa če je ženska ali moški, mora biti močan, tako je ta svet urejen. Ne bom vam rekel, razmislite, preden se odločite, gospa – kajti ni ga, ki ne bi razmišljal o tem – storite to! Amanda, punčka, lahko si srečna, ker sem slabič.« Nazdravil ji je. »Živjo!«
Amandi se je uspelo kislo nasmehniti.
»Večerja bo v manj kot desetih minutah,« se je od nekod oglasila Rose, čeprav ni vedela prav zagotovo, ali bo res, vendar je bil čas, da tudi ona nekaj reče.
Jack jo je pogledal in zavil oči. »Rosie, kako to, da si danes tako radovedna?«
Rose je dolgo razmišljala, kaj naj mu odgovori. Hotela je, da bi bil njen odgovor pameten in premišljen pa ne čisto določen, skratka, da bi njeno zasliševanje vendarle ne bilo razumljeno preveč osebno.
»Vsako mlado dekle zanima, kako je v zakonu. Ravno tako je ni poročene ženske, ki bi ne bila radovedna, kako je z ločitvijo. Jaz že mislim tako,« je rekla Rose.
»Hej, Petrček, tvoja žena je pa prava filozofka.« Jack je nenadoma začutil, da izgublja oblast nad položajem. Njegovih pet minut je minilo, ne bodo mu več nasedli. Pogledal je Amando. V oči so ji navrele solze.
»Oh, daj no daj, punčka,« ji je rekel, »samo šalil sem se. Preveč sem spil. Ti lahko natočim še enega, ljubica, boš?«
»Prav, bom.«
»Si je striček Jack zaslužil poljubček?«
Amanda je odkimala.
»Kaj pa majhen stisk rok? Bi šlo?«
Amanda ni imela izbire. Peter ju je gledal, kako sta si segla v roke. Bil je tiste vrste trenutek, za katerega je človeku vedno žal, da ga ni mogel posneti.
Jack je svoji ženi zmešal pijačo. »Peter, veš kaj ti bom povedal, ob takšnih priložnostih bi se najraje razjokal. Ti ne?«
»Še eno tako, pa bom prižgal televizor,« je odvrnil Peter.
»Večerja bo vsak čas,« se je oglasila Rose.
Jackov glas je postajal spet bolj radoživ. »Veš, kaj je tisto, kar dandanes še drži zakone pokonci? Takšnele zabave. Vsakdo mora kdaj pa kdaj malo naokrog, da zajame zrak. Amanda, zakaj ne sedeš Petru v naročje?«
Amanda je, na veliko začudenje prisotnih, in na svoje prav tako, spila do dna, odložila kozarec in izjavila, »prav imaš, res bom to storila.«
Sedla je Petru v naročje. Petra so obšli dokaj čudni občutki. Kot bi ujčkal svojo sestro ali mater. Zdaj mu je prišlo spet na misel, kako presenečen je bil, ko je Amando prvič videl v kopalni obleki – bilo je na plaži – kar zaseval je ob odkritju, da ima ta ženska tudi boke in prsi.
Tudi zdaj mu je vzelo sapo. Amanda mu ni sedla na kolena, kot sede nekdo, ki se ne počuti povsem sproščeno, na rob stola. Ne, namestila se je tako, kot da misli zadremati pri njem. Vsekakor ga je dotik njenega telesa vznemiril.
»Si takole mislil?« Zdaj ga je še poljubila. Ne na usta, k sreči, ampak na lice.
»Oho!« jo vzkliknil Jack, kot da mu je vse skupaj všeč. »Rose, gostiteljica moja, v takšnih okoliščinah ti ni treba drugega, kot slediti zgledu.« Prijel je Rose za roko in jo odvedel proti stolu na drugem koncu sobe. Počil se je vanj, ne da bi jo spustil, in rekel: »Zdaj pa lepo sedi na drhteča Jakcova kolena.«
Rose je pogledala Petra, toda on se je obrnil stran.
Potem je sedla, kot ji je bilo rečeno.
»Kaj ni to čudovito?« Jack je bil spet v formi. »Zdaj pa vsi skupaj pesmico. Punco bi rad, punco bi rad, ki bi bila takšna ...
»Samo pri miru bodi Jack, te prosim,« je rekel Peter. »Sicer bo Rose zamikalo, da bi te vzela s seboj v posteljo. Jaz pa ne maram, da bi si v tej zvezi ti kaj domišljal.«
»Peter!« je vzkliknila Rose, zgrožena nad tem, kar je slišala. Še opazila ni, da se Jack ziblje.
»Dajte, dajte, ljudje, kaj nismo rekli, da se bomo zabavali!« jo je skušal pomiriti Jack. »Zapojmo kakšno! Punco bi rad, punco bi rad ...«
Počasi in obotavljajoče so se mu pridružili tudi ostali trije in po hiši se je razlegla pesem.
»Punco bi rad, takšno, kot je bla moja mat, punco iz naftalina, takšno, ki ti zmerom pokima, punco, ki bi samo tebe imela ...«
Rose je prva opazila otroka. Stala sta na vrhu stopnic, oba v pižamah, in jih gledala.
»Maggie!« je zaklical Peter.
»Smo vaju zbudili?« je vprašal Jack.
Odrasli so se počutili neprijetno, kot bi jih otroci zasačili pri nedovoljenem. Amanda je zlezla s Petrovih kolen in si poravnala krilo. Rose je bila ta čas že daleč stran od Jacka in je stopicala sem ter tja kot lev v kletki.
Peter je ostal popolnoma miren. »Samo šalili smo se,« je rekel otrokoma.

Tretje poglavje

Na poti k Elizabeth je Peter nenadoma ugotovil, da jo vztrajno briše za svetlolasim dekletom, ki se je zibala v bokih, da jo je bilo veselje gledati.

IZDAJA ČGP DELO, TOZD »DELO«, GLASILO SZDL SLOVENIJE • NASLOV UREDNIŠTVA: LJUBLJANA, TITOVA 35, TELEFONA N. C. 318-255, 319-255 • MALOPRODAJA – KOLPORTAŽA • YU DELO 31-255 • POŠTNI PREDAL 29, 61001 LJUBLJANA • TISK ČGP DELO, TOZD TISK ČASOPISOV IN REVIJ, LJUBLJANA, TITOVA 35 • NAROČNINA TEL. 318-971, REKLAMACIJSKI ODD. DOSTAVE DNEVNIKA »DELO« ZA LJUBLJANO TEL. 318-880, LJUBLJANA, TITOVA 35 • POSAMIČNA ŠTEVILKA STANE 9 DIN, SOBOTNA ŠTEVILKA 12 DIN • NAROČNINA ZA ZASEBNE NAROČNIKE 210 DIN MESEČNO • NAKAZILA NAROČNINE NA TEKOČI RAČUN TOZD DELO, ŠTEVILKA 50102-603-48909 • MESEČNA NAROČNINA ZA TUJINO: ZRN 22 DM, ZDA 9.30 DOL., AVSTRIJA 154.50 ŠIL., ITALIJA 11.740 LIR, FRANCIJA 56 F. F., ŠVICA 17.50 ŠVIC. F., ŠVEDSKA 54 Š. KRON • LETNA NAROČNINA ZA TUJINO: ZDA 112 DOL., AVSTRIJA 1.854 ŠIL., ZRN 264 DM, FRANCIJA 674 F. F., ŠVICA 210 ŠVIC. F., ŠVEDSKA 646 Š. KRON, ITALIJA 140.880 LIR • PLAČILA NA DEVIZNI RAČUN PRI LB, ŠTEVILKA 50100-620-107-257300-27822/0; NAROČILA NA DNEVNIK DELO SPREJEMAMO VSAK DAN IN ZAGOTAVLJAMO DOSTAVO NA DOM V TREH DNEH OD NAROČILA • NAROČNINA JE SAMO MESEČNA • ODPOVEDI LAHKO UPOŠTEVAMO OB KONCU MESECA • STIK – OGLASNO TRŽENJE, LJUBLJANA, TITOVA 35, 61001 LJUBLJANA, TELEFONA N. C. 318-255, 319-255 • SPREJEM MALIH OGLASOV: TELEFONA N. C. 318-255, 319-255 • SPREJEM OSMRTNIC: OB DELAVNIKIH OD 7. DO 16. URE OZ. OB SOBOTAH OD 7. DO 11. URE OSEBNO (ŠUBIČEVA 1), PO TELEKSU YU DELO ST 31-633, S TELEGRAMOM ALI PO TELEFONU 223-311 (OD 14. DO 16. URE) ZA NAROČNIKE IZVEN LJUBLJANE • OB NEDELJAH IN PRAZNIKIH SPREJEMA OSMRTNICE (DO 16. URE) NEPOSREDNO CENTRALNA REDAKCIJA »DELA«, LJUBLJANA, TITOVA 35 OSEBNO ALI PO TELEFONU 318-252 ZA NAROČNIKE IZVEN LJUBLJANE • ROKOPISOV NE VRAČAMO

TELEFON DEŽURNEGA UREDNIKA 318-252

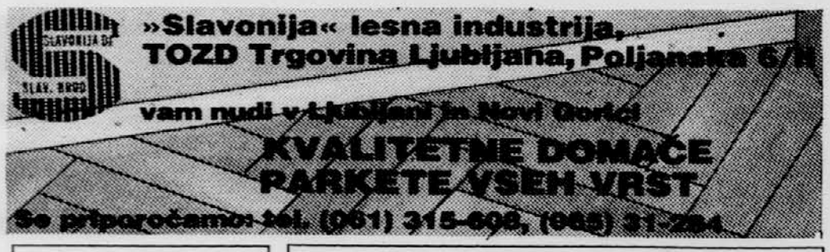

VVZ – Otroški vrtec Metlika

objavlja za določen čas prosta dela in naloge:

– vzgojiteljice ali učiteljice razrednega pouka

za delo v treh oddelkih 200-urne priprave otrok na šolo
Prednost imajo kandidatke z izkušnjami pri delu s predšolskimi otroki

Pričetek dela 1. 2. 1983

Prijave z dokazili o strokovnosti sprejema komisija za medsebojna delovna razmerja 15 dni po objavi razpisa.

13-8888

POVPRAŠEVANJE PO RABLJENIH OBDELOVALNIH STROJIH

Iščemo rabljene obdelovalne stroje, ki so še uporabni za delo:

1. Kotalno odvalni frezalni stroj do modula m = 20 za čelne zobnike z ravnimi in poševnimi zobmi in polžastimi kolesi. Stroj mora biti uporaben za delo brez ali z manjšim popravilom oz. opremljen s potrebnim priborom za delo.
Proizvajalec ni pomemben.
2. Enovretensko krivuljno avtomatsko stružnico do premera struženja ø 20 mm. Oprema stroja standardna. Stroj mora biti uporaben za delo brez ali z manjšim popravilom. Proizvajalec TRAUB, INDEX, STROMN, lahko tudi drugi.
3. Ekscentrično stiskalnico do 650 KN (65 ton), rabljeno, brez potrebnega popravila.
4. Pnevmatsko kladivo do 1500 N (150 KP), brezhibno ali potrebno manjšega popravila.

Ponudbe s specifikacijo dodatnega pribora in letom proizvodnje pošljite na naslov:
Srednješolski center Ptuj, Volkmerjeva 19, 62250 PTUJ.

16-9025

ROKOVNIK-PRIROČNIK 83 ZA VSAKOGAR!

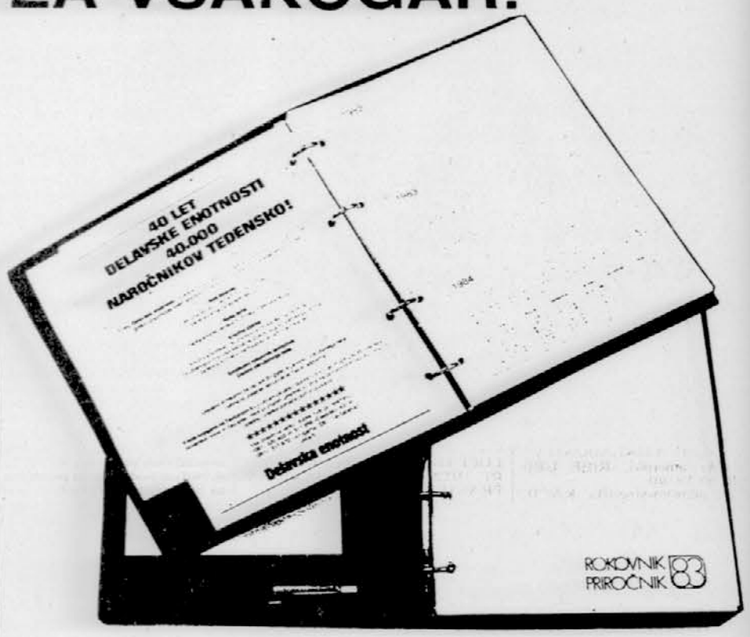

NOVA VSEBINA V NOVEM OVITKU!

Tudi letos smo izdali rokovnik-priročnik za vse družbenopolitične delavce, predvsem sindikalne aktiviste, člane samoupravnih in poslovodnih organov in druge.

Vsebino tvorijo prispevki:
— Graditev in akcijska usposobljenost ZS pri uveljavljanju njenih funkcij v združenem delu
— Nekatera vprašanja glede pogojev za pridobivanje in razporejanje dohodka in čistega dohodka ter v zvezi z delitvijo sredstev za osebne dohodke
— Informiranje v sindikatu

Rokovnik vsebuje še:
— shemo delitve prihodka, dohodka in razporeditve čistega dohodka,
— koledarje za leto 1982, 1983 in 1984
— pregled pomembnih mejnikov v razvoju SFRJ
— beležko za telefonske številke
— črtast blok za zapiske z dodatnim vložkom (2x96 strani)
— beležni blok — brez črt
— kemični svinčnik

Vse je vloženo v ovitku vinsko (temno) rdeče barve, z dodatnim vložkom pa v kartonski embalaži.

Cena 231 din

Naročila sprejemata DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Celovška 43 in Knjigarna Delavske enotnosti, Tavčarjeva 5, Ljubljana. Vsa pojasnila lahko dobite tudi po telefonu 320-403.

DOSLEJ VEDNO RAZPRODAN!

NAROČILNICA — Pri DE, Ljubljana, Celovška 43, nepreklicno naročamo ..... izvodov **rokovnika-priročnika 1983**. Naročeno nam pošljite na naslov: .....

Ime in priimek podpisnika: ..... Datum: .....

(Žig) (podpis naročnika)

Delavska enotnost

Vse komitente, ki so v letu 1981 oddali Proizvodnemu in trgovskemu podjetju za domačo in umetno obrt »DOM« – notranja in zunanja trgovina v komisijsko prodajo oblačila in tehnične predmete, obveščamo, da jih dvignejo najkasneje do 10. januarja 1983. Po tem datumu bomo predmete, ki jih komitenti ne bodo dvignili, izročili Rdečemu križu.

16-8989

Mercator sestavljena organizacija združenega dela za dejavnost kmetijstva, industrije, trgovine, gostinstva in storitev, n. sub. o Ljubljana

Mercator – hoteli, gostinstvo Ljubljana TOZD JELKA HRASTNIK, gostinstvo, n. sub. o.

Delavski svet razpisuje prosta dela in naloge IPO

DIREKTORJA TOZD

Poleg splošnih zakonskih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še naslednje pogoje:
– višja šolska izobrazba ekonomske, pravne ali druge ustrezne smeri z najmanj triletnimi izkušnjami pri odgovornih delovnih opravilih
– srednja šolska izobrazba splošne ekonomske, gostinske, trgovske smeri ali druge ustrezne smeri z petletnimi delovnimi izkušnjami pri delih in nalogah, ki zahtevajo sposobnost za vodenje, organiziranje in koordiniranje posameznih poslovnih politik in funkcij
– moralno-etične in družbenopolitične vrline:
– odnos do socialistične revolucije, bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti
– ustvarjalnost in zavzetost za razvijanje socialističnih samoupravnih odnosov
– odnos do dela, ljudi in sodelavcev
– zavzetost za spoštovanje zakonitosti, moralno odgovornost za gospodarjenje z družbenimi sredstvi
– sposobnost za povezovanje pravic, obveznosti in odgovornosti;
– družbeno politična aktivnost

Delavec bo imenovan za štiri leta.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev sprejema razpisna komisija delavskega sveta TOZD v zaprtih kuvertah z oznako »prijava za razpis« 15 dni po objavi razpisa na naslov: MERCATOR TOZD »JELKA« gostinstvo, n. sub. o., Hrastnik, Cesta 1. maja 76.

Kandidate bomo o imenovanju obvestili v 60 dneh po končanem zbiranju ponudb.

Mercator – hoteli, gostinstvo, Ljubljana, TOZD HOTEL MANTOVA, n. sub. o., Vrhnika

Delavski svet razpisuje prosta dela in naloge IPO

DIREKTORJA TOZD

Poleg splošnih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še naslednje:
– visokokvalificiran delavec gostinske ali ekonomsko-komercialne smeri ali
– srednješolska izobrazba druge smeri s triletnimi delovnimi izkušnjami pri vodstvenih delih v turistično-gostinski stroki
– moralno-etične in družbeno-politične vrline

RAČUNOVODJE

Poleg splošnih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še naslednje:
– srednješolska izobrazba ekonomske smeri
– triletne delovne izkušnje pri nalogah, ki zahtevajo sposobnosti za vodenje, organiziranje in koordiniranje posameznih funkcij finančne politike in knjigovodstva,
– moralno-etične in družbeno-politične kvalitete.

Delavski svet objavlja tudi prosta dela in naloge

RECEPTORJA

Pogoji:
– srednješolska izobrazba
– pasivno znanje nemškega in italijanskega jezika
– dvomesečno poskusno delo

Kandidata za razpisana dela in naloge bosta imenovana za štiri leta, dela in naloge receptorja pa objavljamo za nedoločen čas.

Pisne prijave pošljite na naslov: Mercator-hoteli-gostinstvo, TOZD HOTEL MANTOVA, Cankarjev trg 6, 61360 Vrhnika v 15 dneh po objavi.

MERCATOR – KOPITARNA SEVNICA, p. o., Sevnica

Komisija za delovna razmerja delovne organizacije »MERCATOR-KOPITARNA« Sevnica objavlja naslednja prosta dela in naloge:

VODJA PRIPRAVE DELA

Poleg splošnih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še naslednje:
– višja izobrazba lesarske smeri
– petletne delovne izkušnje
– trimesečno poskusno delo

Delovno razmerje bomo sklenili za nedoločen čas. Nudimo možnost dogovora za reševanje stanovanjskega problema.

Kandidati naj pošljejo pisne prijave v 15 dneh po objavi. O izbiri bomo kandidate obvestili v 15 dneh po sprejemu sklepa.

Kandidati naj pošljejo prijave na naslov: »MERCATOR – KOPITARNA SEVNICA«, Kadrovski oddelek, Prvomajska 8, 68290 Sevnica.

Mercator – Velepreskrba, Ljubljana, TOZD TMI – TOVARNA MEŠNIH IZDELKOV, n. sub. o., Ljubljana

objavlja prosta dela in naloge

STROJNEGA KLJUČAVNIČARJA

Pogoja: KV delavec kovinarske smeri in 2 leti delovnih izkušenj

VEČ MESARJEV

Pogoj: KV mesar

VEČ DELAVCEV

za delo v proizvodnji

Delovno razmerje bomo sklenili za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.
Poskusno delo traja 2 meseca.

Objava velja 15 dni po objavi v dnevnem časopisu. Kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju prijav.

Pisne ponudbe pošljite na naslov: Mercator-Velepreskrba, TOZD TMI, n. sub. o., 61000 Ljubljana, Mesarska 1.

16-9001

DO EMOND, elektro, montaža, oprema, naprave, dvigala, n. sol. o., Ljubljana, Titova 37

razpisuje po sklepu delavskega sveta DO dela in naloge delavcev s posebnimi pooblastili in odgovornostjo:

– direktorja prodajne službe montažnih storitev
– direktorja prodajne službe jakega toka
– direktorja prodajne službe šibkega toka
– direktorja prodajne službe dvigal

Kandidati morajo izpolnjevati naslednje pogoje:
– za direktorja prodajne službe montažnih storitev:
visoka oz. višja izobrazba elektro, ekonomske oz. pravne smeri
znanje enega svetovnega jezika
5 let ustreznih delovnih izkušenj
– za direktorja prodajne službe jakega toka.
visoka oz. višja izobrazba elektro, ekonomske oz. pravne smeri
znanje enega svetovnega jezika
5 let ustreznih delovnih izkušenj
– za direktorja prodajne službe šibkega toka
visoka oz. višja izobrazba elektro, ekonomske oz. pravne smeri
znanje enega svetovnega jezika
5 let ustreznih delovnih izkušenj
– za direktorja prodajne službe dvigal
visoka oz. višja izobrazba elektro, strojne, ekonomske oz. pravne smeri
znanje enega svetovnega jezika
5 let ustreznih delovnih izkušenj

Kandidati bodo imenovani za 4 leta.

Kandidati naj pošljejo pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi v zaprtih ovojnicah na naslov IMP DO EMOND, Komisija za delovna razmerja delovne skupnosti, Ljubljana, Vojkova 58, z oznako »za razpis«. O izidu razpisa bomo kandidate obvestili najkasneje v 8 dneh po sprejemu sklepa o izbiri.

in objavlja

za delovno skupnost DO EMOND

naslednja dela in naloge:

samostojnega razvijalca

za delo v razvojnem oddelku aparatov
Pogoji:
– višja izobrazba strojne smeri
– strokovni izpit
– pasivno znanje enega svetovnega jezika
– 3 leta ustreznih delovnih izkušenj

razvijalca (lahko tudi pripravnik)

za delo v razvojnem oddelku aparatov
Pogoji:
– srednja izobrazba strojne smeri
– poznavanje tehničnih predpisov
– poznavanje predpisov iz varstva pri delu
– 2 leti ustreznih delovnih izkušenj

tehničnega risarja

za delo v razvojnem oddelku tipiziranih naprav
Pogoji:
– osemletka
– tečaj tehničnega risanja
– leto ustreznih delovnih izkušenj
– predhodni preizkus znanja

samostojnega referenta za izobraževanje

Pogoji:
– višja izobrazba pedagoške, organizacijsko pravne oz. upravne smeri
ali
– srednja izobrazba pedagoške smeri
– 2 oz. 4 leta ustreznih delovnih izkušenj

Za vsa objavljena dela in naloge razen za tehničnega risarja je obvezno 2 mesečno poizkusno delo.

Kandidati naj pošljejo pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi na naslov: IMP – DO EMOND – delovna skupnost, splošno kadrovski sektor, Ljubljana, Vojkova 58. Kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po sprejetju sklepa o izbiri.

DO IZIP, n. sol. o., TOZD Zastopstva, n. sol. o., Ljubljana, Levčeva 11

objavlja naslednja dela in naloge:

več vodilnih projektantov

za izdelavo in nadzor strojno tehnoloških projektov v prehrambeni industriji
Pogoji:
– visoka ali višja izobrazba strojne smeri
– znanje angleškega ali nemškega jezika
– strokovni izpit
– vozniški izpit B kategorije
– zaželena triletna praksa pri podobnih delih

več projektantov I in II

Pogoji:
– višja ali srednja izobrazba strojne smeri
– strokovni izpit
– znanje nemškega ali angleškega jezika
– vozniški izpit B kategorije
– zaželena enoletna praksa

Kandidati naj pošljejo pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi na naslov: IMP – DO IZIP, TOZD Zastopstvo, Ljubljana, Levčeva 11. Kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po sprejetju sklepa o izbiri.

DO IZIP, n. sol. o., TOZD Inženiring izvoz-uvoz, n. sol. o., Ljubljana, Titova 37

objavlja dela in naloge

samostojnega zunanjega trgovinskega referenta I

Pogoji
– višja oz. srednja šola tehnične, ekonomske ali filozofske smeri
– zunanjetrgovinska registracija
– aktivno znanje enega tujega jezika
po 3 leta delovnih izkušenj pri zunanjetrgovinskem poslovanju

Delo združujemo za nedoločen čas s polnim delovnim časom. Nastop je mogoč takoj ali po dogovoru. Osebni dohodek po samoupravnih aktih TOZD. Obvezno je 2-mesečno poskusno delo.

Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejema Komisija za delovna razmerja IMP – DO IZIP, TOZD Inženiring izvoz-uvoz, Ljubljana, Titova 37 – 15 dni po objavi.

Kandidate bomo o izbiri obvestili v 15 dneh po sprejetju sklepa o izbiri.

15-8931

»TRIKON« tovarna pletenin in konfekcije, n. sol. o., Kočevje, Reška cesta 16

objavlja

LICITACIJO za prodajo
OSEBNEGA AVTOMOBILA MERCEDES 230 S, leto izdelave 1970
Izklicna cena znaša 120.000 din.

Javna ustna dražba bo 24. 12. 1982, ob 8. uri v prostorih delovne organizacije »TRIKON«, Reška cesta 16, Kočevje.
Licitacije se lahko udeležijo fizične in pravne osebe. Predstavniki TOZD morajo predložiti pisno pooblastilo.

V izklicni ceni ni vštet prometni davek, ki ga plača kupec. Pred začetkom licitacije je obvezen 10-odstotni polog od izklicne cene.
Predmet na licitaciji velja kot blago ogledano-prodano, kasnejših reklamacij ne upoštevamo.

Ogled je mogoč vsak dan od 7. do 13. ure.
Začetek licitacije ob 8. uri v prostorih komercialnega sektorja.

16-8997

TITAN KAMNIK, n. sol. o., tovarna kovinskih izdelkov in livarna, Kovinarska 28

Komisija za delovna razmerja delovne skupnosti za opravljanje del skupnega pomena

ponovno objavlja prosta dela oz. naloge

vodje oddelka za programiranje kontrole

Poleg splošnih pogojev mora kandidat izpolnjevati še naslednje:
– da ima končano II. stopnjo fakultete za strojništvo ali visoko šolo za organizacijo dela
– da ima 4 leta ustreznih delovnih izkušenj
– da ima organizacijske sposobnosti in sposobnost za delo z ljudmi

Delo združujemo za nedoločen čas, s polnim delovnim časom in trimesečnim poskusnim delom. Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev, kratkim življenjepisom in opisom dosedanjih delovnih izkušenj naj kandidati pošljejo v 15 dneh po objavi razpisa na naslov:
TITAN, Kamnik, Kovinarska 28, Kadrovsko-splošni sektor, 61240 Kamnik.

14-8929

DELOZA ZAGORJE OB SAVI, TOZD ZAŠČITA ZAGORJE

RAZPISUJE
po sklepu delavskega sveta in v skladu s statutom dela in naloge

VODJE TOZD ZAŠČITA ZAGORJE

POGOJI:
– dokončana višja strokovna izobrazba usnjarsko-predelovalne smeri, ekonomske ali organizacijske smeri
– najmanj tri leta delovnih izkušenj pri delih in nalogah s posebnimi pooblastili oz. odgovornostmi ali pri odgovornejših delih v gospodarstvu
– moralno-politične lastnosti
– organizacijske sposobnosti ter sposobnosti za komuniciranje s strankami

Kandidati za zasedbo razpisanih del in nalog morajo predložiti tudi program razvoja TOZD.
Delavca na razpisana dela in naloge bomo imenovali za 4 leta.

Kandidati naj pošljejo pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi razpisa na naslov:
DELOZA, TOZD ZAŠČITA ZAGORJE, Zupančičeva 13 z navedbo – razpisna komisija za imenovanje vodje TOZD.

O izidu glasovanja bomo kandidata obvestili v 15 dneh po sprejemu sklepa.

14-8966

Hmezad

HMEZAD KMETIJSKA ZADRUGA DRAVA RADLJE OB DRAVI

DELAVSKI SVET TOZD KMETIJSTVO RADLJE razpisuje dela in naloge

individualnega poslovodnega organa – direktorja TOZD Kmetijstvo Radlje

Poleg splošnih pogojev mora kandidat izpolnjevati še naslednje:
– da je državljan SFRJ in izpolnjuje splošne pogoje, določene z zakonom, družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi
– da ima visoko, višjo ali srednjo strokovno izobrazbo ustrezne smeri
– da ima 3 do 5 let delovnih izkušenj pri vodilnih ali drugih odgovornih delih oziroma nalogah
– da ima sposobnost za koordiniranje in vodenje
– da ima ustrezne moralno-politične vrline
Mandat traja 4 leta.

Kandidati naj pošljejo pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Hmezad – Kmetijska zadruga DRAVA Radlje – TOZD Kmetijstvo Radlje ob Dravi – za razpisno komisijo.

ZADRUŽNI SVET TZO KMETOVALEC VUZENICA

razpisuje dela in naloge

individualnega poslovodnega organa – upravnika TZO Kmetovalec Vuzenica

Poleg splošnih pogojev mora kandidat izpolnjevati še naslednje:
– da je državljan SFRJ in izpolnjuje splošne pogoje, določene z zakonom, družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi
– da ima višjo ali srednjo strokovno izobrazbo
– da ima najmanj 3 leta delovnih izkušenj
– da ima ustrezne moralno-politične vrline, ki se izražajo v odnosu do samoupravnih organov, v razvitem čutu do odgovornosti do dela, do delovnih ljudi in v osebni poštenosti
Mandat traja 4 leta.

Kandidati naj pošljejo pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Hmezad – Kmetijska zadruga DRAVA, Radlje TOK Kmetovalec Vuzenica – za razpisno komisijo.
Kandidate bomo o izbiri obvestili v zakonitem roku.

14-8961

TEKSTIL

proizvodno in trgovsko podjetje n. sol. o., Ljubljana

TOZD

filc mengeš o. sol. o.

Mengeš, Blejčeva 4

Komisija za delovna razmerja pri TEKSTIL, proizvodno in trgovsko podjetje, n. sol. o., TOZD FILC MENGEŠ, o. sol. o.
objavlja prosta dela in naloge

NABAVNO-PRODAJNEGA REFERENTA

Pogoji:
– srednja ekonomska oziroma tekstilna šola
– 2 leti delovnih izkušenj pri podobnih delih in nalogah
– 2-mesečno poskusno delo

Kandidati naj pošljejo pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev na naslov: TEKSTIL, proizvodno in trgovsko podjetje, TOZD FILC MENGEŠ, 61234 MENGEŠ, Blejčeva 4, v 15 dneh po objavi.

16-9016

Pijem čaj, pomagam Zavadlavovi

In Križaju in Franku in Strelu in Vogrincu in Leskovškovi in vsem drugim fantom in dekletom iz naše smučarske reprezentance,

Sem pokrovitelj YU SKI POOL-a, o čemer priča velika značka na mojih prsih. Točneje, sem eden izmed mnogih pokroviteljev, med katerimi ste lahko tudi vi.

To mi je omogočila HP Droga iz Portoroža, ki tudi z mojo pomočjo krije del stroškov jugoslovanske alpske smučarske reprezentance. S tem, da sem kupil pet zavitkov izvrstnega »Planinskega čaja«, se lahko upravičeno štejem za enega pokroviteljev in z vso pravico nosim veliko značko »YU SKI POOL – POKROVITELJ«.

Pri vsem tem pa uživam v toplem, naravno okrepčilnem in zdravem čaju, ki ga delajo iz mešanice najžlahtnejših rož in planinskih rastlin, uživam v »Planinskem čaju«.

POKROVITELJ YU SKI POOL drogа

In kako boste dokazali, da ste tudi sami pokrovitelj YU SKI POLL-a? Zelo preprosto. S katerihkoli petih zavitkov »Planinskega čaja« izrežite nalepke z znamko Yu Ski Poola in jih nalepite na pokrov družinskega zavitka (50 vrečk). Na hrbtni strani pokrova napišite naslov **HP Droga, marketing – EP, 66320 Portorož.** Takoj vam bomo brezplačno dostavili vašo veliko značko »Yu Ski Pool – Pokrovitelj«.

Namesto značke pa se lahko odločite tudi za čajno skodelico, iz katere pije pokrovitelj na sliki, zato svojemu naslovu pripišite tudi »želim značko« **ali** »želim skodelico«

planinski čaj – toplo v hladnem!

BREST
Industrija pohištva, n. sol. o., CERKNICA

razpisuje za štiri leta naslednja dela oziroma naloge

A. TOZD POHIŠTVO tovarna pohištva, n. sol. o., Cerknica

1. **TEHNIČNO VODENJE TOZD**
2. **VODENJE TEHNOLOŠKE PRIPRAVE DELA**
3. **VODENJE PROIZVODNJE**
4. **VODENJE VZDRŽEVALNE SLUŽBE**
5. **VODENJE PLANSKE SLUŽBE**

Pogoji:
pod 1. in 2. – visoka šola lesarske smeri
– več kot štiri leta ustreznih delovnih izkušenj
– pasivno znanje enega tujega jezika
pod 3. – visoka šola lesarske smeri
– več kot štiri leta ustreznih delovnih izkušenj
pod 4. – visoka šola strojne smeri
– več kot štiri leta ustreznih delovnih izkušenj
pod 5. – visoka šola ustrezne smeri
– več kot tri leta ustreznih delovnih izkušenj

B. TOZD MASIVA tovarna pohištva, n. sol. o., Martinjak

1. **VODENJE PRIPRAVE DELA**
2. **VODENJE PROIZVODNJE**
3. **VODENJE RAČUNSKO-PLANSKE SLUŽBE**

Pogoji:
pod 1. in 2. – visoka šola lesarske smeri
– več kot štiri leta ustreznih delovnih izkušenj
pod 3. – visoka šola lesarske, ekonomske ali organizacijske smeri
– več kot štiri leta ustreznih delovnih izkušenj

C. TOZD ŽAGALNICA tovarna lesnih izdelkov, n. sol. o., Stari trg

1. **VODENJE PRIPRAVE DELA**
2. **VODENJE PROIZVODNJE**

Pogoji:
pod 1. in 2. – visoka šola lesarske smeri
– več kot štiri leta ustreznih delovnih izkušenj

Č. TOZD GABER tovarna pohištva, n. sol. o, Stari trg

1. **VODENJE TEHNOLOŠKE PRIPRAVE DELA**
2. **VODENJE PROIZVODNJE**

Pogoji:
pod 1. in 2. – visoka šola lesarske smeri
– več kot štiri leta ustreznih delovnih izkušenj

D. TOZD JELKA tovarna pohištva, n. sol. o., Begunje pri Cerknici

1. **VODENJE PRIPRAVE DELA**
2. **VODENJE PROIZVODNJE POHIŠTVA**

Pogoji:
pod 1. in 2. – visoka šola lesarske smeri
– več kot štiri leta ustreznih delovnih izkušenj

E. TOZD TAPETNIŠTVO tovarna oblazinjenega pohištva, n. sol. o., Cerknica

1. **VODENJE PRIPRAVE DELA**
2. **VODENJE PROIZVODNJE**

Pogoji:
pod 1. in 2. – visoka šola lesarske smeri
– več kot štiri leta ustreznih delovnih izkušenj

F. TOZD MINERALKA Cerknica

1. **VODENJE PROIZVODNJE**

Pogoja:
– visoka šola – kemijska tehnologija ali druge tehnične smeri
– več kot štiri leta ustreznih delovnih izkušenj

G. TOZD PRODAJA organizacija za promet blaga, n. sol. o., Cerknica

1. **VODENJE PRODAJE DOMAČI TRG**
2. **VODENJE MALOPRODAJE**
3. **VODENJE PRODAJE PRIMARNIH IZDELKOV**
4. **VODENJE MARKETINGA**
5. **VODENJE SLUŽBE OBLIKOVANJA IZDELKOV**
6. **VODENJE TRANSPORTA IN ŠPEDICIJE**

Pogoji:
pod 1., 2. in 3. – visoka šola komercialne smeri
– več kot štiri leta ustreznih delovnih izkušenj
pod 4. – visoka šola ekonomske smeri
– več kot štiri leta ustreznih delovnih izkušenj
pod 5. – visoka šola za arhitekturo
– več kot štiri leta ustreznih delovnih izkušenj
pod 6. – visoka šola prometne ali ekonomske smeri
– več kot štiri leta delovnih izkušenj

H. DELOVNA SKUPNOST SKUPNE DEJAVNOSTI Cerknica

1. **VODENJE ZUNANJETRGOVINSKEGA POSLOVANJA**
2. **VODENJE IZVOZA**
3. **VODENJE UVOZA**

Pogoji:
pod 1., 2. in 3. – visoka ali višja šola ustrezne smeri
– več kot štiri leta ustreznih delovnih izkušenj
– aktivno znanje enega tujega jezika
– poseben strokovni izpit za delo pri zunanjetrgovinskih poslih

Ker imajo delavci, ki opravljajo razpisana dela oziroma naloge posebna pooblastila in odgovornosti, zahtevamo poleg delovne zmožnosti tudi ustrezne moralnopolitične vrline, ki se odražajo v odnosu do samoupravne družbene ureditve ter v sposobnosti za razvijanje samoupravnih odnosov, v razvitem čutu do odgovornosti do dela in do delovnih ljudi, politični angažiranosti ter v osebni poštenosti.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev ter kratkim opisom dosedanjega dela v Organizacijsko-kadrovsko službo skupnih dejavnosti BREST Cerknica najkasneje v 15 dneh po objavi.

14-8960

lek Ljubljana

LEK, Ljubljana, Verovškova 57

TOZD KEMIJA, proizvodnja bazičnih kemičnih izdelkov, r. o., Mengeš, Kolodvorska 27

objavlja prosta dela in naloge

TEHNOLOGA – ASISTENTA

Delavec usmerjeno opravlja posamezne naloge v tehnološki pripravi proizvodnje na obratu za organske sinteze

Pogoji:
– visoka ali višješolska izobrazba kemijske ali druge ustrezne smeri
– leto delovnih izkušenj
– poskusno delo 90 dni
– enoizmensko delo z občasnimi podaljški in večkratnim popoldanskim in nočnim delom

VEČ OBRATNIH TEHNIKOV

za opravljanje del tehnika na obratu za organske sinteze

Pogoji:
– 4-letna srednja šola kemijske ali druge ustrezne smeri
– 6 mesecev delovnih izkušenj
– poskusno delo 60 dni
– izmensko delo

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev objave sprejema 15 dni po objavi kadrovski oddelek LEK Mengeš, Kolodvorska 27, 61234 Mengeš.

TOZD INVEST SERVIS, vzdrževalna dejavnost, r. o., Ljubljana Verovškova 57

DIPLOMIRANEGA STROJNEGA INŽENIRJA ALI STROJNEGA INŽENIRJA
(za področje energetike) Ljubljana

– za projektiranje tehnologije vzdrževanja energetskih instalacij
– za projektiranje in izvajanje rekonstrukcije energetike po obratih
– spremljanje porabe energije in predlaganja ukrepov za gospodarnejšo uporabo

Pogoji:
– visoka ali višješolska izobrazba strojne smeri – energetika
– 2 oziroma 3 leta delovnih izkušenj na področju energetike
– pasivno znanje svetovnega jezika
– poskusno delo 90 dni

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev objave sprejema 15 dni po objavi kadrovsko-splošni sektor delovne organizacije LEK, Ljubljana Verovškova 57.

lek tovarna farmacevtskih in kemičnih izdelkov, n.sol.o.
61107 Ljubljana
Verovškova 57, p. p.81
telefon: (061) 340-161, 340-361
telex:31171 yu lek
telegram: lek ljubljana

SLOVENIJALES

slovenijales trgovina

SLOVENIJALES TRGOVINA Ljubljana, Titova 52

Po sklepu samoupravnih organov TOZD Vzdrževanje
VABIMO K SODELOVANJU

VEČ DELAVK IN DELAVCEV ZA ČIŠČENJE PRODAJNO POSLOVNEGA CENTRA na Titovi 52

Če želite prispevati k dobremu vzdrževanju poslovnih prostorov in dobremu počutju zaposlenih, če ste zaključili osnovno šolo in imate ustrezne delovne izkušnje, pošljite svojo ponudbo.

Nudimo vam dobre delovne pogoje in dobro plačilo. Delovno razmerje za opravljanje objavljenih del in nalog bomo sklenili za nedoločen čas.

Osebni dohodek je določen s pravilnikom o osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke.

Kandidati naj pošljejo ponudbe v 8 dneh po objavi Sektorju za kadrovske in socialne zadeve, Ljubljana, Titova 52.
Kandidate bomo o izbiri obvestili v 8 dneh po sklepu samoupravnega organa TOZD Vzdrževanje.
Informacije po telefonu 326-956, int. 23-34.

16-8995

lesnina

»LESNINA« proizvodno in trgovsko podjetje z lesom, lesnimi izdelki, pohištvom in gradbenim materialom, n. sol. o., Ljubljana, Parmova 53

komisija za delovna razmerja
objavlja
naslednja prosta dela oziroma naloge:

za DELOVNO SKUPNOST ZA OPRAVLJANJE DEL SKUPNEGA POMENA Ljubljana, Parmova 53

1. **TELEFONISTA**
za določen čas (nadomeščanje delavke med porodniškim dopustom)
Pogoji:
– končana osnovna šola
leto delovnih izkušenj
Za dela oziroma naloge telefonista zahtevamo 2-mesečno poskusno delo.

za TOZD TRGOVINA Z GRADBENIM MATERIALOM »GRAMEX« Ljubljana, n. sub. o., Ljubljana, Kurilniška 10

2. **TRGOVSKEGA POTNIKA ZA PODROČJE DOLENJSKE**
s sedežem v Novem mestu
Pogoji:
– srednja strokovna izobrazba ekonomske ali tehnične smeri,
– 3 leta delovnih izkušenj
Za navedena dela oziroma naloge zahtevamo 3-mesečno poskusno delo.

Za TOZD INŽENIRING IN OPREMA Ljubljana, n. sub. o., Ljubljana, Parmova 53

3. **FINANČNEGA REFERENTA I**
za določen čas (nadomeščanje delavke med porodniškim dopustom)
Pogoji:
– srednja strokovna izobrazba ekonomske smeri
– 3 leta delovnih izkušenj
poskusno delo traja 2 meseca
Za dela oziroma naloge pod 2 združujemo delo za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.

Kandidati naj oddajo svoje ponudbe z dokazili o izpolnjevanju objavljenih pogojev na naslov: »LESNINA« Ljubljana, kadrovsko splošni sektor, 61000 Ljubljana, Parmova 53 v 15 dneh po objavi

O izbiri bomo kandidate obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju prijav.

16-9007

Po 11. členu v zvezi s 13. členom zakona o urbanističnem planiranju (Ur. l. SRS št. 16-119/67, št. 27-255/72 in št. 8-470/78) je

Izvršni svet Skupščine občine Ljubljana Bežigrad

na svoji 26. redni seji dne 23. 11. 1982 sprejel

SKLEP

o javni razgrnitvi osnutka noveliranega zazidalnega načrta za zazidalni otok BS 2/2 – Rapova jama

1.
Osnutek noveliranega zazidalnega načrta za zazidalni otok BS 2/2 – Rapova jama, ki ga je izdelal Zavod za izgradnjo Ljubljane TOZD Urbanizem – LUZ, Kardeljeva ploščad 23, pod št. 2804 bomo javno razgrnili decembra 1982.

2.
Območje zazidalnega otoka BS 2/2 – Rapova jama je omejeno na severozahodu z Vojkovo ulico, na jugozahodu s Topniško ulico, na jugu z novo Linhartovo cesto, na vzhodu z zelenimi površinami ob Stolpniški ulici in na severu z južno mejo zazidalnega otoka BP-1.

3.
Osnutek noveliranega zazidalnega načrta iz 1. točke tega sklepa bo javno razgrnjen od 15. decembra 1982 do 15. januarja 1983 v pritličju družbenega centra občine Bežigrad, Ljubljana, Linhartova 13, ob ponedeljkih, torkih, četrtkih in petkih od 8. do 16. ure in ob sredah od 8. do 18. ure ter v prostorih Krajevne skupnosti Miran Jarc, Ljubljana, Vojkova 1, vsak dan, razen sobote, od 8. do 14. ure.

15-8982

zavarovalna skupnost triglav n.sol.o. Ljubljana

ZAVAROVALNA SKUPNOST TRIGLAV LJUBLJANA DELOVNA SKUPNOST SKUPNIH SLUŽB
Odbor za delovna razmerja

objavlja
prosta dela in naloge

1. vodja odseka za organizacijo AOP
– visoka šola ekonomske, tehnične ali organizacijske smeri
– 4 leta ustreznih delovnih izkušenj
– aktivno znanje tujega jezika
– tečaj AOP

2. organizatorja AOP
– visoka šola ekonomske, tehnične ali organizacijske smeri
– 3 leta ustreznih delovnih izkušenj
– aktivno znanje tujega jezika
– tečaj AOP

3. izvajalca obdelav na računalniku
– srednješolska izobrazba
– 3 leta ustreznih delovnih izkušenj
– aktivno znanje tujega jezika
– tečaj AOP

Prijave z dokazili o izpolnjevanju objavljenih pogojev pošljite v 15 dneh po objavi na naslov: ZAVAROVALNA SKUPNOST TRIGLAV DSSS, Ljubljana, Miklošičeva 19, oddelek za kadrovske zadeve in družbeni standard.
Kandidate bomo obvestili v 30 dneh po izbiri kandidata.

15-8983

novoletni popust
od 10. novembra do 15. januarja
za stavbno pohištvo
za kupljene izdelke nad 1.000.00 din

za vezana okna jelobor **10%**

za drugo stavbno pohištvo – termoton okna s termoizolacijskim steklom, polkna, roloomarice **6%**

za notranja vrata, podboje, vhodna in garažna vrata, stenske in stropne obloge **6%**

za kupljene izdelke v skupni vrednosti 200.000.00 din in več priznamo del prevoznih stroškov **1%**

vam nudi
JELOVICA
lesna industrija, škofja loka

pokličite nas (064/61-361, 61-185) ali pa nas obiščite v maloprodajni trgovini v Škofji-Loki, Kidričeva 58!

Zveza telesnokulturnih organizacij občine Novo mesto

ponovno razpisuje
dela in naloge s posebnimi pooblastili in odgovornostmi

sekretarja ZTKO – vodja delovne skupnosti

Na razpisana dela in naloge se lahko prijavijo kandidati, ki izpolnjujejo naslednje pogoje:
– da imajo višješolsko strokovno izobrazbo telesnokulturne ali druge smeri
– 4 leta delovnih izkušenj, od tega vsaj 2 leti v telesni kulturi
– ustrezne moralnopolitične vrline

Mandat traja 4 leta.

Vse, ki se zanimajo za sklenitev delovnega razmerja z našo delovno skupnostjo in izpolnjujejo zahtevane pogoje, vabimo, da svoje ponudbe z opisom dosedanjih izkušenj pošljejo na naslov: Delovna skupnost ZTKO, Novo mesto, p. p. 30, v 15 dneh po objavi.

16-9005

Svet Zavoda za usposabljanje invalidnih otrok »Janka Premrla-Vojka« Vipava,

po 88. členu statuta zavoda
razpisuje dela in naloge

individualnega poslovodnega organa
(ni reelekcija)

Mandat traja 4 leta.

Razpisni pogoji:
– višja ali visoka izobrazba, predpisana za strokovnega delavca zavoda
– najmanj 5 let delovnih izkušenj pri delu z otroki
– izpolnjevanje pogojev 511. člena ZZD
– ustrezne družbenopolitične in moralne lastnosti
– organizacijske sposobnosti. Kandidat mora dokazati, da je z dosedanjim delom prispeval k razvijanju samoupravljanja

Prijave sprejemamo 21 dni po objavi.

14-8948

ABC POMURKA TABOR TRGOVINA, GOSTINSTVO in TURIZEM
telefon: 061/772-315, 772-120

Komisiji za delovna razmerja TOZD Maloprodaja in TOZD Veleprodaja

objavljata
prosta dela in naloge

v TOZD Maloprodaja

računovodja TOZD

Pogoji: višješolska izobrazba ekonomsko finančne smeri in leto delovnih izkušenj ali srednja šola ustrezne smeri ter 5 let delovnih izkušenj pri podobnih delih in nalogah

v TOZD Veleprodaja

pomočnika glavnega skladiščnika

Pogoji: končana šola za prodajalce in najmanj 2 leti delovnih izkušenj, odslužen vojaški rok

Ponudbe sprejema kadrovska služba 15 dni po objavi.

16-9011

DO Golfturist, TOZD Gostinstvo Ravne na Koroškem

objavlja prosta dela in naloge:

1. **2 kuharic**
2. **3 natakaric**
3. **vzdrževalca obrata**

Pogoji:
pod 1. in 2. – KV ali PK delavec gostinske smeri, 6 mesecev delovnih izkušenj
pod 3. – KV elektrikar, 3 leta delovnih izkušenj

Prijave pošljite v 15 dneh po objavi na naslov: DO Golfturist, TOZD Gostinstvo, Ravne na Koroškem.

Kandidati bodo sklenili delovno razmerje za nedoločen čas, s polnim delovnim časom in z dvomesečnim poskusnim delom.

14-8950

Komisija za delovna razmerja v

Železniškem zdravstvenem domu Maribor

objavlja naslednja prosta dela in naloge:

– zdravnika splošne medicine – vodja OA v Celju, Aškerčeva 1, Celje

Pogoji:
– medicinska fakulteta
– opravljen strokovni izpit in
– najmanj dve leti prakse v obratni ambulanti

Delovno razmerje bomo z izbranim kandidatom sklenili (takoj ali po dogovoru) za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.

Pisne prijave z dokazili o izpolnjenih pogojih kandidati pošljejo v 15 dneh po objavi v tajništvo ŽZD Maribor, Kopitarjeva 2/I.

O izbiri bomo kandidate pisno obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju.

14-8962

Vzgojno varstvena organizacija občine Domžale

Komisija za delovna razmerja
objavlja prosta dela in naloge

4 vzgojiteljic

za določen čas (nadomeščanje delavk na porodniškem dopustu)

Pogoj: končana vzgojiteljska šola

Prijave sprejemamo 15 dni po objavi, na upravi VVO Domžale, Savska 3. Stanovanj ni.

16-9010

Komisija za delovna razmerja na

OŠ »Milan Šuštaršič«, Ljubljana, Štembalova 2/a

razpisuje dela in naloge:

– 2 čistilk
(za nedoločen čas s polnim delovnim časom)

– KV kuharice
(za nedoločen čas s polnim delovnim časom)

– KV kuharice
(za nedoločen čas s polovičnim delovnim časom)

– učitelja gospodinjstva in vodja šolske prehrane
(za določen čas s polnim delovnim časom – nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu)

Prijave sprejemamo 15 dni po objavi.
Prijavljene kandidate bomo o izbiri obvestili v 15 dneh po sklepu Komisije za delovna razmerja.

14-8927

Delovna organizacija »Kostak« Krško

Komisija za delovno razmerje

objavlja
naslednja prosta dela in naloge:

vodenje vzdrževanja komunalnih naprav

1 delavec za nedoločen čas, poskusno delo dva meseca

Poleg splošnih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še naslednje:
– srednja strokovna izobrazba strojne smeri (strojni tehnik), 3 leta delovnih izkušenj, izpit iz varstva pri delu in izpit »B« kategorije voznikov motornih vozil

Pisne prijave s kratkim opisom dosedanjega dela in z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati v 15 dneh po objavi pošljejo na naslov: »KOSTAK« Krško, Cesta krških žrtev 11.

O izidu izbire bomo kandidate obvestili v 15 dneh po končanem zbiranju prijav.

14-8928

Glasbena šola Kočevje

objavlja prosta dela in naloge:

učitelja harmonike
najmanj srednja izobrazba za poln, nedoločen delovni čas

učitelja flavte, blokflavte in klarineta
višja ali visoka izobrazba poln, nedoločen delovni čas

učitelja klavirja
višja ali visoka izobrazba, nedoločen, polovični delovni čas

Stanovanj trenutno ni. Nastop službe 1. 2. 1983.

Prijave pošljite v 15 dneh po objavi na Glasbeno šolo Kočevje.

14-8963

elma

ELMA, tovarna gospodinjskih aparatov in elektromateriala Ljubljana, n. sol. o.

DELOVNA SKUPNOST SKUPNIH SLUŽB

Razpisna komisija delavskega sveta razpisuje
dela in naloge s posebnimi pooblastili za naslednje področje:

– direktorja ekonomsko-finančnega sektorja

Od kandidatov pričakujemo:
– visoko ali višjo izobrazbo ekonomske smeri
– 5 let delovnih izkušenj pri finančno knjigovodskih opravilih, planiranju, analiziranju in zajemanju stroškov proizvodnje, pri izdelavi investicijsko finančnih elaboratov
– moralno-politične vrline
Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 15 dneh po objavi na naslov: ELMA, tovarna gospodinjskih aparatov in elektromateriala, Cesta 24. junija 23, 61231 Črnuče z oznako »ZA RAZPISNO KOMISIJO«. Kandidat bo izbran za 4 leta.

Komisija za delovna razmerja Delovne skupnosti skupnih služb vabi k sodelovanju delavce za opravljanje naslednjih del in nalog:

– računovodje TOZD

– Od kandidatov pričakujemo:
– višjo izobrazbo ekonomske smeri
– 4 leta delovnih izkušenj pri finančno računovodskih opravilih

– samostojnega saldakontista

Od kandidatov pričakujemo:
– srednjo izobrazbo ekonomske smeri
– 3 leta delovnih izkušenj pri saldakontiranju
– poznavanje posebnosti priprave podatkov za AOP

– delavca za zajemanje podatkov na stroju robotron

Od kandidatov pričakujemo:
– srednjo izobrazbo ekonomske smeri
– zaželena praksa

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 15 dneh po objavi na naslov: Elma, tovarna gospodinjskih aparatov in elektromateriala, Cesta 24. junija 23, 61231 Črnuče.

16-9028

LI BOHOR
TOZD LESNA OPREMA MESTINJE
p. PODPLAT

LI BOHOR TOZD Lesna oprema Mestinje
p. Podplat obvešča, da bo

javna licitacija

za naslednja sredstva:

1. sušilnice LS-6 ŽIČNICA
1 kos leto 1971, a 100.000,00 in
2 kosa leto 1971, a 50.000,00 din
2 kosa leto 1970, a 50.000,00 din
1 kos leto 1970, a 50.000,00 din
2. stroj za debelinsko skobljenje BRATSTVO B-600, leto 1954, 68.000,00 din
3. poravnalko za les, širine 400 mm, cena 34.000,00 din

Licitacija bo v petek, 24. 12. 1982, ob 11. uri v menzi TOZD Lesna oprema Mestinje.

Plačilo kavcije je uro pred licitacijo.

16-9017

Komisija za delovna razmerja

Glasbene šole Kamnik, Kajuhova pot 11, Kamnik

objavlja naslednja prosta dela in naloge:

1. učitelja za klavir z dopolnjevanjem nauka o glasbi
(za nedoločen čas, s polnim delovnim časom)

2. ekonomskega tehnika (računovodja, knjigovodja)
(za določen čas, s polnim delovnim časom, nadomeščanje delavke med porodniškim dopustom)

3. administrativnega tehnika (tajnik šole)
za nedoločen čas, s polovičnim delovnim časom

Pogoji:
pod 1. – pedagoška izobrazba ustrezne smeri in strokovni izpit,
pod 2. – srednja izobrazba ekonomske smeri
pod 3. – srednja izobrazba administrativne smeri ali gimnazijski maturant

Nastop navedenih del in nalog traja do zasedbe del in nalog.
Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izobrazbi na naslov: Glasbena šola Kamnik, Komisiji za delovna razmerja, Kajuhova pot 11, 61240 Kamnik v 8 dneh po objavi.

16-8998

Delavski svet

DO GORENJSKA BOLNIŠNICA, o. o., TOZD psihiatrična bolnica Begunje na Gorenjskem, b. o.

na podlagi 75. člena statuta ponovno razpisuje prosta dela in naloge

individualnega poslovodnega organa
(za 4 leta)

Za opravljanje del oziroma nalog individualnega poslovodnega organa lahko kandidira oseba, ki poleg splošnih, z zakonom določenih pogojev izpolnuje še naslednje:
– da ima končano medicinsko fakulteto in opravljen specialistični izpit iz nevropsihiatrije ali ekonomsko oziroma pravno fakulteto
– da ima najmanj 3 leta delovnih izkušenj po diplomi oziroma po opravljenem specialističnem izpitu pri delih oz. nalogah s posebnimi pooblastili ali pri odgovornejših delih oz. nalogah
– da ima aktiven in pozitiven odnos do tradicij socialistične revolucije, do samoupravljanja, do sodelovanja in povezovanja združenega dela in do družbenih interesov nasploh ter do interesov družbene samozaščite, vseljudske obrambe in do bratskih narodov
– da ima organizacijske in strokovne sposobnosti, kar dokazuje s svojim preteklim delom

Kandidati naj ponudbe z dokazili o izobrazbi in delovnih izkušnjah naslovijo v 15 dneh po objavi v zaprti ovojnici s pripisom »za razpisno komisijo« na naslov: DO Gorenjska bolnišnica, o. o., TOZD psihiatrična bolnica Begunje na Gorenjskem, b. o.
Kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju ponudb.

14-8967

Dravske elektrarne Maribor, n. sol. o.
TOZD ELEKTROKOVINAR Laško, n. sol. o.
– komisija za medsebojna razmerja

objavlja
prosta dela in naloge za naslednja delovna področja:

1. **vodje prodaje in raziskave tržišča**
2. **vodje priprave dela**
3. **vodje pleskarske dejavnosti**
4. **vodje montažne dejavnosti**
5. **vzdrževalca strojnih naprav I**
6. **več ključavničarjev**
7. **varilca II**
8. **rezkalca – specialista**
9. **skoblarja I**
10. **vrtalca – frezalca**
11. **monterja II**
12. **dveh pomožnih delavcev**
13. **navezovalca bremen**

Pogoji:
pod 1.
– višja šola komercialne smeri s predhodno izobrazbo strojne ali elektro smeri in 2 leti del. izkušenj
pod 2.
– višja šola strojne smeri in leto del. izkušenj
pod 3.
– SŠ kemijske ali pleskarske smeri, opravljen strokovni izpit ter 2 leti delovnih izkušenj
pod 4.
– SŠ strojne smeri ter opravljen strokovni izpit ter 3 leta delovnih izkušenj
pod 5.
– KV strojne smeri ter 3 leta delovnih izkušenj
pod 6.
– KV kovinske smeri od 1 do 3 leta del. izkušenj
pod 7.
– KV kovinske smeri ter 2 leti del. izkušenj
pod 8.
– KV kovinske smeri ter 5 let del. izkušenj
pod 9.
– KV kovinske smeri ter 3 leta del. izkušenj
pod 10.
– KV kovinske smeri ter 5 let del. izkušenj
pod 11.
– KV kovinske smeri ter 2 leti del. izkušenj
pod 12.
– končana osnovna šola ter 6 mes. delovnih izkušenj
pod 13.
– PK delavec ter 6 mes. delovnih izkušenj

Poskusno delo za navedena delovna področja traja od 30 do 90 dni.

Za vsa navedena delovna področja bomo sklenili delovno razmerje za nedoločen čas. Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati oddajo pisno ali osebno na naslov: DEM TOZD Elektrokovinar Laško, Debro 13/C, 63270 Laško, v 15 dneh po objavi.

Nepopolnih ali prepozno oddanih prijav komisija za medsebojna razmerja ne bo obravnavala.

O izbiri bomo kandidate obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju prijav.

14-8965

delovna organizacija
emona merkur
ljubljana, šmartinska 130

TOZD
maloprodaja
Ljubljana, Šmartinska 130
vabi k sodelovanju za nedoločen čas

VEČ DELAVK ZA TOČENJE PIJAČ IN NAPITKOV
– v bifejih marketov na področju mesta Ljubljane in
– delavko za bife marketa v Mengšu

Pogoji: KV točajka z delovnimi izkušnjami, enomesečno poskusno delo

Prijave sprejemamo 15 dni po objavi na naslov: Emona Merkur, Služba za kadrovsko in splošno dejavnost, Ljubljana, Šmartinska 130.
Kandidate bomo o izbiri obvestili v 15 dneh po končanem sprejemanju prijav.

16-8994

ZDRAVSTVENI DOM LJUBLJANA, o. sub. o., Ljubljana, Kržičeva 10
Delovna skupnost za opravljanje skupnih del

po sklepu komisije za delovna razmerja DSOSD

objavlja
naslednja prosta dela oz. naloge za nedoločen – polni delovni čas

– NALOGE OBRAMBNEGA POMENA
Pogoji:
– visoka izobrazba – sociološka – odd. za LO ali oficir JLA – sanitetna smer, dveletne delovne izkušnje, poskusno delo 3 mesece

– naloge arhiviranja
Pogoji:
– srednja izobrazba – upravno-administrativna šola, šestmesečne delovne izkušnje, enomesečno poskusno delo

Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejema 15 dni po objavi Zdravstveni dom Ljubljana, kadrovska služba, Ljubljana, Kržičeva 10.

16-9000

tegrad
ljubljana
šmartinska 10

Delavski svet

Tegrad, p. o., Ljubljana

v skladu s 143. členom statuta razpisuje dela oz. naloge:

vodje tehničnega sektorja – člana KPO
za štiri leta

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev, določenih z zakonom o združenem delu, izpolnjevati še naslednje:
– visoka izobrazba elektrotehnične smeri – šibki tok
– strokovni izpit (na osnovi zakona o graditvi objektov)
– znanje tujega jezika
– 5 let delovnih izkušenj

Kandidati morajo poleg navedenih posebnih pogojev v skladu z Družbenim dogovorom o oblikovanju in izvajanju kadrovske politike na območju ljubljanskih občin dokazati tudi dosedanjo zavzetost pri aktivnem razvijanju samoupravnih socialističnih odnosov, odgovornem odnosu do delavcev in gospodarjenju z družbenimi sredstvi.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju zahtev za opravljanje razpisanih del naj kandidati pošljejo v 15 dneh po objavi na naslov: Tegrad, p. o., Ljubljana, Šmartinska c. 10 – za razpisno komisijo.

Prijavljene kandidate bomo o izbiri obvestili v 15 dneh po sprejemu sklepa na DS.

16-9029

RIELLO

55-letne izkušnje pri izdelavi oljnih, plinskih in kombiniranih gorilnikov

– vsi modeli so atestirani v večini evropskih držav po normah DIN, SEV, EMPA
– gorilniki so projektirani in izdelani po najsodobnejši tehnologiji
– največja ekonomičnost, minimalna poraba energije
– modeli učinka od 12 do 3.500 kw/10.000–3.000.000 kcal/h

ZASTOPNIK V JUGOSLAVIJI – FERIMPORT, Zagreb
Vsa pojasnila lahko dobite na naslovu:

FERIMPORT
Zagreb, Praška 2, tel. 418-022.

gorenje prometservis

Komisija za delovna razmerja

TOZD Promet, n. sol. o., Titovo Velenje
po sklepu delavskega sveta

razpisuje
prosta dela in naloge s posebnimi pooblastili in odgovornostmi:

1. **direktorja uvoza**
2. **direktorja nabave**

Za opravljanje zgoraj navedenih del in nalog je lahko imenovan delavec, ki poleg zakonskih pogojev izpolnjuje še naslednje:
pod 1.
– visokošolska oziroma višješolska izobrazba ekonomske-komercialne smeri s tremi oziroma petimi leti delovnih izkušenj pri zunanjetrgovinskih opravilih
– aktivno znanje dveh svetovnih jezikov
– da ima delavec soglasje gospodarske zbornice za opravljanje del v zunanjetrgovinskem prometu
pod 2.
– visokošolska oz. višješolska izobrazba ekonomske ali tehnične smeri s tremi oz. petimi leti izkušenj pri notranjetrgovinskih opravilih

Delavca, ki bosta imenovana na zgoraj navedena dela in naloge, morata imeti ustrezne moralnopolitične vrline.
Za opravljanje navedenih del in nalog bosta delavca imenovana za 4 leta.

Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju splošnih in posebnih pogojev naj kandidati pošljejo priporočeno v 15 dneh po objavi razpisa na naslov:
Gorenje Promet Servis, n. sol. o., Titovo Velenje, Celjska 5/a z oznako »Razpis za direktorja UVOZA« oziroma »Razpis za direktorja NABAVE«.

Kandidate bomo o izidu razpisa obvestili najkasneje 30 dni po končanem zbiranju prijav.

16-9013

AUTOCOMMERCE

Delovna organizacija za notranjo in zunanjo trgovino ter servisno dejavnost AUTOCOMMERCE LJUBLJANA, Ljubljana, Trdinova 4,

vabi k sodelovanju nove delavce, ki bi želeli opravljati dela in naloge

v delovni skupnosti skupnih služb

PRAVNEGA REFERENTA
Kandidati morajo poleg splošnih pogojev izpolnjevati še naslednje: morajo biti diplomirani pravniki

ORGANIZATORJA
Kandidati morajo poleg splošnih pogojev izpolnjevati še naslednje: visoka šola organizacijske ali ekonomske smeri

SNAŽILKE (za določen čas)
Za skupno sodelovanje se bomo odločili po 3 oz. 2-mesečnem poskusnem delu.
Pisne prijave z ustreznimi dokazili pošljite na naslov: Autocommerce, kadrovski oddelek, Ljubljana, Trdinova 4. Prijave sprejemamo 8 dni po objavi.

16-8999

Teol

DELOVNA ORGANIZACIJA TEOL – Ljubljana, Zaloška 54

razpisuje

na podlagi določil statuta in sklepa delavskega sveta

prosta dela in naloge

individualnega poslovodnega organa

Kandidati morajo poleg splošnih izpolnjevati še naslednje pogoje:

– da imajo visoko izobrazbo kemične ali ekonomske smeri
– da imajo 5 let delovnih izkušenj
– da so moralno in politično neoporečni
– aktivno znanje enega tujega jezika

Ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 15 dneh po objavi v zaprti ovojnici z oznako »za razpisno komisijo« na naslov: DO TEOL Ljubljana, Zaloška 54.

O izbiri bomo kandidate obvestili v 8 dneh po opravljeni izbiri.

16-8996

Zdravstveni dom Ljubljana, o. sub. o., Ljubljana, Kržičeva 10
TOZD osnovnega zdravstvenega varstva Moste-Polje

Po sklepu komisije za delovna razmerja objavljamo naslednja prosta dela oz. naloge

– priprava in izvajanje preventiv. zdravst. varstva žensk
Pogoji:
– viš. šola za medic. sestre, tečaj iz zdrav. vzgoje, pasivno znanje tujega jezika, poskus. delo 2 mes., strokovni izpit

– priprava in izvaj. prev. zdrav. varst. odraslih in borcev
Pogoji:
– viš. šola za medic. sestre, poskus. delo 2 mes., strokovni izpit

– priprava in pomoč pri izvaj. zdrav. varst. predšolskih otrok
(za določen čas)
Pogoji: sred. šola za medic. sestre, enomesečno poskus. delo, strokovni izpit

Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejema 15 dni po objavi Zdravstveni dom Ljubljana, Kržičeva 10 – kadrovska služba.

16-8987

RAZVOJNI CENTER CELJE

Razvojni center Celje

Zbor delavcev TOZD Planiranje v skladu z določili 103. člena statuta TOZD

razpisuje
dela in naloge individualnega poslovodnega organa

DIREKTORJA TOZD

Poleg splošnih pogojev, določenih z zakonom in družbenim dogovorom o temeljih kadrovske politike, mora kandidat izpolnjevati še naslednje pogoje:
– da ima visoko izobrazbo ali specializacijo ekonomske ali druge ustrezne smeri
– da ima 5 let delovnih izkušenj pri ustreznih delih in nalogah
– da ima pravilen odnos do samoupravljanja in da je širše družbeno aktiven

Kandidati morajo v skladu z družbenim dogovorom o kadrovski politiki v celjski občini prijavi priložiti še predlog o načinu realizacije razvojnega programa TOZD in opredeliti svojo vlogo pri njegovi realizaciji.

Dela in naloge bo izbrani kandidat opravljal 4 leta.

Kandidati naj prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljejo v 15 dneh po objavi v zaprti ovojnici na naslov: Razvojni center Celje (za razpis), Ulica XIV. divizije 14, 63000 Celje.
Kandidate bomo o izidu razpisa obvestili v 15 dneh po izbiri.

14-8947

KMETIJSKI INŠTITUT SLOVENIJE, LJUBLJANA, Hacquetova 2

Odbor za delovna razmerja
objavlja
prosta dela in naloge

1. sekretarja inštituta
Pogoji: diploma II. stopnje pravne fakultete s pravosodnim izpitom, pet let delovnih izkušenj, in moralno politična neoporečnost

2. višjega ali strokovnega sodelavca
za razvojno pospeševalno in informativno dejavnost
Pogoji: diploma III. ali II. stopnje agronomske fakultete ustrezne smeri, znanje enega tujega jezika, tri leta delovnih izkušenj pri ustreznih delih in moralno-politična neoporečnost

3. asistenta za vrednotenje proizvodnih lastnosti v govedoreji
Pogoji: diploma II. stopnje agronomske fakultete živinorejske smeri, znanje enega tujega jezika in tri leta delovnih izkušenj pri ustreznih delih
Za to delovno nalogo se lahko javijo začetniki, vendar z nagnjenjem za delo v računalništvu.

4. laboranta za zahtevnejše kemijske in fizikalne analize vina
Pogoji: I. stopnja kemijske fakultete in leto delovnih izkušenj ali srednja kemijska šola in 3 leta delovnih izkušenj pri ustreznih delih

5. laboranta za zahtevnejše kemijske in fizikalne analize krmil
Pogoji: I. stopnja kemijske fakultete in leto delovnih izkušenj ali srednja kemijska šola in 3 leta delovnih izkušenj pri ustreznih delih
Nastop službe po dogovoru.
Poskusno delo traja tri mesece.
Kandidati naj pošljejo pisne prijave z življenjepisom in dokazili na zgoraj navedeni naslov v 15 dneh po objavi.

16-9012

ZDRAVSTVENI CENTER CELJE TOZD PRESKRBOVALNE VZDRŽEVALNE ENOTE

Po 120. členu statuta TOZD Preskrbovalne vzdrževalne enote, Delavski svet razpisuje dela oz. naloge delavca s posebnimi pooblastili in odgovornostmi za 4 leta

DIREKTORJA TOZD

Poleg splošnih pogojev, določenih z zakonom, mora kandidat izpolnjevati še naslednje:
– da ima visokošolsko izobrazbo tehnične, ekonomske ali pravne smeri in 5 let strokovnih delovnih izkušenj
– da so s svojim dosedanjim delom dokazali, da imajo ustrezne organizacijske sposobnosti
– da aktivno sodelujejo pri skupnih družbenih nalogah, da delujejo v smeri razvoja samoupravne socialistične morale
– da predložijo opredelitev svoje vloge pri uresničitvi razvojnega programa v TOZD

Kandidati naj pošljejo pisne prijave z zahtevanimi podatki in dokazili ter programom v zaprti ovojnici v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Zdravstveni center Celje, kadrovska služba, Gregorčičeva 7, Celje. Na ovojnici pripišite »prijava na razpis«, z navedbo TOZD.
O izidu izbire bomo kandidate obvestili v 30 dneh po izbiri.

16-9015

ZRMK

Zavod za raziskavo materiala in konstrukcij Ljubljana, n. sol. o., TOZD Inštitut za ceste Ljubljana, n. sub. o., Ljubljana, Dimičeva 12

Razpisna komisija po sklepu sveta TOZD
razpisuje dela in naloge

individualnega poslovodnega organa – direktorja TOZD Inštitut za ceste Ljubljana

Direktor je lahko oseba, ki poleg z zakonom, družbenim dogovorom o spremembah in dopolnitvah družbenega dogovora o oblikovanju in izvajanju kadrovske politike na območju ljubljanskih občin in 40. členom statuta TOZD določenih pogojev, izpolnjuje še naslednje pogoje:
– visoka izobrazba tehniške smeri ali ekonomske ali pravne fakultete
– najmanj petletne delovne izkušnje
– družbenopolitične in moralnoetične vrline ter pravilen odnos do samoupravljanja

V 6 mesecih po nastopu dolžnosti mora sprejeti kandidat izdelati program razvoja TOZD.
Direktor bo imenovan za 4 leta.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev in delovnimi referencami pošljite v 15 dneh po razpisu na naslov:
Zavod za raziskavo materiala in konstrukcij Ljubljana, TOZD Inštitut za ceste Ljubljana, Dimičeva 12, z oznako »za razpisno komisijo individualnega poslovodnega organa TOZD«.

Kandidate bomo o izidu razpisa obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju prijav.

16-8990

Delovna skupnost občinske uprave inšpekcijskih služb Litija

razpisuje
prosta dela in naloge

veterinarskega inšpektorja

Pogoji: visoka izobrazba veterinarske smeri, 5 let delovnih izkušenj, strokovni izpit, sposobnost za sodelovanje in koordinacijo, zaupnost in tajnost ter ustrezne moralnopolitične in družbenopolitične lastnosti

Kandidati, ki izpolnjujejo navedene pogoje, naj pošljejo pisne ponudbe Kadrovski službi Skupščine občine Litija, Jerebova 14. Ponudbi priložite dokazila o šolski izobrazbi in kratek življenjepis. Ponudbe sprejemamo 8 dni po objavi.

16-9026

Komisija za medsebojna razmerja

Osnovne šole Edvarda Kardelja Logatec

objavlja prosta dela
in naloge

učitelja zgodovine in zemljepisa

za določen čas, in sicer od začetka II. polletja šolskega leta 1982/83 (31. 1. 1983) do 18. oktobra 1983, s polnim delovnim časom.

Pogoj: PRU ali P

Kandidati naj pošljejo prijave s kratkim življenjepisom in dokazili o izobrazbi v 15 dneh po objavi. Kandidate bomo o izbiri obvestili v 15 dneh po končanem zbiranju ponudb.

16-9009

»Istravino« Rijeka PJUR »Prodaja« Ljubljana, Gradaška 22/a

objavlja prosta dela in naloge

komercialista – potnika

za območje Ljubljane in Gorenjske

Pogoji:
višja ali srednja strokovna izobrazba, zaželeno je, da ima kandidat osebni avtomobil in odslužen vojaški rok. Osebni dohodek po pravilniku podjetja. Nastop službe takoj. Prijave sprejemamo 8 dni po objavi.

16-9030

Delavski svet

Tiskarne Kresija, p. o., Ljubljana, Gosposvetska 13

objavlja prosta dela in naloge

FOTOLABORANTA

Pogoji:
– srednja strokovna grafična šola, smer reprofotografija,
– leto delovnih izkušenj
– poznavanje fotografske tehnike in materiala
Delo združujemo za nedoločen čas.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju zahtevanih pogojev sprejemamo 8 dni po objavi na naslov: Tiskarna Kresija, Gosposvetska 13, Ljubljana.

Kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh.

16-9032

Čistilko

iščemo za nadomeščanje v času porodniškega dopusta od srede januarja naprej.
Pisne ponudbe pošljite na naslov: Hišni svet, Ljubljana, Tržaška 39.

16-22687

DANES SMO NATISNILI 100.290 IZVODOV DELA. SEDEMDESET TISOČ SMO JIH DOSTAVILI NAŠIM BRALCEM NA DOM. ČE SE ODLOČITE, GA BOMO TUDI VAM! TELEFON: (061) 224-910

Industrija transportnih sredstev in opreme »ITAS« Kočevje

prodaja

na javni licitaciji

odpisana osnovna sredstva

Javna dražba bo v Izobraževalnem centru na Rudniku, cesta proti Trdnjavi. Pričetek dražbe bo v četrtek, 23. 12. 1982, ob 12. uri.
Ogled osnovnih sredstev z vplačilom kavcije in varščine bo mogoč samo v četrtek, 23. 12. 1982, od 8. do 12. ure, na dvorišču izobraževalnega centra.

SEZNAM ODPISANIH OSNOVNIH SREDSTEV

Zap. št.	Opis	Leto nabave	Stanje OS	Začetna cena din
1.	tovornjak henschel hanomag F-130, 8 ton	1972	karamboliran	340.000,00
2.	tovornjak henschel hanomag F-55, 2,5 tone	1971	vozen	200.000,00
3.	tovornjak henschel hanomag F-221-13, 12 ton s prikolico P-14	1969	karamboliran	170.000,00
4.	stružnica SVK-50 K-1000	1964	uporabna	136.000,00
5.	stružnica SVK-50 K-1500	1969	uporabna	125.000,00
6.	kombi furgon TAM 2001	1970	nevozen	14.000,00
7.	luknjač IBM-29	1982	v del. stanju	5.000,00
8.	verificirka IBM-59	1982	v del. stanju	5.000,00
9.	moped s prikolico	1978	nevozen	2.800,00
10.	el. motor (1440 obr.)	1954	uporaben	2.500,00
11.	vrtalni stroj T-2232	1972	nebrezhiben	600,00
12.	vrtalni stroj T-2232	1972	nebrezhiben	600,00
13.	vrtalni stroj T-2232	1972	nebrezhiben	600,00
14.	brusilni stroj ČZB-178	1973	nebrezhiben	500.00
15.	radio konzul	1960	nebrezhiben	500,00
16.	računski stroj facit	1967	uporaben	500,00
17.	žensko kolo Rog	1973	nevozno	400,00
18.	brusilni stroj, pnevmatski	1962	ni deloven	300,00
19.	brusilni stroj, pnevmatski	1962	ni deloven	300,00
20.	brusilni stroj, pnevmatski	1962	ni deloven	300,00
21.	brusilni stroj, pnevmatski	1962	ni deloven	300,00
22.	brusilni stroj, pnevmatski	1962	ni deloven	300,00
23.	računski stroj »Nisa«	1968	ni deloven	300,00
24.	telefonski aparat	1964	ni deloven	300,00
25.	digitron 803 B	1975	ni deloven	200,00
26.	digitron TŠ-761741	1977	ni deloven	200,00
27.	računski stroj digitron	1977	ni deloven	200,00
28.	računski stroj digitron	1975	ni deloven	200,00
29.	računski stroj facit	1967	ni deloven	200,00
30.	brusilni stroj ČZB-178	1973	ni deloven	100,00

Zaključeno s številko 30.

Javne dražbe se lahko udeležijo vsi občani in družbeno pravne osebe.
Udeleženci morajo v četrtek, 23. 12. 1982, ki je določen za ogled osnovnih sredstev, plačati 10% kavcijo od začetne cene pri blagajni v Izobraževalnem centru »Itasa«, Kočevje.

Izlicitirani znesek mora kupec plačati v 15 dneh po licitaciji.
Če zneska ne bo pravočasno poravnal, kupcu zapadeta kavcija in varščina, osnovno sredstvo pa bomo prodali na naslednji javni prodaji. V 15 dneh po nakupu OS mora kupec plačati osnovni, republiški in občinski prometni davek.

Osnovna sredstva bomo prodajali po klavzuli »ogledano – kupljeno« in po prevzemu ne sprejemamo reklamacij glede količine in kakovosti OS.

16-9027

Komisija za delovna razmerja

ŽG-TTG Ljubljana TOZD Zdravilišče Atomske Toplice Podčetrtek

objavlja
prosta dela
in naloge

zdravnika splošne prakse

Pogoji:
– končana medicinska fakulteta in opravljen strokovni izpit
– 3 leta delovnih izkušenj
– 3 mesece poskusnega dela

Nudimo 2-sobno stanovanje v Rogaški Slatini.

Pisne prijave z dokazili o izobrazbi naj kandidati pošljejo v 15 dneh po objavi na gornji naslov.

Prijavljene kandidate bomo o izbiri obvestili v 15 dneh po opravljeni izbiri.

16-9008

DO Kovinska oprema Mojstrana Mojstrana, Alojza Rabiča 58

objavlja

javno dražbo

za prodajo osnovnega sredstva tovornjaka TAM 5000, letnik 1972, registriranega do aprila 1983. Izklicna cena je 100.000 din

Dražba bo v četrtek, 23. 12. 1982, ob 8. uri v DO Kovinska oprema Mojstrana, Alojza Rabiča 58.

Ogled vozila je mogoč 21. in 22. 12. 1982 od 8. do 10. ure v DO Kovinska oprema in uro pred pričetkom dražbe.
Davščine plača kupec.

Prednost pri nakupu imajo družbeno pravne osebe. Dražbe se lahko udeležijo osebe, ki pred pričetkom dražbe plačajo 10% izklicne cene pri blagajni DO.

16-9006

SPOROČAMO ŽALOSTNO VEST, DA JE UMRL NAŠ DOLGOLETNI SODELAVEC, TOVARIŠ

MARJAN KONJAR

ELEKTRIKAR V POKOJU
TOZD INVESTICIJE, VZDRŽEVANJE, ENERGETIKA, TRANSPORT

NA ZADNJI POTI GA BOMO SPREMILI V ČETRTEK, 16. DECEMBRA 1982, OB 15.30 NA POKOPALIŠČE SMLEDNIK

OHRANILI GA BOMO V LEPEM SPOMINU

ZPS TITOVI ZAVODI LITOSTROJ LJUBLJANA

ZDAJ KO ZAJTRKUJETE DOMA, SI PRIVOŠČITE OB ZAJTRKU SVOJ JUTRANJI ČASOPIS

Naši raznašalci dostavijo vsako jutro Delo v 40.000 * slovenskih domov. Odločite se in ga bodo tudi vam.

*** 40.000 izvodov dostavijo raznašalci, 30.000 pošta, 30–40.000 izvodov je naprodaj v kioskih in trgovinah.**

JUTRO SE ZAČNE Z DELOM.

Naročam dnevnik Delo. Pošiljajte mi ga na naslov: **16. december 1982**
Priimek in ime: _____
Ulica in hišna št. _____
Poštna št. in kraj _____
Starost _____ Poklic _____
Datum _____ Podpis _____

IZPOLNITE, ODREŽITE, POŠLJITE NA NASLOV:
ČGP Delo, tozd Prodaja, 61000 Ljubljana, Titova 35

JUGOTEKSTIL

DO Jugotekstil-Impex Ljubljana Titova 1–3

vabi k sodelovanju kandidate za naslednja dela oz. naloge:

snažilke
(dve sodelavki)
Delovno razmerje bomo sklenili za nedoločen čas s polnim popoldanskim delovnim časom, sobote so proste, osebni dohodek je približno 8.500 din

Ponudbe naslovite na kadrovsko službo v 15 dneh po objavi. Dodatne informacije dobite v V. nadstropju, soba 60.
O izbiri vas bomo obvestili najkasneje do 15. 1. 1983.

14-8934

KMETIJSKI INŠTITUT SLOVENIJE, LJUBLJANA, Hacquetova 2

Odbor za delovna razmerja
objavlja
prosta dela in naloge

1. sekretarja inštituta
Pogoji: diploma II. stopnje pravne fakultete s pravosodnim izpitom, pet let delovnih izkušenj, in moralno politična neoporečnost

2. višjega ali strokovnega sodelavca
za razvojno pospeševalno in informativno dejavnost
Pogoji: diploma III. ali II. stopnje agronomske fakultete ustrezne smeri, znanje enega tujega jezika, tri leta delovnih izkušenj pri ustreznih delih in moralno-politična neoporečnost

3. asistenta za vrednotenje proizvodnih lastnosti v govedoreji
Pogoji: diploma II. stopnje agronomske fakultete živinorejske smeri, znanje enega tujega jezika in tri leta delovnih izkušenj pri ustreznih delih
Za to delovno nalogo se lahko javijo začetniki, vendar z nagnjenjem za delo v računalništvu.

4. laboranta za zahtevnejše kemijske in fizikalne analize vina
Pogoji: I. stopnja kemijske fakultete in leto delovnih izkušenj ali srednja kemijska šola in 3 leta delovnih izkušenj pri ustreznih delih

5. laboranta za zahtevnejše kemijske in fizikalne analize krmil
Pogoji: I. stopnja kemijske fakultete in leto delovnih izkušenj ali srednja kemijska šola in 3 leta delovnih izkušenj pri ustreznih delih
Nastop službe po dogovoru.
Poskusno delo traja tri mesece.
Kandidati naj pošljejo pisne prijave z življenjepisom in dokazili na zgoraj navedeni naslov v 15 dneh po objavi.

16-9012

SPOROČAMO ŽALOSTNO VEST, DA JE 10. DECEMBRA 1982 UMRL

DUŠAN OMAHEN

BANČNI UPOKOJENEC

SPOMINJALI SE GA BOMO KOT DOBREGA STROKOVNJAKA IN TOVARIŠA

DELOVNA SKUPNOST IN DRUŽBENO POLITIČNE ORGANIZACIJE LJUBLJANSKE BANKE-ZDRUŽENE BANKE

V globoki žalosti sporočamo, da nas je nenadoma zapustil naš ljubljeni oče, sin in brat

IZTOK TELATKO

Na zadnji poti ga bomo spremili v četrtek, 16. decembra 1982, ob 15. uri na pokopališču v Ajdovščini

Do pogreba leži v mrliški vežici na pokopališču

Žalujoči:
hčerka Barbara, mati Milena ter brat in sestri z družinami

Ajdovščina, Ljubljana, Nova Gorica, 15. decembra 1982

V SPOMIN

Minilo je leto, odkar si odšel od nas, dragi mož in oče

TONE HOČEVAR

Spomin na tebe bo ostal vedno živ. Čas beži, ne izbriše pa bolečin. Hvala vsem, ki obiskujete njegov grob, mu prinašate cvetje in prižigate svečke.

Žalujoči:
žena Marica in hčerka Mojca

V globoki žalosti sporočamo vsem članom slovenskega farmacevtskega društva, da nas je nenadoma zapustil

mr. ph. FEDOR PAHOR

dolgoletni urednik Farmacevtskega vestnika in nosilec Minařikovega odličja

Pogreb pokojnega bo v petek, 17. decembra 1982, ob 13. uri na ljubljanskih Žalah

Žara s posmrtnimi ostanki bo ležala v petek od 7. ure do pogreba v petnajsti mrliški vežici

Zaslužnega in spoštovanega kolego bomo ohranili v trajnem spominu

Slovensko farmacevtsko društvo in uredništvo Farmacevtskega vestnika

---

Nenadoma nas je zapustil naš

mr. ph. FEDOR PAHOR

Pogreb bo v petek, 17. decembra 1982, ob 13. uri na ljubljanskih Žalah

Žara s posmrtnimi ostanki bo na dan pogreba v petnajsti mrliški vežici

Žalujoči:
žena Nada, hčerki Mema in Barbara z družinama Spacal in Rijavec, sestra Tatjana z družino Žargi in družina Smrekar

Ljubljana, 14. decembra 1982

V žalosti sporočamo, da nas je nenadoma zapustil človek izjemnih vrlin in znanja

mr. ph. FEDOR PAHOR

direktor v pokoju

Na zadnji poti ga bomo spremili v petek, 17. decembra 1982, ob 13. uri na ljubljanskih Žalah

Žara s posmrtnimi ostanki bo na dan pogreba v petnajsti mrliški vežici

Kolektiv BAYER-PHARME JUGOSLAVIJA

Sporočamo žalostno vest, da je tragično preminil

MARJAN KONJAR

upokojenec

Pogreb bo v četrtek, 16. decembra 1982, ob 15.30 iz hiše žalosti na pokopališče v Smlednik

Žalujoči:
žena Marica, sin Doran in hčerka Marjana z družinama, sestri Francka in Marica z družinama, brat Franci z družino in drugo sorodstvo

Smlednik, Hrastje, Dob, Železniki

Žalostni sporočamo, da je po nenadni, kratki in hudi bolezni umrl naš dobri

DUŠAN OMAHEN

Na njegovo posebno željo objavljamo to osmrtnico po pogrebu, ki je bil 15. decembra 1982 na ljubljanskih Žalah, kjer smo žaro z njegovim pepelom zakopali v družinski grob

Brat Bogo z družino ter družini Omahen in Prijatelj ter drugo sorodstvo

Ljubljana, 16. decembra 1982

Zapustil nas je dolgoletni sodelavec

ALOJZ KOŠENINA

upokojenec

Od njega se bomo poslovili v četrtek, 16. decembra 1982, ob 16. uri na ljubljanskih Žalah

Na dan pogreba bo v šestnajsti mrliški vežici

Dolgoletnega in vestnega sodelavca bomo ohranili v trajnem spominu

Delavci DO »METALKA«, n. sol. o., Ljubljana

Sporočamo žalostno vest, da nas je v 84. letu življenja zapustil naš dragi oče, stari oče, brat in stric

ALOJZ KOŠENINA

borec za severno mejo

Od njega se bomo poslovili v četrtek, 16. decembra 1982, ob 16. uri na ljubljanskih Žalah

Na dan pogreba bo ležal v šestnajsti mrliški vežici

Žalujoči:
hčerke Lojzka, Štefka, Pavla, Slava, Cirila, Meta, Pepi in Cveta, sin Peter z družinami

Ljubljana, Logatec, Jesenice, Radovljica, Avstrija, Nemčija, Amerika, 14. decembra 1982

V 85. letu starosti je dotrpel naš dragi očka, stari očka

JOŽE JERINA

železniški upokojenec

Od njega se bomo poslovili v četrtek, 16. decembra 1982, ob 15. uri iz domače hiše Tržaška 2 a na pokopališče v Logatcu

Žalujoči:
sinovi Tone, Jože in Niko z družinami ter drugi sorodniki

Logatec, 15. decembra 1982

Sporočamo žalostno vest, da nas je nenadoma zapustil dolgoletni sodelavec

DRAGO KAJTNE

Od sodelavca se bomo poslovili v četrtek, 16. decembra 1982, ob 14. uri na pokopališču v Kranju

Vestnega delavca in dobrega tovariša bomo ohranili v trajnem spominu

Delovna organizacija Petrol Ljubljana, TOZD Trgovina na drobno Kranj

---

Dotrpela je naša ljubljena in dobra sestra, teta in svakinja

OLGA PELAN

Pogreb pokojne bo v petek, 17. decembra 1982, ob 16. uri na ljubljanskih Žalah

Na dan pogreba bo žara s posmrtnimi ostanki v peti mrliški vežici

Žalujoči:
sestra Danica in drugo sorodstvo

Ljubljana, 14. decembra 1982

Vsem prijateljem in znancem sporočam, da me je zapustil moj ljubljeni mož

ALOJZIJ GORENEC

višji elektrotehnik v pokoju

Pogreb dragega pokojnika bo v petek, 17. decembra 1982, ob 14. uri na ljubljanskih Žalah

Na dan pogreba bo žara v štirinajsti mrliški vežici

Žalujoča:
žena Slavica v imenu vsega sorodstva

Ljubljana, 15. decembra 1982

V 86. letu starosti je umrla naša dobra, skrbna mama, babica, prababica, sestra in teta

MARIJA CESTNIK

Pogreb drage pokojnice bo v četrtek, 16. decembra 1982, ob 16. uri na pokopališču v Trbovljah

Žalujoči:
hčerki Marija poročena Goričan in Vera, zet Toli, vnuka Irena in Uroš z družinama, sestra in brat z družinama

Trbovlje, Celje, 15. decembra 1982

Umrl nam je ljubi mož, oče, ded in praded

JOŽE BAJŽELJ

na Plavžu 83, Železniki

Pogreb dragega pokojnika bo v petek, 17. decembra 1982, ob 15. uri iz domače hiše

Žalujoči:
žena Karolina, sinovi Jože, Martin, Dušan, hčerke Marica, Dragica, Cilka z družinami in drugo sorodstvo

Železniki, 15. decembra 1982

Umrla nam je naša draga mama

MARIJA KLEVIŠAR

roj. l. 1914

Od nje se bomo poslovili v petek, 17. decembra 1982, ob 15. uri na kranjskem pokopališču

Žalujoči:
otroci z družinami v imenu drugih sorodnikov

Kranj, 16. decembra 1982

ZAHVALA

Ob smrti dragega moža

ALOJZA TURKA

se iskreno zahvaljujem dr. Medenovi in prim. Starkel za požrtvovalnost pri zdravljenju. Hvala sostanovalcem Ljubeljska 15, 17, 19 za vence in pomoč ter znancem in prijateljem za cvetje in izrečeno sožalje.

Žalujoči:
žena Pavla in sinova

ZAHVALA

Zahvaljujemo se vsem, ki ste nam ob smrti naše drage mame

TONČKE JAPELJ

v trenutkih žalosti stali ob strani, pokojnici darovali toliko lepega cvetja, jo spremili na zadnji poti in nam izrazili sožalje. Najlepša hvala zdravstvenemu osebju bolnišnice Golnik in ambulante Vnanje Gorice za njihovo požrtvovalno pomoč. Posebno se zahvaljujemo krajevni skupnosti Notranje Gorice za poslovilne govore in organizacijo pogreba. Hvala pevskemu zboru in godbi na pihala.

Vsi njeni

ZAHVALA

Ob težki izgubi najdražjega očka, moža, sina, brata, svaka, bratranca in strica

dr. JAKA KRALJA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste nam v težkih trenutkih njegove nerazumljive smrti pomagali, nam izrazili sožalje, poslali sožalne brzojavke in darovali cvetje. Posebno zahvalo smo dolžni zdravnikom celjske bolnišnice, ki so mu skušali vrniti življenje, dr. Dolinarju za pomoč in nepozabne besede, osebju bolnišnice Topolšica in dr. Kranjčevi za besede slovesa. Zahvaljujemo se duhovščini za obred, moškemu pevskemu zboru in vsem, ki ste našega Jaka spremili na njegovi zadnji poti. Samo spoznanje, da je imel toliko prijateljev, nam lajša bolečino.

Vsi njegovi

Na Ljubnem, 15. decembra 1982

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dobrega moža in skrbnega očeta

FRANCA KUNTARIČA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste v tem težkem trenutku sočustvovali z nami, nam izrazili sožalje, darovali toliko lepega cvetja in ga tako številno spremili ob slovesu. Hvala zdravniški ekipi in osebju CIM KC Ljubljana za požrtvovalnost med njegovim zdravljenjem, skupščini, svetu in družbenopolitičnim organizacijam KS Edvard Kardelj za žalno sejo in toplo slovo, ZZB NOV Slovenije, soborcem istrskega odreda in 9. brigade SNOB, republiškemu odboru za borce in invalide, obč. odborom ZZB NOV in sodelavcem občine Ljubljana-Šiška, Ljubljana-Center in Ilirska Bistrica, KS Koritnice, Ljubljanskemu garnizonu JLA za poslednje izkazane vojaške časti, opernemu oktetu, Dušanu Mraku in Stanetu Komanu za tople poslovilne besede, prijatelju Leopoldu Kreblju za nesebično pomoč v najtežjih trenutkih. Hvala vsem, ki ste ga spoštovali in ohranili v spominu kot neumornega idealista, ki se je razdajal do poslednje moči

Žena Lojzka, sin Darko, hčerka Živa

Tacen, 8. decembra 1982

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame, babice, prababice in sestre

AMALIJE ZLATNAR

roj. Zor

se najlepše zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, znancem, sosedom, družbenopolitičnim organizacijam krajevnih skupnosti Hinko Smrekar in Trg osvoboditve, Občinski organizaciji ZB NOV Ljubljana-Šiška in mesta Ljubljana, ter vsem mnogoštevilnim, ki so ji darovali cvetje in jo pospremili na njeni zadnji poti. Posebej se zahvaljujemo odboru medvojnih aktivistov OF mesta heroja Ljubljana in obema govornikoma za ganljive besede ob slovesu, pevskemu zboru za lepo zapete pesmi ter vsem, ki so nam izrazili ustna ali pisna sožalja. Prav tako se zahvaljujemo vsem zdravnikom in drugemu zdravstvenemu osebju kardiološke, interne, gerontološke in travmatološke klinike v Ljubljani, ki so ji v zadnjih letih nudili zdravniško oskrbo in pomoč, posebej pa še patronažni službi Zdravstvenega doma Ljubljana-Šiška za prizadevno in požrtvovalno pomoč pri negi na domu v zadnjem obdobju. Vsem še enkrat najlepša hvala

Vsi njeni

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega ljubega sinka, bratca in vnučka

JAKCA JESENKA

izrekamo najtoplejšo zahvalo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so nam v trenutkih žalosti vsestransko pomagali, stali ob strani in sočustvovali z nami. Iskreno se zahvaljujemo vsem zdravnicam in vsemu zdravstvenemu osebju Pediatrične klinike – hematološkega oddelka v Ljubljani za veliko prizadevanje za ozdravitev, skrbno nego in pomoč. Posebno zahvalo dolgujemo krajevni skupnosti, družbenopolitičnim organizacijam, pevskemu zboru osnovne šole Veljko Vlahović, vrtcu Črešnjevec ter vsem trem govornikom za tako ganljive poslovilne besede in melodijo Tišina. Zahvaljujemo se vsem, ki so nam pisno ali ustno izrazili sožalje, njemu pa poklonili toliko lepega cvetja in ga tako številno spremljali na njegovi zadnji poti.

Mamica Jožica, atek Franci, bratec Jožek, babica in dedek ter sorodstvo

---

ZAHVALA

Ob boleči izgubi mojega moža

RUDIJA LISCA

se zahvaljujem vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom, sodelavcem, OŠ in znancem za lepo darovano cvetje ter za številno spremstvo na njegovi zadnji poti. Posebno se zahvaljujem vsem govornikom za njihove ganljive besede, pevcem in godbenikom za občuteno zapete in zaigrane pesmi ob slovesu. Vsem še enkrat lepa hvala.

Žena Frančiška

Sevnica, 14. decembra 1982

ZAHVALA

Ob nenadni in prerani smrti dragega moža, očeta in nona

JOŽETA KALCA

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste nam v težkih trenutkih karkoli pomagali in sočustvovali z nami, ga spremili na zadnji poti, mu darovali cvetje in izrekali sožalje. Posebna hvala zdravstvenemu osebju bolnišnice Izola, sosedu Francu Gantarju in kolektivu TOZD Kobilarne Lipica za organizacijo pogreba in obema govornikoma. Še enkrat hvala vsem za vse

Žalujoči:
žena Štefanija, hčerka Sonja z družino in drugo sorodstvo

NOVI DEVIZNI TEČAJI

Tečajna lista št. 245 z dne 15. decembra 1982

država	valuta	tečaj velja za	nakupni za devize	srednji	prodajni	nakup. za čeke in kred. pisma	nakup. za efek. in pošt. nak.
Avstrija	šiling	100	363,0609	363,6063	364,1517	355,80	353,98
Belgija	frank/C	100	131,3687	131,5661	131,7634	–	–
	frank/F	100	128,0116	128,2039	128,3962	125,13	124,49
Danska	krona	100	728,8956	729,9906	731,0856	712,49	708,85
Finska	marka	100	1164,4048	1166,1540	1167,9032	1138,20	1132,38
Francija	frank	100	900,9728	902,3263	903,6798	880,70	876,20
Nizozemska	gulden	100	2333,3124	2336,8176	2340,3228	2280,81	2269,15
Italija	lira	100	4,4265	4,4332	4,4398	4,34	4,31
Norveška	krona	100	892,2976	893,6381	894,9785	872,22	867,76
ZR Nemčija	marka	100	2555,3621	2559,2009	2563,0397	2504,25	2491,48
Španija	pezeta	100	48,9010	48,9745	49,0480	46,94	46,70
Švica	frank	100	3010,0756	3014,5975	3019,1194	2949,87	2934,82
Švedska	krona	100	848,7346	850,0096	851,2846	829,64	825,39
V. Britanija	funt	1	101,2752	101,4274	101,5795	99,00	98,49
Irak	ir. dinar	1	210,4419	210,7580	211,0741	–	–
Japonska	jen	100	25,5945	25,6330	25,6714	24,57	24,44
Kuvajt	kv. dinar	1	213,5148	213,8356	214,1563	204,97	203,91
Kanada	dolar	1	50,5026	50,5785	50,6544	48,48	48,23
ZDA	dolar	1	62,6100	62,7041	62,7981	61,20	60,89
Avstralija	a. dolar	1	60,0244	60,1146	60,2048	57,62	57,32
Grčija	drahma	100		84,96	87,59	81,90	81,46
Irska	funt	1		85,68	85,81	82.13	81.71

Nakupni in prodajni tečaji za devize začno veljati 15. decembra 1982 ob 14. uri, srednji pa 16. decembra 1982. – Tečaji za efektivo, čeke, kreditna pisma in poštne nakaznice začno veljati 16. decembra 1982. – Srednji in prodajni tečaji za devize se uporabljajo tudi za efektivo, čeke, kreditna pisma in poštne nakaznice, začenši s 16. decembrom 1982.

ljubljanska banka

Ljubljanska banka nudi
za prodana devizna sredstva ugodne kredite

Pokol v Maseriju pred ZN Stališče SFRJ do Namibije

VS obsodil agresijo Pretorie, medtem ko je generalna skupščina obravnavala namibijsko vprašanje – Dnevni red 7. vrha neuvrščenih

NEW YORK, 15. decembra (Reuter, Tanjug) – Varnostni svet OZN je danes soglasno sprejel resolucijo, s katero obsoja južnoafriški rasistični režim zaradi nedavnega napada južnoafriških čet na glavno mesto Lesota, Maseru. Zakaj se je rasistični režim v Pretorii odločil za takšen zločinski napad na Lesoto? Na to vprašanje je sinoči v varnostnem svetu odgovoril kralj Lesota Moshoeshoe II., ki je prišel na sedež ZN, da bi osebno prosil za podporo svetovne organizacije in zaščito pred ponovnimi agresivnimi napadi.

Kralj je odločno zavrnil trditev Pretorie, da je šlo za maščevanje in preventivni napad na južnoafriške begunce v Lesotu, ki so baje izvedli sabotaže v Južni Afriki in se pripravljajo na nove. Takšno razlago je opisal kot pravno neutemeljeno in nesmiselno.

Kam bi nas lahko pripeljejo priznanje pravice od preventivnega napada, se je vprašal in nato poudaril, da so sabotaže, o katerih govori Pretoria, izvedli na tisoče kilometrov daleč od Lesota, da so beguncem iz Južne Afrike, ki so si poiskali zatočišče v Lesotu, vzeli orožje in da je bilo v zadnjem južnoafriškem napadu na prestolnico Maseru več žrtev med lesotskimi državljani kot med begunci.

V generalni skupščini ZN pa so danes razpravljali o Namibiji. »Namibijsko ljudstvo mora imeti tako kot vsako drugo pravico, da upravlja lastno državo, da svobodno ravna s svojimi naravnimi, družbenimi in gospodarskimi zmogljivostmi, da se znebi vseh oblik podrejenosti tujim silam, da si pridobi in ohrani svobodo in neodvisnost v notranjem razvoju in v odnosih z drugimi državami in dejansko in enakopravno sodeluje v razvoju mednarodnih odnosov,« je izjavil stalni predstavnik SFRJ v ZN veleposlanik Ignac Golob. Poudaril je, da je Jugoslavija tako kot doslej pripravljena sodelovati pri uresničevanju načrta ZN o Namibiji ter vsestransko podpreti in pomagati SWAPO v pravičnem boju za samoodločbo namibijskega ljudstva, vse dokler v Namibiji ne bodo odpravili zasedbe in izkoriščanja.

Varnostni položaj v Jugoslaviji

BEOGRAD, 15. decembra (Tanjug) – Na današnji seji odbora zveznega zbora skupščine SFRJ za notranjo politiko – predsedoval je Rajko Ječmenica – so delegati poslušali poročilo zveznega sekretarja za notranje zadeve Staneta Dolanca o varnostnem položaju v državi. Člani odbora so v razpravi opozorili na potrebo, da se vsi subjekti družbene samozaščite še bolj angažirajo pri zatiranju pojavov in ravnanja, ki negativno vplivajo na sicer ugodni varnostni položaj v državi. V tej zvezi so delegati poudarili tudi pomen nadaljnjega kadrovskega, materialnega in tehničnega usposabljanja in opremljanja organov notranjih zadev, tako da se bodo lahko še uspešneje spoprijemali z vsemi oblikami delovanja notranjega in zunanjega sovražnika.

● NEW YORK, 15. decembra (Tanjug) – Indija je seznanila koordinacijski biro neuvrščenih držav s potekom priprav na sedmo konferenco. Biroju so sporočili, da bo dnevni red takšen, kot ga je že formuliral Irak. Indija je seznanila koordinacijski biro tudi s pripravo osnutkov dokumentov, ki jih bo kot gostiteljica predložila voditeljem držav in vlad gibanja neuvrščenih. Indijski predstavnik je poudaril, da je poglavitni cilj sedme konferejce okrepiti enotnost gibanja neuvrščenih, da bi tako prispevali k izboljšanju mednarodnih razmer.

Shakespeare in njegov čas

LJUBLJANA, 15. decembra – S posredovanjem The British Council so v sprejemni dvorani in spodnjem preddverju Cankarjevega doma zvečer odprli izredno zanimivo in bogato dokumentirano razstavo »Shakespeare in njegov čas«. Razstava je razdeljena na petnajst vsebinskih segmentov in ne prikazuje le Shakespearovega življenja in dela, marveč tudi širše kulturno življenje v Angliji v času Elizabete I. in Jakoba I. Razstava bo odprta do 5. januarja. Na otvoritvi so govorili predstavniki The British Council, Majda Clemenz in dr. Matjaž Kmecl. M. Z.

ZIS proučil pripombe republik

Sprejeta stališča do pripomb k vrsti pomembnih dokumentov o razvoju v prihodnjem letu

BEOGRAD, 15. decembra (Tanjug) – ZIS je na nocojšnji seji, ki ji je predsedovala Milka Planinc, sprejel stališča do pripomb in predlogov republiških in pokrajinskih skupščin k osnutku resolucije o družbenoekonomskem razvoju Jugoslavije in dolgoročnem programu gospodarske stabilizacije v letu 1983. Kot sporoča zvezni sekretariat za informacije, je ZIS sprejel stališča tudi do pripomb republiških in pokrajinskih skupščin k osnutku zakona o določanju skupnega obsega izdatkov proračuna federacije v prihodnjem letu.

ZIS je proučil tudi pripombe republik in pokrajin k osnutku sklepa o ciljih in nalogah skupne emisijske in denarne politike ter skupnih osnov kreditne politike, kot tudi k projekciji plačilne in devizne bilance Jugoslavije v letu 1983. ZIS je sprejel tudi stališča do pripomb republiških in pokrajinskih skupščin do osnutka zakona ter do dopolnil in sprememb zakona o deviznem poslovanju in kreditnih odnosih s tujino.

»Pionir« bo spet izšel

ZAGREB, 15. decembra (Tanjug) – Ob 40-letnici Zveze pionirjev Jugoslavije bo v Zagrebu izšla priložnostna izdaja časopisa Pionir. Njegova prva številka je izšla junija 1942.

OGLEDALO

S. BUTIR, Borba

IZ POSLOVNEGA SVETA

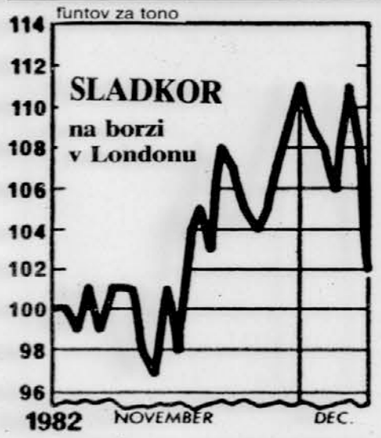

● PO OBČUTNI RASTI SE CENA SLADKORJA SPET STRMO ZNIŽUJE – Na svetovnih borzah so se cene sladkorja spet začele zniževati; na londonski borzi je bila tona sladkorja v minulih dneh vredna le še 102 funta šterlinga, kar pomeni, da je cena v dobrih dveh tednih padla za domala 10 britanskih funtov. Še 1. decembra je bila tona sladkorja na tej borzi vredna nekaj več kot 111 funtov šterlingov. Cene so znižale novice o napovedanem izvozu držav proizvajalk.

● OMEJITEV UVOZA SLADKORJA V ZDA – V Združenih državah so uvedli nove omejitve uvoza sladkorja, zato da bi zaščitili domačo proizvodnjo pred uvozom cenejšega sladkorja s svetovnega trga. Če bi namreč nadaljevali z uvozom cenejšega sladkorja, bi imel državni proračun večje izdatke zaradi odkupovanja domačega sladkorja (ta ima zagotovljeno ceno). Kakor je znano, je svetovni pridelek sladkorja letos obilen, zato naj bi zmanjšane uvozne kvote, ki so jih uvedli v ZDA, veljale najmanj do konca tekočega leta. Če pa bodo cene sladkorja na svetovnem trgu še naprej padale, bodo omejitev uvoza podaljšali. Kvota za uvoz sladkorja v Združenih državah znaša do konca leta 220.000 ton. Kvota bo razdeljena sorazmerno po državah izvoznicah. Poleg tega še vedno velja carina v višini 2,8 ameriškega centa na utežni funt.

● ZDA: PREPOVED UVOZA MESNIH IZDELKOV IZ DANSKE – Ameriško ministrstvo za kmetijstvo je prepovedalo uvoz mesnih izdelkov iz Danske, ker se je v tej državi razširila epidemija parkljevke. Prepovedan je uvoz goveda, svinj, ovac, koz, svežega hlajenega in zmrznjenega mesa ter mlečnih izdelkov. Dovoljen pa je uvoz mesnih konserv in trdega sira, pa tudi uvoz surovih kož in krzna.

● TRAJNO SODELOVANJE Z LIBIJSKO DŽAMAHIRIJO – Potem ko so Jugoslavijo pred kratkim obiskali voditelji libijske Džamahirije, se za jugoslovansko gospodarstvo spet odpirajo nove možnosti. Dokument, ki sta ga ob tej priložnosti podpisali obe strani je pomemben predvsem, ker zagotavlja trajno ekonomsko sodelovanje. Številne jugoslovanske delovne organizacije, ki so že leta prisotne na libijskem tržišču so se izkazale tudi na področju investicijskih poslov in dokazale, da so sposobne prevzeti celotne gradnje tudi zahtevnih industrijskih objektov. Tako Libija tudi sedaj ponuja Jugoslovanom sodelovanje pri industrializaciji te države. Poleg tega pa v Libiji želijo od naših delovnih organizacij vse od transferja tehnologije, licence, znanja, do oblikovanja proizvoda in upravljanja. Še posebno je zanimiva vrnitev jugoslovanskih delovnih organizacij v Libijo na področju kmetijstva, kjer gre tudi za projektiranje. Med delovnimi organizacijami, ki so podpisale nove pogodbe za investicijska dela sta tudi ljubljanski SMELT in Pionir Novo mesto, medtem ko mnogi pričakujejo konkretnejših rezultatov pri dosedanjih ponudbah. Od sestanka mešanega komiteja (ta bo sredi decembra v Tripoliju) jugoslovanske delovne organizacije tokrat pričakujejo razgovore o konkretnih ponudbah, prav gotovo pa tudi o plačilu investitorjem, kar je kljub izboljšanju v zadnjem času za marsikatero organizacijo še vedno problem. (M. Felle)

● KRIZA V KENIJI NAJMANJ ŠE DVE LETI – Kenijski finančni minister Magugu je napovedal, da bodo v Keniji še dve ali tri naslednja leta prevladovale zaostrene razmere. To je povedal, ko je pojasnjeval razloge za nove občutne podražitve, ki zadevajo bencin. Dizel letalsko gorivo, pivo in cigarete. Vlada je zvišala tudi (za 10 odstotkov) carinske dajatve za uvoz blaga. Ob sprejemanju letnega proračuna pred pol leta je minister Magugu obljubil, da mu ne bodo sledile poznejše podražitve, a odtlej, je priznal, so se razmere poslabšale (naraščajoča brezposelnost in zapiranje tovarn). V dveh do treh letih, dokler si gospodarstvo ne opomore, kenijska vlada tudi ne namerava uresničevati nobenih novih razvojnih načrtov, je povedal Magugu. (T. D.)

● NOVO GOSPODARSKO RAZSTAVIŠČE V PARIZU – Severno od francoske prestolnice, vsega tri kilometre od mednarodnega letališča Roissy-Charles-de-Gaulle, so predali namenu 70.000 kvadratnih metrov razstavišča, ki je tako po arhitektonskih kot organizacijskih rešitvah eno najsodobnejših v Evropi. Razstavišče Villepinte bo od 19. do 25. januarja gostilo salon igrač, nato pa mednarodne salone gospodinjskih aparatov, grafične in papirne industrije itd. (V. N.)

● REKORDNA PRODAJA AVTOMOBILOV V FRANCIJI – Kljub stavkam, ki močno motijo redno proizvodnjo, bodo v Franciji letos prvič v zgodovini prodali več kot 2 milijona osebnih avtomobilov. Novembra je bila prodaja (201.737 novih registracij), kar za 24,6 odstotka višja kot oktobra, od začetka leta pa so v Franciji registrirali 1,855.863 novih avtomobilov (za 11,2 odstotka več kot v prvih 11 mesecih 1981). V rekordnem letu 1979 so v Franciji prodali 1,976.391 osebnih avtomobilov. Na uvožena vozila je letos odpadlo 30,7 odstotka, Renault je pokril 39,2 odstotka trga, Peugeot 12,6, Citroën 12,2 in Talbot 5,4. (V. N.)

● PRIHRANEK DOLARJEV NA FRANCOSKIH ČRPALKAH – Minister za energetiko je napovedal, da bodo od prihodnje pomladi motorni bencin mešali z nadomestki na osnovi alkohola (v mešanici bodo največ 3 odstotki metanola in 2 odstotka topil, recimo butanola, ali pa 5 odstotkov etanola in 2 odstotka topil). Ker bo domača proizvodnja nadomestkov stekla šele proti koncu 1984, bodo skraja odvisni od uvoza, toda zaradi manjše porabe naftnih derivatov, plačljivih v dragih ameriških dolarjih, bo prihranek kljub vsemu takojšen. Za varčevalni načrt so do konca leta 1985 predvideli 500 milijonov frankov, večji del za zagon proizvodnje nadomestkov, pa tudi za razvoj avtomobilskega motorja, ki bi deloval na vse vrste novih alkoholnih goriv (mešanica, ki jo bodo točili prihodnje leto, ne vpliva niti na zmogljivost niti na obrabo klasičnega pogonskega agregata). (V. N.)

● TRI MILIJONE DOLARJEV ZA JEKLARSKE RAZISKAVE – V zahodnoevropski skupnosti so odobrili skoraj tri milijone dolarjev za enajst raziskovalnih projektov, ki bodo skušali ugotoviti, kako izboljšati konkurenčnost v jeklarski industriji EGS, ob hkratnem zmanjšanju proizvodnih stroškov in kakovosti izdelkov. (B. M.)

Manj težav s tekočimi gorivi?

Prihodnje leto naj bi uvozili 11 milijonov ton surove nafte in milijon ton derivatov

BEOGRAD, 15. decembra (Tanjug) – Če se bodo uresničevala predvidevanja in če bodo najnovejše predloge vključili v energetsko bilanco za prihodnje leto, bo preskrba s tekočimi gorivi boljša, so poudarili na seji zveznega komiteja za energetiko in industrijo. ZIS si prizadeva za to, preden pa dokončno izoblikujejo ta dokument, bi potrebovali veliko več podatkov iz republik in pokrajin, ki bi jih morali dobiti že zdavnaj.

Po zadnji različici naj bi uvozili 11 milijonov ton surove nafte. Načrtujejo tudi nakup milijona ton derivatov. Hkrati s 4,25 milijona ton domače nafte naj bi to porabnikom zagotovilo rednejšo preskrbo. Poleg tega kaže, da bo mogoče povečati uvoz zemeljskega plina, na tujem pa naj bi kupili tudi 3,4 milijona ton premoga za koksiranje. Hkrati s 60,7 milijona ton lignita, rjavega in črnega premoga iz naših premogovnikov naj bi to zagotovilo znosnejše energetske razmere.

NOVI TELEKS

Intervju: Bogomila Mitič

SPREMENJENE NAVADE DOMAČIH IN TUJIH TURISTOV

Na obisku pri velenjskih knapih

RUDARJI SO RDEČE KRVNIČKE GOSPODARSTVA

Pojavi

EQURNA GRE DO KONCA

Kaj je v ozadju atentata na papeža?

»VOLK SAMOTAR« NI VEČ SAM

Teleksova smučarska napoved

PRVE NAGRADE SO PODELJENE

Odnosi med Jordanijo in Palestino

Ustni dogovor med Huseinom in Arafatom zapisali v obliki dokumenta

KAIRO, 15. decembra – Mešana komisija, ki sta ji predsedovala jordanski premier Mudar Badran in vodja PLO Jaser Arafat, je po dvodnevnem zasedanju pripravila osnutka dveh sporazumov – o bodočih odnosih med Jordanijo in osvobojeno Palestino ter o skupni politični strategiji. Tako so ustni dogovor, ki sta ga sredi oktobra v Amanu sklenila kralj Husein in Arafat, zdaj dejansko prvič zapisali v obliki dokumenta, o katerem se bodo še pogovarjali tako v krogu njegovih podpisnikov kot v širšem krogu.

Večina opazovalcev na Bližnjem vzhodu sodi, da se je PLO s tema sporazumoma kar najbolj prilagodila Reaganovi mirovni pobudi in ponudila roko sprave Washingtonu. Kmalu se bo izkazalo, ali bo druga stran pozdravila ta korak. Če ne prej, pa vsekakor prihodnji teden med obiskom kralja Huseina v Washingtonu. Vsekakor pa sta sporazuma, sklenjena v Amanu, okrepila položaj jordanskega suverena pred njegovimi pogovori v Beli hiši.

M. H.

Odklenili gibraltarsko ključavnico

Celih 13 let je bil prepovedan vsak promet med Španijo in zadnjo evropsko kolonijo

MADRID, 15. decembra (Tanjug) – Sinoči natanko opolnoči so odklenili »gibraltarsko ključavnico«, potem ko je bil celih 13 let prepovedan vsak promet med Španijo in zadnjo evropsko kolonijo. Odločitev, da se vrata odpro, je sprejela socialistična vlada premiera Gonzaleza.

Toda v skladu s sklepom španske vlade so vrata odklenili samo za prehod, in sicer izključno tistih, ki imajo redne potne liste Španije, in britanskih državljanov, živečih v Gibraltarju. Premier Gonzalez je dejal, da ima ta ukrep zgolj humanitarni pomen. Pot je zdaj odprta 24 ur na dan.

»Gibraltarsko ključavnico« so zaklenili že 1969. leta na ukaz diktatorja Franca, potem ko je Velika Britanija odklonila pogajanja o obnovitvi španske suverenosti nad to strateško točko. Sedanja odločitev socialistične vlade, kot je poudaril Gonzalez, nikakor ne pomeni, da so popustili zahtevam Velike Britanije.

Vse manj v tujino za zaslužkom

Na začasnem delu v tujini 44.300 Slovencev, vse več jih dela za naše delovne organizacije

LJUBLJANA, 15. decembra – Na začasnem delu v tujini je iz Slovenije sedaj še 44.300 delavcev. Lani se jih je vrnilo 606, na novo pa odšlo 169. Z našimi delavci na tujem živi tudi 24.000 njihovih svojcev. Domov se jih vrača vse manj, prav tako vse manj pa odhajajo v tujino za zaslužkom. Vse več pa dela zunaj naših delavcev, ki delajo v tujini za naše delovne organizacije. Letos jih je že blizu 7.000. Največ naraščajo njihovo število v Iraku, predlani jih je bilo tamkaj 550, sedaj že blizu 2.500. V Libiji jih je leta 1980 delalo 180, sedaj že nad 400. Za dela v teh državah bo, kot kaže, potrebnih še več naših ljudi.

A. Š.

Nihče ni prerok v domovini

LJUBLJANA, 14. decembra – Po načrtih strokovnjakov Emona inženiringa je kmetijski kombinat Mözofalwa pri Dunaujvaroszu postavil farmo za 15.000 prašičev, ki jih redijo po postopku, kakršnega so razvili tehnologi na Emoninih farmah. Po uspešni vzreji prve skupine prašičev na farmi je okrog 350 madžarskih strokovnjakov na nedavnem simpoziju izredno laskavo ocenilo gospodarnost in učinkovitost naložbe ter tehnologije, ki omogoča visoko produktivno prirejo. Dvema strokovnjakoma Emona inženiringa, Francu Dolinarju in Lucijanu Krivcu, je namestnik madžarskega ministra za kmetijstvo izročil najvišje državno odlikovanje za delo. O farmi in njenih dosežkih je madžarska televizija pripravila 20-minutno oddajo, ki je imela velik odmev tudi med gledalci pri nas. V minulih dneh so se za tehnološke dosežke Emona inženiringa začeli zanimati tudi mnogi naši, predvsem vojvodinski investitorji. Med njimi tudi nekateri, ki so pri gradnji farm uporabljali doslej tehnološke dosežke – madžarskih strokovnjakov.

Z. S.

Stroga molčečnost

DANIEL SENARD, devetinšestdesetletni lastnik tvrdke »Bourgogne et Graset« iz Beauna v Burgundiji, pravi o sebi: »Sem tovarne ponarejenega denarja, vendar še nikoli nisem imel težav s policijo«. Poleg tega živi od številnih obiskov v kazinih vsega sveta, čeprav še nikoli ni tvegal nobenega vložka. Njegova tovarna namreč izdeluje žetone za igralnice. Petinšestdeset odstotkov vseh kazinov na svetu od Las Vegasa do Monte Carla in od Čila do Nepala uporablja njegove izdelke. Senardov uspeh temelji na molčečnosti in varnosti. Trdi, da se še nikomur ni posrečilo uspešno ponarediti njihovih žetonov. Pred nedavnim je nekdo zaman poskušal v nekem nemškem kazinu podtakniti ponarejen žeton za 5000 mark. »Krupje ga je takoj odkril, čeprav je bil ponaredek odličen,« pravi Senard. Tvrdka je bila ustanovljena leta 1925 in spočetka so v njej izdelovali žetone iz slonovine, biserne matice in roževine. Pozneje so te materiale zamenjale plastične mase. Žetoni so narejeni iz več plasti, nekateri tudi iz petnajstih, ki so zvarjene in v katerih niso odtisnjeni le pisani vzorci, ampak tudi fluorescenčna okenca in magnetne mreže. Marsikatera barva ali napis se pokaže šele pri posebni svetlobi. Senard pa hoče biti vseskozi v prvih vrstah napredka, zato so v njegovi tovarni sedaj ustvarili žetone z mikroprocesorji, ki jih je mogoče pregledati na kontrolnih napravah v kazinih. Vsak kazino običajno naroči 60.000 do 70.000 žetonov v vrednosti sto milijonov dinarjev. Ploščico z največjo vrednostjo – 250.000 funtov (25 milijonov dinarjev) – so izdelali za neki londonski kazino, v katerem zapravljajo svoje petrodolarje arabski princi. Glede postopkov izdelovanja pa je Senard strogo molčeč, kot švicarski bankirji. Kajti zaupanje je najpomembnejše. Zato pa ima čedalje več strank, največ jih prihaja z one strani oceana. Edina Senardova skrb. »Žetoni so preveč trajni. Neki belgijski kazino že petintrideset let uporablja iste!«

Nagrada za človekove pravice?

Norveški tisk je odločno podprl zamisel dobitnika letošnje Nobelove nagrade za mir, bivšega mehiškega podsekretarja za zunanje zadeve **ALFREDA GARCIE ROBLESA,** da bi v prihodnje iz Nobelovega sklada podeljevali nagrado tudi za človekove pravice. Robles je to predlagal na slovesnosti ob podelitvi Nobelove nagrade za mir 10. decembra v Oslu. Norveški Nobelov komite, ki podeljuje nagrade zaslužnim borcem za mir, je bil spočetka zadržan, vendar zamisli ni zavrnil. V vsakem primeru jo bodo morali najprej dobro preštudirati v Oslu, potem pa bo moral o njej razpravljati tudi Nobelov sklad na Švedskem, ki upravlja Nobelovo zapuščino in skrbi za spoštovanje njegove zadnje volje.

Medicinski uspeh Fincev

Finska tiskovna agencija STT je sporočila, da so na kirurški polikliniki v Helsinkih prvič na Finskem uspešno presadili jetra. Enaindvajsetletnega bolnika je operiral dr. **KRISTER HOECKERSTEDT**. Po njegovih besedah je Finska prva skandinavska država, v kateri so začeli opravljati takšne posege. »Jetra bomo presajali samo tistim bolnikom, ki imajo kako kronično obolenje tega organa. Na Finskem je treba opraviti na leto povprečno po deset takšnih operacij,« je povedal Hoeckerstedt.

Lizino mirovno poslanstvo

Izrael upa, da bo igralka **ELIZABETH TAYLOR** s svojo očarljivostjo pripomogla k miru na Bližnjem vzhodu, je izjavil namestnik izraelskega zunanjega ministra Jehuda ben Meir. Liz naj bi že v kratkem prispela na desetdnevni obisk v Izrael in Libanon. Kot so uradno sporočili v Tel Avivu, se bo sestala z Beginom in Džemajelom. »Liz Taylor je nekoč kot Kleopatra premagala ... Cezarja,« je dejal ben Meir in dodal, da je tudi to eden od vzrokov, zakaj verjame v njeno mirovno poslanstvo.

Okrog sveta brez beliča

ARUN KUMAR RUDRI, osemintridesetletni indijski športnik je sklenil, da bo obhodil svet. Na pot se je podal s 70 centi v žepu. Krenil je iz Kalkute in na dan prehodil po 50 kilometrov. Zdaj je prispel že do zahodne indijske obale, od koder se namerava s čolnom odpeljati do Šri Lanke, prve od 123 držav, ki jih bo obiskal. Pričakuje, da bo dolgo pot prehodil v 17 letih.

Vrnitev

PETER CARRINGTON, triinšestdesetletni baron, ki je letos aprila zaradi falklandskega konflikta odstopil s položaja britanskega ministra za zunanje zadeve, ima spet možnosti za nov položaj. V Londonu se govori, da bi ga predsednica vlade Margaret Thatcher rada postavila za vodjo muzeja »Victoria and Albert«. Znamenito umetniško zbirko je do sedaj upravljalo ministrstvo za vzgojo, odslej pa jo naj bi vodili brez vmešavanja vlade. Za Carringtona bi ta položaj pomenil vrnitev v javnost – v umetniških in umetnostnozgodovinskih krogih velja za izvedenca.

Vremenska napoved Hidrometeorološkega zavoda SR Slovenije

Prognostična karta za 16. december 1982

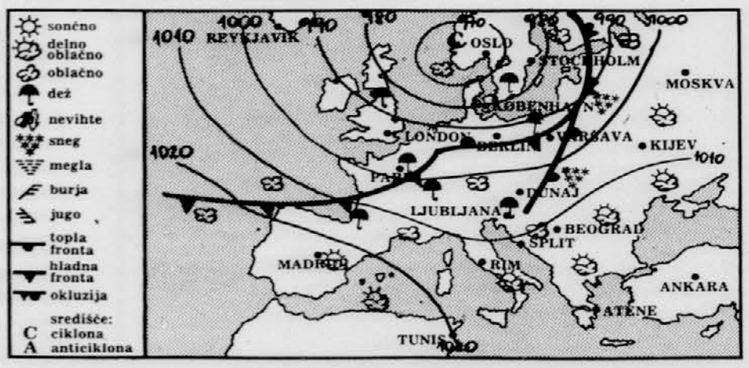

SLOVENIJA

Sprva bo pretežno oblačno, ponekod je možen rahel dež, čez dan bodo delne razjasnitve. Najnižje nočne temperature bodo od −1 do 3, ob obali 6, najvišje dnevne od 5 do 8, na Primorskem okoli 10 stopinj Celzija.

JUGOSLAVIJA

Ob Jadranu bo deloma jasno, drugod spremenljivo do pretežno oblačno, v severnih predelih države bodo prehodno manjše padavine.

VREME V SOSEDNJIH POKRAJINAH ITALIJE IN AVSTRIJE

V sosednjih pokrajinah Italije bo deloma jasno, v sosednjih pokrajinah Avstrije sprva oblačno, ponekod bodo manjše padavine, čez dan delne razjasnitve.

VREMENSKA SLIKA

Nad severno in srednjo Evropo je območje nizkega zračnega pritiska. Nad naše kraje je pričel pritekati toplejši zrak.

KAKO KAŽE ZA PETEK

Spremenljivo oblačno in razmeroma toplo.

Vreme in temperatura dne 15. decembra 1982 ob 13. uri

kraj	vreme	st.
Ljubljana	poloblačno	3
Planica	poloblačno	−2
Brnik	poloblačno	2
Kredarica	pret. oblačno	−5
Maribor	jasno	0
M. Sobota	delno oblačno	4
Sl. Gradec	pret. jasno	0
Celje	pret. jasno	1
Novo mesto	delno oblačno	4
Nova Gorica	poloblačno	7
Portorož	poloblačno	9
Reka	pret. jasno	9
Pulj	pret. jasno	10
Hvar	pret. jasno	13
Dubrovnik	oblačno	11
Zagreb	oblačno	4
Beograd	oblačno	3
Sarajevo	pret. jasno	7
Titograd	pret. oblačno	11
Skopje	dežuje	8
Celovec	pret. oblačno	0
Gradec	pret. oblačno	−1
Dunaj	pret. oblačno	5
Benetke	poloblačno	5
Milano	oblačno	3
Genova	pret. oblačno	12
Rim	oblačno	12
Pariz	oblačno	12
Berlin	dežuje	3
Stockholm	sneži	1
Moskva	sneži	−5

ONESNAŽENOST ZRAKA V LJUBLJANI, 15. DECEMBRA 1982

Povprečna 24-urna koncentracija SO_2: 0,18 mg/m$_3$ (od 7. do 7. ure)

Največja polurna koncentracija SO_2: 0,25 mg/m^3, ob 11 uri.

STANJE VODA 15. DECEMBRA 1982, ob 7. uri

VIŠINA v cm: Mura Gornja Radgona 139, Sava Radovljica 103, Sava Šentjakob 307, Sava Radeče 246, Sora Škofja Loka 171, Ljubljanica Moste 162, Savinja Laško 151, Krka Podbočje 162, Kolpa Radenci 152.

PRETOK v m^3/s: Mura Gornja Radgona 171, Sava Radovljica 69,5, Sava Radeče 420, Sora Škofja Loka 29,9, Ljubljanica Moste 129, Savinja Laško 61,1, Krka Podbočje 101, Kolpa Radenci 97,1 in Soča HE Doblar 153.

TEMPERATURE v °C: Mura Gornja Radgona 4,5, Sava Radovljica 6,0, Sava Radeče 7,0, Sora Škofja Loka 9,9, Ljubljanica Moste 7,7 ter Savinja Laško 5,4.

Sneg

Padavino, ki nastaja iz ledenih kristalov, ko je zrak zasičen z vodno paro pod 0° temperature, imenujemo sneg. Tedaj vodna para sublimira, to je, preide takoj v trdno stanje. Če je sublimacija postopna, dobivajo ledeni kristali več ali manj pravilno obliko; pri padanju se spajajo in tako nastanejo snežinke različnih oblik. Pri temperaturi zraka, ki je višja od −10° C, se ti kristali navadno spajajo v oblike kosmov, a kosmi so tem manjši, čim nižja je temperatura. Večji del leta pada sneg le v polarnih krajih in v zelo visokem gorovju. V krajih zmernega podnebja pada le pozimi, v tropskih krajih pa le na visokih gorah, npr. na Kilimandžaru (5890 m), Reuvenzoriju (5119) v srednji Afriki, Cimborasu (6272) v ekvatorialnem delu Južne Amerike itd.

Sneg vpliva na razvoj rastlinstva, ker preprečuje nagle ohladitve in izhlapevanje, zadržuje vlago in varuje rastline pred zmrzaljo.

Snežna meja je črta v gorskem svetu, nad katero toplota ne more več stajati snega, ki je padel med letom. Zaradi tega se sneg stalno kopiči (tako imenovani firnski led). Iz tega lahko zaradi vse večjega pritiska nastanejo ledeniki. Snežna meje v Alpah je na višini 2700 do 2800 m, na Kavkazu pri 2900 m, na Himalaji 4900 m in na Kilimandžaru 5700 m. Na prisojnih stranih je više kot pa osojnih. J. L.

Snežne razmere

MARIBORSKO POHORJE – Bolfenk in Areh: −4 stopinje, 20 cm suhega snega, smučišča so urejena, vlečnice Bellevue in Stolp vozijo od 8. do 16. ure, Videč pa od 12. do 16. ure. Tekaške proge na Arehu so urejene. Vzpenjača na mariborsko Pohorje vozi od 7. do 19. ure, smučarski avtobus še ne vozi.

ROGLA: −2 stopinji, jasno, 25 cm zmrznjenega snega, smučišča so urejena, vlečnici Unioreček in Mašin žaga vozita od 9. do 16. ure, urejenih je tudi 5 km tekaških prog. Česta na Rogla je prevozna.

KOPE: −4 stopinje, 25 do 30 cm pršiča, vlečnici Pungart in Sedlo vozita od 12. do 16. ure. Urejena je tudi tekaška proga proti Ribniški koči. Cesta je prevozna z zimsko opremo.

KRANJSKA GORA: −7 stopinj, pretežno jasno, spodaj 7 cm, zgoraj 20 cm zmrznjenega snega, naprave še ne vozijo. Vlečnica v Planici vozi od 9. do 17. ure, druge naprave v okolici Kranjske gore še ne vozijo.

VOGEL: −5 stopinj, pretežno jasno, 30 cm suhega snega, smučišča so urejena, nihalka vozi od 7.30 do 18. ure, vlečnici Storeč in Brunarica pa od 9. do 16. ure. Parkirišče je urejeno.

KANIN: nihalka vozi ob 8., 10. in 12. uri, v dolino pa se zadnjič vrne ob 15. uri. Med tednom obratujeta tudi dvosedežnici Sedlo in Graben. Od petka dalje bo obratovala še trisedežnica Škrlpi do vmesne postaje.

PAŠETO

DVAKRAT NEODLOČENO – Delegati zbora republik in pokrajin skupščine Jugoslavije so med časom, ko so včeraj naši nogometaši igrali z Walesom, prekinili sejo. A našim nogometašem tudi ta pozornost ni pomagala in igrali so samo neodločeno. Neodločeno je bilo tudi v zvezni skupščini pri usklajevanju rebalansa (zmanjšanja) letošnjega proračuna federacije. Tisti, ki so bili proti zmanjšanju, so se pred zahtevami tistih, ki so bili za, očitno bolje branili kot naši nogometaši. Rezultat: neodločeno in še vedno nezmanjšan proračun.

PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUŽITE SE!

DELO

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA SLOVENIJE

LJUBLJANA, ČETRTEK, 16. DECEMBRA 1982
LETO XXIV • ŠT. 291 • CENA 9 DINARJEV

»DELO« IZHAJA OD 1. MAJA 1959 PO ZDRUŽITVI »LJUDSKE PRAVICE«, KI JO JE 5. OKTOBRA 1934 USTANOVILA KOMUNISTIČNA PARTIJA V SLOVENIJI, IN »SLOVENSKEGA POROČEVALCA«, KI GA JE LETA 1941 USTANOVILA OSVOBODILNA FRONTA SLOVENSKEGA NARODA

GLAVNI UREDNIK BORIS DOLNIČAR
ODGOVORNI UREDNIK JOŽE VOLFAND

Mednarodna dejavnost predsedstva SFRJ

BEOGRAD, 15. decembra (Tanjug) – Danes je potekala seja predsedstva SFRJ, ki ji je predsedoval predsednik Petar Stambolić. Na seji so obravnavali in sprejeli program mednarodne dejavnosti predsedstva SFRJ v letu 1983. Sprejeli so predpise s področja vodenja in poveljevanja oboroženim silam in ukaz o napredovanjih v JLA.

Obravnavali so tudi druga vprašanja iz ustavne pristojnosti predsedstva SFRJ.

KVSE: vrnitev k bistvenemu

MADRID, 15. decembra (Tanjug) – Jugoslovanski predstavnik Ljubivoje Ačimović je na današnji seji madridskega sestanka KVSE ugotovil, da se je konferenca v tej »jesenski etapi« vrnila k svojemu glavnemu delu – proučevanju sklepnega dokumenta – in da je nastalo ugodno ozračje. Opozoril pa je na to, da traja konferenca že dobri dve leti in da je že dolgo, odkar so »pogajanja nehala biti stvarna«.

Bolje zavarovane njive Drugačen zakon o davkih

Intervencijski zakon o varstvu zemlje naj bi varoval tudi zdajšnjo zakonodajo – Obdavčevanje po resničnem dohodku – Obdavčeni »šušmarji«

LJUBLJANA, 15. decembra – Slovenska skupščina je sprejela danes nov zakon o davkih občanov in zakon o varstvu kmetijskih zemljišč pred spreminjanjem namembnosti. Delegati so podprli tudi predlog za spremembo in dopolnitev zakona o davkih na promet nepremičnin in sprejeli nov osnutek tega zakona. Sprejeli so tudi osnutek novega zakona o delu uprav za družbene prihodke, ki naj bi izboljšal učinkovitost dela davčnih uprav. Podporo je dobil tudi osnutek spremembe in dopolnitve zakona o republiških blagovnih rezervah. Slovenska skupščina je razpravljala tudi o vrsti statutov visokošolskih organizacij in samoupravnih sporazumov in statutov posebnih raziskovalnih skupnosti ter sprejela še osnutek zakona o kritju prenesenih nekriti obrestih Narodne banke Jugoslavije iz prejšnjega leta.

Novi zakon o davkih občanov ne uvaja novih ali višjih davkov, kot so mu sprva pripisovali, saj je predlagatelj odstopil tudi od obdavčitve nekaterih premoženjskih predmetov, kot so avtomobili, plovila, stroji itd. Nova določila pa zagotavljajo, da bodo poslej davčne uprave natančneje in realneje določale davčne osnove. Pri obrtnikih naj bi uveljavili obdavčevanje po dejanskem dohodku, pavšalni davek pa bodo plačevali le nekateri storitveni obrtniki. Zakon uveljavlja vrsto novih oprostitev pri plačilu davka in tudi davčnih olajšav, pri čemer prepušča občinam, da same izdelajo vrsto in višino olajšav za tiste dejavnosti, kjer bi rade pospešile razvoj. Po novem bodo tudi »šušmarji« postali davčni zavezanci.

Po dokaj raznolikih in nasprotujočih si razpravah so danes delegati v zboru občin in zboru združenega dela potrdili tudi predlog zakona o varstvu kmetijskih zemljišč pred spreminjanjem namembnosti. Zakon in predpise, ki naj bi varovali kmetijsko zemljo, imamo v Sloveniji že več let, vendar ga v večini slovenskih občin niso upoštevali in so si ga razlagali v skladu s svojimi interesi. Tako je ugotovila slovenska skupščine že 1978. leta in sprejela stališča, po katerih naj bi se ravnale občine in bolj varovale zemljo kot trajno družbeno dobrino. Toda republiški izvršni svet je letos ugotovil, da v Sloveniji iz leta v leto izgubljamo (pozidamo ali kako drugače uničimo) vse več obdelovalne zemlje, medtem ko nam vse bolj primanjkuje hrane.

Zato je izvršni svet predlagal intervencijski zakon o varstvu zemlje (ki naj bi pravzaprav zavaroval že obstoječo zakonodajo) v takšni obliki, da zelo nedvoumno določa, za kakšne namene je mogoče rabiti zemljišča glede na kakovost. Zaradi dosedanjega neodgovornega ravnanja z zemljo po občinah se je predlagatelj novega zakona tudi odločil, da bo kljub vsem posledicam, ki jih bo ta zakon prinesel (predvsem pri stanovanjski in komunalni gradnji) nekoliko priškrnil dosedanje pristojnosti občin. Od občin zakon namreč terja, da morajo dati svoje družbene načrte s prostorskimi deli teh planov obvezno v presojo izvršnemu svetu.

Kljub vsem očitkom (slišali smo jih predvsem na zboru občin), da je zakon preveč strog, omejevalen, restriktiven in podobno, je marsikateri delegat jasno povedal, da s predlogom zakona načelno sicer soglaša, da pa bodo posledice, ki jih bo zakon prinesel v občine, dokaj hude, predvsem tam, kjer že doslej niso pri družbenem in prostorskem načrtovanju upoštevali obstoječe zakonodaje.

Delegati obeh skupščinskih zborov so brez večjih pripomb sprejeli tudi predlagani osnutek spremenjenega in dopolnjenega zakona o republiških blagovnih rezervah. Z njim naj bi uredili predvsem vprašanja o oblikovanju republiških tržnih blagovnih rezerv (za zdaj jih ureja družbeni dogovor), ki so namenjene preprečevanju in odpravljanju motenj pri preskrbi trga z osnovnimi potrebščinami.

Pred štirimi leti je začel veljati zakon o ravnanju z odpadki. Delegati so na današnji republiški skupščini ugotavljali, da se prepočasi in neodgovorno ravna s posebnimi odpadki, ki so nevarni za okolje. Več bi lahko zbrali tudi uporabnih odpadkov. Več na 9. strani

Srditi boji v Kampučiji

BANGKOK, 15. decmebra (Tanjug) – Zaradi srditih bojev pri Ban Hikomu v Kampučiji med silami Demokrtične Kampučije in vietnamskimi vojaki, se je morala večina prebivalcev zateči v bližnje gore. Boji v bližini pomembne ceste št. 2 še vedno trajajo, grmenje topov pa se sliši čez tajsko mejo. Khmerskim borcem so poslali okrepitve iz bližnjih oporišč na gori Malai.

TEMA DNEVA

Stražar rodovitne zemlje

Kdo bo odgovarjal, ker ne bodo mogli zgraditi vseh stanovanj, tovarn in podobnih objektov, načrtovanih do 1985. leta? Kdo bo kriv, da so za pripravo raznih urbanističnih načrtov vložili kupe denarja, zdaj pa bodo lahko načrte strgali? Kdo bo povrnil izdatke občinam, ki so, na primer, položle kilometre cevi za kanalizacijo, po novem pa naj bi jih preorali?

S takšnimi vprašanji so poskušali včeraj delegati iz nekaterih slovenskih občin (Kranj, Maribor, Ljubljana . . .) prepričati tovariše v skupščinskih klopeh, naj ne sprejmejo zakona o varstvu kmetijske zemlje, kakršnega je predlagal republiški izvršni svet.

Opozarjali so, da bo novi zakon odvzel občinam nekatere pomembne pristojnosti – pravico do lastne odločitve, kako razolagati s prostorom, z zemljo. Zahtevali so izjeme. Nekateri drobne in skoraj nepomembne, drugi velike, celo takšne, ki bi še strožjega stražarja rodovitne zemlje v hipu razorožile.

Vendarle je zmagala odgovornost do vse družbe, do njene prihodnosti. Zmagalo je spoznanje, da tudi s stanovanji ne bomo imeli kaj početi – pod njimi zemlja ne rodi nikoli več – ko nam bo zmanjkalo hrane.

Dosedanja zakonodaja, ki ureja zemljiške zadeve, je bila že zelo jasna. Potrebovali smo še en zakon, da jo bo varoval pred različnimi »razlagami«. Prav je, da smo ga dobili, takšnega, ki še bolj jasno pove, kaj je dovoljeno in kaj ne.

ŽELJKO ŠEPETAVC

Pravočasna pomoč pri težavah manj razvitih

Sklepi zbora republik in pokrajin o učinkovitejši pomoči manj razvitim republikam in Kosovu – Ob osnutku rebalansa proračuna brez soglasja

OD NAŠEGA DOPISNIKA

BEOGRAD, 15. decembra – Zaradi svoje šibke gmotne osnove posledice gospodarske krize najbolj občutijo manj razvite republike in avtonomna pokrajina Kosovo. Nekateri gospodarski problemi so se na teh območjih že tako zaostrili, da je treba budneje spremljati, kako uresničujemo politiko hitrejšega razvoja manj razvitih republik in Kosova. O tem so razpravljali na današnjem zasedanju zbora republik in pokrajin v skupščini SFRJ.

Po uvodnih besedah člana ZIS Mite Pejakovskega in po bogati razpravi so delegati sprejeli več konkretnih sklepov. Tako bodo morali samoupravni organi in organi družbeno-političnih skupnosti na manj razvitih območjih poskrbeti za učinkovitejši nadzor nad uporabo sredstev sklada federacije in dopolnilnih sredstev zveznega proračuna. Na Kosovu, kjer vzbujajo gospodarske razmere največ skrbi, se bodo morali bolj angažirati pri izvajanju dogovorjene politike in določb dogovora o posebnih ukrepih za spodbujanje hitrejšega razvoja te pokrajine.

Delegati so ZIS zadolžili, da z izvršnimi sveti republik in pokrajin čimprej sklene dogovor o premostitvi razlik med pogoji vpisa in plasmaja sredstev ter poskrbi za izpolnitev obveznosti iz tega dogovora, ki so zapadle 1. januarja letos. ZIS mora tudi proučiti, kako se izvaja zakon o preložitvi vračanja anuitet za posojila, dana ozdom s Kosova. Prav tako mora proučiti vse republiške in pokrajinske predpise v zvezi z združevanjem sredstev za skupne naložbe na manj razvitih območjih, ker to združevanje očitno šepa.

Zbor republik in pokrajin je sprejel tudi dva zakona, ki urejata gmotne obveznosti do manj razvitih republik in Kosova. Z njima se dopolnjuje zakon o stalnih sredstvih sklada federacije in o delitvi teh sredstev. Poleg 1,83 odstotka družbenega proizvoda, kolikor zdaj daje gospodarstvo za hitrejši razvoj manj razvitih republik in Kosova, naj bi v prihodnje za ta namen dajalo še 0,03 odstotka več.

● Delegati bi morali sprejeti tudi osnutek rebalansa letošnejga zveznega proračuna, vendar so morali to točko odložiti, ker v odboru za finance niso dosegli potrebnega soglasja. ZIS je ostal pri svojem predlogu rebalansa, s katerim pa ne soglašajo skupščine Črne gore, Makedonije in BiH. Kosovski delegati so se po posvetu s svojo skupščino odločili podpreti predlagani osnutek, vendar le, če bi jim dodatno odobrili 1565 milijonov dinarjev, kolikor so imeli stroškov zaradi izrednega stanja v pokrajini v letošnjem letu.

Zbor republik in pokrajin je ponovno razpravljal o učinkih zadnje devalvacije dinarja, o čemer je uvodoma govoril zvezni sekretar za finance Jože Florjančič. Razpravljala sta le dva delegata, zapletlo pa se je, ko je bilo treba oblikovati sklepe, čeprav je več kot jasno, da pričakovanih rezultatov ni. S tem se ni strinjal Jože Florjančič, ki je dejal, da je preuranjeno kategorično reči, da učinkov ni, zato bi bilo bolje počakati še dva meseca, ko bo ZIS pripravil obljubljeno poročilo.

Kljub temu so delegati sklenili, da še nismo dosegli pričakovanih rezultatov tega ukrepa, kar je videti po nadaljnjem zmanjševanju izvoza in deviznega priliva.

Zbor republik in pokrajin je sprejel tudi predlog predsedstva SFRJ, naj bi za člane sveta federacije izvolili 43 uglednih jugoslovanskih družbenopolitičnih delavcev. O predlogu naj bi se izrekli še delegati v zveznem zboru skupščine SFRJ.

Zbor republik in pokrajin je sprejel tudi zakon o razdelitvi pravic ozdom do zadolževanja v tujini, pri čemer gre v bistvu za razdelitev posojila evropske investicijske banke.

BORIS JEŽ

Gora drsi na Ancono

RIM, 15. decembra (Tanjug) – Šele zdaj se je izkazalo, kolikšna nesreča je prizadela Ancono, staro italijansko pristanišče ob jadranski obali. Velikanski zemeljski plaz, skoraj cela gora, je predvčerajšnjim ponoči začel drseti proti obali in pred sabo rušil vse, na kar je naletel – stanovanjska naselja, magistralne ceste in železniško progo. Žrtev ni bilo, vendar je moralo sredi viharne noči več kot 3000 prebivalcev zapustiti domove. Gmotna škoda je velikanska. Porušenih je več sto hiš, prekinjena železniška proga Bologna–Ancona in uničen odsek jadranske avtoceste. V naglici so morali evakuirati tudi dve bolnišnici. Gora še vedno drsi.

Denar za rakete MX da Ne za načrt o lokaciji

Vodstvi ameriških vodilnih strank sta se na Capitol Hillu dogovorili, da podpreta Reaganov program

WASHINGTON, 15. decembra (Tanjug) – Republikanska in demokratska stranka sta se v ameriškem kongresu sporazumeli, da bosta odobrili finančna sredstva za izdelavo prvih pet od sto medcelinskih velikank MX, od katerih lahko vsaka nosi deset vodikovih bomb; vendar sta za uporabo sredstev postavili pogoj – Bela hiša mora spremeniti načrt o načinu instaliranja teh raket.

Predstavniški dom kongresa prejšnji teden ni hotel odobriti teh sredstev, senat pa se je moral o tem izreči konec tega tedna. Vodstvi obeh strank pa sta se v kongresu sporazumeli, da večina kongresnikov načrt o izdelavi tega rušilnega orožja podpira, da pa ne soglašajo s predlogom Bele hiše o načinu namestitve.

Predsednik Ronald Reagan je sporazum pozdravil, saj zagotavlja nadaljevanje uresničevanja načrtov o proizvodnji raket MX. Dejal je, da bo to orožje okrepilo varnost Združenih držav, hkrati pa povečalo možnost, da Sovjetska zveza na pogajanjih v Ženevi sprejme ameriške predloge o zmanjšanju jedrske oborožitve.

Šef ameriške države je potrdil, da je Sovjetska zveza v Ženevi predlagala umik določenega števila svojih raket srednjega dometa, ki so usmerjene proti zahodni Evropi, in sicer kot zamenjavo za sklep NATO, da od začetka prihodnjega leta na stari celini ne bo več nameščal svojih novih sodobnih raket.

Predsednik Reagan je poudaril, da je ta predlog »nesprejemljiv« in še vedno vztraja pri ameriški tako imenovani ničelni opciji – umiku vseh raket ZSSR iz Evrope, NATO pa na evropski celini v zameno ne bo posodabljal svoje jedrske oborožitve.

Problemi reforme v sekciji SZDL

Objavljamo izhodišča za sekcijsko obravnavo problemov preobrazbe vzgoje in izobraževanja

LJUBLJANA, 15. decembra – Svet za vzgojo in izobraževanje pri predsedstvu RK SZDL Slovenije objavlja »Izhodišča za organiziranje sekcijskih obravnav o vprašanjih preobrazbe vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji« in sporoča, da bosta sekcijski obravnavi 6. januarja in 13. januarja v okrogli dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani.

Tekst »Izhodišč«, ki ga objavljamo na 6. strani najprej omenja tista stališča, o katerih je bila v razpravah na sejah sveta za vzgojo in izobraževanje pri predsedstvu RK SZDL Slovenije ter njegovega odbora za pripravo sekcije ugotovljena skladnost pogledov, nato pa navaja odprta vprašanja za sekcijske obravnave, o katerih obstajajo različni pogledi.

DVAJSET LET FESTIVALA KURIRČEK – Nocoj je predsednik skupščine mesta Maribora Rafael Razpet izročil na otvoritveni slovesnosti letošnjega jubilejnega 20. festivala Kurirček predsedniku izvršilnega odbora festivala Kurirček prof. Jožetu Filu red bratstva in enotnosti s srebrnim vencem, s katerim je predsedstvo SFRJ odlikovalo festival. (Telefoto: Bogo Čerin)

V lekarnah vedo za resnične potrebe po zdravilih

LJUBLJANA, 15. decembra – V Sloveniji še danes nimamo seznama življenjsko pomembnih zdravil. O tem, katera zdravila bodo pri nas registrirana, odločajo v Sloveniji tri farmacevtske tovarne in nekaj izbranih institucij. Preskrba z uvoženimi zdravili pa je v glavnem prepuščena poslovni skupnosti IRIS. Na današnjem posvetovanju o lekarniški službi v Sloveniji so zato poudarili, da se odgovornost farmacevtskih delavcev pri preskrbi z zdravili še vedno začne in konča z naročanjem zdravil pri dobaviteljih. V zaostrenih pogojih gospodarjenja pa se ta veriga kaj rada pretrga. Zato bo treba začeti v vseh slovenskih lekarnah na podlagi pregledov izdanih zdravil ugotavljati resnične potrebe po zdravilih. (Ž. P., foto Dragan Arrigler)

Javna kritika za slabe kongresne dokumente

11. kongres ZSMJ bo s pomanjkljivo javno razpravo o dokumentih kongres zveznega foruma, sodi RK ZSMS

LJUBLJANA, 15. decembra – Dokumenti za 11. kongres ZSMJ so slabo pripravljeni, v njih so prisotne težnje po »partijski« organiziranosti mladinske organizacije, sploh pa so jih dobili delegati v roke tik pred kongresom in zato bo 11. kongres ZSMJ kongres zveznega foruma, ne pa kongres mladih iz vse Jugoslavije. Tako je bilo mnenje večine delegatov na današnji seji republiške konference ZSMS.

Člani republiške konference ZSMS so sklenili, da bodo na plenarnem zasedanju zveznega mladinskega kongresa protestirali proti tako forumsko pripravljenemu kongresu in zahtevali, da se tistim zveznim funkcionarjem, ki niso izpolnili svojih dolžnosti oziroma so jih slabo izpolnili, izreče kritika. Nekateri delegati so celo zahtevali, naj bi kongres prestavili, vendar so se na koncu odločili, naj kongres bo, delegati pa bodo s številnimi amandmaji, ki so jih danes sprejeli, skušali dokumente izboljšati.

Opozorili so namreč, da je v predlogu še vedno vrsta nedoslednosti v zvezi s članstvom v mladinski organizaciji. Ponekod namreč obravnava mladinca kot člana ZSMJ, drugje pa kot člana republiške mladinske organizacije. Številni delegati so podprli stališče, da bi črtali tisti del statuta, ki pravi, da mladincu preneha članstvo v ZSM, če ne deluje aktivno pol leta, oziroma če eno leto ne plačuje članarine. Pripomnili so, da v predlogu dokumentov nikjer ne najdemo analize sedanjega političnega položaja.

Na kongresu bo treba spregovoriti tudi o mednacionalnih odnosih v Jugoslaviji nasploh in znotraj mladinske organizacije, so dejali. Opozorili so, da dokumenti neprimerno obravnavajo pionirje, saj jih podcenjujejo in zato ne vključujejo v samoupravno odločanje. V dokumentih so nejasnosti tudi pri stanovanjskem vprašanju. Medtem ko se v enem delu dokumentov pisci zavzemajo, naj delovna doba ne sme biti pogoj za dodelitev stanovanja ali stanovanjskega posojila, pa se na drugem mestu ogrevajo prav za nasprotno reševanje stanovanjskega vpršanja. V predlogu statuta je kolektivno delo poenostavljeno in rešeno z uvedbo enoletnega mandata za vodilne funkcije v mladinski organizaciji, člani RK ZSMS pa se zavzemajo, naj bi mandat sekretarja predsedstva ZSMJ trajal dve leti in ne le eno leto.

Sicer pa so na seji konference menili, da dokumenti ne odražajo resničnega stanja v organizaciji in v družbi, da je v njih preveč prepisanega iz drugih dokumentov, da niso dovolj analitični in da v njih nista dovolj poudarjena vloga in pomen samoupravljanja.

JANJA KLASINC

»Walensa le še zasebnik«

MADRID, 15. decembra (Tanjug) – »Walensa je zasebni posameznik in ne vem, kakšni so njegovi načrti in nameni,« je izjavil namestnik poljskega zunanjega ministra Josef Wiejacz, ko so ga vprašali, če bo Walensa sodeloval v pogovoru z varšavsko vlado. Na Walenso torej ne računajo več.

Josef Wiejacz je še poudaril, da »gibanje Solidarnost ne bo več obstajalo«. Dobesedno takole se je izrazil: »Ustvarjamo nove razmere za nove sindikate, v katerih bo lahko sodeloval, kdor bo hotel.«

Potres zahteval 1082 žrtev

Mobilizacija v Jemenski arabski republiki – Sožalje Petra Stambolića

SANA, 15. decembra – V Jemenski arabski republiki je že dva dni popolna mobilizacija zaradi katastrofalnega potresa, v katerem je po zadnjih uradnih podatkih umrlo 1082 ljudi. Reševalci, ki delajo dan in noč, se boje, da je žrtev več ko 2000. V bolnišnice so doslej pripeljali 1140 ljudi, med katerimi jih je veliko hudo ranjenih in v kritičnem stanju.

Na prizadeto območje so prispele tudi zdravniške ekipe iz Saudske Arabije, Katarja, Kuvajta in Združenih arabskih emiratov, ki pomagajo reševati preživele izpod ruševin. (Več na 13. strani)

Ob katastrofalnem potresu, ki je prizadel Jemensko arabsko republiko, je predsednik predsedstva SFRJ Petar Stambolić v imenu predsedstva poslal predsedniku državnega sveta Jemenske arabske republike Ali Abdulahu Salehu brzojavko z izrazi najglobljega sožalja.

Jubilejna prireditev festivala Kurirček

V dvajsetih letih več kot 2800 literarnih nastopov v več kot 50 krajih države – Vzgoja po izročilih

MARIBOR, 15. decembra – Ponosni smo, da se je festival Kurirček pred 20 leti rodil v Mariboru in prerasel v vsejugoslovansko prireditev. Združil je več kot 200 književnikov, glasbenikov in likovnih umetnikov, ki tovarištvo in domoljubje iz NOB v svojih delih posredujejo najmlajšim, je dejal predsednik SO mesta Maribor Rafael Razpet na nocojšnji otvoritvi sklepnih prireditev 20. jubilejnega festivala Kurirček.

V 20 letih so pripravili več kot 2800 literarnih nastopov v več kot 50 krajih države. Razpet je izročil predstavniku Festivala državno odlikovanje – red bratstva in enotnosti s srebrnim vencem, s katerim je predsedstvo SFRJ odlikovalo Festival kurirček za njegove zasluge. Na svečanosti je Franci Mrcina, predsednik mestnega odbora ZZB NOV Maribor, v imenu ustanovitelja Festivala dejal, da festival pomaga vzgajati mlade v duhu revolucionarnih izročil NOB in ljudske revolucije.

Lazar Lucić pa je v imenu doma JLA in poveljstva mariborske garnizije pozdravil ustvarjalce jugoslovanske mladinske književnosti, ki sodelujejo v bogatem programu sklepnih prireditev. Predsednik IO festivala prof. Jože Filo je izročil posameznikom 36 priznanj za dolgoletno ustvarjalno sodelovanje na festivalskih prireditvah in pri njegovem študijskem programu. V domu JLA so odprli retrospektivno razstavo fotografij Djordja Konstantinovića ob 20-letnici Festivala, na Pedagoški akademiji pa razstavo likovnih izdelkov, ki jo je pripravil akademski slikar doc. Bojan Golija.

V naslednjih dneh bodo pripravili v Mariboru in drugih krajih severovzhodne Slovenije literarne nastope, posvetovanje o družbeni angažiranosti v umetniškem snovanju za otroke in mladino na temo NOB v literaturi, glasbeni in likovni umetnosti. Podelili bodo tudi najvišja priznanja Festivala ter pripravili pevsko revijo »Srečanje ob partizanski pesmi«.

MARJAN KOS

Težave pri kurilnem olju v Ljubljani

Okvara na vlaku, ki bi moral pripeljati gorivo iz rafinerije Bosanski Brod

LJUBLJANA, 15. decembra – Potem ko smo včeraj objavili vest, da so v začetku decembra pri Petrolu spet začeli razvažati kurilno olje gospodinjstvom, je veliko naših bralcev spraševalo, zakaj v Ljubljani danes kurilnega olja niso razvažali.

Koordinator komercialnega poslovanja pri sozd Petrol Egon Šerbela je povedal, da v vseh slovenskih občinah kurilno olje nemoteno razvažajo že od začetka decembra, da pa so bili danes v Ljubljani prisiljeni razvoz goriva ustaviti, ker vlak zaradi okvare ni mogel pripeljati v Ljubljano obljubljenega goriva iz rafinerije v Bosanskem Brodu. Zagotovil pa je, da bo čez dan ali dva razvoz kurilnega olja tudi v Ljubljani spet normalno stekel. Povedal je tudi, da to, da so začeli spet razvažati kurilno olje, še ne pomeni, da bodo vsi naročniki gorivo takoj dobili, saj je na Petrolovem seznamu še 28 tisoč gospodinjstev iz vse Slovenije, ki čakajo na kurilno olje. Ker so dobave kurilnega olja iz domačih rafinerij premajhne, so sklenili, da bodo razpoložljive količine najprej razvozili šest tisoč gospodinjstvom. Ko bodo ta dobila naročeno gorivo, bo na vrsti drugih šest tisoč gospodinjstev in tako naprej. O prednostni listi kupcev se dogovarjajo s posameznimi občinami.

T. S.

DANES V DELU

2. stran:

- *Komunisti zahtevajo širšo, kritično in konkretnejšo razčlembo vzrokov, ki so pripeljali do sedanje gospodarske nestabilnosti, so poudarili na seji komiteja osnovnih organizacij ZK v federaciji.*
- *Zveza socialistične mladine se mora otresti forumskega načina dela, vodilna mesta v njej pa morajo zasesti najsposobnejši, je menilo predsedstvo zvezne konference SZDL Jugoslavije.*

3. do 5. stran: – Književni listi:

- *Kako se je s Književnostjo na Slovenskem udomačila marksistična misel*
- *Nov poskus z avtorskimi honorarji*
- *Dobri ljudje, ki znajo medicino*
- *O usodi umetnosti in lepega*
- *Polemika: uporabna vrednost knjige*
- *Častitljivi pisec iz Ormoža*
- *Drobtina k Aškerčevemu jubileju*
- *Slovesnost v poljskem Krakovu*

7. stran:

- *Naši državljani, ki prihajajo iz tujine, imajo pa jugoslovansko registrsko tablico na avtomobilih, bodo lahko na mejnih prehodih dobili »običajne« bencinske bone, največ do 120 litrov.*

8. stran:

- *ZIS je poslal skupščini SFRJ osem intervencijskih zakonov, s katerimi naj bi okrepili finančno disciplino in preprečili pretirano porabo v vseh sektorjih družbe.*

12. stran

- *V več krajih so odkrili ponarejene vrednostne bone za gorivo v apoenih po 1000 dinarjev. Ponaredek se od pravega bona razlikuje po serijski številki, ki je tanjša in močno vtisnjena na podlago.*

13. stran:

- *Beograjsko Ado Ciganlijo upravlja samoupravna interesna skupnost, ki je uradno sploh ni, čeprav ima direktorja, uslužbence in delovne prostore.*

Vreme danes

Tudi danes bo oblačno, v Sloveniji, Slavoniji in v Vojvodini bo čez dan nekoliko deževalo, drugod bo zjutraj nekoliko megleno, čez dan suho. Brez padavin bodo tudi pri morju.

Jutranje temperature se bodo gibale med ničlo in 5 stopinjami Celzija, v Primorju med 6 in 10, najvišja dnevna temperatura bo med 8 in 14 stopinjami, ob Jadranu celo do 19.

Zvezni meteorologi so tudi za naslednjih nekaj dni napovedali enako kot za današnji dan. Oblačno in razmeroma toplo bo, 17. in 18. decembra lahko pričakujemo v Sloveniji tudi dež, v planinah sneg. Nekoliko lepše vreme nam obetajo šele 19. in 20. decembra.

Jugoslavija : Wales 4:4 (3:2)

TITOGRAD, 15. decembra – V tretji tekmi IV. kvalifikacijske skupine za EP so bili naši nogometni reprezentanti v napadu učinkoviti, v obrambnih vlogah pa precej slabši. »Modri« so dali štiri gole, prav toliko pa so jih dobili. Razmočen in blaten teren je bolj ustrezal waleškim nogometašem. Takole je Rush (v svetlejši majici) znižal na 2:3 in vlil novih moči soigralcem. Waležani so iztržili dragoceno točko. (Telefoto: Tanjug).

Umetno srce ni vzdržalo

SALT LAKE CITY, 15. decembra (Reuter) – Zobozdravnika Barneya Clarka, prvega človeka, ki so mu vstavili umetno srce, so morali vnovič operirati in se zdaj bori za življenje. Operacija je trajala štiri ure. Bolniku so zamenjali levi prekat aluminijastega in poliuretanskega srca. Po operaciji so na medicinskem centru v Salt Lake Cityju sporočili, da je Clark v »zelo kritičnem stanju«.

Celotni levi prekat so mu morali zamenjati zaradi okvare enega izmed ventilov, zaradi česar so nastale motnje v krvnem obtoku in se je močno znižal krvni tlak. Poleg tega je 61-letni zobozdravnik dobil še lažjo pljučnico. Da bi mu olajšali dihanje, so morali opraviti traheotomijo (prerez sapnika). Po prvi operaciji 2. decembra, ko so mu vstavili umetno srce, je bil doslej že operiran tudi na pljučih.

Združeni se bodo hitreje razvijali

V hrastniški Steklarni in Sijaju razmišljajo o koristih in prednostih skupnega gospodarjenja

HRASTNIK, 15. decembra – V hrastniški Steklarni in Sijaju se pripravljajo na združitev. Že dosedaj so našli mnogo stičnih točk. Ustanovili so tudi akcijsko konferenco ZK o združevanju.

V naslednjih dveh mesecih bodo pripravljene podrobnejše analize, ki bodo pokazale vse prednosti združitve. Jasno je, da bi z združitvijo Steklarne in Sijaja nastala ena največjih delovnih organizacij za proizvodnjo svetil v Jugoslaviji.

Združitev bi prinesla tudi racionalizacijo v proizvodnji in skupnih strokovnih službah. Za boljše gospodarjenje bi dosti pomenile skupne raziskave in obdelave domačega in tujega tržišča pri prodaji in nabavah ter skupno usmerjanje in razvijanje proizvodnje. Družno oblikovanje izdelkov bi omogočilo lažje načrtovanje in večji izvoz.

Z združitvijo bi tudi bolje izkoriščali finančna sredstva, hitreje bi se razvijali in izpeljevali predvidene investicije. Tudi nekatere stranske dejavnosti, na primer orodjarna, bi bolj zaživela.

Združitev bi zahtevala tudi reorganizacijo skupnih strokovnih služb. Zlasti bi morala bolj strokovno organizirati delo pri raziskavi trga in sestavljati programe z lastnimi strokovnjaki. Vse to bi lahko dosegli z ustreznimi razporeditvami.

PAVLE BURKELJC

Desetino črnih gradenj naj bi legalizirali

V radovljiški občini predlagajo spremembo odloka o črnih gradnjah

RADOVLJICA, 15. decembra – Izvršni svet občinske skupščine Radovljica se je odločil, da bo občinski skupščini predlagal, naj delno spremeni sedanji odlok o razvrstitvi objektov, ki jo že v uporabljajo pa so bili zgrajeni brez lokacijskega dovoljenja. Po tem odloku je v skupino črnih gradenj, ki bi jih bilo treba porušiti, uvrščenih 33 objektov, predvsem počitniških hiš.

Sprememba se nanaša na tisti del odloka, ki pravi, da v nobenem primeru ni moč legalizirati tistih objektov, ki so bili zgrajeni na zavarovanih površinah – zaradi varstva kmetijskih zemljišč, gozda, pitne vode ali spomeniških in naravnih vrednot. Določilo naj bi omilili tako, da takih objektov ne bi bilo treba porušiti, dokler ne motijo, kot pravijo v predlogu »osnovnega namena zaščite posameznega območja«. Če bo pobuda sprejeta, se bo sedanje število črnih gradenj ki bi jih bilo treba porušiti, zmanjšalo na dobro desetino. V. F.

Nepodeljene kadrovske štipendije

V zagorski občini se večina brani štipendij za »poklicne« šole – Le 5 štipendij za srednje šole

ZAGORJE, 15. decembra – Za to šolsko leto je ostalo v zagorski občini nepodeljenih kar 72 kadrovskih štipendij. To je slaba polovica vseh razpisanih kadrovskih štipendij. Na samoupravni skupnosti za zaposlovanje ugotavljajo, da ostajajo štipendije predvsem za šolanje na »bivših« dve- oziroma trilenih poklicnih šolah, zagorska mladina pa kaže več zanimanja za srednje šole.

Za naslednje šolsko leto 1983-84 je zagorsko združeno delo, brez zdravstvenega doma in delovne organizacije Energoinvest-Varnost, pripravljeno štipendirati 104 učence. Skoraj polovica štipendij je za »poklicne« šole, le pet za srednje in 7 za visoke šole. Kljub temu, da je delež kadrovskih štipendij na število zaposlenih v zagorski občini nad regijskim povprečjem, se v Zagorju zmanjšuje število kadrovskih štipendij.

P. B.

Črede ovac se množijo počasi

Kranj: predvidevali so, da bodo število ovac podvojili, v resnici pa so jih povečali le za polovico

KRANJ, 15. decembra – Zaradi neizkoriščenosti planinskih pašnikov in pomanjkanja mesa so se v kranjski občini odločili, da bodo pospeševali ovčerejo. Za letos so načrtovali, da bodo število ovac podvojili. Vendar pa jim gre uresničevanje načrtov precej slabše od rok kot načrtovanje, zato zastavljenih ciljev ne bodo dosegli.

Letos so od denarja, ki ga v občini zbirajo za razvoj gospodarskih dejavnosti v krajevnih skupnostih, namenili za razvoj ovčereje 3,3 milijona dinarjev. S to družbeno pomočjo rejcem naj bi število ovac, ki jih je bilo lani nekaj več kot 400, povečali na več kot 800. Celotno akcijo okrog pospešitve razvoja ovčereje naj bi speljali preko Gorenjske kmetijske zadruge.

V sodelovanju z živinorejsko-veterinarskim zavodom v Kranju so pripravili načrte za 18 usmerjenih kmetij za ovčerejo. Največ takih kmetij so našli na Jezerskem – štiri – kjer so še posebno ugodne možnosti za rejo ovac. Po dve kmetiji naj bi se usmerili v ovčerejo v krajevnih skupnostih Kokra, Grad in Bela, po ena pa na Šenturski gori in Joštu. V kmetijskih zadružnih enotah v Kranju in Cerkljah so s posameznimi rejci sklenili pogodbe, s katerimi so jim zagotovili strokovno, zdravstveno in materialno pomoč.

Kot pa sedaj ugotavljajo, so delo le polovično opravili. Stalež ovac se je namreč povečal le za 52 odstotkov. Prirastek je še največji na Jezerskem (118 ovac) in Beli (67). Precej manjši je v Kokri (16) in Joštu (9), medtem ko je na Šenturski gori in v Gradu ostalo le pri podpisu pogodb, ker kmetje ovčje črede še niso kupili. Pravijo, da so za tako polovično delo največ krivi v zadrugi, kjer so kmetom premalo pomagali pri tej novi dejavnosti.

Tudi poskus Gorenjske kmetijske zadruge, ki je lani jeseni na Jezerskem zaupala čredo 80 ovac novopečenemu pastirju iz Kranja, se ni obnesel.

LADO STRUŽNIK

PRIŠLI–ODŠLI

Anton Jurkovič, predsednik izvršnega sveta Maribor-Tezno

● Vsi trije zbori skupščine občine Maribor-Tezno so na ločenih sejah izvolili za novega predsednika občinskega izvršnega sveta Maribor-Tezno Antona Jurkoviča, diplomiranega ekonomista. Pred tem so te dolžnosti razrešili Toneta Kranjca, diplomiranega ekonomista, ki je bil imenovan za direktorja mariborske bolnišnice. (M. K.)

Vlado Krulčič novi sekretar OK ZSMS Izola

● Izolski mladinci so na programsko-volilni konferenci za svojega novega sekretarja izvolili 22-letnega Vlada Krulčiča, inženirja strojništva. Pred izvolitvijo je bil Krulčič član predsedstva OK ZSMS. Je aktiven član veslaškega kluba Argo, udeležil pa se je tudi številnih mladinskih delovnih akcij. (I. U.)

TELEKS
informativni tednik dela

UTRIP

Največ znanja so pokazali mladi iz Novega mesta

TREBNJE, 15. decembra – Občinska konferenca ZSMS Trebnje je pripravila zaključno regijsko tekmovanje »Mladost v pesmi, besedi in spretnosti«, kjer so nastopile mladinske ekipe iz občin Črnomelj, Metlika, Novo mesto in Trebnje. Največ znanja in spretnosti so pokazali mladi iz Novega mesta, ki bodo tudi zastopali Dolenjsko na zaključnem republiškem tekmovanju 20. decembra v Ljubljani. Boj za drugo mesto je bil precej izenačen, pri dodatnem vprašanju pa so imeli Trebanjci nekaj več sreče kot Črnomaljci. Priznanja je nastopajočim podelila predsednica medobčinskega sveta ZSMS za Dolenjsko Branka Bukovec.

Vrstni red: 1. ZSMS Bršljin – V. P. 1394/9 (Stojan Kravanja, Milinko Spasojević, Šeko Čilović, Aleš Kumer, Darja Zupančič, Mojca Potočar), 2. ZSMS Trebnje, 3. ZSMS Črnomelj, 4. ZSMS Metlika. (S. D.)

Krožek obrambe in zaščite dobro dela

NOVO MESTO, 15. decembra – Na novomeški srednji šoli za zdravstvene delavce že vrsto let uspešno deluje krožek obrambe in zaščite, ki ga vodi vzgojitelj Branko Djukić. V tem krožku delajo mladi, ki jih zanima področje splošne ljudske obrambe, in so v glavnem vsi člani občinskih teritorialnih enot. Na sliki: sestri Nevenka in Emica Miklič, Violeta Brajer, Andreja Rebernik, Ivan Staniša, Matjaž Bučar in Franci Benedik si v navzočnosti svojega mentorja Branka Djukića ogledujejo rezultate streljanja z zračno puško. (Foto: Slavko Dokl)

Hotelirji na vse načine vabijo goste

PORTOROŽ, 15. decembra – Portoroški hoteli so te dni malodane prazni – 192 gostov je trenutno v njih, od tega le 20 tujih. Seveda si prizadevajo na več načinov pridobiti goste. Tako v hotelu Metropol ponujajo solarij, v katerem se gostje za 200 dinarjev za 10 minut »žarčijo« in tako lahko tudi pozimi razkazujejo čokoladno rjavo polt (po vsem telesu). V hotelu Palace ponujajo vrsto termalnih storitev in najrazličnejše zdraviliške pakete – najbolj zanimivi so shujševalni in raznovrstne masaže, zdravljenje revme, išijasa in drugih obolenj. V hotelih Bernardin so ponudili svoje penzionske storitve za zimsko obdobje z 10 odstotnim popustom, poleg tega pa ima vsak gost na voljo brezplačen kuharski tečaj za pripravo rib, organizirano kopanje in telovadbo v bazenu in otroški vrtec. (B. Š., foto: Bogo Čerin)

Škofjeloški kmetje iščejo nadomestne dele

Za spomladanska dela morajo pripraviti predvsem 857 uvoženih traktorjev

ŠKOFJA LOKA, 15. decembra – Škofjeloški kmetje so na občinski skupščini povprašali, kako je z rezervnimi deli za kmetijske stroje. V občini imajo kar 857 traktorjev tuje izdelave, 810 kosilnic znamke BCS, 180 molznih strojev in 220 pobiralnih prikolic. Za večino teh strojev so morali doslej sami hoditi po rezervne dele čez mejo, ker jih pri nas niso dobili. V trgovinah in konsignacijskih skladiščih jih v glavnem ni tudi sedaj. Kje naj do spomladi, ko se bo začelo delo na polju, dobijo potrebne rezervne dele, sprašujejo škofjeloške kmetje.

Občinski komite za družbeno planiranje in urejanje prostora prav tako ugotavlja, da je oskrba z rezervnimi deli za kmetijske stroje kritična. Na vprašanje pa kmetom niso mogli odgovoriti, ampak so vprašanje poslali republiškemu komiteju za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

L. S.

Za mlade so vendarle našli prostor

Staro poslopje črnomaljske komunale bodo preuredili sami – Pričakujejo denarno pomoč

ČRNOMELJ, 15. decembra – Črnomaljska OK ZSMS je organizirala skupni sestanek s predstavniki črnomaljske krajevne skupnosti, družbenopolitičnih organizacij in sisa za stanovanjsko gospodarstvo o problematiki prostorov za mladino v občinskem središču.

Črnomaljska mladina je zelo delavna, vendar prostorov za nekatere dejavnosti, ki bi jih radi razvijali sami in ne v okviru specializiranih organizacij nimajo. Edini prostor, ki ga imajo mladi Črnomaljci na voljo, je Integralov disco klub.

V Črnomlju so sedaj, vsaj tako kaže, našli rešitev za mlade. Prostor naj bi uredili v starem poslopju komunalnega podjetja ob Zadružni cesti. Pri tem mladi računajo na denarno pomoč drugih družbenopolitičnih organizacij in občine. Vsa dela nameravajo opraviti sami, material za obnovo pa bodo morali kupiti.

M. D.

Popravljene žičnice in izboljšana smučišča

Delavci tozda Žičnice Kranjska gora so pohiteli pred smučarsko sezono – Dražji prevozi z žičnicami

KRANJSKA GORA, 15. decembra – Delavci tozda Žičnice Kranjska gora skrbijo za dvajset žičnic v jeseniški občini, ki so od Španovega vrha do Planice, zmorejo pa 12.000 prevozov na uro. Tudi letos so opravili precej del, da bi zimo pričakali čim bolje pripravljeni.

V Španovem vrhu, kjer so sicer govorili, da letos s smučarijo ne bo nič, so zamenjali dvesto metrov nosilne vrvi. V Mojstrani so izboljšali smučišče, kmalu bodo postavili novo spodnjo postajo, v kateri bodo poleg prostora za prodajo kart še reševalna postaja, manjša delavnica ter sanitarije. V Gozd Martuljku so zamenjali transportno vrv, v spodnjem delu razširili smučišče ter povečali parkirni prostor. V Podkorenu so uredili obvoznico na zgornji postaji sedežnice, v Kranjski gori pa razširili obvoznico na zgornji postaji Vitranc I, razširili prehod z Bukovnika na Preseko, poskrbeli za novo električno opremo na vlečnici Brsnina, razširili parkirni prostor, stebre pa bodo obložili z blazinami.

V Kranjski gori bodo prevozi na žičnicah za 16 odstotkov dražji kot lani. Dnevna karta bo stala 250 dinarjev. Pri kartah bodo letos uvedli več novosti. Najprej popuste za otroke do desetega leta starosti, za katere bo stala dnevna karta 180 dinarjev. Novost bo dopoldanska karta (od 9. do 13. ure), ki bo stala 140 dinarjev, prav tako pa tudi tako imenovana terminska karta, ki jo bo moč kupiti za smučanje za tri do petnajst dni. Pokazalo se je namreč, da tedenska karta marsikomu ni ustrezala.

VLASTA FELC

V Novem mestu gostejši telefoni

NOVO MESTO, 15. decembra – Do konca letošnjega leta bo na območju ptt podjetja Novo mesto priključeno na avtomatske telefonske centrale 14.000 telefonskih naročnikov. Kot je dejal direktor Rajko Gerdovič bodo samo letos priključili 2000 novih naročnikov. Kot zadnji bodo prišli na vrsto telefonski naročniki v novi novomeški stanovanjski soseski ob Cesti herojev, kjer bodo do konca leta priključili še 250 telefonov. Novi naročniki bodo za telefonski priključek prispevali po 4000 dinarjev, razliko pa je poravnal investitor stanovanjske gradnje, novomeški Pipnir. V tem delu Slovenije, ki ga pokriva ptt podjetje, pride v povprečju že 11 telefonov na 100 prebivalcev.

S. D.

AVTO magazin

Radovljiški dom bo kmalu imel vse potrebne prostore

V prizidku, ki naj bi ga dokončali do prihodnje jeseni, bo 80 novih ležišč in 20 bolniških postelj

RADOVLJICA, 15. decembra – Dom dr. Janka Benedika, ki so ga v Radovljici odprli pred petimi leti, je vse od konca leta 1978 skoraj popolnoma zaseden. Zdaj je v njem 129 stanovalcev, na sprejem v bolniški oddelek (čakati je treba tudi po tri mesece), pa čaka še 20 ljudi.

V domu je največ (85 odstotkov) oskrbovancev iz radovljiške občine. Dnevna oskrba v enoposteljni sobi stane 320 dinarjev. Polovica oskrbovancev običajno ceno lahko plača sama, ostalim pa delno ali v celoti pomagajo skupnosti socialnega skrbstva.

Dom težko dobi primerne delavce za delo, v katerem ni prostih sobot in nedelj, ter za nizke osebne dohodke, ki so ob koncu septembra v povprečju znašali 11.300 dinarjev. Poleg socialne delavke potrebujejo predvsem delovnega terapevta, vendar pa normativi za taka delavca dovolijujejo šele pri domu, ki ima od 150 do 200 stanovalcev.

Vendar pa bodo oba delavca dobili septembra prihodnje leto, ko bodo zgradili prizidek, ki so ga začeli zidati julija letos. Zanj so se odločili zaradi potreb, glede na povečano število oskrbovancev pa se bodo zmanjšali tudi režijski stroški.

V prizidku bo 80 ležišč, največ (48) v enoposteljnih sobah, po katerih je največ povpraševanja. V bolniškem oddelku bo 20 postelj. V prizidku bodo tudi nova jedilnica s 140 sedeži, zakloniščе, nova pralnica, povečana kotlarna, dodatni prostori za shrambe, prostor za dnevno varstvo dvanajstih oseb in še kaj. Vgrajeno bo tudi avtomatsko osebno dvigalo. V sedanjem domu bodo s preureditvijo dobili prostor za fizioterapijo in delovno terapijo, na zdajšnjem bolniškem oddelku pa uredili jedilnico.

Prizidek bo stal 107 milijonov dinarjev: 102 milijona sta iz sklada za gradnjo domov in stanovanj upokojencev SRS, ostalo pa bodo solidarnostna sredstva skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja jeseniške in kranjske občine.

VLASTA FELC

Šola iz prispevka tudi na Veliki Dolini

VELIKA DOLINA, 15. decembra – V brežiški občini so s samoprispevkom v poldrugem desetletju zgradili nove šole v Brežicah in na Bizeljskem, prenovili objekte v Cerkljah, Artičah, Pišecah in Globokem ob njih so dobili tudi oddelke vrtcev – ter posodobili učilnice v šolskem centru Brežice, načrtujejo pa še novo šolo v Dobovi ter šolo s prilagojenim učnim programom v Brežicah. Na Veliki Dolini bodo do pomladi dobili 3 nove učilnice, dva kabineta in oddelek otroškega vrtca, računajo pa še na novo telovadnico ter prostore za šolsko kuhinjo. S 7 milijoni dinarjev bodo na Veliki Dolini omogočili enoizmenični in kabinetni pouk za 161 otrok. (Besedilo in slika: Vlado Podgoršek)

PISMA BRALCEV

Kako kar najbolj učinkovito pomagati starejšim!

Mnogi ljudje nimajo te sreče, da bi jim v starosti pomagali sorodniki ali sosedje. Odločiti se morajo za oskrbo v domovih počitka. Kljub boleznim in osamelosti pa bi želeli živeti čim dlje doma. Spričo teh dejstev imam nekaj predlogov:

Krajevne skupnosti ali občine naj bi imele redno zaposlene ljudi, ki bi bili odgovorni za pomoč takšnim občanom. Če ostareli nimajo zadostne in primerne prehrane med občasno boleznijo in oslabelostjo, naj bi jih jo le-ti prinašali na dom iz obratov družbene prehrane ali bolnišnic. Če bi potrebovali obrtnika za kakršnakoli popravila, naj bi jim to uredili. Telefon je nujno potreben pri vsakem starejšem ali oslabelem občanu, saj z njim lahko pokliče zdravnika, zanj zadolžene ljudi, sorodnike ali sosede. To bi jim po mojem morala preskrbeti družba.

Bolni in ostareli sami ne morejo v trgovine. Socialni delavci tega zanje ne delajo, saj to tudi ni njihova naloga; sosedje in občasni obiskovalci pa smo pri tem prepočasni. Prav tisti redno zaposleni ljudje naj bi bili zato odgovorni za takšna opravila in tako bi ostareli lahko dalj časa živeli v okolju, ki so ga vajeni in ki si ga želijo. Njihov odnos do teh ljudi pa naj bi bil seveda tak, da bi jim zaupali in sprejemali njihovo pomoč. Dokler ne bodo vsi starejši ljudje imeli zagotovljenih vseh pogojev za življenje, občutka, da družba misli nanje, da jim vestno in učinkovito pomaga, materialno in zdravstveno do najvišje možne starosti, ne moremo govoriti o uspešnosti socialne pomoči.

Čeprav naj bi bili v vsakem večjem kraju domovi, so starejši ljudje v njih v čisto drugačnem okolju, kar je prav gotovo dodatna psihološka težava. Oddaljenost pa onemogoča njihovim znancem, ljudem njihove generacije, ki so prej živeli z njimi v istem okolju, da bi jih obiskovali. Tudi obiski zaposlenih sorodnikov so v domovih redkejši. Pri tem pa me zanima, kaj naša družba pričakuje od ljudi, ki zapustijo svoje sorodnike na oddaljenih in zapuščenih kmetijah, sami živijo v mestih in ne skrbijo zanje. Domovi po mojem ne bi smeli za vsako ceno jemati teh ljudi v oskrbo, zlasti, če bi raje živeli doma.

Nekaterim oskrbovancem v domovih počitka dodaja denarno pomoč družba, da lahko v njih živijo. Takim od pokojnine oziroma lastnega dohodka ne ostaja ničesar. So povsem brez lastnega denarja. Ne morejo si kupiti nobenih osebnih predmetov in se nemoteno vključevati v družbo svojih bolje situiranih kolegov. Mislim, da bi bilo primerno, če bi ta dodatek zvišali za toliko, da bi jim bilo to omogočeno. Z delom so si to tudi zaslužili.

Nezadostna prehrana, mraz, slaba razsvetljava, neobveščenost, predolgo odlašanje na obisk pri zdravniku – vse to ima za posledico slabo zdravje in oslabelost. Ko sem na zavodu za socialno skrbstvo seznanil nekatere, čeprav nepristojne, z nekaterimi hudimi primeri nezadostne družbene pomoči starejšim, so mi preprosto odgovorili, da so institucija in na nobena institucija ne išče strank sama. Seveda mnogi mislimo drugače. Mislimo, da bi morala biti pomoč pomoči potrebnim občanom učinkovito izpeljana. To pa pomeni precej večje zanimanje za razmere v družbi, kot ga kaže odgovor socialnega skrbstva. Mislim, da bi se z upoštevanjem mojih predlogov stanje bistveno izboljšalo in mogoče celo uredilo, kar je nedvomno v interesu naše samoupravne socialistične družbe. Spričo tega bi želel, da o teh mojih predlogih pristojni resno razmislijo in tudi nekaj ukrenejo.

Sprašujem se, kje so bili objavljeni referati ali izvlečki iz referatov s kongresa gerontologov letos v Ljubljani, ker menim, da bi to zanimalo tudi širšo javnost in pripomoglo k izpolnjevanju naših dolžnosti do starejših ljudi.

BOGOMIL VELIKONJE, Rimska 5, Ljubljana

Pomanjkanje lahko omilimo s posebnimi izkaznicami

Sedanje večje ali manjše pomanjkanje osnovnih življenjskih dobrin, ki je občasno akutnejše, pa zopet milejše, lahko uspešno omilimo ali odpravimo le z uvedbo osebnih izkaznic (kart), ki bi morale biti premišljeno in ustrezno tiskane.

V prerokovanje, kakšna bo preskrba prebivalstva čez dva meseca ali prihodnje leto, se ne spuščam. Ne glede na to, ali se vodstvo izredno pomembne akcije NNNP ukvarja tudi z nalogami preskrbe, sodim, da smo že danes pred resno dilemo, kako odpraviti sedanje stanje. Ko nimamo manjkajočih dobrin za vse, moramo vsaj tisto, kar imamo, povsem zavestno zagotoviti vsemu prebivalstvu oziroma vsem upravičencem. Primer: na odrezek št. 16 (redne 3-mesečne nakaznice) prejmejo vsi potrošniki od 10. do 20. decembra po kilogram, dva ali tri pralnega praška v trgovinah, kjer sicer kupujejo. Lahko bi še rekli, da bo objavljeno, kdaj bo spet prašek. Razumljivo je, da bi morali poskrbeti za zadostno zalogo praškov, ne glede na to, ali bi jo ustvarili v enem ali v dveh mesecih, kajti vedeti moramo, da bi nekritje odrezka št. 16 povzročilo popolno nezaupanje do smiselno organizirane preskrbe.

Menim, da je občasno pomanjkanje moke, pa tudi olja, sladkorja, masla, mesa, kave, itd. v precejšnji meri posledica gospodarskega stanja. Če bi se naše težave še nadalje zaostrovale, bi bilo prav, da že vnaprej pripravimo možnost za čimobljo pravično racioniranje vitalnih dobrin.

Ne tako, kakor »kane«; kdor ima srečo, dobi, kdor je nima, ne dobi, denimo kave. Prepričan sem, da bomo tudi v težjih časih uvozili nekaj kave. In zopet bi šledila objava: upravičenci prejmejo na mesec, na primer 20 dkg kave, na odrezek št. 17.

Toliko prav na kratko o sedanji potrebi po uvedbi nakaznic, sicer pa vsem tistim, ki se jih to tiče, resno opozorilo, da moramo biti tudi glede preskrbe v okviru NNNP ali zunaj nje resno pripravljeni na morebitno organizirano distribucijo za življenjske potrebe. Naj nas take pripravljenosti ne bo prav nič sram. Gospodarska stiska duši ves svet, ne samo nas.

Nikakor ne moremo mimo nekaterih nesmiselnih člankov in opravičil v časopisih. Sem velik prijatelj resnice. Članek: »Boni so potuha za tiste, ki skrbe za preskrbo.« Predvsem bi rad vedel, kdo so tisti, ki skrbe za preskrbo. Če ni dovolj mesa, nam vsak mesar pove, da ni živine. Rad bi vedel, katero trgovsko podjetje ni naročilo dovolj moke, olja, sladkorja, masla itd.

Nikoli ne povemo resnice. Moke ni zato in zato, krivec je bil kaznovan pred sodiščem. Nikogar ne jemljem v zaščito. Tudi sam ne izključujem napak, pri prodaji na drobno. Ničesar pa do danes nismo ukrenili, da bi preprečili kopičenje zalog; prav to pa neusmiljeno prazni police v trgovinah, ob popolni nemoči trgovskih delavcev.

BOGOMIR STANIČ, Gerbičeva 22, Ljubljana

Opozorilo sodelavcem

Vse, ki bi radi v rubriki Pisma bralcev kaj potožili, pohvalili ali pa opozorili na kakšen problem, obveščamo, da ne bomo objavljali pisem, ki ne bodo podpisana z imenom, priimkom in s polnim naslovom. Hkrati pa v tej rubriki ne bomo mogli objavljati pisem, daljših od 60 tipkanih vrst.

SPOMINI

LEONID ILJIČ BREŽNJEV

25. nadaljevanje

Danes sem bil v centrali, na jezu, a nisem videl nič takega: nobene parole, nobenega poziva, nobenega imena udarnikov, nobene številke o tem, za kaj se borimo. Tako je torej s tekmovalnim duhom.«

Nadaljeval sem:

»Partijski komite mora poznati vse udarnike, pa ne le poznati. S pomočjo agitatorjev in propagandistov mora poskrbeti, da bodo vsi graditelji vedeli za njihove rezultate in, kar je še posebej važno, za njihove metode. Že jutri je treba dati v tisk, na radio, napisati na letake, s koliko odstotkov je ta ali ona brigada izpolnila plan. Izrabiti moramo vsa sredstva, ki jih je akumulirala partija. In če partijski komite doseže, da bo nastal pravi tekmovalni duh, mora to postati zares masovno. Šele tedaj bo dnjeprostrojska elektrarna začela delati v planiranem roku. Če pa bo partijski komite samo jemal na znanje poročila oddelka za planiranje – potem to ni vodenje socialistične tekmovalnosti . . .«

Glas iz dvorane: »Pri nas pa se največkrat presoja kar po poročilih!«

»Torej je treba to nehati. Tekmovalnost je neposredno odvisna od ravni dela znotraj partije. Vsakdo med nami ve: kadar hoče partija rešiti še tako zapleteno vprašanje, vedno okrepi notranje delo. Če bo na gradbišču zavladala stroga partijska disciplina, bomo naredili red in vse delo se bo izboljšalo, kajti noben ukaz ni za komunista močnejši od ukaza partije . . .«

Ko danes prebiram te zapiske, opažam, da se veliko ponavlja, vendar bi takšna stališča podprl še dandanes, kajti linija, partijska linija se gradi le tako, da iz dneva v dan, iz meseca v mesec dosegaš postavljene cilje, razvijaš svoje ideje, ne odstopaš od svojih besed in ne pozabljaš na svoje sklepe.

Vzemimo še en stenogram – pogovor je tekel drugod, tema pa je bila ista:

»Prav tako moram opozoriti, tovariši, da agitacija pri vas ne izraža poteka in razmaha gradnje. Splošno zveneči pozivi niso še nikomur pomagali! ‚Zaporožstal – to je biser juga!‘ Lep plakat? Seveda je lep, ni kaj reči. Ali pa je tudi resničen? Seveda je tudi resničen. Pojdimo naprej: na kaj sploh opozarja? Mi potrebujemo konkretne pozive k delu, k dejavnosti, potrebujemo plakate, na katerih so številke, datumi, imena inženirjev novatorjev, stahanovcev, delavcev važnih poklicev. Pa ne vedno istih, da tako rečem, enkrat za vselej potrjenih, marveč vedno novih in novih, tistih, ki so se s tekmovanjem prebili v prve vrste. Ljudstvu moramo pokazati izredno četo delovnih junakov v Zaporožstroju!«

Tako organizacijsko kot politično delo sta vodila k istemu cilju. Oblastni komite partije si je prizadeval, da bi množica ljudi postala kolektiv, da bi v kolektivu dozoreli voditelji, pomembni, vidni ljudje. In res je bilo veliko takih ljudi. Slišal sem zanje, pogovarjal sem se z njimi na delovnih mestih, ko sem hodil po gradbiščih. V takšnem okolju, kot v rovu na fronti, se ljudje najbolje spoznajo.

Vzemimo nenavadno usodo. Kadar sem prišel v Dnjeprostroj, sem že od daleč zaslišal zvonko prepevanje deklet, ki so prevažala beton za jez. Do oči so bile zavite v šale, posute so bile s cementnim prahom, toda vedrine niso nikoli izgubile, pa naj je bilo vroče ali mraz. Če si jih vprašal, kako kaj napreduje delo, so vedno zvonko odgovorile: »Dobro!« To je bila brigada Ane Loškarjeve, vpisana v knjigo časti republike. Na nekem sestanku aktiva, na katerem so sodelovale udarniške, mladinske in frontovske brigade, so med odmorom prišla k meni urejena dekleta. Takoj sem v njih prepoznal svoje stare znanke.

»Mar je tudi vaša brigada frontovska?«

»Bila je frontovska.«

»Ne, Ana, ne strinjam se. Poplave bodo, potreben je dober beton, od vas je odvisna kvaliteta dela vseh brigad. Vaša fronta je še pred vami.«

Dekleta so dobro delala. Med proslavo tridesetletnice oktobrske revolucije sem jih zagledal med manifestanti in kriknil sem v mikrofon: »Pozdrav brigadi Ane Loškarjeve!« Ozrle so se in se nasmehnile.

Kmalu nato sem zvedel, da je Ana hudo bolna. Maščevalo se ji je lakotno otroštvo med vojno – imela je jetiko. Vse smo storili, da bi ozdravela, predlagali smo ji drugo delo, pa je vse odločno zavrnila:

»Ne morem živeti brez gradbišča in deklet!«

Za obnovo Dnjeprogesa je dobila red Lenina. Čez nekaj let sva se spet srečala v Moldaviji: ozdravela je in z možem je gradila dubosarsko elektrarno. Prepričan sem, da je niso pozdravila samo zdravila in toplice. Ana se je sama rešila, ker je ostala vedra, ker ni nehala delati, ker se ni potegnila vase, marveč je živela polnokrvno življenje. Pozneje sem zvedel, da je Ana Stepanovna spravila do kruha štiri otroke in da dela kot upravnica delavskega doma.

Na drugem gradbišču sem spoznal monterja cevi Ivana Rumjanceva. Bil je mlad, modrook, čeden fant, izumitelj, pameten, pravi mojster svojega poklica. Mogoče je začel prezgodaj delati: oče mu je padel na fronti; Ivan pa je hotel pomagati materi. Tisto, česar ni dobil v šoli, je dohitel z raziskovalnim duhom, izkušnjami in nadarjenostjo. Ivan je gradil velika podjetja v Jaroslavju, Gorkem, Čirčiku, pri nas pa je delal v Zaporožstroju. Tiste čase je prav on predlagal novo metodo za montažo velikih blokov.

»Cevi sestavimo na zemlji,« je razlagal. »Naredimo, popravimo, montiramo v celoto. Tako je laže, udobneje, seveda tudi hitreje. Nato dvignemo sestavljene dele v zrak, nakar jih le še povežemo v celoto. To ni nobena modrost!«

»Ali ni to tvegano? Mar ni nevarno za ljudi?«

Nasmehnil se je:

»Česar se oči bojijo, to roke naredijo. Ne vznemirjajte se, Leonid Iljič, vse smo preračunali, vse so preverili inženirji.«

V metalurgiji je potrebnih veliko cevovodov, povezujejo vse mogoče obrate, prepletajo se v vseh smereh – to je naporen del opravkov. Svetoval sem članom političnega biroja v montaži, naj zaprosijo Rumjanceva, da bi govoril na odprtem partijskem sestanku. Poročilo o sestanku je objavil naš časopis »Graditelj«, potem pa je še »Pravda« natisnila velik članek z naslovom »Izkušnje Ivana Rumjanceva – za vse monterje«. Ta metoda se je potem razširila po vsej Sovjetski zvezi.

Potem je Rumjancev delal na gradbišču doma kulture in znanosti v Varšavi, pomagal je montirati metalurški kombinat v Indiji . . .

Takih srečanj je bilo veliko, vseh ni mogoče našteti, zato naj ne bodo užaljeni tovariši, ki jih nisem imenoval. Nisem jih pozabil.

SVETEL ZGLED – Sovjetski rudar Aleksej Grigorjevič Stahahov je v noči s 30. na 31. avgust 1935 v eni delovni izmeni (petih urah in 45 minutah) nakopal 102 toni premoga, kar je bilo tedaj 14 delovnih norm. Kot udarnik in novator je zaslovel po vsej ZSSR, po njegovem imenu pa je nastala tudi beseda »stahanovstvo« za opis izrednih in udarniških dosežkov. Stahanov je med številnimi odlikovanji dvakrat dobil red Lenina, leta 1970 pa je postal heroj socialističnega dela. Na sliki: Stahanov z ženo na paradi v Moskvi leta 1936.

4

Na splošno moram reči, da so spomini na ljudi, zlasti še na dobre ljudi, pri partijskih voditeljih človeška dolžnost in pokliena obveznost. Druženje z ljudmi je vedno koristno za partijskega delavca, utrjuje njegovo povezanost z življenjem, pomaga mu, navdihuje ga, kot se reče, kajti iz prve roke zve za namere, interese, potrebe ljudi. Kratko in malo prijetno je odkriti dobrega človeka – delavca, kolhoznika, graditelja, agronoma, umetnika, novinarja, znanstvenika. Za to mi ni nikoli ni bilo žal časa, pa tudi sam značaj partijskega dela veliko pomaga pri tem.

NOVI DEVIZNI TEČAJI

Tečajna lista št. 245 z dne 15. decembra 1982

država	valuta	tečaj velja za	nakupni za devize	srednji	prodajni	nakup. za čeke in kred. pisma	nakup. za efek. in pošt. nak.
Avstrija	šiling	100	363,0609	363,6063	364,1517	355,80	353,98
Belgija	frank/C	100	131,3687	131,5661	131,7634	–	–
	frank/F	100	128,0116	128,2039	128,3962	125,13	124,49
Danska	krona	100	728,8956	729,9906	731,0856	712,49	708,85
Finska	marka	100	1164,4048	1166,1540	1167,9032	1138,20	1132,38
Francija	frank	100	900,9728	902,3263	903,6798	880,70	876,20
Nizozemska	gulden	100	2333,3124	2336,8176	2340,3228	2280,81	2269,15
Italija	lira	100	4,4265	4,4332	4,4398	4,34	4,31
Norveška	krona	100	892,2976	893,6381	894,9785	872,22	867,76
ZR Nemčija	marka	100	2555,3621	2559,2009	2563,0397	2504,25	2491,48
Španija	pezeta	100	48,9010	48,9745	49,0480	46,94	46,70
Švica	frank	100	3010,0756	3014,5975	3019,1194	2949,87	2934,82
Švedska	krona	100	848,7346	850,0096	851,2846	829,64	825,39
V. Britanija	funt	1	101,2752	101,4274	101,5795	99,00	98,49
Irak	ir. dinar	1	210,4419	210,7580	211,0741	–	–
Japonska	jen	100	25,5945	25,6330	25,6714	24,57	24,44
Kuvajt	kv. dinar	1	213,5148	213,8356	214,1563	204,97	203,91
Kanada	dolar	1	50,5026	50,5785	50,6544	48,48	48,23
ZDA	dolar	1	62,6100	62,7041	62,7981	61,20	60,89
Avstralija	a. dolar	1	60,0244	60,1146	60,2048	57,62	57,32
Grčija	drahma	100		84,96	87,59	81,90	81,46
Irska	funt	1		85,68	85,81	82.13	81.71

Nakupni in prodajni tečaji za devize začno veljati 15. decembra 1982 ob 14. uri, srednji pa 16. decembra 1982. – Tečaji za efektivo, čeke, kreditna pisma in poštne nakaznice začno veljati 16. decembra 1982. – Srednji in prodajni tečaji za devize se uporabljajo tudi za efektivo, čeke, kreditna pisma in poštne nakaznice, začenši s 16. decembrom 1982.

ljubljanska banka

Ljubljanska banka nudi
za prodana devizna sredstva ugodne kredite

Pokol v Maseriju pred ZN Stališče SFRJ do Namibije

VS začel razpravo o agresiji Pretorie, medtem ko je generalna skupščina obravnavala namibijsko vprašanje – Dnevni red 7. vrha neuvrščenih

NEW YORK, 15. decembra (Tanjug) – Varnostni svet je začel razpravljati o pogostih napadih rasističnega južnoafriškega režima na sosednje neodvisne afriške države, še zlasti o najnovejšem pokolu v glavnem mestu neodvisnega Lesota Maseruju. Zakaj se je rasistični režim v Pretorii odločil za takšen zločinski napad na Lesoto? Na to vprašanje je sinoči v varnostnem svetu odgovoril kralj Lesota Moshoeshoe II., ki je prišel na sedež ZN, da bi osebno prosil za podporo svetovne organizacije in zaščito pred ponovnimi agresivnimi napadi.

Kralj je odločno zavrnil trditev Pretorie, da je šlo za maščevanje in preventivni napad na južnoafriške. begunce v Lesotu, ki so baje izvedli sabotaže v Južni Afriki in se pripravljajo na nove. Takšno razlago je opisal kot pravno neutemeljeno in nesmiselno.

Kam bi nas lahko pripeljejo priznanje pravice od preventivnega napada, se je vprašal in nato poudaril, da so sabotaže, o katerih govori Pretoria, izvedli na tisoče kilometrov daleč od Lesota, da so beguncem iz Južne Afrike, ki so si poiskali zatočišče v Lesotu, vzeli orožje in da je bilo v zadnjem južnoafriškem napadu na prestolnico Maseru več žrtev med lesotskimi državljani kot med begunci.

V generalni skupščini ZN pa so danes razpravljali o Namibiji. »Namibijsko ljudstvo mora imeti tako kot vsako drugo pravico, da upravlja lastno državo, da svobodno ravna s svojimi naravnimi, družbenimi in gospodarskimi zmogljivostmi, da se znebi vseh oblik podrejenosti tujim silam, da si pridobi in ohrani svobodo in neodvisnost v notranjem razvoju in v odnosih z drugimi državami in dejansko in enakopravno sodeluje v razvoju mednarodnih odnosov,« je izjavil stalni predstavnik SFRJ v ZN veleposlanik Ignac Golob. Poudaril je, da je Jugoslavija tako kot doslej pripravljena sodelovati pri uresničevanju načrta ZN o Namibiji ter vsestransko podpreti in pomagati SWAPO v pravičnem boju za samoodločbo namibijskega ljudstva, vse dokler v Namibiji ne bodo odpravili zasedbe in izkoriščanja.

NOVI KIH

● NEW YORK, 15. decembra (Tanjug) – Indija je seznanila koordinacijski biro neuvrščenih držav s potekom priprav na sedmo konferenco. Biroju so sporočili, da bo dnevni red takšen, kot ga je že formuliral Irak. Indija je seznanila koordinacijski biro tudi s pripravo osnutkov dokumentov, ki jih bo kot gostiteljica predložila voditeljem držav in vlad gibanja neuvrščenih. Indijski predstavnik je poudaril, da je poglavitni cilj sedme konferejce okrepiti enotnost gibanja neuvrščenih, da bi tako prispevali k izboljšanju mednarodnih razmer.

Odnosi med Jordanijo in Palestino

Ustni dogovor med Huseinom in Arafatom zapisali v obliki dokumenta

KAIRO, 15. decembra – Mešana komisija, ki sta ji predsedovala jordanski premier Mudar Badran in vodja PLO Jaser Arafat, je po dvodnevnem zasedanju pripravila osnutka dveh sporazumov – o bodočih odnosih med Jordanijo in osvobojeno Palestino ter o skupni politični strategiji. Tako so ustni dogovor, ki sta ga sredi oktobra v Amanu sklenila kralj Husein in Arafat, zdaj dejansko prvič zapisali v obliki dokumenta, o katerem se bodo še pogovarjali tako v krogu njegovih podpisnikov kot v širšem krogu.

Večina opazovalcev na Bližnjem vzhodu sodi, da se je PLO s tema sporazumoma kar najbolj prilagodila Reaganovi mirovni pobudi in ponudila roko sprave Washingtonu. Kmalu se bo izkazalo, ali bo druga stran pozdravila ta korak. Če ne prej, pa vsekakor prihodnji teden med obiskom kralja Huseina v Washingtonu. Vsekakor pa sta sporazuma, sklenjena v Amanu, okrepila položaj jordanskega suverena pred njegovimi pogovori v Beli hiši.

M. H.

»Pionir« bo spet izšel

ZAGREB, 15. decembra (Tanjug) – Ob 40-letnici Zveze pionirjev Jugoslavije bo v Zagrebu izšla priložnostna izdaja časopisa Pionir. Njegova prva številka je izšla junija 1942. Med vojno so ga natisnili 17-krat, v osvobojeni domovini pa je izhajal do leta 1962.

OGLEDALO

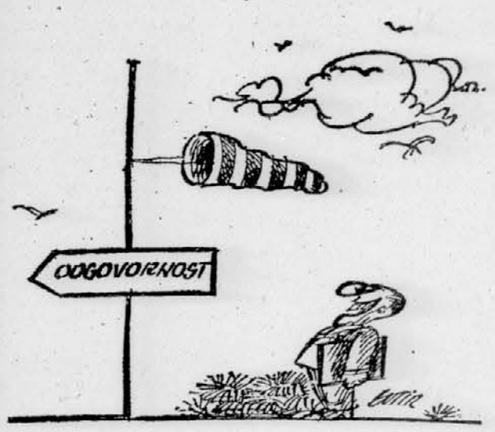

S. BUTIR, Borba

IZ POSLOVNEGA SVETA

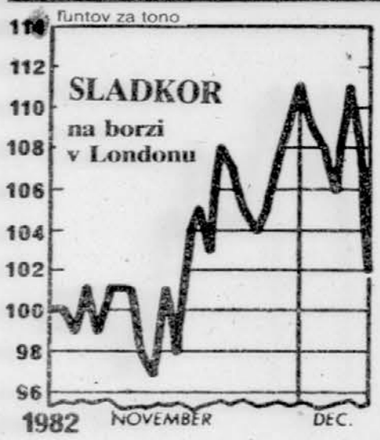

● PO OBČUTNI RASTI SE CENA SLADKORJA SPET STRMO ZNIŽUJE – Na svetovnih borzah so se cene sladkorja spet začele zniževati; na londonski borzi je bila tona sladkorja v minulih dneh vredna le še 102 funta šterlinga, kar pomeni, da je cena v dobrih dveh tednih padla za domala 10 britanskih funtov. Še 1. decembra je bila tona sladkorja na tej borzi vredna nekaj več kot 111 funtov šterlingov. Cene so znižale novice o napovedanem izvozu držav proizvajalk.

● OMEJITEV UVOZA SLADKORJA V ZDA – V Združenih državah so uvedli nove omejitve uvoza sladkorja, zato da bi zaščitili domačo proizvodnjo pred uvozom cenejšega sladkorja s svetovnega trga. Če bi namreč nadaljevali z uvozom cenejšega sladkorja, bi imel državni proračun večje izdatke zaradi odkupovanja domačega sladkorja (ta ima zagotovljeno ceno). Kakor je znano, je svetovni pridelek sladkorja letos obilen, zato naj bi zmanjšane uvozne kvote, ki so jih uvedli v ZDA, veljale najmanj do konca tekočega leta. Če pa bodo cene sladkorja na svetovnem trgu še naprej padale, bodo omejitev uvoza podaljšali. Kvota za uvoz sladkorja v Združenih državah znaša do konca leta 220.000 ton. Kvota bo razdeljena sorazmerno po državah izvoznicah. Poleg tega še vedno velja carina v višini 2,8 ameriškega centa na utežni funt.

● ZDA: PREPOVED UVOZA MESNIH IZDELKOV IZ DANSKE – Ameriško ministrstvo za kmetijstvo je prepovedalo uvoz mesnih izdelkov iz Danske, ker se je v tej državi razširila epidemija parkljevke. Prepovedan je uvoz govedа, svinj, ovac, koz, svežega hlajenega in zmrznjenega mesa ter mlečnih izdelkov. Dovoljen pa je uvoz mesnih konserv in trdega sira, pa tudi uvoz surovih kož in krzna.

● TRAJNO SODELOVANJE Z LIBIJSKO DŽAMAHIRIJO – Potem ko so Jugoslavijo pred kratkim obiskali voditelji libijske Džamahirije, se za jugoslovansko gospodarstvo spet odpirajo nove možnosti. Dokument, ki sta ga ob tej priložnosti podpisali obe strani je pomemben predvsem, ker zagotavlja trajno ekonomsko sodelovanje. Številne jugoslovanske delovne organizacije, ki so že leta prisotne na libijskem tržišču so se izkazale tudi na področju investicijskih poslov in dokazale, da so sposobne prevzeti celotne gradnje tudi zahtevnih industrijskih objektov. Tako Libija tudi sedaj ponuja Jugoslovanom sodelovanje pri industrializaciji te države. Poleg tega pa v Libiji želijo od naših delovnih organizacij vse od transferja tehnologije, licence, znanja, do oblikovanja proizvoda in upravljanja. Še posebno je zanimiva vrnitev jugoslovanskih delovnih organizacij v Libijo na področju kmetijstva, kjer gre tudi za projektiranje. Med delovnimi organizacijami, ki so podpisale nove pogodbe za investicijska dela sta tudi ljubljanski SMELT in Pionir Novo mesto, medtem ko mnogi pričakujejo konkretnejših rezultatov pri dosedanjih ponudbah. Od sestanka mešanega komiteja (ta bo sredi decembra v Tripoliju) jugoslovanske delovne organizacije tokrat pričakujejo razgovore o konkretnih ponudbah, prav gotovo pa tudi o plačilu investitorjem, kar je

● KRIZA V KENIJI NAJMANJ ŠE DVE LETI – Kenijski finančni minister Magugu je napovedal, da bodo v Keniji še dve ali tri naslednja leta prevladovale zaostrene razmere. To je povedal, ko je pojasnjeval razloge za nove občutne podražitve, ki zadevajo bencin. Dizel letalsko gorivo, pivo in cigarete. Vlada je zvišala tudi (za 10 odstotkov) carinske dajatve za uvoz blaga. Ob sprejemanju letnega proračuna pred pol leta je minister Magugu obljubil, da mu ne bodo sledile poznejše podražitve, a odtlej, je priznal, so se razmere poslabšale (naraščajoča brezposelnost in zapiranje tovarn). V dveh do treh letih, dokler si gospodarstvo ne opomore, kenijska vlada tudi ne namerava uresničevati nobenih novih razvojnih načrtov, je povedal Magugu. (T. D.)

● NOVO GOSPODARSKO RAZSTAVIŠČE V PARIZU – Severno od francoske prestolnice, vsega tri kilometre od mednarodnega letališča Roissy-Charles-de-Gaulle, so predali namenu 70.000 kvadratnih metrov razstavišča, ki je tako po arhitektonskih kot organizacijskih rešitvah eno najsodobnejših v Evropi. Razstavišče Villepinte bo od 19. do 25. januarja gostilo salon igrač, nato pa mednarodne salone gospodinjskih aparatov, grafične in papirne industrije itd. Sedanji prostori so samo prva etapa gradnje, ki je stala približno pol milijarde frankov, terjala pa niti dve leti del. (V. N.)

● REKORDNA PRODAJA AVTOMOBILOV V FRANCIJI – Kljub stavkam, ki močno motijo redno proizvodnjo, bodo v Franciji letos prvič v zgodovini prodali več kot 2 milijona osebnih avtomobilov. Novembra je bila prodaja (201.737 novih registracij), kar za 24,6 odstotka višja kot oktobra, od začetka leta pa so v Franciji registrirali 1,855.863 novih avtomobilov (za 11,2 odstotka več kot v prvih 11 mesecih 1981). V rekordnem letu 1979 so v Franciji prodali 1,976.391 osebnih avtomobilov. Na uvožena vozila je letos odpadlo 30,7 odstotka, Renault je pokril 39,2 odstotka trga, Peugeot 12,6, Citroën 12,2 in Talbot 5,4. (V. N.)

● PRIHRANEK DOLARJEV NA FRANCOSKIH ČRPALKAH – Minister za energetiko je napovedal, da bodo od prihodnje pomladi motorni bencin mešali z nadomestki na osnovi alkohola (v mešanici bodo največ 3 odstotki metanola in 2 odstotka topil, recimo butanola, ali pa 5 odstotkov etanola in 2 odstotka topil). Ker bo domača proizvodnja nadomestkov stekla šele proti koncu 1984, bodo skraja odvisni od uvoza, toda zaradi manjše porabe naftnih derivatov, plačljivih v dragih ameriških dolarjih, bo prihranek kljub vsemu takojšen. Za varčevalni načrt so do konca leta 1985 predvideli 500 milijonov frankov, večji del za zagon proizvodnje nadomestkov, pa tudi za razvoj avtomobilskega motorja, ki bi deloval na vse vrste novih alkoholnih goriv (mešanica, ki jo bodo točili prihodnje leto, ne vpliva niti na zmogljivost niti na obrabo klasičnega pogonskega agregata). (V. N.)

● TRI MILIJONE DOLARJEV ZA JEKLARSKE RAZISKAVE – V zahodnoevropski skupnosti so odobrili skoraj tri milijone dolarjev za enajst raziskovalnih projektov, ki bodo skušali ugotoviti, kako izboljšati konkurenčnost v jeklarski industriji EGS, ob hkratnem zmanjšanju proizvodnih stroškov in kakovosti izdelkov. (B. M.)

Odklenili gibraltarsko ključavnico

Celih 13 let je bil prepovedan vsak promet med Španijo in zadnjo evropsko kolonijo

MADRID, 15. decembra (Tanjug) – Sinoči natanko opolnoči so odklenili »gibraltarsko ključavnico«, potem ko je bil celih 13 let prepovedan vsak promet med Španijo in zadnjo evropsko kolonijo. Odločitev, da se vrata odpro, je sprejela socialistična vlada premiera Gonzaleza.

Toda v skladu s sklepom španske vlade so vrata odklenili samo za prehod, in sicer izključno tistih, ki imajo redne potne liste Španije, in britanskih državljanov, živečih v Gibraltarju. Premier Gonzalez je dejal, da ima ta ukrep zgolj humanitarni pomen. Pot je zdaj odprta 24 ur na dan.

»Gibraltarsko ključavnico« so zaklenili že 1969. leta na ukaz diktatorja Franca, potem ko je Velika Britanija odklonila pogajanja o obnovitvi španske suverenosti nad to strateško točko. Sedanja odločitev socialistične vlade, kot je poudaril Gonzalez, nikakor ne pomeni, da so popustili zahtevam Velike Britanije.

NOVI TELEKS

Intervju: Bogomila Mitič

SPREMENJENE NAVADE DOMAČIH IN TUJIH TURISTOV

Na obisku pri velenjskih knapih

RUDARJI SO RDEČE KRVNIČKE GOSPODARSTVA

Pojavi

EQURNA GRE DO KONCA

Kaj je v ozadju atentata na papeža?

»VOLK SAMOTAR« NI VEČ SAM

Teleksova smučarska napoved

PRVE NAGRADE SO PODELJENE

Manj težav s tekočimi gorivi?

Prihodnje leto naj bi uvozili 11 milijonov ton surove nafte in milijon ton derivatov

BEOGRAD, 15. decembra (Tanjug) – Če se bodo uresničevala predvidevanja in če bodo najnovejše predloge vključili v energetsko bilanco za prihodnje leto, bo preskrba s tekočimi gorivi boljša, so poudarili na seji zveznega komiteja za energetiko in industrijo. ZIS si prizadeva za to, preden pa dokončno izoblikujejo ta dokument, bi potrebovali veliko več podatkov iz republik in pokrajin, ki bi jih morali dobiti že zdavnaj.

Po zadnji različici naj bi uvozili 11 milijonov ton surove nafte. Načrtujejo tudi nakup milijona ton derivatov. Hkrati s 4,25 milijona ton domače nafte naj bi to porabnikom zagotovilo rednejšo preskrbo. Poleg tega kaže, da bo mogoče povečati uvoz zemeljskega plina, na tujem pa naj bi kupili tudi 3,4 milijona ton premoga za koksiranje. Hkrati s 60,7 milijona ton lignita, rjavega in črnega premoga iz naših premogovnikov naj bi to zagotovilo znosnejše energetske razmere. Hidroelektrarne in termoelektrarne pa naj bi zagotovile 71,2 milijarde kilovatnih ur električnega toka. Da bi bilo čim manj redukcij in da bi se jim nemara celo izognili, predvidevajo tudi uvoz 1,5 milijarde kilovatnih ur električne energije. Ti podatki kajpada niso dokončni, ker je treba bilanco še uskladiti in jo nato sprejeti.

Varnostni položaj v Jugoslaviji

BEOGRAD, 15. decembra (Tanjug) – Na današnji seji odbora zveznega zbora skupščine SFRJ za notranjo politiko – predsedoval je Rajko Ječmenica – so delegati poslušali poročilo zveznega sekretarja za notranje zadeve Staneta Dolanca o varnostnem položaju v državi. Člani odbora so v razpravi opozorili na potrebo, da se vsi subjekti družbene samozaščite še bolj angažirajo pri zatiranju pojavov in ravnanja, ki negativno vplivajo na sicer ugodni varnostni položaj v državi. V tej zvezi so delegati poudarili tudi pomen nadaljnjega kadrovskega, materialnega in tehničnega usposabljanja in opremljanja organov notranjih zadev, tako da se bodo lahko še uspešneje spoprijemali z vsemi oblikami delovanja notranjega in zunanjega sovražnika.

Nihče ni prerok v domovini

LJUBLJANA, 14. decembra – Po načrtih strokovnjakov Emona inženiringa je kmetijski kombinat Mozofalwa pri Dunauyvaroszu postavil farmo za 15.000 prašičev, ki jih redijo po postopku, kakršnega so razvili tehnologi na Emoninih farmah. Po uspešni vzreji prve skupine prašičev na farmi je okrog 350 madžarskih strokovnjakov na nedavnem simpoziju izredno laskavo ocenilo gospodarnost in učinkovitost naložbe ter tehnologije, ki omogoča visoko produktivno prirejo. Dvema strokovnjakoma Emona inženiringa, Francu Dolinarju in Lucijanu Krivcu, je namestnik madžarskega ministra za kmetijstvo izročil najvišje državno odlikovanje za delo. O farmi in njenih dosežkih je madžarska televizija pripravila 20-minutno oddajo, ki je imela velik odmev tudi med gledalci pri nas. V minulih dneh so se za tehnološke dosežke Emona inženiringa začeli zanimati tudi mnogi naši, predvsem vojvodinski investitorji. Med njimi tudi nekateri, ki so pri gradnji farm uporabljali doslej tehnološke dosežke – madžarskih strokovnjakov.

Z. S.

Sporazum Argentina – Izrael

BUENOS AIRES, 15. decembra (AFP) – Argentinski zunanji minister Juan Ramon Aguirre in izraelski zunanji minister Jicak Šamir sta včeraj v Buenos Airesu podpisala sporazum o petletnem sodelovanju na področju kmetijstva. Nanaša se v glavnem na kmetijski razvoj in šolanje strokovnjakov.

Jicaka Šamira, ki je že od začetka tedna na uradnem obisku v Argentini, je sprejel včeraj šef argentinske države general Reynaldo Bignone.

Mali kongres romunske partije

BUKAREŠTA, 15. decembra (Tanjug) – Gospodarski problemi države in nekatera teoretična vprašanja bodo v središču pozornosti tridnevnega zasedanja nacionalne konference romunske komunistične partije, ki se bo začela jutri v Bukarešti. Dnevnega reda srečanja, ki ima značaj »malega kongresa«, še niso objavili. Znano je le to, da se bo konference udeležilo 4000 delegatov in gostov. Generalni sekretar partije Nicolae Ceausescu bo prebral daljši uvodni referat, ki bo podlaga za razpravo v plenumu in enajstih komisijah te konference.

Vse manj v tujino za zaslužkom

Na začasnem delu v tujini 44.300 Slovencev, vse več jih dela za naše delovne organizacije

LJUBLJANA, 15. decembra – Na začasnem delu v tujini je iz Slovenije sedaj še 44.300 delavcev. Lani se jih je vrnilo 606, na novo pa odšlo 169. Z našimi delavci na tujem živi tudi 24.000 njihovih svojcev. Domov se jih vrača vse manj, prav tako vse manj pa odhajajo v tujino za zaslužkom. Vse več pa dela zunaj naših delavcev, ki delajo v tujini za naše delovne organizacije. Letos jih je že blizu 7.000. Najbolj narašča njihovo število v Iraku, predlani jih je bilo tamkaj 550, sedaj že blizu 2.500. V Libiji jih je leta 1980 delalo 180, sedaj že nad 400. Za dela v teh državah bo, kot kaže, potrebnih še več naših ljudi.

A. Š.

stop

Stroga molčečnost

DANIEL SENARD, devetinšestdesetletni lastnik tvrdke »Bourgogne et Graset« iz Beauna v Burgundiji, pravi o sebi: »Sem tovarne ponarejenega denarja, vendar še nikoli nisem imel težav s policijo«. Poleg tega živi od številnih obiskov v kazinih vsega sveta, čeprav še nikoli ni tvegal nobenega vložka. Njegova tovarna namreč izdeluje žetone za igralnice. Petinšestdeset odstotkov vseh kazinov na svetu od Las Vegasa do Monte Carla in od Čila do Nepala uporablja njegove izdelke. Senardov uspeh temelji na molčečnosti in varnosti. Trdi, da se še nikomur ni posrečilo uspešno ponarediti njihovih žetonov. Pred nedavnim je nekdo zaman poskušal v nekem nemškem kazinu podtakniti ponarejen žeton za 5000 mark. »Krupje ga je takoj odkril, čepray je bil ponaredek odličen,« pravi Senard. Tvrdka je bila ustanovljena leta 1925 in spočetka so v njej izdelovali žetone iz slonovine, biserne matice in rožovine. Pozneje so te materiale zamenjale plastične mase. Žetoni so narejeni iz več plasti, nekateri tudi iz petnajstih, ki so zvarjene in v katerih niso odtisnjeni le pisani vzorci, ampak tudi fluorescenčna okenca in magnetne mreže. Marsikatera barva ali napis se pokaže šele pri posebni svetlobi. Senard pa hoče biti vseskozi v prvih vrstah napredka, zato so v njegovi tovarni sedaj ustvarili žetone z mikroprocesorji, ki jih je mogoče pregledati na kontrolnih napravah v kazinih. Vsak kazino običajno naroči 60.000 do 70.000 žetonov v vrednosti sto milijonov dinarjev. Ploščico z največjo vrednostjo – 250.000 funtov (25 milijonov dinarjev) – so izdelali za neki londonski kazino, v katerem zapravljajo svoje petrodolarje arabski princi. Glede postopkov izdelovanja pa je Senard strogo molčeč, kot švicarski bankirji. Kajti zaupanje je najpomembnejše. Zato pa ima čedalje več strank, največ jih prihaja z one strani oceana. Edina Senardova skrb. »Žetoni so preveč trajni. Neki belgijski kazino že petintrideset let uporablja iste!«

Nagrada za človekove pravice?

Norveški tisk je odločno podprl zamisel dobitnika letošnje Nobelove nagrade za mir, bivšega mehiškega podsekretarja za zunanje zadeve **ALFREDA GARCIE ROBLESA**, da bi v prihodnje iz Nobelovega sklada podeljevali nagrado tudi za človekove pravice. Robles je to predlagal na slovesnosti ob podelitvi Nobelove nagrade za mir 10. decembra v Oslu. Norveški Nobelov komite, ki podeljuje nagrade zaslužnim borcem za mir, je bil spočetka zadržan, vendar zamisli ni zavrnil. V vsakem primeru jo bodo morali najprej dobro preštudirati v Oslu, potem pa bo moral o njej razpravljati tudi Nobelov sklad na Švedskem, ki upravlja Nobelovo zapuščino in skrbi za spoštovanje njegove zadnje volje.

Medicinski uspeh Fincev

Finska tiskovna agencija STT je sporočila, da so na kirurški polikliniki v Helsinkih prvič na Finskem uspešno presadili jetra. Enaindvajsetletnega bolnika je operiral dr. **KRISTER HOECKERSTEDT**. Po njegovih besedah je Finska prva skandinavska država, v kateri so začeli opravljati takšne posege. »Jetra bomo presajali samo tistim bolnikom, ki imajo kako kronično obolenje tega organa. Na Finskem je treba opraviti na leto povprečno po deset takšnih operacij,« je povedal Hoeckerstedt.

Lizino mirovno poslanstvo

Izrael upa, da bo igralka **ELIZABETH TAYLOR** s svojo očarljivostjo pripomogla k miru na Bližnjem vzhodu, je izjavil namestnik izraelskega zunanjega ministra Jehuda ben Meir. Liz naj bi že v kratkem prispela na desetdnevni obisk v Izrael in Libanon. Kot so uradno sporočili v Tel Avivu, se bo sestala z Beginom in Džemajelom. »Liz Taylor je nekoč kot Kleopatra premagala... Cezarja,« je dejal ben Meir in dodal, da je tudi to eden od vzrokov, žakaj verjame v njeno mirovno poslanstvo.

Okrog sveta brez beliča

ARUN KUMAR RUDRI, osemintridesetletni indijski športnik je sklenil, da bo obhodil svet. Na pot se je podal s 70 centi v žepu. Krenil je iz Kalkute in na dan prehodil po 50 kilometrov. Zdaj je prispel že do zahodne indijske obale, od koder se namerava s čolnom odpeljati do Šri Lanke, prve od 123 držav, ki jih bo obiskal. Pričakuje, da bo dolgo pot prehodil v 17 letih.

Vrnitev

PETER CARRINGTON, triinšestdesetletni baron, ki je letos aprila zaradi falklandskega konflikta odstopil s položaja britanskega ministra za zunanje zadeve, ima spet možnosti za nov položaj. V Londonu se govori, da bi ga predsednica vlade Margaret Thatcher rada postavila za vodjo muzeja »Victoria and Albert«. Znamenito umetniško zbirko je do sedaj upravljalo ministrstvo za vzgojo, odslej pa jo naj bi vodili brez vmešavanja vlade. Za Carringtona bi ta položaj pomenil vrnitev v javnost – v umetniških in umetnostnozgodovinskih krogih velja za izvedenca.

Vremenska napoved Hidrometeorološkega zavoda SR Slovenije

Prognostična karta za 16. december 1982

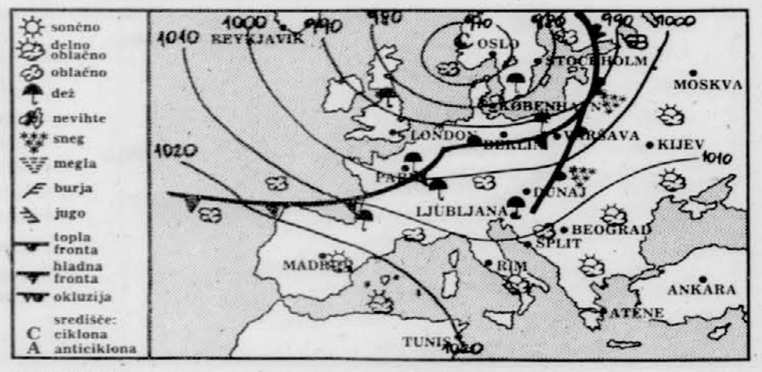

SLOVENIJA

Sprva bo pretežno oblačno, ponekod je možen rahel dež, čez dan bodo delne razjasnitve. Najnižje nočne temperature bodo od –1 do 3, ob obali 6, najvišje dnevne od 5 do 8, na Primorskem okoli 10 stopinj Celzija.

JUGOSLAVIJA

Ob Jadranu bo deloma jasno, drugod spremenljivo do pretežno oblačno, v severnih predelih države bodo prehodno manjše padavine.

VREME V SOSEDNJIH POKRAJINAH ITALIJE IN AVSTRIJE

V sosednjih pokrajinah Italije bo deloma jasno, v sosednjih pokrajinah Avstrije sprva oblačno, ponekod bodo manjše padavine, čez dan delne razjasnitve.

VREMENSKA SLIKA

Nad severno in srednjo Evropo je območje nizkega zračnega pritiska. Nad naše kraje je pričel pritekati toplejši zrak.

KAKO KAŽE ZA PETEK

Spremenljivo oblačno in razmeroma toplo.

Vreme in temperatura dne 15. decembra 1982 ob 13. uri

kraj	vreme	st.
Ljubljana	pretežno oblačno	3
Planica	pretežno oblačno	–2
Brnik	pretežno oblačno	2
Kredarica	pret. oblačno	–5
Maribor	jasno	0
M. Sobota	delno oblačno	4
Sl. Gradec	pret. jasno	0
Celje	pret. jasno	1
Novo mesto	delno oblačno	4
Nova Gorica	pretežno oblačno	7
Portorož	pretežno oblačno	9
Reka	pret. jasno	9
Pulj	pret. jasno	10
Hvar	pret. jasno	13
Dubrovnik	oblačno	11
Zagreb	oblačno	4
Beograd	oblačno	3
Sarajevo	pret. jasno	7
Titograd	pret. oblačno	11
Skopje	dežuje	8
Celovec	pret. oblačno	0
Gradec	pret. oblačno	–1
Dunaj	pret. oblačno	5
Benetke	pretežno oblačno	5
Milano	oblačno	3
Genova	pret. oblačno	12
Rim	oblačno	12
Pariz	oblačno	12
Berlin	dežuje	3
Stockholm	sneži	1
Moskva	sneži	–5

ONESNAŽENOST ZRAKA V LJUBLJANI, 15. DECEMBRA 1982

Povprečna 24-urna koncentracija SO_2: 0,18 mg/m$_3$ (od 7. do 7. ure)

Največja polurna koncentracija SO_2: 0,25 mg/m^3, ob 11 uri.

STANJE VODA 15. DECEMBRA 1982, ob 7. uri

VIŠINA v cm: Mura Gornja Radgona 139, Sava Radovljica 103, Sava Šentjakob 307, Sava Radeče 246, Sora Škofja Loka 171, Ljubljanica Moste 162, Savinja Laško 151, Krka Podbočje 162, Kolpa Radenci 152.

PRETOK v m^3/s: Mura Gornja Radgona 171, Sava Radovljica 69,5, Sava Radeče 420, Sora Škofja Loka 29,9, Ljubljanica Moste 129, Savinja Laško 61,1, Krka Podbočje 101, Kolpa Radenci 97,1 in Soča HE Doblar 153.

TEMPERATURE v °C: Mura Gornja Radgona 4,5, Sava Radovljica 6,0, Sava Radeče 7,0, Sora Škofja Loka 9,9, Ljubljanica Moste 7,7 ter Savinja Laško 5,4.

Sneg

Padavino, ki nastaja iz ledenih kristalov, ko je zrak zasičen z vodno paro pod 0° temperature, imenujemo sneg. Tedaj vodna para sublimira, to je, preide takoj v trdno stanje. Če je sublimacija postopna, dobivajo ledeni kristali več ali manj pravilno obliko; pri padanju se spajajo in tako nastanejo snežinke različnih oblik. Pri temperaturi zraka, ki je višja od –10° C, se ti kristali navadno spajajo v oblike kosmov, a kosmi so tem manjši, čim nižja je temperatura. Večji del leta pada sneg le v polarnih krajih in v zelo visokem gorovju. V krajih zmernega podnebja pada le pozimi, v tropskih krajih pa le na visokih gorah, npr. na Kilimandžaru (5890 m), Reuvenzoriju (5119) v srednji Afriki, Cimborasu (6272) v ekvatorialnem delu Južne Amerike itd.

Sneg vpliva na razvoj rastlinstva, ker preprečuje nagle ohladitve in izhlapevanje, zadržuje vlago in varuje rastline pred zmrzaljo.

Snežna meja je črta v gorskem svetu, nad katero toplota ne more več stajati snega, ki je padel med letom. Zaradi tega se sneg stalno kopiči (tako imenovani firnski led). Iz tega lahko zaradi vse večjega pritiska nastanejo ledeniki. Snežna meje v Alpah je na višini 2700 do 2800 m, na Kavkazu pri 2900 m, na Himalaji 4900 m in na Kilimandžaru 5700 m. Na prisojnih stranih je više kot pa osojnih. J. L.

Snežne razmere

MARIBORSKO POHORJE – Bolfenk in Areh: –4 stopinje, 20 cm suhega snega, smučišča so urejena, vlečnice Bellevue in Stolp vozijo od 8. do 16. ure, Videč pa od 12. do 16. ure. Tekaške proge na Arehu so urejene. Vzpenjača na mariborsko Pohorje vozi od 7. do 19. ure, smučarski avtobus še ne vozi.

ROGLA: –2 stopinji, jasno, 25 cm zmrznjenega snega, smučišča so urejena, vlečnici Unlorček in Mašin žaga vozita od 9. do 16. ure, urejenih je tudi 5 km tekaških prog. Cesta na Roglo je prevozna.

KOPE: –4 stopinje, 25 do 30 cm pršiča, vlečnici Pungart in Sedlo vozita od 12. do 16. ure. Urejena je tudi tekaška proga proti Ribniški koči. Cesta je prevozna z zimsko opremo.

KRANJSKA GORA: –7 stopinj, pretežno jasno, spodaj 7 cm, zgoraj 20 cm zmrznjenega snega, naprave še ne vozijo. Vlečnica v Planici vozi od 9. do 17. ure, druge naprave v okolici Kranjske gore še ne vozijo.

VOGEL: –5 stopinj, pretežno jasno, 30 cm suhega snega, smučišča so urejena, nihalka vozi od 7.30 do 18. ure, vlečnici Storeč in Brunarica pa od 9. do 16. ure. Parkirišče je urejeno.

KANIN: nihalka vozi ob 8., 10. in 12. uri, v dolino pa se žadnjič vrne ob 15. uri. Med tednom obratujeta tudi dvosedežnici Sedlo in Graben. Od petka dalje bo obratovala še trisedežnica Škripi do vmesne postaje.

PAŠETO

DVAKRAT NEODLOČENO – Delegati zbora republik in pokrajin skupščine Jugoslavije so med časom, ko so včeraj naši nogometaši igrali z Walesom, prekinili sejo. A našim nogometašem tudi ta pozornost ni pomagala in igrali so samo neodločeno. Neodločeno je bilo tudi v zvezni skupščini pri usklajevanju rebalansa (zmanjšanja) letošnjega proračuna federacije. Tisti, ki so bili proti zmanjšanju, so se pred zahtevami tistih, ki so bili za, očitno bolje branili kot naši nogometaši. Rezultat: neodločeno in še vedno nezmanjšan proračun.

Jubilej bolnišnice Stara gora

Otrokom z motnjami v razvoju skušajo omogočiti enakopravno življenje v družbi

STARA GORA PRI GORICI, 15. decembra – Novogoriška bolnišnica za predšolsko invalidno mladino Stara gora je danes nepogrešljiv del zdravstvenih in socialnih prizadevanj, da bi otrokom s hujšimi motnjami v telesnem in duševnem razvoju omogočili enakopravno življenje v družbi. Oddelek za usposabljanje najmlajših invalidov je edina tovrstna zdravstvena ustanova v Sloveniji, v njej pa so zdravstveni strokovnjaki dosegli zavidljivo strokovno raven v tej dejavnosti. Zato prihajajo v bolnišnico tudi otroci iz drugih naših republik in iz tujine.

Bolnišnica, ki ima zdaj dva oddelka (poleg oddelka za usposabljanje najmlajših invalidov še ortopedski oddelek za otroke in odrasle), praznuje v letošnjem letu 30. obletnico ustanovitve. V začetku leta 1952 so namreč v zgradbo na Stari gori, ki je že pred vojno služila zdravstveni dejavnosti, preselili 32 otrok iz pretesnih prostorov na Vranskem pri Celju in to je pomenilo začetek delovanja prve ustanove za rehabilitacijo invalidnih otrok v Jugoslaviji.

Zdravstveni delavci bolnišnice so v naslednjih letih nenehno izpopolnjevali strokovni program za raziskovanje, proučevanje, zdravljenje in usposabljanje otrok s praktično neozdravljivo cerebralno paralizo. Uvajali so sodobne svetovne metode zdravstvenega dela. Osnovne dejavnosti za usposabljanje najmlajših invalidov so nato dopolnili še z operativno ortopedsko dejavnostjo. Danes je na oddelku 85 postelj za invalidne otroke od rojstva do sedmih let starosti. Po medicinski doktrini naj bi otroci s cerebralno paralizo živeli v domačem okolju, vendar pa to seveda največkrat ni mogoče in zato skrbijo v bolnišnici na Stari gori. Za bodoče življenje jih tako pripravljajo zdravniki specialisti, posebej za to zdravstveno dejavnost usposobljeni višji fizioterapevti, ortopedagogi, logopedagogi in drugi zdravstveni delavci. Iz bolnišnice se namreč lahko le redki otroci vrnejo domov dovolj sposobni za normalno šolanje in življenje. Večino posebna strokovna komisija v bolnišnici usmeri na šolanje ali delovno usposabljanje v šole in zavode s prilagojenimi programi, na primer v Kamnik, Vipavo, Črno na Koroškem ali Dornavo.

SLAVICA CRNICA

Desetletje dolgo skrivanje izgube

V piranski enoti za urejanje stavbnega zemljišča graditeljem niso zaračunavali komunalnega prispevka

PIRAN, 15. decembra – V enoti za urejanje stavbnega zemljišča Piran, ki s svojimi strokovnimi službami od letos deluje v piranskem komunalnem podjetju, so se odločili, da bodo naredili konec več kot desetletje dolgemu prikrivanju izgube. V tem času se je je nabralo že za 132,6 milijona dinarjev.

V piranski enoti za urejanje stavbnega zemljišča so vsa leta uresničevali načrtovani program naložb, prihodki pa niso pritekali po načrtih. Zaradi neusklajenega delovanja upravnega organa občine in strokovne službe v tej enoti od leta 1980 graditeljem niso zaračunavali komunalnega prispevka. V letu 1977 so na primer prodali zasebnikom 26 (ali celo več) komunalno neopremljenih zazidalnih parcel po 230 do 280 tisoč dinarjev. Denar so porabili za druga dela, danes pa morajo ista zemljišča opremiti po ceni milijon dinarjev. Sploh so prodali mnogo stavbnih zemljišč pod ceno, primanjkljaj so pokrivali s prelivanjem sredstev iz družbene stanovanjske zidave, ali pa z bančnimi krediti. – Zaradi pomanjkanja novih zazidalnih površin je zastala družbena in zasebna stanovanjska zidava, s tem pa tudi dotok denarja enoti. Za objekte, ki so jih gradili iz samoprispevka, sploh niso plačevali komunalnih prispevkov za urejanje zemljišč. Letos je odpadel tudi tisti dohodek, ki so ga zbirali za usmerjeno stanovanjsko gradnjo (1,2 odstotka od bruto osebnih dohodkov). Ta denar bi morali zbrati v združenem delu po posebnem sporazumu, ki ga pa OZD še niso podpisale.

Kako je to sploh mogoče, se sprašujejo piranski občani. Kdo je za vse to kriv? Večino vseh odločitev so sprejeli samoupravni organi in jih potrdili na delegatskih skupščinah in drugih družbenih organih. Posamezniki imajo torej dobro zavarovane hrbte. Vzrok za tak položaj se skriva predvsem v možnosti, ki jo imajo enote za urejanje stavbnih zemljišč tudi drugod po Sloveniji, da jim za redno dejavnost (komunalno opremljanje parcel na primer) ni potrebno zavarovati naložb, jim torej ni potrebno imeti vnaprej zagotovljenega denarja na posebnem računu. Ves denar za dejavnosti enote se steka v eno »vrečo«, iz katere po potrebi pobirajo denar. Ta »vreča« je bila ves čas odličen pripomoček za kratkotrajno gašenje majhnih »požarov« – pokrivanje primanjkljajev. Nekateri so se, skriti, na tihem redili in danes ima piranska enota 132 milijonov dolga za dela (komunalno opremljanje), ki so jih izvajalci že opravili.

V novi strokovni službi enote so izdelali petletni sanacijski program za pokrivanje izgube, v katerem zahtevajo poravnavo vseh dolgov in vrsto ukrepov, ki naj bi pripomogli k razreševanju težkega položaja na tem področju. Nedvomno je zdaj napočil čas, da obračunajo še z vsemi drugimi ostanki slabega dela na področju urejanja (vabljivega) prostora piranske občine. Razen na denarne zadeve bi morali biti pozorni tudi na prepočasno izdelavo zazidalnih načrtov, kot tudi na nezadržno rast nedovoljenih gradenj.

BORIS ŠULIGOJ

Vprašljiva zidava šole v Livadah

Denar iz samoprispevka ne bo zadoščal za nameravano gradnjo celodnevne šole

IZOLA, 15. decembra – Čeprav so program gradnje celodnevne osnovne šole v Livadah v Izoli potrdili in podprli že vsi pristojni organi, ostaja odprto vprašanje, kako zagotoviti denar za gradnjo, s katero naj bi začeli leta 1985. Z denarjem, zbranim s samoprispevkom, ki v izolski občini teče od leta 1978 in se bo iztekel konec leta 1984, bodo kvečjemu lahko plačali za pripravo načrtov in odkup zemljišča.

V izolski občini je že sedaj precejšnja prostorska stiska za osnovnošolski pouk, saj se v edini osnovni šoli s slovenskim jezikom v občini v dveh izmenah gnete več kot 1200 učencev, čeprav je v njej prostora le za 840 osnovnošolcev. V novi celodnevni šoli bi streho nad glavo sicer dobilo 720 učencev, vendar se v Izoli že sedaj zavedajo, da bo težko zbrati sredstva za gradnjo. Skorajda ves denar od sedanjega samoprispevka bodo namreč porabili za nov vrtec v Livadah, ki bo končan prihodnje leto.

I. U.

PRIŠLI–ODŠLI

Anton Jurkovič, predsednik izvršnega sveta Maribor-Tezno

● Vsi trije zbori skupščine občine Maribor-Tezno so na ločenih sejah izvolili za novega predsednika občinskega izvršnega sveta Maribor-Tezno Antona Jurkoviča, diplomiranega ekonomista. Pred tem so te dolžnosti razrešili Toneta Kranjca, diplomiranega ekonomista, ki je bil imenovan za direktorja mariborske bolnišnice. (M. K.)

Vlado Krulčič novi sekretar OK ZSMS Izola

● Izolski mladinci so na programsko-volilni konferenci za svojega novega sekretarja izvolili 22-letnega Vlada Krulčiča, inženirja strojništva. Pred izvolitvijo je bil Krulčič član predsedstva OK ZSMS. Je aktiven član veslaškega kluba Argo, udeležil pa se je tudi številnih mladinskih delovnih akcij (I. U.)

TELEKS informativni tednik dela

Ajdovski šolarji v novih učilnicah

V Ajdovščini so s samoprispevkom zgradili center za usmerjeno izobraževanje, na Otlici pa celodnevno šolo

AJDOVŠČINA, 15. decembra – Ob koncu letošnjega leta se bo v ajdovski občini iztekel prvi občinski samoprispevek. S solidarnostnim denarjem sicer niso mogli uresničiti vsega, kar so načrtovali, predvsem zaradi omejenih možnosti za najemanje posojil in drugih dodatnih sredstev in seveda zaradi nepredvidenega hitrega naraščanja gradbenih cen, vendar pa so zgradili dva najpomembnejša šolska objekta: center usmerjenega izobraževanja in celodnevno šolo na Otlici.

V ajdovski občini so sicer med prvimi v Sloveniji začeli s krajevnimi samoprispevki premagovati številne komunalne in druge skupne težave. S solidarnostno zbranim denarjem so povezali vse krajevne skupnosti v občini z asfaltiranimi cestami, zgradili so več vodovodov, telovadnico in otroški vrtec, uredili pa so še vrsto drugih komunalnih objektov. Za občinski samoprispevek pa so se odločili, da bi izboljšali gmotne razmere v šolstvu. Od začetka 1977. leta do letošnjega novembra so delovni ljudje in občani ajdovske občine zbrali 94 milijonov dinarjev. Večino denarja so porabili za dva najnujnejša objekta, in sicer za osnovno šolo na Otlici in center za usmerjeno izobraževanje v Ajdovščini.

Nova šola na Otlici je stala 18,2 milijona dinarjev in iz samoprispevka so zanjo namenili 13,8 milijona dinarjev, 1,7 milijona so zanjo zbrali s krajevnim samoprispevkom prebivalci krajevnih skupnosti Otlica-Kovk in Predmeja. Občinska izobraževalna skupnost je za ostala potrebna sredstva najela še posojila. Z novo šolo, v kateri je osem učilnic, so dolgoročno premagali prostorske težave šolstva na tem odmaknjenem območju ajdovske občine, hkrati pa so uvedli celodnevno šolo, ki je prva na Ajdovskem.

Center za usmerjeno izobraževanje prav tako pomeni veliko pridobitev za razvoj ajdovskega šolstva. V njem je 21 učilnic, 11 kabinetov, večnamenski prostor in delavnice za praktični pouk. Predračunska vrednost objekta je nekaj več kot 103 milijone dinarjev, iz samoprispevka so namenili okrog polovico potrebnega denarja, ostalo pa so prispevale primorske gradbene organizacije, ker je center namenjen predvsem gradbeni usmeritvi, republiška izobraževalna skupnost, posebna izobraževalna skupnost za gradbeništvo in drugi. Z denarjem iz samoprispevka so zgradili tudi nekaj skupnih prostorov za potrebe centra in novega ajdovskega dijaškega doma z 240 posteljami.

Od zbranega denarja samoprispevka je tako ostalo še 17,4 milijona dinarjev. S tem denarjem pa načrtujejo gradnjo druge faze osnovne šole v Vipavi. Prizidali bodo štiri učilnice. Občinska izobraževalna skupnost sedaj že ureja vse potrebno za uresničitev te naloge, ki pomeni postopno premagovanje dolgotrajnih prostorskih težav vipavske šole.

SLAVICA CRNICA

Dedek Mraz na Postojnskem

POSTOJNA, 15. decembra – V postojnski občini bo dedek Mraz obdaril okoli 4500 malčkov v vrtcih in krajevnih skupnostih, učencev nižjih razredov osnovnih šol, višješolce in pionirske odrede pa bo razveselil s priložnostnimi čajankami in skupinskimi darili. V njegovem košu ne bo zmanjkalo daril, za to bodo poskrbele delovne organizacije, ki bodo prispevale po 120 dinarjev na zaposlenega.

Praznovanje dedka Mraza bosta začeli skupini lutkovnega gledališča Ljubljana z igrico »Tobija« v Košani in Prestranku ter z igrico »Veliki Kikiriki« v Pivki in Planini. V zadnjem tednu starega leta bodo domače dramske in lutkovne skupine gostovale po domala vseh 18 krajevnih skupnostih postojnske občine. Lutkovna skupina postojnskega vrtca je pripravila igrici »Račka« in »Ukradeni nosek«, lutkovna skupina VVZ Pivka igrico »Didl daja, dedek Mraz prihaja« in pravljico o zajčkovi hišici, dramska skupina postojnske osnovne šole bo gostovala z »Revolucijo v kraljestvu bonbonov«, kulturna skupina z osnovne šole Pivka pa z igrico »Tudi mi smo vojaki«.

M. T.

UTRIP

Najljubši prostor je knjižnica

BABNO POLJE, 14. decembra – Potem ko so morali malčki z Babnega polja deset let hoditi po učenost v šole v Iga vasi in Stari trg pri Ložu, so letos dobili novo podružnično šolo doma. V skupni učilnici sedi osem kratkohlačnikov prvega in drugega razreda. Telovadnice nimajo, a se kar znajdejo. Malo pred mrazom so se »rekreirali« z zlaganjem dveh tovornjakov drv, ki so jih za šolo pripeljali vaščani. Sicer pa male šolarje najbolj veseli delo v knjižnici. (M. T., foto: Janez Zrnec)

Izdali so tablico KP 100-000

KOPER, 15. decembra – Na oddelku za notranje zadeve so včeraj izdali registrsko tablico KP 100-000, ki jo bo na osebni avto renault 9 TL pričvrstil Marjan Mrakovčič iz Kopra. Tablice s šestmestno številko so že izdajali v drugih občinah, ki spadajo v koprsko registracijsko območje, tablici KP 999-99 (dobila jo je Bruna Bordon iz Vanganela) in KP 100-000 pa sta na lastnika čakali v Kopru. Največ vozil so na koprskem območju, ki zajema sedem občin, registrirali v letih 1978 in 1979, ko so na leto izdali skorajda deset tisoč registrskih tablic. (I. U.)

Celjsko gledališče se bo predstavilo z »Rajanjem«

POSTOJNA, 15. decembra – V okviru gledališkega abonmaja, ki ga je letos petič organizirala občinska zveza kulturnih organizacij Postojna, bo v petek gostovalo Slovensko ljudsko gledališče Celje. V kulturnem domu se bodo ob 19.30 celjski gledališčniki predstavili s komedijo A. Schnitzlerja Rajanje. (M. T.)

Hotelirji na vse načine vabijo goste

PORTOROŽ, 15. decembra – Portoroški hoteli so te dni malodane prazni – 192 gostov je trenutno v njih, od tega le 20 tujih. Seveda si prizadevajo na več načinov pridobiti goste. Tako v hotelu Metropol ponujajo solarij, v katerem se gostje za 200 dinarjev za 10 minut »žarčijo« in tako lahko tudi pozimi razkazujejo čokoladnorjavo polt (po vsem telesu). V hotelu Palace ponujajo vrsto termalnih storitev in najrazličnejše zdraviliške pakete – najbolj zanimivi so shujševalni in raznovrstne masaže, zdravljenje revme, išijasa in drugih obolenj. V hotelih Bernardin so ponudili svoje penzionske storitve za zimsko obdobje z 10 odstotnim popustom, poleg tega pa ima vsak gost na voljo brezplačen kuharski tečaj za pripravo rib, organizirano kopanje in telovadbo v bazenu in otroški vrtec. (B. Š., foto: Bogo Čerin)

Bača ne more uvoziti dovolj surovin

PODBRDO, 15. decembra – V podbrški delovni organizaciji Bača bodo letos stkali 700 tisoč metrov kakovostnega volnenega blaga, izvozili pa bodo 60 odstotkov letne proizvodnje. Devizne potrebe Bače, ki je popolnoma odvisna od uvoza avstralske volne, pa so kljub povečanemu izvozu in dogovorom o devizni participaciji domačih kupcev še vedno večje od dejanskega priliva, ker domači kupci ne spoštujejo dogovora. Podbrški kolektiv vidi edini izhod iz deviznih zagat v povečanju proizvodnje nove predilnice (na sliki), v kateri bi lahko spredli (in delno izvozili) 200 ton več kot sedaj, ko znaša letna proizvodnja 400 ton preje. V podbrški predilnici zato načrtujejo uvedbo tretje izmene, vendar se pri tem srečujejo z neobičajnimi težavami. Potrebovali bi deset novih delavcev, ki pa jih nikakor ne morejo dobiti, čeprav na Tolminskem število nezaposlenih raste.

(Foto: Katja Roš)

STOP

PISMA BRALCEV

Kako kar najbolj učinkovito pomagati starejšim!

Mnogi ljudje nimajo te sreče, da bi jim v starosti pomagali sorodniki ali sosedje. Odločiti se morajo za oskrbo v domovih počitka. Kljub boleznim in osamelosti pa bi želeli živeti čim dlje doma. Spričo teh dejstev imam nekaj predlogov:

Krajevne skupnosti ali občine naj bi imele redno zaposlene ljudi, ki bi bili odgovorni za pomoč takšnim občanom. Če ostareli nimajo zadostne in primerne prehrane med občasno boleznijo in oslabelostjo, naj bi jih jo le-ti prinašali na dom iz obratov družbene prehrane ali bolnišnic. Če bi potrebovali obrtnika za kakršnakoli popravila, naj bi jim to uredili. Telefon je nujno potreben pri vsakem starejšem ali oslabelem občanu, saj z njim lahko pokliče zdravnika, zanj zadolžene ljudi, sorodnike ali sosede. To bi jim po mojem morala preskrbeti družba.

Bolni in ostareli sami ne morejo v trgovine. Socialni delavci tega zanje ne delajo, saj to tudi ni njihova naloga; sosedje in občasni obiskovalci pa smo pri tem prepočasni. Prav tisti redno zaposleni ljudje naj bi bili zato odgovorni za takšna opravila in tako bi ostareli lahko dalj časa živeli v okolju, ki so ga vajeni in ki si ga želijo. Njihov odnos do teh ljudi pa naj bi bil seveda tak, da bi jim zaupali in sprejemali njihovo pomoč. Dokler ne bodo vsi starejši ljudje imeli zagotovljenih vseh pogojev za življenje, občutka, da družba misli nanje, da jim vestno in učinkovito pomaga, materialno in zdravstveno do najvišje možne starosti, ne moremo govoriti o uspešnosti socialne pomoči

Čeprav naj bi bili v vsakem večjem kraju domovi, so starejši ljudje v njih v čisto drugačnem okolju, kar je prav gotovo dodatna psihološka težava. Oddaljenost pa onemogoča njihovim znancem, ljudem njihove generacije, ki so prej živeli z njimi v istem okolju, da bi jih obiskovali. Tudi obiski zaposlenih sorodnikov so v domovih redkejši. Pri tem pa me zanima, kaj naša družba pričakuje od ljudi, ki zapustijo svoje sorodnike na oddaljenih in zapuščenih kmetijah, sami živijo v mestih in ne skrbijo zanje. Domovi po mojem ne bi smeli za vsako ceno jemati teh ljudi v oskrbo, zlasti, če bi raje živeli doma.

Nekaterim oskrbovancem v domovih počitka dodaja denarno pomoč družba, da lahko v njih živijo. Takim od pokojnine oziroma lastnega dohodka ne ostaja ničesar. So povsem brez lastnega denarja. Ne morejo si kupiti nobenih osebnih predmetov in se nemoteno vključevati v družbo svojih bolje situiranih kolegov. Mislim, da bi bilo primerno, če bi ta dodatek zvišali za toliko, da bi jim bilo to omogočeno. Z delom so si to tudi zaslužili.

Nezadostna prehrana, mraz, slaba razsvetljava, neobveščenost, predolgo odlašanje na obisk pri zdravniku – vse to ima za posledico slabo zdravje in oslabelost. Ko sem na zavodu za socialno skrbstvo seznanil nekatere, čeprav nepristojne, z nekaterimi hudimi primeri nezadostne družbene pomoči starejšim, so mi preprosto odgovorili, da so institucija in da nobena institucija ne išče strank sama. Seveda mnogi mislimo drugače. Mislimo, da bi morala biti pomoč pomoči potrebnim občanom učinkovito izpeljana. To pa pomeni precej večje zanimanje za razmere v družbi, kot ga kaže odgovor socialnega skrbstva. Mislim, da bi se z upoštevanjem mojih predlogov stanje bistveno izboljšalo in mogoče celo uredilo, kar je nedvomno v interesu naše samoupravne socialistične družbe. Spričo tega bi želel, da o teh mojih predlogih pristojni resno razmislijo in tudi nekaj ukrenejo.

Sprašujem še, kje so bili objavljeni referati ali izvlečki iz referatov s kongresa gerontologov letos v Ljubljani, ker menim, da bi to zanimalo tudi širšo javnost in pripomoglo k izpolnjevanju naših dolžnosti do starejših ljudi.

BOGOMIL VELIKONJE, Rimska 5, Ljubljana

Pomanjkanje lahko omilimo s posebnimi izkaznicami

Sedanje večje ali manjše pomanjkanje osnovnih življenjskih dobrin, ki je občasno akutnejše, pa zopet milejše, lahko uspešno omilimo ali odpravimo le z uvedbo osebnih izkaznic (kart), ki bi morale biti premišljeno in ustrezno tiskane.

V prerokovanje, kakšna bo preskrba prebivalstva čez dva meseca ali prihodnje leto, se ne spuščam. Ne glede na to, ali se vodstvo izredno pomembne akcije NNNP ukvarja tudi z nalogami preskrbe, sodim, da smo že danes pred resno dilemo, kako odpraviti sedanje stanje. Ko nimamo manjkajočih dobrin za vse, moramo vsaj tisto, kar imamo, povsem zavestno zagotoviti vsemu prebivalstvu oziroma vsem upravičencem. Primer: na odrezek št. 16 (redne 3-mesečne nakaznice) prejmejo vsi potrošniki od 10. do 20. decembra po kilogram, dva ali tri pralnega praška v trgovinah, kjer sicer kupujejo. Lahko bi še rekli, da bo objavljeno, kdaj bo spet prašek. Razumljivo je, da bi morali poskrbeti za zadostno zalogo praškov, ne glede na to, ali bi jo ustvarili v enem ali v dveh mesecih, kajti vedeti moramo, da bi nekritje odrezka št. 16 povzročilo popolno nezaupanje do smiselno organizirane preskrbe.

Menim, da je občasno pomanjkanje moke, pa tudi olja, sladkorja, masla, mesa, kave, itd. v precejšnji meri posledica gospodarskega stanja. Če bi se naše težave še nadalje zaostrovale, bi bilo prav, da že vnaprej pripravimo možnost za čimoblj pravično racioniranje vitalnih dobrin.

Ne tako, kakor »kane«; kdor ima srečo, dobi, kdor je nima, ne dobi, denimo kave. Prepričan sem, da bomo tudi v težjih časih uvozili nekaj kave. In zopet bi sledila objava: upravičenci prejmejo na mesec, na primer 20 dkg kave, na odrezek št. 17.

Toliko prav na kratko o sedanji potrebi po uvedbi nakaznic, sicer pa vsem tistim, ki se jih to tiče, resno opozorilo, da moramo biti tudi glede preskrbe v okviru NNNP ali zunaj nje resno pripravljeni na morebitno organizirano distribucijo za življenjske potrebe. Naj nas take pripravljenosti ne bo prav nič sram. Gospodarska stiska duši ves svet, ne samo nas.

Nikakor ne moremo mimo nekaterih nesmiselnih člankov in opravičil v časopisih. Sem velik prijatelj resnice. Članek: »Boni so potuha za tiste, ki skrbe za preskrbo.« Predvsem bi rad vedel, kdo so tisti, ki skrbe za preskrbo. Če ni dovolj mesa, nam vsak mesar pove, da ni živine. Rad bi vedel, katero trgovsko podjetje ni naročilo dovolj moke, olja, sladkorja, masla itd.

Nikoli ne povemo resnice. Moke ni zato in zato, krivec je bil kaznovan pred sodiščem. Nikogar ne jemljem v zaščito. Tudi sam ne izključujem napak, pri prodaji na drobno. Ničesar pa do danes nismo ukrenili, da bi preprečili kopičenje zalog; prav to pa neusmiljeno prazni police v trgovinah, ob popolni nemoči trgovskih delavcev.

BOGOMIR STANIČ, Gerbičeva 22, Ljubljana

Opozorilo sodelavcem

Vse, ki bi radi v rubriki Pisma bralcev kaj potožili, pohvalili ali pa opozorili na kakšen problem, obveščamo, da ne bomo objavljali pisem, ki ne bodo podpisana z imenom, priimkom in s polnim naslovom. Hkrati pa v tej rubriki ne bomo mogli objavljati pisem, daljših od 60 tipkanih vrst.

Programe sisov prilagoditi gospodarskim razmeram

V Idriji menijo, da mora gospodarstvo ob financiranju družbenih dejavnosti vedeti, kaj bo za to tudi dobilo

IDRIJA, 15. decembra – Vpetost v življenje 20 idrijskih krajevnih konferenc SZDL, ki so s pripravami in izpeljavo minulih programskih sej dokazale pripravljenost za iskanje pravih vzrokov aktualnih težav in slabosti ter ustreznih rešitev zanje, se prav gotovo odraža tudi pri delu občinske konference SZDL. Tako je bilo tudi iz današnje programske seje te idrijske družbenopolitične organizacije razvidno, da je dovolj prisotno v vseh življenjskih in delovnih okoljih ter usposobljena za politično delo v praksi.

Med mnogimi področji, ki so jih obdelali v današnji razpravi, so izstopale gospodarske razmere in v zvezi z njimi tudi vprašanja financiranja družbenih dejavnosti v prihodnjem letu. Ker se bodo zaostrene gospodarske razmere odražale na skupni porabi, bodo morali na Idrijskem, kjer imajo najvišje prispevne stopnje v Sloveniji, njihov družbeni standard pa še vedno ne dosega rapubliških povprečij, usmeriti javno razpravo o skupni porabi predvsem na programe posameznih sisov. V prihodnje leto naj bi stopili z jasno predstavo, kaj lahko gospodarstvo za posamezno dejavnost da in kaj bo za to dobilo. Jasno namreč je, da programom leta 1983 ne bo mogoče ničesar dodati oziroma da bo zelo težko ohraniti raven prejšnjih let.

Idrijsko gospodarstvo, ki po nekaterih pomembnih pokazateljih (dohodek na delavca in akumulacijska sposobnost na delavca) še vedno prednjači v regiji, je namreč že letos izgubilo nekaj tistega poleta, ki je bil značilen za hiter gospodarski vzpon pretekli petih let. Objektivni pogoji so v nekaterih panogah (gradbeništvo, prevozništvo in trgovina) močno poslabšali pogoje gospodarjenja. Prizadeli pa so tudi dva največja idrijska izvoznika Eto in Slovenijales, ki letos zagotovo ne bosta mogla uresničiti izvoznih načrtov.

KATJA ROŠ

AVTO magazin

V cerkniški občini pšenica na 70 hektarih

Poleti naj bi na teh površinah naželi 140 ton pšenice – Boljša tehnologija

CERKNICA, 15. decembra – Obveznosti iz republiškega samoprispevnega sporazuma o organizirani tržni proizvodnji pšenice so v cerkniški občini v celoti izpolnili. Kot je bilo predvideno, so jeseni posejali pšenico na 70 hektarih, obetajo pa si pridelek 140 ton pšenice.

Med setvijo so imeli precejšnje težave s pomanjkanjem ustreznih gnojil, izkazalo pa se je tudi, da bodo morali v prihodnje več pozornosti nameniti boljši tehnologiji pridelovanja pšenice.

Tako naj bi bile aktivnosti pospeševalne službe cerkniške kmetijske zadruge usmerjene predvsem v celovito, zaokroženo pridelavo, ker je v sedanjem sistemu po »krpah« posameznega pridelovalca le težko vključevati v organizirano tržno proizvodnjo pšenice.

M. T.

SPOMINI

LEONID ILJIČ BREŽNJEV

25. nadaljevanje

Danes sem bil v centrali, na jezu, a nisem videl nič takega: nobene parole, nobenega poziva, nobenega imena udarnikov, nobene številke o tem, za kaj se borimo. Tako je torej s tekmovalnim duhom.«

Nadaljeval sem:

»Partijski komite mora poznati vse udarnike, pa ne le poznati. S pomočjo agitatorjev in propagandistov mora poskrbeti, da bodo vsi graditelji vedeli za njihove rezultate in, kar je še posebej važno, za njihove metode. Že jutri je treba dati v tisk, na radio, napisati na letake, s koliko odstotkov je ta ali ona brigada izpolnila plan. Izrabiti moramo vsa sredstva, ki jih je akumulirala partija. In če partijski komite doseže, da bo nastal pravi tekmovalni duh, mora to postati zares masovno. Šele tedaj bo dnjeprostrojska elektrarna začela delati v planiranem roku. Če pa bo partijski komite samo jemal na znanje poročila oddelka za planiranje – potem to ni vodenje socialistične tekmovalnosti . . .«

Glas iz dvorane: »Pri nas pa se največkrat presoja kar po poročilih!«

»Torej je treba to nehati. Tekmovalnost je neposredno odvisna od ravni dela znotraj partije. Vsakdo med nami ve: kadar hoče partija rešiti še tako zapleteno vprašanje, vedno okrepi notranje delo. Če bo na gradbišču zavladala stroga partijska disciplina, bomo naredili red in vse delo se bo izboljšalo, kajti noben ukaz ni za komunista močnejši od ukaza partije . . .«

Ko danes prebiram te zapiske, opažam, da se veliko ponavlja, vendar bi takšna stališča podprl še dandanes, kajti linija, partijska linija se gradi le tako, da iz dneva v dan, iz meseca v mesec dosegaš postavljene cilje, razvijaš svoje ideje, ne odstopaš od svojih besed in ne pozabljaš na svoje sklepe.

Vzemimo še en stenogram – pogovor je tekel drugod, tema pa je bila ista:

»Prav tako moram opozoriti, tovariši, da agitacija pri vas ne izraža poteka in razmaha gradnje. Splošno zveneči pozivi niso še nikomur pomagali! ‚Zaporožstal – to je biser juga!' Lep plakat? Seveda je lep, ni kaj reči. Ali pa je tudi resničen? Seveda je tudi resničen. Pojdimo naprej: na kaj sploh opozarja? Mi potrebujemo konkretne pozive k delu, k dejavnosti, potrebujemo plakate, na katerih so številke, datumi, imena inženirjev novatorjev, stahanovcev, delavcev važnih poklicev. Pa ne vedno istih, da tako rečem, enkrat za vselej potrjenih, marveč vedno novih in novih, tistih, ki so se s tekmovanjem prebili v prve vrste. Ljudstvu moramo pokazati izredno četo delovnih junakov v Zaporožstroju!«

Tako organizacijsko kot politično delo sta vodila k istemu cilju. Oblastni komite partije si je prizadeval, da bi množica ljudi postala kolektiv, da bi v kolektivu dozoreli voditelji, pomembni, vidni ljudje. In res je bilo veliko takih ljudi. Slišal sem zanje, pogovarjal sem se z njimi na delovnih mestih, ko sem hodil po gradbiščih. V takšnem okolju, kot v rovu na fronti, se ljudje najbolje spoznajo.

Vzemimo nenavadno usodo. Kadar sem prišel v Dnjeprostroj, sem že od daleč zaslišal zvonko prepevanje deklet, ki so prevažala beton za jez. Do oči so bile zavite v šale, posute so bile s cementnim prahom, toda vedrine niso nikoli izgubile, pa naj je bilo vroče ali mraz. Če si jih vprašal, kako kaj napreduje delo, so vedno zvonko odgovorile: »Dobro!« To je bila brigada Ane Loškarjeve, vpisana v knjigo časti republike. Na nekem sestanku aktiva, na katerem so sodelovale udarniške, mladinske in frontovske brigade, so med odmorom prišla k meni urejena dekleta. Takoj sem v njih prepoznal svoje stare znanke.

»Mar je tudi vaša brigada frontovska?«

»Bila je frontovska.«

»Ne, Ana, ne strinjam se. Poplave bodo, potreben je dober beton, od vas je odvisna kvaliteta dela vseh brigad. Vaša fronta je še pred vami.«

Dekleta so dobro delala. Med proslavo tridesetletnice oktobrske revolucije sem jih zagledal med manifestanti in kriknil sem v mikrofon: »Pozdrav brigadi Ane Loškarjeve!« Ozrle so se in se nasmehnile.

Kmalu nato sem zvedel, da je Ana hudo bolna. Maščevalo se ji je lakotno otroštvo med vojno – imela je jetiko. Vse smo storili, da bi ozdravela, predlagali smo ji drugo delo, pa je vse odločno zavrnila:

»Ne morem živeti brez gradbišča in deklet!«

Za obnovo Dnjeprogesa je dobila red Lenina. Čez nekaj let sva se spet srečala v Moldaviji: ozdravela je in z možem je gradila dubosarsko elektrarno. Prepričan sem, da je niso pozdravila samo zdravila in toplice. Ana se je sama rešila, ker je ostala vedra, ker ni nehala delati, ker se ni potegnila vase, marveč je živela polnokrvno življenje. Pozneje sem zvedel, da je Ana Stepanovna spravila do kruha štiri otroke in da dela kot upravnica delavskega doma.

Na drugem gradbišču sem spoznal monterja cevi Ivana Rumjanceva. Bil je mlad, modrook, čeden fant, izumitelj, pameten, pravi mojster svojega poklica. Mogoče je začel prezgodaj delati: oče mu je padel na fonti, Ivan pa je hotel pomagati materi. Tisto, česar ni dobil v šoli, je dohitel z raziskovalnim duhom, izkušnjami in nadarjenostjo. Ivan je gradil velika podjetja v Jaroslavlju, Gorkem, Čirčiku, pri nas pa je delal v Zaporožstroju. Tiste čase je prav on predlagal novo metodo za montažo velikih blokov.

»Cevi sestavimo na zemlji,« je razlagal. »Naredimo, popravimo, montiramo v celoto. Tako je laže, udobneje, seveda tudi hitreje. Nato dvignemo sestavljene dele v zrak, nakar jih le še povežemo v celoto. To ni nobena modrost!«

»Ali ni to tvegano? Mar ni nevarno za ljudi?«

Nasmehnil se je:

»Česar se oči bojijo, to roke naredijo. Ne vznemirjajte se, Leonid Iljič, vse smo preračunali, vse so preverili inženirji.«

V metalurgiji je potrebnih veliko cevovodov, povezujejo vse mogoče obrate, prepletajo se v vseh smereh – to je naporen del opravkov. Svetoval sem članom političnega biroja v montaži, naj zaprosijo Rumjanceva, da bi govoril na odprtem partijskem sestanku. Poročilo o sestanku je objavil naš časopis »Graditelj«, potem pa je še »Pravda« natisnila velik članek z naslovom »Izkušnje Ivana Rumjanceva – za vse monterje«. Ta metoda se je potem razširila po vsej Sovjetski zvezi.

Potem je Rumjancev delal na gradbišču doma kulture in znanosti v Varšavi, pomagal je montirati metalurški kombinat v Indiji . . .

Takih srečanj je bilo veliko, vseh ni mogoče našteti, zato naj ne bodo užaljeni tovariši, ki jih nisem imenoval. Nisem jih pozabil.

4

Na splošno moram reči, da so spomini na ljudi, zlasti še na dobre ljudi, pri partijskih voditeljih človeška dolžnost in poklicna obveznost. Druženje z ljudmi je vedno koristno za partijskega delavca, utrjuje njegovo povezanost z življenjem, pomaga mu, navdihuje ga, kot se reče, kajti iz prve roke zve za namere, interese, potrebe ljudi. Kratko in malo prijetno je odkriti dobrega človeka – delavca, kolhoznika, graditelja, agronoma, umetnika, novinarja, znanstvenika. Za to mi ni nikoli ni bilo žal časa, pa tudi sam značaj partijskega dela veliko pomaga pri tem.

SVETEL ZGLED – Sovjetski rudar Aleksej Grigorjevič Stahanov je v noči s 30. na 31. avgust 1935 v eni delovni izmeni (petih urah in 45 minutah) nakopal 102 toni premoga, kar je bilo tedaj 14 delovnih norm. Kot udarnik in novator je zaslovel po vsej ZSSR, po njegovem imenu pa je nastala tudi beseda »stahanovstvo« za opis izrednih in udarniških dosežkov. Stahanov je med številnimi odlikovanji dvakrat dobil red Lenina, leta 1970 pa je postal heroj socialističnega dela. Na sliki: Stahanov z ženo na paradi v Moskvi leta 1936.

Vtis naših nogometašev boljši od prikazane igre

V kvalifikacijski tekmi za EP so jugoslovanski nogometaši igrali z reprezentanco Walesa le neodločeno 4:4 – Veselinović eksperimentiral

TITOGRAD – Jugoslovanska reprezentanca je kljub remiju, po igri zapustila zelo soliden vtis, boljši kot na uvodnih tekmah kvalifikacij za EP z Norveško in Bolgarijo. Evropski finale je za nas spet bolj oddaljen, toda sodeč po igri bi mogli do prihodnje jeseni tako napredovati, da bi še nadoknadili zamujeno. Škoda je le, da so se »modri« tokrat v finišu predali defetizmu, ki je tako značilen za aktualen jugoslovanski nogometni trenutek. Treba pa je le reči, da so večino tekme odigrali v zelo solidnem slogu.

Glede na nastop v Sofiji je selektor Veselinović malenkostno spremenil moštvo: novinec je bil samo Kranjčar, Nikolić pa je imel povsem drugo vlogo. Toda Veselinović je s tema dvema potezama odločilno pripomogel k temu, da je bila igra jugoslovanske reprezentance ustvarjalnejša. Novi jugoslovanski nogometni val je dokazal, da ni brez perspektiv v evropskih merjenjih, čeprav nastop z dokaj povprečnim otoškim moštvom tudi ne more biti tisto pravo merilo. Jugoslovanski nogometaši nimajo pravih izkušenj v tako brezkompromisnih srečanjih kot je bilo titograjsko. Toda mnoge taktične in celo hitrostne (ne) sposobnosti so hrabri »modri« fantje reševali z veliko borbenostjo, ki pač ni bila odlika Petroviča, Šurjaka, Sušića in drugih predhodnikov. Prav volja dobiva na veljavi v sodobnem nogometu, treba pa jo je seveda dokazovati na vsaki tekmi in vseh 90 minut. Že ob izredno ambicioznem nastopu se kalijo vrhunski nogometaši. Zlasti našim pa do tega še precej manjka.

Zdajšnja kar nadarjena generacija »modrih« pa seveda ne more biti »oaza«, je le izsek iz jugoslovanskega nogometnega vsakdanjika, ki na vsak način mora postati bogatejši, če bi »modri« želeli višje v Evropo. Samo več tako brezkompromisnih tekem kot je bila ta z Wallesom lahko nogomet spet relativno uveljavi v Evropi. Tako kot pred tekmo tudi titograjski nastop ne more biti razlog za pretirano samozadovoljstvo ali previsoke ambicije: glede na vrhunske evropske nogometne predstave, je bil nogomet v Titogradu vendarle samo drugorazreden. Kot kolektiv so jugoslovanski nogometaši zapustili vtis zelo homogene celote, v kateri ni bilo »izdajalcev«, kakršni so bili nekdaj Sušić, Petrović ali Slišković, za katere so morali v obrambi igrati drugi. Bila je to dokaj posrečena kombinacija igralcev s priučenimi »delovnimi« na eni in ustvarjalnimi odlikami na drugi strani.

FRANCI BOŽIČ

Izjave:

TODOR VESELINOVIĆ: »Čestitam igralcem obeh reprezentanc, ki so se na zelo težkem igrišču srčno borili. Pokazali so, da se tudi na takšnem terenu lahko igra dobro. Vse gole smo prejeli po nerazumljivih napakah naših obrambnih igralcev in to nas je stalo zmage. Toda ni še vse izgubljeno, saj od preostalih treh kvalifikacijskih tekem igramo kar dve doma. Dobro pa moramo igrati tudi v revanši z Walesom in ga premagati v gosteh.«

MICHAEL INGLAND, manager Walesa: »To je bila tekma napak. Težko igrišče je bolj odgovarjalo nam. V naši reprezentanci sta bila najboljša Rush in Flynn, v jugoslovanski pa Živković.

DIEGO de LEO, delegat tekme: »Pogoji za igro so bili na meji regularnega, toda sama tekma in osem doseženih zadetkov dokazujejo, da se tudi v takšnih pogojih dà igrati ...«

ALEKSANDAR TRIFUNOVIĆ: »Hotel sem vrniti žogo Ferhatoviću; nisem opazil nasprotnikovega igralca ... »Ta tekma je bila čudna. No, vseeno za nas še ni vse izgubljeno ...«

ZVEZDAN CVETKOVIĆ: »V povratni tekmi bomo zmagali ...«

IAN RUSH: »Pričakoval sem boljšo igro nasprotnikov. Znali smo izkoristiti njihove napake in osvojili dragoceno točko«.

MILAN ŠĆEKIĆ

Wales	2	1	1	0	5:4	3
Norveška	3	1	1	1	5:4	3
Jugoslavija	**3**	**1**	**1**	**1**	**6:7**	**3**
Bolgarija	2	0	1	1	2:3	1

Jugoslavija : Wales 4:4 (3:2)

TITOGRAD – Štadion pod Gorico, gledalcev 20.000, igrišče razmočeno in blatno, sodnik Ponnet (Belgija).

STRELCI: 0:1 – Flynn (6), 1:1 – Z. Cvetković (15), 2:1 – Živković (18), 3:1 – Kranjčar (38), 3:2 – Rush (39), 4:2 – Ješić (66), 4:3 – Jones (70), 4:4 – James (82).

JUGOSLAVIJA: Svilar, Stojković, Z. Cvetković, Ferhatović, Hadžibegić, Nikolić, Gudelj, Trifunović, Deverić, Kranjčar, Živković.

WALES: Davies, Jones, Ratcliffe, Nicholas, Prise, Jackett, James, Flynn, Rush, Thomas, Mahoney.

BRATISLAVA – V tekmi 2. kola četrtfinalne skupine za pokal evropskih pokalnih zmagovalcev so košarkarji Interja premagali budimpeštanski MAFC s 102:68 (46:37). V tej skupini igra tudi Olimpija. V skupini A pa je Barcelona premagala izraelski Hapoel s 95:86.

Spomladansko razpoloženje v zimskošportnem središču

Zdaj manjka le še sneg, da bi Sarajevo zares imelo zimsko olimpijsko podobo – Hudi boji na ledu

SARAJEVO, 15. decembra – Pomlad budi upe. Povsem spomladansko pa je tudi razpoloženje v zimskem olimpijskem Sarajevu, resnično in v prenesenem pomenu. V resnici zato, ker je vreme zares povsem spomladansko (v sredo je posijalo tudi še sonce), v prispodobi pa zaradi tega, ker je otvoritev ledne dvorane Zetre ob dejstvu, da so nared tudi že vsi drugi objekti za zimske olimpijske igre, delovala zlasti na mednarodno javnost zares prepričljivo in s tem – spodbudno.

Ni nikogar med obiskovalci Sarajeva te dni, in med njimi so zares samo kvalificirani iz športne srenje – od uglednih mednarodnih funkcionarjev do novinarjev – ki bi spričo tega, kar se dogaja, ne bil optimist za olimpijske dogodke čez štirinajst mesecev. V govorih in izjavah ob otvoritvi osrednje ledne dvorane je bilo seveda tudi mnogo običajne kurtoazije, toda ni bilo, na primer, mogoče spregledati okoliščine, da je tudi predsednik MOK Juan Antonio Samaranch v nagovoru zbranim v dvorani v primerjavi s pripravljenim tekstom še okrepil besede pohvale na račun prireditelјev. In tako je pravzaprav v vsakršnem stiku: podoba dograjenih objektov je opravila svoje. Prav tak je bil tudi vtis na današnji tiskovni konferenci predsednika MOK. Vsakomur pa je seveda tudi jasno, in tudi 7. svetovno mladinsko prvenstvo v umetnostnem drsanju kot prva v dolgi vrsti testnih prireditev to kaže, da bo treba mnogo dela in zavzetosti vseh pristojnih, da bodo objekti in tekmovanja na njih funkcionalno zaživeli. SP mladih ta čas teče povsem normalno in v znamenju hudih bojev mladih drsalcev. Pri športnih in plesnih parih po pričakovanju blestijo predvsem sovjetske dvojice, mladinci posamezno pa so opravili tudi že kratki program, pri čemer je jugoslovanski zastopnik Tomislav Čižmešija održal zelo solidno uvrstitev. EVGEN BERGANT

Pojavili so se ponarejeni vrednostni boni za gorivo

LJUBLJANA, 15. decembra – Republiški sekretariat za notranje zadeve nam je sporočil, da so v večih krajih naše države odkrili ponarejene vrednostne bone za gorivo v apoenih po 1000 dinarjev. Prave bone je za sozd Petrol natisnilo poslovno združenje Petrolunion iz Beograda.

Vsi doslej najdeni falsifikati imajo eno od serijskih številk med 138000 do 145300. Ponarejeni boni se razlikujejo od originalnih po serijskih številkah, ki so sicer prav tako kot pri originalu natisnjene z rdečo barvo, vendar so precej tanjše in zelo močno vtisnjene na podlago, tako da so dobro vidne tudi s hrbtne strani ali pa se jih da na hrbtni strani celo otipati. Številka 4 je pri ponaredku zgoraj zaprta, pri pravem bonu pa odprta (pri pregledu je treba sumljiv bon primerjati s pravim, ki je bil izdan letos). Vsi ponaredki so na hrbtni strani žigosani z žigom Petrolovega tozda »Trgovina na drobno Kranj, Cesta Staneta Žagarja 30«.

Organi za notranje zadeve naprošajo vse občane in organizacije, ki imajo Petrolove bone za 1000 dinarjev, da jih pregledajo in prinesejo na najbližjo postajo milice, če bi posumili, da so med njimi ponaredki.

PRAVI IN PONAREJENI BON – Na sliki objavljamo nekoliko povečana bona – na zgornji sliki je pravi bon, na spodnji pa ponarejeni, ki ima serijsko številko obkroženo.

Naši na starih položajih

Alpska reprezentanca je dobro začela svetovni pokal – Specialisti v tehničnih disciplinah prihodnji teden v Madonni di Campiglio

LJUBLJANA – Predolimpijska tekmovalna sezona v svetovnem pokalu se je začela z dvema povsem različnima prireditvama – nedokončanim Val d'Iserom, s katerim se je vreme spet neusmiljeno poigravalo in slalomsko tekmo v Cournayeurju, ki se lahko primerja z vsako »klasično« alpsko preizkušnjo. Po kratkem intermezzu v La Villi, ki se ga bo danes in jutri udeležila skoraj vsa svetovna alpska elita, se bo svetovni pokal za moške spet nadaljeval v Madonni di Campiglio s slalomom in super veleslalomom.

Kakor je bil Val d'Isere ves poln nasprotij, še zlasti pa nedeljska tekma v super veleslalomu, je bil slalom v Italiji kot nalašč za začetek tekmovalne sezone. Bolj sicer za vedno številnejšo publiko, ki spremlja svetovni pokal, kot pa za udeležence, zakaj težavnostna stopnja te slalomske preizkušnje bi bolj sodila v vrhunec sezone.

Vsi udeleženci prvega slaloma za svetovni pokal v tej sezoni so bili mnenja, da je bil nadvse zahteven, za mnoge ena najtežjih slalomskih preizkušenj v zadnjem času. Uspeh naše reprezentance, še zlasti pa Križajevo peto mesto, je prav zato tem večji. Dober začetek nedvomno zagotavlja še boljše nadaljevanje. Seveda je razumljivo, da bodo še nihanja v formi, da naši najboljši reprezentantje še niso do kraja izdelani za štirimesečno tekmovalno obdobje, vendar pa so dobre uvrstitve pregnale porajajoči se kanec strahu, da se utegne naša moška vrsta vsaj v prvem delu sezone slabše odrezati, kot se je nekaj let nazaj. Negotovost je bila razumljiva. Glavnina reprezentance je bila pri vojakih, kjer se je sicer lahko nemoteno kondicijsko pripravljala, na snegu pa je bilo slabše, saj še na velikih ledenikih v Alpah letos poleti ni bilo prida smučanja, kaj šele na Ledinah, kjer so trenirali naši.

Začetek pa je pokazal, da so naši reprezentantje v koraku z drugimi in da lahko z zaupanjem v svoje sposobnosti pričakujejo nove tekme. Tudi vodstvu je odleglo, ko je ugotavljalo, da se vrh naše reprezentance vnovič poteguje za uvrstitve v ospredju, mladi pa napredujejo. Na težkem torkovem slalomu v Cournmayeurju so odrekli celo številni izkušeni tekmovalci, ki preprosto niso našli orožja za tako zahtevno tekmo, pravi užitek pa je bilo videti na progi, denimo, enega najmlajših udeležencev tekme, našega reprezentanta Roka Petroviča, kako se je s pogumom, znanjem in željo po uveljavitvi lotil v vseh pogledih težke proge.

Prvih dveh tekem letošnjega svetovnega pokala se ni mogel udeležiti naš veleslalomski specialist Boris Strel, ki se je na svetovnem prvenstvu v Schladmingu proslavil z bronasto kolajno, nato nesrečno končal sezono s težko poškodbo, pred štartom svetovnega pokala pa se je moral zaradi bolečin v hrbtu spet zateči k zdravnikom. Vendar je Strel že toliko okreval, da se bo že danes v La Villi pridružil svojim tovarišem v reprezentanci, čeprav je sprva kazalo, da bo šel na štart šele v Madonni di Campiglio. Tako bo naša moška alpska reprezentanca spet popolna, upati je le, da prisiljeni odmor Strela ne bo preveč vrgel iz tira.

JOŽE DEKLEVA

ZADNJE VESTI

Križaj v komisiji MOK

SARAJEVO – Kot je povedal predsednik MOK Samarranch na tiskovni konferenci v Sarajevu, so jugoslovanskega alpskega smučarja Bojana Križaja izbrali za člana komisije MOK za vprašanja športnikov, ki ji sicer predseduje angleški atlet Sebastian Coe.

Katastrofa Cibone

ZAGREB – V tekmi finalne skupine pokala evropskih košarkarskih prvakov je Cibona doma izgubila z italijanskim Fordom s 65:90 (33:44).

Presenečenje v San Sicariu: 1. Attia (Fr)

Megla je onemogočila smukačice 1. jakostne skupine – Naše že v Piancavallu

SAN SICARIO, 15. decembra – V drugem ženskem smuku za svetovni pokal, ki bo veljal tudi za kombinacijo s petkovim slalomom v Piancavallu, je prišlo do presenetljivega razpleta. Tekmovalke prve jakostne skupine so morale na progo v hudi megli, šele pri številki 20 pa se je razpršila in zato ni nič čudnega, da so obetavne mlade smukačice, najbolj pa Francozinji Attia in Enotnost, izkoristile priložnost in pobrale skoraj vse točke za svetovni pokal.

REZULTATI: 1. Attia (Fr) 1:24,57, 2. Emonet (Fr) 1:24,86, 3. Wiesler (ZRN) 1:25,6, 4. Quittet (Fr) 1:25,59, 5. Bozon (Fr) 1:25,68, 6. Gantnerova-Šoltysova (ČSSR) 1:25,74, 7. Armstrong (ZDA) 1:25,83, 8. Ehrath (Švi) 1:25,84, 9. Oertli (Švi) 1:25,84, 10. Winkler (A) 1:25,91, 11. Graham (Kan) 1:26,11, 12. Waldmeier (Fr) in I. Epple (ZRN) 1:26,28, 14. Fitzthum (A) 1:26,31, 15. De Agostini (Švi) 1:26,41.

Naše smučarke na tem smuku niso nastopile, ker so te dni prizadevno trenirale v Limone Piamonte, potem pa so danes odpotovale naravnost v Piancavallo, kjer bodo skušale jutri kar najbolje izkoristiti priložnost za trening pred tekmovanjem, ki jim je vedno prinašalo spodbudne uspehe.

O. G.

Delavci strokovne službe SIS se bodo zagovarjali pred sodiščem

Niso uravnavali odnosov med republiško SIS za zdravstveno varstvo, sekretariatom za zunanje zadeve in konzulatom v Ženevi

BEOGRAD, 15. decembra – Okrožno javno tožilstvo je danes okrožnemu gospodarskemu sodišču prijavilo strokovno službo republiške samoupravne interesne skupnosti zdravstvenega varstva v Beogradu, sekretarja republiške SIS zdravstvene skupnosti Milana Djokovića, pomočnika sekretarja republiške SIS Dragana Mladenovskega, šefa odseka za finančno poslovanje strokovne službe te SIS Veljka Todorovića, šefinjo skupine za finančno poslovanje zdravstvenega varstva v tujini Branko Grujić in sodelavko za devizno-finančne posle te SIS Dragano Simić.

Obtožuje jih gospodarskega prekrška, pred sodiščem pa se bodo zagovarjali, ker niso uravnali odnosov med republiško SIS in sekretariatom za zunanje zadeve oziroma z jugoslovanskim generalnim konzulatom v Ženevi, ko je bilo treba devize republiške SIS prenesti na generalni konzulat. Ta devizna sredstva so bila namenjena za izplačilo stroškov za zdravljenje Jugoslovanov, ki so bili poslani v kantonsko bolnišnico in onkohematološki center v Ženevo.

Poleg tega jih javni tožilec bremeni, da po prevzemu faktur niso poskrbeli za kontrolo, da bi ugotovili, če so bili bolniki zdravljeni samo v zdravstvenih ustanovah, kamor so bili poslani, in če se fakture res nanašajo na bolnike, ki jih je poslala na zdravljenje republiška samoupravna interesna skupnost.

Zaradi takšnih in drugih spodrsljajev so v letu 1980 vknjižili za več kot dva milijona švicarskih frankov oziroma 56 milijonov in 798.035 dinarjev faktur, katerih natančnost in zakonitost sploh ni bila potrjena.

Okrožno javno tožilstvo predlaga, da vsem obtoženim izrečejo zaščitni ukrep – prepoved opravljanja dosedanjih dolžnosti.

MIHAJLO POPOVIĆ

Nesreča pri delu

MARIBOR, 15. decembra – V DO Konstruktor v Mariboru je včeraj Alojz Šabec iz Rošpoha delal pri skobelniku. Pri tem mu je stroj odrezal del prsta. D. P.

Obtoženi sovražne dejavnosti

SKOPJE, 15. decembra (Tanjug) – Okrožno javno tožilstvo v Skopju je vložilo obtožnico proti petim organizatorjem, voditeljem in članom ilegalne albanske iredentistične organizacije Kushtrim i liris (klic k svobodi) iz Tetova, ki so delovali s pozicij velikoalbanskega šovinizma in nacionalizma. Združevanja zaradi sovražne dejavnosti so obtoženi Rafi Allilli (32) iz tetovske vasi Gajre, izredni študent prištinske pravne fakultete, Bejtula Ademi (22), študent filozofske fakultete iz Prištine, Xhavad Ademi (20) in Agim Kasami (22), gimnazijca iz vasi Golema Rečica, pa še Naser Bellulli (19), učenec tetovske kmetijske šole.

Obtoženi so od leta 1978 do aretacije v Tetovu in okolici delovali s sovražnih pozicij. Ogrožali so ozemeljsko celovitost SFRJ, napadali ustavne spremembe federativne ureditve ter razbijali bratstvo in enotnost narodov in narodnosti, ki žive v naši državi. Člani te sovražne skupine so se povezali, da bi se skupaj borili za ustanovitev republike Kosovo.

24 UR

Pojasnilo

LJUBLJANA, 15. decembra – V zvezi z nesrečo, ki se je zgodila minulo soboto, objavili pa smo jo pod naslovom »Vlak mu je odrezal nogi«, je danes ŽG Ljubljana poslalo dodatno sporočilo:

Pri premikanju tovornega vlaka na tir številka tri, je v trenutku, ko je bila lokomotiva vzporedno s postajno hišo, pritekel čez peron in tira ena in dva, 22-letni Gorazd Rudolf iz Litije. Kljub opozorilom vlakovodnega odpravnika, je skočil med drugi in tretji vagon vozečega vlaka. Rudolf je padel pod četrti vagon, kolesa pa so mu odrezala eno nogo pod, drugo pa nad kolenom.

G. B.

Povozil je pešca

MARIBOR, 15. decembra – V Rošpohu pri Mariboru je včeraj Darko Simonič s Kozjaka z osebnim avtomobilom povozil Franca Beraniča in ga hudo ranil.

D. P.

TELEKS

Zamejski odbojkarski derbi prepričljivo igralkam Brega

Najbolj zanimivo pa je bilo tokrat v Štandrežu, kjer so člani Belce v dvoboju premagali goriško Olympio

TRST – Zamejski odbojkarski konec tedna je bil izredno pester in zanimiv. Številnim prvenstvenim tekmam moramo dodati še tri slovenske derbije.

V ženski C-2 ligi sta se na Proseku spoprijela Kontovel Electronic Shop in Breg. Po pričakovanju so slavile gostje in za nameček samo po treh nizih igre. Na Goriškem je bil v moški C-2 ligi derbi med Olympio Terpin in Juventino Belco. Goriška Olympia Terpin igra domače tekme v Štandrežu in telovadnica je bila takrat nabito polna. Domači odbojkarji – Juventina Belca je namreč iz Štandreža – so pripravili prijetno presenečenje, saj so slavili po pravem maratonskem boju, ki je trajal kar pet nizov. Tretji derbi pa je bil v ženski D-ligi med goriško Olympio Bertolini in Slogo. Zmagale so domačinke; omeniti velja, da je bil to prvi neuspeh zastopnic Sloge.

V ženski B-ligi sta bila oba slovenska zastopnika poražena. Odbojkarice Bora Intereurope so doma odvzele Moglianu Venetu set, igralke Sokola pa so izgubile v gosteh z Nerveso. Dve Slata vredni točki je tokrat pospravila sloga, ki letos nastopa kot novinec. V Trstu se je nadaljevala interliga za pionirke. Nastopilo je kar 11 šesterk iz obeh strani meje. Še posebej so se izkazale mlade odbojkarice Bora, Kopra, Kanala in Brd.

Izidi – ženska B-liga: Bor Intereuropa : Mogliano Veneto 1:3, Pallavolo Nervesa : Sokol 3:0; ženska C-1 liga: Sloga : Fiat Comolli Gorica 3:2; ženska C-2 liga: Kontovel Electronic Shop : Breg 0:3, Julia : Bor 3:0; moška C-2 liga: Olympia Terpin : Juventina Belca 2:3; moška D-liga: La Tapee Talpa : Jamlje 3:0; ženska D-liga: Olympia Bertolini : Sloga 3:2, Solaris : Sokol 3:2; interliga za pionirke: Sloga : Sokol 2:0, Brda : Breg 2:0, Bor : Janko Premrl Vojko 2:0, Semedela : Solkan 2:0, Brda : Semedela 2:0, Koper : Sokol 2:0, Kanal : Sokol 2:0, Janko Premrl Vojko : Nova Gorica 2:0, Kanal : Sloga 2:0.

V 11. kolu košarkarskega prvenstva C-1 lige je združena peterka Jadrana spet izgubila. Že pred gostovanjem je bilo na dlani, da bo Cis iz Pordenona izredno trd oreh. Samo srečanje je to tudi potrdilo. Gostje so igrali slabo v prvem polčasu in to je praktično pokopalo vse upe za uspešen konec. V drugem polčasu so gostje zaigrali veliko bolj zavzeto, toda nekatere dvomljive sodniške odločitve so potegnile jeziček na tehtnici na stran domačinov. V nadaljevanju promocijskega prvenstva je zmagal samo Polet, izredno slaba pa sta bila Kontovel in Bor Radenska. Mladinci Jadrana pa so povsem nadigrali Ital iz Tržiča.

Izidi C-1 lige: CIS Pordenone : Jadran 75:67 (39:25); promocijsko prvenstvo: Polet : Saba 85:74 (42:39), Kontovel : Stella Azzurra 34:78 (20:31), Bor Radenska : Don Bosco 87:101 (41:48), Dom Gorica : Arte 53:84 (26:36); kadeti: Sokol : Bor 76:69 (33:33), Dom Gorica : Mobilcasa Krmin 87:88 (27:48), Bor B : Scoglietto 78:115 (32:53).

V 2. nogometni amaterski ligi je bilo osrednje srečanje med vodečim Primorjem s Proseka in drugouvrščeno Muggesano. Na blatnem proseškem igrišču sta se enajsterici razšli brez zmagovalca. Na lestvici je tako razlika med vodečim Primorjem in ekipo iz Milj še naprej samo točka. Dobro je tokrat igral Kras, ki bi lahko slavil še bolj prepričljivo. Zarja se je morala zadovoljiti z remijem, vratar Gaje pa je pobral iz mreže kar 6 žog. Na Goriškem je v 3. amaterski ligi osvojila točko samo Juventina, Saovodnje in Mladost pa sta ostali praznih rok. Na Tržaškem je bil Primorec spet odličen. Breg je bil na pragu velikega presenečenja, na koncu se je moral zadovoljiti s točko. Po daljšem času je Vesna spet igrala doma in remizirala. Izidi – 1. amaterska liga: Kras : San Marco 2:0, Opicina : Zarja 2:2, Gaja : Zaule 0:6; 3. amaterska liga: Capriva : Juventina 1:1, Medea : Mladost, 2:0, Sovodnje : Poggio 0:4.

V namiznoteniškem promocijskem prvenstvu sta bili uspešni – obe moška in ženska – ekipi Krasa. V ženskem prvenstvu je Kras odpravil v slovenskem derbiju Dom iz Gorice s 5:1, moška vrsta pa je slavila še bolj prepričljivo, saj je odpravila Don Bosco s 5:0. Dobri so bili tudi zastopniki Mladine iz Križa, ki so odpravili Polisportivo iz Opčin s prepričljivim 5:0.

IVAN FURLANIČ

OD TOD IN TAM

LJUBLJANA – V 5. kolu II. republiške košarkarske lige so bili doseženi naslednji rezultati – vzhod: Kamnik : Elektra 63:70 (24:37), Garant : Podbočje 65:56 (30:25), Pomurje : Straža 65:66 (36:27), Ptuj : Šentjur 94:82 (41:34), Dravograd : Zlatorog 82:75 (48:41); vrstni red: Garant 10, Straža 8, Ptuj, Dravograd in Zlatorog po 6, Elektra in Podbočje 4, Šentjur, Kamnik in Pomurje 2; zahod: Lesonit : Tolmin 77:93 (39:53), Vrhnika : Jesenice 110:106 (96:96, 43:44), Kočevje : Postojna 71:78 (38:47), Koper : Radovljica 86:87 (41:35), Gostol : Fructal 92:82 (39:33); vrstni red: Postojna 10, Radovljica in Tolmin 8, Gostol in Koper 6, Jesenice 4, Lesonit, Fructal, Vrhnika in Kočevje po 2.

Največje presenečenje – štafeta SFRJ

MALE, 15. decembra – Na prelazu Karla Velikega so danes smučarski tekači končali tekmovanje za »Lovoriko Val di Sole« s tekmovanjem štafet 3×10 km. Razmere za tekmovanje so bile spet odlične in so že od vsega začetka obetali lepo in zanimivo tekmo. Norvežani so z zanesljivo zmago vnovič potrdili primat, največje presenečenje pa je pripravila jugoslovanska štafeta, ki je zasedla 8. mesto in med drugimi premagala prve štafete Švedske, Poljske, Bolgarije, ZRN, Avstrije in več drugih postav iz posameznih držav. Na štartu je bilo 32 štafet.

Izidi, moški, 3×10 km: 1 Norveška (Nordby 28:15,8, Braa 28:10,0, Aunli 28:11,8) 1:24;38,6, 2. Italija I (De Zolt 29:00,4, Ploner 28:26,6, Vanzetta 28:05,9) 1:25;32,7, 3. ČSSR (Švanda 29:40,8, Bečvar 27:45,2, Švud 28:13,1) 1:25;32,7, 4. NDR (Bellmann 28:30,6, Wunsch 28:36,2, Schröder 28:39,5) 1:25;46,3, 5 Francija 1:27;06,3, 6. Finska I 1:27;14,1, 7. Finska II 1:27;20,7, 8. Jugoslavija (Čarman 28:58,0, Kršinar 28:50,0, D. Djuričič 29:39,2) 1:27;27,2, 9. Italija II 1:27;28,2, 10. Švedska 1:27;40,0, 11. Poljska 1:27;59,9, 12. Francija II 1:29;13,7, 13. Italija III 1:29;54,1, 14. Bolgarija 1:30;26,1 ... 17. ZRN 1:31;10,6, 21. Avstrija 1:31;46,9, 27. Jugoslavija II (D.Podlogar 32:25,3, Klemenčič 30:13,1, Č. Podlogar 30:34,6) 1:33;10,6 itd.

Najboljši jugoslovanski tekači so s prelaza Karla Velikega odpotovali na nove tekme konec tedna v Davosu (Švica). JAROSLAV HONCU

Zanimivo srečanje

TITOVO VELENJE – V Rdeči dvorani je »Zlata selekcija« Nedeljskega v torek v prijateljskem srečanju v malem nogometu pred 1000 gledalci premagala domače moštvo »Klub M« (Modni salon) z 10:8. V sicer izenačenem in zanimivem ekshibicijskem srečanju so imeli gostje več sreče, številni gledalci pa so zadovoljni zapuščali dvorano. Izkupiček so tudi to pot namenili Zvezi paraplegikov Slovenije. Strelci: Papič 6, Norčič 2, Oblak 1 in Bizjak (avtogol) za »Zlato selekcijo«, za »Klub M« pa Carli 3, Vlajič in Pur po 2 ter Milkovič 1 zadetek.

VŠTK odslej fakulteta

LJUBLJANA – Na včerajšnjem zasedanju zbora združenega dela in zbora občin skupščine SR Slovenije so delegati sklenili, da se VŠTK v Ljubljani preimenuje v Fakulteto za telesno kulturo. Slovesna seja ob preimenovanju naše osrednje pedagoške in znanstvene institucije na področju telesne kulture bo v ponedeljek, 20. t. m., ob 11. uri v Domu španskih borcev v Mostah.

Velika zmaga Konstruktorja in Steržaja

MARIBOR – Na velikem tradicionalnem kegljaškem turnirju v počastitev dneva JLA v Mariboru je v ekipnem delu prvič slavil zmago domači Konstruktor po izjemni igri vseh tekmovalcev. Mariborčani so zato zasluženo premagali – pred nabito polnim kegljiščem – vse druge, tudi favorizirane ekipe. Gledalci so ob igri državnih reprezentantov prišli na račun.

Rezultati, ekipe: 1. Konstruktor 5473 (Jovič 884, Klampfer 884, Pečovnik 945, Kirbiš 911, Pihlar 946, Frajzman 903), 2. Triglav 5298 (Marinšek 928), 3. Medveščak 5210 (Boljat 933), 4. Branik 5183 (Steržaj 964), 5. Varteks 5106 (Kveštek 914), 6. Grmoščica 5080 (Orešić 888), 7. Kraljevo 4731 (Stanišić 805) in 8. JLA – LAO 4644 (Bolarič 811).

Posamezniki: 1. Steržaj (Branik) 964, 2. Pihlar 946, 3. Pečovnik (oba Konstruktor) 945, 4. Boljat (Medv.) 933, 5. Marinšek 928, 6. Urbanc 922, 7. Fende (vsi Triglav) 915, 8. Kirbiš 911, 9. Frajzman (oba Konstruktor) 903, 10. Dragaš (Medv.) 903 itd.

IVAN KAVS

Avtomatsko voden promet do konca srednjeročnega obdobja?

Takšni so načrti, skupna vrednost nove opreme in del na 12 ljubljanskih križiščih bo 16,7 milijona dinarjev

LJUBLJANA, 15. decembra – Do konca tega srednjeročnega obdobja bi morala Ljubljana imeti avtomatsko voden promet. Vsaj taki so načrti, kljub trimesečni zamudi pri pripravi dokumentacije. Prihodnje leto bo treba pospešeno obnavljati oziroma zamenjati semaforske naprave, saj je od skupno 81 semaforiziranih križišč novo Iskrino opremo dobilo le 35 križišč.

Zamenjava v drugih ljubljanskih križiščih ni nujna samo zaradi poenotenja semaforskega sistema – brez tega namreč tudi avtomatsko vodenje prometa ni mogoče – ampak tudi zaradi dotrajanosti ljubljanskih semaforov. Razen tistih 35 novih, vsi, stojijo že od 10 do 17 let.

Pripravljen je tudi že prednostni vrstni red zamenjave semaforov, opreme in kablov za prihodnje leto. Prvi na seznamu je Bavarski dvor, kjer bodo dela tudi najdražja. Predračunska vrednost del in naprav je 2,3 milijona. Za Bavarskim dvorom bodo prišla na vrsto naslednja: Ilirska–Rozmanova, Kopitarjeva–Poljanska, Resljeva–Komenskega, Tržaška–Jadranska, Topniška–Šmartinska, Topniška–Linhartova, Topniška–Vojkova, Šišenska–Vodnikova, Prešernova–Šubičeva, Titova–Allendejeva in Tržaška–Gregorinova. Skupna vrednost nove opreme in del za vseh 12 križišč je 16,7 milijona dinarjev.

Člani mestnega izvršnega sveta so zadolžili SIS za gradnjo 10-letnega programa cest, naj podpiše pogodbo za nadaljevanje Iskrinega dela. Hkrati so opozorili, da mora naložbo obravnavati in potrditi tudi komisija za ocenjevanje upravičenosti investicij.

Mestni izvršni svet je prav tako poudaril, da morajo občinske komunalne skupnosti v razvojnih načrtih za prihodnje leto zagotoviti denar za zamenjavo dotrajanih semaforskih naprav in za ustanovitev službe za razvoj in proučitev sistema avtomatskega vodenja prometa v Ljubljani.

MOJCA KAUČIČ

Direktor naše firme v Münchnu vztrajno trdi, »da je bil zapeljan«

Na prištinskem sodišču se nadaljuje sojenje skupini gospodarstvenikov – Pred sodniki Rodoljub Vukosavljević

PRIŠTINA, 15. decembra – Na okrožnem sodišču v Prištini se pred senatom peterice, zagovarja šest kosovskih gospodarstvenikov, ki so obtoženi grabeža stotih milijonov dinarjev. Osmi dan so zasliševali Rodoljuba Vukosavljevića, direktorja firme Kosovo GmbH v Münchnu, ki ga obtožnica bremeni, da se je skupaj z Osmanom Selmanijem, Qenanom Galimunom, Xhelalom Xharrom in s pomočjo Gianfranca Ladinija pri sklepanju uvozno-izvozne pogodbe »nabral« precejšnje premoženje, piše Vjesnik.

Med razpravo je Vukosavljević oporekal precejšnjemu delu obtožnice. Pri tem je navedel, da svoje trvrdke ni oškodoval, temveč ravno nasprotno, da je imela od njegovih »pogodbenih poslov« veliko koristi. Skušal je dokazati, da je bil zapeljan, da za vso goljufijo ni vedel. Kar zadeva kontrarevolucionarno ogrožanje družbene ureditve, pa je vztrajno trdil, da so mu jo pripisali novinarji.

»Izdelki slabe kakovosti, ki smo jih uvozili, niso oškodovali naše države, temveč kupce. To velja na primer za uvožene flomastre. Kar zadeva izvoz, sem prodal hlače slabe kakovosti iz vučitrnskega Poleta in likalnike iz Uroševca. Strašansko me boli, ker me obtožnica bremeni, novinarji pa pišejo, da sem kontrarevolucionar. To ni res. Rad imam to državo, vedno sem bil njen prijatelj,« je izjavil Vukosavljević.

»Delal sem v Münchnu, kjer sem prejemal osebni dohodek v nemških markah. Tako sem postal tudi nemški davčni obveznik in z Jugoslavijo, razen prek kapitala, nisem imel nikakršne zveze. Tozd Eximkos GmbH pri našem sodišču ni registriran, moj direktorski položaj ne obstoja, moj podpis ne velja, zato ne vem, zakaj se tukaj zagovarjam,« se je pritožil Vukosavljević in nadaljeval:

»Nič drugega nisem, kot grešni kozel, na katerega se je spravil tisk. če bo res dokazano, da sem kriv, bom prevzel odgovornost in tudi najstrožjo kazen. Toda prosim sodišče, naj ne žrtvuje mene, da bi zaščitilo nekatere iz kosovskih tozdov.«

KAM, KAJ IN KJE

Igrišče za golf – tekaški poligon

BLED – Že nekaj let se zdravja in rekreacije željni krajani Lesc, Radovljice, Bleda, Begunj in Žirovnice poganjajo po bolj ali manj urejenih smučinah na prostranem in zelo primernem, travnatem poligonu igrišča za golf pri Lescah, za nekdanjo tovarno TIO. Travnato zemljišče, brez vsakega kamenja, rahlo valovito, ponekod poraščeno z nizkimi smrekovimi in borovimi gozdički ali grmičevjem, je kot nalašč za hojo in tek na smučeh, saj zadostuje že 5 cm snega, da uredijo smučine.

Turističnogostinski delavci z Bleda pa želijo skupaj z Elanom ta kompleks še bolj urediti in zagotoviti redno vzdrževanje prog, med katerimi naj bi krajšo celo osvetljevali in na njej občasno prirejali tako za domačine, kot za goste iz blejskih hotelov začetne in nadaljevalne tečaje hoje in teka na smučeh.

O vsem tem in še marsičem so se dogovorili na skupnem sestanku v restavraciji Golf. Zbora so se udeležili tudi predstavniki SZS, sekretar Kapelj in člana odbora za množičnost J. Pavčič in Ravnik.

Restavracija Golf naj bi bila osrednji objekt, v katerem bo na voljo shramba, izposojevalnica smuči in čevljev, slačilnice in mazalnica. Seveda je lokal dobro založen z jedačo in pijačo. Proge naj bi bile dolge 9, 6, 4 km in najkrajša, zvečer osvetljena 1 km. Znotraj te najkrajše proge pa bodo ravne in krožne proge (jasli) za vadbo korakov in tehnike hoje in teka. Proge so že strasirane, v nekaj dneh jih bodo predstavniki Elana opremili z ličnimi smerokazi in kilometrskimi oznakami. Za redno vzdrževanje trasiranih prog so se domenili z ZTKO občine Radovljica, ki ima lažje sani, pa tudi tovarna Elan bo v nuji priskočila na pomoč s svojim prinothom.

Pobuda HTP Bled in Elana bo nedvomno naletela na ugoden odmev med ljudmi vseh slojev in starosti, saj je zemljišče lahkotno, povsem nenavarno, posebno pa bodo zadovljni tisti, ki bodo zaradi kasnejšega vračanja z dela lahko hodili in tekli tudi v poznih popoldanskih in večernih urah na osvetljeni progi ob restavraciji Golf.

V kratkem bo v Radovljici tudi uvodno predavanje o hoji in teku na smučeh s prikazom strokovnega filma. Natančen datum in uro predavanja bomo pravočasno objavili.

JANEZ PAVČIČ

Medvoški načrti za zimo

MEDVODE – Partizan Medvode je – kot prejšnja leta – tudi za letošnjo zimo pripravil več smučarskih tečajev. Da bi bile cene kar najbolj ugodne, bodo vse tečaje izvedli v neposredni bližini Medvod. Vrh vsega tečajnina ne bo višja od lánske, povečali so samo ceno za prevozni tečaj.

Brž ko bodo ugodne snežne razmere, bodo tečaji ob koncu tedna na Čerenu v Preski pri Medvodah in Osolniku in pri motelu v Mednem. To bodo tečaji, ki bodo trajali od petka popoldne do nedelje dopoldne. Cena tečaja: 700 din, namenjen pa je – zaradi intenzivnosti – odraslim.

Med semestralnimi počitnicami bodo na Čerenu v Preski vsak teden petdnevni tečaji za predšolsko in šolsko mladino. Tečaji bodo trajali od 9 do 14 ur. Tečajniki iz Ljubljane imajo ugodno zvezo z avtobusom mestnega prometa št. 15. Opremo bodo tečajniki spravili v osnovni šoli. Cena tečaja: 700 din za učitelja smučanja in toplo malico.

Kdor se bo odločil za prevozni tečaj v Kranjsko goro, bo moral odšteti 3.000 din. V ceni so stroški za prevoz z avtobusom, učitelja smučanja in prevoz z žičnico. Avtobus bo odpeljal iz Ljubljane ob 7. uri, ustavil pa se bo v Šiški, Šentvidu, Mednem in Medvodah.

Medvoški Partizan misli tudi na odrasle. Takoj ko bodo ugodne snežne razmere, bodo organizirali popoldanske tečaje. Začetek bo ob 15. uri, tečaj pa bo trajal od ponedeljka do petka.

Novost v delu medvoškega Patizana bodo tečaji za tek na smučeh. Brž ko bodo ugodne snežne razmere, bodo organizirali tečaje ob koncu tedna. Med šolskimi počitnicami bodo tečaji od 9. do 13. ure za osnovnošolsko mladino, od 15. ure naprej pa za vse druge. Cena teh tečajev: 700 din.

Podrobnejše informacije: v pisarni Partizana v Medvodah od 18. do 20. ure ali po telefonu 611-071.

V. J.

Izleti v naravo

PD VIHARNIK iz Ljubljane vabi v soboto, 18. t. m. ob 11. uri vse svoje člane in prijatelje v Slavkov dom. Na srečanju si bodo ogledali barvne diapozitive iz letošnjih izletov, se družno poveselili in si zaželeli srečno novo leto. Najugodnejši pristop je iz Mednega, kamor iz Ljubljane pelje redni avtobus št. 15, ki ob sobotah dopoldan odpelje izpred Bavarskega dvora ob 7.50, 8.55 in 10.00

PD NOVA GORICA vabi svoje člane v nedeljo, 19. t. m. na izlet na Javornik. Udeleženci morajo biti zimsko planinsko opremljeni, potovali pa bodo z avtobusom, ki bo z avtobusne postaje v Novi Gorici odpeljal ob 7. uri. Vodil bo Bogdan Zoratti, sestanek udeležencev na sedežu društva pa bo danes, 16. t. m. ob 18. uri.

OPD KOPER vabi na planinski izlet na Javornik. Izlet bo v nedeljo, 19. t. m. z odhodom ob 7. uri z Ukmarjevega trga v Kopru. Predvidena vrnitev: 19.00. Cena izleta za odrasle je 300 din, za mladino 200 din. Obvezna je zimska oprema in topla obleka, po možnosti tudi dve smučarski palici za lažjo hojo.

Pohod na Tisje

LITIJA – V soboto, 18. t. m. bo organiziralo PD Litija spominski planinski pohod na Tisje. Štart bo med 7. in 10. uro izpred spomenika NOB v Litiji, kontrolni točki, kjer bo potrebno potrditi poseben kartonček pohoda, pa na Grmadi in na Tisju. Pohod bo zaključen v Pustovem mlinu. Tisti, ki bodo na pohodu prvič, bodo v gostišču dobili dnevnik in bronasto spominsko značko, drugi pa letošnji žig v dnevnik, ki so ga prejeli že lani. Med 12. in 15. uro bodo od Pustovega mlina do ž. p. v Litiji vozili udeležence avtobusi. Pohod bo trajal približno 4 ure.

PD PTT Ljubljana vabi svoje člane na skupno udeležbo na spominskem pohodu na Tisje, ki ga bo vodil Stanko Dolenc. Zbor udeležencev bo v soboto ob 8.20 pod uro na pročelju ljubljanske železniške postaje. Vozno karto do Litije kupi vsak udeleženec sam, vlak pa odpelje ob 8.35. V Ljubljano se bo skupina iz Litije vračala z vlakom ob 14.40.

PD Rašica iz Ljubljane vabi prav tako na Tisje v soboto, 18. t. m. Zbero se pod uro na ljubljanski železniški postaji ob 6.15, od koder se bodo z rednim vlakom odpeljali v Litijo. Zato naj si vsak udeleženec že sam kupi povratno vozno karto. Pohodnike bo vodil Andrej Gros.

Občani bodo plavali za naslove

ŠKOFJA LOKA – ZTKO Škofja Loka bo organizirala v petek, 17. t. m. v plavalnem bazenu v Železnikih prvenstvo v plavanju za vse občane. Moški bodo tekmovali na 50 m, kategorije zanje pa bodo do 25 let, od 25 do 30 let in od 30 do 40 let, člani v skupini nad 40 let pa bodo plavali 25 m. Ženske se bodo pomerile prav tako na 50 m v skupinah do 25 let in od 25 do 35 let, članice nad 30 let pa bodo tekmovale na 25 m.

Hkrati bo tudi štafetno plavanje štiričlanskih ekip.

Prijave s prijavnino 50 din sprejema kolektiv plavalnega bazena Železniki (telefon: 67-250) vsak dan in na dan prvenstva do začetka tekmovanja (17.00).

Za najboljše po kategorijah so prireditelji pripravili kolajne, za najboljšo ekipo pa pokal.

M. K.

V Škofji Loki za praznik JLA

ŠKOFJA LOKA – Občinska strelska zveza v Škofji Loki bo v počastitev dneva JLA in občinskega praznika priredila množično strelsko tekmovanje z vojaško puško tipa mauser M 48 in M 49 (na razdaljo 100 m). Po treh poskusnih strelih bodo imeli nastopajoči na voljo 10 strelov v konkurenci, tarče pa bodo velike 50 × 50 cm.

Tekmovanje bo na strelišču v Vincarjih pri Škofji Loki, in sicer za mladince in mladinke v soboto, 18. t. m., za člane in članice pa v nedeljo, 19. t. m. Začetek oba dni bo ob 9. uri. Tekmovanje bo v posamični in ekipni konkurenci. Ekipe bodo štele tri člane.

Prijave: vsak dan pred tekmovanjem na strelišču v Vincarjih od 9. do 11. ure in na dan tekmovanj.

M. K.

Tivolski tek ob dnevu JLA

LJUBLJANA – V nedeljo, 19. t. m. bo v Tivoliju v Ljubljani tradicionalni kros v počastitev dneva JLA. Pokrovitelja sta Ljubljansko armadno območje JLA in SOZD Iskra. Proga za pripadnike JLA bo dolga 3000 m, prav toliko za starejše mladinke, članice in veteranke (za te sta dve starostni kategoriji), medtem ko bodo mlajše mladinke tekle 2000 m. Prvič tekmujejo letos tudi pionirke na 1000 m in pionirji na 3000 m. Proga za mlajše mladince meri 5000, za starejše mladince in za srednjeprogaše 8000 m, medtem ko bodo člani ter veterani (za te so tri starostne kategorije) tekli 12.000 m. Štart za pripadnike JLA bo ob 10.30, za vse ženske kategorije bo ob 10.45, za vse moške kategorije pa ob 11. uri. Štart in cilj bosta pri zimskem kopališču v Tivoliju. Slačilnice so v garderobah Partizana v Narodnem domu. Najboljši posamezniki bodo – kot je to že tradicija – prejeli kolajne. Prijave sprejema organizator AK Olimpija do 17. decembra na Vodovodni 20, Ljubljana, naknadne prijave pa na štartnem mestu do ene ure pred štartom. Štartnine ni.

J. S.

ZDRAVJE

Namig tedna

Brazde vzdržljivosti – slog življenja

Te dni bodo izšle v Delu, Večeru in Nedeljskem prijavnice za akcijo RTV Ljubljana BRAZDE VZDRŽLJIVOSTI v sezoni 1983. Kandidati za cenjeni naziv – KAVELJC za moške in KORENINA za ženske bodo morali v pičlem mesecu razmisliti o tem, ali se bodo pridružili mali armadi polnokrvnih Slovencev, kajti rok za prijavo je v petem letu prizadevanj krajši kot doslej! Potekel bo 15. januarja za pismeno prijavo in 16. januarja za osebno prijavo na smučarskih tekih v Dupljah!

Akcija BRAZDE VZDRŽLJIVOSTI je med prijatelji rekreacije v Sloveniji naletela na kar lep sprejem. Že v prvem letu je prejelo diplomo polnokrvnosti 174 rekreativcev, od tega 24 žensk. Potem je udeležba rasla takole: II. 215 (42); III. 308 (57 in 23 zakonskih parov);IV. 353 (67 in 37 zakoncev). V svojem bistvu so BRAZDE VZDRŽLJIVOSTI dopolnilo v pisani ponudbi množičnih rekreativnih prireditev; od vsega začetka pa je namenjena tistim, ki zares redno vadijo in zato vsebuje pet aerobnih, to je vztrajnostnih zvrsti: smučarski tek, atletski tek, kolesarjenje, plavanje in hojo.

V petem letu se je organizacijski odbor odločil za nekaj novosti. V bistvu gre za to, da je treba zaradi omejene porabe bencina razporediti prireditve, ki veljajo za BRAZDE VZDRŽLJIVOSTI, po vsej Sloveniji. Nič več se ne dá vztrajati na eni ali dveh osrednjih prireditvah, ki so doslej dajale poseben mik akciji. Takó bo za smučarski tek za moške veljala uspešna udeležba na enem maratonu prek 40 km ali na dveh krajših, prek 20 km; veljale pa bodo skoraj vse prireditve v Sloveniji. Za ženske ostane nespremenjeno – 20 km. Maratoni v tujini ne bodo veljali. Za planinstvo so izbrali osem enodnevnih planinskih pohodov, napornih, razporejenih od Mariborskega Pohorja do Tolminskih gora; vodili jih bodo izkušeni vodniki. Drugo je bolj ali manj nespremenjeno.

Rok za prijavo je nepreklicen, postavljen pa v interesu udeležencev in boljše organizacije.

Še bolj kot doslej bo akcija BRAZDE VZDRŽLJIVOSTI slonela na družabnosti, medsebojnem spoznavanju, sodelovanju. Skušali bomo doseči, da bi BRAZDE VZDRŽLJIVOSTI postajale življenjski slog. Zato bi radi pritegnili k sodelovanju zakonske druge, pri neporočenih partnerje; čas pa je tudi, da k zmerni aerobni vadbi povabimo tudi svoje otroke!

STANE UREK

Železarna največji koroški izvoznik

Gospodarstvo je do konca oktobra izvozilo za 2,75 milijarde dinarjev blaga in storitev

DRAVOGRAD, 15. decembra – Koroško gospodarstvo vztrajno izvaža. Brez večjega konvertibilnega izvoza poslej tudi ne bo dovolj surovin, reprodukcijskih materialov in tudi uvoza opreme. To je spoznala že večina delovnih organizacij, o čemer pričajo tudi desetmesečni finančni rezultati. Koroški so do konca oktobra izvozili za 2,75 milijarde dinarjev blaga in storitev, od tega na konvertibilne trge za 1,9 milijarde dinarjev.

Največji koroški izvoznik – Železarna z Raven, je v desetih mesecih letos prodala na tuje za 1,17 milijarde dinarjev izdelkov, sledijo ji Rudnik Mežica s 493, Tovarna usnja iz Slovenj Gradca s 343, Lesna z 247, Tekstilna industrija Dravograd s 133 milijoni dinarjev itd. Železarna Ravne je tudi največji konvertibilni izvoznik, saj je v desetih mesecih tako prigospodarila dobrih 629 milijonov dinarjev. Slovenjgraška tovarna usnja je z izvozom na konvertibilni trg do konca oktobra letos ustvarila 322 milijonov dinarjev prihodka, Rudnik Mežica 250 milijonov dinarjev, Lesna 246 milijonov dinarjev itd.

Ob tem velja poudariti, da so največji koroški izvozniki za dvanajst odstotkov realno povečano prodajo na tujih trgih opravili v zaostrenih gospodarskih razmerah. V mnogih delovnih organizacijah, kakor so poudarili na izvršnem odboru področne gospodarske zbornice, so ob zmanjšanem uvozu surovin, reprodukcijskih materialov in opreme bili velikokrat v hudi stiski. Koroški bodo okrog 20 odstotkov večji izvoz v prihodnjem letu lahko ustvarili le z nekoliko večjim uvozom. Bila bi velika škoda, če bi s prepovedjo prepotrebne opreme onemogočili izvozna prizadevanja, saj bi bil devizni učinek takšnih naložb skoraj povsod dvakrat večji od vrednosti uvoza.

IVAN PRAPROTNIK

Centralizacija deviz ni spodbuda za izvoz

Medobčinski svet ZKS v Celju o problemih gospodarjenja – Vse slabša likvidnost

CELJE, 15. decembra – Na razširjeni seji medobčinskega sveta ZKS, namenjeni vprašanjem letošnjega gospodarjenja, idejnopolitičnega usposabljanja in marksističnega izobraževanja v občinskih organizacijah ZK, so naglasili zlasti potrebo, da bi povečali število izvoznikov in ohranili rast industrijske in kmetijske proizvodnje. Odprto je ostalo vprašanje, kako.

Na celjskem območju se zlasti poslabšuje likvidnost. saj je vse več organizacij, ki lahko poravnavajo račune šele po kakih treh mesecih, delitvena razmerja se slabšajo v škodo akumulacije. Centralizacija deviz po mnenju razpravljalcev ne bi spodbujala večjega izvoza. Sploh bi morali bolj spodbujati tiste izvoznike, ki se uspešno uveljavljajo na tujih trgih in presegajo načrte (takih je očitno največ v konjiški občini). Na celjskem območju bi se razen izgubarjem morali posvetiti zlasti tistim organizacijam, ki se bližajo meji donosnosti. Le-teh je že 90.

D. H.

Paše za otroške oči bo dovolj

Mariborski Glavni trg in soboški Trubarjev drevored bosta ob novem letu pričarala pravljično vzdušje

MARIBOR, MURSKA SOBOTA, 15. decembra – Staro leto se izteka in zadnji dnevi decembra so obenem tudi otroški dnevi. Najmlajše takrat obiskuje dedek Mraz, za njih pripravijo lutkovne predstave, skratka paše za radovedne oči je dovolj. Tudi letos je bo dovolj.

V Mariboru bodo sicer varčevali z elektriko in zato je še vprašanje, ali bosta Titov most in Partizanska cesta okrašena – te luči so vedno pozdravile vračajoče zdomce. Kaže, da bodo del teh luči in okraskov prenesli v središče mesta, kjer naj bi trgovci, gostinci in člani godb na pihala mladim in starim pričarali novoletno vzdušje.

Seveda tudi letos ne bo manjkalo sprevodov z dedkom Mrazom, le krajši čas se bo zadrževal v posameznih krajih. Točneje, letos se dedek Mraz ne bo ustavil v ranih krajevnih skupnostih, temveč prvič pred sedeži raznih občin. Imel bo spremstvo in bo pred občinskimi skupščinami pozdravljal otroke. Dedek Mraz, ki bo prišel s Pohorja, se bo poslovil 30. decembra. Zveza prijateljev mladine je poleg sprevoda pripravila kar 80 lutkovnih predstav, za vse šole, vrtce in za druge otroke, ki niso v vrtcih. Še to: dedek Mraz bo prišel s Pohorja 26. decembra popoldan.

Pionirji bodo imeli svojo jelko, ki jim jo vsako leto podari GG Maribor, spet na glavnem trgu! Tudi razni vrtci in šole bodo imeli svoje jelke, tako da bo Glavni trg bolj pisan kot prejšnja leta. Zveza kulturnih organizacij bo sestavila razne kulturne skupine, ki se bodo predstavile med drugim tudi pred trgovsko hišo Merkur. Prav tako se bodo predstavile godbe na pihala, organizirali bodo Pokaži kaj znaš in podobno. Prodajali bodo res dobre knjige – kot so poudarili predstavniki knjigarn, tokrat na prodajnih policah ne bo tistih knjig, ki so jih navadno prodajali za novo leto (komercialnih knjig z navadno nemogočim slovenskim tekstom). Tudi trgovci so obljubili, da na zunanjih policah ne bodo prodajali slabšega blaga, temveč običajno blago.

V Murski Soboti bo v Trubarjevem drevoredu od 23. do 27. decembra za najmlajše odprto pravljično mesto. Odprto bo vsak dan od 16.30 do 18. ure. V tem času pa bo najmlajše obiskal dedek Mraz. Ta bo obdaril otroke 27. decembra popoldan ter 28. decembra dopoldan in popoldan. Tako kot se spodobi, bodo v pravljičnem mestu v tem času tudi številne lutkovne predstave, pravljične igre, predvajali bodo risanke itd. Starši bodo otrokom lahko kupili tudi igrače, slikanice, lutke, naprodaj bodo topli napitki in okrepčila. Sicer pa bodo za obdaritev otrok v soboški občini prispevali 40 dinarjev, v preostalih treh pomurskih občinah pa po 50 dinarjev.

IVAN GERENČER
JOŽE JERMAN

stop
informativna revija za TV, film, radio in zabavno glasbo

Tudi v osrčju mesta prostor za stanovanja

Na podstrešju mariborskih hiš bi lahko uredili 200 stanovanj – Zapleteni postopki

MARIBOR, 15. decembra – Mestna konferenca SZDL Maribor je že spomladi navezala stike z mestno konferenco SZDL Ljubljana in poskušala poiskati možnosti in rešitve za zidavo podstrešnih stanovanj. Izkušnje Ljubljane na tem področju so vsekakor zanimive. Do danes so v Mariboru pregledali ožji del mestnega središča in ugotovili, da bi lahko tako pridobili 200 novih stanovanj. V povezavi z združenim delom pa so ugotovili, da samo TAM razpolaga s 4115 kvadratnimi metri v stanovanjskih hišah, ki bi bile primerne za preureditev oziroma zidavo podstrešnih stanovanj. Sedaj bodo tudi v drugih večjih ozdih v Mariboru preučili možnosti in v prvi fazi opravili inventuro površin v družbenih stavbah, v katerih stanujejo njihovi delavci. Postopek za ureditev podstrešnih stanovanj pa je še vedno preveč zahteven in zapleten in bi ga kazalo hitro poenostaviti.

M. K.

Razvoj inventivne dejavnosti

Dvanajst največjih celjskih organizacij bo dalo več denarja za razvojno raziskovalno dejavnost

CELJE, 15. decembra – V celjski občini je bilo lani 427 inovatorjev in 625 inovacij, od katerih je imelo gospodarstvo nad 86,6 milijona dinarjev koristi. Razvojno raziskovalno dejavnost ima večina organizacij, njene enote pa so razmeroma majhne, razdrobljene in med seboj premalo povezane. V njih je zaposlenih 262 delavcev, od tega 117 raziskovalcev.

Število zaposlenih v tej dejavnosti je v celjski industriji od 1976. do 1980. leta naraslo za 45 odstotkov, v tem srednjeročnem obdobju naj bi se povečalo še za 57 odstotkov, tako da bi 1985. leta štela 412 delavcev. Dvanajst največjih organizacij bo dalo precej več denarja za razvojno raziskovalno dejavnost, ki bo v prihodnjih letih namenjena predvsem programom obstoječih proizvodnih usmeritev, tretjina organizacij pa načrtuje tudi dolgoročne razvojne usmeritve. Kot menita občinska raziskovalna skupnost in izvršni svet, bi spričo preusmerjanja celjskega gospodarstva morale imeti prav dolgoročne raziskave pomembnejši delež v programih delovnih organizacij.

● Pri spodbujanju množične inventivne dejavnosti po merilu 1 inovacija na 20 delavcev bi morali strokovni delavci bolj pomagati. V organizacijah, ki štejejo od 500 do 1000 delavcev, pa naj bi zaposlili referente za inovacije.

Medtem ko je množična inventivna dejavnost najbolj razvita v Železarni, Aeru, Emu, Cinkarni, Libeli, Klimi in Opekarni se vedno bolj uveljavlja tudi v srednjih šolah, v katerih je samo letos na dnevih mladih raziskovalcev sodelovalo 100 mladih (24 mentorjev), ki so predstavili 31 del, od tega 13 s tehničnega, 14 s področja varstva okolja, kulture, sociologije, zdravstva, kemije, biologije itd.

Prihodnje leto bodo v okviru raziskovalne skupnosti nadaljevali z raziskavami, ki so jih začeli letos (druga faza projekta o preusmeritvi celjskega gospodarstva, dolgoročna preskrba Celja s toplotno energijo, izkoriščanje odpadne toplote dimnih plinov, dolgoročno načrtovanje, model sanacije ozračja v urbanizirani kotlini, smotrno ravnanje s trdimi odpadki). Program in njegovo financiranje bodo skušali prilagoditi predvidenim gospodarskim gibanjem.

DRAGO HRIBAR

PRIŠLI–ODŠLI

Anton Jurkovič, predsednik izvršnega sveta Maribor-Tezno

● Vsi trije zbori skupščine občine Maribor-Tezno so na ločenih sejah izvolili za novega predsednika občinskega izvršnega sveta Maribor-Tezno Antona Jurkoviča, diplomiranega ekonomista. Pred tem so te dolžnosti razrešili Toneta Kranjca, diplomiranega ekonomista, ki je bil imenovan za direktorja mariborske bolnišnice. (M. K.)

Vlado Krulčič novi sekretar OK ZSMS Izola

● Izolski mladinci so na programsko-volilni konferenci za svojega novega sekretarja izvolili 22-letnega Vlada Krulčiča, inženirja strojništva. Pred izvolitvijo je bil Krulčič član predsedstva OK ZSMS. Je aktiven član veslaškega kluba Argo, udeležil pa se je tudi številnih mladinskih delovnih akcij (I. U.)

TELEKS
informativni tednik dela

UTRIP

Telefonski imeniki spet v petek

MARIBOR, 15. decembra – Za štirinajst občin severnovzhodne Slovenije so naročili 10.000 telefonskih imenikov, za katere je že v prvih dneh veliko povpraševanje. Danes jih na mariborskih poštah ni bilo več, na prodaj bodo spet v petek na pošti Maribor 2 (Partizanska cesta), prihodnji teden pa bo naprodaj telefonski imenik za naročnike telefonske omrežne skupine 062. Cena za imenik s trdimi platnicami je 420 dinarjev; tisti, ki so prinesli s seboj starega, pa so imeli 50 dinarjev popusta. Do sedaj so na poštnem centru zbrali že več kot 12 tisoč starih telefonskih imenikov. (B. Č.)

Brecht v soboškem klubu mladih

MURSKA SOBOTA, 15. decembra – Gledališka skupina kluba mladih iz Murske Sobote se bo v petek ob 19.30 v grajski dvorani Gradu predstavila s prvo letošnjo premiero z delom Bertolda Brechta Bobni v noči. (B. B.)

Dnevi lovske kuhinje v lendavski Lipi

LENDAVA, 15. decembra – V hotelu Lipa bodo konec tedna pripravili tradicionalne dneve lovske kuhinje. Gostje bodo od petka do nedelje dobili v restavraciji hotela jedi, pripravljene iz več vrst divjačine (fazan, zajec, srna, jelen). (I. G.)

Hotelirji na vse načine vabijo goste

PORTOROŽ, 15. decembra – Portoroški hoteli so te dni malodane prazni – 192 gostov je trenutno v njih, od tega le 20 tujih. Seveda si prizadevajo na več načinov pridobiti goste. Tako v hotelu Metropol ponujajo solarij, v katerem se gostje za 200 dinarjev za 10 minut »žarčijo« in tako lahko tudi pozimi razkazujejo čokoladnorjavo polt (po vsem telesu). V hotelu Palace ponujajo vrsto termalnih storitev in najrazličnejše zdraviliške pakete – najbolj zanimivi so shujševalni in raznovrstne masaže, zdravljenje revme, išijasa in drugih obolenj. V hotelih Bernardin so ponudili svoje penzionske storitve za zimsko obdobje z 10 odstotnim popustom, poleg tega pa ima vsak gost na voljo brezplačen kuharski tečaj za pripravo rib, organizirano kopanje in telovadbo v bazenu in otroški vrtec. (B. Š., foto: Bogo Čerin)

Pobratenje KS iz Maribora in Kraljeva

MARIBOR, 15. decembra – Samoupravni organi in družbenopolitične organizacije KS Heroja Šercerja bodo 22. decembra pripravili slovesnost ob krajevnem prazniku. Na njej bodo izročili državna odlikovanja in priznanja krajevne skupnosti. Podpisali bodo tudi listino o pobratenju krajevnih skupnosti Druga Čibukovačka-Četa iz Kraljeva in Heroja Šercerja iz Maribora. (M. K.)

Obrtnikom manjka blaga za kravate

MARIBOR, 15. decembra – Samo še ena obrtnica v Mariboru plete kravate. Do pred kratkim sta bili dve, prva se ukvarja tudi z ostalimi drobnimi predmeti, druga pa dela samo še pletene kravate, kajti za svilene že dalj časa ne dobi blaga. Svilo za kravate bi morala uvažati, je dejala Silverka Kopič, vendar bi bilo to predrago in tudi v tujini bi morala iskati primerno blago. Vsoto, ki jo ima na voljo za uvoz, zato porabi za uvoz sukanca. Naše tovarne, ki izdelujejo blago za kravate, tega ne prodajajo. Svilanit porabi celotno proizvodnjo zase, VIS Varaždin pa proda samo tisto blago, ki ga sami ne morejo porabiti. (J. J.)

V Ljubečni in Žepini nov vodovod

LJUBEČNA, 15. decembra – V teh dneh v krajevni skupnosti končujejo pomembne in začenjajo nove komunalne investicije. Tako so končali z deli na 400 metrov dolgem vodovodu v Leskovcu. Končujejo tudi posodabljanje ceste med Ljubečno in Šmiklavžem. Dogovorili pa so se že za gradnjo novega vodovoda v Ljubečni in Žepini. Oba prideta na vrsto takoj ko bo urejena dokumentacija. Denar za dosedanje in načrtovane investicije bodo zagotovili krajani s pomočjo krajevne skupnosti, občinske komunalne skupnosti in delovne organizacije Ljubečna. (M. B.)

Anton Babosek

Pred kratkim smo se na radgonskem pokopališču poslovili od Antona Baboska. Rodil se je 1913 leta v Ivanjševcih pri Negovi v radgonski občini, kjer je živel vse do svoje smrti. Med dvema vojnama se je izučil cementarske obrti, ki je bila v tistih časih zelo cenjena. Delal je pri raznih mojstrih, da je lahko preživljal družino. Med okupacijo je delal kot zidar v avstrijski Radgoni, od koder se je vsak dan vračal čez Muro k svoji družini. Prav ta okoliščina je pomagala, da je lahko Tunek, tako so ga vsi klicali, pomagal partizanom. Povezan je bil s postojanko v Radvencih, kamor je partizanom prinašal različen material. Toda njegovo sodelovanje s partizani so opazili tisti, ki so bili naklonjeni Nemcem in ga izdali.

Sledili sta aretacija in pot v koncentracijsko taborišče Dachau. Aretiran je bil 19. junija 1944. leta. Najprej je bil mesec dni v radgonskih zaporih, nato pa so ga prek Salzburga poslali v taborišče smrti. Toda tudi v najtežjih trenutkih svojega življenja ni klonil. Kot cementarja so ga takoj vključili v enoto, ki je gradila utrdbe. Toda tu je sovražniku s sotrpini škodoval tako, da je polival cement, in je le-ta postal neuporaben. Kot številka 110494 J je dočakal svobodo z bornimi 38 kilogrami teže. To je bilo 29. aprila 1945. leta, ko so taborišče zavzeli zavezniki – Američani. V svoj domači kraj, Ivanjševce, se je vrnil 15. junija istega leta.

Čeprav izmučen od strahot, duševnega in telesnega trpljenja, se je takoj vključil v povojno graditev nove Jugoslavije. V domačem kraju je bil prvi predsednik OF in krajevnega ljudskega odbora in to vse do leta 1952. Dolga leta je opravljal tudi funkcijo tajnika ZB Negova. Z vsem srcem je bil član krajevnega gasilskega društva Ivanjševci, katerega soustanovitelj je bil pred 44 leti. Tunek je za svoja dela prejel več priznanj, med drugim tudi red zaslug za narod.

Bil je priljubljen med sovaščani, katerim je bil zvest vse do svoje smrti. Samo bolezen mu je preprečila delo v raznih organih, katerim je Tunek namenil toliko prostega časa. Velik je njegov delež pri tem, kar danes imamo.

LUDVIK KRAMBERGER

Bistriški teden obrti bo sredi januarja

Takrat bo tamkajšnje združenje obrtnikov odprlo tudi svoje poslovne prostore

SLOVENSKA BISTRICA, 15. decembra – Bistriški obrtniki, ki jih je nekaj več kot 300, se že pripravljajo na tretji teden obrti, ki naj bi ga odprli sredi prihodnjega meseca v Slovenski Bistrici. Čeprav so tak teden načrtovali že za minuli mesec, so se odločili, da ga bodo prestavili na januarja prihodnjega leta in ga združili z otvoritvijo lastnih poslovnih prostorov, ki jih bodo pridobili z nakupom in preureditvijo polovice starejše stanovanjske hiše v mestnem središču. Poleg prikaza dosežkov in izdelkov te vedno pomembnejše gospodarske dejavnosti bo prav gotovo dobrodošel pripomoček tudi katalog obrtnih obratovalnic, ki ga želijo bistriški obrtniki izdati v začetku prihodnjega leta. Več o tem in drugih nalogah bo govora tudi na petkovem zboru samostojnih obrtnikov bistriške občine, na katerem bodo obravnavali tudi načrt dela za prihodnje leto in izvolili novo vodstvo vse uspešnejšega obrtnega združenja bistriških obrtnikov.

V. S.

Iz Žerjava letos 25.000 ton svinca

ŽERJAV, 15. decembra – Iz visokih in bobnastih peči v temeljni organizaciji Metalurgija mežiškega rudnika v Žerjavu bo letos priteklo več kot 25 tisoč ton svinca. Časi, ko so mežiški knapi prodajali zgolj surovi svinec, so že zdavnaj mimo. Dandanes si prizadevajo, da čim več te težke kovine predelajo in prodajo v obliki izdelkov. Največ svinca gre v akumulatorje, nekaj pa ga predelajo v cevi, pločevino itd. Mežiški svinec je znan daleč po svetu predvsem po svoji čistosti, ki jo kupci poznajo pod oznako štirih devetic – 99,99-odstoten svinec. Na sliki: rafinacija oziroma čiščenje svinca v žerjavski metalurgiji. (I. P., foto: Bogo Čerin)

PISMA BRALCEV

Kako kar najbolj učinkovito pomagati starejšim!

Mnogi ljudje nimajo te sreče, da bi jim v starosti pomagali sorodniki ali sosedje. Odločiti se morajo za oskrbo v domovih počitka. Kljub boleznim in osamelosti pa bi želeli živeti čim dlje doma. Spričo teh dejstev imam nekaj predlogov:

Krajevne skupnosti ali občine naj bi imele redno zaposlene ljudi, ki bi bili odgovorni za pomoč takšnim občanom. Če ostareli nimajo zadostne in primerne prehrane med občasno boleznijo in oslabelostjo, naj bi jih jo letprinašali na dom iz obratov družbene prehrane ali bolnišnic. Če bi potrebovali obrtnika za kakršnakoli popravila, naj bi jim to uredili. Telefon je nujno potreben pri vsakem starejšem ali oslabelem občanu, saj z njim lahko pokliče zdravnika, zanj zadolžene ljudi, sorodnike ali sosede. To bi jim po mojem morala preskrbeti družba.

Bolni in ostareli sami ne morejo v trgovine. Socialni delavci tega zanje ne delajo, saj to tudi ni njihova naloga; sosedje in občasni obiskovalci pa smo pri tem prepočasni. Prav tisti redno zaposleni ljudje naj bi bili zato odgovorni za takšna opravila in tako bi ostareli lahko dalj časa živeli v okolju, ki so ga vajeni in ki si ga želijo. Njihov odnos do teh ljudi pa naj bi bil seveda tak, da bi jim zaupali in sprejemali njihovo pomoč. Dokler ne bodo vsi starejši ljudje imeli zagotovljenih vseh pogojev za življenje, občutka, da družba misli nanje, da jim vestno in učinkovito pomaga, materialno in zdravstveno do najvišje možne starosti, ne moremo govoriti o uspešnosti socialne pomoči

Čeprav naj bi bili v vsakem večjem kraju domovi, so starejši ljudje v njih v čisto drugačnem okolju, kar je prav gotovo dodatna psihološka težava. Oddaljenost pa onemogoča njihovim znancem, ljudem njihove generacije, ki so prej živeli z njimi v istem okolju, da bi jih obiskovali. Tudi obiski zaposlenih sorodnikov so v domovih redkejši. Pri tem pa me zanima, kaj naša družba pričakuje od ljudi, ki zapustijo svoje sorodnike na oddaljenih in zapuščenih kmetijah, sami živijo v mestih in ne skrbijo zanje. Domovi po mojem ne bi smeli za vsako ceno jemati teh ljudi v oskrbo, zlasti, če bi raje živeli doma.

Nekaterim oskrbovancem v domovih počitka dodaja denarno pomoč družba, da lahko v njih živijo. Takim od pokojnine oziroma lastnega dohodka ne ostaja ničesar. So povsem brez lastnega denarja. Ne morejo si kupiti nobenih osebnih predmetov in se nemoteno vključevati v družbo svojih bolje situiranih kolegov. Mislim, da bi bilo primerno, če bi ta dodatek zvišali za toliko, da bi jim bilo to omogočeno. Z delom so si to tudi zaslužili.

Nezadostna prehrana, mraz, slaba razsvetljava, neobveščenost, predolgo odlašanje na obisk pri zdravniku – vse to ima za posledico slabo zdravje in oslabelost. Ko sem na zavodu za socialno skrbstvo seznanil nekatere, čeprav nepristojne, z nekaterimi hudimi primeri nezadostne družbene pomoči starejšim, so mi preprosto odgovorili, da so institucija in da nobena institucija ne išče strank sama. Seveda mnogi mislimo drugače. Mislimo, da bi morala biti pomoč pomoči potrebnim občanom učinkovito izpeljana. To pa pomeni precej večje zanimanje za razmere v družbi, kot ga kaže odgovor socialnega skrbstva. Mislim, da bi se z upoštevanjem mojih predlogov stanje bistveno izboljšalo in mogoče celo uredilo, kar je nedvomno v interesu naše samoupravne socialistične družbe. Spričo tega bi želel, da o teh mojih predlogih pristojni resno razmislijo in tudi nekaj ukrenejo.

Vprašujem še, kje so bili objavljeni referati ali izvlečki iz referatov s kongresa gerontologov letos v Ljubljani, ker menim, da bi to zanimalo tudi širšo javnost in pripomoglo k izpolnjevanju naših dolžnosti do starejših ljudi.

BOGOMIL VELIKONJE,
Rimska 5,
Ljubljana

Pomanjkanje lahko omilimo s posebnimi izkaznicami

Sedanje večje ali manjše pomanjkanje osnovnih življenjskih dobrin, ki je občasno akutnejše, pa zopet milejše, lahko uspešno omilimo ali odpravimo le z uvedbo osebnih izkaznic (kart), ki bi morale biti premišljeno in ustrezno tiskane.

V prerokovanje, kakšna bo preskrba prebivalstva čez dva meseca ali prihodnje leto, se ne spuščam. Ne glede na to, ali se vodstvo izredno pomembne akcije NNNP ukvarja tudi z nalogami preskrbe, sodim, da smo že danes pred resno dilemo, kako odpraviti sedanje stanje. Ko nimamo manjkajočih dobrin za vse, moramo vsaj tisto, kar imamo, povsem zavestno zagotoviti vsemu prebivalstvu oziroma vsem upravičencem. Primer: na odrezek št. 16 (redne 3-mesečne nakaznice) prejmejo vsi potrošniki od 10. do 20. decembra po kilogram, dva ali tri pralnega praška v trgovinah, kjer sicer kupujejo. Lahko bi še rekli, da bo objavljeno, kdaj bo spet prašek. Razumljivo je, da bi morali poskrbeti za zadostno zalogo praškov, ne glede na to, ali bi jo ustvarili v enem ali v dveh mesecih, kajti vedeti moramo, da bi nekritje odrezka št. 16 povzročilo popolno nezaupanje do smiselno organizirane preskrbe.

Menim, da je občasno pomanjkanje moke, pa tudi olja, sladkorja, masla, mesa, kave, itd. v precejšnji meri posledica gospodarskega stanja. Če bi se naše težave še nadalje zaostrovale, bi bilo prav, da že vnaprej pripravimo možnost za čimobilj pravično racioniranje vitalnih dobrin.

Ne tako, kakor »kane«; kdor ima srečo, dobi, kdor je nima, ne dobi, denimo kave. Prepričan sem, da bomo tudi v težjih časih uvozili nekaj kave. In zopet bi sledila objava: upravičenci prejmejo na mesec, na primer 20 dkg kave, na odrezek št. 17.

Toliko prav na kratko o sedanji potrebi po uvedbi nakaznic, sicer pa vsem tistim, ki se jih to tiče, resno opozorilo, da moramo biti tudi glede preskrbe v okviru NNNP ali zunaj nje resno pripravljeni na morebitno organizirano distribucijo za življenjske potrebe. Naj nas take pripravljenosti ne bo prav nič sram. Gospodarska stiska duši ves svet, ne samo nas.

Nikakor ne moremo mimo nekaterih nesmiselnih člankov in opravičil v časopisih. Sem velik prijatelj resnice. Članek: »Boni so potuha za tiste, ki skrbe za preskrbo.« Predvsem bi rad vedel, kdo so tisti, ki skrbe za preskrbo. Če ni dovolj mesa, nam vsak mesar pove, da ni živine. Rad bi vedel, katero trgovsko podjetje ni naročilo dovolj moke, olja, sladkorja, masla itd.

Nikoli ne povemo resnice. Moke ni zato in zato, krivec je bil kaznovan pred sodiščem. Nikogar ne jemljem v zaščito. Tudi sam ne izključujem napak, pri prodaji na drobno. Ničesar pa do danes nismo ukrenili, da bi preprečili kopičenje zalog; prav to pa neusmiljeno prazni police v trgovinah, ob popolni nemoči trgovskih delavcev.

BOGOMIR STANIČ,
Gerbičeva 22, Ljubljana

Opozorilo sodelavcem

Vse, ki bi radi v rubriki Pisma bralcev kaj potožili, pohvalili ali pa opozorili na kakšen problem, obveščamo, da ne bomo objavljali pisem, ki ne bodo podpisana z imenom, priimkom in s polnim naslovom. Hkrati pa v tej rubriki ne bomo mogli objavljati pisem, daljših od 60 tipkanih vrst.

IZŠEL JE NOVI TEDNIK

Pri pletarju Andreju Grenku

PESEM VRBOVIH ŠIB V ORLI VASI

Gospodarski vidiki leta 1983 na Celjskem

VEČ BO DELA, MANJ DOBRIN, A TEMELJI BODO ČVRSTEJŠI

Neprehodna cesta do Krčevin

KRAJANI SO HUDO JEZNI

Uđarniška nedelja v rudniku

NA PEČEH NE BO LEDU

SPOMINI

LEONID ILJIČ BREŽNJEV

25. nadaljevanje

Danes sem bil v centrali, na jezu, a nisem videl nič takega: nobene parole, nobenega poziva, nobenega imena udarnikov, nobene številke o tem, za kaj se borimo. Tako je torej s tekmovalnim duhom.«

Nadaljeval sem:

»Partijski komite mora poznati vse udarnike, pa ne le poznati. S pomočjo agitatorjev in propagandistov mora poskrbeti, da bodo vsi graditelji vedeli za njihove rezultate in, kar je še posebej važno, za njihove metode. Že jutri je treba dati v tisk, na radio, napisati na letake, s koliko odstotkov je ta ali ona brigada izpolnila plan. Izrabiti moramo vsa sredstva, ki jih je akumulirala partija. In če partijski komite doseže, da bo nastal pravi tekmovalni duh, mora to postati zares masovno. Šele tedaj bo dnjeprostrojska elektrarna začela delati v planiranem roku. Če pa bo partijski komite samo jemal na znanje poročila oddelka za planiranje – potem to ni vodenje socialistične tekmovalnosti . . .«

Glas iz dvorane: »Pri nas pa se največkrat presoja kar po poročilih!«

»Torej je treba to nehati. Tekmovalnost je neposredno odvisna od ravni dela znotraj partije. Vsakdo med nami ve: kadar hoče partija rešiti še tako zapleteno vprašanje, vedno okrepi notranje delo. Če bo na gradbišču zavladala stroga partijska disciplina, bomo naredili red in vse delo se bo izboljšalo, kajti noben ukaz ni za komunista močnejši od ukaza partije . . .«

Ko danes prebiram te zapiske, opažam, da se veliko ponavlja, vendar bi takšna stališča podprl še dandanes, kajti linija, partijska linija se gradi le tako, da iz dneva v dan, iz meseca v mesec dosegaš postavljene cilje, razvijaš svoje ideje, ne odstopaš od svojih besed in ne pozabljaš na svoje sklepe.

Vzemimo še en stenogram – pogovor je tekel drugod, tema pa je bila ista:

»Prav tako moram opozoriti, tovariši, da agitacija pri vas ne izraža poteka in razmaha gradnje. Splošno zveneči pozivi niso še nikomur pomagali! ‚Zaporožstal – to je biser juga!' Lep plakat? Seveda je lep, ni kaj reči. Ali pa je tudi resničen? Seveda je tudi resničen. Pojdimo naprej: na kaj sploh opozarja? Mi potrebujemo konkretne pozive k delu, k dejavnosti, potrebujemo plakate, na katerih so številke, datumi, imena inženirjev novatorjev, stahanovcev, delavcev važnih poklicev. Pa ne vedno istih, da tako rečem, enkrat za vselej potrjenih, marveč vedno novih in novih, tistih, ki so se s tekmovanjem prebili v prve vrste. Ljudstvu moramo pokazati izredno četo delovnih junakov v Zaporožstroju!«

Tako organizacijsko kot politično delo sta vodila k istemu cilju. Oblastni komite partije si je prizadeval, da bi množica ljudi postala kolektiv, da bi v kolektivu dozoreli voditelji, pomembni, vidni ljudje. In res je bilo veliko takih ljudi. Slišal sem zanje, pogovarjal sem se z njimi na delovnih mestih, ko sem hodil po gradbiščih. V takšnem okolju, kot v rovu na fronti, se ljudje najbolje spoznajo.

Vzemimo nenavadno usodo. Kadar sem prišel v Dnjeprostroj, sem že od daleč zaslišal zvonko prepevanje deklet, ki so prevažala beton za jez. Do oči so bile zavite v šale, posute so bile s cementnim prahom, toda vedrine niso nikoli izgubile, pa naj je bilo vroče ali mraz. Če si jih vprašal, kako kaj napreduje delo, so vedno zvonko odgovorile: »Dobro!« To je bila brigada Ane Loškarjeve, vpisana v knjigo časti republike. Na nekem sestanku aktiva, na katerem so sodelovale udarniške, mladinske in frontovske brigade, so med odmorom prišla k meni urejena dekleta. Takoj sem v njih prepoznal svoje stare znanke.

»Mar je tudi vaša brigada frontovska?«

»Bila je frontovska.«

»Ne, Ana, ne strinjam se. Poplave bodo, potreben je dober beton, od vas je odvisna kvaliteta dela vseh brigad. Vaša fronta je še pred vami.«

Dekleta so dobro delala. Med proslavo tridesetletnice oktobrske revolucije sem jih zagledal med manifestanti in kriknil sem v mikrofon: »Pozdrav brigadi Ane Loškarjeve!« Ozrle so se in se nasmehnile.

Kmalu nato sem zvedel, da je Ana hudo bolna. Maščevalo se ji je lakotno otroštvo med vojno – imela je jetiko. Vse smo storili, da bi ozdravela, predlagali smo ji drugo delo, pa je vse odločno zavrnila:

»Ne morem živeti brez gradbišča in deklet!«

Za obnovo Dnjeprogesa je dobila red Lenina. Čez nekaj let sva se spet srečala v Moldaviji: ozdravela je in z možem je gradila dubosarsko elektrarno. Prepričan sem, da je niso pozdravila samo zdravila in toplice. Ana se je sama rešila, ker je ostala vedra, ker ni nehala delati, ker se ni potegnila vase, marveč je živela polnokrvno življenje. Pozneje sem zvedel, da je Ana Stepanovna spravila do kruha štiri otroke in da dela kot upravnica delavskega doma.

Na drugem gradbišču sem spoznal monterja cevi Ivana Rumjanceva. Bil je mlad, modrook, čeden fant, izumitelj, pameten, pravi mojster svojega poklica. Mogoče je začel prezgodaj delati: oče mu je padel na fonti, Ivan pa je hotel pomagati materi. Tisto, česar ni dobil v šoli, je dohitel z raziskovalnim duhom, izkušnjami in nadarjenostjo. Ivan je gradil velika podjetja v Jaroslavju, Gorkem, Čirčiku, pri nas pa je delal v Zaporožstroju. Tiste čase je prav on predlagal novo metodo za montažo velikih blokov.

»Cevi sestavimo na zemlji,« je razlagal. »Naredimo, popravimo, montiramo v celoto. Tako je laže, udobneje, seveda tudi hitreje. Nato dvignemo sestavljene dele v zrak, nakar jih le še povežemo v celoto. To ni nobena modrost!«

»Ali ni to tvegano? Mar ni nevarno za ljudi?«

Nasmehnil se je:

»Česar se oči bojijo, to roke naredijo. Ne vznemirjajte se, Leonid Iljič, vse smo preračunali, vse so preverili inženirji.«

V metalurgiji je potrebnih veliko cevovodov, povezujejo vse mogoče obrate, prepletajo se v vseh smereh – to je naporen del opravkov. Svetoval sem članom političnega biroja v montaži, naj zaprosijo Rumjanceva, da bi govoril na odprtem partijskem sestanku. Poročilo o sestanku je objavil naš časopis »Graditelj«, potem pa je še »Pravda« natisnila velik članek z naslovom »Izkušnje Ivana Rumjanceva – za vse monterje«. Ta metoda se je potem razširila po vsej Sovjetski zvezi.

SVETEL ZGLED – Sovjetski rudar Aleksej Grigorjevič Stahanov je v noči s 30. na 31. avgust 1935 v eni delovni izmeni (petih urah in 45 minutah) nakopal 102 toni premoga, kar je bilo tedaj 14 delovnih norm. Kot udarnik in novator je zaslovel po vsej ZSSR, po njegovem imenu pa je nastala tudi beseda »stahanovstvo« za opis izrednih in udarniških dosežkov. Stahanov je med številnimi odlikovanji dvakrat dobil red Lenina, leta 1970 pa je postal heroj socialističnega dela. Na sliki: Stahanov z ženo na paradi v Moskvi leta 1936.

Potem je Rumjancev delal na gradbišču doma kulture in znanosti v Varšavi, pomagal je montirati metalurški kombinat v Indiji . . .

Takih srečanj je bilo veliko, vseh ni mogoče našteti, zato naj ne bodo užaljeni tovariši, ki jih nisem imenoval. Nisem jih pozabil.

4

Na splošno moram reči, da so spomini na ljudi, zlasti še na dobre ljudi, pri partijskih voditeljih človeška dolžnost in poklicna obveznost. Druženje z ljudmi je vedno koristno za partijskega delavca, utrjuje njegovo povezanost z življenjem, pomaga mu, navdihuje ga, kot se reče, kajti iz prve roke zve za namere, interese, potrebe ljudi. Kratko in malo prijetno je odkriti dobrega človeka – delavca, kolhoznika, graditelja, agronoma, umetnika, novinarja, znanstvenika. Za to mi ni nikoli ni bilo žal časa, pa tudi sam značaj partijskega dela veliko pomaga pri tem.